QL
457.4
H55X
v. 3
Ent.

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HERMAN OTTÓ

A MAGY. NEMZ. MUZEUM S. ŐRE, A K. MAGY. TERM. TUD. TÁRSULAT,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ÉS NÖVENYTANI TÁRSULAT RENDES, A DANZIGI TERMÉSZETVIZSGÁLÓK TÁRSASÁGÁNAK KÜLTAGJA stb.

III. KÖTET.

LEIRÓ RÉSZ.

NÉGY KÖNYOMATU TÁBLÁVAL ÉS KÉT FÜGGELÉKKEL.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

IM AUFTRAGE DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT

VERFASST VON

OTTO HERMAN

CUSTOS-ADJUNCT AM UNGAR. NATIONAL-MUSEUM,
MITGLIED DER KÖN. UNGAR. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT, DER K. K. ZOOLOGISCH-BOTANISCHEN GESELLSCHAFT IN WIEN,
AUSWÄRTIGEM MITGLIEDE DER GESELLSCHAFT DER NATURFORSCHER IN DANZIG &c.

III. BAND.

BESCHREIBENDER THEIL.

MIT VIER LITHOGRAPHIRTEN TAFELN UND EINEM DEUTSCHEN ANHANGE.

BUDAPEST.

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT. VERLAG DER K. U. NATURWISSENSCHAFTLICHEN GESELLSCHAFT.

1879.

Franklin-Társulat nyomdája.

TARTALOM.

Lap

Előszó ... V

Általános tartalomjegyzék ... VIII

I. **A gyakorlatról** ... XIII

1. A gyüjtésről és fenntartásról ... XIII

2. A vizsgálásról ... XVI

II. **A leirásokhoz** ... XVIII

LEIRÓ RÉSZ ... 1

I. **Függelék** : Kaszáspókok ... 325

II. **Függelék** : Német kivonat ... 333

Index ... 388

Magyar index ... 392

ELŐSZÓ.

A harmadik kötettel művem be van fejezve, a mi azonban távolról sem azt akarja jelenteni, hogy immár Magyarország pókfaunája is teljesen tisztába van hozva, hogy ahhoz többé sem szó, sem kérdés nem fér.

Az első kötet előszavában világosan kimondottam, hogy «e mű oly alapúl akar szolgálni, a melyből a részletes kutatás indúlhat; és ha ilyen alapnak beválik, czélját érte.»

Vajjon beválik-e ily alapnak? ennek megitélése másokra tartozik. Lesz-e kiindúló pontja a részletes kutatásnak? nem tudom; de hogy ez ohajtásom, azt mondhatom.

Hogy a mű nem kifogástalan, azt nagyon is érzem; hogy még így is, a mint terveztetett, csonka, azt is tudom. Főbaja első sorban és minden bizonynyal egy Iconographia hiánya, olyané, mely legalább az alrendek, családok és alcsaládok legjellemzőbb alakjainak képét a részletekkel együtt lehetőleg természethíven visszaadná. Azt is érzem, hogy a mű nyelvezete nem kifogástalan; de már az úgy van, hogy az úttörés botlásokkal jár, kiváltképen pedig a szakirodalom terén van ez így. Az elemire nézve éppen úgy, mint a magaslaton is teljes tökéletesen más nemzetek szellemi termékeire rászorúlva, a szemlélődés körébe vont tárgyak hatásának kitéve, cserbe hagyatva a szavak forrása által, több teremtő erő kell ezeknek legyőzésére, mint a mennyi bennem van, ha ugyan van.

Megnyugvásom az, hogy egy megtisztelő megbizatásnak eleget tettem, tettem pedig úgy, a mint az tőlem kitelt.

Most még némely más dolgokról is kell megemlékeznem.

Az első kötet bevezetésében kifejtettem a mű egész tervét. Ott két függelékről volt szó, melyek közül az egyik azoknak a fajoknak a bírálatát volt magába foglalandó, a melyekről, mint magyarországiakról, az irodalom megemlékezett. Én, művem tervéhez híven, ezt a munkát el is végeztem. Akadtak azonban oly körülmények, a melyek arra bírtak, hogy e függeléket ki ne adjam. Sikerült ugyanis időközben oly állatok birtokába jutnom, a melyekre irodalmi publicatiók alapíttattak; a felülvizsgálat azonban kimutatta, hogy azok az állatok semmi viszonyban sincsenek azokkal a nevekkel, a melyek alatt az irodalomban szerepelnek. A *fajneveket* lehet ugyan a synonymika segítségével szabatosítani; de nincs köszönet benne, mert a név alapjában ráfogott névvé válik, mihelyt nem tartozik az adott állatra. Kitűnt, hogy némely szerzők kizárólagosan csak a Hahn- és Koch-féle nagy műbe foglalt képekkel, még pedig egészen felületesen hasonlították össze állatjaikat s elnevezték, mi bizony ritka esetben elég-

séges. Úgy gondoltam tehát, hogy ezt a dolgot későbbre halasztom s abban a mértékben hajtom végre, a melyben a typusokhoz hozzáférhetek.

E helyett a függelék helyett, külföldi barátaim és szaktársaim kívánságának eleget téve, a harmadik kötetnek német nyelven írott kivonatát adom, mely az alrendek biologiai jellemzésén kívül, az alakok elterjedését, az új fajokat s némely érdekesebbeknek tüzetesebb méltatását foglalja magában.

Azonkívül még elszántam magamat arra is, hogy e kötetet egy, a gyakorlatra vonatkozó bevezető részszel lássam el, mely mindazoknak, a kik a tárgyat netalán megkedvelik, avval tüzetesebben foglalkozni ohajtanak, utasítást adjon mindazokra a fogásokra nézve, a melyek törekvésüket elősegíthetik.

Némely igazítások, pótlások úgy a jelentékenyebb sajtóhibák is, e kötet legutolsó lapján olvashatók.

Mindezek után még van valami mondani valóm, a mi nem a könyvre, hanem a szívre tartozik, a mit magamba fojtani nem bírok.

A művelődés története, és még inkább sok porlepte, elsárgult, hallgatag kézirathalom bús történeteket mond azokról a boldogtalanokról, a kik egész valójukat — testi erejüket és szellemük legjavát — egy czél elérésére áldozták; kik megküzdöttek a nyomorral, a gúnynyal, a lenézéssel s eltűrtek mindent, mert erős hitök volt, az: hogy jó a szándék s ha majd czélt érnek, akkor, majd akkor megszűnik a nyomor, elnémul a gúny, a lenézést pedig a tisztelet váltja föl. Sokan ezek közül nem a személyes dicsőségért, hanem a művelődés előmozdításáért, egy nemzet vagy éppen az emberiség előmeneteleért hevültek, és — elbuktak. Igen, mert összeütköztek az anyagi kérdés rideg valójával, kérlelhetetlenségével és legyőzettek. Irataikat, a melyekbe egész valójuknak legjavát tették le, belepte a por, megszállotta a moly; évek jöttek, évek teltek s átgázolt az idő embereken és eszméken, mert az emberek eszméikkel együtt elavúltak, noha akkor, annak idejében, azok az emberek s azok az eszmék időszerüek voltak. Ez valóságos tragikum; annyival inkább az, mert ez a sors nem mindig a szegény nemzetek szegény fiait, hanem a gazdag nemzetek szegényeit is érte.

A midőn azon vagyok, hogy e művön az utolsó tollvonást megtegyem, ez a tragikum szemem előtt áll s megtanít arra, hogy mennyi hálával tartozom azoknak, a kik nem engedték meg, hogy az én sorsom is ilyen legyen. Nem tehetek másképen, mint hogy e helyen újból is köszönetet mondok a királyi magyar Természettudományi Társulatnak, úgy választmányának és állattani bizottságának is, az irántam tanusított bizodalomért s jóindulatú türelemért. Legvégre pedig még köszönetet mondok a társulat másodtitkárának, Paszlavszky József tr. úrnak, úgy dr. Károli János barátomnak is a szöveg olvasására fordított fáradságért.

Kelt Budapesten, deczember 24-én, 1878.

Herman Ottó.

VORWORT.

Mit diesem Bande ist die Spinnenfauna Ungarns, richtiger ausgedrückt: ist dieses Werk abgeschlossen. Getreu der Erklärung, welche ich im Vorworte zum zweiten Bande abgegeben habe, finden meine verehrten auswärtigen Collegen u. z. im II. Anhange, pag. 333 eine Uebersicht der Spinnen Ungarns. Die einleitenden Worte dieses Anhanges bieten über meine Absichten wohl genügende Orientirung. Ich war bestrebt vor Allem ein Bild der bis jetzt bekannten localen Verbreitung der Spinnen, dann die neuen Arten, endlich einige eingehendere Bestimmungen und Notizen, welche sich besonders auf die Biologie beziehen, zu vermitteln.

Budapest, 24. December 1878.

Otto Herman.

ÁLTALÁNOS TARTALOMJEGYZÉK.

I. KÖTET.

ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Előszó	IX—XX
Bevezetés	1— 7
Általános rész	9
I. **Az irodalom**	11— 36
1. Általános tekintetben	11— 14
2. Az ó- és középkor mutatványai	14— 17
3. Az ujkor irodalma	17— 21
4. Az irodalom jegyzéke	21— 36
II. **Az alak és külső szervezete** (Orismologia)	37— 52
1. Testrészek és szervek	37— 44
2. A test szinének boritékai	44— 46
3. A fonó és szövőszervek külső alkata	46— 51
A fonó szervek	47— 48
A szövő szervek	48— 51
4. A külső alaknak ivarszerint való eltérései	51— 52
III. **Az életmód jelenségei**	53— 98
1. A kifejlődés	53— 55
2. A vedlések	55— 57
3. Csonkitások helyrepótlása	57— 59
4. Tartózkodás	59— 60
5. Az alak és szinezet	60— 63
6. Szövés-fonás (Műösztön)	63— 70
7. Lakások és épitmények	71— 76
8. Táplálkozás	76— 80
9. Szaporitás. Nemzedékek sora	80— 85
10. Vándorlás. (Őszifonal)	85— 90
11. A pók a természet háztartásában	91— 98
12. Földrajzi elterjedés	98—119
Nevezetesebb lelhelyek	107—119

II. KÖTET.

A RENDSZER.

	Lap
Előszó	V—VI
Átalános bevezetés	3— 25
Speciális bevezetés	25— 42
Clerck rendszere	28
Thorell rendszere	35
Simon rendszere	39
A rendszer	43— 73
A magyar póknemek sorozata	45— 47
Alrendek, családok és alcsaládok	48— 53
Kerekhálósok (Orbitelariae)	54— 56
Hurokkötők (Retitelariae)	56— 60
Csőszövők (Tubitelariae)	60— 64
Földbeszövők (Territelariae)	64
Keszegjárók (Laterigradae)	64— 66
Futók (Citigradae)	66— 68
Ugrók (Saltigradae)	68— 72
A pókműködés rendszere	74— 89
Hálózók	74— 84
Üldözők	84— 89
A biologiai rendszer összegezése	90—100

III. KÖTET.

LEIRÓ RÉSZ.

Előszó	V
I. **A gyakorlatról**	XIII
1. A gyüjtésről is fenntartásról	XIII
2. A vizsgálásról	XVI
II. **A leirasokhoz**	XVIII
Pókok. (Rend.)	3
Hálózók (Theratricae)	4—214
Kerek hálosok (Orbitelariae)	4— 50
Hurokkötők (Retitelariae)	50—105
Csőszövők (Tubitelariae)	105—209
Földbeszövők (Territelariae)	209—214
Üldözők (Dionicae)	215—324
Keszegjárók (Laterigradae)	215—247
Futók (Citigradae)	247—290
Ugrók (Saltigradae)	291—324
I. **Függelék**: Kaszászpókok	325—331
II. **Függelék**: Uebersicht der Spinnen Ungarns	333—387
Index	388—391
Magyar index	392—394
Jegyzetek	395

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

III. KÖTET.

UNGARNS SPINNEN-FAUNA.

III. BAND.

I. A GYAKORLATRÓL.

A ki a természetrajznak bármely ágát sikerrel akarja mívelni, az lépten-nyomon rászorúl bizonyos gyakorlati fogásokra, a melyek a tapasztalás eredményei s így az útmutatás és sok tekintetben a begyakorlás tárgyai is.

Ezek a gyakorlati fogások a tárgyak gyüjtésére, fentartására és vizsgálására tartoznak. Könyvem e részének tehát az a feladata, hogy az ezekre vonatkozó útmutatással szolgáljon mindazoknak, a kik a pókok gyüjtésével, gyüjtemenyben való fenntartásával és vizsgálásával foglalkozni akarnak.

A mint ez a mondottakból önkényt következik, a gyakorlatról szóló rész két szakaszra oszlik, u. m. a gyüjtés és fenntartás, végre a vizsgálás szakaszára.

1. A gyüjtésről és fenntartásról.

A régibb Araneologusok, a tökéletes átalakulással bíró rovarok legtöbbje által szolgáltatott jelenséget, hogy t. i. ilyen rovarok a télet vagy pete vagy valamely kifejlődési fok alakjában, tehát nem teljesen kifejlődve töltik, analógiának vették a pókok részére is, s ezért a pókokat csak a tavasz, a nyár és az ősz szakában gyüjtötték. A nemzedékek egymásutánja körül tett behatóbb tanulmányozás azonban másra tanít minket, arra t. i., hogy az alrendek legkülönbözőbb alaksorai áttélelnek s a tavasz ébredésével folytatják életpályájukat ott, a hol azt a tél dermesztő behatása ideig-óráig megakasztotta. Erre nézve felvilágositásokat szolgáltat az első kötet 9-ik szakasza, mely a szaporodásról s a nemzedékek soráról emlékezik meg; meg inkább pedig szolgáltatja azokat a leíró rész biologiai jegyzetsora, mely nemely fajoknál a téli állapotról is megemlékezik.[1]

Ezekből az következik, hogy pókokat minden évszakban gyüjthetünk, és hogy a téli gyüjtésre bizonyos súly tartozik azért, mert érdekessége mellett minden bizonynyal meg az életmódról létező ismeretek bővitését is eredményezi.

A czélszerű gyüjtésnek lényeges föltétele a gyüjtő készülék s annak használata.

A szerint, a mint borszeszben vagy szárított állapotban akarjuk a gyüjtemenyt berendezni, másmás készülék kell.

A borszeszben való fenntartás számára a pókokat legott borszeszbe gyüjtjük. E végre két ólmos szájú, mintegy deczilitérnyi tartalmú üveget egy badogosnál közös tokba foglaltatunk, úgy, hogy az üvegek nem éppen könnyen húzhatók ki; az üvegek jó parafa-dugókkal szereltetnek föl, a dugókra pedig egy karika jön, a melylyel zsinór által a tokhoz kötjük azokat. A bádogtokot azután jó bőrrel vonatjuk be s szijjal szereltetjük fel, hogy az egész készüléket, úgy, mint egy szinházi látócsövet viselhessük. Legjobb, ha a szij csak

[1] Lásd pld. Pahygnatha Clerckii Sund. p. 52; Trochosa infernalis Mots. p. 277 stb.

oly hosszú, hogy a tok fenekével a kötést érje, nehogy lehajlás alkalmával a földet érve, az egész fölboruljon. A két üveget kétharmadrészig megtöltjük erős, legalább 38°-nyi borszeszszel, beléhelyezünk néhány ágacskát s a nagyobb pókokat gyüjtéskor felváltva majd az egyik, majd a másik üvegbe rakjuk. E felváltva való elhelyezés azért szükséges, mert ha két eleven pók egyidőben kerül egyazon üvegbe, a haláltusa közben összemarakodnak annyira, hogy rendesen a végtest tönkre megyen. A halottakat a még élő pók nem bántja; menekülési ösztöne inkább arra készti, hogy a fácskákon föl s alá járjon.

Ezenkívül szükséges még két kis, hengerded üveg jó dugóval és erős borszeszszel. Ezeket a zsebben hordhatjuk s beléjök rakjuk az apróságokat, szintén felváltva, hol az egyikbe, hol a másikba.

Egy erős csipesz, melynek fogófelei simák, továbbá egy kapabalta, t. i. oly eszköz, melynek egyik fele balta, a fokrésze pedig kapa, nélkülözhetetlenek, mert sokszor résekbe kell nyúlnunk, sokszor kerget kell lefejtenünk, sokszor ásáshoz kell folyamodnunk.

A kapabalta szinten szíjra jár, úgy mint ezt a tüzoltóknál láthatjuk.

Szükséges egy erős bot, a melyre egy, erős vaskeretre reávarrt vászonháló alkalmazható, a melylyel azután a füveken s bokrokon végig «kaszálhatunk».

Szükséges végre egy közönséges, fehér férfinapernyő, a melynek rendeltetése az, hogy homoru oldalával a lombos galyak alá tartjuk, e galyakat a bottal hirtelenül s erősen megkopogtatjuk, mire az ernyőbe sok rovar mellett pókok is hullanak.

Általános szabály az, hogy a pókot nem szabad a lábaknál fogva megragadnunk, mert ezek szerfelett könnyen leszakadnak; továbbá szabály az, hogy a nagyokat mindig a hátfelről a fejmellnél fogva ragadjuk meg, nehogy — kivált ha a kéz bőre finom — a csipés bajában részesüljünk.

Némely Kerekhálósok leejtik magokat s a szálon függve maradnak; ilyenkor kiveszszük a nagyobb üveget, alája tarljuk s belémerítjük.

Szóval, a mennyire csak lehet, kerülni kell a megragadást, nehogy a sokszor igen könnyen leváló szőrözet s evvel legtöbbször a színezet és rajz is kárba menjen.

Az igen apró, pl. Erigonefajokat legkönnyebben úgy kerithetjük hatalmunkba, hogy egy ágacskára fölmászatjuk, s midőn arról egy szálon lebocsátkoznának, az üveget alájuk tartjuk.

Jól fölkészülve tehát bejárjuk a bokrokat, a sövényeket, a rétet, az erdőt, a görgetegeket, a nádasokat, a kerteket, pinczéket, barlangokat, szóval: igyekezünk minden helyiség pókalakjait fölkutatni, előbb a körülményeket megtanulmányozni, a melyek között az egyes alakok élnek s csak azután a zsákmányoláshoz fogni.

Némely hálósok napszakában nem járnak ki a hálóra s mindenképpen azon vannak, hogy tartózkodási helyöket fölismerhetetlenné tegyék; ez annál is inkább sikerül nekik, mert igen gyakran színmimikrik is. Itt a háló vezerfonalára kell ügyelnünk, arra t. i. a mely vagy egy részében igen erőssé teszi a hálókeretet, vagy éppen a háló síkjából félrevezet; e fonal mindig elkalauzol a pók búvóhelyéhez.

Igy fürkeszünk, halózunk, kopogtatunk es ásunk nappal. De ez még nem eleg, mert az éj csöndjében más jelenségek is kinálkoznak.

Az éjjel való gyüjtesre egy gyüjtőüveg elegséges; evvel es egy ugynevezett tolvajlámpással fölszerelve bejárjuk a bokrokat, még pedig leginkább a levelekre ügyelve; majd a retre vagy a görgetegekre terünk. A fődolog az, hogy a világosság hirtelenül essék a tárgyakra, mert az éjjel járó pók, ha tartós a világitás, meglapul, nem mozog s igy könnyen kikerüli szemünk figyelmet.

Minden a gyakorlástól függ: a kéz, a szem biztossága egyiránt; és rövid idő mulva szemünk a legkisebb mozgást is észreveszi, kezünk, az állatok mozgásához alkalmazkodva, biztosan czélt ér.

A prédával hazaterve, első gondunk az legyen, hogy a borszeszt megújitsuk, mert az, a melyben a pókok meghaltak — kivált ha nagy a zsákmány — megtámadja a has bőrét, ez meglágyul, azaz: rothadásba megyen át s az állat használhatatlanná válik. Azután különitsük el az egyes fajokat, mindegyiket más-más üvegbe, az üveget számozzuk meg, az illető szám alatt pedig irjuk naplónkba mindazt, a mit megfigyeltünk.

Rakásra gyüjteni nem jó dolog, mert az emlékező tehetség is botlik, a botlás pedig ilyenekben csak valamivel kisebb hiba a ferditésnél, kivált ha tehetünk róla.

Egy igen lényeges elv az, hogy egy és ugyanazt a helyiséget az évnek és napnak lehetőleg minden szakában látogassuk meg, hogy annak életéről minél teljesebb fogalmat szerezhessünk magunknak. Ez és az a bizonyos mérséklet, melyet akkor tanusítunk, a mikor az állatot megpillantva, nem nyúlunk rögtön utána, hanem igyekezünk a viszonyokat, a melyek között épen van, vagy valamely cselekményt ellesni: ez kölcsönzi a kutatásnak a mélységet, úgy, a mint biztosítja a kutatónak a magasabb élvezetet is. Mert az életmozzanatok kitudása kapcsolatokhoz vezet: a holt alakokkal bibelődő szobatudóssággal szemközt épen ezek képezik az élő tudományt, a melyben mindenképen van köszönet, mert ez jutalmazza a fáradozást azáltal, hogy a legtöbb esetben valóban gyarapítja tudásunk tőkéjét.

A mi mármost a gyüjtemény berendezését illeti, ez a következőkhöz van kötve.

Szerezzünk néhány száz tiszta, öblös száju, jól becsiszolt dugóval fölszerelt üveget, melynek magassága — a dugó fogantyúját beleértve — 8 ^{cm}, átmérője 25 ^{mm}. Hogy a dugók jól zárjanak s tehát a borszesz elpárolgását minél jobban megakaszszák, bekenjük azokat igen vékonyan a gyógyszertárakban kapható «sperma ceti»-vel s arra ügyelünk, hogy az üveg szája a dugaszolás alkalmával egészen száraz legyen; a dugót jó erősen becsavarjuk. Ezekbe az üvegekbe rakjuk a fajokat külön-külön; minden üveget megszámozva, azonkivül a kellő felirattal látjuk el. A feliratos lapocskánál fődolog, hogy minél vékonyabb papirból készüljenek s az egyik oldalon levélbélyeg módjára ragasztékosak legyenek; a ragasztó lehet vizahólyagoldat vagy arab gummi, mely utóbbiba azonban kevés czukrot kell tennünk, mert különben megszáradáskor lepattan az üvegről. A felirat szövegezése a következő:

1. sz.
ARGIOPE LOBATA (PALL.)
♂. ♀ Budapest. Junius 1878.

A naplóban tehát az első szám alatt bejegyezzük mindazokat a speciális tapasztalásokat, a melyeket e fajra nézve szereztünk.

A fenntartás maga igen egyszerű dolog. Szabály az, hogy a mig az állatokra töltött borszesz sárgul, addig azt frissel kell fölváltani, mert a pókok lágy végtesténél a legfőbb föladat az, hogy a vizet kivonjuk belőle, minek következtében megkeményedik s ekkor már bátrabban bánhatunk el az állatokkal. Mihelyt a borszesz sárgulása megszünt, gyengébb, 26—28°-nyi borszeszt töltünk az állatokra, jól elzárjuk az üvegeket; ennyi az egész.

Így kezelve, igen sokáig maradnak meg a pókok s voltak kezeim közt már olyanok is, a melyek 60 év óta borszeszben tartva, még mindig a vizsgálatra alkalmasak maradtak. Az igen erős borszeszszel való kezelést tulhajtanunk nem szabad, mert különben a pók keménynyé és törékenynyé válik.

A száraz állapotban való fenntartás sok ügyességet, még több gondosságot és türelmet követel; teljes sikerrel csak a nagyobb alakoknál alkalmazható. Az eljárást a következőkben adom:

A pókokat nem borszeszbe gyüjtjük, hanem vagy elevenen hozzuk haza, vagy egy csepp cyankalioldattal megöljük. Otthon azután levágjuk egy finom kessel a végtestet, azaz ketté vágjuk a nyelecsket, mely a törzs két főrészét összeköti. Ekkor a végtestet egy papirdarabra teszszük és óvatos, lassu nyomással kiszoritjuk annak belső részeit, melyek a nyelecsken tolulnak kifelé: a kitolulást egy finom csipeszszel mozditjuk elő s gondosan ügyelünk, hogy a szőrözetet ne érhesse a kiömlő folyadék. Mire a végtest ki van üritve, a nyelecsket reá huzzuk egy finom, csöves végbe kihuzott, 15—16 ^{cm} hosszu, 5—6 ^{mm} vastag üvegcsőre úgy, a mint ezt hólyagok felfuvásánál teszszük, mire a szárító készülék alatt meggyujtjuk a borszesz-lángot.

A szárító készülék mindössze egy 8 ^{cm} széles, 12 ^{cm} hosszu, egyenes plehtábla, mely négy lábon állva megengedi, hogy a borszeszlámpát alája helyezhessük. E plehtáblára reáborul egy másik pleh, melynek alakja szakasztott olyan, mint a parasztszekér ábroncsos fedele, mely tehát felkerek és hátul el van zárva. A borszesz lángja hamar megmelegíti e kis sütőben a levegőt s ide tartjuk a csőre huzott végtestet. Pár másodpercz mulva a nyelecske már reászárad a csövecskére s ekkor óvatosan felfujjuk a végtestet s igyekezünk, hogy a levegőnyomás folytonos legyen; e közben folytonosan forgatjuk a praeparatumot. Egy-

két perez alatt tökeletesen kiszárad a végtest, mely most üres és nem csik többe össze. Az előtesttel való összeillesztés úgy történik, hogy egy vékonyka fácskát faragunk, azt az egyik végével beszúrjuk az előtestbe, ott, a hol a nyelecske darabkája követeli; a kiálló véget ragasztékkal kenjük be s ekkor ovatosan reáhúzzuk a kiszárított végtestnek az üvegcsőről nyitva lekerült nyelecskéjét. Az előtest chitines voltánál fogva nem szorul külön eljárásra.

Az így kikészített állatot azután finom rovartűre tűzzük, úgy, hogy a tű nem a mellrész közepébe hol a meghatározásra nézve sokszor igen fontos hátgödör vagy rés látható, hanem ettől kissé jobbra áthatoljon. Az állatokat azután épen úgy tartjuk, mint más rovarfeleket, t. i. jól záró, parafával kirakott, sima papirral kiragasztott, üveges ládákban. Minden faj elé vagy mögé odatűzzük a hozzá tartozó feliratot.

Tagadhatatlan, hogy a száraz gyüjtemenynek vannak bizonyos előnyei; de vannak bajai is. A szinek és rajzok megmaradnak s egy szepen szárított Epeira, Marpessa, vagy Eresus sor valóban a szinektől s a fénytől csak úgy ragyog; de a tárgyak szerfelett törékenyek s a meghatározásokra nézve oly igen fontos zár vizsgálata sokszor majdnem lehetetlen, mert az igen rövid gyujtó távolságú nagyitóval, a melyre reászorulunk, a tű miatt nem férhetünk hozzá. A mellett a szinre nézve különösen a pókoknál áll az öreg Linné mondása, hogy t. i. abba túlságosan bizni nem szabad.

A borszeszes gyüjteménynél a szinek sokat vesztenek ugyan, de a nyereség az, hogy az állatok minden részét mindenkor minden oldalról bátran és biztosan megvizsgálhatjuk.

Még a borszeszes gyüjtemeny felállításáról is mellő néhány szóval megemlékezni. Tartozik hozza egy jól záró üveges szekrény, melybe kellő mennyiségű, erejű és szélességű polczok alkalmaztatnak; ez a szoba árnyékosabb helyén állittatik fel. Hogy a tért kiméljük, az üvegeknél arra kell ügyelnünk, hogy szájuk hajtókája ne legyen nagyobb átmérőjű, mint az üveg teste maga; így azután szorosan, közök nélkül sorakoztatjuk az egészet. Az alrendek, családok stb. úgy jeleztetnek, hogy közbe helyezünk szépen gyalult, üvegmagasságú és vastagságú fákat, a melyekre az illető feliratokat reáragasztjuk. Kiválóan díszes, nagy példányok úgy is alkalmazhatók valamivel tágasabb üvegekbe, hogy oly üveglemezeket vágatunk, a melyek befernek. Ezekre ragasztjuk a pókot természetes állásában, úgy, hogy az állatot kiveszszük a borszeszből, itatópapiron külsejét jól megszikkasztjuk; ekkor az üveglemezre egy gombostűfejnyi, forrón és igen sűrűre olvasztott arab gummit cseppentünk, az állatot hasával e cseppre nyomjuk s leszorítjuk addig, a mig a gummi megszárad; közben a csipeszszel megigazgatjuk a lábakat. Mindezek után beteszszük az egészet az üvegbe s ovatosan feltöltjük borszeszszel. Az ilyen példányok nagyban emelik a gyüjtemeny külsejét, kivált ha a szekrény belső fala fehér, az egyes üvegeket pedig fekete lemezekkel választjuk el egymástól. A polarizáczió itt a világosságot az állatra gyüjti s ez igen jó benyomást tesz.

Mielőtt, hogy a vizsgálásra tartozó fejtegetésbe bocsátkoznék, meg arról akarok megemlékezni, hogy a gyüjtemenyek csinossága, tisztasága mellett ne feledkezzünk meg a humanitásról sem: czéltalanul, halomra öldösni oly állatokat, a melyek a végen is egy fontos munkakört töltenek be a természet háztartásában, nem dicső dolog. Pontos meghatározásra csak a teljesen ivarérett példányok alkalmasok, ezért csak ezeket kell gyüjteni; egy pillantás a nőstenyek zárjára, a hímek tapogatóira elégséges útbaigazító.

2. A vizsgálásról.

Igazságszeretet, szigoru tárgyiasság, a minden tudás anyja: a tapasztalás által nevelt és megélesített itélőtehetség, a szem alkalmazkodási képességének gyakorlás által való fokozása, nyugodt kéz, erős akarattal párosult szivós türelem, éles, tisztán mutató nagyitóüveg, egy szerenyebb mikroskóp s még egy pár egyszerű eszköz — mindezekhez pedig egy jól megválogatott könyvtár, a melyre nézve az első kötet irodalmi s a második kötet biráló része fölvilágosit: ezek képezik a vizsgálás alapfölteteleit és főszükségeit.

Ezekkel fölszerelve, bepillanthatunk a szervezetek csodás kis mindensegebe, s minden pillantás az elvezet mellett tanúságot fog nyujtani.

Első sorban meg fogjuk látni egyazon szervezeti alaptervnek a viszonyokhoz és illetőleg a feladat-

hoz való illeszkedését, elváltozását; másfelől megtanuljuk azt, hogy a közönséges életben oly csekélybe vett «apró» szervezetek, működések folytonosságánál fogva mily hézagot töltenek be, mennyire folynak be a jelenségek ama nagy körfolyamába, melyet egy szóba foglalva: *természetnek* nevezünk.

Fogalmunk az életről tisztulni fog, mihelyt az életet nem csak közönséges emberi, hogy úgy mondjam önző szempontból tekintjük, hanem megismerkedünk fokozataival is, úgy, a mint azok a magasabb és alsóbbrendű, de a maguk helyén teljesen egy jogu, egy értékü szervezetekben ki vannak fejezve.

E jelenségek bármely sorával foglalkozzunk is, idővel reájövünk, hogy itt fakad az értelem, a kedély, az önismeret legtisztább forrása, a melyből az elfogulatlan szemlelődés mindenkor és biztosan tiszta valót, megdönthetetlen igazságokat merit. Ezek azután megérdemlik az utánjárást, a fáradozást mindenképen.

Nem szenvedélyről, nem időtöltésről, játékról van itt szó, hanem egy nagy feladat megoldásáról, a mely megoldáshoz minden nemzedéknek szent kötelessége hozzájárulni annak legjavával, a mire egyáltalában képes. Mert a természet jelenségeinek körei, sorozatai nagyok, felismerésük roppant feladat, ezt pedig csak a munka folytonossága győzheti le — majdan. Az pedig kétségen kívül való dolog, hogy az ember maga csak akkor fogja igazán és méltóképen berendezhetni saját életet a jelenségek közepette, ha azokat lényök szerint felismeri, velök biztos alapon számol.

Minthogy tehát e munka nemzedékek sorára oszlik fel, lényeg szerint mindig haladásról, továbbfejlesztésről van szó, minek legfontosabb feltétele az, hogy barátkozzunk meg a tárgyakon kívül mindazon ismeretekkel is, a melyek rólok a tudomány évkönyveibe be vannak jegyezve. A régiek megtörik az utat, az utódok előbb egyengessék a nyers törést, azután törjenek tovább, hogy utódaik átvehessék az egyengetés és továbbra való törés munkáját. Én részemről ezeket tartom szemem előtt, tekintsem a dolgot akár a tudomány egyetem, akár a nemzeti művelődés szempontjából. Eddig még nem csalatkoztam s ezért ajánlom másoknak is.

De lássuk immár a tiszta gyakorlatot is; annyival is inkább, mert hiszen ennek fejtegetésére vállalkoztam. Arról van tehát szó, hogy borszeszben fenntartott állatokat vizsgáljunk.

Közönséges, öt-hatszor nagyító, ugynevezett fűvész-nagyítóval nem érünk czélt, mert a szemek relativ távolságainak megítéleséhez, a fegyverzet szambavételéhez igen éles képre van szükségünk. Kell tehát mindenek előtt egy minél kisebb átmérőjü és oly domborúságú lencse, melynek gyüjtő távolsága (focusa) legfeljebb 4—5 $^{m}/_{m}$-nyi legyen.

Ezeket a nagyítókat külön kell megrendelni; használhatjuk azonban jobb mikroskopok u. n. objectivjeit is nagyító gyanánt, melyek már azért is igen czélszerüek, mert a vegső lencse csekély átmérőjü, tehát jól hozzáfér a tárgyhoz.

Lecsukjuk tehát balkezünkön a kis-, a gyürüs- és a közepső ujjat, a mutatóujjat ellenben kinyujtjuk s a hüvelykujj segítségével ennek leghegyén tartjuk a megvizsgálandó pókot. Ekkor a louppet jobb (vagy bal) szemünkhez viszszük, úgy, hogy azt e kéz hüvelyk-, mutató- és közepső ujjal tartja, mig a gyürüs- és kisujj ki van nyujtva s a pókot tartó balkéz hüvelykujjára van támasztva a végett, hogy egyfelől a rezgést kikerülhessük, másfelől a tárgyat a focusban tarthassuk, forgathassuk.

A pók a balkéz mutatóujján fejével a körön felé álljon; a hüvelykujj a hátulsó lábpárt szoritja le. Ebben az állásban megvizsgálhatjuk a szemeket, a rágókat, a fejmellet, a végtest felületet, úgy a lábakat is. Ezután megfordítjuk az állatot, hogy megvizsgálhassuk az állkapcsokat az alajkkal együtt, a mellvértet, a has lapját, nőstényeknél a zárt; továbbá a fonószerveket. A hím tapogatóját minden oldalról szemle alá fogjuk s ügyelünk a szerzők utasításaira, a melyek e szerv leirásánál legtöbbször megmondják, hogy erről vagy amarról az oldalról tekintve, ezt vagy azt láthatjuk rajta. Az igy szerzett tapasztalásokat gondosan szembesitjük a szerzők állitásaival s az egybevetésre alapitjuk végső ítéletünket.

Igen piczi alakoknál, például az *Erigone*-nembe tartozóknál, sokszor a legjobb nagyító is cserben hagy; itt azután a microskophoz folyamodunk. Ez ne legyen túlságosan nagyító, mert a külső vizsgálatra már a 20-szori nagyítás elégséges. A túlságosan erős mikroskop már csak a rétegről-rétegre való vizsgálatot engedi meg, tehát nem alkalmas arra, hogy az egészben sokszor nagyon is domboru szemcsoportot egy-

szerre láthassuk, a szemek egymás közötti viszonyát megitélhessük. A szemny eltávolítását finom ecsettel, a tagok egyengetését finom, nyeles tűvel végezzük.

Ott, a hol a szövőkörmök, a pikkelyzet, szőrözet minéműsége a kérdés, ott már mikroskopicus eljárásra, kikészítésre szorulunk. Ha épen csak ad hoc keressük a feleletet, akkor elégséges, ha egy megfelelő üvegdarabra törüljük a finom késsel leszedett szőrözetet vagy pikkelyzetet, egy csepp glycerint vagy épen csak borszeszt adunk reá, leborítjuk egy fedőüveggel s így viszszük a mikroskop alá; ha azonban tartós praeparatumokról van szó, akkor Canadabalzsamot vagy Damárlakkot használunk, a praeparatumot számmal és kellő, a gyüjteménynyel egyező felirattal látjuk el s bevezetjük a naplóba is.

A szövőkörmök különös gondot követelnek. Az első feladat az, hogy azokat egy jó ecset segítségével többször váltott borszeszben megmossuk s csak azután vágjuk le az íz felével együtt. A levágás üveglapon történik, s mihelyt megesett, egy más üveggel lassan-lassan s fokozva erősebben lelapítjuk az izt; a lenyomó lappal szorítás közben egy csekély oldalmozdulatot teszünk a végett, hogy a körömpár kinyiljék, ne fedje egymást. Ezután evvel is úgy bánunk el, mint a szőrözettel vagy pikkelyzettel.'

A mérésekre egy finom, pontosan millimeterekre osztott mérték és egy minél kisebb, külön, tűfinomságra hegyeztetett körző szükséges, melylyel egy félmillimétert még megmérhessünk; az ennél kisebb vagy valami töredékkel nagyobb mértékrészecskéket egyszerűen becsüljük.

Nem hiszem, hogy valamely lényegesebb dologról megfeledkeztem volna s ezért e fejtegetést ezennel be is rekesztem.

II. A LEIRÁSOKHOZ.

Az e műbe foglalt leírások a szervezet, életmód, színezet és tartózkodás alapján eszközöltettek.

A példányok, a melyekről a leírások vétettek, borszeszben tartattak; a leírás előtt itató-papirra tétetve, a megszikkadás beváratott. Azoknál az alakoknál, a melyeknél a borszesz jelentékeny színváltozást idézett elő, a természetes szín mellett az elváltozott is jelezve van.

A mérések a méterrendszer szerint történtek, még pedig — a tárgyak kicsinységénél fogva — a *milliméter* (m. m.) és ennek tizedrészei használtattak. A mérés egy érzékeny, finomhegyű körzővel történt, úgy, hogy a m. m. öt tizedrésze mérés, az 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9 tizedrész ellenben becsülés.

A törzs, annyi mint: *fejmell és végtest* együttvéve. Mértéke a fejrész elejétől a végtest végéig, tehát a hossztengelyben vétetett; a kinyujtott rágók és fonók kihagyattak s ott, a hol mértékeik fontosak, külön megmérettek. A fejmell külön is megmeretett.

A lábak mérésénél a csipők kihagyattak, a mérték tehát a czomb tövétől a szövőkörmök hegyéig vétetett.

A mi a Nomenclaturát illeti, a Dr. Thorell által kritikai szigorral megalapitottat követtem. A Synonymákra nézve legtöbbször csak a legrégibb szerzőt idézem, a többiekre nézve Dr. Thorell «Remarks on Synonyms of europ. Spiders» czimü művet idézem, «Remarks» rövidítéssel. Így a németnél is: On europ. Spiders. A többi idézetet oly rövidítéssel adom, mely a mü fölkeresését az általános rész irodalmi lajstromában lehetővé teszi.

A magyar [1] Nomenclaturánál csak a jelentősséget tartottam szem előtt; igyekeztem, hogy a név az állatnak valamely sajátságára vonatkozzék. A mythologiai és egyéb személyneveket, mint pld. Singa, Zilla, Meta, Dictyna, Marpessa stb. átvettem.

Az általam alkalmazott magyar neveket nem akarom mértékadóknak feltolni; [2] sőt megengedem, hogy némelyik nyelvészeti szempontból kifogás alá is esik; de megnyugszom abban, hogy nem roszabbak

[1] A németnél is, a mennyiben sajátom.
[2] A németeket sem.

mint azok, a melyek a culturnepek irodalmában szerepelnek, a melyeknél szinten csupán csak ajelentősség — s az sem mindig — szolgált zsinormértékül.

Úgy vagyok meggyőződve, hogy pld. az Epeira diademata (Cl.) fajra alkalmazott «koronás keresztespók» elnevezés nem veszt semmit a franczia «Araignée portecroix» vagy a német «Stirnbinden Kreutzspinne» mellett, sőt azt hiszem, hogy a rendszer szempontjából nyer, u. m.:

Orbitelariae	= Radspinnen (Menge)	= Kerekhálósok.
Epeiroidae	= Kreutzspinnen (Menge)	= Küllőszövők.
Epeirinae	= — —	= Keresztespókok.
Epeira	= Kreutzspinne	= Keresztespók.
Epeira diademata	= Stirnbinden[1]. Kreutzspinne	= Koronás Keresztespók.

Az alrendek, családok, alcsaládok és nemek magyar neveinél alkalmazott nagy betüket, melyek helyesirási szempontból kifogás alá esnek, megkülönböztető jegyekül és tisztán csak az áttekintés megkönnyitésére alkalmaztam.

JEGYEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK.

( ) = Ha a nem (genus) neve után álló szerző neve parenthesisben áll, akkor ez azt jelenti, hogy az illető szerző, e nevet felállitotta ugyan, de szükebb vagy tágabb határok között alkalmazta, mint a minők között én alkalmazom. Ha a szerző neve parenthesis nélkül áll, akkor oly határok között alkalmazom a nem nevét, mint alkalmazta a név szerzője is.

( ) = Ha a fajnév (species) mögött álló szerző neve parenthesisbe van téve, akkor az illető szerző az illető fajt más nemben tárgyalta, pld. *Epeira quadrata* (Clerck) az jelenti, hogy Clerck az általa felállitott *quadrata* fajt nem az Epeira nemben tárgyalta, ellenben Epeira acalypha Walckenaer azt mondja, hogy Walckenaer a mondott fajt a mondott gennsban tárgyalta.[2]

I, II, III, IV } a lábmérésnél = első, második, harmadik, negyedik lábpárt jelent.

1, 2, 3, 4 } a lábak leirasanál azoknak egymásközötti hosszarányat mutatja pld. 1, 4, 2, 3 = az első a leghosszabbik, utána követ kezik a negyedik, ezután a második, végre a harmadik lábpár.

$^{m}/_{m}$ = millimeter.
n. sp. = nova species = uj faj
Syn. = Synonym.
♂ = hím.
♀ = nőstény.

A SZERZŐK NEVEI.

Aus. = Ausserer.	Fabr. = Fabricius.	Panz. = Panzer.
Blackw. = Blackwall.	Fues. = Fuesslin.	Pod. = Poda.[3]
Brul. = Brullé.	Keys. = Keyserling.	Sav. et Aud. = Savigny et Audouin.
Cambr. = Cambridge.	Latr. = Latreille.	Scop. = Scopoli.[4]
Canestr. = Canestrini.	L. = Linné.	Sim. = Simon.
C. K. = Carl Koch (sen.).	L. K. = Ludw. Koch (jun.).	Str. = Stroem.
Cl. = Clerck.	Luc. = Lucas.	Sund. = Sundewall.
Dobl. = Doblika.	Motsch. = Motschoulsky.	Thor. = Thorell.
Dol. = Doleschall.	O. H. = Herman.	Walck. = Walckenaer.
Dorth. = Dorthés.	Oliv. = Olivier.	Westr. = Westring.
Duf. = Dufour.	Pall. = Pallas.	Wid. = Wider.

[1] «Stirnbinden» hamisan vagy csak hibás mert Clerck-nél „διάδημα" = corona s evvel bizonyosan a koronaszerüen kiálló szemcsoportra czélozott. Menge. «Pr. Spinnen» pag. 42 helyesen adja a magyarázatot, de azután «Stirnbinden»-t ir.

[2] Ez megfelel azon szabályzatnak, melyet a «British Association for the Advancement of Science» felállitott, melynek üdvös voltát nem lehet eléggé kiemelni. Lásd: Ann. and Magazine of Nat. History Ser. 1. Vol. XI. p. 259. Series of Propositions for rendering the Nomenclature of Zoology uniform and permanent, being the Report of a Comitte for the consideratfon of the subject appointed by the Brit. Assoc. for the Advanc. of Science. Továbbá: Thorell «On europ. Spiders» p. 3 etc.

[3] 1765-ben a selmeczi bányászati Académiánál a mennyiségtant tanitotta; azelőtt Graczban tartózkodott, hol 1761-ben «Insecta musei Graecensis» czimű művét kiadta. A selmeczi bányász és erdész academia évszázados emlékkönyvében (1871) pag. 7 és 23, a név hibásan «Boda» iratott.

[4] 1769-től 1779-ig szintén tanára volt a selmeczi akadémiának, a vegy- és ásványtant tanitotta.

LEIRÓ RÉSZ.

ORDO-REND:

ARANEAE. PÓKOK.

Orismologiai meghatározás.

Szárnyatlan állatok.

A test törzsöke csak két részből, u. m. a fejjel egybeforrott mellből, tehát szilárd chitinkergü fejmellből, és a gyürüzetlen végtestből áll, melyeket egy vékony nyelecske köt össze.

A mellrészen négy pár, hét izű — terdizzel ellátott láb.

Valamennyi láb végen bordázott karmokból álló szövő szerv.

A végtest végén szemölcsszerű, izelt, páros számu, csevekkel felszerelt fonószerv.

A rágó csipőkarma becsapható, hosszában átfürott.

Egyszerű szemek, symmetrikus csoportositásban.

Semmi csapó.

Az állkapocs lábszerű tapogatokkal, ivar szerint más-más szerkezettel és rendeltetéssel.

Biologiai meghatározás.

Semmi átalakulás. A kifejlődés vedlések által történik, melyek a peteből kibuvó eredeti alakon nem változtatnak.

A kifejlődés utolsó mozzanata az ivarszervek teljes kifejlődése.

A fonó és szövőszerv jelen van, működése a peteből való kibuvástól fogva folytonos. E két szerv működéséhez alkalmazkodik az életmód úgy a szervezet minden sajátsága is.

SECTIO I. OSZTÁLY.

THERATRICAE. HÁLÓZOK.

(θήρατρον = vadászháló.)

SUBORDO I. ALREND.

ORBITELARIAE

(Orbis = kerek; tela = szövet; a háló alakjáról.)

KEREKHÁLÓSOK.

A fejmell fejeresze lelapuló; a homlok szele és az alsó szemsor közepszemei között elterülő ter keskenyebb vagy legalább nem szélesebb annál, mely az alsó és hátsó szemsor középsői között elterül.

A lábvégek hármas karomrendszerrel; a bordáskarmok erős kampóval és sűrűn álló bordákkal; a sámja-karom hosszú-kampós és a tövén tompafogacsos.

Az első lábpár hosszabb a többinél (Cercidia kivételével).

A fonók rövidek; a felső és alsó pár egyenlő hosszaságú.

A háló, sokszögű keretben a központból induló küllőket és küllőről küllőre csigavonalban vezetett, ruganyos összekötő fonalakat mutat.

A kerekhálósok szervezet és életmód szerint okvetetlenul a rend typikus képet szolgáltatják. A mód, a mely szerint a természet tünetkörébe befolynak, a voltaképeni «pókmód» következőleg jellemezhető: az üres hézagokon uralkodnak, ott foglalnak állandó működési tért, a hol a repülő állat is épen csak átröpülhet, de meg nem állhat. A biologiai túlsúly a háló jelenlétében fekszik.

E tulajdonságnak főeszköze a geometricus alakzatokat képező, egy síkban kifeszített kerekháló, melynek alkalmazása mindig a körülmények szerint történik; felállításának végleteit képezi a függőleges és a vízszintes állás s ezek közé esnek a dűlt állások végtelen sorai.

A hálókötő képesség nem egyforma, s az alrend második alcsaládjában — a Torkosoknál — láthatólag csökken.

A függőleges és dűlt hálón mindig fejjel lefelé állanak; a függőlegesen mindig a védettebb oldalon, a dűlt és vízszintesen mindig az alsó oldalon tartózkodnak, illetőleg rejtekökből oda közlekednek.

Lábaik szövésre és a fonalakon való kapaszkodásra alkotottak, mi különösen a végiz bizonyos merevségéből kitünik, mely a lábvégnek behajlását engedi, a kihajlást — helyesebben áthajlást — kevésbbe engedi s oka annak, hogy a földre érve, e pókok úgyszólván lábujhegyen járnak, sima síkokon megfogódzni tehát haladni majdnem képtelenek.

Alaknagyságra nézve fokozatosságot mutatnak, minthogy ez a mogyorónagyságtól a kenderszem nagyságig megfigyelhető. E szerint alakulnak a hálók is, jelesen a fonalzat erejére nézve.

Tevékenységök főszaka a szürkületre, főleg az estelire esik; de ott, a hol a préda sürűn jár, nappal is működésben vannak, nevezetesen árnyas helyeken melyeket előszeretettel keresnek fel.

Mindnyájoknál közös tulajdonság az, hogy megérintve, leejtik magokat s a testhez vont lábakkal egy darab ideig mozdulatlanúl fekve maradnak; a háborgatás megszüntével azon a fonalon ternek vissza a hálóra, a melyet a leejtés alkalmával kifejtettek. A hálónak azon megrezzentetését, melyet az elő préda okoz, attól, a melyet egy odasodort idegen test okoz, legtöbbnyire megkülömböztetik; ha kétségeik vannak, a tércsere sietnek, megkapaszkodnak s a testnek gyors fel-le mozgatásával sebes rezzenésbe hozzák az egész hálót; evvel az idegen test lerázását, esetleg pedig a préda vergődését nyerik meg.

Az erős predát roppant gyorsasággal befonják, láthatólag azért, hogy a háló fonalzatában s így érzékenységében kárt ne tegyen; e végre a végtest végével fordulnak a prédának, rányomják fonóikat, s ezeket egy sorba állítva, széles fonalszalagot fejtenek, miálatt a predát a negyedik lábpárral gyorsan forgatják, tehát begöngyölik.

Ha a préda arra alkalmas, lefejtik s szabadon a tércsere czipelik; ha nehéz, akkor fonal segítségével, lassankent vagy a tércsere, vagy — főleg nappal — a rejtekhelyre vonszolják, olyformán, hogy a szállító irányban a fonalat megfeszítik, az ellenkező irányban pedig folyton lazítják vagy épen elmetszik. A vonszolást a negyedik lábpár végzi.

Az igen nehéz predát ott költik el, a hol megfogódzott; ha nem rongálta össze egészen a hálót, akkor kiszívás után kifejtik s lelökik; a hálót igen ügyesen kitatarozzák. A kisebb prédának maradványait az előtest hirtelen mozdulatával szinten ellökik (csupán csak a Küllőpók, Cyrtophora, látszik kivételt képezni: lásd a nem leírásában).

Tartózkodásra nézve főleg az aljakban, a közephegységben s a havasok tövén uralkodnak, a fák tenyészövének legfelső szeleig folyton csökkenve elterjedve, ezen túl ritkák lésznek, míg végre is mintegy 2000 méter magasságban a tenger szine felett, csak egy, ott állandó alak képviseli a rendet. A barlangok szájában, a meddig félhomály uralkodik, szinten előfordulnak.

A működésben főleg a tapintás finomsága s kevesbbé a szem vezérli; a hallás érzékének semmi nyoma sem tapasztalható [1]

Tevékenységök kifejtésében alig ismernek korlátokat, minthogy a fonalrőpítés segítségével mindenüvé hozzáférhetnek, a hol befolyásuk helyén van.

Azon rendszerben, a melyet a pókrend tevékenysége megalkot, osztályrészök a rovaroknak *átröpülés közben* való korlátozása s eszközlik ezt az alak, ebből kifolyólag a háló erejéhez képest.

A nemzedékek sorára nézve, a téli évszakon át az alrend rendszerint csak a peték által van biztosítva: fedett, különösen emberlakta helyiségek védelme alatt azonban némely fajok fejlett vagy félig fejlett állapotban át is telelnek s ilyenkor 6—10° R. hideget kár nélkül elviselnek; a téli évszakot mozdulatlanúl, mintegy megdermedve élik át. [2]

Peteiket különös gonddal helyezik el; meleg szövetbe borítva, rendesen meg egy pergamenszerü, sürű szövettel is biztosítják.

[1] Ezen érzékre nézve direct vizsgálatokat tettem. Lakásom folyosójára, mely a légáramlattól teljesen védve van, nádipókokat telepítettem, melyek a jól bepépezett ablaktáblák felibe csakhamar hálókat feszítettek s a keretek zugaiba rejtekhelyeket szőttek. Alkonyatkor, a mikor az állatok a tércsére kijöttek, tehát legéberebbek voltak, egy igen élesen szóló, b' hangolású és rúgón járó, ütővel ellátott csengővel megközelítettem az állatot s hirtelenül megszólaltattam a csengőt, a nélkül, hogy az állatot valami mozdulatra birhattam volna. Da mintegy 2 centiméter távolságra közeledve, a csengés az állatot megzavarta, láthatólag azáltal, hogy a lecsapó ütő a levegőt, ez a hálót megrezzenté; sőt egészen friss feszítésü, tehát igen érzékeny hálónál magok a hanghullámok is láthatólag megrezzentik a hálót s így zavarják a pókot. Minthogy azonban kétségtelen, hogy némely állatok bizonyos hangokra jobban figyelnek, hallási érzékök bizonyos hangokra jobban reagál, a rovarokról vett analógia a szerzegtetés alkalmazására is reávitt, melyet egy finom vaslemez és reszelő segítségével majd erősebben, majd gyengébben alkalmaztam, anélkül, hogy az állatok megzavartattak volna. Mindezeknél fogva én mindazon jelenségeket, melyek az irodalomban szerepelnek, s többek között a pókok zeneszeretetéről szólnak, a *tapintható* rezgésre viszem vissza; ide tartozik Grétry pókja, mely a praeludiumokat «csodálta»; Pélisson pókja a Bastilleben, mely a hegedüszóra előjetett; és Walckenaer búvárpókjai, melyek a víz felszínére jöttek. Zongorákon nem ritkán láthatni pókokat, a melyek óvatosan tapogatva, a játszás közben támadó rezgés után indulnak, jelesen akkor, a mikor hálóik a hangszerrel érintkeznek. A vizsgálat ezen eredménye egybevág avval, miszerint a boncztan sem birt kimutatni oly valamit, a mit a hallás szervére magyarázhatott volna.

[2] Ez különösen az Eresz-Keresztespókról áll, mely helyen közön valódi házi állattá lett s folyosók mennyezetén áttelelve, tavaszszal folytatja fejlődését, egyáltalában életét. Ezen újabb észleletet vesd össze «Általános rész» 48. l.

FAMIL. I. CSALÁD. EPEIROIDAE. KÜLLŐSZÖVŐK. SPEICHENWEBER.

(ἐπειρύω = feszíteni; a küllőfonalak feszítéséről.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. EPEIRINAE. KERESZTESPÓKOK. KREUZSPINNEN.

GEN. 1. NEM. ARGIOPE. Duf.

(Ἀργιόπη = mythologiai név.)

Syn. 1825. Sav. et Aud. «Description de l'Égypte» II ed. XXII.
Vide: Thorell «On Europ. Spid.» p. 49 et 51.

Díszes külsejű, nagy pókok. Az előtest mellrésze kikerekítve-lelapított; a fejrész kicsiny. A végtest tarajos vagy hengerdedéd-hossztojásdad. A fonók a hasfele toltak, úgy, hogy a végtest vége felettök tetemesen kiáll. Az alsó szemsor a homlok élen ugyszinten a hátsó oldalszem is: a hátsó sornak két közepső szeme a fej búbján kisse hátratolva, minek folytán a hátsó szemsor erősen behajló. Az alsó sor szemei egymásközött egyforma távolságra állanak, a hátsó sor közép szemei az oldalszemektől kétszer akkora távolságra esnek mint a mekkora a távolság a két közepső szem között.

A hímek a nőstényekhez képest igen kicsinyek és karcsúk, kevesebbe díszesek, hasreszök sohasem tarajos.

E szép pókok buja növényzetű, árnyékos, kisse nyirkos helyeken szövik nagy terjedelmű, függőleges kerek hálóikat. E hálók rendesen a tércsetől kifutó s a szélekig nyúló, kígyózó szalagot viselnek, mely rendesen lefelé hatol. Áttelelő peteiket igen mesterséges, csuporalaku burokba szöve, a növények törzsén, közel a földhöz erősítik meg. Júliusban ivarérettek, peteiket szeptember vége felé rakják le, mire elpusztúlnak. Hazánkban két faj él.

SPEC. 1. FAJ. ARGIOPE LOBATA. (Pall.) TARAJOS ARGIOPEPÓK. GELAPPTE ARGIOPE.

(IX. tábla 192 ♀, 193 ♂, term. nagys.)

(lobus = karaj, taraj, taréj, pld. a kakasé; a ♀ végtestén lévő csücskökre vonatkozik)

Syn. 1772. *Aranea lobata* Pallas. «Spic. zool.» I, fasc. 9.
Vide: Thorell «Remarks» p. 520.

♀ Törzsének felülete fehérlő- atlaszfényű, majdnem ezüstös; a végtest oldalai négy-négy csücsökkel.

A végtest szélességénél kevéssel hosszabb, lelapított; mindkét oldalán vízszintesen fekvő négy csücsökkel, melyek közül az első a legkisebb, a két közbelső a legnagyobb, valamennyi hústos; együttesen a kakastaréjra emlékeztetnek. A testtörzs felületét finom, ezüstszínű, fénylő szőrözet borítja. A lábak világos földön sötéten és sűrűn gyűrűzöttek.

A lábak aránya 1, 4, 2, 3.

Világos színezet. A fejmellen a fej beigtatásától kezdődve két oldalt egy-egy barnás sáv, mely a nyelecske táján egy haránthos öv által egyesül. A végtest csücskei közül a második, harmadik és negyedik az elöszélen fekete. A mellvért közepe világos; szélei szeles, barnás, néha szakadozott szegélylyel. A has sötétbarna, mind a két oldalán két vagy három világosabb folttal; közbül — a fonók előtt — egy ilynemű pettyel. A szájreszek és végtagok sárgások, az utóbbiak sötétbarnán karikázottak. A tapogatók sárgások, egyszínűek.

Az oldalszem-párok csücskösen kiemelkedő közös domborodáson állanak. Az alsó sor közepszemei kisse kiemelkedők, a hátulsó sorei megfekvők.

A zár széles, erősen kiemelkedő keretet alkotva, széles, felálló, kurtakampos nyujtványnyal védett.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 17 $^{m}/_{m}$
I Lábpár . . . . . 31 »

♀ Végteste hengerded, kisse lelapított; lábai egyszínűen barnás sárgások; a fejmell ugyanilyen színű. Hasa szennyesbarna, ketoldalt egy-egy keskeny, sárgás sávval díszítve. A mellvért közepe elénk-sárga. A tapogató nyele sárga; nemzőszerve kis pikkely alatt egy csavart, bütykös gyűjtőt mutat, melyből az illető oldal felé fogószerűen két köröm áll ki; az előrefelé álló köröm (embolus) csavarodó és hosszabb.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$

I lábpár . . . . . 19·5 »

E szép pók lelhelyei: Buda környéke (Zugliget); a pesti oldalon ritkább; a Rákos bujább növényzetű helyein találtam magam. Pável és Anker: Nógrádmegye (ismeretlen pont). Nagy, szép hálóját bokros helyek árnyékos szélein s a magas fűben szövi. Június végén ivarérett; szeptemberben lerakja peteit, mire elpusztul.

SPEC. 2 FAJ. ARGIOPE BRÜNNICHII. (SCOP.) BRÜNNICH ARGIOPE-PÓKJA. BRÜNNICHS A.

(Brünnich, mult századbeli természetbarát tiszteletére így nevezve.)

Syn. 1772. *Aranea Brunnichii* SCOPOLI «Observ. Zool.» in Annal. V. Hist. Nat. p. 125.

Vide: THORELL «Remarks» p. 518.

♀ Fejmelle fehér, selyemfényű; végteste sárga, fehér és fekete, sűrűn álló haránt csíkokkal.

Végteste szélességénél hosszabb, hossztojásdad, kevéssé hengeres, simaszélű. Fejmelle selymesen fénylő fehér, tömött szőrözettel borított. Az első lábpár czombja majdnem végig egyszínűen barna, a többi íz világos földön sötéten gyűrűzött. A lábak aránya 1, 2, 4, 3.

A fejmell rendesen egyszínű, ritkán oldalsávok nemi nyomaival. A végtest felül fehér, sárga és fekete haránt csíkokkal tarkált, elöszélén kissé szögletes s e szögletektől oldalt, egy finom fekete vonással, mely a has felé elmosódik. Az első haránt csík fehér, széles, a következő fekete és nem éri az oldalakat, az erre következő harmadik fehér, a negyedik fekete és a has sötét színébe átnyúló, az ötödik sárgás, néha élénk sárga a hatodik fekete és a hát közepén keresztben kígyózó; a fehér és fekete csík így váltakozva hátszig is terjed; a kígyózó csíkon alóli fekete csíkok néha párosan összefolynak s csak oldalt válnak el, hol azután a közök rendesen élénk sárgák (var. transalpina C. KOCH). A mellvért közepe ékalakra világos fehér, szélei sötétek. A has sötétbarna, ketfelől széles, sárga oldalszalaggal díszített, a szalagok a felső fonószemölcspár magasságát elérik s a fonó szemölcsök táján kissé egyenetlenek. A két sáv között néha négy pár finom sárga pontocska. A szájreszek egyszínűek, sárgásbarnásak, vagy barnásak. A tapogatók egyszínűek, sárgásbarnásak; a lábak sárgás földön sötét, sűrű karikázattal, az első lábpár czombja sötét csak közel a vége felé egy világos karikával ékesített.

Az oldalszempárok csücskösen, erősen kiemelkedő közös domborodáson állanak; az alsó sor középszemei közös dudorodáson erősen kiállók úgy hogy köztük és az oldalszemek között mély nyereg támad, a hátsó középszempár megfekvő.

A zár egy széles, szélességénél hosszabb, lefekvő, végén elmetszett, felgyűrt szélű, belül csatornás lemezzel védve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 20 $^{m}/_{m}$

I lábpár . . . . . 29·2 »

Termékenyítés előtt a nőstények sokkal kisebbek, a végtest színezete csak kezdetleges, úgy a lábaké is. A ivarérettség első idejében a ♀ hossza csak 11—12 $^{m}/_{m}$

♂ Aránylag igen kicsiny. Végteste hosszhengerded, felül márványozott, alul a nőstényéhez hasonló színezetű. Előteste és lábai egyszínűen barnássárgák, az előbbi selymesfényű fehér szőrözettel borított. A tapogatók sárgás nyellel; a nemzőrész: kis pikkely alól kidagadó tojásdad, sima gyűjtővel, melyből az illető oldal felé fogószerűen egymásfelé álló körömpár kinyúlik, az előrefelé álló köröm (embolus) csatornás, kisse csavart, egyszerű és hosszabb a hátsónál.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$

I láb . . . . . 12 »

Juliusban ivarerett, szeptember végén és október elején bekövetkezik a peték lerakása, a mikor is a ♀ pók teljes nagyságát és színezetét megnyerte. A magas, terebélyes növények alján az állat kikeresi a helyet, hol néhány kereszteződő fonalat húz, erre szövi a tojó-leplet, a melyre a peteket (6—800) letojja, beszövi, felül és alul sűrű gyapottal betakarja s az egészre egy rendes csuporalakú, fedett burkot sző, mely pergamentszerű és sárgás, néhány barnás hosszcsikkal ékesített. Hálója nagy, rendes kerekháló, a tércsetől lefelé két küllőfonal között kígyózó szalaggal, melynek kígyózása a küllők elágazásához képest, kifelé nagyobbodik. A hálók rendesen buja növényzetű nedves árkok szélein és kissé dűlten állanak: az állat többnyire a tércsen tartózkodik s külön rejteket nem sző, hanem a háló alatt valamely növényszáron foglal állást, itt védelmet keres úgy a veszedelemben mint a nap heve ellen is. Leginkább estvefelé működnek. Az ifjú nemzedék áprilisban kél ki.

Ismerem: Kolozsvárról, lóversenyter; Szamosfalváról, sóstó környéke, Nagy-Szebenből (Sill V.) Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pest (katonai temető Muz. Gy. Pável); Doroszlóról és Budáról (B. M. Ankertől); fajrokonával az Arg. lobatával együtt a délkeleti részeket jellemző alakok közé számíttatik.

GEN. 2. NEM. EPEIRA. (WALCKENAER.)

(ἐπειρόω = vide: Epeiroidae.)

1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 53.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 49, 53.

Zömök testalkat. A fejmell meglehetősen domború, fejerésze aránylagos, néha meglehetősen nagy; mellrésze kiszélesedő-kerekded, a nyelecske felett szívszerűen bemélyedő. A végtest nagy, alakra nézve változó, majd szívalakú-vállas, majd közel háromszegletes, majd vállcsücskös *, majd kerek és lelapuló vagy hossztojásdad. Kisebb nagyobb mértékben a fejmell hátsó részét is fedi.

A szem három csoportba osztva; a középcsoport, négy szeme trapezbe vagy négyszögbe állítva, az oldalszemek párosan s távolabb a középszemcsoporttól, mint ennek szemei egymástól. A csoportok külön külön párnaszerű dudorodásokon elhelyezve.

A lábak aránya 1, 2, 4, 3 vagy 1, 4, 2, 3; a lábak aránylag vaskosak, járásra kevesbbe, szövésre ellenben kitűnően alkalmasak. A bordáskörmök fogai 9—11, az első fog erős, kampós, a többiek fölé messze kinyúló; a sámjaköröm 2 - 3 tompa fogacskával; a fogas sertek mindég jelen vannak.

Faunánk legnagyobb alakjai e nembe tartoznak (♀); a hímek rendszerint kicsinyek, sok fajnál a második lábpár szárának kivastagodása által tűnnek ki; fejmellrészök igen fejlett.

A fonók a végtest végén és kissé lefelé irányzottan állanak, végökön csévések. Az egész test egyszerű, ritkás szőrözettel borított, ritkán tömötten, megfekvően szőrös. A lábak fedezete szörökből, sertékből és tompa tüskekből áll s a szövőkörmök táján a legtömöttebb.

Kerekháló szövők; tavaszi-nyári és őszi alakok; peteiket sűrű szövetbe burkolva attelelik. Prédájukat vagy a háló középtércsején vagy egy közeli rejtekhelyen, melyhez a hálónak egy vezérfonala vezet, lesik; mindég fejjel lefelé csüngenek s lábaikat a testhez illesztik. Veszedelem perczeiben a hálóról levetik magokat, s egy szálon függve maradnak, melyen a veszedelem multával ismét a hálóra kapaszkodnak; megérintésre is a földre vetik magokat, s egy darab ideig testhez vont lábakkal akár mint halva, mozdulatlanúl maradnak addig, míg a veszedelem elvonúl. A legtöbb alak alkonyatkor van teljes működésben.

Az e nemhez tartozó alakok tudományos és népies értelemben egyaránt typikusok. Szervezetileg, biologiailag s a műösztön tekinteteben leginkább megalkotják a pók fogalmát. A vizet s a földalatti, teljesen sötét üregeket kivéve mindenütt — helyen közön a viszonyokhoz képest oly tömegesen élnek, hogy okvetlenül föl kell tűnniök. A víz színe felé hajló növényzeten épen úgy föltaláljuk hálóikat, mint a havasokon, ott, a hol a törpefenyő öve rég megszűnt s az állat hálójával a sziklára van utasítva.

* E vállcsücskök nagyon hasonlítanak a párnák csücskeihez.

SPEC. 1. FAJ. EPEIRA GROSSA. C. K. ÓRIÁS KERESZTESPÓK. RIESEN KREUZSPINNE.

(grosse = durva, vaskos, az alak nagyságára, főleg a ♀-nél vonatkozik.)

Syn. 1845. *E. grossa* C. Koch «Die Arachniden» XI. p. 84.
Vide: Thorell «Remarks» p. 5, 6.

♀ Cserbarna, sárgabarnán lángolt és rajzolt; a magyar Fauna legnagyobb pókja. Fejmelle szelesen szivalaku fejrésze elől észrevehetőleg szűkülő; a végtest elején két csecsszerűen ki- és felálló kúp; hasfelen semmi rajz.

A fejmell barnásvörös, a mellrész szélei szélesen besötétítve: a mellvért közepe elmosódva világosabb. A végtest elején, közepen egy 8 alaku világos rajz, melynek szárai a vállkúpok alá kanyarodnak; a végtest czimere sötétbarna és enyésző, mintegy lángoló, — keskeny, világosabb harántvonásokkal átszelt, — szélei csipkések (czikczak), elesen ki és beszögellők. A has sötétbarna, enyésző harántsávokkal díszítve, melyek rezsutosan az oldalak felé tartanak.

Lábai világos barnásvörösek, sötét barnavörös gyürüzettel; a czombok különösen feltünők: tövüknél keskeny, végökön igen széles karikával ékesítettek s e karikák sötét szinezete mintegy elmetszve válik el a czombközep világos szinezetétől. A szemállást IV. t. 69. *a* mutatja.

A zár aránylag kevésse kiemelkedő; kétoldalt felgömbszerű és fényes dudorokat mutat, melyek közé a hosszu, igen durván haránt-rovátkolt fedőlemez korsófülként ∽ megfekszik, a lemez vége elkerekített, kanalasan kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs	18·22	$^{m}/_{m}$ ebből
fejmell	10—11	»
A végtest szelessége terhes állapotban	17	»
magassága	16—17	» és ebben
az állapotban a csücskök kevesbbé kiállók.		
I lábpár	26	»

♂ A nőstenynél kisebb, rajzra nézve vele egészen azonos; hátcsücskei hegyesen kiállók. A második lábpár szára kevésse kivastagodott, végén, a belső szélen, egy erős és több gyengébb tüske; ugyan e lábpár csipője tövén egy erős, egyenesen álló, alul vastag tüske; az első lábpár czombja végén egy kurta, tompa, kissé kampósan görbült dudorodás. A szemcsoportok magas dudorodásokon állnak. A tapogató kurta, terden két felálló, aránylag kurta serte; oldalt és befelé fordított pikkelye keskeny, alóla a nemzőrész diószerűen és roppant vastagságra kidagad; az embolus végkörme igen hosszu, hegyes s hajlásával a gyüjtőre lelapul. Csak egy hímet ismerek, tudtom szerint a jelen leirás az első.

Mértékek: ♂ Törzs	12	$^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell	6·5	»
I lábpár	24	»

A nőstény szinezete változik. Az alapszin néha feketebarna, a rajzok szürkék s a 8 alaku jegy enyésző vagy egészen hiányzik; a végtest hátczimerének csipkés szegélyzete azonban mindég megmarad.

E nagy pók leginkább az erdőt és a cserjeseket, ritkábban a diszkertek bokrait lakja, hol erős nagy hálóját a nyilásokra alkalmazza. Párzását nem ismerem: ivarerett állapotát a nyár derekán éri el.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Bükk), Boncztida (Bánffy-park), Szász-Vesszős (gróf Degenfeld erdeje); magyar részekből: S.-A.Ujhelyről (Kopasz tövé), Pécsvideke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (B. M. Ankertől kitünő szépségü typikus példányok).

SPEC. 2. FAJ. EPEIRA CIRCE. SAV. ET AUD. BŰVÖS K. ZAUBER-KREUZSPINNE.

(Circe = myth. alak, Hélios leánya, veszélyes bűvölő; a háló veszélyére céloz.)

Syn. 1825. (?) *Epeira Circe.* SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Egypte.»

♀ Deres kinézésű, sűrű, megfekvő szőrözettel borítva, mely alól a rajzok, kisebb nagyobb mértékben elmosódva, tűnnek elő. A második lábpár csipője láthatólag fejlettebb a többinél. A végtest eleje módosan csücskös-vállas. Úgy alakra mint színezetre nézve az Epeira angulata és grossa közé esik.

Sárgásbarna deresfehér vagy sárgás szőrrel borított. Fejmelle igen fejlett, széles; a fejresz élesen elválasztott és határozottan kiemelkedő előre kissé szűkülő, és úgy mint a mellresz megfekvő szőrözettel borítva. A hátgödör, mely, harántul benyomott, a közte és a nyelecske közötti tér szőrtelen sima, barnás-sárga. A mellvért közből világos, szélein szélesen barnasárga, szőrös.

A rágók tövüknél világosak, szőrösek, lefelé mindinkább barnulók, végükön sötét piros-barnák és szőrtelenek. A csipőkarmok sötétek. Az állkapcsok és az alajk széleiken világosak, tövükön barnák. A három első lábpár czombja, tövén, alig észrevehető barna, szakadozott karikával, végén ellenben széles a czomb $^1/_3$ részét borító vörösbarna karikával díszítve; a negyedik lábpáré a közepen is egy nagyobb, a czombot majdnem körülfogó barna folttal. A végtest czimere a határozottabb rajzuaknál csipkézve határolt, sárgás-barna; oldalszegélye világosabb s a sötétebb szőrrel elegyes barna oldalak felé szinten csipkésen határolt. A has vörösbarna, a fonók és a zár között egy világos, határozott, nagy foltpárral. A tapogatók vég íze felső felén vörösbarna, a többi íz ily színű keskeny karikák által elválasztva. A szem megfelel az Ep. grossaenak; a középcsoport *lankásan* dagadó párnán és kétszernél is távolabbra áll az oldalszemekből mint a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár kissé csőszerűen emelkedik; fedő lemeze durván-harántranczolt, hosszú (2—3 $^m/_m$) gyenge és $\sim$ formára hajlott, a végen kanálszerűen kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 20·2 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 9·2 »
I lábpár . . . . . 34 »

♂ Meglehetősen zömök termetű, nem aránytalanul hosszú lábu. Fejmelle fejlett, a fejresz keskeny és határozatlanul elválasztott; a szemcsoportok magas dudorokon. A szőrözet kevésbé tömött, néha épen ritkás és felálló, deres. A végtest igen módosan csücskös-vállas, szemmyes fahejszmű, egészen elmosódott, határozatlan rajzmaradványokkal. A lábak színezete a nőstényéhez hasonló, kevesebbe határozott; az első és második lábpár czombján, alul, két sorban felig barna, felig sárga sertetüskék állanak. A második lábpár szára igen kivastagodott, a kivastagodáson legalább három sor tüskével; a kivastagodás testfelőli elen álló tüskesor külső végén egy kirívóan nagyobb tüske. A kurta tüskék barnák, erősek, a hosszabb tüskék karcsuk, tövükön barnák, hegyükön sárgás fehérek. Ugyan e lábpár csipője tövén egy igen erős, kupalakuan, egyenesen felálló tövis; az első lábpár csipője végen egy kissé kamposan hajló, tompa fog. A tapogató kurta nyelű, terdizéken két felálló serte, pikkelye aránylag keskeny, befelé- oldalt fordított, belőle a szerfelett nagy, diószerű nemzőszerv dagadozik, melynek gyűjtője világos gyantasárga, csavaros; embolusa megfekvő, egy csonka rákollóhoz hasonló és egy hosszu, éles, kissé hajlott tövissel fegyverzett.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 14 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 7 »
I lábpár . . . . . 24 »

Életmódját bővebben nem ismerem. Előfordult eddig az Alduna vidéken, hol Ogradena és a Veterani-barlang között meredező sziklákon szövé nagy hálóját; Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky), «Bánát» megjelöléssel a becsi cs. muzeumban, végre Kolozsvárt az erdélyi muzeum gyűjteményében.

SPEC. 3. FAJ. EPEIRA ANGULATA. (CL.) VÁLLAS K. SCHULTER K.

(angulatus = szögletes, vonatkozással a végtest csücskeire.)

Syn 1757. *Araneus angulatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 22.
Vide: THORELL «Remarks» p. 3.

♀ Nagy alak, kétcsücskös végtest; feketebarna vagy szürkés fekete; a végtest elején egy fehér középrajz. Lábai sárgásbarnák sötétbarnán karikázottak. Fejmelle laposan domború, a fejrész oldalai egyenközűek (paralleli); a végtest elején ketoldalt egy-egy csecsforma csücsök (mely vállas kinézést ad az alaknak; innen a magyar elnevezés). A színezet változékony:

Typus: A végtest elején és közepén egy széles, hátrafelé két ágra oszló, kurta, fehér vagy sárgásfehér folt, mindjárt alatta egy hasonló színű,)(alakú jegy; fekete barna vagy barnasárga alapszínezet mellett a lábak enyésző sötét gyűrűzettel bírnak.

1. változat: Szürkés alapszínezet; a végtesten csak a felső, kétágú folt van meg.

2. változat: Feketés; a felső folt hiányzik, az)(forma alsó helyett egy közel háromszögletes kis fehér foltocska (Ep. pineterum C. KOCH «Die Arachniden» fig. 894. et 895).

3. változat: Barnásfekete a felső és az)(forma folt enyészők, alig kivehetők.

A fejmell rendesen vörösbarna, a mellrész oldalai szegélyszerűen besötétítve; a mellvért oldalain sötét barna-fekete, közepén világos barnássárga; a has sötét barna-fekete, az Epeiridáknál gyakori ( ) forma világos rajz helyett 2 néha 4, sőt ritkán 6 fehéres vagy sárgás páros-folt; ha kettőnél több van: akkor az alsó pár a szemölcsök mellett ketoldalt foglal helyet.

A végtest hátczímere legtöbbször kivehető és szélesen ékalakú, hegyével a fonókig lenyomul, oldalai kigyózva elhatároltak. Az alapszínezet rendesen kásásan vagy porosan világosabb színnel elegyített.

Az alsó szemsor középszemei a homlok alsó szélétől nem állanak távolabbra mint a hátsó sor középszemeitől, az utóbbiak valamivel kisebbek és közelebb állanak egymáshoz mint az előbbiek. Az oldalszempárok igen közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó sor oldalszeme a középcsoport alsó szemeitől kétszernél is nagyobb távolságra áll mint a mekkora a távolság a középcsoport alsó szemei között; az alsó szemsor egyenes. A rágók sötét vörösbarnák, rövidek, hengerdedek, a csipőkarom hasonló színű, erős; a becsapó rés szélén több fog között egy kirívóan erős tűnik ki. Az állkapcsok kerekdedek, alapjuknál sötétbarnák, elők felé világosak.

A zár ketoldalt egy-egy hosszukás dudorodást mutat: e dudorodások között a vaskos, hosszú fedőlemez vastag, kétfelé fényesen dudorodó alapból ~ formára hajlik; vége felé kissé csatornás.

Mértékek: ♀ (ivarérett) Törzs . . . . . 16 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·7 »
♀ (terhes) Törzs . . . . . 18 » ebből
fejmell . . . . . 7 »
1 lábpár . . . . . 23 »

♂ Színezetre nézve többnyire a 3-ik változatnak megfelelő; fejmelle rendkívül fejlett, a végtestnél rendesen nagyobb; a második lábpár szára kivastagodott, belső élen egy sor előre álló hosszú, erős tüske, e sor felett két sor apróbb tüske, ugyan e lábpáron a csipő tövén egy rövid, erős tövis. Az oldalszemek csecsformán kiálló emelkedésre helyezve. A tapogató kurta térdízében két hosszú sertével: a nemzőrész bunkószerűen és roppantul kivastagodó; a befelé oldalt fordított keskeny pikkelyből egy kettős csavarodású tányéralaku gyűjtő dagad ki, melyre a karforma embolus megfekszik, az embolus vége, egy rák csonka ollójához hasonló, a nagy körme hajlott és éles-hegyes.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
1 lábpár . . . . . 21 »

A vállas Keresztes legnagyobb pókalakjaink közé tartozik, erdőkben és díszkertekben gyakori; roppant merészen alkalmazott, erős és terjedelmes hálókat sző; fonalzata oly erős, hogy a könnyebbszerű kalapot lesepri az ember fejéről; rejtet nem sző, hanem az ágak könyökeiben vagy a palánkok csücsös fedele alatt foglal helyet, hová hálójának erős vezérfonala is vezet. Ifju nemzedéke április vége felé jelenik meg; júliusban ivarérett; úgy látszik azonban, hogy évenkint csak egy nemzedéke van. A párzást nem ismerem.

Találtam az erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeum-kert), Balánbányán (Csikszék), Hosszutelken, Nagy-Szebenben (Bergleiter gyüjtemény); magyar részekben: Diós-Győrött (fürdő), Alsó-Hámor (vasgyár, Lustavölgy, Kőhát, Hosszuberez), S.-A.-Ujhely (Kopasz töve), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd).

SPEC. 4. FAJ. EPEIRA DROMADARIA * WALCK. TEVE K. DROMEDAR K.

(dromas-camelus = kettős-púpos teve; a végtest kettős púpjára vonatkozik).

Syn. 1802. *E. Dromedaria* WALCKENAER «Faun.: Paris» II. p. 191.
Vide: THORELL «Remarks» p. 21

♀ Kisebb alak, háromszögletesnek látszó végtesttel, melynek vállai éles szögletűek, de csak kevéssé csücskösen s inkább oldalt kiállók.

A fejmell meglehetősen domború, a mellrész kevéssé kiszélesedő, mindkettő vöröses barna, a fejrész valamivel világosabb; a mellvért egyszínű sötétbarna. A lábak vékonyak elmosódó sötétebb gyűrűzettel. A végtest sarkai megfekvők, majdnem háromélűek, élesszögűek; élük még feltűnőbbé tétetik egy világos harántvonal által, mely csücsökről csücsökre futva a végtest elejét mintegy metszi s a közepen kömyeden behajlik. A végtest alapszíne fahéj-, vagy sárgásfehér színű, a czimeren végig finom metszésű harántsávokkal díszített. A czimer legtöbbnyire határozatlan, elmosodó, nem ritkán azonban sötétbarna, ékalakú, hegyével közel a fonókig lehatoló, alapján egy benyomuló, széles de gyorsan enyésző sáv által kettéosztva, és az oldalak felé szabálytalanul meghatárolva. A végtest eleje (a csücskök előtti rész) ives, közepén gyakran egy lefelé 2–3 ágra oszló világos, vesszőszerű rajzocskával díszített. A lábak gyengék, sárgavöröses földön homályosan inkább pettyegetve mint gyürűzve. A has közepén sötétesbarna az oldalak felé világosodó; a () forma világos rajznak ritkán és csak nyomai láthatók.

A középszemcsoport jól kiemelkedő, széles alapból induló párnaszerű dudorodáson áll, az oldalszemek közös dudora csak kevéssé kiemelkedő.

A zár hornyolt szélű, meglehetősen kiemelkedő keretet mutat, melyre a kurta, széles, szelein felgyűrt és a végén szabatosan elkerekített fedőlemez szorosan megfekszik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 3 »

♂ Igen kicsiny, karcsu, hosszu lábu, de alakra nézve a nősténynek megfelelő; mindig sötétebb színű; végtesten leginkább a csücsökről csücsökre futó világos harántvonal s a vesszőszerű közép rajz látszik; a czimer és haránsávjai néha határozatlanok, sokszor bársonyfekete czikkelyek által elválasztva, élesek. A has sötétbarna. Az *első lábpár csipője elején* egy erős, kurta tüske; *a negyedik pár czombja törén* egy kurta, erős tüske. A tapogató rövid, terdizeken két felálló sertével, pikkelye, befelé és oldalt fordítva, keskeny, alóla a nemzőresz erősen kidagad; a gyüjtőből egy sötétbarna, lapiczkás, széles lemez áll ki, mely elmetszett végen kétszer kivágott úgy, hogy felülről tekintve 3 tompa fogat mutat. A második lábpár szára kevéssé kivastagodott, belső oldalán két sor tüskével fegyverzett.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 2·5 »

* Rendesen «dromedaria» irtott, helyesen javította Fickert «Verz. des europ. Arten der Arach.» Genus Epeira; in Abh. der Naturf. Ges. in Görlitz XV. 1874. Lásd Thorell «Verz. Süd russ. Spinnen». S. Petersburg 1875 p. 15, sub. 1).

E csinos kis állat, mely junius elején, néha már május végén is ivarerett, a buja füvet, réteken álló egyes bokrokat s az erdők szeleit kedveli; hálóját mindeg közel a földhöz feszíti fel; rendesen csak növényszárakon foglal állást, néha néhány füszálat is összehuz és selejtesen összeszövi, hogy az igy előteremtett ernyő alatt megvonulhasson. Párzását nem láttam. Gyakori.

Ismerem az erdelyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról, (Bottavölgy), Szász Vesszősről; magyar részekből: Apatinból (Galagonyás), Palánkáról (Gája Mandra), Illok környékéről, Pancsováról (wojloviczi erdő), Orsova (Allion hegy töve), Mragonya völgy (Ogradena és a Veterani barlang között a Dunaszorosba nyilik), Báziásról, Rakamazról, Tokajról (Kopasz tető), Nagy-Várad (Muz. gy. Mocsáry), Pecs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Pest körül (Muz. gy. Frivaldszky), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz), Buda (Csillagvölgy Pável).

SPEC. 5. FAJ. EPEIRA ARBUSTORUM. C. K. CSERJE K. STRAUCH-K.

(arbustum-cserje, faültetvény; a tartózkodásról).

Syn. 1837. *Epeira arbustorum* C. KOCH «Uibers. d. Ar. Syst.» I, p. 3.
Vide: THORELL «Remarks» p. 19–21 et 458.

♀ Kisebb alak, végteste előreszén kiálló vállcsücskök. Fejmelle barna; végteste poros-barna, benne a czimer sötetebb néhány zöldessárga haránt-ivvonallal, elől egy ilyszinü közepfolttal; lábai sárgásfehérek fekete gyürüzettel.

A zár egy kurta, kiszelesedett, oldalain sötetszinü kiemelkedest képez, mely felett egy finom, tompahegyü, hátra fele hajló fedőlemez áll.

Mértek: törzs . . . . . $6^1/_2$—$7\ ^m/_m$

♂ Végteste kicsiny, majdnem ekalaku, vállcsücskei aprók, már inkább csak szögletek; a színezet és rajz a ♀ hez hasonló, de sötetebb és finomabb; a második lábpár czombja végen vastagodott, tüskés.

A tapogatón a nemző-rész kidagad; a gyüjtőből semmi lemez sem áll ki.

Mértek: törzs . . . . . $4{\cdot}5\ ^m/_m$

Szeben környékéről elősorolja SILL Victor Epeira bicornis Walck. elnevezése alatt; a példányokat azonban nem láttam.

SPEC. 6. FAJ. EPEIRA DIADEMATA. (CL.) KORONÁS K. GEKRÖNTE K.

(διάδημα = korona, vonatkozik a koronaszerüen kiálló szemcsoportra.)

Syn. 1757. *Aranea diadematus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 26.
Vide: THORELL «Remarks» p. 8.

♀ A végtest felületen cseppalaku feher foltokból alakitott kereszt.

A fejmell hosszukás-szivalaku, laposan domborodó; fejerésze határozottan elválasztott, kissé kiemelkedő; a hátgödör megvan s haránt, hosszukásan bemelyedő, a lábpárok felé barázdásan kisugárzó. Végteste hossztojásdad, végén kisse csücsösodó, elől enyészve csücsös, mintegy vállas. Lábai világos foldön sötéten gyürüzöttek.

Sárgásbarna: néha rozsdásbarna, néha fekete-barnásba átmenő alapszinezettel. A fejmellen egy sötét középsáv, mely a hátgödörből indulva villásan oszlik és ágait a közép és oldal szemcsoportok felé bocsátja. Az oldalszemektől egy széles, sötet sáv indul, mely a fejmell oldalait szegélyezve, a nyelecske felett nem egyesül. A végtest, felül, háromszögletes czimert visel, mely csücsával a fonókig nyomúl, kétoldalt egy többszörösen kigyózó vonal által szegelyeztetik; a czimer közepében, a test hossztengelyének megfelelve, egy sor részint hosszukás, részint cseppalaku, jól sorakozott, sárgás vagy feher folt és petty, melyhez a végtest

elején két nagyobb oldalfolt csatlakozik s megalkotja az e fajt különösen jellemző keresztet; oldalai barnások bordaszerűen resüntösen előre és a czímer szegelyefelé törekvő sötétebb vonalakkal. A has közepén rendesen egy sötét tércse, melyet két [ ] alaku élenk sárgás vonal szegelyez. A mellvért egyszerűen sötétbarnás.

A test ritkán álló, egyszerű szőrözettel fedett, rajzai, jelesen a végtest keresztje, a felbőrök alatt elterülő ikrás zsírrétegtől erednek.

A szemcsoportok párnaszerű dudorodásokon elhelyezve; a közép csoport felső párja közelebb áll egymáshoz, mint az alsó szempár hozzá és egymás között. Az alsó oldalszemek észrevehetőleg nagyobbak a hátsóknál. A rágók a test alapszínének megfelelő színezetűek, a csipőkörom táján sötétedők (infuscatae), a csipőkörom vörösbarna, kissé áttetsző. Az állkapcsok tövükön sötétebbek, szeleiken világosodók.

Terhes állapotban a végtest nagyon felpuffad, mogyoróalakot ölt. A zár kiemelkedő szélű, láthatólag két felkörű felből áll, e két fel felett egy fel és lehajtható, keskeny, a zár szélen tul és a fonókfele messze kinyuló, harántránczolt, végén kissé felhajló fedőlemez, melynek hossza meghaladja az 1 $^{m}/_{m}$-metert.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 15—18 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6— 7 »

♂ A hím színezete a nőstényének megfelelő, alakja kisebb, karcsu; fejmelle oly széles vagy valamivel szélesebb mint a végtest; a hosszu lábak közül a második lábpár szárának felső vége láthatólag kivastagodott; e kivastagodás testfelőli élén egy sor erős tüskével fegyverzett. A tapogató nyele rövid; tördizeken felfele ágaskodó két hosszú, erős serte áll; nemzőszerve befelé és oldalt forditott kis pikkely alatt nagy, karforma embolusa kurta, szuronyszerűen hajlott erős korómbe végződő, a gyüjtő laposan domboru alóla, és oldaltkifele egy fehéres, lapiczkás, széles lemez kinyulik, mely végén feketésen szegélyezett.

Mértékek: Törzs . . . . . 8—9 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 4—5·5 »

E leirás a faj typikus alakjait illeti. Színre nézve a változatosság szerfelett nagy. Néha az egész állat szőke s a kereszt is e szinbe enyésző, ugyszintén a lábak gyürüzete és a fejmell sávjai is elmosódnak (varietas E. peleg Clerck); máskor szürkésen fekete alapszínezetű, máskor ismét feketebarna igen kirivó és megszaporitott fehér pettyekkel (E. stellata C. Koch) s e változatok felismerése mindig az ivarszerv azonosságán fordul meg.

A Koronás Keresztespók mindenütt elterjedett faj, mely a havasok fenyő, sőt törpefenyő öve felett is épen úgy mint háztájakon, kerítéseken bokros helyeken, erdőben stb. lelhető, sokszor nappal, a verőfényen is lesben áll nagy kerekhálója tércsején; rendszerint azonban kedvelője az árnyéknak. A házak táján szereti a fáskamrákat, az ólak mögötti közöket, mindennemű nyitott ablakokat hálóival bevonni; a kertek növényein bokrain mindenütt ott van; nevezetesen őszkor feltünő, a midőn a terhesség folytán nagyra nőtt végteste feltünővé teszi. Bokrok között lakásúl néha harangmódra szövi össze a leveleket, legtöbbnyire azonban beéri valami alkalmas zuggal is, sokszor éppen csak a növény szárán foglal helyet s tartja a vezérfonalat, melyet a hálótól vont, hogy a megrezzenésekről tudomást szerezhessen.

Július vége felé már akadnak ivarérett példányok s megkezdődik a párzás, mely lényegében megfelel az életmódról szóló szakaszban leirotthoz, csak az állás más, a mennyiben az ivarok hasfelőkkel egymásfelé fordulnak a hím azonban alantabban áll, ugy hogy feje a nőstény zárjának magasságát éri. A nőstény októberben rakja le petéit, melyeket ereszek alá, a fák hónaljában felgömbalaku sürü szövetbe burkol, a melyben áttelelnek. A petek száma 1000—1600. Az ifju nemzedék csak nyár kezdetén lesz észrevehetővé.

Elterjedésének részletezését mellőzve csak a nevezetesebb körülményekkel járó helyisegeket kivánom megemliteni. Észleltem Kőszeg városában egy kiszáradt kutban mintegy 3 ohyi melységben; a Krivánon (Kárpát) meg mintegy 6000 láb magasságban is jelenkezett, hol is az óriási gorgetegek szikla tömbjei között szőtte hálóját; Erdélyben a Nagy Hagymáson (csiki havasok) mintegy 5000 láb magasságig és a Csofronka kő (ugyanott) magános szirtcsucsa alatt is, mely 4000 lábnál magasabbra hág, találtatott; egy szép, rókavörös színváltozat igen gyakori a Kárpát tövén (Csorba mellett) elvonulo ingovány-övön (Prónyiszka), mely a magyar Araneák, jelesen Epeiridáknak előttem ismert leggazdagabb lelhelye.

A keresztespók az az alak, a mely a legtöbb vizsgálat tárgyául szolgált, bonctanilag legtöbbször tárgyaltatott. Aristoteles vizsgálatának e faj szolgált alapul; az okor symbolicájában nagy szerepet játszott, mely szerep maradványa a mai ugynevezett «szerencsepók» is; a középkor babonás hitében gyakran találkozhatni a szerencsepókkal; ama beteges állapot is, mely nemely egyeneknél jelentkezve, az étvágyat rendkívüli dolgokra ingerli, leginkább a keresztespókot választja; így Lalanderől es Schoppenhauer Johannáról legalább följegyeztetett, hogy a «kövér» keresztespókot csemegéik közé számiták stb.

spec. 8. faj. EPEIRA MARMOREA. (Cl.) MÁRVÁNYOZOTT K. marmorirte K.

(marmorea = márványtarka; a végtest színvegyületéről.)

Syn. 1757. *Araneus marmoreus + pyramidatus* Clerck. «Aran. Suec.» p. 29, 34.
Vide: Thorell «Remarks» p. 9, 10.

♀ Szinezetre és alakra nézve közel áll az Epeira diadematához; az előbbire nézve egyike a legváltozóbb fajoknak.

A lábak világos sárgásfeherek, a czomb vége és a terd élenken vörösesek; a többi gyürüzete a lábaknak barna. Ez legállhatatosb ismertető jele.

A fejmell módosan fejlett, módosan domboru, a fejresz láthatólag elválasztott, de nem kiemelkedő; az egesz barnássárga; a közepszemcsoporttól a hátgödörig egy finom, enyesző, barna vonal fut: a szőrözet gyenge és gyer; a hátgödör harántfekvő mintegy erőszakosan benyomva, törött.

A mellvert tiszta fekete, kissé fenylő, gyeren szőrös.

A has tiszta fekete, ⌜ ⌝ formán sárgás-feheren befoglalva.

Az állkapcsok világos barnássárgások, végükön bebarnultottak.

Ezek valamennyi válfajnál közös jellegekként állanak.

Válfaj: α = marmoreus Clerck (Ar. suec. pl. 1 tab. 2.) Végteste barnás alapszinű, neha sárgás lehelettel, elején egy szeles, rövid hosszfolt feher, tőle ket oldalt szabálytalan felholdszerű, hasonló szinü foltok, ezek alatt kezdődik a hasonló szmű, szalagszerű, többször kigyózó szegelye a czimernek, melyben a koronás keresztes keresztjehez hasonló foltocskák foglalnak helyet. E feherfoltos változat alapszine átmegyen a sárgásba végre a zöldesbe és élenk világos zöldbe elmosódó foltokkal.

Válfaj β = babel Clerck (Ar. Suec. pl. 1. t. 6) barnás alapszmezettel, valamennyi folt vöröses sárga.

Válfaj γ, barna alapszmezettel, valamennyi folt gyönyörü sötet karminszmű.

Válfaj ε = pyramidatus Clerck (Ar. Suec. pl. 1. t. 8) az egesz végtest felülete sárgás feher vagy élenk világossárga, vagy zöldes lehelletü; a szemölcsök felett kezdődve egy ék, vagy nyelvalaku sötetbarna czimer nyomul felfele a hátsó mgödör-párig. (Epeira scalaris, Epeira pyramidata Auctorum.)

E fő válfajok között számtalan és oly átmenet letezik, mely lehetségessé teszi egy olyszerű sornak az összeállitását, hogy a karminpontu válfajtól az ε jegyüig, még pedig valamennyi itt elősoroltakon at a lassankenti átmenet kimutatható. Minel világosabb a válfaj, annál élenkebb a lábak gyürüzete: a czomb majdnem alabastromfeher, vagy vajsárgás, felső gyürüje úgy a terd is élénk sárga-vörös, a többi gyürü sötetbarna.

Az oldalszemek a közepsőkből ketszer akkora távolságra, a mekkora az alsó sor közepszemeinek a távolsága egymás között.

A zár kiemelkedve, ketoldalt fenyes bütykőt alkot, a fedőlemez áttetsző barnasárga, harántrovátkolt ∽ hajlásu, kivájás nélküli, hosszának közepe táján láthatólag kivastagodott.

Mertekek: ♀ Torzs . . . . . 14 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 20 »

♂ Jelesen két színváltozatot mutat, melynek elseje elmosódva mutatja az *α* válfajet, a másik teljesen megfelel az *ε* válfajnak.

A fejmell igen fejlett, jelesen mellrésze kiszélesedő, az egész sárgabarna. A végtest kicsiny. A lábak elmosódva gyűrűzöttek, a czomb vége és a térd jellemző gyűrűzete hiányzik. A második pár lábszára kivastagodott, belső oldalán három sor tüskével, melyek közül a felső a leggyengébb és sárgavörös, a más kettő erős, fekete tüskekből áll; minden czomb alsó oldalán 3—5 gyenge, vörösbarna sertetüske.

A szemek magas párnákon elhelyezettek.

A tapogató rövid nyelű, terdizeken két hosszú serte, pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny, kicsiny, nemző szerve kidagadó, elölről tekintve egy hosszú, erős tövű, sarlószerűen hajlott éles-hegyes karom vehető észre.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 14·5 »

Ez épen oly szép mint színváltozatai által érdekes pókfaj eredetileg is két, sőt három fajnak tekintetett, miglen Thorell igen beható vizsgálatai (Remarks on Synonyms of eur. Spiders pag. 9—13) ki nem mutatták, hogy e változatok kétségtelenül egy fajhoz tartoznak.

A faj a dús növényzetű nedves helyeket, nevezetesen az ingoványokat kedveli, hol nagy, függőlegesen álló kerekhálóját leginkább bokrokra alkalmazza, közelében egy lefelé néző, jól kárpitozott cseszeszerű ernyőt szövi össze a leveleket vagy füveket.

A párzás lefolyását nem ismerem.

Legnevezetesebb lelhelye a Kárpát tövén, közel Csorba faluhoz a Prvnyiszka ingoványokon van, hol a sötét karmin díszszel ékeskedő példányokon kezdve, átmenetileg az *ε* válfajig minden szín képviselve van. Itt találtam azt is, hogy ez az *α* változatnak megfelelő hím egy *ε* változatu nőstenynel tartózkodott s így a változatok iránt meg létezett némi kétségeket is végképen eloszlatta.

A faj ivarérettsége július végére esik.

Ismerem meg az erdélyi rezekből az *α* válfajt: Kolozsvárról (sétatér Schuszter úr gyűjtemenye), *ε* válfaját ugyanonnan (Muzeumkert); Mező-Záhról; Békás szoros (Entrekje, Gyilkostó); Szászvesszősről, Bonyháról, Nagy-Szebenből (Bergleiter gyűjtemenye); magyar rezekből a Prvnyiszkón kívül: Orsováról (Allion tövé), Alsó-Hámor (Borsodban, Kovácskő alja, Lustavölgy eleje), Lykauka (Liptó, a vár alatt), Ruttka (Trencsén), Lucsivnáról (Szepes) és Csepel szigetéről. A pesti nemz. muzeumban csak egy példány, Becs környékéről, gyűjte Dr. Kovács Gyula.

SPEC. 9. FAJ. EPEIRA QUADRATA. (CL.) NÉGYES K. QUADRAT K.

(quadrata = négyszögletes, de itt csak a végtest négy fehér foltjára vonatkozik.)

Syn. 1757 *Araneus quadratus* Clerck «Aran. Suec.» p. 27
Vide: Thorell «Remarks» p. 13, 490.

♀ Nagy alak; kerek, kissé lelapított végtesttel; felül négyszögbe álló négy fehér folttal, mely szorosan a nagy ingódrok állásához alkalmazkodik. Terhes állapotban a végtest előre puffadozó úgy, hogy a fejmellnek közel $^{2}/_{3}$ részét fedi.

A fejmell barnássárga, széles, laposan domború, szívalaku; a fej, elöl alig keskenyedő; a középszemcsoporttól a hátgödörig egy sötétbarnavörös, széles sáv vonul, ketoldalt tőle — úgy azonban, hogy a széleket nem éri — két hasonló színű sáv szegélyezi nevezetesen a mellrészt s az oldalszemekig hatolva mindinkább keskenyedik; a mellvért sötét vörösbarna, közepén néha egy kis, hosszúkás világos foltocska. A lábak vörösessárga foldon barnán gyűrűzöttek.

A vegtest szine szerfelett változó s az almazöld szinen kezdve az elenksárgáig, ettől pedig a megyszinvörösig minden képzelhető változat megvan.

A sötetebb sárgaszinüeknel, neha a zöldeknel is, a feher foltok neha karminpirosan, finoman szegelyzettek.

A foltok közül csak az ingodrokhoz alkalmazkodó negy folt állando, neha azonban, nevezetesen a halavanyzöld peldányoknál, ez is alig vehető eszre. E negy folton kivül sokszor számos folt csillagszerüen tarkitja az állatot: a hol e foltok symmetriát mutatnak, ott ingodrocskek leteznek, neha azonban a symmetria is csak megközelitő.

Neha a hosztengelybe eső apró foltokból álló sor is előfordul, mely a felső nagy foltpárral a koronás Keresztes keresztjehez hasonló idomot képez. A has nelkülözi a rajzot. A többire nezve az orismologiai resz, mely leginkább e fajra alapittatott, bő felvilágositást nyujt.

Mertekek: ♀ Törzs (ivarerett) . . . . . 14·5 $^{m}/_{m}$
» (terhes) . . . . . 19 » ezekből
fejmell . . . . . 7— 7·5 »

♂ Aranylag igen kicsiny, karcsu, vörösessárga, egyszinü fejmellel, rendesen halavanysárga vegtesttel, rajta enyeső negy folttal, melyből az ingodrok kirinak. A második lábpár szára kivastagodott, belső elen ket sor tüskevel; az első lábpár szárai alul szinten ket sor feltünü hosszuságu tüskevel fegyverzettek.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·3 »

A nösteny, terhes állapotban, legnagyobb pókjaink köze tartozik. A faj az aljakat keresi, különösen kedveli a sásos árkokat, buja növenyzetü szakadásokat, ezeken kivül a bogáncsos helyeket. Hálója aránylag kis terjedelmü, de annál erösebb s nem tartozik a ritkaságok köze, hogy erős sáskák (Stetheophyma) vesztöket lelik benne. A pók, bogáncsfejek alatt, vagy összehuzott sáslevelek csücsában, vagy egy-egy kiálló agon — lefele nező, cseszeszerü, jol karpitozott ernyőt keszit, melyben, hattal a földfele függve, megvonul. A lakás rendesen igen közel all a hálohoz. Juniusban már feltünik, juliusban vagy augusztusban ivarerett es szeptemberben neha októberben is a növenyek köze es közel a földhöz alkalmazza peteburkát, mely áttelel s 1000—1200 petet tartalmaz.

Ismerem az erdelyi reszekből: Kolozsvárról (lóversenyter gazdag szinváltozatban), Mező Záhról, Parajdról, Tölgyesről, N.-Szebenből, Szász Vesszősről, a Gyilkos tó környekeről (Csikszek), Nagy-Szebenből (Sill gyüjtemeny); magyar reszekből: Alsó Hamor (Vadkert), Lucsivna (Dezsőkut), Veszprém környekeről; Rákos Palotárol (Muz. gy. Pável.)

SPEC. 10. FAJ. EPEIRA CORNUTA. (CL.) NÁDI K. KOHR K.

(cornu = szarv, némileg találna a végtest rajzára; a nádi a tartózkodásról van véve.)

Syn 1757. *Aranеus cornutus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 39.
Vide: THORELL. «Remarks» p. 15.

♀ A fejmell röviden szivalaku, a fej jól kiálló, a mellreszből jól kiemelkedő. A végtest tojasdad, nem vállas. A lábak csak az izekek végen behomályositva (határozatlan gyürüzes).

Az előtest sárgásbarna, egyszinü; a mellvert sötet feketebarna. A végtest felülete sárgásfeher, ritkán rózsaszin lehelettel, legtöbbnyire elesrajzu czimerrel diszitve. A czimer fekete, finoman, feheren pontozott, szeles-ekalaku, hegyevel a fonókig, talpával, az az fölfele, a második ingodorpárig er s itt kétfelé elesen, majdnem szarvszerüen kicsucsosodó; oldalt 4—5-ször kigyózva határolt; az ingodrok felől a közepébe egy feheres-sárgás, vekony ek nyomul bele s a fonók fele tart, anelkül hogy ezeket elerne; ez eken keresztül 3—4 finom feher keresztvonás több mezöre osztja az egesz czimert.

A czimer felett, a végtest elején, egy finoman pontozott, fekete, háromszögletes folt, két hajlott oldalfolt által mintegy ( ) be foglalva. A has sötétbarna, a fonók és a zár között elénksárga [ ] alakú rajz.

A végtagok czombjai tövüktől közel hegyökig sárgásanfeherek, hegyükön barnásan homályosok, mely homályosodás felső elükön néha ékszerűen lenyomul.

Szemállás mint az E. diadematánál.

A zár kiemelkedő, duzzadozó, mintegy felgyürt szelű; fedő lemeze nem éri a zárkeret szelet, igen vékony, harántránczolt, egyenes; ketoldalt tőle két kurta, szeles-karajos lemez áll.

Mértékek: Törzs . . . . . 11—12 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »

♂ Színezete megfelel a nőstényének, avval a különbséggel, hogy a végtesten a sárgásfeher szín kevesbbé uralkodik és inkább csak szegélyezi és osztja a leírt rajzokat. A második lábpár szára nincsen kidagadva. A tapogató nyele kurta; a bunkósan kivastagodott térdizéken, felülről két hosszu s az ivarszervre hajló serte áll; ivarszervrésze az oldalt és befelé álló keskeny pikkelyből diószerűen kidagad s dióhoz hasonló hornyolt gyüjtőt alkot; alulról egy sarlóalakú széles embolus meredez, melytől hüvelykujjformán egy rövidebb mellékkörön elválik.

A nádi keresztes a buja növényzetű helyeket, leginkább azonban a nádasokat és környékőket lakja, hol rendesen kora tavasztól késő őszig több nemzedékben fordul elő (lásd az «Életmód» szakaszában és III. t. 67 id. a *b*); terjedelmes kerekhálója mellé mindig lakást is készít s e lakások változatossága roppantnak mondható. Majd sürü nemezből álló gyüszüformára, majd ügyesen megtört gyékény vagy sás szál törési könyökébe doboz formára alakítja, majd a nádbojtokat szövi összse zacskóformára, majd a vízapadás folytán a nádon fennakadt és kiszáradt vízilencsből szabadon függő harangot alkot; leginkább alkonyatkor működik, hálóját 20, 25 perez alatt készíti el. Áprilisban és junius végen vagy julius elején párzik s ilyenkor a pár a nőstény lakásában együtt tartózkodik.

Elterjedése nagy, de csak az alantas helyeket kedveli; berczre nem hág, csak ott, a hol mocsáros helyek hegyek közé felnyomúlnak, de itt rendszerint nem megyen a lomberdő öven túlra; e szabály alól csak egy kivételt ismerek: a Gyilkostó nádját (Csik-Gyergyó), melyet fenyvesek környeznek.

Találtatott eddig általam Erdélyben: Kolozsvárt, Szamosfalván, Mező-Zahon, Gyékeben, D. Szt.-Mártonban; Sill szerint Nagy-Szebenben; Magyarország területen általam: Doroszlón (Bácsmegye), Zomborban, Rácz-Militicsen, Bogojeván, Apatinban (a Dunaligetekben), Ujvideken (setah.), Zimonyban, Pancsova körül, Bekes-Csabán, Szajol táján, Rakamaz mellett, Tokaj (a nagy csucs tetején is), S.-A.-Ujhely (a «Kopaszon» is), Veszprem körül, B.-Füreden (a Balaton nádja), Sz.-Fehérvár (sóstó); N.-Várad (Muz. gy. Moc ary), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável). Legnevezetesebb lelhelye tagadhatatlanul a «Gyilkostó» vagy «Verestó» környéke Erdélyben, mely egy hegyomlás következteben — e század harmadik tizedében — keletkezve, ma már náddal is keritett, a nádi pókot is uj keletü faunájához számítja.

SPEC. 11. FAJ. EPEIRA PATAGIATA (CL.) ÖVES K. GERANDETE K.

(*παταγεῖον* = széles bíborszegély a görög ruházaton; némileg a végtest rajzára talál.)

Syn. 1757. *Aranea patagiata* CLERCK «Aran. Suec.» p. 38.
Vide: THORELL «Remarks» p. 16.

♀ Alakra egyezik, rajzban is hasonlít az Ep. cornutához, egészben azonban sötétebb színezetü; nemzőrészei másképpen alkotvák; a végtest kerekdedebb és kissé lelapított.

A fejmell sötét vörösbarna s ilyen a mellvért is; a végtesten a sötét vörösbarna szín az uralkodó; czimere az Ep. cornutáénak megf lelő, térese beosztása azonban legfeljebb két keresztvonás által eszközöl-

tetik; kigyózó szegélyvonalai szalagszerűek, világosak. A czimer felett sötétbarna földön és egymás felett haránt fekve két világos sárgabarnás — — alaku, szeles arabeszkszerű ágrajz. A végtest oldalai sárgabarnások, a has felől bordamódra benyuló széles, sötét czikkelyek által csipkésen szakadozottak: a has sötétbarna, a zár és fonók között ( ) alaku világossárga vonással.

A lábak barnásvörösek; a czombok végökön rendszerint sötét barnavörös gyűrűvel, néha ilyszínű, lefele elmosódó besötétítéssel.

A szemek közepcsoportja gyantasárga, átlátszó.

A zár kerete kidagadó, fedőlemeze *raskos*, *rövid*, *hirtelen felhajló*, a végen elmetszett.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 8—9 $^{m}/_{m}$, ebből
fejmell . . . . . 4 »

♂ Alapszinezete vörösbarna, a nőstenyének megfelelő; végtestén csak az oldalszegély és elején rendesen a közepén egy határozatlan ∧ alaku világos rajz. A tapogató nyele világos vöröses sárga; duzzadt terden két felálló, gyenge sertével; nemzőrésze oldalt és lefelé forditott kis pikkely alól vesealakra kidagadó, hornyolt gyűjtőt alkot, mely alól a két sötétfekete szinű, *kerékké hajlott*, *erős*, *egyforma karomból álló embolus áll ki*.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 5·5—6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »

Szép, egészben véve világos cserszínű (a cserzésre használt kéreg színe), elmosódó rajzu válfaját a Bogojeva (Bácsmegye) melletti nagy tölgyesekből ismerem.

E faj, mely az Ep. cornutával gyakran összetévesztetett, a bokros helyeket kedveli, ritkábban a fűbe is leszáll; hálója kisebbszerű, lakásul beéri egy-egy összegyöngyölt levellel, néha több levelet is összeszö és zacskószerű sejtté alakitja.

Úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van.

Párzását nem ismerem.

Találtam Erdélyben: Kolozsvárt (Muzeumkert), Szász-Vesszősön; Nagy-Szebenben a Sill és Bergleiter-fele gyűjteményekben; Magyarföldön: Bogojeván, Doroszlón (kertekben), Palánkán (Gája Mandra erdőrész), Panesován (Wojloviczi erdő), Tokaj mellett (tölgyeken), Tokaj hegy («Kopasz» cserjése), Rakamaz (kincstári fiatal erdők), S.-A.-Ujhely (fürdő sétahely), Lucsivnán (Szakmáry Donát parkja), Csorba mellett (Prvnyiszka), Liptó Sz.-Miklóson (Demanova völgy), Körmöczbányán (kertekben), Veszprém mellett; Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Ugyanott (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Balánbányán (Csikszek).

SPEC. 12. FAJ. EPEIRA ALSINE. (WALCK.) HÜSÖLŐ KERESZTESPÓK. SCHATTEN K.

(alsus = frissitő, hüsitő; alkalmasint a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea alsine* WALCKENAER. «Faune Par.» II. p. 193.
Vide: THORELL «Remarks» p. 17.

♀ Közepes alak; az általános színezet elenken barnás sárga, néha vöröses lehelettel. Fejmelle világos barnás sárga rozsdavörös szegélylyel és középvonallal; végteste olykor barnássárga, vagy halaványnaranesszinű, hátfelén szerteágazó, finom, sötetebb erezettel befutva; néha elmosódó világos pettyekkel, a melyek minden példánynál máskepen csoportosulnak, állhatatlanok. A lábizületek csak végeiken, halaványan gyűrűsök.

A zár egy haránt kiszélesedő szarunemű, sötét keret; a fedőlemez a kereten túl kiálló, durván rovátkos.

Mértékek: Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 10 »

♂ Kiválóan élénk sárga sok vörössel; elesebben kifejezett világos petytyekkel; az első két lábpár szára és lábvége barna. A tapogató harmadik ízületén két hosszú, fölfelé álló serte; a gyűjtőn egy erős, hegyes, horogszerű embolus.

Mértékek: Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 11 »

Nagy-Szeben környékéről elsőrolja Sill Victor, Epeira lutea C. Koch név alatt. Egy ♀ a kolozsvári muzeum kertből az ottani muzeum gyűjteményében. A ♂ előttem ismeretlen; leirta Menge l. c. p. 61. 62. 63.

SPEC. 13. FAJ. EPEIRA UMBRATICA. (Cl.) RÉS K. SPALTEN K.

(umbra = árnyék; umbraticus átvitt értelemben: visszavonult életű is; talál a komor színezetre s a tartózkodásra is.

Syn. 1757. *Araneus umbraticus* Clerck «Aran. Suec.» p. 31.
Vide: Thorell «Remarks» p. 14.

♀ Igen laposra nyomott alak; a hát ingódrei mély benyomásúak, feltűnők; az egész állat homályosbarna alapszínezetű; a végtest címere világosabb, néha egen világos, mindig kigyózó szegélylyel díszítve. A fejmell lapos-széles, fejerésze jól elválasztott, kisse kiemelkedő, széles, majdnem parallel oldalú; a hátgödör haránt benyomásu, meglehetősen hirtelenül és jól bemélyedő. Az egész testresz sötét vörösbarna, fehéres, gyéren álló szőrözettel boritva.

A mellvért egyszínű, feketebarna. A rágók rövidek, láthatólag térdszerűen az állkapcsokra hajlók, sötét vörösbbrna szinűek. Az állkapcsok és az alajk alapja sötét fekete barnák, szeleik kissé világosodók.

A lábak barnák, elmosódó sötét gyűrűzettel. A czombok tövükön csak a negyedik párnál kisse világosodók, egyébként barnák: ugyane lábpárnál a gyűrűzet arányiag a leghatározottabb.

A végtest tompatojásdad, igen lapos (7 $^{m}/_{m}$ szélesség mellett pl.: csak 3 $^{m}/_{m}$ vastag); a sötét czimer már elején kezdődve, végig nyomul; oldalt sárgásbarna, néha enyésző, ritkábban fehér, kigyózó, széles szegélylyel ekitve. A czimerben hat ingódorpár tünik fel melysége és sötétsége által (innen: sexpunctata Linne). A has feketebarna egy világos, sárgásfeher foltpárral.

A fonók bevonva, úgy, hogy a végtest vége felettök kiáll.

A szemcsoportok jól kiálló dudorokra elhelyezettek.

A zár lelaptott, fedőlemeze kurta, a zár keretét alig meghaladva, tompa; a vége kivájt.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 12 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 16 »

♂ A hím karcsu, lapos: fejmelle igen fejlett, valamivel élénkebb rajzu, lábai határozottan gyűrűzöttek, jelesen a III. és IV. lábpár czombjai tövén sárgásfeher, végén szélesen barna. A többiekre nézve a nősténynyel egyező. A második lábpár szára nem dagadott.

A tapogató kurta nyelű, terdizeke két felálló sertevel; pikkelye befele, oldalt fordítva keskeny; nemzőszerve diószerűen kidagadó; alulról tekintve éleshegyű, szétágazó ∀ forma villa látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8—8·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·3 »
I lábpár . . . . . 25 »

Válfajai léteznek: *a* minden jellemző jegy mellett dohányszínűek; *β* közel feketék, egészen enyésző rajzzal és ivarérett korban (♂) alig 8 $^{m}/_{m}$ nagyságúak.

E faj a lakott helyek táját kedvelve néha meglehetős magasságban is kapható. Tartózkodik főleg a keritések czölöpeinek repedéseiben, a zsindelyek alatt, falrésekben, rosszul illesztett keresztek könyökeiben stb, egyáltalában oly helyiségekben, a melyek alig késfoknyi nyilásúak; a szabadban leginkább sziklarepedésekben és kérgek alatt. Nagy terjedelmű kerekhálójának vezérfonala a résbe vezet. Az állatok csak késő alkonyatkor jönnek ki a háló tércsejére, nappal soha sem láthatók. A párzást nem ismerem. Úgy látszik, hogy e fajnak tavaszi és őszi nemzedéke van.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből, Parajdról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Borszekről, Ilváról, Hoszutelkéről, Tordáról; kis fekete válfaját Szász-Vesszősről, hol a gf Degenfeld-fele szőlők karóinak szük repedéseiben tanyázott; magyar részekből: Doroszlóról, Illokról, Panesováról, Orsováról (Allionhegy csúcsa), Jeselniczáról, Mehádiáról (Stana bogára, a Damoclet alatt, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hámorból, Miskolczról, Selmeczbányáról, Kőszegről, Pécs vidékéről. (Muz. gy. Frivaldszky.) Ezeken kívül Nagy-Szebenből (Sill gyűjt. «alter Berg» és a Bergleiter-féle gyűjteményből.)

SPEC. 14. FAJ. EPEIRA SCLOPETARIA. (CL.) ERESZ K. TRAUFEN K.

(sclopetum = pisztoly; a hím tapogatójának alakjáról van véve. A magyar név a tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Aranea sclopetaria* CLERCK «Aran. Suec.» p. 43.
Vide: THORELL «Remarks» p. 15.

♀ Kevéssé lelapított, az előbbi fajjal rokon alak élenkebb rajzokkal, kevésbbé feltűnő hátgödrökkel; nagyobb és nyulánkabb az Ep. umbraticánál. Alapszínezete vörösesbarna vagy szürkés fekete; valamennyi czomb legalább a tövén sárgás fehér; a fejmellnek a felfekvő végtest által fedett része világos.

A fejmell fejlett, fejerésze jól elválasztott, kissé domború, széles, vörösbarna, a hátgödör mögött világos rozsdasárga; a szemek közepcsoportjától a hátgödör felé gyakran egy sötét vonás fut; a mellrész szakadozva, egyenetlenül, sötéten szegélyezett; a többi rész egy rozsdasárga, csillagszerű, világos rajzot alkot, mely jelesen a borszeszben lesz jól láthatóvá. A mellvért egyszínűen barna.

A rágók erősek, kissé terdszerűen és befelé hajlottak, sötetszínűek, az állkapcsok és az alajk rozsdabarnák, világos szegélyzettel. A lábczombok tövüknél sárgásfehérek vagy rozsdasárgák, végökön bebarnítottak. A III. és IV. lábpár gyűrűzete határozott, a többié elmosodó.

A végtest szélestojásdad, majdnem körded (ellypticus), lenyomva domború (10 $^{m}/_{m}$ szélességnél 6·5 $^{m}/_{m}$ vastag, elején egy ↑ alaku barna rajz, mely sárgás-fehéren szegélyeztetik, s nyelével a czímerbe lenyomul; a nyel 2—3 világos keresztvonallal metszve.

A czímer ékalakú, hegyével a fonókig lenyomúlva talpával az első ingödörpárig hatol, hol kétfelé, majdnem szarvszerűen kikanyarodik, oldalról kigyózva szegélyzett; a szegély széles, szürkés fehér vagy sárgás.

A has sötétbarna, enyésző határozatlan [ ] sárgás szegélylyel határolva. A fonók két oldalán négy elmosódó, sárgás foltocska mutatkozik.

A szemek közepcsoportja jól kiemelkedő.

A zár alacsony, széles keretet alkotva, elől két sötét, hátul egy világosabb fénylő dudorodást mutat. A fedőlemez a két sötét dudor között indulva gyenge, egyenes, a hátsó dudornak csak kezdetét éri, tehát nem haladja meg a keret szélét.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 17—18 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 8 »
I lábpár . . . . . 25·5 »

♂ Karcsú, hosszulábu; élesebb rajzu, melyben különösen a világos színek határozottak. A fejrész választeka fekete szegélylyel, a mellrész oldalai hasonlóképpen, úgy, hogy a sötét szegély és a szélek között

világos szegély támad. Valamennyi czomb alabástromszerűen áttetsző fehér, vége barna; a két hátulsó lábpáron e barna gyűrűzet igen keskeny. A tapogató kurta nyelű, terdizeken két felálló sertével: pikkelye oldalt befelé fordított, keskeny; nemzőszerve diószerűen módosan kidagadó, alulról tekintve egy pisztolyravaszhoz hasonló és így kiálló lemezzel, mely a végén egy elkerekített lapos és egy hegyes kis fogba oszlik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10—11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 28·29 »

Valfaja: ♀ Sötét barnafekete, a végtest valamennyi rajza finom, fehér, éles szegélyzettel; a has fekete, határozott ( ) forma világos szegélylyel. A lábak gyűrűzete igen sötét és igen határozott beosztású. (Araneus sericatus Clerck «Ar. Suec.» pl 2. tab 1.)

E pók jelesen a lakott helyek környékét szereti, gyakori ereszek alatt (innen magyar neve), a hidak karfáin, a padlások nyilásaiban, palánkokon stb. Nappal elrejtőzik s csak alkonyatkor keresi fel nagy hálóját, melytől egy vezérfonal jár a rejthez: ez utóbbi sarkokban van inkább mint tágas rosekben; rendesen pamutszerűen kárpitozott. Peteit ereszek alá egy csomóba rakja le, a petecsomóra fecskefészekszerűen alkalmazott, rendkívül erős burkot sző. Kora tavasztól késő őszig mindig akadnak ivarérett példányai s áttelelő nemzedéke is van,* mely tavaszszal mindjárt szaporításhoz lát s a melyből nyári nemzedék származván ez ismét szaporit; így a tavaszi nemzedek unokái jutnak áttelelésre, mely leginkább a házak nádfedelében történik.

Ismerem: magyar részekből: Doroszlóról (Márczius) Apatinból (Május), Zimonyból (kikötőhajó fedélzete), Pancsova (kikötőhajó fedelzete), Orsováról (Junius), Békés-Csabáról (Junius), Tokajból (Junius), Bodrog Keresztúrról, Alsó-Hámor (Julius), B.-Füredről (Szeptember), Kőszegről (Szept.), ismét Doroszlóról (Junius—Julius), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapest (Muz. gy. Frivaldszky), Ungvár vidéke (Vidra F.), Dabas (Metelka F.), Komjáti; Rózsahegy a Vág hídján kiválóan szép, sötét, finom rajzu változat. Erdélyi részek: Nagy-Szeben, Kolozsár, Mező-Zah, Hosszutelke, Szász-Veszős.

SPEC. 15. FAJ. EPEIRA SOLLERS. Walck. ÜGYES K. GEWANDTE K.

(sollers = ügyes, ravasz; itt arra az ügyességre látszik vonatkozni, a melylyel lakását készíti. Mumieri száraz körökon.)

Syn. 1841. *E. sollers* Walckenaer. «Hist. Nat. des. Ins. Apt.» II, p. 197.
Vide: Thorell «Remark» p. 18.

♀ Kis, zömök alak, kerekded végtesttel, vékony lábakkal, igen módosan fejlett fejmellel.

Szürkesbarna. Fejmelle keskeny, egyszínű vörösbarna, fejerésze jól elválasztott, domború kissé bozontosan szőrös; a hátgödör kicsiny, sekély. A mellvért barna, közepén néha elmosódva-világosodó. A rágók nyulánk tövűek, a becsapórés erős, egyenetlen fogacsokkal fegyverzett, színezetök vörösbarna; az állkapcsok egyszínűen vörösbarnák.

A czombok vörösbarnák, végök felé elmosódva és alig észrevehetőleg sötétebbek, a többi íz elmosódó vörösbarna gyűrűzettel.

A végtest kerekded, széles, csak a fonók felé kissé csúcsosodó; szürkesbarna, a hát közepetáján sötétebb.

A hát közepén egy hasítékszerű fekete hoszfolt, két oldalt szürkésfehér, kirívó szegélyzettel, e szegélytől keresztbe egy ♈ ritkán két ágpár válik el s keresztet alkot, melynek nyele azonban nem ér a fonókig, teteje gyakran igen széles ∧ szürkésfehér foltba enyeszik, mely a végtest elején áll; néha csak a fehér szegélyű fekete hasítek van meg; néha csak a felső ágfolt látható. Az oldalak szürkések. A has sötétbarna, világos sárgásfehér, néha elmosódó | szegélylyel.

* Doroszlón a kincstári erdőmesteri lakóház folyosóján mindig áttelel.

A szemek a fej szőrözete által borítottak, az oldalszemek a közepsőkből nem egészen kétszer akkora távolságra, a mekkora az alsó szemsor közép szemei közötti.

A zár módosan kiemelkedő szeles, fedője nem lemez, hanem tompa háromszögalaku karaj, elgyürüdő, fényes szelekkel.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8—9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 11 »

♂ kicsiny, a nőstényhez hasonló rajzu és színezetü; a két hátsó lábpár czombja tövén határozottan világosodó. A fejmell módosan fejlett. A tapogató kurta nyelü, terdizeken két gyenge sertével: a diószerüen kidagadó nemzőrész alsó feléből egy vaskos tövü, kurta, hajlott, a hajlásban tompán fogacsolt kőröm meredez.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·6—5 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 13·5 »

Válfaj: ♀ a végtest kissé vállas, a vállakon szabálytalan felholdalaku ( ) egymás felé fordított sötét-feketebarna folt; a második ingödörpártól le a fonókig egy széles, nyelvalaku, sötét-barnafekete czímer, elmosódva fehéren szegélyezve.

Ifju nemzedék: ♀ sárgásvörösés, vagy viaszsárga, a végtest elején △ alaku fehér folttal vagy X alaku fehér jegygyel. (Epeira dalmatica Doleschall.)

E csinos állat tavaszkor és őszszel, nevezetesen száraz kőrökön tartózkodik, hol az elálló ágak közé szövi hálóját, maga egy kiasszott rügy mellé lapul, melyhez színezetenél és alakjánál fogva igen hasonlít s így nehezen észrevehetővé lesz (azt hiszem erre czéloz Walckenaer adta neve is). Párzását nem ismerem.

Ismerem az erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeum kert), Mező-Záhról: magyar részekből: Doroszlóról, Pécs vidéke (Muz. gy. Frivaldszky), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Pest vidéke (Muz. gy. Pável), Orsova (Muz. gy. Frivaldszky) Kovácsi, (Dr. Horváth Géza). A változatot és ifju nemzedéket Szász-Vesszősről Erdélyben.

SPEC. 16. FAJ. EPEIRA AGALENA. (WALCK.) NYUGTALAN K. RUHEKIGE K.

(*ο* é. ἡσύχιος = nyugtalan; a magatartásról.)

Syn. 1802. *Aranea agalena* Walckenaer «Faun: Paris.» II, p. 197.
Vide: Thorell «Remarks» p. 23, 491.

♀ Kis alak. Fejmelle tojásdad, kissé szivalaku; végteste tojásdad, szélességénél alig hosszabb, elől a legszélesebb.

A fejmell és a lábak vörösesbarnák, a fejrész valamivel világosabb. A lábak barna gyürüzettel. Végteste a hátfelén sárgásfehér, elől két elkerítetten-háromszögü barna foltocskákkal, közből egy ilyen szinü hosszukás folttal; a rajz egyáltalában az E. patagiata rajzához hasonlít.

A zár egy szaruszerü kiemelkedés, két oldallemezzel; fedőlemeze kiválóan hosszú és durván keresztbe-rovátkos.

Mértékek: Törzs . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 7 »

♂ Színezet szerint hasonlít a nőstényhez, de végteste inkább csak barna foltokat mint rajzokat mutat. A tapogató harmadik izületen két hosszú sörte: a gyüjtőből egy kétágu, hegyes embolus és egy tompavégü fog áll ki.

Mértékek: Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 8 »

Nagy-Szeben vidékéről elősorolta Sill Victor Epeira agelena C. Koch név alatt. A példányokat nem láttam.

SPEC. 17. FAJ. EPEIRA VICTORIA. (THOR.) VICTORIA K. VICTORIEN K.

(victoria = győzelem, de női név is.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ A két első lábpár czombja felül bebarnítva, a vegtest hátán sárgás fehér, barnán pettyegetett foldon egy tolgyfalevel alaku világos, viaszszerű rajz. A zár fedőlemeze szelessegenel sokkal hosszabb, durván haránt rovátkolt és hosszu, finom hegybe vegződő.

A törzs egeszben nyulánk; különösen a vegtest hossztojásdad, elől hátul majdnem egyforma magasságu, elkerekitett vegevel a fonók felett kiálló.

Világos barnássárga alapszinű.

A fejmell szelessegenel sokkal hosszabb, sárgásbarna; a fej jól elválasztva, fehér szőrrel borított, mely szőrözet a hátgodörnel kezdődik; a mellresz módosan és elkerekitve domboru, a hátgodor mögött szőrtelen, szelein fehér szörsávval szegelyezett; a mellvert fekete, fehér szőrözettel gyeren borítva, minden csipő előtt egy kis fehér üstökkel.

A rágók kissé terdszerűen domborodók, a domborodáson, illetőleg tüvükön sárgások, egyebként sötetbarnák. Az állkapcsok és az alajk egyszinűen barnássárgák.

Az I. és II. lábpár czombjának (femur) felülete bebarnított, vegen enyeszve-gyürüzött; a terdiz elől elesen határolt sötet barna gyűrűvel; a szár közepen és vegen hasonlóan, úgy szinten a lábveg második izeke (metatarsus) az utóbbihoz hasonló gyürüzettel.

A III-dik és IV-dik lábpár czombja egyszinű sárgabarna, vegen határozottabb sötet gyűrűvel, a többi izeke az I. és II. lábpárehoz hasonló.

A vegtest szőrös sárga; barna pettyegetett foldon egy tolgylevel alaku, világos sárga, a vegtest elején kezdődő, de a fonókat el nem erő czimert visel, melynek közepen és hosszaba rendezve két sor elmosodó, barna, finom petty látható. E czimernek hat oldalkaraja közzül az első kettő hátul alig eszrevehetőleg barnán szegelyzett, a többi belsejében barna, ugy, hogy a sárga szin a barnát szegelyezi. Oldalt e czimertől minden oldalon két sor szabálytalan alaku sárga folt, melyek közül a czimerhez legközelebb álló a czimer barna karajainak szegelyébe olvad.

A feketebarna has közepen egy világos, sárgásfehér csik, mely a fonók előtt megszakad, ugy, hogy közvetetlenül a szemölcsök előtt egy pettyet alkot; két oldalt e közepesiktől] alaku, gyakran szakadozott, fehérsárga foglalat; az alsó fonópártol oldalt egy-egy nagyobb, a felső pártól oldalt egy-egy kisebb sárgafehér petty.

A középső szemcsoport negy szeme dereknegyszögbe elhelyezve, az oldalszemektől ketszer akkora távolságra a mekkora a közepszemek közötti távolság.

A zár gyantaszerűen áttetsző, sárga; fedő lemeze korsófül módra ∼ görbült, szelessegenel legalább negyszer hosszabb, haránttul és különösen a zárra nező oldalán durván rovátkolt, a vegen gyorsan hegyesedve vékony csucsba vegződő; a legbiztosabb ismertető jegyet képezi.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 13—15 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 20 »

♂ Kisebb, karcsúbb, szinezete a nőstenyével azonos; az első és második lábpár felülete kevesbbe barnított; a második lábpár szára a vege felé vastagodott, e vastagodás belső oldalán több aprobb tüske közzül negy nagy tüske kiáll.

A tapogató igen kurta, bunkója igen tetemes; a terdiz felül két szemölcsszerü dudorral, vastagságánál nem hosszabb; a szárizek kurtább, kifelé és oldalt egy széles, vaskos, felülről tekintve bárdszerü, egyenlő szélességű tarajt bocsát; a pikkely keskeny, oldalt és befelé fordított; nemzőszerve a belső oldalról és kissé alulról tekintve, egy, a pikkely csucsa alól le- és kifelé kanyargó erős és hegyes, horogszerü nyujtványt mutat, melynek hajlásában még egy hegyes tövis látható, e nyujtványhoz, kivülről egy ívesen elvágott

széles és simaszélű lemez csatlakozik, e lemezhez kívülről ismét egy lemezszerű, keskenyebb, elkerekített és kissé fogacsolt lemez alkalmazkodik. A külső oldalról tekintve egy kerek gyűjtő látható s egyszersmind az is, hogy a szélesebb lemez külső sarka éles fogban végződik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 16·4 »
II » . . . . . 13 »
III » . . . . . 8·7 »
IV » . . . . . 12·3 »

Ismerem, erdélyi nőstényekből: Kolozsvárról. Gyékéből (a hímet Schuszter Károly úr fedezte fel Kolozsvár környékén); magyar nőstényekből: Budáról (B. M. Ankertől), ugyanonnan «Sashegy» (Muz. gy. Pável), Rákos Palotáról (Pável). Úgy látszik, hogy ez a faj az aljakat, rokona — a következő faj ellenben a hegységet kedveli.

SPEC. 18. FAJ. EPEIRA CEROPEGIA. (WALCK.). VIASZOS K. WACHS K.

(κηρός = viasz, πηγός = fehér; a végtest tölgylevélalakú rajza színére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea ceropegia* WALCKENAER «Faune Paris» II, p. 199.
Vide: THORELL «Remarks» p. 24, 25, 551.

♀ Az I. és II. lábpár czombja alul rövid-csíkszerűen bebarnítva; a végtest hátán, barna földön egy viaszszerű, elején kétszer ∧ szerűen elágazó sárgásfehér rajz; a zár fedőlemeze szélesen szívalakú, szélességénél alig hosszabb és hirtelenül árszerű csúcsban végződik.

A fejmell vörösbarna szélességénél hosszabb, fejerésze jól elválasztott, fehér szőrrel borított, a szőrözet a hátgödörből indul. A mellresznek a hátgödrön túli tere kopasz; oldalai fehérszőrösek, néha igen finom, fehér szőrszegélybe foglaltak. A mellvért vörösbarna, gyéren álló, hosszú, sötét szőrökkel fedett. A rágók egyenletesen az állkapcsokra hajlók, egészen vörösbarnák.

Az állkapcsok és az alajk egyszínűen vörösbarnák.

Az első és II-dik lábpár czombja különösen alul egy csíkszerű, vörösbarna folttal. A lábak színe és gyűrűzete egyébként az Ep. Victoriaéhoz hasonló.

A végtest meglehetősen széles-hosszúkás-tojásdad, hátul alacsonyabb, a fonók felett elkerekített és valamennyire kiálló.

Czinóre élénken sárgásfehér, viasz kinézésű, igen symmetricus és kirívó rajzzal, mely két egymásfelett álló széles, ∧ alakú ágpárból és ezek alatt s hozzájok sorakozva három ( ) alakú, a fonókig le nem érő, fokozatosan kisebbedő foltpárokból áll. Az ágpárok közötti tér sötébarna földön sárgásfehéren, finoman pettyegetett; szegélyzete az egész rajznak sötét feketebarna s e sötét szegély mind kétoldalt egy többször kigyózó sárgásfehér szalaggal szegélyeztetik.

A has fekete; a közepén egy széles, sárgásfehér hosszcsíkkal, kétoldalt egy szakadozott, enyésző, sárgásfehér ( ) be foglalva. Az alsó fonópár mellett egy szabálytalan alakú apró, sárgásfehér foltpár; a felső fonók mellett hasonlólag egy igen apró foltpár, a fonók felett, azokat mintegy körítve, egy finom sárgásfehér íves vonal.

A középső szemcsoport derék négyszögbe elhelyezve, egyébként az Ep. Victoriaéhoz hasonló.

A zár fedőlemeze sötétvörösbarna, szélesen szív vagy inkább hagymaalakú, durván szemcsészett és csúcsba végződő, lapos, e faj legjobb ismertető jele.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 14·5 »

♂ Kisebb, karcsúbb. Az első és második lábpár czombja alul és kissé oldalt-befelé bebarnított, a harmadik lábpár czombján egy halavány gyűrűfolt. A végtest igen sötét s a viaszrajz igen élesen kifejezett. A második lábpár szára, a végén erősödött s belső oldalán, több apróbb, tüske között, négy hosszú tüskével fegyverzett.

A tapogató igen rövid, terdize vastagságánál nem hosszabb, felületen két szemölcscsel, melyeken egy-egy hosszú, erős serte ágaskodik; szára igen rövid, külső oldalán egy bárdszerű karajt bocsát, mely a végen szélesebb mint a tövén; a pikkely keskeny, befelé-oldalt fordított; nemzőszerve igen kidagadó; a belső oldalról, s kissé alulról tekintve a pikkely csúcsa alól le és kissé kifelé egy igen könnyeden *(nem horogszerűen)* hajlott, tompán hegyes, egyenlő vastagságu, karcsú nyujtvány indul, melyhez kivülről egy igen széles, sima és egyenes szélű lemez csatlakozik, e lemez külső sarka fogszerűen végződik. (A nyujtvány alakja legbiztosabban különbözteti meg e faj hímét az E. Victoria Th. hímtől).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 15·5 »
II » . . . . . 11·4 »
III » . . . . . 8·2 »
IV » . . . . . 11 »

Havasi alak, mely leginkább a fenyőövben fekvő tisztások bujább növényzetű helyein a füveken szövi szép kerekhálóját.

Ismerem, erdélyi részekből: a Hargitáról (Mezőhavas 4000 lábig), Gyergyó-Szent-Miklós környékéről és Balánbányáról (Gyümölcsenes); magyar részekben csupán csak Csorba mellett «Prvnyiszka» ingoványokban találtam.

SPEC. 19. FAJ. EPEIRA ADIANTA. (WALCK.). KÖKÉNY K. SLEHDORN K.

(*ἀδίαντος* = meg nem nedvesített, a melyet nedvesség nem érhet; lehet hogy a tartózkodásra vonatkozik).

Syn. 1802. *Aranea adianta* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 199.
Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

♀ Az Ep. ceropegiáéra emlékeztető végtest-rajzzal, a hason azonban semmi közepesik; a fejmell közepén egy finom sötét hosszvonal, mely a szemeket nem éri el. A zár fedőlemeze felálló, széles, kurtakampós, elől elkerekített és felgyűrt finom szélű. A megelőzőknél sokkal kisebb alak.

A fejmell és függelékeinek alapszíne agyagsárga, az egésznek törzse módosan fejlett, szélességénél hosszabb; fejeresze szűkülő, határozatlanul elválasztott, módosan domboru, szőrözete fehéres és igen gyér. A középszemcsoport mögött kezdődik egy finom, hasítékhoz hasonló barna vonás, mely a hátgödrön túl menve, nem éri a mellrész végét. A mellvért tiszta fekete, majdnem meztelen.

A rágók egy kevéssé terdszerűen kihajlók, agyagsárgák s csak végükön keskenyen bebarnítottak. Az állkapcsok és az alajk sötét agyagszínűek, kevéssé világosodó szélekkel. A tapogatók, csípők egészen, a czombok tövüknél agyagsárgák, az utóbbiak az I és II lábpárnál, felül, hosszában és végükön gyűrűszerűen bebarnítottak. A terdek és szárak végeiken határozatlan, elmosódó barna gyűrűkkel, ilyen a bordáskörmök táján a láb vége is. A végtest kissé lelapított, meglehetős szélesen és kissé csúcsosan tojásdad, felül agyagsárga földön bíborbarnásan sűrűn pettyegetett, neha bíborbarna alapszínű, közepen az Ep. ceropegiáéhoz hasonló fehér, kétszer ∧ szerűen és háromszor ( ) szerűen összetett rajzzal, mely a fonók felé mindinkább keskenyedik, itt neha láncdzsás csúcsba összefoly. A has fekete, igen kiálló sárgásfehér [ ] szegélylyel, melyben középesik nincsen. A fonók mellett két oldalt elhelyezve két sárgásfehér foltpár.

A közép szemcsoport négy szeme derék négyszögbe állítva az oldalszemektől nem egészen kétszer annyira, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár vörösbarna, elől elkerekített, széles, kurta és mindjárt tövétől kampósan görbülő lemezzel fedett.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 11·5 »

♂ Karcsú, hosszulábú, színezetben a nősténynek megfelelő; neha azonban az oldalakba is fehér, úgy, hogy a jellemző hátrajz épen csak sötét-bíborbarnán szegélyezve van. A lábak egyszínűen agyagsárgák és csak a terd, szár és lábvég üzenek legvége keskenyen barnán gyűrűzött.

A tapogató rövid szárú; terdizén két felálló, vöröses, hosszú sertével; befele-oldaltfordított pikkelye keskeny, nemzőszerve dió szerűen kidagadó, a külső oldalról tekintve egy kurta, éles, csavart körmöt mutat.

Mértékek: Törzs . . . . . 5—5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·6 »
I lábpár . . . . . 13 »

Válfaj ♂ ♀. A végtest alapszíne feljül sok fehérrel kevert, a hát fehér középrajza elől keskenyen, hátrafelé mind szélesebben bíborbarnán szegélyezve.

E pókot eddig csak két lelhelyről ismerem: Kolozsvárról, hol a szopori völgyben előforduló kökénybokrokon találtam. Augusztusban ivarérett. Egy-egy bokron 15—20 is tartózkodik s szép, nem nagy kerekhálóikat az ágak között feszítik ki. Lakásukat cseszeszerűen összeszőtt levelekből készítik. Nappal is teljes működésben vannak. Második lelhelye Mező-Záh Erdélyben, hol igen világos, elmosódó hátrajzú példányokban fordul elő.

SPEC. 20. FAJ. EPEIRA CUCURBITINA. (CL.). TÖK K. KÜRBISS K.

(cucurbita = tök; a végtest alakjáról és színezetéről).

Syn. 1757. *Aranea cucurbitina* CLERCK «Ar. Suec.» p. 44.
Vide: THORELL «Remarks» p. 23.

♀ Tökzöld; sárgasbarna előtesttel; a fonók felett egy rókavörös folt; a végtest hátfelének szélén, az ingödrökön kívül, két oldalt négy-négy fekete pont.

Kis zömök alak kis előtesttel és domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell sárgásbarna, egyszínű, módosan fejlett, jól elválasztott fejrészszel, mely a szemek táján kissé lecsapva-elkerekített. A mellvért sárgásbarna; hasonló és egyszínűek a szájszervek és a lábak is.

A végtest felül élenken tökzöld, neha fehéres lehelettel, mi a színt még emeli. A kevésbbé kirívó ingödrökön kívül s tőlök ketoldalt sorakozva négy-négy sötét fekete pont, a fonók felett álló pár a legnagyobb és legközelebb áll egymáshoz, a többi pontok között a távolság a végtest eleje felé mindinkább növekedik. A fonók felett a végtest kiálló és ezen a helyen rókavörös.

A has zöld; színe valamivel szemnyesebb, neha [ ] szerű világosabb foglalatra emlékeztető nyomok látszanak. A középszemcsoport hátsó két szeme nagyobb az alsónál és távolabb áll tőle mint egymástól, az oldalszemektől pedig kétszer annyira mint egymástól.

A zár széles alapból emelkedik, fedőlemeze gyantaszerűen áttetsző, a zár keretet alig meghaladó hosszaságú, széles, ∽ formára hirtelen hajlású; vége elkerekített.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 7 »

♂ Sárgászöld; igen fejlett, sötét sárgabarna fejmellel, mely a végtestnél nagyobb; a IV lábpár czombja alul, egyenes sorban álló 5—6 sertetüskével.

A fejmellnek mellrésze igen széles, az egész fejmell hosszával majdnem egyenlő; az egész sötét sárgabarna, a mellrész finom barna szegélylyel. A végtest röviden tojásdad, szemezetben halaványabb, egyébként a nőstényének megfelelő.

A lábak, jelesen az I. és II. pár, hosszúság mellett a czomb és szár ízeikben láthatólag kivastagodottak; az ízek végén barnán gyűrűzöttek. A tapogató rövid nyelű; térdizéke két felálló, hosszú, barnavörös sertével; pikkelye oldalt és befele fordítva, keskeny; nemzőrésze kidagadó, alulról tekintve egy kicsiny, tompa foggal fegyverzett.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 6·4 »

E csinos kis pók igen gyakori, leginkább tavaszi, magasabb helyeken nyári alak, mely a bokrokat, jelesen a nagy levelűeket kedveli, hol hálóját néha a levelek lapjára, ha az bemélyített, feszíti, a szár mellett pedig egy kis rejtet szö. Kertekben a Syringákat különösen kedveli. Kerekhálója szép, rendes, néha alig 4 ‰ átmérőjű. Vasúti vonatokon többször észleltem, hol is az ablakok sarkaiba (kívülről) alkalmazta kis hálóját s a vonat robogása közben is fogdosta a hálójába sodort szunyogokat. Az aljaktól kezdve meg 3500—4000 láb magasságban is előfordul. Párzását nem ismerem.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Olahfenesről, Mező-Záh, Hoszszutelke, Gyergyó Sz. Miklósról, a Mezőhavasról (4000 lábig), Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Báznáról (Ugyanott); magyar részekből: Pancsováról (Kis Szlatina, wojloviczi erdő), Orsováról (Allion töve), Ogradena (Mragonya völgy), Báziásról, Tokajról (Kopasz), S.-A.-Ujhelyről (Magos alja), Bükkhegység (Eger felett: Kőhát), Csorbáról (Prvnyiszka), Nagy Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budavideke (Muz. gy. Páve), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 21. FAJ. EPEIRA ALPICA (L. K.) HAVASI K. ALPEN K.

(Alpes = havas; a tartózkodásról.)

Syn. 1869. *E. alpica* L. Koch in «Zool. Mitth.» aus Tyrol XLIII, Vers. der deutsch. Naturforscher, Insbruck. p. 25
Vide: THORELL «Remarks» p. 547, 549.

♀ Világos tökzöld, barnás oldalakkal, barnás hassal, az utóbbin két pár világos folt; a IV. lábpár terd, szár és két végíze barnán gyűrűzött; a végtest hátán, közel a fonók felett csak 2 pár fekete pont (a négy ingódrón kívül); a fonók feletti rókavörös folt szétfolyó.

A fejmell és valamennyi függeléke agyagsárga; a fejrész szélesedő, jól elválasztott; az I., II., III. lábpárnál a szár láthatólag barnán gyűrűzött (a IV. lábpár lásd fennebb).

A végtest széles-tojásdad kissé lenyomott, oldalai bebarnítottak, úgy, hogy a hát élénk színe élesen határoltatik. A hát közepe rajzszerűen világosodó s e világosodás a négy ingódor körül és a hossztengelyben néha feltünő; a végén egy szélességével fölfelé nézö trapezbe rendezve, négy fekete pontocska áll.

A has feketésbarna; a zár és a fonók között két pár világos sárgászöldfolttal, melyek közzül a zár melletti pár néha összefoly.

A középszemcsoport két hátsó szeme az alsónál láthatólag nagyobb és közelebb áll egymáshoz mint az alsó egymás között.

A zár kevéssé kiemelkedő, fedő lemeze közel —, kissé csucsosodó, a végen könnyeden elkerekített s alig egy keveset felhajló.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·8—8 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 9·8 »

E szép fajt eddig csak magyar részekből: Alsó Hámor (Borsod, Hollós fenyvese) ismerem, hol meglehetős terjedelmü hálóját a fenyvek alatti bokrokon és a fenyvek ágai között szövé. A nemz. muzeumban egy példány Tátra-Füredről, hol Frivaldszky János ur gyüjté. A hím ismeretlen.

SPEC. 22. FAJ. EPEIRA ACALYPHA (WALCK.). RÉTI K. WIESEN K.

(ἀχαλυφής = fedetlen; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranea acalypha* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 199
Vide: THORELL «Remarks» p. 454.

♀ Sárgás zöld; vegteste oldalt bordaszerű fekete csikokkal díszítve; a fonók felől || szerű, kisse szakadozott fekete csikok nyomulnak a hátra; kis alak, ívesen domború, tojásdad végtesttel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze szükülő, domború, a mellrész kerek, gödre hosszbenyomású, kissé barna, úgy, hogy a vörösessárga előtesten csíknak néz ki; a mell szelei finom, sötét szegélylyel ékesítve, mely az oldalszemek felé enyeszik. A mellvért, alajk és az állkapcsok barnafeketék, a rágók vöröses sárgák. A tapogatók és lábak vöröses sárgák, az előbbiek végükön, az utóbbiak a szárak és lábvégizek csucsán bebarnítottak. A terd és czombizek rozsdássárgák barna szőrözettel és tüskékkel, mely utóbbiak fekete pettyekből indulnak.

A végtest a fonóktól ívesen és magasra emelkedik, az oldalak felől kisse összenyomott. A has felől 3—4 meglehetősen széles, szakadozott, fekete bordaszalag nyomul a hát felé; a fonóktól eleinten összefolyva később villaszerűen elválva három fekete csík indul, melyek között a középső a leghosszabb, a másik kettő épen a második mgödörpárig nyomul; e csikok pontszerűen a végtest elejéig folytatódnak. A fekete csikok közötti tér mindenütt sárgazölden mintegy márványozott.

A has fekete, ketfelől egy páros sárgás-fehér folttal, a fonók mellett mindket oldalon két két sárgás-fehér petytyel díszítve.

A középszemek csoportja közel derék negyszögbe helyezve; a hátsó pár fekete karikába foglalva, látszólag nagyobb; az oldalszemek úgy elhelyezve, hogy a hátsók a hátsó középsőkkel egyenes sorba esnek. Az oldal és középszemek közötti távolság nagyobb a középszemek közöttinél.

A zár hátra felé íves, kevesse felvetett keretet alkot, melyben a rövid, széles, nyelvalaku, elől elkerekített fedő lemez úgy megfekszik, hogy a keret belső széleit éri.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 5—5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2 «
I lábpár ..... 8·2 «

♂ Igen kicsiny, nyulánk lábu; színezete megfelel a nőstényenek.

A tapogató kurta nyelű, terdizen egy felálló serte; oldalt befelé fordított pikkelye kicsiny, nemzőszerve diószerűen kidagadó, alulról tekintve a végén egy csavart lemez, e mögött egy kurta, horogforma villáskoróm látható.

Mértékek ♂ Törzs ..... 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·3 «
I lábpár ..... 4·5 «

Válfaj ♀: A végtest élénk sárga, a középső csík teljesen hiányzik, a másik két csík kisse szétágazó, az ingödrökben comma (,) szerűen megszakadott.

A legsinosabb kis keresztesek köze tartozik; közönséges, bujább növényzetű helyeken, nevezetesen réteken (innen magyar neve); bokros helyeken is nagy számmal található.

Meglepően nagy kerek hálóját a növények szirmaira alkalmazza, igen ritkán folyamodik rejtszöveshez s legtöbbször beéri egy egy levél alsó lapjával. Egész nap mozgásban van s úgy látszik, hogy tavaszi és nyári nemzedéke van. A hímek májusban ivararettek. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdélyi részekben: Kolozsvár, Szász-Vesszős, Korond, Balánbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szt.-László, Torda stb. rétségein, N.-Szeben (Sill); magyar részekben: Új-Palánkán, Pancsován, Orsován, Ogradena (Mragonya völgy), Báziason, Tokajban, Tarczalon, Rakamazon, S. A. Újhelyen, Alsó Hámorban (Borsod), Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Mehádián (Muz. gy. Frivaldszky), Buda (Sashegy, Muz. gy. Pável).

SPEC. 23. FAJ. EPEIRA DIODIA (WALCK.). ÁL-K. TRÜGENDE K.

(διοδεία = átmenés, elszökés; δίοδος = átmenet; a Meta nemhez való rokonságra látszik vonatkozni.)

Syn. 1802 *Aranea diodia* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 200
Vide: THORELL «Remarks» p. 455.

♀ Kis alak; alakilag az Epeira diadematára emlékeztet: az előtest világos rozsdabarna: a végtest feketebarna, hátán elől egy △ elkerekített sarkú fehér folttal, mely belsejében két — — forma, barna, finom vonalat mutat. Az állkapcsok szélességöknél alig hosszabbak; a szemcsoport közelebb áll a Meta [1] mint az Epeira nemhez.

A fejmell kicsiny, fejerésze jól elválasztott, kissé nyujtott és domborodó; a mellrész kikerekítve domború; a módos hátgödörből a jól látható barázdák csillagszerűen oszolnak a csipők felé; az egész rész rozsdasárga. A mellvért világos rozsdasárga, gyéren álló fekete szőrözettel; a szájrészek hasonló színűek; széleiken alig észrevehetően bebarnítva.

A tapogatók és a lábczombok töve világos rozsdasárga; a tapogatók végize egészen, a czombok vége határozatlanul, elmosódva bebarnított.

A végtest elől magas, kissé vállas, a vége felé tojásdadra elkerekített, sötét feketebarna; elején egy △ fehér folttal, melyben két — — vonás áll, ez alatt oldalfelől fehéren kigyózva, és igen finoman szegelyzett bársonyfekete czimer, a czimer felett meg egy finom fehér ∧ ágrajz.

A has fekete, oldalt ( ) szerűen, sárgásfehéren szegelyezve, e szegély a fonók felé kirívóan világos. Az alsó fonópár mellett rendesen egy fehér pettypár.

A középszemcsoport derék négyszögbe elhelyezve, az oldalszemek kissé hátralépnek, nem érintkeznek egymással s csak kevéssel távolabb állanak a középszemektől mint ezek egymástól.

A zár nem kiálló, fedő lemeze vézna, sárgás-fehér, meglehetős hosszu, pálczaforma-egyenes, a végén kissé résüntösen lekapva és bebarnítva.

Mértékek ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I. lábpár . . . . . 9 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt magyar részekben az Ogradena mellett a Dunaszorosba meredező Csukár mare szikla tövében juniusban találtam, hol bokrok árnyékában szövé hálóját. Erdélyből Kolozsvár környékéről meg van a Schuszter Károly gyűjteményében.

GEN. 3. NEM. CYRTOPHORA. (SIM.)

(κυρτός = púp, Buckel; φέρω = viselni, tragen. A végtest tevepúpjára vonatkozik.)

Syn. 1864. SIMON «Hist. nat. des Araig.» p. 255, ad partem.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 57.

A végtest egy hátrafelé tolt, tetemes, kúpalaku púpot visel. Az oldalszemek a középsöktől csak valamivel távolabbra esnek, mint az alsó sor középszemei egymástól; a hátsó szemsor határozottan kihajló; az oldalszemek meglehetősen szejjelváltak. A fejmell keskeny, részeiben jól dombortiott.

E nemnek nálunk csak egy képviselője van, mely sajátságos testalkata mellett, finom hálóinak olykor igen merész alkalmazása által tűnik ki. Fajrokonai déli alakok.

[1] Az oldalszemek nem épen érintkezők, a középsöktől csak kevéssel távolabb állva, mint ezek egymástól.

SPEC. 1. FAJ. CYRTOPHORA CONICA. (PALL.). KÚPOS KÜLLŐPÓK. KONISCHE SPEICHENSPINNE.

(conus = kúp; a végtest magas púpjára céloz: a «küllő» a fehér lábczombokra s a hálóra is vonatkozik.)

Syn. 1772. *Aranea conica* PALLAS «Spicil. zool.» I. 9. p. 48.
Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötet alapon tarka szinű. A hát púpja széles alapból indulva magasra emelkedik és kisse hátrahajló. Valamennyi lábpár czombja-tövén alabastrom fehér és kisse áttetsző.

Az alak kurta, zömök, aránylag kis fejmellel; a végtest, a kúp táján merve, szélességénél magasabb magasságánál valamivel hosszabb.

A fejmell igen módos fejlődésü, sötét vörösbarna; fejeresze jól elválasztott és jól kiemelkedő, a kerekded mellrésznél keskenyebb. A mellvért gyéren szőrös, vörösbarna; a rágók tövüktől domborúan, kisse terdszerűen kihajlók, vörösbarnák; az állkapcsok és az alajk töve vörösbarnák, széleik szélesen rozsdasárgák.

A tapogatók végize fekete s csak tövén sárgás, az alapízek áttetszően sárgásfehérek. A czombok tövüktől egészen közepén felülligalabastrom fehérek, végükön szélesen feketebarnán gyürűzve; a több iz igen sürün feketebarnán gyürűzött.

A végtest színezete változó; felül többnyire feketebarna, a hát elején oldalt két terjedelmes, sárgás, nagy folt, mely elől összefoly; az összefolyás csucsában (|) szerű világos fehéres jegy, melytől azután egy sokfelekepen megszakadozott sárgás folt keresztszerűen indulva, a púp csucsa előtt hegyesen végződik, inkább hátrafelől mint oldalról, de mind a két felől, két-két csipkeszerű foltocska igyekezik a csucsra, a fonóktól pedig a csúcsig egy sárgásfehér szalag vonul mely egy-két keresztvonás által megszakittatik. Az oldalak alja fahéjszín és sárga vegyületű. A has fekete, a fonók előtt egy harántfekvő nagy, sárgásfehér foltpárral.

A szemcsoport (lásd II. 4 t. 70 *a*) mindkét sora kihajló, az alsó sor kihajlása tetemes. A közepcsoport négy szeme közül az alsó pár távolabb áll egymástól mint a hátsó pár; a két pár közötti távolság ismét nagyobb annál, a mely az alsó pár között létezik. Az oldalszemek egymás között jól elválasztottak s a hátsók annyira esnek a közepcsoport hátsóitól, a mekkora távolság az alsó és hátsó középszemek között.

A zár kidagadó, két harántfekvő gombszerű dudorodást mutat, melyek között a világos, gyantaszerű, vezna fedőlemez könnyeden lehajlik anélkül, hogy a gombok határát meghaladná.

Mértékek: ♀ Törzs a fejtől a fonókig . . . . . 7 $^{m}/_{m}$
» » » púp csúcsáig . . . . 9 »
a fejmell . . . . . 2·2 »

Néha egészen fahéjszínü; máskor barna oldalak mellett levélalaku fehéres rajzot visel a hátán, vagy barna hát mellett oldalaiban világos.

♂ igen karcsu termetü; lábai a nőstényéhez hasonlók, az előtest élénk vörösbarna, a végtest fehéres oldalakkal, felületen barnás; a púp módos és nyergesen válik ki a hátból; a végtest egészben kisebb az előtestnél. A lábbak nem feltünően hosszuk. A tapogató sárga, pikkelye jól bemelyített, kerekded kanál alakú, barna, oldalt befelé fordított s belőle dagad a nemzőszerv, mely vastagságánál hosszabb s két barna, chitines, fenylő, hajlott lemez között sárgás hártyát mutat, az egyik lemez kisse kampósan hajolva tompa, a másik erős, kurta körömben végződik.

E szép pók kertekben és az előhegységek bokros helyein nem ritka s tavaszi és őszi nemzedékkel dicsekedhetik. Hálója a legszebb kerekhálók közé tartozik, a mennyiben küllői és csigafonalai igen sürüek és szabályosak; a mellett nem ritka, hogy e hálók keretfonalai 5—6 ölnyi távolságra álló fákat kötnek össze. A kertekben, nevezetesen a régibb babkarókat kedveli, hol azután nappal gyakran az elálló kergek alá vonul meg. Hálója után úgy is felismerhető, azáltal, hogy a háló tereséjétől lefelé egy sorba rakja és göngyöli be predáját. Párzását nem ismerem.

Találtam eddig erdélyi reszekben: Kolozsvár (Muzeum kert), Szász-Vesszős, Mező-Záh, Balánbánya és a Bekás-szorosban; Nagy-Szeben (Sill gyüjtemény); magyar reszekben: Bogojeva (a puszta körön), Palánka (Trnovaczi erdő), Orsován (Allion, Graczka völgy, Jeselnitza völgy) Mehadia (feher kereszt tája), Mehadia-Damoclet (Mucsuronye legelő), Ogradena (Csukár szikla töve), Alsó-Hámor (Hollós fenyves, Coburg forrás, Lustavölgy), Pécs vidéke (Muz. gy. Pável), Buda vidéke (Muz. gy. Pável), Mehadia (Muz. gy. Frivaldszky), Dabas (Muz. gy. Metelka Ferencz).

GEN. 4. NEM. SINGA. (C. K.)

(Σίγγα = földrajzi név.)

Syn. 1836. C. Koch «Die Arachniden» III. p. 42.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 58.

Hengerded vegtestű, kis alakok (törzs hossza legfeljebb 7·5 $^{m}/_{m}$). A végtest rendesen sötet színü, világos hosszcsikokkal diszitett, gyéren szőrös, puha bőrű és zsirfenyü. Az oldalszemek majdnem érintkezők s az alsó sor közepsőitől alig állanak távolabb mint ezek egymástól. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. Buja növényzet, jelesen tőszélek és mocsarak lakói, melyek kis kerek hálóikat a gyengébb növények szirmai közé szövik s mellejök elmésen alkalmazott, igen változatos rejteket szőnek.

SPEC. 1. FAJ. SINGA HAMATA (Cl.) NYILAS SZINGAPÓK. PFEIL SINGASPINNE.

(hamus = horog; némileg talál a végtest rajzára, mely keresztberóvott nyelü nyilhoz hasonlit.)

Syn. 1757. *Araneus hamatus* Clerck «Aran. Suec.» p. 51.
Vide: Thorell «Remarks» p. 28.

♀ Fekete; sárgavöröses finoman barnán gyürüzött lábakkal, a végtest hátfelén egy ↑ nyil forma világos sárgásfehér rajz, melynek nyelet több haránt vonás metszi; oldalai sárgás szinnel elegyitve sötet barnások.

Kis, hengerded alak, módos fejmellel és lábakkal.

A fejrész jól elválasztva, domboru, a mellnél nem feltünően keskenyebb, feketebarna, zsirfenyü; a mellrész a fejresznél kevesbbe domboru, vörösbarna, a nyelecske fele világos vörösbarnás; a mellvért fekete, gyéren szőrös.

A rágók sötét feketebarnák, tövükön láthatólag kidomborodók; az állkapcsok és az alajk vöröses-barnák, széleiken alig valamivel világosabbak. A tapogatók vöröses sárgák a három végiz fekete gyürüvel.

A lábak vöröses sárgák, a czombok s a többi izek végükon barnás gyürüvel, mely az első két lábpár terdizen igen határozatlan. A czombok alul fegyvertelenek, a többi lábizület alul erős, sötét tüskékkel fegyverzett.

A végtest tompakorded, kisse nyujtott és hengerded, a fonók felett jól kiálló. Alapszine fekete. A hátfel elejére irányzottan egy ↑ szerü rajz, mely nyelével a fonókig ér s a háton 3—4 kisse határozatlan harántvonal által metszetik, a melyek a sárgán és barnán elegyes oldalakba enyésznek. A has fekete, oldalt két párhuzamos sárgásfehér vonással szegelyezve, mely sem a fonókat sem a rimát nem éri el.

A közepszemcsoport hátrafelé szükülő trapezbe elhelyezve; az oldalszemek majdnem érintkezők, távolságuk az alsó közepszemektől valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymás között elválasztja. Előről nézve az alsó sor kisse kihajló, a hátsó kisse behajló.

A zár vörösessárga, egyszerű, kevesse kiemelkedő kerettel; fedő lemeze alapján szeles, vegefele kisse csucsosodó, elkerekített s a zár keretet epen meghaladó hosszúságú, alig észrevehetően ~ formán hajlott.

Mértékek ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·9 «
I lábpár . . . . . 8·2 «

♂ Kicsiny, karcsu; elenkén sárgás vörös, egyszinű lábakkal, enyesző nyilrajzzal, melyen a haránt-vonalak alig kivehetők. A vegtest alapszine vörösbarna. A szemcsoport, jelesen az alsó középszemek tetemesen kiállók; az oldalszemek felülről tekintve kisse hátralépők. A has fekete; sárgás oldalszegelye inkább foltot mint csikot képez. Az I. és II. lábpár aránylag meghosszabbitott, valamennyi elenk sárgás-vörös, gyürün ülkül. A tapogató rövid, sárgásvörös nyelü; pikkelye nagy, kanál alaku, csak kevésse befele és oldalt fordított; nemzőszerve módosan kidagadó, oldalról tekintve egy árforma embolust ez alatt pedig egy kisse csavarosan végződő lemezt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 «
I lábpár . . . . . 6·5 «

Válfaj: *a*. ♀ A lábak egyszinüen sárgásvörösek; a vegtest oldalainak világos szine hosszsávvá tomörül, ugy, hogy a nyil nyelevel párhuzamosan állva, mintegy három csikossá teszi a fekete vegtestet, egyebkent az előbbinek megfelelő és annyi mint: Singa nitidula C. Koch, mely eddig önálló fajként szerepelt s nem egyeb a S. hamata (Clerck) ifjabb nostenyenel. (Thorell tanár is ezt tartja.)

Válfaj ♂ ♀ a fejmell fejresze feketebarna, a mellresz sárgás vörös, a többiben az *a* válfajnak megfelelő, annyi mint S. melanocephala C. Koch (lásd THORELL «Remarks on Syn: p. 28).

E csinos kis pók, leginkább tavaszi alak, buja füves helyeken, de leginkább a tavak sáros szelein igen gyakori és májusban ivarerett. Kis hálóját a fűvek, sáslevelek közzé alkalmazza, közel a földhöz és többnyire dülten, neha epen vizszintesen is. A lakás készitésben nagy mester: majd a fűvek bojtját szövi össze lefele nyiló zacskóvá, majd a sás, a gyékeny levelet huzza össze csatornásan s e csatornára hófehér, tomott leplet sző, mely alatt megvonul s peteit is lerakja.

Úgy látszik, őszi nemzedeke is van: tény az, hogy tavasztól őszig lelhető; de megis tavaszkor a leggyakoribb. Typikus alakját ismerem, magyar részekből: Orsováról (Allion tove), Rakamazról (zsidó temető) Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry); *a* Válfajat erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező Záhról (mocsáros helyekről), Szeben környeke (Sill. Bergleiter gyujtemény és Seidlitz jegyzéke), Disznódról (Sill gyüjt.); magyar részekből: Doroszló (Mosztonga nádja), Apatinból, Palánkáról, Ujvidékről, Panesováról (Kis-Szlatina mocsár), Orsováról (Füzes a neutralis területen), Ogradena (Mragonya völgy talpa), S.-A-Ujhely (Furdő melletti nádas), Sz.-Fehérvár (Sóstó), Nagy Várad, (Muz. gy. Mocsáry), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky) Orsova (Muz. gy. Frivaldszky). Válfaj ♂ magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról

SPEC. 2. FAJ. SINGA LUCINA. (SAV. ET AUD.). ÉKES S. SCHMUCKE S.

(Lucina = myth. név, a születés istennője.)

1825. *(') Epeira (') Lucina* SAV. ET AUD. «Descr. de l'Egypte?»
1867. *Singa semiatra* L. KOCH. «Zur Arachn. Fauna Süd Europ.» k. k. zool.-bot. Ges. Wien. pag. 4. (860).

♀ Sötet dohánybarna szinü, barnásvoros lábakkal: a vegtest hatfelen három szelesebb, sárgásfener, elesrajzú hosszcsik; az első lábpár czombján felül a vegen egy ekalaku barna folt.

A S. hamatánál valamivel kisebb alak, aránylag hosszabb és erősebb lábakkal a vegtest megfordítva hossztojasdad (csucsosabb vegevel előre fordítva).

A fejmell módosan fejlett, vörösbarna; fejerésze kisse kiemelkedő, módosan domború. A mellvert egyszínűen barna, zsírfényű.

A rágók tövüknél módosan kidomborodók, végükkel az állkapcsokra hajlók, barna-feketék. Az állkapcsok s az alajk vörösbarnák. A tapogatók agyagsárgák; végizük bebarnított (nem gyűrűs). A lábak agyagsárgák; az I. pár czombja végén, felül, egy tetemes nagyságú, ekalakú, hegygyel lefelé irányozott, barna folt; a lábvégek kissé bebarnítottak, a III. és IV. lábpáron homályosan gyűrűsek.

A végtest sötét dohánybarna, három sárgás fehér (|) állású csikkal, a közép és oldalcsikok között nemi határozatlan — világos tarkítással. Az oldalak szennyesbarnák. A has barna, kétfelől halvány sárgásfehér, párhuzamos, rövid csikok köze foglalva.

A középszemcsoport hátrafelé igen szűk trapezbe elhelyezve; az alsó középszempár közötti távolság majdnem nagyobb annál, a mely a középszemeket az oldalszemektől elválasztja. Az alsó középszempár tetemesen kiálló.

A zár megfekvő, hosszú, haránt-dudorodás, egy elől elkerekített, nyelvszerű, rövid fedőlemezzel.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 8 »

♂ aránylag nagy; a nőstenytől — színezetre — csak annyiban különbözik, hogy az első lábpár czombfoltja elmosódó.

Az I. és második lábpár hosszu. A tapogató rövid nyele agyagsárga, terdizen egy felálló sertevel; pikkelye módos, kanálszerű, kevéssé oldalt befelé fordított; nemzőszerve módosan kiálló, oldalról tekintve egy, kisse nyitott madárcsőrhöz hasonló embolus látható, melynek külső fele árforma, alsó fele vaskosabb, fogszerű.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 10 »

E kis pók eredetileg Palaestinából lett ismertetve. A faj egészen biztos. Találtam: Doroszlón a Mosztonga sásában igen kora tavaszszal (1873. április 4-en) ♂ ivarát ivarérett állapotban; továbbá a Balaton nádjában (szeptemberben fejletlen állapotban). Az ivarérett nőstény csak 1874. évi juliusban került meg Doroszlón. A példányok Thorell tanár által a Palaestinából származó eredeti példánynyal összehasonlíttattak. Simon E. csak Algeriából ismeri. (Les Arachnides de France Tom. I. 1874. p. 123). Ausserer Olaszországból közölte.

spec. 3. faj. SINGA HERII. (Hahn). HER SINGÁJA. hers s.

(Her, német természetbarát tiszteletére).

Syn. 1831. *Epeira Herii* Hahn «Die Arachniden» I, p. 8.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 26, 457, 515.

♀ Fekete; a végtesten három széles (|) állású hosszcsik, melyek közül a középső mintegy hasított, sárgásfehér, belsejében élénk rozsdasárga. A végtest széles-tojásdad (nem hengerded). Zömök, kurta alak, finom, élénk-rozsdasárga lábakkal.

A fejmell módosan fejlett; fejerésze jól elválasztott, módosan domború, sötét vörösbarna, a mellresz élénk rozsdavörös; a mellvért rozsdasárga. A rágók módosan domborúak, rozsdasárgák. Az állkapcsok és az alajk rozsdasárgák, középen elmosódva bebarnítottak. A tapogatók egyszínűen rozsdasárgák.

A lábak elenken rozsdasárgák, szőrösek, gyéren álló gyenge sertékkel s csak a bordáskarmok táján kisse bebarnítottak.

A végtest szelesen tojásdad, három hosszcsikkal; ezek közül a középső mintegy hasított (két végen

éles-csucsos, közepe fele mindinkább nyiló), mind a három sárgás fehér, a középső belsejében egy elenk rozsdasárga elmosódó, csikkal díszítve. A has egyszerűen feketebarna.

A középszemcsoport derékegyszögben áll s a szinte érintkező oldalszemektől akkora távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó sor középszemei között.

A zár sárgás, sima keretű; fedőlemeze széles, a zár szélét kissé meghaladó, elől elkerekített, egyszerűen – lehajló és szélein kissé bebarnított.

E typus megfelel annak, a melyet C. Koch S. nigrifrons név alatt írt le («Die Arachniden» XI. p. 153).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·5 »

♂ igen kicsiny, hosszulábu, karcsu; a végtesten csak a díszes középcsík látható; színezete egyébként a nőstényével megegyezik. A tapogató kurta nyelű, terdizen egy felálló, kurta serte; pikkelye kanálszerű, rozsdabarna, kissé oldalt és befelé fordított; nemző szerve módosan kidagadó, alulról tekintve egy rugómódra lekanyarodó hosszu, vékony, fekete embolust mutat, melynek töve mellett egy vaskos, tompa-csucsos köröm mutatkozik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 5 »

Válfaj *a*. ♀ Az egész fejmell rozsdasárga, a végtest barnasárga, a díszes középcsík határozottan kitűnik és mindkét oldalról nemi fekete foltocskákkal szegélyezett.

E kis faj legdiszesebb kerekhálósaink közzé tartozik, s eddig Pancsováról a wojloviczi erdőben elterülő «Kis Szlatina» mocsár sásából ismerem, hol kora tavaszszal mind a két nemben ivaréretten fordul elő. Az irók által rendesen a S. pygmaeával összetévesztettek. Fajunk kétségtelen, Thorell tanár igazolta. Erdélyből, Kolozsvár környékéről meg van a Schuszter Károly-féle gyűjteményben is.

SPEC. 4. FAJ. SINGA PYGMAEA. (SUND.). TÖRPE S. ZWERG S.

(Pygmaei = a régiek mesebeli törpe népei; az alak kicsinységére vonatkozik).

Syn. 1830. *Theridium pygmaeum* SUNDEVALL «Svenska. Spind. Beskr.» p. 121. ad. part.
Vide: THORELL «Remarks» p. 26, 67, 455, 457, 554.

♀ Fényes fekete vagy sötétbarnafekete; a végtest felületén három fehér vagy sárgásfehér, rikító hosszcsikkal (|). Igen kis alak, kissé hengerded végtesttel, vöröses, arányos lábakkal.

A fejmell kicsiny, barnásvörös, néha (a barnásoknál) vöröses barna; fejerésze kiemelkedő; a mellvért feketebarna.

A rágók barnásvörösek, kissé duzzadtak és tövüktől terdszerűen kihajlók. Az állkapcsok és az alajk sötét barnásvörösek. A lábak rozsdavörösek, szőrösek, fegyvertelenek, a bordás körmök táján kissé bebarnítottak; ilyenek a tapogatók is.

A végtest hosztojásdad, kissé hengerded; felül fekete, vagy sötétbarna fekete, három rikító fehér csikkal, melyek közül az oldalbeliek néha sárgások, a középcsík pedig közepén, de ritkán, hajfinoman hasított. A csikok a háttestnek sem elején sem végén nem érnek össze. Néha az oldalcsikok enyészők. A has fekete, ketoldalt egy-egy párhuzamos fehéres vonással díszített.

A középszemcsoport kiemelkedő, derékegyszögbe helyezett, mely azonban szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek érintkezők, a középszemektől akkora távolságra, a mekkora az alsó sor középszemei közötti. Az alsó sor kihajló, a felső behajló.

A zár egy közös keret, melyben ketoldalt két kerek nyílás van; ezek között kozból egy sima, fényes, szeles lemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·4 »
I lábpár . . . . . 3·8 »

♂ előttem ismeretlen.

E kis faj tavaszi és nem épen gyakori; leginkább földhányások gyepes oldalán fordul elő, hol a fűszálakon fel s alá jár. Hálózata ismeretlen, ezért és életmódjáért mint szemállásáért is átmeneti alak gyanánt szerepel.

Legtöbbször e pók ratott le Singa Heerii gyanánt. (Lásd THORELL »Remarks»-on Syn. &c. p. 26. &c.)

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeum kert), Mező-Záhról (Bottavölgy), Balánbányáról (Nagy-Hagymás töve); magyar részekből: Doroszlóról (zsidó temető), Apatinból (Galagonyás erdőcske), Palánkáról, Pancsováról (honvéd löhely), Tokajból (legelő), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 5. FAJ. SINGA ALBOVITTATA. (WESTR.). FEHÉRJEGYŰ S. WEISSGEZEICHNETE S.

(alba = fehér, vitta = sáv, csík; a fejmell jegyére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira albovittata* WESTRING «Förtecken» pag. 36
Vide: THORELL «Remarks» pag. 28.

♀ Sárgásfehér, vagy zöldesfehér; a sötét fejmellen egy kirívó fehér folt.

Zömök kis alak, finom, rövidke lábakkal.

A fejmell, az állkapcsok, a rágók és tapogatók sárgásbarnák; a fejrész jól elválasztott, domború, kissé világosabb, a végén és a mellrészre átmenve egy csontfehér folt. A mellvért fekete. A lábak egyszínűen barnássárgák, szőrösek, fegyvertelenek. A végtest kerekdeden tojásdad, felül csontfehéres vagy zöldes, némi erezettel és közepén egy elmosódó, egészen fehér hosszcsíkkal; oldalai feketések. A has fekete, kétfelől finom, párhuzamos, fehéres vonallal szegélyezve.

A középszemcsoport derékszögben áll; az oldalszemek egymás között érintkezve a középcsoporttól oly távolságra esnek, mely valamivel nagyobb annál, a mely az alsó sor középszemeit egymástól elválasztja.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·2 »
I lábpár . . . . . 3·5 »

♂ ismeretlen.

E kis pókot csak egy pontról ismerem: Kolozsvárról a «Szénafüvek» bujá füveből, hol június havában leltem harmadvedlésű állapotban, melyben színezete teljesen talál Westring leírásával.

SPEC. 6. FAJ. SINGA SANGUINEA. C. K. VÉRES S. BLUTROTHE S.

(sanguis = vér; az alapszínre vonatkozik).

Syn. 1845. *Singa sanguinea* C. KOCH «Die Arachniden» XI, p. 155.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 456. 457.

♀ Vér- vagy barnavörös; a végtest elején és végén, felül, két-két fekete, párosan álló folt. Zömök, kis alak, vékony, rövidke lábakkal. A fejmell jól elválasztott, jól kiemelkedő, domborodó; a mellrész arányos, boltozatos; mindkettő barnásvörös. A mellvért fekete. A rágók módosan domborodók, vörösbarnák s

ilyen színűek a tapogatók is. Az állkapcsok és az alajk barnások. A lábak vékonyak, rövidkék, rozsdavörösek; az I. és II. lábpár czombja, úgy a IV-dik lábpár két végize is bebarnítottak.

A végtest tojásdad, barnásvörös; közből egy elmosódó, oldalt egy-egy szakadozott világosabb csík maradványaival. A közepcsík maradványaihoz a végtest elején és végen egy-egy fekete foltpár alkalmazkodik. A has barnavörös, kitüntetes nélküli. A közepszemcsoport derékegyszöget képez s fekete, kiemelkedő tercsen áll; a szemei közötti távolság megfelel annak, a mely a közép- és oldalszemek között létezik.

A zár aránylag nagyocska, rozsdavörös; három egyenlő, fenylő, elkerekített, kis karajból áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·6 »
1 lábpár . . . . . 3 »

♂ ismeretlen.

E kis pók, melynek szövetét nem ismerem, rendesen kövek alatt található, meg pedig leginkább nyár derekán. Életmódja, szemállása szerint átmeneti alak a kerekhálósok és hurukkötők között. Nem épen gyakori. Ismerem magyar részekből: Rakamazról (kincstári berkek) és Ó-Huttáról (Borsod, Bükkhegység). Nagy-Szebenből Sill közölte.

GEN. 5. NEM. CERCIDIA. THOR.

(χερκίς = vetélő, Weberschiffchen. A végtest alakjára vonatkozik).

Syn. 1869. THORELL «On europ. Spid.» p. 58.

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3; [1] a test kemény, pontozott bőrrel fedett. A végtest elől csúcsos s e csúcsossággal a mellrész felett kiáll; az alsó fonók előtt egy (nehezen kivehető) harántrés. Egyébként a Singa nemnek megfelelő, nevezetesen a S. sanguineát megközelítő alak.

SPEC. 1. FAJ. CERCIDIA PROMINENS. (WESTR.). HÁTAS VETÉLŐPÓK. BUCKEL SCHIFFSPINNE.

(prominео = elő-, kiállani; a végtestnek az előtestre való fölfekvésére vonatkozik).

Syn. 1851. *Epeira prominens* WESTRING «Förtecken» p. 35.
Vide: THORELL «Remarks» p. 30, 554.

♀ Élénk fahéjbarna; csíkszerű, szakadozott hátrajzzal; vörösessárga sűrűn barnán foltozott és gyűrűzött lábakkal; a fejmell élénk vörösbarna alapon sötétbarna csíkos.

Kis alak, hosztojásdad, felül kissé lelapított, elől csúcsos végtesttel, módosan fejlett lábakkal. A végtest kérges tapintású.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze jól kiálló, oldalról tekintve kissé íves; a mellrész domborodó, módosan széles; mindkettő élénken világos-vörösbarna. Az oldalszemektől kétfelől és kissé összehajolva két széles sötétbarna sáv fut, mely a hátgödörbe egyesülve enyészik; a mell oldalain hasonlóképen sötét sáv vonúl szegélyképen, mely a szemek felé enyészik. A mellvért, alajk és az állkapcsok feketebarnák. A homlok a rágók felett kissé kiáll; a rágók világos sötétbarnák, tövüknél kissé térdszerűen kihajlók. A tapogatók vörösessárgák, a negyedik íz vége barnavörös gyűrűvel. A lábak vörösessárgák, az első lábpár czombja majdnem tövig vörösbarna, töve körül vörössárga gyűrűvel; a többi czomb inkább foltos mint gyűrűs. A lábak többi íze szépen gyűrűzött s a szár és második lábvégiz a közepen is gyűrűt viselnek.

[1] A negyedik lábpár túlhosszasága 0·5 $^{m}/_{m}$, melyet többek között MENGE A. «Preussische Spinnen» p. 80. sub «Cerceis» meglevőnek állít, igazában oly subtilis, hogy legpontosabb, ismételt méréseim sem bizonyíthatták be, s inkább kitűnt, hogy az I. és IV. lábpár közt egyenlő hosszaságu s a IV. lábpár hosszasága alig számbavehetőleg nagyobb; a hímeknél az első lábpár épen határozottan hosszabb a negyediknél.

A végtest hossztojásdad, kissé lelapított, elől csucsos; felületén, kivált elől, egyenletesen, durván és mélyen pontozott; kérges keménységű. Alapszíne fahéjbarna, sárgával és sötétbarnával elegyített; a csúcsosodástól közel a végtest közepéig egy egyenetlen szélű, világos vörösessárga csík vonul; néha az oldalak is kissé világosodók. A has vörösbarna, oldalt elmosódva sárgásan szegelyzett. A fonók előtt egy kis ⊂ szerű haránthasíték áll, melynek rendeltetése ismeretlen.

A hátsó középszemek nagyobbak az alsóknál, mind a négy derékszögben áll, a rágók tövétől távolabbra mint egymás között. Az oldalszemek közel érintkezők, a hátsók az alsóknál nagyobbak, távolságuk a középszemektől alig akkorra a mekkora a köz az alsó sor középszemei között.

A zár hátrafelé egy-egy fénylő vörösbarna félkarikát alkot, melybe a széles, sárgás, elől elkerekített, durvás felületű fedőlemez nyelvszerűen befekszik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 4·2 »

♂ A nősténynek egészen megfelelő színezet mellett egészben valamivel sötétebb. Nem igen feltűnően bár, de karcsú jól fejlett előtestesttel és fejlett előlábakkal, melyek a IV. lábpárnál hosszabbak. A tapogató vöröses-sárgás kurta nyelen, melynek térd- és eltörpült szárizén néhány hosszú serte áll; pikkelye barna, kanálszerű, oldalt és befelé fordított; nemző szerve jól kidomborodó, sötétbarna, feljülről tekintve közel a tövehez és oldalt (kifelé) egy tetemes hosszúságú, karcsú, tompavégű embolus sarkantyú módra meredez.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV lábpár . . . . 4·5 »

Nem épen gyakori, sásban és bokrokban élő igen csinos kis pók, mely tavaszszal ivarérett. Hálóját nem ismerem. Ismerem az Apatin melletti cserjésekből, Ogradenáról (Fraczila), Tokajból (legelő).

GEN. 6. NEM. ZILLA. (C. K.)

(Zilla = bibliai név, Lamech neje.)

Syn. 1834. C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 125, 19 ad partem.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 59.

A hátsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől a nőstényeknél nem állanak távolabbra mint a középszemek egymás között — valamivel távolabbra a hímeknél. A hátsó szemsor felülről tekintve majdnem egyenes. A homlok nem áll ki a rágók töve felett. A fejmell aránylag keskeny. A has széleskörded, kissé lelapított. Az előlábak hosszuk s a két lábvégiz a szárhoz képest kissé hirtelenül vékonyodó. Az egyes fajok rajzban igen hasonlók s csak a nemzőrészekben feltűnő különbségek alapján biztosan megkülönböztethetők. Kerekhálóik mellé rejtett szőnek; némelyek a havasokon tetemes magasságban is tartózkodnak.

SPEC. 1. FAJ. ZILLA X NOTATA. (CL.) X JEGYŰ ZILLAPÓK. X-ZILLASPINNE.

(x notata = x betűvel jegyzett; a végtest elején álló rajzra czéloz).

Syn. 1757. *Araneus littera* x notatus Clerck «Aran. Suec.» p. 46.
Vide: Thorell «Remarks» p. 31.

♀ Zöldessárga, barnással elegyes; a végtest elején, első pillantásra otromba x-nek tetsző sárgásfehér jegy. Körded, láthatólag lelapított végtest, keskeny rozsdabarna előtest és hasonló színű lábak, bebarnított ízekkel.

A fejmell nyujtott, veznás, domborodó; a fejresz nem emelkedik ki s elől kissé lecsapott, ugy a mellresz hátsó fele is. A hátgödör éles-hosszbenyomásu némi csillagszerű barázdákat kisugárzó; a fejresz kávásan elválasztott. Az egesz rozsdabarna, a hátgödörből a fejfelé ▽ szerűen bebarnítva. A mellvert közből ekformán sárgafeher, szelein szélesen barna. A rágók vörösbarnák tövüknel kidomborodók, végök fele veknyulók és szejjelállók; csipőkörmük tövén sötét vörösbarna, végen áttetsző, világosabb becsapó rése 5 foggal fegyverezett. Az állkapcsok kissé laposak, sárgásbarnásak. A tapogatók kissé veznák, egyszerűen vörösbarnák. Az első lábpár hosszu: valamennyi vörösbarna, a harmadik és negyedik lábpár czombja közepén egy gyűrűnek tetsző sötét folt; minden czomb közepen (felső lapján) egy barna tövis, az első pár lábvégének két íze kissé hirtelenül vékonyodó.

A végtest zöldessárga, közepe czimerszerűen világosodó és hátrafelé nemi kigyózó, sötétes szegélylyel határolt. A világosodás a végtest elején az otromba x jegyet alkotja meg. A czimer belsejében nemi ágas erezet látható; vége felé határozatlan haránt vonások is láthatók.

Az oldalak sárgászöldes és fekete szinnel elegyesek. A has barnás, oldalról enyesző-fehéresen szegélyzett. A középszemcsoport hátrafelé alig szükülő trapezbe elhelyezett, alsó szempárja valamivel nagyobb a hátsónál. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátsó oldalszemek a hátsó középsöktől alig valamivel állanak távolabbra, mint a mekkora a hátsó közép szemek közötti köz.

A zár egy sötét vörösbarna, a has tengelyének haránt álló kiemelkedést képez, melyen felül egy kis horpadás (⊏) látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 12 »

♂ Kisebb, karcsu: fejmelle szelességben fejlettebb: lábai egyszinűen rozsdavörösek; a végtest czimere bebarnítás által határozottabb; elölábai hosszúk. A tapogató meglehetősen hosszú nyelen; terdizen egy felálló sertével; szárize a terdiznel valamivel hosszabb, az egesz rozsdássárga; pikkelye aránylag nagy, melyen kanálalaku, kevéssé befele oldalt fordított; belső szele körül szőrös; nemzőszerve módosan kidagadó barnavörös, igen tekervényes, oldalról tekintve aláfele meredező két apró fogacskát mutat, melyek közül a nyelfelőli sötét, hosszabb és elesebb, az elől álló apróbb, tompa és rozsdasárga.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 11·8 »

Eddig egyedül a Pozsony melletti Dunaligetekből ismerem, hol a nagy fák alatti sarjakban szövé hálóját, holott maga a kérgen tartózkodott. A háló központjától rendesen egy külön fonal vezet a rejthez s egyedül e fonal képezi a kapcsolatot a háló és nyugvó állat között.

SPEC. 2. FAJ. ZILLA MONTANA. C. K. HEGYI Z. BERG Z.

(mons = hegy; a tartózkodásról).

Syn. 1839. *Zilla montana* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 147.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 34, 35.

♀ Az előtest és a lábak barnás sárgák; a hátgödörből a fejfelé háromágú sötét csík vonúl. A zár feketebarna, elölről tekintve kurta széles kupot alkot, hátulról tekintve egy kerekded tércsét mutat, mely alatt, közvetlenül a has felett, két kis nyilás látható. A lábczombok felül és alúl fegyvertelenek.

A fejmell a Zilla x notatához képest kevésbbé nyujtott, a fej kevésbbé kávásan elválasztott, elöl domboruan elkerekített, hátul hasonlókepen; barnássárga. A hátgödörből egy barna rajz indul, mely kiindulása pontján három ágra szakad, mely ágak közül a középső a középszemcsoport, a két szelső az oldalszem

csoportok fele vonul; a közepső ág rendszerint a legerősebb és leghatározottabb, az oldalágak néha elmosódok, de mindig kivehetők. A mellrész keskeny sötétbarna szegélylyel. A rágók tövüktől terdszerűen kiállók és domboruak, barnák; a becsapó rés táján részüntösen szetállók, vegükon vörösbarnák; a csípőkörom vörösbarna, tőven sötetebb. A mellvert feketebarna. Az állkapcsok és az alajk tövüknel barnák, széleik határozottan világos barnássárgák. A tapogatók és a lábak világos barnássárgák barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva. A tapogatók alapizei egyszinüen világosbarnássárgák, a terdizen felül egy sötet folt, a szárız széles barna gyűrűvel, a vegiz bebarnitva foltos, vegen sötet. A lábak czombjai három barna gyűrűvel ekesitve; a szárak néhány erős tüskevel fegyverzettek s e tüskek barna foltokból indulnak.

A vegtest széles-körded; sötetbarna és szennyessárga vegyületü. Elején kezdődve s közepen tulig terjedve egy lánczszerű sárgás, közepen barnán hasitott hosszcsik, melynek kezdete némileg emlékeztet a megelőző faj x jegyére. A csik körülötti ter barnán és sárgásan mintegy beporozott és sötetes, az oldalak fele világos szin által fogacsoltan határoltatik s ez által czimert képez. A has fekete, világos sárgásfehér szegélylyel, mely kifelé elmosódó s a fekete fonókat is körülfogja. A szemcsoport a Zilla x notatáetól nem lényegesen elterő.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 7·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 12·8 »

♂ nagyságra nézve alig enged valamit a nőstenynek, valamivel karcsúbb, fejmelle fejlettebb, szinezete egyezik a nőstenyével s az előttem fekvő példány csak annyiban különbözik, miszerint a fejmellen csak a barna közepcsik látható. Tapogatója rövid nyelü, a nyel szennyessárga, terd- és szárize több felálló sertevel ellátott; pikkelye tetemes, kanál alaku, kivájt, kisse oldalt és befele álló, leginkább szélein szőrös; nemző szerve jól kidagadó, barna, igen szövevenyes; külső oldaláról tekintve elől egy lekanyarodó, horgosan befele hajló lemez-kormot mutat, mely mögött három nagyobb vaskos és egy kis fogacska következik.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 11 »

E fajt a Tátrából ismerem leginkább, hol a fenyő tenyeszöveben ritkább, a törpe fenyő öve felett gyakori. Találtam a Kriván tombjen a «Handel» és Zoldtó közötti gránit tombokön, továbba a Kriván nyugoti oldalán fekvő «Zakameniszko» völgyben. Terjedelmes szep kerekhálóját dült irányban alkalmazza a sziklákhoz, maga pedig a repedesekben tanyázik, hová egy vezerfonal vezet, itt rakja le peteit is, melyeket kalit módra beszöve őriz. Bajosan kivehető, mert lapos testenel fogva szük repedesekben tanyázik. E faj ugyanaz, a melyet Dr. Koch L. Zilla «alpica» nev alatt, a Tátra gallicziai oldaláról ismertetett (lásd: Beiträge zur Kenntniss der Arachnidenfaune Galliziens. XLI. der Gelehrten Ges. in Krakau). Erdelyből a Csiki havasokról (Nagy Hagymás, Békásszoros) és Görgény Szent Imreről ismerem.

SPEC. 3. FAJ. ZILLA THORELLI. AUSS. THORELL Z. THORELLS Z.

(THORELL T. kitünő Araneologus tiszteletére igy nevezve.)

Syn. 1871. *Zilla Thorelli* AUSSERER «Neue Radspinnen» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges. in Wien. XXI. p. 830.

♀ Fajrokonai között a legtekintelyesebb alak; fejmelle sárgásbarna, fekete szegelyvonallal, mely a rágók táján elenyészik. A zär egy sárgásbarna, széles, nyelvalaku, csucsba végződő fedőlemez által egészen elfedve.

Fejmelle rendes alakú; vegteste kisse lapitott, hátfelen az e nemet jellemző széles folttal, mely azonban a vegtest utolsó negyedrészében el van metszve, tehát nem terjed a fonókig; csupán egy sötet vonal eri el a fonószervet. A nagy folt fekete, közbül egy füreszfogas közepszalag által attörött, a közepszalag

szorosan egymáshoz füződő rhombicus reszekből való. Az oldalak s a hasfel sárgások, sötét pettyekkel díszítve. A lábak hosszaránya 1, 2, 4, 3, a czombok vastagok, felső és alsó végükön és közepen sötét gyűrűkkel, a lábvégek kivételével valamennyi lábuz erős tüskékkel fegyverzett.

Mértékek: ♀ törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 15 »

♂ Ismeretlen.

E szép fajt Dr. Mayr G. a bécsi Praterben fedezte fel s Ausserer az idézett helyen írta le. Dr. Böckh György pozsonyi orvos gyűjteményében e faj «Epeira Modrensis n. sp.» név alatt állott, magyar lelhelye tehát Modor környéke. Kétségtelen, hogy Dr. Böckh e fajt jóval hamarább fedezte fel mint Dr. Mayr, azonban leírását nem eszközölte s így az elsőbbségtől is elesett.

SPEC. 4. FAJ. ZILLA STROEMII. TH. STROEM Z. STROEMS Z.

(Stroem, jeles svéd búvár tiszteletére.)

Syn. 1870. *Zilla Stroemii* Thorell «On europ. Spid.» p. 235.
Vide: idem «Remarks» pag. 34 et Ausserer «Neue Radspinnen» p. 829.

♀ Kicsiny, meglehetősen kiszélesedő vörösessárga fejmellel; a zár igen hosszú, vörösbarna, ívesen hajlott fedőlemezzel (0·6 $^{m}/_{m}$).

A fejmell kissé szélesedő, sárgabarna; fejeresze a hátgodortól kezdve vörösbarnás, mintegy eres; a mellvért szennyessárgás, szélein keskenyen elmosódva bebarnított. A rágók módosan kidomborodók, vörösés barnások. Az alajk és az állkapcsok sárgásbarnasak. A lábak szennyes sárgásak, elmosódó barnás foltokkal tarkítottak, mely foltok a czombokon gyűrűzetesek. A végtest a megelőző fajéhoz hasonló, avval a különbséggel, hogy a világos, láncszerű közeprajz inkább lyukasztott mint hasított. A has feketés, alig kivehető, elmosódó, világosabb szegélylyel. A közepszemek derékszögben állanak, az alsók nagyobbak. E csoport az oldalszemektől épen annyira esik, mint a mekkora a távolság a hátsó sor közepszemei között.

A zár fedőlemeze aránytalan, hosszú és széles, kissé ívesen hajlott, elől eltompított s hosszában kissé csatornás.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 6·5 »

♂ A nősténynél valamivel kisebb; fejrésze oldalt határozottabban bebarnított, mellrésze szélesedő; az egész alak karcsúbb. Tapogatója rövid, sárgás, terd- és szárizén egy-egy felálló sertével, pikkelye módosan fejlett, sárgás, szőrös; nemzőszerve módosan kidomborodó, sötét vörösbarna; oldalról tekintve elől egy horgosan le- és bekanyarodó, hátul egy le- és kikanyarodó hosszú, horgonyszerűen viszhorgos körömmel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 8 »

E kis fajt, ivarérett állapotban Doroszlóról, ifjabb állapotban Pancsováról ismerem; mind a két helyen nyári alak; kedvencz tartózkodási helyei az olfa rakások, hol a közökben azt a szép hálót készíti, a melyet az I. köt. III. t. 54 alatt lerajzoltam s leírtam. A háló ifjabb példányoknál néha alig 2 $^{c}/_{m}$ átmérőjű, mégis teljes szabatossággal készített. Erdélyben Gorgeny Szt. Imrén találtam.

GEN. 7. NEM. META. (C. K.)

(*Μήτα* = mythol. név.)

Syn. 1836. C. Koch in Herrich-Schaffers «Deutschl. Ins.» 13 et 135, 14—16
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 61.

Az állkapcsok szelességöknél más felszer sőt ketszer hosszabbak. Az alsó szemsor erősen kihajló; az oldal-szemek majdnem érintkezők, a közepsőktől valamivel távolabbra állva mint ezek egymás között. A lábak aránya 1, 2, 4, 3. A rágók meglehetősen hosszuk, együtveve közepen keskenyebbek mint tövüknél es végöknél, a csipőkörom hosszu erős, könnyeden hajlott, becsapórese hat igen erős foggal fegyverzett, melyek közül 1 a res végen, 2 a külső szelén, 3 a belső szelen áll. Erős testalkat, hosszu, fegyverzett lábakkal. Az e nembe tartozó fajok árnyekos, sőt epen homályos helyisegeknek a kedvelői; pinczekben, a barlangok elején, a patakokra hajló sziklák alján, olykor a víznek kiteve, szövik kerekhálóikat, melyek mellett rejtet nem készítenek.

SPEC. 1. FAJ. META MENARDII. (LATR.) MENARD MÉTÁPÓKJA. MENARDS META.

(Menard, franczia természetbarát s e faj felfedezője tiszteletére.)

Syn. 1804. *Aranea Menardii* Latreille «Hist. Nat. des Crust. et Ins.» VII, p. 266.
Vide: Thorell «Remarks» p. 38.

♀ Nagy alak; olajbarna sárgával elegyitve. Az állkapcsok (kifejtve) szelességöknél több mint ketszer hoszabbak. A fejmell világos rozsdabarna, jól fejlett es domború; hátgödre mély, szivalaku és sötetvörös-barna; a fejresz láthatólag elválasztott, oldalról tekintve kisse ives; beigatatásának sarka V szerűen behajlított. A rágók erősek, tövüknél kisse domborodók, a csipőkörom tajan kiszelesedők. A mellvert vörösesbarna egyszinű, ilyen az alajk és az állkapcsok töve is, az utóbbiak vege világosodó. A tapogatók rozsdasárgák, végizük behajlított es sok tüskevel fegyverzett. A lábak hosszuk, rozsdasárgák, elenk rozsdabarna, kisse elmosódó es sürü gyűrűzettel (a szár 3 gyűrüs); a czombok felül és oldalt, nehány, a szárak mindenütt sok sötet tüskevel fegyverzettek; a tüskek elállók. A végtest olajbarna, elől, a közepen ékalakra halványsárga s ettől oldalt két terjedelmes sötet folttal; a halványsárga, neha vörösösen elegyes rajz a fonók felé, de mindinkább enyeszve _A_ alakra ismetlődik; a has határozatlan, világosabb, szennyes szinű, kitüntetes nelküli.

A középszemcsoport négyszögbe elhelyezve, mely szelességenel hosszabb; a hátsó szemsor közel egyenes, az alsó erősen kihajló; az oldalszemek a közepsőktől valamivel tovább állanak, mint állanak a hátsó sor közepszemei egymástól.

A zár egy olajsárgás, boglyaszerű kúp, mely elölről nezve narancsczikkszerű hornyoltsagot mutat.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 16 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
I lábpár . . . . . 23 »

♂ Fejlettebb előtesttel; karcsúbb es elenkebb szinezetü, nevezetesen a végtest világos rajza sokszor epen kénessárga; az oldalfolt sötet-feketebarna. A tapogató nyele es nemzőszerve igen sajátságos berendezest mutat: czombize hosszu, egyenes, terdize kurta, előre elkerekitett s alig vastagodó, a szár ize kurta a terdiznel valamivel vekonyabb; a pikkely csonka, silány függelek, szőrös és kisse kifeleoldalt fordított, mindjárt mellette és meg a szarba csuklódva egy bárdszerü, elől két tompa foggal ellátott széles lemez, mely alatt a pikkelynek mintegy második fele *alulról* illeszkedik a tulajdonképeni nemzőszervhez. E nemzőszerv töven feheres, csavaros, hártyatömlős végen barna szinten csavaros gyüjtőt mutat, melyből a görben-árforma embolus kiáll. A tapogató izülete es a csonka felső pikkely szennyessárga.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár . . . . . 32 »

Az itt leírt színezet a borszeszben tűnik elő leginkább, elő állapotban az egész állat olajbarna lehelletű s a színek mintegy fátyolozottak, ritkán tisztán kivehetők; sötétebb változatok nem ritkák s jelesen a lábak sokszor vörösbarnák s a végtest sárga rajzai korlátoltabbak.

Barlang és pinczelakó, mely télben is a melegebb barlangokban voltaképen megszakadás nélkül tenyészik és csak ritkán téved a barlangoknak oly mélységebe, a melyből a világosság teljesen ki van zárva. Kedvencz helyei a folytonos félhomályban levő sarkok, sziklaoduk és repedések a barlangok torkolatában és a pinczékben is, hol azután terjedelmes, ritkás kerek hálót sző, maga pedig a sziklához vagy falhoz lapulva lesi a predát. Juliusban lerakja petéit, melyek tojássárgák, egy csomóba ragasztottak és valóban műveszileg beszőttek. E szövet szép körte alaku, hófehér s oly finom, hogy a sárga petek meglátható benne; hegyesebb végével a pinczék boltozatára felakasztatik s az anyapók által őriztetik. Hossza e buroknak, 22—28 $^{m}/_{m}$, vastagsága 14—16 $^{m}/_{m}$. A legtöbb ivarérett példányt juliusban kaptam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (pinczékből), a Körös-szoros barlangjaiból (Leányvár és Magyarbarlang), Biharhegység (Oncsásza barlang); magyar részekből: az Alsóhámorból (Borsodmegye) a Szinva melléki tuffba vájt pinczékből, cseppegő barlangokból és a hatalmas mészkeplet barlangjaiból (Szeleta), «Nagy Várad» megjegyzéssel (Muz. gy. Mocsáry), La Cruce barlang (Muz. gy. Kovács János), «Buda» megjegyzéssel (Muz. gyüjt. Frivaldszky János), «Biharmegye» megjegyzéssel (Muz. gyüjt. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. META MERIANAE. (SCOP.) MERIÁN M. MERIANS M.

(*Merian Maria Sybilla* tiszteletére így nevezve.)[1]

Syn. 1763. *Aranea Merianae* SCOPOLI «Ent. Carniol.» pag. 395.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 36.

♀ Az állkapcsok egy felszer hosszabbak mint a milyen szélesek. Szennyes sárga és barna elegyes szinü, általában sötétes; lábai hosszuk, szennyessárga földön barna, sürü gyürüzettel. A zár egy előrefelé nyilt, széles felkeret, mely hossza közepén sárgás, végein barna, hosszrovátkolt s egy egyszerü, vese alaku nyilást körít, melynek alapján a két petevezeték nyilik.

A fejmell módosan fejlett, jól kidomborított, a fejrész domboruan elkerekített, az egész szennyes sárgás. A fejrész beigtatása sarkában barna s e szín inkább foltosan mint vonás alakjában az oldalszemek felé is vonul; a mellrész barna szegélyü s a szegelytől a hátgödör felé sugaras barnás csikok indulnak, a hátgödröt nem érik. A mellvért feketebarna. A rágók tövüktől domboruan kissé terdszerüen kihajlók, rozsdavörösek, a csipőkörom beigtatása s a becsapó rés körül bebarnitottak. Az állkapcsok barnás tővel, szeleiken kissé világosodók. A tapogatók két végize alapján barna gyürüs, a legvégső azonfelül csucsán bebarnitott s mindenütt szőrrel és sertékkel fedett. A két első lábpár hosszu. Valamennyi czomb alul fegyvertelen, felül ellenben úgy mint a szár is gyéren tüskés. A lábak szennyes sárgák, a czomb és szár három, a többi iz két barna gyürüvel és mindenütt közbeszórva barna foltokkal.

A végtest széles tojásdad, végefelé egyenletesen csucsosodó, elől magas. Alapszine szennyes feketebarna sárgával mintegy beporozva; néha világosabb és ekkor némi határozott rajz mellett czinnert mutat, mely azonban csak a fonók felett néhány homályos sárga harántvonal által inkább jelzett mint élesen kifejezett. Néha a szennyes sárga szín az uralkodó. A has fekete, két oldalt sárgás vonallal

[1] *Maria Sybilla Merian* «Dissertatio de generatione et metamorphosibus insectorum Surinamensium. Hagae, 1736.» Ez czime annak az értekezésnek, a mely a nőnek nevet, és ime, irodalmi emléket is szerzett. E pók az első kötet jegyzékében pag. 98. «fusca» synonym alatt áll.

keritett s e vonal szakadozottan a fonókat is köriti. A szemcsoportok elhelyezése megfelel a megelőző fajenak s kifejezhető különbségeket nem tüntet fel.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 18·5 »

♂ karcsúbb szelesebb mellel, a fejrészen sok a vörösbarna szín, benne egy nagyocska, világos foltpár; a mellrész barna sugarai határozottak. A tapogatón a szárúz a térdiznel vastagabb, valamennyi iz szemmyes sárga; a pikkelyek viszonya olyan mint a Meta Menardiinal, alapjukon felül, felfele és előre egy sarlóalakra görbített, elöl elmetszett lemez ágaskodik. Árforma embolus nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 20 »

E faj a nedvességet különösen kedveli, sokszor a vízzuhatagok sziklapárkán ai alatt a porló vízcseppek között feszíti fel hálóját, s maga, a párkány sarkába megvonulva, türi a lábai alatt a sziklán lefutó vizet. Közlelkesedeset a háló fele mindig egyformán eszközli ugy, hogy a háló központjából es a hálo lapból hátrafele huz egy vezer fonalat, mely rejtjehez vezet. A keretfonalak után indulva mint a legtöbb Epeiroidát, e fajt megtalálni nem lehet. Árnyekban, felhomályban, nedves sziklara lapulva bajosan megkülönböztethető. Leomló martok kiálló gyepe alatt szinten gyakori. Hálója terjedelmes és rendes. Tavasztól őszig a kifejlődés különböző fokaiban mindeg előfordul, ivarérettsége azonban leginkább juniusra esik.

Ismerem magyar részekből: Illokról, Mehadiáról (Hercules fürdő melletti rés, a melyen kenes gőzök tódulnak ki!), Ponyikovai barlang (a Veterani mellett), Mragonya völgy (Ogradena mellett a «Fraczila» patak görgetegei), Baziasról, Tokajból, Tarczalról, Bodrog Kereszturról, S.-A.-Ujhelyről (Magos alji patak partjai), Alsó-Hámor (Borsod a Szinva medrebe nyiló üregek szája), Szilvásról, (Borsod), Ujhutta (Borsod); Csorbai tó környeke (Karpat), Körmöczbánya (tárnák szája), Selmeczbánya (Klingertárna szája), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János). Erdelyből ismerem a Kőrösszorosból, a Nagy-Hagymás aljáról (Csiki havasok), es Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. META SEGMENTATA. (CLERCK.) GYŰRŰS M. GERINGELTE M.

(segmentum = szakasz, részlet, gyürü a rovartesten; s a végtest haráutos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus segmentatus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 45.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 39.

♀ Világos zöldes-sárga, fehérrel; a végtest neha elején, neha végen halavány vörössel, barnással es feketével mintegy márványozott. Zoldesbe huzó sárga, lábak gyenge, halavány, sötétes gyürüzettel.

Zömök alak észrevehetőleg vallas végtesttel es módosan fejlett előtesttel. A zár egy lelapított, a has színéből alig kiemelkedő, barnás négyszög-lemez, mely hátrafele néző sarkain fülszerűen benyomott.

A fejmell sárgás, zoldesbe huzo, módosan fejlett; hátgödreből a hátsó középszemek felé egy villás, barnás ikercsik vonul, mely a szemeket nem éri; a fejmell szine neha vöröses sárgába átmenő. A mellvért sötét vörösbarna. A rágók tövüktől térdszerűen domborodók, vörösessárgák, világosak, csak a csipőkörön es becsapórés táján keskenyen bebarnitva. Az állkapcsok es az alajk vörösessárgák, kissé homályosak. A tapogatók vékonyak, halvány zöldessárgák, a szárúz alapjan egy halvány sötétebb gyürüvel: végök bebarnított, meglehetősen tömötten szőrös-tüskés. A lábak vékonyak, hosszuk, halvány zöldessárgák, czombjaik neha egyszínüek, neha végükön gyürüsen foltosak, neha gyer tüskeik kerekded foltokból indulnak; a térd, szár és végizek igen halavány barnan gyürüzöttek s az utóbbiak közzül a szár egeszen és a második végiz tövén gyéren álló tüskekkel fegyverzett.

A végtest eleje tompa tojásdad, kissé vállas, a vége meglehetősen csúcsosodó. Eleje magas. Színezete elfolyó és csak a vége felé látszik nemi sötétes czimer. Elején ketoldalt rendesen ( ) alaku széles sárgásfehér foltok foglalnak helyet, melyek lefelé messze elnyulnak, a közbeneső tér barnás, néha vöröses, sőt néha kékesbe játszó márványozásszerűen elegyített színezetet mutat. A foltok kicsúcsosodó vége egyszersmind hátárát képezi a rövid, előre felé enyesző hátczimernek, mely világos és sötétes színek finom elegyítéséből áll s öreg példányoknál határozatlan. A has sötétszínű, ketfelé párhuzamos fehéres csikkokkal szegelyezett; néha a fonók mellett minden oldalon két-két fehéres pont.

A hátsó szemsor egyenes, mind a négy szeme egyforma távolságra egymástól. A hátsó közepszemek az alsóknál valamivel nagyobbak és valamennyi szem finom fekete keretbe foglalt.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 13·5 »

♂ karcsú, előlábai hosszuk a czombreszben erősek. A fejmell domború, széles, hátgödre mély, fejrésze jól elválasztott; az egész úgy mint a lábak is egyszínűen vörösessárga. A lábak valamennyi íze sok erős, hosszú, fekete elálló tüskével fegyverzett. A végtest vége sokszor sok vöröses színt mutat. A tapogató vékonynyelű, ízei egyszínűen sárgásak; a külső mellékpikkely igen kicsiny, mellette egy felfelé álló széles alapu, tompa, vöröses sárga, átlátszó fog. A voltakepeni nemzőszerv sárgás, csavaros tömlővel, alapján egy vöröses-barna, széles, egykanyarulatu gyűjtőt mutat. A befelé fordított főpikkely fejlett, kanálalaku, szőrös és néhány sertetövissel ellátott.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 18 »

Válfaj: ♂ ♀ Kisebb alakok; rikító czitromsárga kisse barnával és néha czinóbervörössel kevert végtesttel; a hímek néha alig 5 $^{m}/_{m}$-nyi törzszsel = Meta Mengei Blackwall (lásd THORELL «Remarks on Syn.» pag. 39, var: β).

E csinos fajnak tavaszi és őszi nemzedeke van és májusban épen úgy mint szeptemberben is ivarerett példányok kaphatók; tapasztalásom szerint az őszi példányok a nagyobbak. Szép kerekhálóját rendesen dülten alkalmazza és leginkább víz közelében a buja növényzet szirmaira; legtöbbször nappal is a tetőn leselkedik. Rejtet nem készít s veszedelem perczében a növényszárakra vagy a levelek alapjára menekül. Két első lábpárját előre, a két hátulsót hátrafelé, egyenesen és szorosan egymás mellett nyujtja ki. Párzását nem ismerem.

Találtam erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeumkert tava környéke), Szamos falván (tavak melleke), Szász-Vesszősön, Dicső Szt.-Mártonban (kertekben); magyar részekben: Illokon (várkert), Pancsován (wojlovitzi erdő), Mehadián (Damocles alatt «Mucsurónye» legelő), Rakamazon (mocsarak melleke), Alsó-Hámor (Borsod, Hollós fenyves széle), Lykauka (Liptó, a várrom alatti patakcsa növényzeten var β), Kormöczbányán (tárnavizek szélein); Veszprém (sziklahasadékok vizeréinel); Pest körül (Muz. gy. Pável); végre Csepel szigeten.

GEN. 8. NEM. TETRAGNATHA. (LATREILLE.)

(τετρα = négy; γνάθος = állkapocs. Vonatkozik a rágók és állkapcsok fejlettségére.)

Syn. 1804. LATREILLE: in «Nouv. Diction. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 62.

Az állkapcsok szélességöknél legalább kétszer hosszabbak; az alsó szemsor majdnem egyenes, az oldalszemek szétválasztottak. Igen nyulánk, hengerded testű alakok hosszu lábakkal. Az állkapcsok és rágók hosszúra fejlettek kissé vízszintesen fekvők és előre irányzottak. Világos sárgászöld vagy fehéres-zöld színezet, néha ezüstösen zománczos is. Nagy, ritkás kerekhálóikat leginkább vizek mellékén, a buja növény-

zetben találhatni. A hálók rendesen kissé dűltek. Kitünő sajátsága e nemnek az, hogy alakjai ugy a háló tercsején, mint megvonuló helyükön is igen nyujtott állást foglalnak, mely végre a két elölábpárt előre, hátsó két párt hátrafelé nyujtják s ily helyzetben, különösen a növények vékony szárain, valami hosszu rügyhöz hasonlítanak. A lábak aránya: 1, 2, 4, 3.

SPEC. 1. FAJ. TETRAGNATHA EXTENSA. (LIN.). NYUJTÓ ÁLLASPÓK. STRECK-KIEFERSPINNE.

(extensa = terjedelmes; itt a hosszu lábak nyujtására céloz.)

Syn. 1758. *Aranea extensa* LINNÉ «Syst. Nat. ed. X» p. 621.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 40.

♀ Sárgás vagy halványzöld, fémes zománczczal; a rágók az előtest szélességénél hosszabbak, mindjárt tövüktől kezdve tátongva szetválók; a csipőkörom becsapórese, a körom töve körül is, erős fogakkal fegyverzett. Nyulánk, hengeres alak, vékony, igen hosszu lábakkal. A fejmell laposan domboru, a fejrész széles, jól elválasztott, az egész vörösessárga. A mellvért barnasárga szelein elmosódva sötetebb. A rágók világos vörösessárgák, hosszuk, előre irányzottak; csipőkörmük vörösbarna, a rágók hosszaságának felét érő, tövénél könyökszerüen hajlott és kissé csücsös sarku. Az állkapcsok keskenyek, nyujtottak, lapiczkások, elől elmetszettek, vörösessárgák; az alajk az állkapcsok egy harmadáig ér, elől elkerekített és világosabb, tövén barnuló. A tapogatók nyulánkok, vékonyak, végükön kissé bebarnítottak. A lábak, jelesen az első két pár igen hosszuk, végükön igen vékonyak, vörösessárgák és gyéren szőrösek, itt-ott egy sertetüskével fegyverzettek. A végtest hengerded, elől neha igen hátas s oldalról is hullámos benyomásu; neha egyszinüen halványzöldes, vagy sárgás fémzománczczal, neha egy végig nyuló levélalaku bebarnított czimerrel és sötét oldalakkal; rendszerint ágas erezettel. A has sötétes, közepen egy hosszu, ekalaku bebarnítással, mely elmosódva világosabban szegelyzett.

A szemek kicsinyek, fekete keretbe foglaltak; az oldalszemek nem állanak külön emelkedesen; a hátsó sor egyenes, az alsó igen csekély mértekben kihajló; a közép szemcsoport előrefelé alig észrevehetőleg keskenyedő trapezben áll. A hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőitől valamivel távolabbra esnek, mint e sor középszemei egymás között.

A zár egy sárgavöröses, letapadó, hossznégyszegletes lemez.

Mértekek: ♀ Törzs rágó nélkül . . . . . 12 $^{m}/_{m}$ vagy kisebb
fejmell » » . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 33 »
rágók (körom nélkül) . . . . . 2·6 » [1]

♂ még karcsubb, a végtest rendesen egyszinüen halvány-zöldes vagy sárgás, eres. A rágók rendkivül fejlettek és fegyverezettek. A becsapóres körül sok erős fog, ezek közül a középső hosszabb és erősebb. A csipőkörom a rágók felehosszát meghaladó, vékony, éles és hullámosan (⌣⌣) görbített. A tapogatók hosszuk és nyulánkok; a szár kissé kupalaku, nyujtott, felül egy sor hosszabb sertével; a pikkely be és alófelé fordított, csücsosan kanál alaku, szőrös, nemzőszerve egy alma-alaku barnás gyüjtőből és a belőle induló, előre irányzott, csőralaku, kissé csavart embolusból áll, mely utóbbi a pikkely végét nem haladja meg.

Mértekek ♂ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 36 »
rágók (körom nélkül) . . . . . 3·2 »

[1] Néha meglepően kis és mégis ivarérett példányok is előfordulnak.

A vízmellékeken és egyáltalában buja növényzetű helyeken mindenütt elterjedett faj, mely a hegységben a fenyőöv szeleig (legalább nálunk) felnyomul; mindenütt ott van, a hol nyirkos talaj bujább növényzetet fejleszt, leginkább nappal működik, rejtet nem készít, de nyujtózkodásával igen ügyesen rejtőzködik a szirmokon és levelszárakon. Tavaszi és őszi nemzedéke van. Párzását nem ismerem elégge.

Találtam, erdélyi reszekben: Kolozsvárt, Oláhfenesen, Mező-Záhon, Gyergyó-Sz.-Miklóson, Nagy-Szeben környékéről (Sill és Bergleiter gyüjtemenye és Seidlitz jegyzéke;) magyar reszekben: Doroszlóról, Apatini-Gájából, Apatini Dunaligetről, Palánkáról, Illokról, Ujvidékről, Zimonyból, Pancsováról, Orsováról, Mehadiáról, Suppanekről, Ogradenáról, Báziásról, Rakamazról, Tarczalról, S.-A.-Ujhelyről, Alsóhámorból (Borsod), Diós-Győrből; Kárpátalja: Rakitou Wrch, Prvnyiszka, Jama tó; Balaton-Füredről, Székes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Kőszegről; Tatra-Füredről (Muz. gy. Frivaldszky), Pest vidékéről (Muz. gy. Pável), Pest (Muz. kert. Frivaldszky), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinand) került.

SPEC. 2. FAJ. TETRAGNATHA OBTUSA. WESTR. ZÖMÖK Á. GEDRUNGENE K.

(obtusa = eltompított; itt a zömökebb alakra vonatkozik.)

Syn 1861. *Tetragnatha obtusa* WESTRING «Ar. Suec». pag. 86. THORELL in litt.
1874. Tetragnatha chrysochlora SIMON «Les Arach. de France» I, p. 161.

♀ Oldalról tekintve végteste tompán ⌓ púpos, aránylag vaskos; a lábak aránylag rövidebbek. A végtest felületen mindig egy tölgyfalevélhez hasonló, elenk-barna mező, ketoldalt halványzöldes, femes fenyű, barnásan elegyített színezet által határolva. A lábszárak végükön gyürüsek. A fejmell lelapitott a fejresz széles, kissé kiemelkedő, mindkettő vörösessárga. A hátgödör mély, kisugárzásai neha reszben bebarnitottak. A mellvért közből rozsdabarna, szelein bebarnitott. A rágók rozsdasárgák, tövüktől számitva hosszaságuk egy harmadától fogva szétválók, a becsapores szelen sok vörösbarna foggal fegyverzettek, csipőkörmük világos rozsdabarna, a Tetr. extensaehoz képest alig nemileg könyökös. Az állkapcsok és az alajk a megelőző fajéhoz hasonló, ugy a tapogató is. A lábak hosszuk, karcsuk, vörösessárgák, gyeren szőrösek és kevés sertetüskével fegyverzettek; a terdiz, a szár vége, ugy mind a két lábvég eleje is gyürüsen bebarnitott. A végtest pupos, nem hengerded; felületen zöldes és barnás, zománczos, elegyes földön egy elől kezdődő s a fonóknál végződő elenkbarna mező, melynek a hátpup előtt és mögött két-két karaja (lobus) van, ugy, hogy nemileg egy tölgylevélhez, még jobban pedig két egymásfelibe állitott makkhoz hasonlit. A hason egy széles, barna, ekalaku hosszcsik, ketfelől világosan szegelyezve. Az oldalszemek külön, de a tövön összefolyó fekete emelkedeseken s a közepszemektől sokkal távolabbra állva mint a hátsó két közepszem egymás között. A zár egy haránt hasitásu koldök, mely felett egy sárgás lemez megfekszik.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I. lábpár . . . . . 19 »
rágó töve . . . . . 2 »

♂ Karcsú, hengeres, oldalról tekintve ives végtesttel, melyen a levélalakú rajz neha csak elmosódva látható, neha ennek épen csak nemi szakadozott körvonalai léteznek; a rágó csipőkörme hajlásában kevessé kigyőző. A tapogató nemzőszerve megfelel T. extensaenak, de embolusa nem csörszerű, hanem nyulánk, vékony és külön, csavaros hegybe kifutó.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I. lábpár . . . . . 17·6 »
rágó töve . . . . . 2 »

E faj sokáig kétségbe volt vonva; sőt Thorell tanár is a válfajok közé sorolta (Remarks on Syn. p. 10) míg jelenleg ő is külön fajnak vette be. A vétség abban volt, hogy több auctor (Menge, C. Koch) kisse vaskosabb Tetr. extensakat irtak le obtusa gyanánt. A magyar példányok kitünően typikusok, nevezetesen azok, a melyek a Bodrogköz legelőin álló tölgyfákon tenyésznek. A faj sajátságai közé tartozik, hogy nem keresi a vizet s kedveli a tölgyfákat, a kerthazak ereszeit, hol aránylag kis, ritka hálóját szövi. Ivarérettsége juniusra esik.

Találtam eddig magyar részekben: Doroszlón (kertilakok), Apatinban, (ifju nemzedek, május, Liciumon); Tokaj (a Kopasz cserjésen) és különösen a Rakamaz felőli legelők tölgyein, a Bodrogközben; Nagy-Várad (ifj. ♂ Muz. gy. Mocsáry), Ungvár (ifj. peld. Muz. gy. Vidra Ferd.).

SUBFAM. II. ALCSALÁD. ULOBORINAE. TORKOSPÓKOK. FRESSSPINNEN.

(*ὄυλος* = minden, *βιβρώσκω* = enni).

GEN. 9. NEM. ULOBORUS. Latr.

(vide: Uloborinae.)

Syn. 1806. Latreille «Gen. Crust. et Ins.» p. 109.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 64.

A fonalszürő és a nyust megvannak. Az alsó szemsor a homlok legszelére tolva, a hátsó erősen kihajló. A végtest csucsos-tojásdad, a fonók a végen alkalmazottak; a nyust feketebarna, rendkivül finom és tömött, a fonalszürő keskeny, hosszu, kisse felhólyszerüen hajló, közbül választek nélkül; a végbelnyilás fedője kupalaku kiálló s a felső fonópár közze illeszkedő. Hálójának, melyet néhányszor kövek között találtam, csak töredékeit ismerem. Hazánkban egy faj, az, a melyre e nem alapittatott.

SPEC. 1. FAJ. ULOBORUS WALCKENAERII. Latr. WALCKENAER TORKOSPÓKJA. WALCK. FRESSSPINNE.

(Walckenaer, úttörő franczia Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1806. *Uloborus Walckenaerius* Latr. «Gen. Crust. et Ins.» p. 100
Vide: Thorell «Remarks» pag. 334.

♀ Krétasfehér, feketés lábakkal; a fehérség rendkivüli tömöttségü, megfekvő szőrözettől ered. Kisse keskeny alak arányos lábakkal. Az egész fejmell megfekvő, fehér szőrözettel borított, mely még a szemeket is részben fedi; szivalaku, kisse boltozatos, határozatlanul elválasztott, elől kevéssé elkerekitett fejjel. Borszeszben a szőrözet alól két barna hosszcsik látható, mely a módos hátgódrot közbefogva, az alsó sor középszempárjáig terjed. A mellvért barna, megfekvő szőrözettel borított. A rágók rövidek, vaskosak, vörös-barnák fényesek és kopaszok; az állkapcsok szélesek, összehajlók, szőrösök, szeléken gyérebb szőrözettel, barnák. A tapogatók vöröses sárgák, felül kisse bebarnitottak és fehérszőrösök, végzük sok sértetüskével ellátott, a melyek között a fekete bordáskarmok már loupeval is kivehetők. A lábak vékonyan végződők, végig finom fehér szőrözettel borítottak, mely alól a barnás vörös gyürüzet kilátszik; fegyvertelenek. A végtest fehér, csucsosan hossztojásdad, elején (vastagabb végen) egy barnás orsóvonallal, mely nem a szőrözettől ered és csak a borszeszben jut érvényre. A has gesztenyebarna, megfekvő sürü szőrözettel borított, ketoldalt az oldalak fehér szőrözete által élesen határolt. A fonalszürő, épen úgy mint a fonók, barna.

Az alsó szemsor (és különösen oldalszemei) nagyon közel áll a homlok szélehez, az oldalszemek

igen kicsinyek, a közepsőktől távolabbra esnek mint ezek egymástól; a sor könnyeden behajló. A hátsó sor tetemesen kihajló, közepszemei nagyocskák, egymástól távolabbra állanak mint az oldalszemektől.

A zár egy kiemelkedő széles lemezt mutat, mely közepen behasított úgy, hogy a megalkotott felek hátranező két csecshez hasonlítanak.

Mértékek: törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 10 »

♂ előttem ismeretlen.

Életmondjáról csak annyi ismeretes, hogy kőrakásokban feszíti hálóját. Ivarérettsége júniusba esik.

Találtatám: Orsova körül (Graczka völgy); Rákos-Palotán az erdőben találta Pável J.

GEN. 10. NEM. HYPTIOTES. WALCKENAER.

(ὕπτιος = hanyag tartású, hátra hajlott, ὑπτιότης. — Alkalmasint a hát púposságáról).

Syn. 1833. WALCKENAER *Uptiotes* «Mém. sur une nouv. class. d'Aran.» p. 438.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 67.

A fonalszürő és a nyüst megvannak. Az alsó szemsor a homlok szeletől hátratolt, behajló; a hátsó szemsor hosszura nyuló, kihajló. Az alak zömök, feltornyosuló vegtesttel, rövid, erős lábakkal. Egy faj mely saját tapasztalásom szerint lomberdőkben fordul elő, a bokrok ágai között szövi csonka, aránylag kis kerekhálóját.

SPEC. 1. FAJ. HYPTIOTES PARADOXUS. (C. K.). FURCSA ARASZPÓK. PARADOXE SPANNERSPINNE.

(paradoxus = rendellenesen, kirívóan elütő; úgylátszik a szemcsoportra vonatkozik).

Syn. 1834. *Mithras paradoxus* C. KOCH in Herrich-Schaffers «Deutschl. Ins.» 123. 9.
Vide: THORELL «Remarks» p. 43.

♀ Sárgásbarna; vörösbarna előtesttel és ilyen lábakkal is. A fejmell, oldalról tekintve púpos. — felülről tekintve a hátsó sor kiálló oldalszemei folytán szegletes. A homlokrész resüntősen lecsapott; az egész szennyesbarna. A mellvért vörösbarna. A rágók, rövidek barnasárgák tövükkel úgy kiállók, hogy a lecsapott homlokkal egy ívbe esnek. Az állkapcsok és az alajk világos barnás-sárgák; ilyenek a tapogatók is. A lábak aránylag rövidek és vaskosak, egyszínűen vörösbarnák, megfekvően szőrösek és fegyvertelenek. A vegtest, oldalról tekintve, a fejmell és fonók felől egyiránt magas puppá tornyosul, magassága meghaladja szélességet és hosszúságánál csak valamivel csekélyebb. Alapszíne barnássárga s a nagyító alatt e szint sejtszerűen elágazó, barna erezet apró tercsekre osztja. A has egyszínűen gesztenyebarna.

A szemcsoport a legsajátságosabbak egyike. Az alsó sor szemei igen aprók; a két közepső közel áll egymáshoz, a két még ennél is kisebb oldalszem ketszer akkora távolságra, a mekkora a két közepszem közötti; az egész sor könnyeden behajló; a hátsó sor szemei nagyok, hosszú vonalon szétszórva állók, a két közepső annyira esik egymástól, a mennyire az alsó sor *oldalszemei* állanak szinten egymástól. A hátsó sor oldalszemei kupos csücskökön állanak s a fejmell kereteből kissé kiállók. A nyüst finom, tömött, a fonalszürő széles és a fonókra dűlt. A zár környezete koldokszerűen kidomborodó, bőrös és csak szélén egy ⊥ forma, vörössárga megfekvő lemezzel ellátott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·9 »
I lábpár . . . . . 4 »
A hattest magassága . . . . . 3·5 »

♂-je előttem ismeretlen.

Csak ketszer találtam s mind a ketszer erdelyi reszekben: Sárpatakon a gf. Teleki Károly-fele fiatalos erdőben, hol bokrok között meglehetősen meresz keretü csonka hálót szőtt (a peldány az erdelyi muz. egyl. gyüjtemenyeben), es Szász-Vesszősön a gr. Degenfeld-fele fiatalosban hasonló körülmenyek között (a peld. saját gyüjtemenyemben). Az állat. hálója vezerfonalán előre es hátra kinyujtott lábakkal lesekedett (mintegy araszolt, honnan magyar elnevezese).

SUBORDO II. ALREND.

RETITELARIAE.

(rete = háló, Netz; tela = szövet, Gewebe.)

HUROKKÖTŐK.

A fejmell fejeresze nem lapul le; a homlok szele es az also szemsor közepszemei között elterülő ter szelesebb annál, a mely a ket szemsor közepsői között terül el.

Csupa apro alak, vékony, karcsu lábbal, hármas karomrendszerrel: a sámjakarom egy vagy ket, soha több fogacskal.

A test gyeren szőrös; a végtest rajzai a bőrtől erednek.

A fonalszürő es a nyüst hiányzanak.

A hálózatok berendezese különböző[1]; általános tulajdonság az, hogy hegyes csucsban összeerő kötött hurkok soha sem hiányzanak.

*

A hurokkötők alrendje alak es szervezet, ennelfogva hálózat szerint is eltereseket mutat; nem oly egyenletes, mint az előző alrend.

A mennyire alakjai a háló berendezeseben állandóságot mutatnak, az alrend alakjai e hálózatokkal szinten az üres hezagokon uralkodnak, de szükebb helyisegekkel erik be es a hálózat fogókeszlete nem alkot egy sik lapot, hanem erzekenyen feszitett huroktömkeleget, melyhez egy lepelszerüen szött ernyő — vitorla — vagy gyakran idegen testekből összerakott rejtekhely csatlakozik.

Igen szük helyeken epen egynehány, a helyiseg körülmenyeihez szabott hurok szerepel; nemely alakok, ugy látszik, egy bizonyos kerületben alkalmazzák hurkaikat, s látszólag kóbor eletmódot folytatnak.

A lábvégek hajlekonyságánál fogva nemcsak fonalzaton, hanem a sik földön is meglehetős biztossággal és gyorsasággal mozognak.

A hálózatokon, ugy rejtekhelyeikben is, mindeg háttal lefele csüngő állást foglalnak el.

Alaknagyságra nezve a kisebb borsószem nagyságtól alig mákszem nagyságig csökkennek.

Tevékenységük leginkább nappali; nemely reszök eppen csak a napsugarak direct behatását kerüli, más resz határozottan keresi az árnyekot s kedveli a félhomályt, sőt a barlangok teljes sötetseget is.

Az érintés elől némelyek leejtéssel, mások futással s elrejtessel menekülnek.

Ketseges esetekben szinten meg-megrezzentik hálóikat; a predát lehurkolják, oly modon, hogy a végtest csucsával feleje fordulnak, a negyedik lábpárral felváltva fonalat huznak ki s ezt a predára reávetik. Csak a nagy prédát költik el a megfogódzás helyen; a kisebbet kioldják, egy rövid fonallal a negyedik lábpár egyik felehez erősitik, s függőben tartva, a leshelyhez viszik; gyakran fonalak segitségevel vonszolják is.

Tartózkodásra nézve, szinten az aljakra esik a legnagyobb szám; de a magasba felhatolnak a rend képviselői a havasok fatenyészovenek határáig s azon felül is; a föld meheben az aknák es barlangok melységebe sőt legmélyebe is.

[1] A mennyire eddig ismeretes.

Tevekenységökben igen szabadok; úgy a fonalröpítés mint a lebocsátkozás segítségével minden képzelhető helyiséget elérhetnek. Az ingaszerű továhaladás szinten hatalmukban van. Ez abban áll, hogy lebocsátkozva, s szabadon függve a szél odaviszi őket az irányába eső tárgyakig[2].

A pók-tevekenység rendszerében, szinten az átröpülő rovarokra czéloznak s ezeknek apró és legapróbb alakjait korlátozzák; fonalzataikkal azonban nem csak hogy átfogják, de többnyire ki is töltik az alkalmas helyiségeket.

A nemzedékek sorát illetőleg nem kelnek ki kizárólagosan áttelelt petékből, hanem nagyobb részben áttelelt alakok folytatják a faj életét és szaporítását.

Úgy szervezet mint életmód s a nemzedékek sora tekintetében számos átmenetet mutatnak az előző és következő alrend között.

FAM. I. CSALÁD. THERIDIOIDAE. TÖRPEHURKOLÓK. WIRKSPINNEN.

(θηρίδιον = kis állat; az alakok apró voltára vonatkozik)

GEN. 1. NEM. PACHYGNATHA. SUNDEVALL.

(παχύς = vastag; γνάθος = állkapocs; a rágók vastagságára vonatkozik.)

Syn. 1823. *Pachygnatha* SUNDEVALL «Gen. Ar. Succ.» p. 16.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 77.

A rágók az első lábpár czombjánál kétszerné is vastagabbak, mindjárt tövüktől kezdve szétterpeszkedők. A lábak karcsúk, sűrűn szőrösek (igen ritkán és kivételesen alúl egy sor tüskével fegyverzettek), hosszarány szerint 1, 2, 4, 3. A szemek három csoportba osztottak. A középcsoport párnán álló négy szeme egy előre felé kissé szükülő trapezben áll, a két-két szemből álló oldalcsoportok szemei a középsöktől akkora vagy nagyobb távolságra mint a hátsó sor középszemei egymástól; az oldalszemek érintkeznek. Kis alakok (legfeljebb 6 $^{m}/_{m}$ ♀), melyek kövek alatt, magas fűben igen közel a földhöz vagy közvetlenül rajta és leginkább kissé nyirkos helyen tartózkodnak s úgylátszik egész életöket barangolva töltik, csak egyes fonalakat eresztenek, állandó hálót nem szőnek. Nemely faj mint fonalröpítő és léghajós, tavaszkor, a legszorgalmasabbak közé tartozik. Ivarérett állapotban áttelelnek s enyhébb téli napokon mozgásban vannak (legalább magyar földön így).

SPEC. 1. FAJ. PACHYGNATHA CLERCKII. SUND. CLERCK FOGÓSPÓKJA. CLERCKS ZANGENSPINNE.

(Clerck, az Aranecologia megalapítója tiszteletére.)

Syn. 1823. *Pachygnatha Clerckii* SUNDEVALL «Spec. ac. Gen. Aran. Suec. exh.» pag. 16.
Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♀ Barnássárga, vörössárga fejmellel, sárga lábakkal. A fejmell fejlett; egy sötét közép- és szegélycsikkal díszítve. A végtest szabályosan szeles-kördeű, a lábak karcsúk és arányosak. A fej vastag, elől elkerekített, kissé kiemelkedő, kávásan elválasztott. A mell kevéssé szélesedő, domború. A középszem-

[2] Ez újabb észleletem. A pók ilyféle helyváltoztatása szerfelett érdekes és vonzó jelenség, jelesen az, hogy a fonal hosszát kísérletileg határozza meg, majd hosszabbra ereszti, majd felmotollálja, mindaddig, a míg az uralkodó szellő hajtó erejének megfelel s lehetségessé válik a pók biztos megkapaszkodása. A fonal és pók közötti viszony megközelítőleg az ingaszár és ingafej közötti lévén, a közlekedés e módját ingaszerűnek nevezem.

csoporttól, a csekély hátgódron keresztül egy sötét vörösbarna szalaggal; a fejet a melltől elválasztó barázda, hossza közepében rendesen vörösbarna. A mellvért vörössárga. A rágók vörössárgák, aránytalanul vastagok, tövüktől fogva szétágazók, hosszú csipőkörömmel és igen erős fogakkal fegyverzett becsapóréssel. A rágók szethajlása olyan nagy, hogy előlről tekintve az állkapcsok megláthatók (II. k. IV. t. 82. *b*). Az csipőköröm erős, majdnem sarlóalakú, igen éles, az állkapocs tövének felehosszát meghaladó. Az állkapcsok keskenyek, végeikkel összehajlók és kisse haránthenyomásuak, vörössárgák; az alajk erős, vörösbarna, az állkapcsoknak felehosszát érő. A tapogatók sárgák, alap és terdizük rövidke, a czomb, szár és végiz egyenlő hosszaságuak, az utóbbi sertetüskével elegyesen szőrös. A lábak sárgák, karcsuk, szőrösek és tüskenelküliek. A végtest szabályos-széles körded, kisse lenyomott; középmezeje barnássárgán-porozott, egy sötét, hasítékszerű, elmosódva világosan szegélyezett középcsikkal, mely sem elejét sem végét nem éri a végtestnek; a sötétebb középmező az oldalak felé szelesen, világosabban szegelyezett, s e szegely az oldalakban elmosódik.

Az oldalak és a has egyszínűen sárgásbarnák, az utóbbin két világos, nehá enyésző, egyenközű hosszcsik.

A szemek három csoportban; az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló. Az alsó sor szemei a homlok szélétől, illetőleg a rágók beigtatásától körülbelül annyira, mint e sor középszemei a hátsó sor középszemeitől. A középszemcsoport előrefelé kissé szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor középszemei az egymással érintkező oldalszemektől sokkal nagyobb távolságra esnek, mint a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár hártyás, hátrafelé haránt elmetszett ⌊ alaku mező, mely a lemezőrest kettő választja, ugy, hogy e rés ketoldalt külön stigmaszerűnek látszik lenni.

Mértékek: ♀ Törzs (rágók nélkül) . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 8 »

♂ karcsu, egészben sötétebb törzszsel, és hosszúra fejlett fejmellel, melynek rajza megfelel a nőstényének. A rágók rendkivül fejlettek, csipőkörmük hosszú, olyformán kettős hajlású, hogy közép hajlása, befelé, majdnem foggá csúcsosodik. A kis végtest középmezeje barna, hosszhasítéka fekete és szakadozott sárgásfehér, finom szegélylyel diszitett; oldalszegelye sárgásfehér; a has barna. A tapogató nyulánk és hosszú szár ize hosszabb a terdiznél, kupalaku, vékonyabb végével a térdbe csuklódó; valamennyi íz sárga; pikkelye kettős; a keskeny, csonka, szőrös mellek-pikkely felfekvő; a szelesebb, kanalalaku, kinyuló végű fő-pikkely oldalt befelé forditott; nemzőszerve hagymaalaku, sima, vörössárga gyüjtőt, csős alakú, kissé csavarodott oly embolust mutat, mely a főpikkely kiálló részénél rövidebb; a felfekvő mellek-pikkely a hagymaalaku gyüjtőnek két harmadát éri el.

Mértékek ♂: Törzs (rágó nélkül) . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 8·8 »

A Pachygnatha nem e legnagyobb faját, mely Svécziában épen oly honos mint hazánkban, leginkább tavaszkor, igen jókor (márczius) kaphatni ivarereten és saját tapasztalásom szerint leginkább karókon stb. hol fonalait szorgalmasan ropti és leghajózva vándorol. A fűben, nyirkosabb helyeken és rendesen többedmagával barangol s fonalat csak járáskelése biztositására húz; állandó szövetet az eddigi megfigyelések nem bizonyithattak be. Párzását és peteinek lerakását nem ismerem.

Találtam magyar részekben: Doroszlón és Apatinban; továbbá «Ungvár környeke» megjelöléssel a Muz. gyüjtemenyében (Vidra Ferd.), Kassán igen nevezetes körülmények között gyüjté Dr. Horváth Géza t. barátom; ugyanis 1874. január 5-én, kemény fagyok idején, egy réten egy hevenő elhullott lópata alatt, ivarerett hímek vigan nyüzsögtek s a nevezett buvár által pontos lejegyzés mellett beszereztettek.

SPEC. 2. FAJ. PACHYGNATHA LISTERI. SUND. LISTER F. LISTERS Z.

(LISTER, úttörő angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha Listeri* SUNDEVALL «Svens. Spind. Beskr.» p. 210.
Vide: THORELL «Remarks» p. 75.

♂ A hím tapogatójának fedőpikkelye három negyedét éri a hagymaalaku gyűjtőnek. Kisebb alak sötétebb színezettel. A fejmell barnásvörös, sötétebb közep- és oldalcsikkal, a fejrész kisse felvetett; a mellvert vörösbarna. A lábak és a tapogatók sárgák. A végtest közeptere sötetbarna, hasiteka fekete, hosszu és kétoldalt láthatóan párosan álló sárgásfeher foltokkal szegelyzett, mely foltok mindjart a végtest elején kezdődnek s hosszának negy ötöden folytatódnak; oldalszegelye sárgásfehér, a hátfele igen elesen s a hasfelé is elesen határoló, hátul, a fonók felett, megszakadott. A has sötetbarna, elmosódó párhuzamos csikkal. A rágók tövüktől fogva szétágazók, vörösbarnák, csipőkörmük kettőshajlásu, a hajlas fogszerű. A tapogatók izeinek aránya a P. Clerckiihez hasonló, igy a gyüjtő is: a mellekpikkely azonban hosszabb és az embolus sem csőralaku, hanem arformára vékonyodó és csavart végű.

Mértékek: ♂ Törzs (rágók nélkül) ..... 3·5 $^m/_m$ ebből
fejmell ..... 1·8 »
I lábpár ..... 7·5 »

♀ előttünk ismeretlen.

A P. Clerckiihez hasonló viszonyok között és evvel együtt ismerem Doroszlóról, hol karókon fonalakat röpített (1873 márczius 4-én).

SPEC. 3. FAJ. PACHYGNATHA DE-GEERII. SUND. DE-GEER F. DE GEERS Z.

(DE-GEER, kitünő svéd pókbiologus tiszteletére.)

Syn. 1830. *Pachygnatha De Geerii* SUNDEVALL «Svensk. Spin. Beskr.» p. 211
Vide: THORELL «Remarks» p. 76.

♀ Előteste sötét gesztenyebarna, végteste sárgásbarna, világos, csipkézett oldalszegelylyel, közepen rendszerint enyésző, hasitékszerű hosszcsikkal.

Kis alak. A fejmell jól fejlett, fejeresze felemelkedő, elkerekített, kávásan elválasztott, a mellresz kevéssé kiszélesedő; az egész szép sötét gesztenyebarna, sürün és könnyen kivehető módon pontozva. A mellvert vörösbarna. A rágók barnavörösek, igen vaskosak, szétállók; az állkapcsok vörösbarnák, összehajlók, kissé harántt benyomásuak. A tapogatók vörösessárgák, szárizük a végiznél valamivel rövidebb. A lábak sárgák, vagy vörösessárgák egyszerüen szőrösök. A végtest szabályosan körded, barnássárga vagy sárgásbarna, az előtesthez képest azonban mindég feltünően világos, közép tereben néha enyésző hasitékszerű csikkal, mely enyészően fehéres pontokkal szegélyzett; néha egészen hiányzik is. Az oldalszegély, különösen a sötetebb példányoknál eltünő, széles, a hasfelé élesen, a hátfelé hullámosan határolt, a fonók felett megszakitott, a végtest elején keskenyen és homályosan összeérő.

A has néha egyszinüen barna, néha párhuzamos világos csikok maradványaira emlékeztető pontokat visel.

A szemek a homlok szélétől kissé hátratoltak; az alsó sor a homlok szélétől távolabbra esik mint középszemei a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei az oldalszemektől akkora távolságra vannak, a mekkora a távolságuk egymás között.

A zár börös, tarisznyaszerű, a légzőrést kétrészre osztó, hátul elmetszett. Azon a helyen, a hol a légzőrést metszi két kerek, pontszerű bemélyedéssel.

Mértékek: ♀ Törzs (rágó nélkül) ..... 4 $^m/_m$ ebből
fejmell ..... 1·8 »
I lábpár ..... 5·5 »

♂ valamivel karcsúbb; fejmelle nem feltűnően fejlett, színezete a nőstényével azonos, rendszerint valamivel sötétebb. A végtest élesebb rajzu, oldalszegélye néha kissé rózsaszínes. A tapogató mellékpikkelye árformára csúcsos és a gyüjtőn tul erő. A gyüjtő almaalaku, kicsiny, embolusa tompavégü, mindjárt a gyüjtőtől kezdve csavarodó.

Mértékek: ♂ Törzs (rágó nélkül) ..... 3·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·8 »
I lábpár ..... 5 »

Megfigyeléseim szerint ez a Pachygnathák leggyakoribb faja; füves helyeken, kövek alatt majdnem mindenütt kapható s úgy látszik, hogy három nemzedéke van: egy áttelelő, mely tavaszszal párzik és vándorol, egy nyári, melytől az ismét áttelelő származik. Télire mindenféle rejtekhelyeken kapható; díszkertekben, a melyekben fenyvek állanak, gyakran a földrehullott tobozok pikkelyei alatt nagy számmal kaphatni tél derekán is.

Párzását és szaporitását nem ismerem. Tavaszkor, mihelyt melegebb szellők járnak, a fonalröpitéshez lát s néha kerti karókon 4—6 is egyszere teszi kisérleteit.

Találtam eddig: erdélyi részekben: Kolozsvárt (Muzeum kert), Torda (hasadék), Szász-Vesszős (Bedőházi kert), Csiki havasok (Balánbánya), Mező-Záhon és Nagy-Szebenben; magyar részekben: Doroszlón (Mosztonga mellék, tavaszkor százával leghajózva), Pancsován, Lykanka (Liptó, váralja), Körmöczbányán, Balaton-Füreden, Buda vidéke (Muz. gy. Pável János), Ungvár (Muz. gy. Vidra Ferd.), Komjáti (Abauj, Dr. Horváth Géza), Kassa (1874. jan. 5-én. Dr. Horváth Géza).

GEN. 2. NEM. EPISINUS. WALCK.

(ἐπισινής = kártevő, vagy inkább σινέομαι = csonkitni, rabolni, ἐπισίνιος = valami után leselkedő; lehet vonatkozással az életmódra, de a végtest alakjára is.)

Syn. 1809. *Walckenaer in Latreille* «Gen. Crust et Ins.» IV, p. 371.
Vide: THORELL «On Europ Spid.» p. 79.

Az oldalszemek szétállók; az alsó sor középszemei s az oldalszemek közötti távolság meghaladja a középszemek közötti távolságot. A lábak vékonyak; az 1-ső és negyedik pár hosszu; hosszarányuk 1, 4, 2, 3. A végtest nyujtott alaku, hátul kiszélesedő, a vége tompa csücsbe metszett. E nemnek eddig csak egy faja ismeretes, mely néha barangolva, néha egyes szálakon igen sajátságos módon nyujtózkodva, néha moha és száraz levelek alatt tartózkodva lelhető s nem gyakori.

SPEC. 1. FAJ. EPISINUS TRUNCATUS. WALCK. CSONKA LESŐPÓK. ABGESTUTZNE LAUERSPINNE.

(truncatus = csonkított; a végtest látszólagos csonkaságára czéloz.)

Syn. 1809. *Episinus truncatus* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV, p. 371.
Vide: THORELL «Remarks» p. 96.

♀ Előteste vörösbarna, végteste szürkés; az első lábpár czomb, terd és szárize vörösbarna, a negyedik lábpárnak terde és szára is ilyszinü; valamennyi lábnak a végize a szárhoz képest hirtelenül vékonyodó, világos-vörösessárga.

Nyulánk alak, rövid elő- és nyujtott, közel hosszötszög végtesttel. A fejmell laposan domboru, fejeresze kicsiny, határozatlanul elválasztott, a mellrésznél kissé alacsonyabb; a mellrész a csekély, de terjedelmes hátgodor tájan dagadozó. A mellvért sötét vörösbarna, gyéren szőrös, finoman, ritkásan ráncolt.

A rágók gyengék összeállók, függőleges állás mellett vörösessárgák. Az állkapcsok vörösessárgák, keskenyek, összehajlók; az alajk szeles, rövid, elől elkerekített, a mellverttől csak egy rancz által elválasztott, vörösessárga. A tapogatók sárgásak; vegizük a szárnál sokkal hosszabb elegyesen és sűrűn szőrös tüskés; a szár iz a terdnel csak kevéssel hosszab. Az első és negyedik lábpár hosszu, czombja, terde és szára kissé kierősödve, sűrű, apró szemölcsszerű ripacsokkal borított, melyekből kurta szőrök indulnak. Az első lábpárnak czombja, terde és szára sötet vörösbarna, a másodiknak terde és szára halvány vöröses, a harmadik egészen sárgás, a negyediknek czombvege keskenyen, terde és szára egészen sötet vörösbarna a többi iz mind világos vörösessárga.

A végtest nyujtott; eleje el- és közepén kissé kimetszett, oldalai hátrafelé egyenletesen szélesedők s elejétől számítva a hosszúság második harmadrésze végen két csücsökbe átmenők, mely ponton a végtest a legszélesebb. A két csücskön tul a végtest a fonók felé meredeken lecsapott, tompa szögű, csucsát a fonók képezik. A csücskök hátsó ele kissé behamított, a végtest többi része sajátságosan szürkéssárgás (világos chamois szín). A has valamivel sötetebb, három, enyésző, világosabb hosszcsikkal, melyeknek közepsője a zártól indul s a vörösbarna fonókig tart; a két oldalcsik meg a fonók mellett is eltart.

A szemek egy tömegben és meglehetősen kiemelkedve helyezkednek a fej búbjára; mind a két sor, felülről tekintve, kihajló. Az alsó sor a homlok szeletől meglehetős távolságra csik s a közte és a rágók töve közötti tér kissé csatornás. A szemcsoport többi viszonya a nem jellemzésében előadatott.

A zár egy hátrafelé nyitott köldökszerű bemelyedés, melynek alapján, helyesebben feneken, a két tojócső nyilik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·5—5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 7·5 »
III » . . . . . 4·5 »

♂ sötetebb, karcsú; egyenközü, hátul tompa csücsba végződő végtesttel, melynek csücskei letörpülők; fejmelle a nőstenyehez képest kissé fejlettebb; fejeresze igen kicsiny. A tapogatók hosszu nyelen, melynek czombize a leghosszabb, térdize igen rövid, szárize még ennél is rövidebb s csészeszerű. A nemzőszerv aránytalanul vastagon, bunkószerűen kidagadva, sötet vörösbarna; pikkelye oldalt-befelé fordított, kanalalaku; belszervezete hasonlit egy dióbel negyedehez: alul egy haránt és csavaros csatornával, vegefele egy nehezen kivehető, kurta, karcsu, fekete embolussal.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár (példányomon hiányzik) . . . . ?
IV » . . . . . 8·4 »

E nem épen gyakori pók nyári alak, augusztusban ivarrerett; előttem abban a gyanuban áll, hogy kerekhálót szö, tehát az Orbitelariák köze tartozik. Ogradena mellett (Dunaszoros) a Csukár máre sziklatövén egy ifjabb nőstényt egy kis kerekháló vezérfonalán kaptam sajátságos nyujtózkodása közben, mely abból áll, hogy a két első lábpárt előre, a két hátsó lábpárt egészen egyenesen kinyujtva és szorosan egymáshoz illesztve a fonalra lapul; minthogy azonban e helyen sok apró Orbitelaria is szöve hálóját s nem rendelkeztem annyi idővel, hogy pontos megfigyelést tehessek, beérem a kifejezett gyanuval, annyival is inkább, mert más helyeken ismet lényegesen más körülmények között leltem ez állatot, u. m. moha között barangolva.

Ismerem magyar részekből: Pozsonyból (Dunaligetek, fák tövén), Apatinból (Galagonyás erdő), Ogradena (Csukár máre szikla töve), Tokaj (Kopasz szőlő öve, mohában), S.-A.-Ujhely (Magos alja, mohában), Buda vidéke (Farkas volgy, Muz. gy. Pável).

GEN. 3. NEM. LINYPHIA. (LATREILLE).

(λίνον = len, ὑφαίνω = szöni; a szövetre vonatkozik).

Syn. 1804. LATREILLE «Dict. Nouv. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 81.

A szemek inkább egy mint három csoportban állók; a középső negy szem egy előre szűkülő trapezben elhelyezett; az alsó sor a homlok széléhez nem áll közelebbre mint állnak e sor közepszemei és a hátsó sor közepszemei egymáshoz. Az oldalszemek közötti tér kisebb annál, a mely az alsó és hátsó sor közepszemei között létezik. A fejmell módosan domború, a fejrész (kivételesen, kupszerűen kimagasló) rendesen módosan kiemelkedő. A lábak karcsúk, meglehetősen hosszúk, sertetüskékkel gyéren fegyverzettek. Az állkapcsok egyenközűen kinyujtottak, vagy az alajk felett könnyeden összehajlók.

E nembe tartoznak a tulajdonképeni vitorlaháló-szövők (I. köt. II. t. 51): kivételesen nemely barlangban lakó alakok, melyek szálakat vonva, hurkokat kötnek s egyelőre csak ideiglenesen maradnak a nemben. Valamennyi alak gyors mozgású; nemely fajai némi társulást mutatnak, a mennyiben egy és ugyanazon fajnak sok egyene egyazon helyiségben és tőszomszédságban szövi vitorlás hálóját.

SPEC. 1. FAJ. LINYPHIA MONTANA. (CL.). HEGYI VITORLAPÓK. BERG-SEGELSPINNE.

(montana = hegyen lakó; a tartózkodásáról így, elég helytelenül).

Syn. 1757. *Araneus montanus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 64.
Vide: THORELL «Remarks» p. 44.

♀ Barna; a vegtest felülete sötétebben mintegy felhőzött, elején és oldalt egy széles, világos, hátrafele elmosódó szegelylyel. A lábak világos vörösessárgák, barna gyűrűzettel.

A fejmell mellrésze a fejrészhez képest nem feltünően szélesedő, módosan domború, vörösbarna. A fejrész kisse kiemelkedő, kávásan elválasztott. A mellvért szivalakú, sötét vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, végök felé kisse szétállók és az állkapcsokra hajlók. Az állkapcsok vörösbarnák, meglehetősen szélesek, nem egymásfele hajlók, széleik fele valamivel világosabbak; az alajk rövid, meglehetősen széles. A tapogató végize oly hosszú mint czombize, a szár ize ennél sokkal rövidebb; a végiz szőrösség mellett sok, hosszú sertetüskével fegyverzett. A rágóköröm erős, hajlott, sötétvörösbarna, hegyen kisse világosodó; becsapórése fogakkal fegyverzett, ezek között a felső három fog a többinél nagyobb. A lábak vörösessárgák, sűrű barnás gyűrűzettel; nyulánkság mellett meglehetősen erősek. A gyűrüzet nem a csuklókra, hanem az izek közepére van elosztva. A czombok felül 2—3 tüskével; a szár és lábvégizek több (5—7) tüskével fegyverzettek. A végtest a fonók fele csücsösodő-tojásdad, felül barna, sötétebb szinnel mintegy felhőzve, és elején oldalt két széles, fehéres folttal, mely elől majdnem összeér, hátrafele csak két harmadáig ér a háttestnek, hol elmosódik; széle a hátfele éles, a has fele elmosódó. A has feketebarna, két-oldalt világosabb, határozatlan, fehéres szinnel határolt, mely szín felhőzetesen az oldalakba is nyomúl.

A szemcsoport a fej bubján áll, alatta a homlok a rágók fele menedékesen lecsapott s szélesebb a ternél, mely az alsó sor közepszemeit a felső sor közepszemeitől elválasztja. A két sor közepszemei előrefele szűkülő trapezbe elhelyezve s a hátsó szemek nagyobbak. Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó oldalszemek a hátsó közepsöktől annyira, a mennyire e közepsök egymástól állanak. Felülről tekintve az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár keményszerűen kiemelkedő, gegeszerűen hornyolt cső, felülről tekintve a két tojócsönyilás s az elválasztó lemez világosan látható, úgy a tojócsövek belső hornyoltsága is kivehető.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 3,8 »
1 lábpár ..... 14 »

Hosszaránya a lábaknak 1. 2, 4, 3.

♂ sokkal karcsúbb fejmelle fejlettebb; szinezetre a nostenynek megfelelő. (Nemzőrésze szerkezetet lásd: I. kot. I. tábla. 10; párzó állását ugyanott III. tábla. 65.).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 16 »

A kertek keritésein, zugokban, rekeszekben, továbbá ligetekben a füzfák odúiban, gyökerei között közönséges alak, melynek tavaszi és őszi nemzedéke van, s mely Svecziában (Clerck és Westring szerint) inkább bokros helyeken tartózkodik.

Hálójának vitorlarészét a helyiséghez képest igen nagyra szövi; a hurok rész is épen úgy a magasba mint a mélységbe messze terjed. Mozgása hirtelen, gyors, gyakran megszakadozott. Veszély perczében vagy ágra vagy zugba menekül. Az 1872. év telén Kolozsvárt áttelelést észleltem. Az áttelelő ivarérett példányok egy fáskamra zugaiban megvonúlva egészen szabadon, de mereven függtek néhány szálon s érintés iránt érzéketlenek maradtak. A szoba melegében 1 óra alatt visszanyertek természetes élenkségüket; ismét a fáskamrába téve zugot kerestek, megvonultak s csakhamar visszaestek a lethargicus állapotba. Az első tavaszi napok csakhamar életre és szaporitásra ébresztettek.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkert), Nagy-Czegről, Görgény Szt Imréről, Nagy Szebenből, (Sill és Bergleiter gyüjtmény), Szász Vesszősről és D.-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Apatin (Dunaliget füzei), Doroszló (keritések), Zimony (teherhajók belseje), Pancsova (wojlovitzi erdő), Orsova (Cserna folyam füzesei), Ungvár környéke (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 2. FAJ. LINYPHIA BUCCULENTA. (Cl.) POFÁS V. BACKIGE S.

(bucca = pofa; bucculentus = felfütt-pofájú; a fejmell fejerészére vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus bucculentus* Clerck «Aran. Suec.» p. 63.
Vide: Thorell «Remarks» p. 53.

♀ Világos; a végtest felülete barnán, érezetesen, mintegy reczézett; három szakadozott, határozatlan, sötét hosszcsikkal, melyek közzül a középső a leghatározottabb és mindég megvan, a két oldalas néha hiányzik és többnyire inkább foltsor mint csik. Az előtest és a lábak barnássárgák, az előbbi sötét közép- és szegélyvonallal.

A fejmell módosan fejlett, fejeresze alig kiemelkedő, kávásan elválasztott. A hátsó sor középszemeitől kezdve a hátgödrön keresztül egy szembekötő, sötét csik, mely a fej beigtatása helyén kisse tágított; a mellrész szinten sötéten szegélyzett, e szegély a fejreszre nem megyen át és befelé kisse elmosódó; a jól benyomott hátgödörből, a lábak felé, igen határozottan kivehető sugaras barázdák indulnak. A mellvért vörösessárga, gyéren szőrös.

A rágók meglehetősen erősek, vörösessárgák, az állkapcsokra hajlók, az utóbbiak vörösessárgák, szeleiken kisse kivilágosodók; végeikkel nem hajlanak össze. Az alajk rövid, széles, elkerekített. A tapogatók sárgásak; szárizük rövidebb a végiznél, s az utóbbi sürün szőrös, kevés sertetüskével, s ez utóbbiak inkább alapja körül csoportosultak. A lábak sárgásak, az izek végein alig észrevehetően bebarnultottak (ritkán gyürüsek); az első lábpár czombja felül 3 ∴ formán álló sertetüskével. A végtest csucsosan tojásdad, elől meglehetősen magas; földje szennyes fehér, barnával finoman reczézett, közepen és elejétől kezdve egy finom, mintegy metszett, barna középcsik, mely néhány rövid keresztvonást is mutat; de csak foltokra szakadozottan és elmosódva ér a szemölcsökét; ketoldalt tőle és vele párhuzamosan két sötétes, határozatlan, foltokból alakuló csik, mely szinten a fonókig ér, néha pedig hiányzik. A has fehéren és barnán márványozott.

A középszemek hosszúnegyszegbe állítottak; a hátsó sor, felülről tekintve, egyenes; az alsó sor középszemei távolabbra állanak a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől; az oldalszemek érintkeznek, s a hátsó sor középszemeitől oly távolságra esnek, a mekkora a távolság a mondott középszemek között. A zár barna, lelapított, köldökszerű és ripacsos; különös kitüntető tulajdona nincsen.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 9 »

Hosszárnya a lábaknak, 4, 1, 2, 3.

♂ karcsú, kiszelesedett fejmellel; a végtest kicsiny, középcsikja igen határozott, szelesedő és ketoldalt mintegy fogacsolt.

A tapogató, hosszúnyelű, czombize a leghosszabb, terdize a szárizzel egyenlő; az egész sárgás; pikkelye oldalt, befele fordított, alapján kanálalaku, vége nyelvszerűen keskenyedő; az egész vöröses sárga, erős szőrözettel borított; a nemző szerv vörösbarna, nagyon szövevényes; a pikkely nyujtott végebe befekvő része kaczor alakú, kettős-kampós hegygyel, alatta az egycsavarodású, tányér alakú gyűjtő, s ez előtt és hozzá csatolva egy ekevas alaku széles lemez, melyen, a felső végen három vékony, alsó végén egy széles, hosszú, csavaros és kampósan végződő nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 8·2 »
IV » . . . . . 10 »

Áttelelő, az előbbinél valamivel ritkább faj, mely a nagy füvet és oly helyeket kedvel, a hol az szilárd tárgyak körül terem (sírkövek stb. mellett). Ismerem: Doroszlóról (sírkert), Kassa vidéken Dr. Horváth Géza barátom gyüjte 1874 jan. 5-kén Pachygnátakkal együtt (lásd Pachygnatha Clerkii és De Geerii) ivarerett állapotban s meg az által is kitüntetve, hogy a színezet általában sötetebb, a lábak gyürüsek voltak. Erdélyi részekből ismerem: Kolozsvárról (Muzeumkert) és Nagy-Szebenből.

SPEC. 3. FAJ. LINYPHIA MARGINATA. C. K. SZEGÉLYES V. GERANDETE S.

(margo = szegély; itt a mellrész világos szegélyére czéloz.)

Syn. 1834 *Linyphia marginata* C. KOCH in Herrich Schaffer «Deutschl. Ins.» 127, 21, 22
Vide: THORELL «Remarks» pag. 51.

♀ Fekete-sárga tarka végtest; az előtest vörösbarna széles fehér szegélylyel; sárgás-zöldes, karcsú, hosszú lábakkal. A fejmell módosan kiszelesedő, módosan domború mellrészszel, mely ketoldalt fehéres, széles, belső szélén kissé csipkés szegélylyel ékesített; a szegély a nyelecske felett szélesre megszakított, a fejre sem megyen át. A fejrész igen élesen elválasztott, kiemelkedő, de nem bubosan felvetett, elől laposan elkerekített. A mellvért aránylag széles, fekete, gyéren szőrös. A rágók vörösbarnák, tövüknél módosan kidagadók, végökkel az állkapcsokra behajlók: csipőkörmük barnásvörös, erős és hegyes. Az állkapcsok feketék, aránylag erősek, kávások (kidomborodók) s a széles, elkerekített alajk felett összehajlók. A tapogatók karcsúk, zöldessárgák; végizük bebarnított, alapján gyürüzetesen elrendezett, fekete sertetüskékkel fegyverzett. A száriz rövidebb a végiznél, ez közel egyenlő e czombizzel; az utóbbi fegyvertelen. A lábak zöldessárgák; a czombok fegyvertelenek, a többi iz gyéren szőrös és igen gyéren álló sertetüskékkel. A végtest tojásdad, előrefele kissé szükülő, oldalról tekintve felkörüen ives, fekete alapszinnel; felülről tekintve egy keskenyes, fekete középtercse oldalt szélesen, fehéren szegélyeztetik s e szegély a hát közepe táján keskeny

kiágazásokkal összeér, az oldalakba pedig 2—3 haránteikot és elől egy rövid hosszcsikot bocsát. A has fekete, ( ) szerűen de szakadozottan fehéren szegelyzett; e szegely a légzőrés külsarkaiból indulva, a fonókig tart.

Az alsó szemsor ketszer távolabbra esik a homlok szélétől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között. A középszemek előre szűkülő trapezben, a hátsók szembetünőleg nagyobbak és világosak, az alsók kicsinyek és feketek. Az oldalszemek közös kiemelkedesen, de nem erintkeznek, a hátsó középszemektől kevéssel nagyobb távolságra mint az utóbbiak egymás között. A homlokresz nem csatornás.

A zár egy széles, domboru, hátrafelé ívesen kimetszett koldokból áll, sötét vörösbarna; a kimetszés egyszersmind széle a hosszkörded nyilásnak, mely a fonók felé nez, belsejében két felre van osztva s az osztó lemez tövén egy igen kis, elkerekített nyujtványt visel, mely valamivel világosabb.

Mertékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5—8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 14·8 »

Hosszarány 1. 2, 4. 3. (a 2. és 4. láb közötti különbség igen csekély).

♂, kisebb, karcsu; végteste hengerded. Fejmelle meglehetősen szélesre fejlett, élénk vörösbarna, rozsdavörös szegélylyel; mellrésze lelapított; fejrésze elesen elválasztott, kissé felvetett; a homlok magas, annyira, hogy a hátsó és alsó sor középszemei közötti távolság legalább háromszor fordul meg benne. A végtest színezete nőstényének megfelelő, de mindig halványabb és kevesbbe fejlett; a fehér oldalszegélyek ritkán folynak össze a hát közepén, a has ( ) szerű disze vagy igen enyesző, vagy épen hiányzik.

A lábak vörösessárgák: az állkapcsok és a rágók a nőstényének megfelelők, sötétebbek. A tapogató karcsu nyelen, mely zöldes vagy vöröses sárga; a szárz fejlett, vastag, rövid és a terddel közel egyenlő hosszaságu; a szárizen, felül, egy felálló szőrüstök. A pikkely kanálalaku, barna, szőrös, oldalt és befele fordított; a nemzőszerv sötét vörösbarna, gyűjtője párnaszerűen dagadó és szegletes, embolusa kicsiny, szaruszerűen áttetsző szemnyesfehér, egy rövidebb éles, és egy hosszabb, kissé kampós véggel.

Mertékek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 13 »

Nyári alak, mely különösen a bokros helyeket és sövényeket kedveli, hol typikus vitorlás hálóját szövi. Déli Magyarország területén különösen gyakori, határozottan az aljakat tartja. Párzása a L. montanáéval azonos, a mint erről gyakori megfigyeléseim meggyőztek. Párzása Orsova körül jun. hó elejére esik.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Parajdról, Mező-Záhról, Nagy-Czegről, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiterfele gyüjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradenáról (a Csukár mare szikla alján juniusban különösen gyakori), Báziásról, Tokajról, Tarczalról, Alsó-Hámor (Borsod).

SPEC. 4. FAJ. T. LINYPHIA EMPHANA (WALK.). CZÍMERES V. GESCHILDETE S

(ἐμφαίνω = felmutatni; itt alkalmasint a végtest szembetünő rajzára czéloz.)

Vide: THORELL «Remarks» p. 47.
MENGE «Preuss. Spinnen» I. p. 110. sub. L. scalarifera.

♀ Feher; világos vörösessárga, rajznelküli előtesttel; a végtest végen ⊥-szerű barna rajz; lábai zöldessárgák, karcsuk. A L. phrygiana C. KOCH fajrokona. Az előtest módosan fejlett, fejrésze a mellrészből lankásan kiemelkedő, elől igen laposan ives; a mellvert egyszinüen vörösbarna. A rágók tövüknél kissé terdszerűen kidagadók, igen csekély mertekben az állkapcsokra csapottak; világos vörösessárgák; csipőkörmük vörösbarna. Az állkapcsok egyenközüek, vegeiken elmetszettek, világos szemnyessárgák, az

alajk törpe, széles, elkerekített, vörösbarnás. A tapogató zöldessárga; bebarnított végize, szár- és czombize közel egyenlő hosszuságu; a két utóbbi fegyvertelen; az előbbi, különösen tövén, gyűrűzetesen elrendezett, hosszu, barna sertetüskekkel fegyverzett. A lábak zöldessárgák, czombjaik alsó felökön fegyvertelenek, a többi iz gyéren és elálló sertetüskével fegyverzett. A végtest csücsösan-hossztojásdad fehér vagy sárgásfehér, hátán a fentebb jelölt barna rajzzal. A fehérség ágszerűen lenyomul az oldalakba is; a fonók körül az oldalak sötétebbek s a fehér szin ágai kirivóbbak. A has barnássárga, fehér szemcsékkel; a fonók előtt többnyire egy fehér foltocskával.

A hátsó sor oldalszemei e sor középsőitől távolabbra állanak mint e középsők egymástól. Az alsó sor a homlok szeletől legalább ketannyi távolságra, mint amennyi a távolság az alsó és hátsó sor szemei között.

A zár egy széles, hátrafelé ívesen kimetszett s e kimetszésen ripacsos köldök, mely közből világos barnássárga, ketoldalt vörösbarna.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 12 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 3, 4.

♂ Igen karcsú; végteste hengeres, fehér rajzai elmosódottak; a végén rendesen a nősteny háttestét ekitő barna rajzzal vagy töredékeivel. A rágók előfelén, tövüknél egy kis dudorodás és hosszuságuk második felén (tehát a csipőkörömhöz közelebb) egy rövid, erős, éles tövis. A tapogató nyele zöldessárga, karcsu, nemzőszerve sötét vörösbarna. A szárix hosszabb a terdiznél. A tapogato pikkelye makk-alaku befelé oldalt fordított; szerkezetéből felülről tekintve, oldalt-kifelé egy keskeny, sarlószerüen hajlott, hosszu lemez áll ki.

A végtest hasfelén a légzőres környezete tetemesen kidagadó.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 14 »

E faj nyár derekán ivarérett, és fiatalos erdőkben, bokros helyeken, ledöntött fák ágai között rendesen nagy társaságban szövi aránylag kis, de typikus vitorlahálóját. Szaporitását nem ismerem.

Eddig csak Alsó-Hámor és Diósgyőr körül találtam, hol meglehetősen gyakori, jelesen a diósgyőri melegforrások táján, és az Alsó-Hámorhoz tartozó Feketesár, Disznóspatak, Jávorkút nevü magaslatain.

SPEC. 5. FAJ. T. LINYPHIA PHRYGIANA. C. K. HÍMZETT V. GESTICKTE S.

(Phrygius = phrygiai, ó-kori nép, mely hímzéseiről volt nevezetes; itt a végtest diszére vonatkozik.)

Syn. 1836. *Linyphia phrygiana* C. Koch «Die Arachniden» III. p. 83.
Vide: Thorell «Remarks» pag 48.

♀ Világos: a végtest zöldes-fehér, a hátfelén végig, a fonókig terjedve, egy láncz- vagy inkább babérszerűen összetett, sötét szalag. A lábak sárgabarnák, a terdek táján kissé füstösödők.

A fejmell mellrésze a fejreszhez képest nem föltünően szelesedett, sárgásbarna, egy sötétbe foglalt, világosodó középcsíkkal, mely a szemcsoportból indulva a hátgödörbe enyészik. A fejrész jól elválasztott, kissé emelkedett. A mellvért egyszinüen vörösbarnás, szivalaku, gyéren szőrös. A rágók sárgabarnások, a csipőkörom beigatása táján füstösek, végok felé alig szétállók. Az állkapcsok sárgabarnsok. A tapogató végize hosszabb a czombiznel; szőrös, sok hosszu sertetüskével.

A lábak czombjai néhány apro, fekete ponttal.

A végtest egészben tojásdad, de csúcsba végződő, meglehetősen hátas; felül zöldesfehér, mintegy szemcsés, közepén egy láncszerűen összetett közepcsíkkal; a has világos, közepén egy egyszerű, hosszában futó szalaggal.

A szemcsoport a fej hátán áll; oldalszemei közös, nagy dudorodáson állanak. A két sor középszemei egy előrefelé szűkülő trapezben állanak, a hátsók kevéssel nagyobbak, oly távolságra egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor kissé kihajló, a hátsó kissé behajló.

A zár egy feltűnő, ∼ alakú kivájást mutat; a két kivájást elosztó lemezen egy erős, hüvelykujjforma nyujtvány ágaskodik fölfelé.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·9 »
I lábpár . . . . . 8 »

♂ Előttem ismeretlen. Koch C. id. h. kisebbnek, karcsúbbnak, a nősténynyel egyező színezetűnek mondja; szerinte a tapogató nemzőszerve gesztenyebarna, szerkezetét azonban nem irja le.

Ismerem a Nemz. Muz. gyüjteményéből két ♀ példány után, melyet Frivaldszky János Tátra-Füreden gyüjtött.

SPEC. 6. FAJ. T. LINYPHIA TRIANGULARIS (Cl.). HÁROMSZÖGES V. DREIECK S.

(triangularis = háromszögletű; itt a végtest némely rajzára talál.)

Syn. 1757. *Araneus triangularis* Clerck «Aran. Suec.» p. 71.
Vide: Thorell. «Remarks» p. 46.

♀ Az előtest olajsárga, közepén egy feketebarna csíkkal, mely a szemek közelében villásan két ágra oszlik; oldalai szélesen, feketebarnán szegélyezve; e szegély az oldalszemekig nyomul. Fehér és fekete rajzú barna, neha ibolyaszínbe játszó végtest, a hátán végig egy csíkkal, mely egymásba tolt háromszögből állónak látszik ( ), e háromszögek szárvégei felváltva feketék és fehérek. A lábak olajsárgák, a szárúz végén gyürüzetesen bebarnítva. A fejmell módosan fejlett, a nyelecskétől a fejcsúcsig lankásan, egyenletesen emelkedő; olajsárga; közepén egy barnafekete közepcsíkkal, mely a hátgödör előtt két ágra oszlik s meg jóval a hátsó sor középszemei mögött elenyészik, — szelein hasonló színű szegélylyel, mely azonban nem a legszélen fut, az oldalszemeket azonban közvetlenül megközelíti. A mellvért egyszínüen barna. A rágók végükön karcsúk, kissé szétállók, egészben módosan az állkapcsokra csapottak, vörösessárgák csípőkörmük sötét vörösbarna. Az állkapcsok szelesek, egyenközüek, elmetszettek vörössárgák. A tapogatók olajsárgák, végizük bebarnított, sok sertetüskével fegyverzett, a fegyvertelen czombbal egyenlő hosszuságú. A szárúz rövidebb; rajta 2—3 és a térdizen 1 hosszú sertetüske. A lábak olajszínüek, neha vörösesbejátszók, izeik csuklói táján kissé barnítva, ezek között a szárúz vége szembetünően bebarnított. A czombok alul fegyvertelenek, felül, tövükhöz közel 1—2 sertetüskével. A többi íz gyéren és elálló sertetüskekkel fegyverzett.

A végtest csúcsosan tojásdad, oldalról tekintve magasan ives. Hátfelén, közbül, a fentebb említett rajz, melynek fehér közei az oldalakban összefolynak. Az oldalak barnásak; a has barna, elől tágasan ( ) szerű fehér foglalatban, hátrább egy felálló, az oldalakba futó fehér folttal. A fonók a hátfelől többnyire két ( ) szerű fehér vonás közé fogva, neha ívesen bekerítve. A végtest színezete leginkább a fehér szín terjedésével változik, de a rajz jellegzetessége kivehető.

A középszemcsoport egy előrefelé igen szűkülő trapezbe elhelyezett: hátsó szemei nagyobbak, mindenike külön keretbe foglalt, alsó szemei kicsinyek; közös keretben; az oldalszempárok szintén közös fekete keretben. Az összes csoport párnaszerű kiemelkedésen. Az alsó sor középszemei a kissé kihajló homlok szeletől több mint ketszer oly távolságra a minő a két sor középszemei közötti. A hátsó sor oldalszemei a közepsőktől alig állanak távolabbra mint a mekkora a távolság e sor közepsői között.

A zár egy széles, haránt rovátkolt köldök, hátrafelé kisse szögösen \ kimetszve, e kimetszés alatt kettős nyílással, melynek osztója kissé dudorodik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2.5 »
I lábpár . . . . . 14 »

Hosszaránya a lábaknak 1. 2. 4. 3.

♀ Igen karcsú, hosszulábú; lábai rozsdasárgák; végteste karcsú, hengerded, a nőstény rajzát jelleg szerint, de elmosódva és töredékesen viseli, a fekete színű részletek (\) leginkább megmaradnak és rendszerint a fonók fehér ( ) szerű foglalatja is. Az előtest vörösessárga, villás közép, és széles szegélycsíkkal. A rágók hosszuk, karcsuk, végeik felé tetemesen szétállók, vörössárgák; csípőkörmük vörösbarna; különben a tapogató czombízénél rövidebbek (varietas: microgratha Menge), vagy hosszabbak (var. macrognatha Menge), mely esetben egész alakjuk is nagyobb. A tapogató nyele vörösessárga, térdize igen rövid, szárize valamivel hosszabb és vaskosabb, felül egy sarlóalakra hajtott, oldalt-ki és előrefelé álló, hosszú, áttetsző lemezzel; a pikkely kanálalaku, a nemzőszerv csúcsát egy vastag, csigaszerűen csavarodó embolus képezi, mely alatt kissé oldalról tekintve egy külső végén horgas lemez látható; e lemez szaruszerűen átlátszó fehér, az embolus sötét barnavörös.

Mértékek:

Kisebb ♂ (var. microgratha Menge) Törzs . . . . . 4·9 $^m/_m$
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 15 »
állkapocs 1
Nagyobb ♂ (var. macrognatha Menge) Törzs . . . . . 7·5 $^m/_m$
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 21 »
állkapocs . . . . . 2·6 »

E két nagyság között sok átmenet létezik; a szervezet egy és ugyanaz. Őszi alak, mely bokrokon él.

Ismerem, magyar részekből: Alsó-Hámor (Borsodmegye), Csorba (Liptó) illetőleg Kárpát: Rakitou Wrch a fenyőövben és Prvnyiszka ingovány; Pribilina (Liptó), Zakameniszkó és Hlina havas alja, Lykauka (Liptó) várkörnyék; Rutka körül, Körmöczbányáról, Selmeczbányáról, Veszprémből, Buda videkéről (Muz. gyüjt. Pável); erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, a Kőrösszorosból (Brátka körül), Kolozsvárról és Nagy-Szebenből.

spec. 7. faj. LINYPHIA FRUTETORUM. C. K. BOKOR V. Straüch S.

(frutex = bokor, frutetum = bokros hely; a tartózkodási helyről van véve.)

Syn. 1834. *Linyphia frutetorum* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 127, 19, 20.
Vide: Thorell «Remarks» p. 49. (Artic. L. hortensis).

♀ Sötétfekete; oldalai, sárgásfehér, fésűszerű és rikító díszszel, mely a hát fekete mezejét szegélyezi s a fonók felett haránt ágak által kétszer összeér; a has szélén, elől egy-egy különálló néha, enyésző vagy megszakított sárgásfehér csík. Az előtest vörösbarna, a lábak vörösessárgák. A végtest a fonók felett magas, a fonóktól majdnem függőlegesen emelkedő, oldalról tekintve tehát nem egyenletesen íves. A fejmell egyszínűen vörösbarna, feje része módosan kiemelkedő; a mellvért sötétfekete. A rágók vörösbarnák, végeikkel kissé szétállók: az állkapcsok szelesek, egyenközű oldalakkal és elől elkerekítve, az alajk széles, rövid, ívesen elmetszett; az előbbiek és az utóbbi vörösbarnák. A tapogatók vörösessárgák, végizük füstös, a czombnál hosszabb, sok sötét sertetüskével fegyverzett. A lábak vörösessárgák, czombjaik fegyvertelenek, a többi ízen, igen gyéren állva, néhány előálló sertetüske, mely könnyen letöredezik, úgy, hogy venebb példányoknál a lábak fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, egy elkerekített sarku hosszúnégyszöghez hasonló

és hátvonala csak igen módosan domborodó; sötétfekete; ketoldalt és mindjárt elején két sárgásfehér csík indul, mely a hátfele kissé csipkés, s mely az oldalakba, de csak a háttest hátsó felén, sűrűn álló három vagy négy csíkot bocsát, úgy hogy egy nyeles fésűhöz hasonló, igen rikító oldalrajz támad. E rajz hátulról tekintve kétszer ér össze, még pedig közvetetlenül a fonók felett, néha két — — szerű fehér foltocska és valamivel magasabban ⌈ ⌉ szerű foglalat által.

Az oldalakban, közel a hashoz és ott, a hol a fésűszerű rajz még nem kezdődött, egy finom, néha enyésző hosszcsík, mely sem a végtest elejét, sem a rajz fésűfogait nem éri el. A has tiszta fekete.

A középszemek csoportja hosszúnégyszögben áll, olyszerűen, hogy az alsó és hátsó sor középszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a hátsókat egymásközött elválasztja. Emelfogva az alsó szemsor alig másfélszer áll távolabbra a homlok szeletől, mint a mennyi a távolság a két sor középszemei között; és épen ez okon a hátsó sor egyenes, az alsó sor kihajló.

A zár egy vörösbarna kölök, mely hátul ívesen kimetszett; e kimetszésből egy fényes, füstösen fehéres gomb áll ki és képezi voltaképeni legmegbízhatóbb jegyét e faj nőstényeinek.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 9 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ Karcsú, hengerded végtesttel, mely a fonók felett határozottan felemelkedő; előteste vörösbarna, végteste feketebarna, az oldalakban szürkés és elől némi elmosodó fehérséggel; lábai barnásvörösek, karcsúk. Megkülönböztetése leginkább a nemzőszerv berendezésén fordul meg, tehát: a tapogató aranylag rövid, nyelű, terdize kurta, szárize cseszeszerűen kivastagodott, mind kettő néhány fölfelé álló sertével; a pikkely kanálalakú, kissé nyújtott végű, sötét vörösbarna szőrös; a benne elhelyezkedő nemzőszerv igen szövevényes. Oldalról (kívülről) tekintve, három, sarló alakra összehajló hosszú lemez tűnik ki, melyből kettő a tő felől indul, a harmadik a szélről kanyarodik, ez utóbbiban egy serteszerű igen hosszú embolus áll mely előbb be és lefelé azután ismét előrefele kanyarodik s alulról látható legjobban, körülbelül ily hajlással: ᑐ, e serteszerű embolus szaruszínű, a többi rész sötét feketebarna.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
előtest . . . . . 2·1 »
I lábpár . . . . . 9 »

A mint már neve is mondja, e pók leginkább bokros helyeken tartózkodik; gyakori; az ország délibb részeiben tavaszi, éjszakra nyári alak. Hálója typikus vitorlaháló. Párzását egész lefolyásában nem ismerem s csak annyit bizonyíthatok, hogy az ivarok állása a L. montanachoz hasonló.

Ismerem Palánkáról (Trnovácz erdő, május), Illokról (a vár mögötti dombok Juniperus bokrain, május), Orsováról (Graczka völgy, május), Mehadia körül (május), Ó-Ogradenaról (Csukár-mare szikla töve, június), S.-A.-Újhelyről (Magos alja, június), Alsó-Hámor (Borsod, július), Pécs vidékről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável). — Erdélyben Kolozsvár körül találtam.

SPEC. 8. FAJ. LINYPHIA HORTENSIS. SUND. KERTI V. GARTEN S.

(hortus = kert, ill. en hortensis, kerti; a tartózkodásról).

Syn. 1830. *Linyphia hortensis* SUNDEVALL «Svensk. Spindl. Beskr. p. 213.
Vide: THORELL «Remarks» p. 48.

♀ Sötét fekete; a végtest oldalaiban egy rikítóan sárgásfehér szeles, hátrafele élesen kicsucsosodó horogforma (⌔) rajz, melynek szélei fűrészesek. A végtest, oldalról tekintve, ívés. A lábak rozsdásárgák.

A fejmell módosan fejlett sötét vörösbarna, fejerésze lankásan kiemelkedő, kissé csucsosodó; a mell-

vert vörösesfekete. A rágók a homlok alól terdszerűen kiállók, végük felé kisse szétállók, vörösbarnák. Az állkapcsok vörösbarnák, egyenközűek, elől kisse ívesen elmetszettek. A tapogatók igen karcsúk, vörösessárgák, végizük füstös s a szárizzel együtt néhány sertetüskével fegyverzett. A lábak rozsdasárgák, czombjaik, felül, tövükhöz közel egy vagy két sertetüskével; a többi iz gyéren és elálló sertetüskékkel fegyverzett. A végtest csücsosan tojásdad, sötét fekete; oldalaiban, tehát a hát felületét bekerítve, egy fűrészes szélű csík, mely a végtest elején keletkezve, kissé ívesen fut a fonók irányában, jóval a fonók felett kihegyesedik és éles horog formán visszafordulva, has eleje felé tart; e horogrész a felsőnél rövidebb. A két oldalra helyezett ily horograjz csücsei a fonók felett érintkeznek. A has tisztafekete.

A középszemek egy előrefelé igen szűkülő trapezben elhelyezettek, a hátsó sorei nagyobbak; az alsó sor a homlok szeletől bőven kétszer akkora távolságra, a mekkora a távolság a két sor középső szemei között. A hátsó sor középszemei egymásközött távolabbra állanak, mint állanak az oldalszemektől. A zár egy szeles, lapos, vörösbarna köldök, hátul laposívesen kimetszve, e kimetszés alatt egy = szerű nyílás, mely függőleges irányban kétfelé van osztva, az osztó lemezen alul egy paranyi gombocska látszik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 9 »

Hosszaránya a lábaknak: 1. 2, 4. 3.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint tavaszi alakot Doroszlóról, mint nyári alakot Tokaj környékéről (rakamazi cserjések) és Alsó-Hámorból (Borsod, puskaportorony).

SPEC. 9. FAJ. LINYPHIA CLATHRATA. SUND. RÁCSOZOTT V. GEGITTERTE S.

(clathratus = rácsozatos, gátoros; a végtest rajzaira czéloz.)

Syn. 1830. *Linyphia clathrata* SUNDEVALL «Svensk. Spind. Beskr.» p. 218.
Vide: THORELL «Remarks» p. 45.

♀ Barnás, kisse ibolyaszínbe játszó végtesttel; a hasfelen több sárgás pont kétoldalt sorakozva (6 minden oldalon), a pontok elmosódók. Az előtest barna, fejerésze kiemelkedő; a mellvért elénk vörösbarna. A rágók módosak, nem domborodók vörösesbarnák; az állkapcsok vörösbarnák, szelesek. A tapogató vörösessárga, végize kisse füstös, a czombbal egyenlő hosszuságu, tövén tüskesertékkel, melyek a szárizre is átmennek. A lábak rozsdasárgák, czombjaik felül 2 sertetüskével; ily tüskék, gyéren, a többi izen is. A végtest, felülről tekintve szelesen tojásdad, a fonók felé csücsosodó, oldalról tekintve laposan ívés, elől magasabb; felszínen barnás, kisse ibolyaszínes s oldalról benyomuló, ekalaku, homályos czikkek által tarkítva; az oldalakban szennyesen világos. A has fekete, két oldalt s kisse az oldalak felé — különben a légzőrés és fonók közé elhelyezve, apró, párosan álló, fehéressárga, enyvező pontocskákkal. A középszemek egy előre igen szűkülő trapezbe elhelyezve, az alsó sor a homlok szeletől oly távolságra *mint középszemei a hátsó sor középszemeitől.*

A zár egy kisse kiemelkedő, barna köldök, melynek nyílása lefelé néz, tágas, egy tátott emberi szájra emlékeztető.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·7 »
I lábpár . . . . . 3 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1. 2, 3.

♂ karcsú, a nőstenynél hosszabb; sötétbarna szinezetű; végteste hengeres, hossza közepén (oldalról tekintve) nyergesen behajló. A fejmell hosszura és szelesre fejlett, vörösbarna, a fejresz bubosan csucsosodó,

a homlok sapkaszerűen borul a rágókra, melyek igen feltűnően az állkapcsokra, hátra csapottak. A végtest barna, elején két elmosódó fehéres foltocskával. A lábak barnásvörösek. A tapogató aránylag rövid nyelű, terdize rövidke, szárize csészeszerűen összetörpített, sertekkel ellátott; pikkelye oldalt és befele fordított, kanalalaku, szőrös, füstös; nemző szerve sötét vörösbarna, belső oldaláról tekintve, egy széles, rugószerűen csavart lemez látható, mely kifele szerű, éles csucsba végződik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 7·2 »
IV » . . . . . 8 »

Ez érdekes fajt csak egy lelhelyről ismerem, mint kora tavaszi alakot; találtam Zomborban a temetők sírkövein, hol a keresztek hónaljaiba szövé szerény vitorlás hálóját (Április).

SPEC. 10. FAJ. LINYPHIA PUSILLA. SUND. PICZI V. WINZIGE S.

(pusilla = igen kicsiny; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1830. *Linyphia pusilla* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» p. 214.
Vide: THORELL «Remarks» p. 50.

♀ Fekete; a végtest egyenetlen sárga pettyekkel, a fonók felett egy ilyszinű harántvonással; fejmelle vörösbarna; lábai vörössárgák. Zömök alak szélesen tojásdad végtesttel. A fej jól kiemelkedő, vörösbarna, homlokrésze sötétebb; a mellvért fekete. A rágók láthatólag az állkapcsokra csapottak, az utóbbiak barnavörösek. A tapogatók karcsuk vörössárgák, vég- és szárizők füstös, sertetüskés. A lábak vörössárgák, karcsuk; a czombok, felül, egy sertetüskével fegyverzettek.

A végtest, oldalról tekintve, laposan íves; fekete. Elején ( ) szerű két sárga folt, ezek mögött egy-egy sárgás petty, e mögött egy sárgás pont, az utóbbi két jegynek párjául megfelelő foltok még az oldalakban is állanak. A fonók felett egy sárga harántvonás látható. A has tiszta fekete.

A középszemek egy előrefele igen szűkülő trapezben elhelyezve, az alsó soréi kicsinyek, a hátsóe nagyobbak; az alsó sor a homlok széléhez alig oly távolságra a mekkora a távolság középszemei és a hátsó sor középszemei között. A hátsó sor középszemei távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől.

A zár egy barna, lenyomott köldök, mely harántrovátkolt és a közepében behorpasztott, úgy, hogy két módosan domborodó felből állónak látszik; hátrafele elmetszett s ez elmetszés alatt nyílnak résszerűen a tojócsövek, melyeket egy közös lemez elválaszt; ez alapján lapiczkás és a köldök kereteből kiálló.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 5·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot, Tarczal környéken (Hegyalja) egy mély bevágású út bomladozó martján találtam, hol az üregekben állott kis vitorlahálója. Erdélyben Kolozsvárról és Mező-Záhról ismerem.

SPEC. 11. FAJ. LINYPHIA ALTICEPS. SUND. FEJES V. HOCHKÖPFIGE S.

(alticeps = magas fejű; a hím fejének magas kiemelkedésére czéloz.)

Syn. 1833. *Linyphia alticeps* SUNDEVALL «Svenska Spind. Beskr.» f. 1832. p. 261
Vide: THORELL «Remarks» p. 59.

♀ Előteste világos veresessárga, a végtest fehéres testszín, a fehér szín szemcsésen lerakodva és csoportosítva; a lábak karcsuk és sárgák. A fejmell módosan fejlett, fejerésze kissé kiemelkedő, elől és fölfele

kissé csúcsosan összefutó. Messze a szemcsoport mögött s a hátgödröt metszve egy finom fekete vonás. A mellvert testszínes-sárgás; hosszacska, gyér és felálló szőrökkel. A rágók nyulánkok, végök felé könyeden kihajlók, vörösessárgák, csipőkörmük kisse hirtelen hajlású és sötetebb. Az állkapcsok sárgák, végeikkel a meglehetősen széles alajk felett összehajlók. A tapogatók karcsuk, sárgák, a végiz a száriznel valamivel hosszabb, szőrös, végen bebarnított és több feketés sertetüskével fegyverzett. A lábak élénk- kissé vöröses-sárgák, vegeiken különösen kivekonyodók; az első lábpár czombja, felül, egy feketés sertetüskével, a többi czomb, felül, fegyvertelen, az első és második páron, alúl, sorosan álló szőrökkel. A szárak gyeren és elláló sertetüskékkel fegyverzettek.

A végtest csúcsosan tojásdad, elől meglehetősen magas, világosabb vagy sötetebb testszínes, szemcsésen elhelyezett fehér foltokkal tarkálva, elején neha egy gyorsan enyésző, hasitékszerű közepesikkal. A has valamivel sötetebb, kitüntetés nelküli.

Az alsó és hátsó sor szemei közötti távolság körülbelül egy harmadrészét teszi annak, mely az alsó sor és a rágótő között fekszik; ez a homlokrész harant kivájt, úgy hogy a rágók töve epen ugy mint a szemcsoport is, oldalról tekintve, kiálló. A két sor középszeme hosszukás, előrefelé szűkülő trapezben elhelyezett; a hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középsőitől alig észrevehetőn távolabbra mint a középsők egymástól; az oldalszemek érintkeznek és közös, keskeny fekete keretbe foglaltak; a hátsó sor közepszemei külön-külön szinten keskeny fekete keretben; az alsó sor középsői keretnelküliek s igy látszólag a legkissebbek.

A zár egy kissé kiemelkedő, vörösbarna chitinkeret, durva rovatkolás mellett, a két tojócső nyilása látható; elől elkerekitett, hátul egy rövid, kissé felemelt, széles-nyelvalaku nyujtványnyal, mely a keret szeléből indulva a fonók felé irányul.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1.9 »
I lábpár . . . . . 8 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ kicsiny, karcsu, hosszabb lábu, fejlett előtesttel és sajátságosan alakitott fejrészszel. A fejresz egy kissé hirtelenül és igen magasra emelkedő, előreálló kúp, melynek csúcsán a szemek állanak. A fekete, finom középvonás, mely a hátgödröt metszi, előrefelé egészen a hátsó szemekig nyomul. A szín a nőstenyehez hasonló, igen világos sárgás-testszín. A szemek sorai a kúp elkerekitéséhez képest boltozatosan hajlók, az elrendezés egyébként a nőstenyeivel azonos. A szemek tere előre meredező, gyeren álló, fekete szőröket visel. Maga a kúp neha csúcsos és ez esetben a csúcs epen a négy középszem között meredezik felfele. A tapogató aránylag rövid nyelű, czombize dagadt, közel vagy oly vastag mint az I lábpár szára; terde és szárize egyforma, rövid; terdize végen, felül, egy vörösbarna, hosszu, vékony, tompavégű nyujtvány; pikkelye kanálalaku, befele forditott kissé vörösesbarna lehelletű; nemzőszerve igen szövevényes: oldalról tekintve, közel a pikkely tövéhez egy bebarnított hegyes, széles fog (czápafoghoz hasonló) meredezik kifele.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 3·5 – 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 10·5 – 11 »

Ez érdekes alaknak eddig csak egy lelhelyet ismerem: a Jama tó környeket a Kriván tövén, közel a fenyves felső szélénél, hol augusztusban keves ivarerett példányát leltem a fenyvek alatt álló bujább füben és az áfonya párnáin. Hálóját nem ismerem.

SPEC. 12. FAJ. LINYPHIA ALPINA. N. SP. HAVASI VITORLAPÓK. ALPEN S.

(alpina = havasi; a tartózkodásról.)

VII-ik tábla, 152, *a* szemcsoport, *b* a ♀ végteste oldalról, *c* a zár hátulról, *d* a ♂ tapogatója oldalról tekintve.

♀ Kicsiny. Előteste világos barnás-sárga, hajszálfinom feketés szegélylyel. Lábai világos barnás-sárgák. A végtest felülete feheres, szemmyes-barnás erezettel behálózott, közepen egy elmosódó barnas

csikkal, két oldalt egy-egy barnás mezővel, mely a feketés hastól egy fehéres csík által elválasztatik. A mellvért barna.

A fejmell szívalakú, fejeresze kisse kiemelkedő, jól kiálló. A mellvért szelesen-pajzsalakú, szőrös. Az állkapocs és ragópár barnássárga, az alajk barna. A tapogató barnássárga, karcsú, vegize nem rövidebb mint terde és szára együttvéve; a terd. szár és vegiz gyeren szőrös, néhány sertével. A lábak karcsúk, hosszúk barnássárgák, egyszínűek, gyeren álló, hoszszacska sertetüskékkel rakottak. A vegtest tojásdad, elegge boltozatos, hátul csucsosodó.

Az alsó szemsor közepsői közös fekete foltban, a két oldal két-két szeme szinten közös fekete foltban, a hátsó sor közepsői külön-külön egy finom fekete gyürűben állanak. A két sor közepsői egy előrefelé tetemesen keskenyedő trapezbe elhelyezettek. A hátsó szemsor majdnem egyenes, az alsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a közepsőktől igen böven szemátmerőnyi távolságra, az utóbbiak valamennyi szem között a legkisebbek.

A zár, oldalról tekintve, köldökszerűen, hátulról tekintve, karajszerűen kiemelkedő, bubján gyantaszerűen áttetsző; e gyantaszerű bub két oldalán egy-egy benyomás.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·1 »
I lábpár . . . . . 5·2 »
II » . . . . . 4 »
III » . . . . . 3 »
IV » . . . . . 4·7 »

♂ Alig kisebb. Előteste és lábai vörösessárgák, vegteste a nősteny rajzaival, de fehersége tisztább. A tapogató karcsú, bunkós, szárize rövidebb és vastagabb mint a terdiz, pikkelye kanálalakú, befelé oldalt fordított; nemzőszerve igen complicált, elől egy patkószerű, kiálló embolussal (lásd VII. t. 152 *d* a baltapogató külső oldaláról).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 1·2 »

E csinos kis pókot a Kriván tömbön fekvő Jama tó környeken, a fenyőöv felső határán hálóztam ki a buja fű közül. Augusztusban ivarérett. Dr. Koch Lajos úr, ki úgy mint Thorell tanár úr is e fajt felülvizsgálta, arról is tudósított, hogy ugyane fajt a tiroli havasokon is észlelte.

spec. 13. faj. LINYPHIA ALACRIS. Blackw. FÜRGE V. LEBHAFTE S.

(alacer, alacris = élénk, fürge, éleven; a magatartásról.)

Syn. 1853. *Linyphia alacris* Blackwall. «Descr. of some newly disc. spec. of Aran,» in Ann. and Mag. of Nat. Hist. 2. XI. pag. 20.

Vide: Thorell «Remarks» pag. 57.

♀ Kicsiny. Előteste sötét sárgásbarna, feketés küllővonásokkal; lábai egyszínűen sárgásbarnák; vegteste, hátfelén sárgabarna, elől egy hossza közepen kisse tágúló fekete vonal, mely a vegtest felehosszáig ér, e mögött fekete, háromszögletes foltok, melyek a fonókig érnek, — oldalt kétfelől egy-egy ives szegélyvonal; az oldalak s a has feketék.

A zár, oldalról tekintve, egy erős, elkerekített dudorodást mutat, melynek csucsa vörösesbarna; a zárkeret hátulsó szelén egy apró fekete fogacska.

Mérték: egész állat . . . . . 3—4·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Hasonló színezetű. A tapogató szárrésze vastagodott; a terdrészen egy hosszú, könnyeden hajlott serte, mely a szárrészen álló kisebb, gyengébb sörtével párhuzamosan áll.

Nagy-Szeben környékéről «Linyphia terricola Koch» név alatt elősorolja Sill V. Magam nem ismerem.

SPEC. 14. FAJ. LINYPHIA LEPROSA. Ohl. CSINOS V. HUBSCHE S.

(lepor v. lepos = csinosság; talán az alak finomságáról).

Syn. 1865. *Linyphia leprosa* Ohlert «Arachnol. Stud» pag. 12.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 35, 56[1].

♀ Kicsiny; barna; a végtesten több \ alakú fehéres szögecsikkal, mely oldalt egy-egy hosszecsik által összefüzetik; a hosszú lábak vörösessárgák sötétebb csuklókkal. Fejmelle sárgásbarna, feketés, szegelylyel a mellrészen; fejerésze jól elválasztott, a mellreszből alig kiemelkedő; a szemek a fej bubján és jól kiállók. A mellvért és alajk sötét vörösbarnák.

A rágók módosan fejlettek, függőlegesen állók, barna-sárgák; sarlóalakú, éles körmük vöröses. Az állkapcsok vörösessárgák, szélesek, végeiken elkerekítettek, oldalaik meglehetősen párhuzamosak. A tapogatók szennyessárgák, végizük sertetüskés, a czombizzel egyenlő hosszúságú. A lábak karcsúk, hosszúk, szennyessárgák, a csuklókban meglehetősen határozott barnás gyűrűkkel, az ízek közepen neha elmosódó füstös gyűrűkkel ékesítve; czombjaik fegyvertelenek, a szárak ellenben hosszú, sugáregyenes, csak kevesse el- és gyéren álló sertetüskekkel fegyverzettek.

A végtest csucsosan tojásdad, oldalról tekintve ives, hátfelén 8 9 \ alakú fehéres szögecsikkal, melyek a fonók felé kisebbedve, mind határozatlanabbak. A hatodik csík táján egy fehéres vonás nyomul le a has felé; elől, az oldalakban egy finom, szinten fehéres hosszecsik látható. A has barna.

A szemek, a kis alakhoz képest, nagyocskák és igen sűrűn sorakozottak. A közepcsoport egy előrefelé kisse szükülő trapezbe elhelyezve s az alsó szemek a hátsóknál valamivel kisebbek; az oldalszemek a legnagyobbak. Az alsó sor távolsága a homlok szeletől körülbelül másfelszer annyi a mennyi e sor középszemeinek a távolsága a hátsó sor középszemeitől. A hátsó sor középszemei távolabb állanak egymástól mint a közepszemektől. A zár egy aránytalanul terjedelmes és magasan kúpos, ripacsos köldök, egy sima, horgonyalakú (⚓), világos és felfekvő lemezzel, melynek nyele előrefelé áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3– 3·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 7 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ csak valamivel karcsúbb, kisse fejlettebb előtesttel, egyszinűen rozsdasárga hosszú lábakkal, egyebként a nőstényhez hasonló színezettel. A tapogatók módosan hosszú, vöröses-sárga nyelen, melynek terd- és szárize rövid; mindkettő felül egy-egy kiválóbb, karcsú, felálló, hosszú sertével; pikkelye kanálalakú, oldalt és befelé fordított, szemmyes sárgás, szőrös; nemzőszerve barnásvörös, igen szövevényes, felülről és kissé hátulról tekintve egy befelé kanyargó, horogforma és hegyes köröm (ↄ) látható, mely sárgás-vörösszínű.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·4 »
I lábpár . . . . . 8·5 »

E kis pók, a homályos helyiségeket kedvelve, a nyári alakok közé tartozik: pinczegádorokban,

[1] Thorellnél a synonymák között tollhibából áll: Leptyphantes muscicola Menge, helyesen kell, hogy álljon Leptyph. crypticola, a mire az idézet többi része «p. 133. pl. 25. t. 54.» vonatkozik is.

kisebbszerű barlangokban, tarnák szájában és istálókban nem ritka; kis vitorlás hálóját olykor igen szűk helyisegekbe alkalmazza; juniusban (a délibb részekben) már ivarerett.

Találtam, magyar részekben: a Veterani barlang belső romjai között, a Tarczalról Tokajba vezető hegyi út martjában, Alsó-Hámorban (Borsod «Hollós» fenyves, gyökerek alatt), Lucsivnán (Liptó, Szakmáry Donát park, zugokban), Selmeczbánya (Klingertarna előtti kőhalmok), Pribilina (Liptó «Zakameniszkó» Pongrácz Adolf-féle major istálója); Ungvár környékéről (Muz. gy. Vidra Ferdinand), Erdélyben Sill említi Nagy-Szebenből.

SPEC. 15. FAJ. LINYPHIA ROSENHAUERI. L. K. ROSENHAUER V. ROSENHAUER S.

(ROSENHAUER, kitünő német természetbúvár tiszteletére.)

Syn. 1872 *Linyphia Rosenhaueri* L. KOCH «Apterolog. a. d. fr. Jura»

♀ Igen kicsiny; előteste halaványy rozsdasárga, végteste szürkes. A fejmell fejerésze egészen elkerekített, a rágókra sapkaszerűen ráboruló; a mellresz kissse lelapulva szelesedő. A szemek igen kicsinyek (csak mikroskóppal vizsgálhatók), világos rozsdasárgás szinökkel az előtest színébe enyeszők, határozottan három csoportban állók. A közepcsoport negy szeme egy előrefele igen szükülő hossztrapezben; az alsó közepszemek a homlok szeletől ketszer akkora távolságra, a mekkora a távolság köztök es a hátsó sor közepszemei között; az oldalszemek nem erintkeznek, a hátsók a hátsó sor közepszemeitől sokkal távolabbra mint e közepszemek egymás között. A fejresz elválasztása a melltől igen sajátságos oldalbenyomások által történik, úgy, hogy a fej hátulja nyujtvanykepen a mellreszen felfekvő. A rágók kiszelesedők és vegükön láthatólag szetállók, rozsdasárgák; csipókörmük erős töből indulva igen hegyesen kifutó és rozsdavörös. Az állkapcsok a szeles, felkörű alajk felett összehajlok, rozsdasárgák. A mellvert szeles-szivalakú s a *negyedik lábpár csípői között nem hegyesedő, hanem tágult.* A végtest csucsosan tojasdad, világos szürkes s ily szinü a has is. A zár egy aránylag nagy, kiemelkedő köldök, hátsó szele felé, tehát a fonók felé tekintve, szep korded (ellypticus) nyilással; az egesz zár szine rozsdavöröses.

Mertekek: ♀ Törzs ..... 2·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1 »

E kevesse ismert fajt dr. HORVÁTH GÉZA kedves barátom az aggteleki barlang uj ágából, mintegy 2500 ölnyire a bejárattól, fedezte fel a cseppegő köveken s több peldanyban szerze meg, melyek azonban, fájdalom, nagyobb alakokkal egy üvegbe teve, elpusztultak s csak egy ivarerett nőstény, bár lábaitól és tapogatóitól megfosztva, mégis oly állapotban maradt meg, hogy a faj megkülönböztetese biztosan keresztülvihető volt. A szemállás es zár, a fej alakja es oldalbenyomásai, szine, ketsegtelenne teszik a KOCH L. fajával való azonosságát.

SPEC. 16. FAJ. LINYPHIA THORELLII. N. SP. THORELL V. THORELLS S.

(THORELL kitünő svéd Araneologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 153, *a* szemcsoport, *b* szövőkarmok, *c* a végtest hasfele a zárral, *d* a hím tapogatója belülről.)

Igen kicsiny. Előteste es lábai egyszinüen, elenken barnásvörösek; végteste borsósárga. Semmi rajzok.

Fejmelle szivalaku, fejereszen kisse szelesedő, elkerekített; a fejresz, oldalról tekintve, alig emelkedő s mindket oldalról sekelyen, csatornásan határolt; a hátgödör tetemes. A mellvert igen szelesen szivalaku, barnásvörös, alig nehány szőrrel. A rágók erősek, barnásvörösek, oldalról tekintve kisse hátrakapottak, alig egy-ket szőrrel, simak. Az állkapcsok es az alajk barnásvörösek. A tapogató karcsu, barnásvörös; terde, szára es különösen vegize sok, reszben sertetüskeszerű szőrözettel rakott; *bordáskörme nincsen.* A lábak

karcsúk; czombjaik felülete igen kevés sertekkel; száraikon, a felszínen, 2—3 tapintó szőr, alul meglehetősen bő serteszőrözet; a lábvegek serteszőrökkel rakottak; a lábveg bordás-körmei igen finomak, karcsúk, sarlószerűen hajlottak, bordáik szerfelett finomak; a sámjakorom igen karcsú, egy bordáju (lásd VII. t. 153. *b*). A vegtest igen szabályosan tojásdad. A hátsó szemsor könyveden behajló, az alsó könyveden kihajló: a két sor közepsői egy előrefelé szűkülő trapezet alkotnak: az alsók kicsinyek; az oldalszemek egy közös, lapos, feketés emelkedésen állanak s továbbra állanak az illető sorok közepsőitől, mint e közepsők egymás között egymástól.

A zár egy szívalaku, vörösbarna terese, melynek csücsén (hátrafelé), egy közel felkörű, tátongó kis nyílás látható (VII. t. 153. *c*).

Mértékek: ♀ Törzs ..... 2·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1 »
I lábpár ..... 3·8 »
II » ..... 3 »
III » ..... 2·8 »
VI » ..... 4 »

♂. Kisebb, különösen karcsúbb: szinezetre a nősténynyel egyezik. A tapogató karcsú, bunkós; terdize rövid, vékony, szárize rövid és egyszerűen, cseszeszerűen vastagodott; pikkelye keskeny, kanálalaku, szőrös, oldalt befelé fordított; nemzőszerve egy haránt és kigyódzva rovátkolt gyűjtőt mutat, melynek elején egy kocsonyás dudor áll, a melynek alsó fele egy feketés, horgonyszerű hajtókat visel. (VII. t. 153 *d*. a baltapogató külső oldaláról.)

Mértékek: ♀ Törzs ..... 2·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·2 »

Ez az érdekes kis pók barlanglakó s kivált a «Szeleta» nevű, Borsodmegyében az Alsó-Hámorban fekvő barlangot lakja. A barlangnak inkább szinter- mint cseppkőképződményei közül a legripacsosabb helyeket kedveli, hol a ripacsokon szövi szalait, s a ripacsok közé menekül. A legsötétebb, szárazabb helyeket kedveli. Ezenkívül Selmeczbányán a Glanzenberg altárna aknájának 148-dik ölében is megtaláltam. Eddig ismeretlen volt.

GEN. 4. NEM. ERIGONE. SAV. ET AUD.

(*Ἠριγόνη* = mythol. név.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l' Egypte» (Ed. 2.) XXII, p. 319.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 85.

Igen kis alakok, rendszerint egyszínű vegtesttel. A rágók a labczomboknál vastagabbak, végük felé szétállók. *Az állkapcsok töve igen kiszélesedett.** A lábak nem tüskések, hosszarányuk 4,1, 2,3. A nőstények tapogatója rendszerint nélkülözi a fogaskörmöt; a hímek feje sokszor kirívó módon tornyosuló.

SPEC. 1. FAJ. ERIGONE ALTIFRONS. (CAMBR.). HOMLOKOS ERIGONEPÓK. GESTIRNTE E.

(alti-frons = magas homlokú; a hím kiemelkedő fejrészére czéloz.)

Syn. 1863. WALCKENAERA altifrons Cambridge «Descr. of 24 new Spec. of. Spid» p. 33.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 115.
(IX. tábla 194 ♂ erősen nagyitva).

♀ Törzse sötét; lábai elenkén sárgavörösek; tapogatói hasonló színűek, végük bebarnított; a rágók füstösen sárgák. A zár egy barnavörös, kevesse kiálló, terjedelmes, elfolyó szélű köldök, melyben egy, a test

* Rokon neme a «Walckenaera», mely szintén csupa apró alakot foglal magában s keskeny rágók által különbözik.

hossztengelyéhez haránt fekvő, egy zárt emberi szájhoz nemileg hasonlító, duzzadozó szélű rés látható. A koldok a test hossztengelye irányában egyenetlenül behorpasztott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
1 lábpár . . . . . 2·5 »

A fejmell módosan fejlett, fejeresze felvetett, bubos; a szemek rendes állásban a bubon elhelyezettek. Az alsó szemsor a homlok szeletől annyira áll, a mekkora a szemcsoport szélessége (elölről hátrafelé és nem a test tengelyéhez értve). A középszemek egy előre szűkülő trapézben elhelyezettek; a hátsó sor középszemei közötti távolság kisebb annál, mely a két sor középszemei között létezik, a trapéz tehát szélességénél magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek s a hátsók valamivel közelebb állanak a hátsó középszemekhez, mint a mekkora a távolság ezek között.

A fejmell sötét vörösbarna, a mellvért fekete, a végtest szintén ilyen színű. A rágók vaskosak, végük felé kissé szétválók, néhány erős szőrrel ellátottak; a fejresz, tövükre sapkaszerűen borulva, homlokrészével tetemesen visszahanyatlik, úgy, hogy a rágók — oldalról tekintve — a szemek előtt tetemesen kiállók.

♂ karcsúbb; színezete a nőstényével megegyező; feje kúposan és igen tetemesen kimagasló; a szemállás rendetlen. A kúp, oldalról tekintve, elölfelén majdnem függőleges, csúcsa alatt kissé behorpasztott, hátfelén a mellből nyergesen és hirtelenül kiemelkedő, csúcsán sisakszerűen elkerekített. Két szem a kúp csúcsa előszélén áll; két szem, előre nézve, a behorpasztás alsó szélén foglal állást. A kúp csúcsa, előrefelé néző lapján megfekvően szőrös. Tapogatója olajsárga nyelű, terdize a czombéznek felé hosszát kissé meghaladja, szárize igen rövid, csészeszerű, felül egy szőrüstökkel; pikkelye kerek orrú, kanalalaku, szőrös, befelé és oldalt fordított, füstbarna; nemzőszerve meglehetősen egyszerű; oldalról tekintve egy vastag, kettős csavarodású, tömlőszerű, barnavörös gyűjtőt mutat, melynek csúcsa alatt és alafelé nézve, egy széles, nyelvszerű nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 0·6 »
1 lábpár . . . . . 2·2 »

E parányi, szép pókot mint tavaszi alakot (májusi) Panesováról ismerem, hol a wojlovitzi erdő szélén ölbe rakott tölgyfahasábok kergén sürgött és szorgalmasan fejte ropúló szalait. Biztosan meghatározott faj, melyet Thorell tanár is igazolt.

spec. 2. faj. ERIGONE APICATA. (Blackw.). SÜVEGES E. kappige e.

(apicatus = csúcsos, papsüveggel díszített; a ♂ fejének alakjára vonatkozik.)

Syn. 1850. *Neriene apicata* Blackwall «Descr. of some newly discov. spec. &c. in Ann. and Mag. of Nat. Hist» 2 Ser. VI. p. 339.

Vide: Thorell «Remarks» p. 112.

♀ Az előtest sötétes, szemmyes rozsdavörös, a háttest sötét olajbarna, a lábak vörösessárgák. A végtest rövidke és gyéren álló, megfekvő, fehéres szőrökkel. A zár egy vörösessárga alig kiemelkedő tér, melyben a két tojócső nyílása stigmaszerűen nyílik; e két nyílás között egy patkóalaku, metszesszerű rés egy nyelvalaku tercset körít ( ).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
1 lábpár . . . . . 2·5 »

A fejmell igen módosan fejlett; feje, oldalról tekintve, a mellrészből lankásan, egyenletesen kiemelkedő, elől elkerekített; az egész előrész szemmyesen sötétes-rozsdavörös, barnás erezettel. A mellvért vörösbarna. A rágók erősek, végükön kissé szétválók, rozsdabarnák. Az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogatók vékonyak, vörössessárga színűek, végízük hosszabb a czombíznél. A lábak vörössessárgák; a czombok, alul, hosszabb szőrökkel, a többi íz tömöttebb szőrözetű. A végtest közel körded, felül-alul egyszínűen olajbarna. A szemcsoport közelebb áll a homlok szélehez, mint a mekkora a magassága. A középszemek egy előrefelé kissé szűkülő trapezbe elhelyezve, a trapez szélességénél valamivel magasabb. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra egymástól, a sor kissé behajló. Valamennyi szem egyenlően nagyocska, a mikroskóp alatt kissé zöldesen csillámló.

♂ kisebb; színezete talál a nőstényével; szemcsoportja csak kevéssé rendetlen. A fej búbján egy hirtelenül kiemelkedő, csecsszerű, szőrös kis kúp (innen a név: apicata), ez alatt a hátsó közép szempár, sokkal távolabb egymástól, mint a mennyire az alsó sor középszemeitől áll; az oldalszemekkel egyenes vonalba esik. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, a sor könyveden kihajló. A középszemek trapeze előrefelé igen szűkülő, magasságánál szélesebb. A tapogató a pikkelylyel és nemzőrészszel együtt vörössárga; térdize a czombnak felehosszát éri, szárize rövid, csészeszerű; a pikkely tompa orrú, majdnem kerekdeden és mélyen kanálalakú, szőrös, fölfele fordított; nemzőszerve egyszerű szerkezetű; alulról tekintve egy dióbelszerűen behorpasztott gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 1·9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 0·8 »
I lábpár ..... 2·2 »

Tavaszi, igen korai alak (márczius), melyet különösen a Bácskából ismerek. Mihelyt az enyhébb szelek megindulnak, e fajnak ezrei kezdik meg a fonalröpítést; leginkább a puszta kóróin, ezek között pedig különösen az ernyős virágok ernyő maradványain és Licium kerítéseken nyüzsögnek s némely helyen 20—30 is található; ily helyeken azután a fonalmaradékok egész szőnyegeket alkotnak.

Ismerem magyar részekből: Doroszlóról és Pancsováról.

SPEC. 3. FAJ. ERIGONE DENTIPALPIS (WID.). FOGASKEZŰ E. STACHELHÄNDIGE E.

(Dens = fog, palpus = tapogató; a tapogató czombízének fegyverzetére czéloz.)

Syn. 1834. *Theridium dentipalpes* REUSS. «Zool. Misc. in Mus. Senckenb.» I, p. 242.
Vide: THORELL «Remarks on Syn.» pag. 101

♂ Feltünően hosszú tapogató, melynek czombize alul hat vagy hét erős foggal fegyverzett, térdize a végén egy lefelé álló, kapaszerű nyújtványnyal ellátott (lásd II. köt. IV. t. 83, *d.*). A fejmell sötét vörösbarna; a végtest feketebarna; a lábak sárgásvörösek, czombjuk néha sötétebb.

A fejmell fejlett; mellrésze köröskörül felvetett szélű; fejerésze sisakszerűen kimagasló: világos barnásvörös rágói, oldalról tekintve, előszökők.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 2·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·3 »
I lábpár ..... 3·6 »

A rágók (II. köt. IV. t. 83, *b b.*) erősek, végük felé elválók; az állkapcsok (II. köt. IV. t. 83, *c.*) tövüknél kiszélesedők, úgy mint a mellvért szépen sötét vörösbarnák. A végtest kissé nyujtott nyelecskével függ össze az előtesttel; különben tojásdad. A szemcsoport a fej sisakszerű emelkedésén s azon kissé előre foglal helyet. Az alsó szemsor és a homlok széle közötti magasság közel akkora, a mekkora a rágók hossza. A négy közepszem négyszögbe elhelyezett, az oldalszemek nem érintkeznek.

A tapogató hosszú, czombize, alul a töve felé, fogacsolt és hajlott; terdize elől egy lefelé álló, kapaszerű nyujtványnyal, szárize tölcsérszerűen kivastagodott, alul egy kis, csapszerű foggal. A pikkely a nemzőszervvel együtt úgy illeszkedik a szár tölcsérébe, mint a makk csészejébe. A pikkely kanálalaku, szőrös; nemzőszerve egy ketcsavarodású vastag gyűjtőt, ennek a végen két tompa, kupalaku fogat mutat.

♀ előttem ismeretlen.

Magyar részekből ismerem Tokaj környékéről (junius), «Pest muzeumkert» jelzéssel a nemzeti muzeumban, gyűjte Frivaldszky János; erdelyi részekben csupán csak Szász-Vesszősön találtam.

SPEC. 4. FAJ. ERIGONE ISABELLINA. (C. K.). IZABELLSZINŰ E. ISABELLFARBIGE E.

(isabellina = szemnyes sárga szín, mely a megsárgult fehérneműhez hasonlit; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1841 *Micryphantes isabellinus* C. Koch «Die Arach.» p. 109.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 129

♀ Világos. Előteste sárgásvörös; végteste szemnyes-szürkéssárga; lábai halvány vörösessárgák. A zár egy elől kisse szivalakra kimetszett, hátul a legzőrés által elmetszett terjedelmes bemelyedés, melyben egy, a test hossztengelyének megfelelő fekvésü, széles lemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 2·8 $^m/_m$ ebből
fejmell ..... 1·2 »
I lábpár ..... 4·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1, 2, 3.

A fejmell kisse szelesre fejlett, sárgásvörös, szemnyesedő; fejresze oldalról tekintve kissé bubosodó. A mellvért vörösbarna. A rágók erősek, végükön kisse szétállók; az állkapcsok vastagok, elől elkerekitettek, szemnyessárgák. A tapogatók sárgák; végizük csupán alig észrevehetően füstösek, e végiz a czombnál sokkal rövidebb. A végtest kissé csucsosodó-tojásdad szőrös, sárgásszürke szinü.

A szemcsoport a fej bubján; alsó sora a homlok szélétől annyira, a mekkora a szemcsoport magassága. A négy közepszem egy előrefelé igen szükülő trapezbe elhelyezve; az alsó sor középszeme kisebb. A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra s a sor kissé behajló.

♂ előttem ismeretlen.

Eddig mint nyári alakot a Kárpátokból, a Csorbai tó környékéről ismerem. Erdélyben Kolozsvár és Nagy-Szeben környéken is előfordul.

SPEC. 5. FAJ. ERIGONE BITUBERCULATA. (Wid.) IKERFEJŰ E. DOPPELKÖPFIGE E.

(bis és tuberculus = kettős dudor; a ♂ fejére vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium bituberculatum* Reuss «Zool. Misc.» p. 216 (222).
Vide: Thorell «Remarks» p. 106.

♂ Előteste vöröses sárgásbarna; végteste fényes, fekete, gyéren álló sárgás szőrecskékkel; lábai barnásvörösek.

A fejmell fejerésze, oldalról tekintve, sisakszerűen emelkedett, az emelkedés bubján egy pár hossztojásdad, sima, világosabb dudor, egy keskeny köz által elválasztva; az e két dudor alatt majdnem függőlegesen lecsapott, széles homlokreszen, a szemek rendes csoportban állanak. A két sor középső szemei egy előrefelé szükülő trapezben állanak, mely távolabbra esik a homlok szélétől, mint a mennyi a magassága.

A tapogató karcsu: terdize legnagyobb vastagságánál kétszer hosszabb; a szár rövid, felülete kivajt, a kivájás szélén egy előrefelé görbült, karcsu tüske, belső oldalának a végéből egy hosszu, karcsu,

végig egyenlő vastagságú és előre irányozott nyujtvány áll, mely igen domboru; nemző szerve igen szövevényes, egészben véve csavaros gyűjtővel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 4 »

♀ A nőstény fején semmi dudor, a fejrész azonban emelkedett; színezete a hímével azonos.

A zár aránylag terjedelmes, köldökszerűen domboru, barnásvörös; közepén egy lemezszerű hosszbetet, mely a legzőrés felett ⊥ szerűen elágazik, a betét két oldalán egy-egy barnás, kerek tercse látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 3·6 »

E csinos kis pókot, mint igen kora tavaszi alakot, (márczius) csupán csak Erdelyből, Mező-Zah nádasaiból ismerem, hol a nádszálakon előfordul.

SPEC. 6. FAJ. ERIGONE RUBENS. (BLACKW). VÖRÖSLŐ E. RÖTHLICHE E.

(rubens = vöröslő; a test színére vonatkozik.)

Syn. 1833. *Neriene rubens* BLACKWALL «Character. etc.» in London and Edinburg Phil. Mag.» 3. Ser. III. p. 189.
Vide: THORELL «Remarks» p. 129.

♀ Az előtest szép barnásvörös; a végtest szürkés. A lábak téglavörösek. A zár vörösbarna; két szemszerű, párban álló nyilás között egy nyelvalakú, széles czikkely látható, mely a legzőres előtt egy = alakú nyilásban végződik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 4 »

Hosszaránya a lábaknak: 4, 1, 2, 3.

A fejmell igen módosan fejlett, egyszínűen barnavörös; oldalról tekintve fejeresze egyenletesen es nem bubosan emelkedik. A mellvert barnásvörös, egyszínű. A rágók vörösessárgák, végükön szétlajlók; az állkapcsok erősek, hasonló szín mellett domborodók, elkerekitettek. A lábak karcsúk, végizeik szembetűnően vékonyodók; egészben élénken téglavörösek.

Az alsó szemsor közelebb áll a homlok szélehez, mint a mekkora a köz középszemei és a hátsó sor középszemei között. A négy középszem egy előrefelé igen szűkülő trapezben elhelyezve, mely legnagyobb szélességénél sokkal magasabb. Az oldalszemek közel érintkezők, emelfogva a hátsó sor könnyeden behajló; az alsó sor tetemesen kihajló.

♂ előttem ismeretlen.

Ismerem mint nyári alakot (junius) S.-A.Ujhelyről a «Kopasz» hegy csúcsa növényzetről.

SPEC. 7. FAJ. ERIGONE RUFIPES. (LIN). VÖRÖSLÁBÚ E. ROTHFÜSSIGE E.

(rufus és pes = vörös láb; a lábak színére vonatkozik.)

Syn. 1758. *Aranea rufipes* LINNÉ «Syst. Nat. Ed. X.» I. p. 621.
Vide: THORELL «Remarks» p. 126.

♂ A törzs sötetszínű; a lábak rikitóan sötetes-rozsdavörösek. A tapogatók térdize gömbszerűen kivastagodott; a rágók végei tetemesen az állkapcsokra csapottak (inclinatae).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·4 »
I lábpár . . . . . 4 »

A fejmell szelesedő, sötet vörösbarna; fejeresze módosan, lankásan emelkedő. A mellvert sötet vörösbarna. A rágók tövüknel igen vaskosak, végükön módosan szétállók s oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra csapottak, vörösbarnak. A tapogató erős nyelű, rozsdavörös; terdize dagadt, a szárizzel egyenlő hosszúságú; pikkelye tompa orrú, melyen kanálalaku, rozsdavörös, csuklója felé kisse füstös; nemzőszerve, alulról tekintve egy széles, csavaros gyűjtőt mutat, mely egy kurta, csőralaku, többször hasított embolusba végződik; a szárix szinten alulról tekintve egy befelé és oldalt álló, nyujtott sarkot tüntet fel.

A végtest feketebarna, kisse tompa-tojásdad.

Az alsó szemsor távolabbra esik a homlok szeletől mint a mekkora a csoport magassága. A közepszemek egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közel érintkezők. Az alsó sor könnyeden kihajló a hátsó sor könnyeden behajló.

♀ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példányat ismerem a magyar nemz. Muzeum gyüjteményében; Nagyvárd körül gyüjte Mocsáry S.

spec. s. faj. ERIGONE CORNUTA. (Blackw.) SZARVAS E. gehörnte e.

(cornu = szarv; a fej búbjának kettős kiemelkedésére czéloz.)

Syn. 1833. *Neriene cornuta* Blackwall «Character of some undescrib. Gen. and Spec. etc.» Lond. and. Edinb. Phil. Mag. 3. Ser. III. p. 190.

Vide: Thorell «Remarks» p. 165.

♂ Törzse sötet szinü; lábai barnásvörösek. A fej búbján két egymás mellett álló, kupszerű, elkerekített hegyü kiemelkedés (innen a cornuta). A tapogató szárize egy hosszu, a pikkely domboruságához alkalmazkodó nyujtványnyal.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 3 »

Hosszaránya a lábaknak 4. 1. 2, 3.

A fejmell vörösbarna; oldalról tekintve, fejeresze bubosan kiemelkedő s e bubon két, valamivel világosabb, kupos, felül elkerekített, simafénylő emelkedés, mindkét oldalt mellettök meg egy-egy kis domborodás. A tapogató vékonyas, vöröses sárga szinü nyelen; szárize kehelyszerű, oldalról tekintve egy hosszu, szarvszerű nyujtványba kifutó, mely nyujtvány a kerekded orru, melyen kanálalaku, aránylag kis pikkely domboruságához illeszkedik; — nemzőszerve, alulról tekintve egy egyszerű, hagymaalaku gyüjtőt mutat, melyből egy rugómódra kanyarított serte indúl, a nélkül, hogy a pikkely alól kiállana.

A végtest fekete, keklő zománczczal.

♀ Fejmelle barnafekete; végteste majdnem gömbölyü; fekete, fénylő, finoman pontozott; lábai elenkén teglavörösek. Fejmelle, oldalról tekintve, elől módosan felvetett; szemállása rendes. Az alsó sor közepszemei annyira a homlok szeletől, a mennyire a hátsó közepsőktől s ezekkel oly négyszöget alkotnak, mely szélességenél magasabb; mind a két sor közepszemei kevesebbre mint szemátmerőnyire egymástól; — az oldalszemek érintkeznek.

A zár egy harántfekvő, hosszánál szélesebb barnás köldök, melynek legzőres felőli szélén egy prizma alaku, igen kis benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2·9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·1 »
I lábpár . . . . . 3·3 »

A humet mint tavaszi alakot Pancsováról, a wojlovitzi erdő széléről, bokrokról ismerem; a nőstényt Tokaj mellett tölgyfákról ráztam le. A humet Dr. Thorell azonosita, a nőstényt nem merte meghatározni. Dr. Koch L. ellenben a nőstényt határozottan E. cornuta-nak Bl. mondta (in. litt).

SPEC. 9. FAJ. ERIGONE FUSCIPALPIS (C. K.) FÜSTÖSKEZŰ E. RAUCHHÄNDIGE E.

(fuscus = feketés, komor, palpus = tapogató; a tapogató színéről.)

Syn. 1836. *Micryphantes fuscipalpis* C. Koch «Die Arachn.» III, p. 46.
Vide: Thorell «Remarks» p. 140.

♀ A törzs sötet színű; lábai olajzöldesek. A zár kevéssé kiemelkedő, két tojócsöve szemszerűen nyílik egy szeles nyelvalakú lemez oldalain, mely lemez, a legzöres táján végződve, kivágott; a tojócsövek nyílása alatt és az illető oldalak felé szolgálva két domború borda. Egyike legkisebb alakjainknak.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 1·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 0·9 »
I lábpár . . . . . 2·8 »

A fejmell jól fejlett, sötét olajbarna; fejerésze egyenletesen emelkedő, elől szelesedő és *tompán elkerekített*. A mellvért feketés, hátul hegyesen kicsúcsosodó. A tapogatók olajsárgák, szőrösek; végízük kissé füstös, néhány sertével ellátott s oly hosszú mint a szár és térd együttvéve. A lábak szárain a szőrözet között szinten 1—3 erősebb sörte. A szemek aránylag nagyok. A középsők egy előrefelé csak kevéssé szűkülő trapezben elhelyezettek; a két sor középszemei közötti távolság közel olyan, a milyen a távolsága az alsó sornak a homlok szeletől. Az oldalszemek megközelítettek. A hátsó sor könyveden behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól. A végtest kicsiny, kissé nyújtott-tojásdad, sötét barnás-fekete.

♂ előttem ismeretlen.

Csupán csak egy példány után ismerem, melyet a Gellérthegy Duna felőli oldalán, a síkány növényzetben gyűjtöttem.

GEN. 5. NEM. NESTICUS. THORELL.

(νεστικός = ügyes szövő. Geschickter Weber.)

Syn. 1869—70. Thorell «On europ. Spiders» pag. 88.

A rágók a czomboknál gyengébbek; az állkapcsok az alajk felett összehajlók, elkerekítettek. A nőstény tapogatója karcsú bordáskoróммel ellátott (II. k. IV. t. 84. *c*). Az oldalszemek érintkeznek, a középsők egy előrefelé igen szűkülő trapezbe elhelyezettek. A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3; hosszúk és karcsúk. Barlang-, pincze- és akna-lakó.

SPEC. 1. FAJ. NESTICUS CELLULANUS. (Cl.). BŰVÖ TAKÁCSPÓK. KAMMER WEBERSPINNE.

(cella = a rómaiaknál belső udvari cselédszoba; talál az életmódra.)

Syn. 1757. *Aranеus cellulanus* Clerck «Aran. Suec.» p. 62.
Vide: Thorell «Remarks» p. 79.

♀ Szennyes szürkessárga, feketés rajzokkal; lábai vörösessárgák, halványak, sűrű gyűrűzettel tarkítottak. A mellreszében szeles, kerekded fejmell közből egy előre és hátrafelé kissé tágúló barna hosszcsíkkal. Zömök, kissé puffadt hasú alak, hosszú, karcsú lábakkal. A fejmell, felülről tekintve, szélesen szívalakú, fejerésze igen kicsiny, mellrésze lelaptott; az egész szennyessárga; a sekély hátgödörből, a szemek és a nyelecske felé is, egy szelesedő, szennyesbarna, néha elmosódó csík indul, mely hátul a mell szélet éri, elől pedig a szemcsoportba feloszlik s a homlokon ismét előtűnik; a mellrész oldalai egy keskeny barna szegélylyel, mely a fejrész oldalaiban megszakad, de a homlokon ismét feltűnik. A mellvért halványsárga,

szelein elmosódva barnás, igen rendesen szivalaku. A rágók aranylag veznák, az első lábpár czombjánál láthatoan vekonyabbak; oldalról tekintve, tövüknel igen kis mertekben terdszerüen kiallok — egyebiránt sárgásak s a csipőköröm táján vörösödők. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekitettek, belső szelükön kisse kivágottak s ezert az ajk felett kisse összehajlók, vörösessárgák s közepük táján kisse besötetitvek. Az alajk alacsony, szeles, elkerekitett, vörössárga. A tapogatók halványsárgák, az izületek végei határozatlan gyűrűzettel; a végiz kisse vöröslő, oly hosszu mint a czombiz, előreálló, hosszu szőrökkel boritott, a végén egy karcsu bordás körömmel fegyverzett.

A lábak hosszuk, karcsuk, gyürüsök; a czomb- és szárizek végeiken és kozbül is gyürüsök. Valamennyi láb fegyvertelen, de meglehetősen hosszu, erős szőrözettel — még pedig tövetől végeig — boritva. A végtest elől kisse keskenyedő, közepe táján puffadozó, végen kisse csucsosodo, hosszanal csak valamivel keskenyebb, oldalról tekintve igen domboru; szine szennyessárga s e szin a feketes szinnel úgy elválasztva, hogy párosan álló sárgás foltok keletkeznek. *A fonók felett egy élénken kénsárga folt*, felette néhány . . alaku, hasonló szinü rajz (ez utobbi szinezet a borszeszben elveszti elenkseget). A has szennyessárga a fonókból kiinduló V-szerű fekete rajzzal, melynek szárai a legzőres táján az oldalakba is felnyomulnak.

Az alsó szemsor közepszemei kicsinyek, feketek (nappali), a többi szem nagyobb és opalizáló (éjjeli); a negy közepszem egy előrefele igen szükülő trapezbe elhelyezett; az alsó és hatsó szemek közötti távolság körülbelül akkora, a mekkora a hatsó közepszemek közötti. Az oldalszemek érintkeznek, az alsó sor közepszemeinel ketszerte nagyobbak. Az alsó sor, elölről tekintve, egyenes s a közepszemei közötti távolság egy oldalszem átmerőjet kisse meghaladó; távolsága a homlok szeletől nagyobb, mint a mekkora a közepszemei s a hátsó sor közötti ter. A szemek teren néhány felálló hosszabb szőr.

A zár egy a legzőres felett elterülő, sárgásvörös, közel felkör idomu lemez, két oldalt egy-egy sötetebb, vesealaku benyomással (a tojócsövek).

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 5·2—5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 1·6 »
A végtest magassága (terhes) . 3·5 »

♂ karcsu, kicsiny; hosszu, vekony lábu. A lábak v rössessárgák s a gyürüzet legtöbbnyire enyeszett (néha a szárak végen eszrevehető). A végtest szürkessárga, a fonók felett néhány enyeső, sötet harántfolttal. A mellvert egyszinüen vörösessárga. A tapogato vörösessárga, nemzőszervének nyujtványai vörösbarnák; czombize hosszu, terd- és szárize rövid, az utobbi kisse duzzadt; pikkelye kanálalaku, oldalt és befele fordított, csucsán egy szőrecsettel, töven egy szarvszerüen oldalt és kifele elváló nyujtványnyal, mely egy finom tövisbe végződik; a belső nemzőszerv jellemezve van egy sötet vörösbarna, vastag, befele kanyarodó nyujtvány által, mely előtt egy világosabb, horgosvegü, finom és hegyes embolus áll (a szervet külsőoldaláról tekintve különösen szembetünő).

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·6 »
I lábpár . . . . . 1·6 »

E pók a barlangokat, pinczeket és aknákat lakja s minél nagyobb a melyseg, a melyben tartózkodik, illetőleg a távolság, a mely a nap világától elválasztja, annál inkább csökkennek feketes rajzai, annyira, hogy néha csak a fonók feletti kénsárga folt mutat némi sötetes keretet. Tartózkodási helyein a nyirkosabb zugokat és üregeket kedveli, hol rendetlen, vitorla nélküli hurkolását alkalmazza. Az aknákban oly mélységbe nyomul, a meddig még élőlények előfordulnak. Nevezetes jelenség az, hogy a barlangokban tartózkodó Tipulidák e pók hálójának szálain pihenőt tartanak úgy, hogy előlábaikkal a szálakra akaszkodnak, a nélkül, hogy oda ragadnának, vagy a pók ezért nyugtalankodnék.

Ismerem mint nyári alakot magyar részekből: az Alsó-Hamor (Borsodmegye) barlangjából, u. m.: Szeleta és az u. n. Hermánbarlang, továbbá az ottani tuffképletbe vájt pinczekből, Egerből a «Skopetz-ház»

pinczeiből; Selmeczbányáról a Glanzenberg altárnából és ennek aknájából, lefele a mélység 148-dik ölegig. «Biharmegye» jelzettel (Muz. gy. Frivaldszky János gyűjtese). Erdélyben Kolozsvártt, a muzeum épületében találhatni.

GEN. 6. NEM. ERO. (C. K.).

(Valószínüleg *Ἠρώ* gor. személynév.)

Syn. 1837. C. Koch «Uebers. d. Ar. Syst.» I, p. 8.
Vide: Thorell «On Europ. Spiders», p. 89.

A közepszemek derek negyszögbe elhelyezettek. Az állkapcsok keskenyek az alajk felett erősen összehajlók. A fejmell magasan domboru, majdnem felgömb alaku. A lábak ritkásan elhelyezett sertetuskekkel fegyverzettek; az első pár kisse meghosszabbitott. A vegtest magas domborodásu, majdnem gömbszerű, neha páros csücskökkel. Közepes nagyságon aluli alakok. Két faj.

SPEC. 1. FAJ. ERO THORACICA. (Wid.). VASKOS EROPÓK. BRUSTIGE ERO.

(thorax = mellkas; a fejmell fejlettségére vonatkozik.)

Syn. 1834 *Theridium thoracicum*, Reuss «Zool. Misc.» p. 213
Vide: Thorell «Remarks» p. 77.

♀ Sárga-barna tarka; lábai sárgák, sötet vörösbarna és sürü gyürüzettel. A fejmell szelességre és magasságra nézve igen fejlett, sárga földön barna szegelylyel és középrajzzal. A vegtest felül egy pár szemölcsszerű csücsökkel. A fejmell magasan domboru, fejeresze csak keskenyedes által elváló; az egész olajsárga. Az oldalszemek mellett egy-egy terjedelmes barna folt; a sekely hátgödörben egy sötet folt, keresztszerű, finom kisugárzással (✝); az egész mellrész szelesen, befele egyenetlen szélü szegelylyel bekeritve, mely szegely a szemek fele vékonyodva, a homlok szelet is bekeriti. A mellvért vörösessárga, elmosódó barna foltokkal tarkitott. Az állkapcsok vörösessárgák, keskenyek s a nyelvalaku alajkra, mely az állkapocs hosszaságának kétharmadát meghaladja, reáhajlók. A tapogatók sárgák, minden izük felül-alul barnán gyürüzött, a végiz füstös, a czombiznél hosszabb. A lábak karcsuk, vékonyan végződők. Az első pár czombja erős, legnagyobb részében vörösbarna, két sárgás gyürüs folttal, a többi pár és izülete sárga, barnán gyürüzött; a czombszár és második végizen három gyürüs, ez utóbbin tövénél két igen hosszu sertetüske.

A vegtest gömbölyü, felül két párban álló, szemölcsszerü; apró csücsökkel, e csücskök elófelükön bebarnitottak, hátul sárgák, mely szin a vegtest végéig terjed. Az oldalak és a has sötéten barnasárgán mintegy porzottak.

A négy középszem derékegyszögbe elhelyezett s a homlok szeletől oly távolságra áll, a mekkora a szemnegyszög magassága. Az oldalszemek érintkezők s a hátsók, e sor középsőitől valamivel távolabbra esnek mint a mekkora a távolság e középsők között.

A zár sötét vörösbarna, közbül egy nyelvalaku lemezzel, mely előrefele kikanyarodva a két tojócsőnyilást pápaszem módra bekeriti.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·6 »
I lábpár ..... 6·6 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ előttem ismeretlen.

E csinos kis állatot csupán csak egyszer, mint kora tavaszi (márczius) alakot kaptam Doroszlón (Bácsmegye), nevezetes petéburkát ellenben több izben találtam ugyanott, rendesen téglarakásokban. E burok a legszebb készitmények egyike: barna, mintegy 4 $^{m}/_{m}$ átmérőjü gömböcske, mely egy finom, neha 18 $^{m}/_{m}$ hosszu nyelecsken csüng.

spec. 2. faj. ERO TUBERCULATA. (De Geer). CSÜCSKÖS E. HÖCKERIGE E.

(tuber = púp; a végtest felületén álló púpokra vonatkozik.)

Syn. 1778. *Aranea tuberculata* De Geer «Mem. pour serv. &c.» p. 226.

Vide: Thorell «Remarks» p. 77.

♀ A végtest igen magas, felületen két pár szemölcsszerű emelkedés. Sárgásan-barnán mintegy porzott. A fejmell modosan fejlett, felgömbszerűen domború, halványsárga színű, barna szegélylyel, közepcsíkkal és szemrajzzal.

A fejrész a melltől inkább csak a színezet által elválasztott. Az egész szemcsoport ugyanis barnás teresében elhelyezett, mely teresből az oldalszemektől a mellrész felé egy-egy szarvszerű folt kinyúlik s hosszan a hátgódör felé hajlik. A mellrész széle barnán szegélyzett, e szegély a nyelecske felett tágasan megszakított, a homlokon ellenben finomulva összeérő. A mellvért barna, a csípők állásának megfelelően sárga foltokkal díszített. A rágók sárgák, szeleik kissé füstösek. A tapogatók vékonyak, sárgák, ízületük vége barnán gyűrűzött, a többi rész itt-ott barnán foltos, a végiz a czombnál valamivel hosszabb. A lábak karcsúk, sárgák, barna díszszel; az első pár czombja a végén barna gyűrűs, hosszában rendetlen barna foltokkal borított; a szárak és második lábvégizek három-három barna gyűrűvel. A második lábvégiz tövén két gyenge sertetüske.

A végtest gömbalakú, hátrafelé igen meredek, felületen két pár, egy előrefelé szűkülő trapezben álló csűcsökkel, melyek közül a hátsó pár az elsőnél valamivel magasabb és csúcsosabb.

A zár két tág nyílású tojócsövet mutat, mely közből egy keskeny lemez által választatik el; a lemez fel- és alá felé horgonyszerűen kikanyarodó.

A közép szemcsoport egy hátrafelé kevéssé szűkülő trapezbe állítva: a hátsó sor oldalszemei ugyane sor középszemeitől körülbelül kétszer akkora távolságra mint a mekkora a távolság e sor középszemei között.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2 »
I lábpár ..... 7·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

Keves példányat csupán csak egy lelhelyről ismerem: Rakamazról (Tokaj mellett), hol is mint nyári alakot a kinestári cserjesek leveleiről szedtem.

gen. 7. nem. MIMETUS. Hentz.

(*μίμετος*: utánzott; valószínűleg a sok alakkal való rokonságra czéloz.)

Syn. 1832. Hentz «On North Amer. Spid.» in the Amer. Journ. of Scien. and Arts. XXI, p. 104.

Vide: Thorell «Remarks» p. 602 et Pavesi «Catalogo syst. del ragni del Cant. Ticino» 1873, p. 77.

A középszemcsoport egy hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, az alsó sor középszemei valamennyinél nagyobbak, egymástól saját átmérőnyi távolságra állók. Az első lábpár *nekirősödött* és aránytalanul hosszabb a többinél (legalább a ^{4}-nél); e pár és a második pár szára és második lábvégize (metatarsus) egyenetlen, hosszú sertetüskekkel fegyverzett. (A német, az előttem fekvő magyar példány szerint jellemzem, kritikájába anyag hiányában nem bocsátkozhatom.)

SPEC. 1. FAJ. MIMETUS LAEVIGATUS. (KEYS). SIKOS SZINÉSZPÓK. GLATTE MIMENSPINNE.

(laevigatus = megsimított; az alak némi csupaszságára látszik vonatkozni.)

Syn. 1863. *Ero laevigata* KEYSERLING «Beschr. neuer Spinn.» in Verh. der k. k. zool.-bot. Ges.» Wien, XIII. p. 378. Vide: THORELL «Remarks on Syn.» p. 602. PAVESI l. c. p. 78.

♂ Az első és második lábpár czombja a többi párhoz képest erősödött és meghosszabbított; szára és második lábvégize hosszu, cálló tüskékkel fegyverzett; valamennyi lábczomb felül 3—4 tüskés, alul fegyvertelen. A fejmell vörösessárga vagy sárga, a fejrész egy barnás áttört rajzzal besötétítve. Az állkapcsok függőleges állás mellett keskenyek, párhuzamosak (felül-alul egyenlő szélességüek), tövüknél világosak, egyébként (a hosszaság felső harmadrészétől lefelé) barnások. A végtest sárgásbarna és gyéren álló, barnás gyűrűkből induló szőrökkel ellátva; az oldalak világosabbak; vége némi czimerrel diszített. A fejmell hátul széles, a fejfelé jól csucsosodó-szivalaku, boltozatos; a fejrész nem barázdák, hanem szín által elválasztott; e szín halavány szemyesbarna, a hátgödörből indulva a szemek felé ágasan, áttörötten terjed. Az egész testrészen gyéren álló szőrecskék, a melyek barnás, kerek és kiemelkedő szemölcsökben gyökereznek. A mellrész oldalai szegélynélkülieK. A mellvért keskeny, sárgás, az I és II lábpár csípője előtt egy-egy barnás folttal. A rágók hosszuk, hengeresek, a kurta, erős csípőkörom táján alig lelapulók, finoman harántránczoltak, közepük táján foltszerű besötétítéssel, tövüknél világosak, azon alul sötétebbek. Az állkapcsok keskenyek, kissé csucsosodók, a rágók végét elérik, sárgásak; az alajk az állkapcsok felét érve meglehetősen széles, elkerekített.

A lábak közül az első és második pár igen hosszú, jelesen czombrészében erősödő. Az első pár czombjának vége vörösbarna karikával, a czomb egyébként alfelén nagyobb, oldalt kisebb, felül igen kis barnás foltocskákkal tarkázott. A negyedik pár szára és második lábvégize hossza közepén és a végen is egy barna gyűrűvel; valamennyi láb inkább tarka mint gyűrűs. Az első lábpár szára és második lábvégize sok hosszu és evvel elegyesen kisebb tüskékkel fegyverzett. A végtest az előtestnél csak valamivel szélesebb és nem hosszabb, kerekded, a végefelé alig csucsosodó, hátfelén barnássárga, gyéren szőrös, a szőrök szemölcsszerű, sötét emelkedésekből és karikákból indulnak; oldalai világos szemyesfehérek, a végtest közepe táján a hát lapjába benyúlók; e benyulás hátrafelé feketén szegélyezett s oldalt és lefelé folytatódva határát képezi az ékalaku czimernek, mely a fonókig lehatol. A fonók alulról és mindkét oldalról feketésen bekeritve. A has sárgás.

A közepszemcsoport egy hátrafelé szükülő trapezbe elhelyezett, az alsó középszemek külön, nagyocska, barna dudorokra elhelyezve kiállók és nagyobbak, a hátsók kicsinyek. Az oldalszemek közös, barna dudorra elhelyezve, érintkezők; a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra, mint a középsők egymás között. Az alsó sor a homlok szélétől alig áll távolabbra, mint a mekkora egy középszemének az átmérője. Felülről tekintve az alsó sor erősen kihajló, a hátsó könyeden behajló. A tapogató nyele sárga; terdize a szárinál rövidebb, csucsán, felül egy felálló, egyenes, hosszu, fekete sertetüskével; pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalaku, felső szélén könyeden kivágott, szőrös; nemzőszerve vörösbarna, előlről tekintve egy hegyes, horgosan hajlott és gyorsan vastagodó körom látható.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 4·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·2 »
I lábpár ..... 17·5 »
Hosszarány: 1, 2, 4, 3.

E nevezetes pókot mint nyári alakot csak egyszer és csak egy ♂ példányban kaptam a Tokaj és Rakamaz közötti legelők tölgyein. A nemet Hentz, amerikai jeles araneologus, amerikai alakokra alapitá; egyik faja, az épen tárgyalt, azonban Európában is előfordul, de eddig inkább csak a legdélibb részekből (Sicilia) volt ismeretes. A nem elnevezését illetve lásd: THORELL «Remarks on Synonyms» pag. 602.

GEN. 8. NEM. DIPOENA. THORELL.

(*Δίποινος* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid» pag. 91.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, láthatólag kihajló; az első lábpár a többinél hosszabb; a végtest gömbös. A fejrész homlokresze a rágók hosszánál magasabb. A lábakon semmi tüske. A rágók az első láb czombjánál gyengebbek; az állkapcsok erősen összehajlók.

SPEC. 1. FAJ. DIPOENA MELANOGASTER. (C. K.) FEKETEHASÚ DIPOENAPÓK. SCHWARZBÄUCHIGE D.

(*μέλας* = fekete, *γαστήρ* has; a has színéről.)

Syn. 1845. *Atea melanogaster* C. KOCH «Die Arachn.» X, p. 143.
Vide: THORELL «Remarks» p. 516.

♀ Előteste barnásfekete; végteste oldalain és hasfelen fehér, barnásan porozott. Lábai fehéresek fekete gyűrűzettel.

Előteste kicsiny meglehetősen domborodó; fejeresze egy barázda által meglehetősen elválik, kicsiny s előrefelé keskenyedő. Az egész előtest erősen fénylik. A végtest aránylag nagy, olyan hosszú a milyen széles, hátfelen igen csekély mértékben lapított.

A végtest barnás porozata néha elmosódó harántcsíkokká is tömörül.

A szemállást lásd II. kötet IV-dik tábla 88 *a*.

A zár egy keresztbefekvő hosszúkás dudorodás, a két végen világosabb sárgásbarna, a közepen sötétebb és sekélyen behorpasztott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »

A ♂ előttem ismeretlen.

Az egyetlen példányt találta Mocsáry Sándor Homonna tájékán, Pinus sylvestrisen; egyezik azokkal a példányokkal, a melyeket Simon úr szívességéből déli Franczia-országból birok.

GEN. 9. NEM. PHYLLONETHIS. THORELL.

(*φύλλον* = levél, *νεῖθις* = szövő, fonó; a levelek összeszövésére czéloz.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spid.» p. 90.

A középszemek közel derékszögben állók; a hátsó sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől közel kétszer távolabbra állanak, mint a mennyire állanak a középsők egymástól. Az állkapcsok keskenyek nyúlánkok, alul kissé tágulók, az alajk az állkapcsoknak egy harmad hosszát erő felkörü. A végtest szépen hossztojásdad, egyenletesen boltozatos. A lábak igen hosszúk és vékonyak. Világos elenk színezet. (A ♂ rágói nagyon fejlettek és sajátságosan fegyverzettek).

SPEC. 1. FAJ. PHYLLONETHIS LINEATA. (CL.) VONALAS BOKORPÓK. LINÍRTE STRAUCHSPINNE.

(lineata = vonalzott; a rajzra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus lineatus* CLERCK «Ar. Suec. p. 60. + ovatus p. 59. + redimitus p. 58.
Vide: THORELL «Remarks» p. 78.

♀ Világos czitromsárga, vagy fehéres végtest, előrefele egyenletesen elágazó két sor fekete ponttal, minden sorban öt-öt pont.

Válfaj: fehéres végtest, a pontsorok közötti tér vagy egészen vagy csak szélein, de szelesen, karminpiros.

Az első lábpár szárának vége többnyire kirívóan feketés gyűrűvel. A világos fejmell hajszálfinom, fekete szegélylyel. A has közepe keskenyen feketés, elmosódó, széles, fehér szegélyzettel.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze elválasztott, oldalról tekintve nem emelkedő: elől majdnem egyenesen elmetszett; az egész sárgás fehér; a mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A mellvért közel háromszögletes, sárgás, közbül egy feketés halvány hosszcsíkkal. A rágók sárgásak, tövüknél kissé duzzadozók egyébként párhuzamosak; csipőkörmük rövid, erős, vörösbarna. Az állkapcsok (lásd a nem jellegeit). A tapogatók sárgásak végizük barna-szőrös, oly hosszú mint a szár és tördiz együttvéve. A lábak hosszuk, karcsúk, a végek a czombokhoz képest nem igen vékonyodók, — különben sárgásfehérek, szinte áttetszők, szőrösek és fegyvertelenek. Az első lábpár szára a végen kirívóbban füstös, vagy feketésen gyűrűs.

A fonók körül négy fekete pont.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi opalizáló (éjjeli): az alsó sor a homlok szélétől oly távolságra, a mekkora a középszemek négyszögének a magassága. Az oldalszemek egy fekete, közös domborodáson elhelyezve, érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől közel kétszer oly távolságra, mekkora a távolság a középsők között.

A zár egy alig kiemelkedő, aránylag kis, sötétbarna köldök, egyszerű fenylő, felvetett kerettel, mely a légzőrés táján megszakított.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6—6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 17 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂, igen karcsú, hosszúlábú; rágói rendkívül fejlettek, szétállók, hosszúk; csipőkörmük hosszú, a hegyén horgosan hajlott; tövükhöz közel be és lefelé irányozva egy gyilokforma sárga, erős tövis (II. köt. IV. t. 85, *b*). Az első, második és negyedik lábpár szára végén egy feketés gyűrű. Az előtest véressárga, egy fekete közepcsíkkal, mely a nyeleeske felett keletkezve a szemek közelében elenyészik, a szélesebb mellrész hajszálfinom fekete szegélylyel. A lábak vörösessárgák és hosszúk. A végtest keskeny, hengerded igen elenkén sárga, nagy, majdnem láncszerűen összefüggő, inkább folt- mint pontsorral. A has feketés, ketoldalt egy-egy széles, párhuzamos, sárga hosszcsík. Vörös rajzú hímeket nem ismerek. A tapogató vékony nyelű, terd íze rövid, felül egy felálló vézna sertével; az egész izület sárga; pikkelye csak módosan oldalt fordított, vörösessárga, kanálalaku igen szőrös; nemzőszerve módos nagyságú; vöröses gyűjtője egyszerű domborodású, rajta — oldalról tekintve — egy kurta, éleshegyes, árforma és kissé hajlott köröm látható, mely a kanal csúcsa alatt meredezik.

Nagyságra kissé változó.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·8—6·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 —3 »
I lábpár . . . . . 15 —17 »

(A törzs mértéke a kissé előre álló rágók kizárásával).

Rágó a nyitott körömmel együtt, a nagyobbaknál 3 $^{m}/_{m}$.

Mint tavaszi és nyári alak e szép pok bokros és magasfüves helyeken, a havasok fenyőöveben nem épen ritka, úgy kertekben is található, meg pedig mind két színváltozata ugyanazon a helyen. A sárga változat gyakoribb. Tulajdonságai közé tartozik a barangolás és más, jelesen Linyphia fajok hálózatának a bitorlása. Párzását nem láttam. Peteit rendesen csőszerűen összeszőtt levelekbe rakja a ♀, s kikelésökig, mely három hét múlva megtörténik, gondosan őrzi; a petek száma 50—60.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Múzeum kert), Szovátról (Mezőhavas fenyőöve 3000 lábig), Gyergyó-Szt.-Miklós (Várhegy); magyar részekből: Pancsováról (Wojlovitzi erdő széle), Báziásról, Tarczalról, Tokajból (a «Kopasz» alji szőlőkből), S.-A.-Ujhelyről («Magos» alja), Alsó-Hámor (Borsodmegye «Puskapor torony» rétje, «Mély völgy,» «Lustavölgy.») Mocsolyásról (Borsodmegye), Selmeczbányáról «Biharmegye» jelzővel (Múz. gy. Frivaldszky János), Pestről (Rákos «Zsivora mező» Múz. gy. Pável János)

GEN. 10. NEM. THERIDIUM. (WALCKENAER).

(θηρίδιον = kis állat; az alakok apróságára vonatkozik.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 72.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 92.

Kisebb szemek. A hátsó szemsor könyveden behajló; e sor középszemei ugyan e sor oldalszemeitől oly távolságra esnek, mely a legnagyobb szem átmérőjének megfelel, vagy ezt kissé meghaladja. Az alsó sor középszemei feketék (nappali) a többi szem opalizáló (éjjeli). A végtest, a nőstényeké különösen, igen magasra domborodó, gomb vagy kürtve alaku. A Theridium-nem fajai tisztán burokkötők s hálójuk közepébe idegen anyagból ernyőt vagy harangot készítenek, a melyben lesnek s egyszersmind peteiket is őrzik (I. kötet II. tábla 52) Peteiket több versen tojva, minden részletet külön borsóalaku burokba szövik.

SPEC. 1. FAJ. THERIDIUM TEPIDARIORUM. C. K. VIRÁGHÁZI TÖRPEPÓK. GLASHAUS ZWERGSPINNE.

(tepidus = lágymeleg, innen: tepidarium = meleg virágház; a tartózkodásra céloz.)

Syn. 1841. *Theridium Tepidariorum* C. KOCH «Die Arachn.» VIII. p. 75.
Vide: THORELL «Remarks» p. 80.

♀ A Theridiumoknak nálunk legnagyobb faja (8 $^{m}/_{m}$ törzs). Földszürke; a végtest legtetején egy haránt fekvő, csucsaival hátrafelé fordított, félholdszerű fekete foltocska, e foltocska mögött egy kis enyésző sárgaság, mely a fonók felé meg néhányszor feltünik, anélkül, hogy sávot képezne. A lábak sárgás feheresek, a negyedik lábpár a végen vörösesen vagy barnásan, láthatólag gyürüs. A végtest igen magasan domboru, hosszánál rendesen valamivel magasabb.

A fejmell módosan fejlett, mellrésze a fejrésznél nem alacsonyabb, az utóbbi csucsosodó, jól elválasztott; az egész egyszínüen szennyes barnássárga. A szívalaku mellvért világos barnássárga. A rágók gyengék, hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, sárgásvörösek. Az állkapcsok keskenyek, hosszuk, majdnem párhuzamosak, végeik reszint és kifelé elkerekitettek s a rágók végével összecsök: az alajk az állkapcsoknak alig egy negyed hosszát éri, szeles és felkörü. A tapogatók aránylag rövidek, módosan fejlettek; sárgásfeheresek; czombizuk csupasz, a többi iz mindinkább szőrösödő, a végiz sürün szőrös; a szőrözet rövid és fekete.

A lábak szennyessárgák, feherek, az izületek végei alig kissé füstösödők, a negyedik pár szára végen egy meglehetősen szembetünő vörösesbarna gyürü; egyébként feketés szőrökkel borították, fegyvertelenek. A végtest, oldalról tekintve, majdnem kerek s csak épen a fonók tájan kissé csucsosodó; hosszánál valamivel

magasabb és tetemesen keskenyebb, földszürke az említett fekete folttal, neha a folt mögött határozottan, fekete ∕ szerű ágrajzzal. A has barnás; széles, határozatlan, fehéres | | szerű szegelylyel.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali) kisebbek, a többiek opalizálók (éjjeli) nagyobbak. A négy középszem derék négyszögbe elhelyezve, a hátsó középsők közötti tér egy hátsó középszem átmerőjének megfelelő; hasonló a távolság a hátsó oldal és középszemek között. Az oldalszemek érintkeznek. Az alsó sor a homlok szélétől távolabbra esik, mint a mekkora a távolság a két sor középszemei között. A homlok elkerekített, az alsó szemek előtt kiálló. Felülről tekintve az alsó szemsor kihajló, a hátsó behajló. — A zár egy egyszerű kerülékidomu vörösbarna keret, mely a légzőres feletti részen leginkább kiemelkedik; a keretben egy egyszerű domboruság látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
A végtest magassága . . . 5 »
I lábpár . . . . . 15.5 »

♂ karcsú, aránylag kicsiny; élénk rozsdavörös előtesttel és hosszú lábakkal; körtve alaku, hosszánál alacsonyabb végtesttel, melyen a fekete foltocska néha igen kicsiny, a földszürke alapszínezet néha világos.

A tapogató rövid, rozsdavörös, terdize igen rövid, kitüntetés nélküli, szárize kehelyszerű s a pikkelyel úgy mint másfelől a gyűjtővel is mintegy összeforradt; a pikkely a szárba egy tompa nyujtványnyal csuklódik, befele és oldalt fordított kanálalaku, kisse tompa orru. A nemzőszerv, kivülről oldalról tekintve, egy egyszerű hengeres gyűjtőt mutat, mely a pikkelyt teljesen kitölti s elül egy egyszerű, csavarodó, sötetszinű, szarvalaku, hosszában csatornás embolusba végződik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·1 »
I lábpár . . . . . 18 »

Egy alak, a melyről azt tartja a tudomány, hogy külföldi növényekkel hozatott be Europa virágházaiba s meghonosulván, elterjedett. A virágházakat azonban mindenek előtt kedveli, hol a sarkokban terjedelmes hurokhálót sző. A nőstény 3—5 borsó nagyságú, barnás burokba helyezi el peteit s e burkokat a hálóba néha szetszórtan is elhelyezgetve, gondosan őrzi. Ismerem eddig, erdélyi részekből: Kolozsvárról (régi botanicuskert virágháza), Görgény-Szt.-Imréről (kastély zugai); magyar részekből a Dunaszorosból (Ó-Gradena mellett Bachmayer-féle fürésztelep barakjai). — Juniusban ivarérett.

SPEC. 2. FAJ. THERIDIUM FORMOSUM. (CL.). DÍSZES T. GESCHMÜCKTE Z.

(formosus = jóltermett, szép; itt a szinezett ékességéről.)

Syn. 1757. *Araneus formosus* + *lunatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 56, 52.
Vide: THORELL «Remarks» p. 81.

♀ A Th. tepidariorumnál állandóan kisebb (5·—5·5 $^{m}/_{m}$ törzs); végteste hosszánál sokkal magasabb (4·4 $^{m}/_{m}$), élénk és sokszinü rajzokkal borított, a rajzok a hát csúcsából indulva ⋋ szerüen bocsátkoznak az oldalakba. Az alapszín sokfélekepen változó; egy a fonók felett kezdődő s a hát legmagasabb pontját megközelitő, nyelvalaku, szélességénél magasabb, világos czinner állandó. A negyedik lábpár szárának vége mindig élesen, sötéten gyürüzött; a lábak mindig világos szinüek, néha elmosódottan-gyürüsek.

A fejmell módosan fejlett, fejeresze a háttal egy szinvonalban s ékszerüen elválasztott, a mellreszhez képest keskenyedő; szinezete az alapszinhez képest változó; a sötét, néha fekete alapszinezetü példányoknál rendesen szemnyesbarna, a vörösessárga alapszinüeknel legtöbbször rozsdabarna s ez utóbbiaknál néha a fejrészen áttört füstös rajzzal. A mellvert szine a fejmell hátrészével megegyező. A rágók hengerdedek, párhuzamos oldalakkal, az alapszinezethez képest világosb vagy sötétebb vörösesbarnák. Az állkapcsok

hosszuk, az alajk felett majdnem érintkezők, a rágók alatt neha csekély mértékben kiállók, rendesen ezekkel egyenlően kinyujtottak. A tapogató kurta, vegize kuposodó, sűrűn szőrös, a czombbal egyenlő hosszuságu, a szárnál ketszer hosszabb.

A lábak módosan fejlettek, sárgásak, vagy vörösessárgák; az első lábpár szára neha besötétített, a negyedik lábpár szára végen mindig egy szembetünő, sötétebb gyürü.

A végtest magasan domborodó, oldalról tekintve egy hasas körtehez hasonlit, melynek csucsát a fonók képezik. Alapszinezete feketes vagy elenkén vörössárga, az uralkodó szin a végtest csucsán sötét foltokat képez, melyek neha egy emberi ábrázatra emlékeztető csoportositást mutatnak. E foltok közül rendesen egy feheres „ szerü világos ágrajz nyomul mindkét felől az oldalakba; szárai köze zárva, de nem általuk szegelyezve terül el a nyelvalaku czimer, mely ritkábban (a világos példányoknál) elmosódó. A has barnás vagy sárgás; a légzőres mögött rendesen egy feheres haránt folt, oldalról neha egy-egy rövidke, fehér szegelycsik.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), tetemes dudorokon fekvők, a többi szem gyengén opalizáló (éjjeli). A hátsó sor közel egyenes, a középszemei közötti távolság a legnagyobb szem átmerőjét meghaladja s nagyobb annál a körnél is, mely a hátsó oldalszemeket a hátsó középsöktől elválasztja. Felülről tekintve, az elkerekitett homlok a szemek előtt kiálló.

A zár egy kerülékidomu, kisse felvetett, keskenyszelü egyszerü nyilást mutat (⊃).

Mértékek: ♀ Törzs ..... 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2 »
végtest magassága ..... 4·5 »
I lábpár ..... 10 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ kicsiny, karcsú, mindig (legalább saját tapasztalásom szerint) elenkén rozsdavörös előtesttel és lábakkal; a végtest alapszine rozsdabarna, rajzai összefolyók, a ⌣ szerü fehér ágak azonban mindig megvannak. A negyedik lábpár szára a végen sötét gyürüvel. A tapogató rozsdavörös; terd- és szárize igen rövid, az utóbbi cseszeszerű, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalaku, a közel gömbalaku és benyomott, egyszerü gyüjtő felett kinyuló. A gyüjtőből egy csőralaku, fekete, csavart s előre irányzott — a pikkely orrát meghaladó — embolus meredez kifelé.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·2 »
I lábpár ..... 7·5 »

Az aljakban mindenütt közönséges alak, mely kertekben a kerítések zugaiban, a kerti lakok gerendázatán, az ólfa közeiben, erdőkben bokrok között, ernyővel ellátott burokhálóját (I. kötet, II. t. 52) feszitgeti, rendesen az ernyő alatt tartózkodik s a hálónak más mint préda általi megrezzentésére a földre ejti magát, hogy később a maga után fejtett fonalon ismét felkapaszkodjék. Nyár elején ivarérett. A nőstény 2—3 kis burokba szövi peteit s a burkokat az ernyő alá helyezve gondosan őrzi.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Dicső-Szt.-Mártonból; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Palánkáról, Mehádiáról, Suppanekről, Orsováról, Jeselnitzáról, S.-A.-Újhelyből, Ungvárról, az Alsó-Hámorból (Hollós), Diós-Győrből.

SPEC. 3. FAJ. THERIDIUM DENTICULATUM. (WALCK.). FŰRÉSZES T. GESÁGTE Z.

(dens = fog, denticulatum, diminutiv = apró fogas; a végtest rajzára czéloz.)

Syn. 1802. *Aranea denticulata* WALCKENAER, Faun. Paris. II, p. 208.
Vide: THORELL «Remarks» p. 83.

♀ Szürke (sárgásfeheresen és feketén porozott) gömbölyü végtest, felül egy, sárgásfehér, kirivó, mindkét szélen csipkés szalaggal, mely a végtest elejétől a fonókig terjed. A fejmell barnás. A lábak sárgás-

fehérek, barnásan, sűrűn, inkább foltozva mint gyűrűzve. — A fejmell kicsiny, szivalakú; fej és hátrésze egyenlő magasságu, a fejrész keskenyedő, ekalakra elválasztott, beékelődése végén sötétedő; az egész testrész szennyesbarnás. A mellvért aránylag széles szivalaku, barna. A rágók aránylag hosszúk, hengeresek, párhuzamos oldalnak, vörösesbarnák. Az állkapcsok keskenyek, a felkörű, alacsony alajkra hajlók, az állkapcsok végét erők, különben barnák.

A tapogató sárgás, kurta, vegize kisse kupos, szőrös, szára rövid, a végen egy keskeny barnás gyűrűvel. A lábak karcsuk és vékonyak, halvány sárgásfehérek; czombjaik néhány barna folttal, vegizeik széles barna gyűrűkkel díszítettek.

A végtest majdnem gömbölyű, hosszánál csak igen kevéssel alacsonyabb és alig keskenyebb; rajza mint fennebb. A has fekete, a fonók előtt egy nagy sárgásfehér folttal.

Az alsó sor két középső szeme fekete (nappali), módos dudorokon elhelyezett; a többi szem igen csekély mértékben opalizáló (éjjeli). Az alsó sor középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól, mint a hátsó sor középszemei; ez utóbbiak közötti köz alig szem átmerőnyi. Az oldalszemek érintkezők, a hátsók a hátsó középsőktől valamivel távolabbra mint a középsők egymástól. A homlok széle a szemek előtt kissé kiálló, igen csekély mértékben behorpasztott.

A zár egy éles szélű, szépen kerekded, homorú kivájás (⊃).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·8—4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·4 »
I lábpár . . . . . 6·8 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ igen karcsú; fekete éres, különben barna fejmelle szélesedő; végteste fekete, enyvező csipkés szalagát világos, rikító foltok jelölik; karcsú lábai olajsárgák, sötétbarna foltokkal és gyűrűkkel ékesítettek. — A tapogató rövid; terd- és szárizei különösen rövidkék; pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalaku, jól domborodó; nemzőszerve egy vaskos egyszerű gyűjtő, mely a pikkely üregét egészen kitölti, a végen két feketés, kicsiny dudorral.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2·8—3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 6·5 »

E csinos faj a köveket és sziklákat különösen kedveli, de ereszek alatt is előfordul, hol tavaszkor és a nyár elején hurokhálóját szövi s nyugvó helyét rendesen rések ben és ripacsok alatt keresi; ernyőt készíteni nem láttam. Juniusban ivarérett. Ismerem magyar részekből: Orsováról (Allion-hegy), Mehadia (fehér kereszt sziklái, Damoclet csucsa), Ogradena (Csukár máre szikla), Baziásról, Szajol (csárda ereszei), Tokajból (kőbánya), Alsó-Hámorból (Szeleta szikla), Pest vidéke (Muz. gy. Frivaldszky János), pesti temetők (Muz. gy. Pavel).

SPEC. 4. FAJ. THERIDIUM RIPARIUM. BLACKW. PARTI T. ÜFER Z.

(ripa = part, folyókról és patakokról; a tartózkodásról.)

Syn. 1834. *Theridium riparium* BLACKWALL «Researches in Zool.» p. 354.
Vide: THORELL «Remarks» p. 82.

(MENGE, «Preuss. Spinn.» II, p. 153 sub. Steatoda saxatilis.)

♀ Előteste világosabb vagy sötétebb gesztenyeszínű; végteste szinten ilyen színű, hátfelén fehéres pontokkal és övekkel tarkított, az utóbbiak közül legjobban kirívó a végtest közepe tájan keresztbefutó öv, mely közepen meg van szakadva; hasfele gesztenyeszínű, ritkán némi fehéres pontozattal. Lábai világos-

sárgák világosbarna gyűrűzettel. A zár egy egyszerű elliptikus nyilás, mely párzás idején meglehetősen kiemelkedik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
I lábpár . . . . . 7 »

♂ valamivel karcsúbb, hasonló színezetű. A tapogató térdízén egy hosszabb és egy rövidebb serte; a gyűjtő karikaalaku; az embolus a tövén széles, végefelé hirtelenül árformára vékonyodó, mellette egy széles, levélalakra kimetszett tartó, egy erős, kőbalaku oldalfoggal.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·2 »
I lábpár . . . . . 7·5 »

Nagy-Szeben vidékéről «Th. saxatile Koch» név alatt felsorolta Sıll V. Példányokat nem láttam.

SPEC. 5. FAJ. THERIDIUM VARIANS. HAHN. VÁLTOZÓ T. VERÄNDERLICHE Z.

(varians = változó; a színezet állhatatlanságára céloz.)

Syn. 1831. *Theridium varians* HAHN, «Die Arachniden» I. p. 93.
Vide: THORELL «Remarks» p. 85.

♀ Zöldessárga. A végtest hátfelén néha két fekete, egyenetlenszélű hosszcsík, néha az egész felület tiszta fekete s csak az oldalak és a fonók feletti rész zöldessárga. A vörösessárga fejmellen egy széles barna középcsík s ez állandó. A végtest jól kimagasodott, olyan magas a milyen hosszú.

A fejmell kicsiny, szívalaku; fejrésze ékszerűen elválasztott, a mellrészszel egyenlő magasságu. A hátsó középszemektől indulva egy széles barna csík vonul a nyelecskéig vagy legalább a hátgödörig, hol rendesen kissé összeszorúl. A mellvért sárgásvörös, egy hajszálfinom, a csipőknek megfelelően megszakasztott fekete szegélylyel. A rágók keskenyek, hengerdedek, párhuzamosak, sárgásvörösek. Az állkapcsok keskenyek, az alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszuságuak és színűek. A lábak karcsúk, igen vékonyak, világos zöldessárgák némi igen halvány gyűrűzettel. A végtest gömbölyű, halvány zöldessárga, változó fekete rajzzal, mely, ritkán, egészen is hiányzik, legtöbbször ( ) szerű, egyenetlen szélű csíkot képez, gyakran pedig egy fekete foltot, mely két rövid szárat bocsát a fonók felé. A has zöldessárga.

Az alsó sor két középső szeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középszem derék négyszögben elhelyezve; a hátsó szemátmérőnyire egymástól s a hátsó oldalszemektől egy szemátmérőnél valamivel távolabbra. A hátsó szemsor sugáregyenes, az alsó kihajló s a homlok szélétől körülbelül oly távolságra, a mely középszem négyszöge magasságának megfelel. Felülről tekintve a homlok csak kevesse kiálló.

A zár egy sötét vörösbarna, a has világos színezetéből kirívó, aránylag terjedelmes és kiemelkedő köldök, mely egyszerűen kivájt: kerete, a légzőres legemelkedettebb oldaláról tekintve — szerűen kimetszett.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 7 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ karcsú, színezetre és annak változataira nézve a nősténynyel egyező; a fejmell barna csíkja sokkal élesebb, a szívalaku mellvért szegélye megszakadás nélküli. A hason a légzőres feletti rész barna, köldökszerűen kidomborodó. A lábak és a tapogató vörösessárgák. A tapogató rövid; térd és szárize igen rövid; pikkelye kanálalaku, jól bemélyedő; a több kigyózó forradást mutató, vörösessárga gyűjtő a pikkely

üret egészen kitölti; oldalról tekintve a gyűjtő közepe táján egy belülről és lefele álló fekete, eltompított végű nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs . . . . . 2·8 m/m ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 6·5 »

E csinos kis pókot magyar részekben csak egyszer találtam mint nyári alakot (junius) több példányban, még pedig a Tokaj és Rakamaz közötti egyes tölgyfák koronáján, hol kis hurok hálóját szövé; ernyőt nem vettem észre. Erdélyben Kolozsvár körül bokrokon gyűjte Schuszter Károly.

SPEC. 6. FAJ. THERIDIUM SISYPHIUM. (CL.). SISYPHUS T. SISYPHUS Z.

(Sisyphus, a mythos kögörditője; a kis állat peteburkaira, vagy arra vonatkozik, hogy gyakran leejti magát s ismét az ernyőhöz kapaszkodik.)

Syn. 1757. *Aranea sisyphius* CLERCK, «Aran. Suec.» p. 54.
Vide: THORELL «Remarks» p. 86.

♀ Levelalakú színes hátmezővel, melynek fehér bordái a fehéres oldalakból nyomulnak be; a végtest vége felé egy, a fonókig lehatoló fehér középcsík; a hason, közel a fonókhoz, állandóan egy tompa háromszögletes fekete folt. A végtest gömbölyű s csak a fonók képeznek némi csücsosodást. Az oldalak mindig szennyesfehérek. A hátmező közepe legtöbbször fahéjbarna, szélei szélesen feketék, az oldalokból benyomuló fehér ágak által levélmódra bordázottak. Az előtest és a végtagok sötétes vörössárgák, barnával jegyzettek. A fejmell szivalakú, fejerésze módosan elválasztott, keskenyedő; az egész sötétes vörössárga. A hátsó szemsortól, s oly szélesen mint e szemsor, egy barna csík indul s a hátgödrön át a nyeleceskéig tart; a mellrész szélei barnulók. A szivalakú mellvért egyszinűen vörössárga. A rágók keskenyek, párhuzamosak s ilyenek az állkapcsok is, melyek az alajkra hajlók, vörössárgák. A tapogató rövid, sárgásvöröses; vége kissé kúpos, hosszabb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karcsuk, vörösessárgák, a czomb-tövek kivételével valamennyi csukló barnavörös gyürüvel ékített. A végtest gömbölyű, színezete fennebb leiratott. A has, úgy mint az oldalak, szennyesfehér, néha barna foltos; a fonók előtt egy fekete, tompa-háromszögű folt. Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi igen gyengén opalizáló (éjjeli), valamennyi közel egyforma nagyságú s egyformán kiálló. A négy középszem derék négyszöghe elhelyezett, a hátsók közötti köz több mint szemátmérőnyi s egyenlő avval, a mely a hátsó oldal és középszemek között létezik; felülről tekintve, az alsó sor könnyeden kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár egy egyenletesen és alig kiálló barna keret, mely egy kerekded ⊃ egyszerű kivájást bekerít.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·5 m/m ebből
fejmell . . . . . 1·7 »
I lábpár . . . . . 8 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Mint nyári alak és olyan, a mely a havasok fenyőövébe is felhatol, de az aljakban és síkon is található; gyakran előfordul. A havasokon jelesen a Juniperus-bokrokat kedveli, melyeken hurokhálóját feszitgeti, sürün és finoman bélelt, fészekszerü, lefele néző ernyőjét rendesen egy kiálló ág tüi köze szövi, illetőleg magvakból is összeszövögeti, itt őrzi 1—2 gömbölyű, zöldesszürke peteburkát, mely mindössze 30—40 petét tartalmaz. Fiait eteti, úgy, hogy a hálóba akadt prédát hátsó lábához kötve, az ernyő alá viszi, ott megerősíti, mire a fiak elboritják s csakhamar ki is szivják az áldozatot. Hímjét találnom nem sikerült.

Ismerem magyar részekből: Szajolról (Alföld), az Alsó-Hámorból (Borsodmegye), csorbai tó, (Liptó, Kárpát, a fenyőövben), Lucsivnáról (Szepesmegye, Szakmáry Donát parkja), Pribilináról (Liptó, «Zakamenieszko» Pongrácz-fele major), Likauka (Liptó, várhegy); erdélyi részekből: Kolozsvárról és a csíki havasokról (Nagy-Hagymás alja).

SPEC. 7. FAJ. THERIDIUM PICTUM. (WALCK.). FESTETT T. GEMALTE Z.

(pictum = festett; a színezet élénkségéről.)

Syn. 1802. *Aranea picta* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.
Ville: THORELL «Remarks» p. 83.

♀ A végtest gömbszerű, felül tiszta fekete alapszínű; a háton végig egy elenk vörösbarnás hosszcsík, mely két oldalt levélalakra fogacsolt és finoman, hófehéren szegélyzett; a fogacsok éles-hegyesek; oldalai szürkék s a hát fekete színébe hegyes fogacsokkal benyomúlók, úgy azonban, hogy a középcsíkot nem érik s csipkézetök és a középcsík fogacsai között a fekete alapszín szélesen elterül. Az előtest és a lábak világos barnásvörösek, az előbbi középcsíkos és szegélyes, az utóbbiak barnák, sűrű gyűrűzettel. A fejmell módosan fejlett, kissé szélesedő; fejrésze ékalakra elválasztott, keskeny, bebarnított, homlokrésze, felülről tekintve, a szemek előtt nem áll ki. A fejrész bebarnítása csikszerűen folytatódik a hátgödrön át a nyelescsőig. A mellrész oldalai szélesen és elmosódva bebarnítottak. A rágók hengerdedek, keskenyek, párhuzamosak, barnásvörösek. A mellvért szívalakú, barnásvörös, szélei széles, elmosódó barna szegélylyel. Az állkapcsok keskenyek, a rövid elkerekített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kinyúlók. A lábak czomb- és szárize tövén, végén és valamivel a közepén felül sötétbarna gyűrűs, a gyűrűk szabálytalanok, czikázók. A has fekete.

Az alsó sor középszemei feketék (nappali), a többi szem kevéssé opalizáló (éjjeli); a négy középszem derék négyszögbe elhelyezett, a két hátsó közötti köz egy szemátmérőnél tágasabb; a hátsó oldalszemek a hátsó középsöktől valamivel távolabbra esnek, mint az utóbbiak egymástól. Az alsó sor és a homlok széle közötti tér a szemnégyszög magasságát alig meghaladó. A zár két, a legzőrös felett fekvő hosszukás, barnásvörös dudorodást mutat; inkább hártyás mint chitines.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 10 »

♂ előttem ismeretlen.

Mindössze egyszer találtam a Kárpátok alján a csorbai tó környéken, Juniperuson, mint nyári alakot.

SPEC. 8. FAJ. THERIDIUM FRIVALDSZKYI. N. SP. FRIVALDSZKY T. FRIVALDSZKYS Z.

(Frivaldszky János jeles magyar term. búvár tiszteletére.)

(VII. tábla 154, *a* szemállás, *b* törzs, *c* első lábpár, *d* a ♂ tapogatója, *e* mérték.)

♂ Előteste világos barnássárga, szélein barna finom szegélylyel, közepen egy finom barnás hosszvonással, mely a fejrész felé villára oszlik, a szemcsoportot azonban nem éri el. Lábai világos barnássárgák, minden íz vége széles, feketés gyűrűvel díszítve. A végtest felülete fehér, hat vagy hét fekete ponttal, melyből három a közepre esik; a végén, két oldalt egy-egy terjedelmesebb fekete folttal. Hasa barnás. A foltok rendesen kirívóan élesek, csak néha kissé összefolyók.

A fejmell szélesedő; mellrésze körded, közepén, hosszában, kissé csatornásan benyomott, a fej módosan emelkedett. A mellvért szívalakú, barnássárga, finom, fekete szegélyű. A szájrészek vörösesbe hajló-barnássárgák. A lábak hosszúk, igen karcsúk, gyűrűzetük kirívó; minden terdíz csúcsán egy finom tapintó szőr. A végtest tojásdad, oldalról tekintve kissé magas-ívesen emelkedésű.

A két sor középső szemei derék négyszögben állanak, az alsók kisebbek és feketék, a hátsók opalizálók. A hátsó szemsor alig észrevehetően behajló, az alsó kihajló; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor középsői távolabbra a homlok szeletől, mint a hátsó sor középsőitől.

A tapogató karcsu; terdize vastagságánál nem hosszabb, szárize még ennél is rövidebb s külső oldala végéből egy hosszu, keskeny, tompavégű nyújtványt bocsát, mely, a nemzőreszhez alkalmazkodva, előre irányul. A gyűjtő külső oldala körtealaku, kissé lapított s e lapján egy kigyózó sötétebb csikot visel.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·5 »
I lábpár ..... 11·5 »
II » ..... 7·3 »
III » ..... 5·2 »
IV » ..... 7·5 »

♀ Előttem ismeretlen.

E szép fajt a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken találtam juniusban; Frivaldszky ur Pecs környeken gyűjtött szinten egy ♂ példányt. Juniusban ivarérett. Eddig sehol sem irattott le.

SPEC. 9. FAJ. THERIDIUM TRISTE. HAHN. GYÁSZOS T. TRAUER Z.

(tristis = gyászos; a sötét színre czéloz.)

Syn. 1831. *Theridium triste* HAHN, Die Arachniden, p. 89.
Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Sötét, fényes-fekete. A csipők, czombok és lábvégek szennyes vörösessárgák. Kis alak, kis fejmellel és hólyagszerű, nagy végtesttel, mely hosszánál sokkal alacsonyabb és fenylő, a fonók felett messze kiallo. A fejmell módosan fejlett, fejerésze emelkedett, mellrésze a nyelecske felé lecsapott; az egész sötétbarna. A hátrafelé csak kevéssé csucsosodó mellvért kissé domborodó, fekete-fényes. A rágók kevéssé hengerdedek, párhuzamosak, barnák; az állkapcsok és az alajk fényesfeketék, az előbbiek az utóbbi felett összehajlók s a rágókkal egyenlően kiallok. A tapogatók vaskosak; a végiz csucsosodó, a szárizzel egyenlő hosszúságu, alsó felén megfekvően szőrös. A lábak rövidek, kissé vaskosak; csipőik és czombjaik szennyes vörösessárgák, az utóbbiak végükön barnán füstösek; a terd- és szárizek füstbarnák, a lábvégek vörösesbarnán világosodók. A végtestnek hát- és hasfelé fényesfekete. Az alsó sor közepszemei feketek (nappali), a homlok felett kiálló tetemes dudorokra helyezettek; a többi szem elenken opalizáló (éjjeli). Mindkét sor közepszeme hátrafelé szűkülő trapezbe elhelyezett, a hátsó sor közepszemei közötti távolság egy szemátmérőnél kisebb; ugyan e sor oldalszemei a közepszemektől másfél szemátmérőnyi távolságra állanak.

A zár egy barnafekete negyszog tercse, mely a legzőres előtt egy hosszukás, keskeny, harántfekvő, egyszerű dudorodást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1 »
I lábpár ..... 3 »

♂ előttem ismeretlen.

A lábak hosszarányát pontosan megalapitanom nem sikerült, MENGE szerint («Preussische Spinnen» pag. 176.) 1, 4, 2, 3.

Alakja szerint közelebb áll nemely Singákhoz, jelesen a Singa pygmaea SUND.-ra emlékeztet; az éjjeli és nappali szeme közelebb hozzák a Theridiumokhoz, mig a szemállás, jelesen a közepszemek trapeze, ismét eltávolitja azoktól. Mindössze, a rendszerezés szempontjából, a nehezen beoszthato alakok egyike, mely nemely Singákkal együtt az Orbitelariak és Retitelariak között mintegy átmenetet képez.

Egyedül csak a Tokaj melletti legelők magános tölgyeiről ismerem, mint nyári alakot.

SPEC. 10. FAJ. THERIDIUM BIMACULATUM. (LIN.). KÉTPETTYES T. DOPPELPUNKT Z.

(bis és macula = kétszer pettyezett; a végtest felületén álló két világos pontról.)

Syn. 1767. *Aranea bimaculata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. XII, I, 2, p. 1033.
Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Karcsú; rendkívül hosszú, vékony első lábpárral. Fejmellc vörösbarna; végteste tiszta fekete; lábai halavány szalmasárgák, tapogatói erősek, barnák. Fejmellének fejerésze, oldalról tekintve, meglehetősen magasra felvetett; homloka a szemektől kifelé — a rágók tövére — rézsútosan lecsapott. (A magyar példányoknál a végtest két pettye mérőben hiányzik.) — A mellvért szélesen szívalakú, vörösbarna, az alajk mögött kissé csúcsosan domborodó (mintegy golyvásodó). A rágók hengeresek, nyújtottak, párhuzamosak. A vörösbarna állkapcsok keskenyek, egymásfelé hajlottak, a rágókkal egyenlő hosszúságúak; az alajk széles, alacsony, elkerekített. A lábak vékonyak, karcsúk, egyszínűen szalmasárgák. A végtest keskeny, kissé hengeres, végével igen módosan a fonók felett kiálló s úgy mint a has tisztafekete.

Az alsó szemsor két középszeme fekete (nappali), a többi szem csekély mértékben opalizáló (éjjeli); a négy középszem derék négyszögben áll. A hátsó sor négy szeme egyenlő távolságra egymástól, a közök körülbelül két szemátmérőnek megfelelők; e sor egyenes; az alsó sor, felülről tekintve, kihajló, a homlok szélétől nagyobb távolságra, mint a mekkora szemnégyszög magassága.

A tapogató hosszú, aránylag erős, egészen barna; nemzőszerve hosszúkás-bunkósan kivastagodott. A pikkely kanálalakú, oldalt befelé fordított s fekete, erős szőrözettel borított. A szárúz messzire, nyújtványosan a pikkely üregébe nyomúl, kívülről, oldalt tekintve, a pikkely vége felé egy oldalt kiálló, könyvedén hajlott, vastag, fekete és módosan hegyesedő embolus látszik ki.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
I lábpár . . . . . 9·3 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot csupán csak egyszer találtam a Tokaj és Rakamaz közötti tölgyeken. Erdélyben találtam Nagy-Szeben környékéről a Sill V. gyűjteményében.

SPEC. 11. FAJ. THERIDIUM PULCHELLUM. (WALCK.). CSINOS T. HÜBSCHE Z.

(pulchellus = csinos, szépséges; a végtest díszére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea pulchella* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 208.
Vide: THORELL «Remarks» p. 89.

♂ Karcsú, hosszúlábú. A végtest sárgásfehér, felületen egy meglehetősen széles, levélmódra fogacsolt, elejétől a fonókig nyúló, fahéjbarna középcsík, mely hegyesen indulva gyorsan szélesedik, a fonók felé ismét egyenletesen keskenyedik, végre csúcsosan végződik. A fejmell és a lábak élénken vörösessárgák.

A fejmell fejerésze szélesedő, oldalról tekintve, kissé kiemelkedő, a mellrésznél sötétebb; a mellrész kissé lapuló, világos vörösessárga. A szívalakú mellvért közből világos vörösessárga, szélein szélesen és elmosódva sötétebb. A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyúlók, vörösessárgák; ilyen színűek az állkapcsok is, melyek keskenyek, az alacsony, elkerekített alajkra hajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságuak.

A lábak közül az első pár a többihez képest igen hosszú, kissé nekierősödő, élénken vörössárga czombokkal, halványabb szárakkal, melyeknek végei ismét élénkebb vörössárga színűek; a többi lábpár halavány vörösessárga czombbal. Valamennyi lábon a két lábvégiz egy finom, barna gyűrű által elválasztott. A végtest az oldalokban egy, a nyelecske felől jövő, elmosódó hebarnítással. A has szennyes sárga-

barnás. Az alsó sor két középső szeme barna (nappali), a többi szem módosan opalizáló (éjjeli). A közép szemcsoport derék négyszögbe állítva; a hátsó sor középszemei közötti távolság egy szemátmérőnél sokkal nagyobb, ugyane sor oldalszemei a középsőktől körülbelül másfél szemátmérőnyi távolságra elhelyezve. Az alsó sor a homlok szélétől körülbelül annyira, mint a mekkora a szemnégyszög magassága. A homlok függőleges.

A tapogatók nyele halványsárga, vékony; a nemzőszerv vörössárga, tetemesen kivastagodó és nyújtott; a térdiz a szárhoz kissé horgosan görbítve áll, a száriz kehelyszerű, kívülről és oldalról tekintve, kimetszett; a pikkely nyújtott, csúcsosan-kanálalaku, befelé oldalt fordított; a nemzőszerv egy csavaros vörösessárga gyűjtőt mutat, melynek végén egy serteszerű, hosszú, tisztafekete embolus felülről le- és befelé, majd a pikkely csúcsa felé kanyarodik s így egy vörösessárga, a pikkely csúcsába belefekvő, törzserűen lapos és hegyes nyújtványt körülfog.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
I lábpár . . . . . 7·5 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Mint kora tavaszi alakot (április) csak egy hímet ismerem Palánkáról (Bácsmegye). Erdélyből említi dr. Seidlitz és Sill.

GEN. 11. NEM. STEATODA. SUND.

(στεατώδης = faggyús, zsíros; a test zsíros fényére vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL „*Conspectus Arach.*“ p. 16; (ad partem).
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 93.

Az oldalszemek érintkeznek; a hátsó sor behajló; valamennyi szem nagyobb mint a Theridium nemé. A hátsó sor középszemei ugyane sor oldalszemeitől oly távolságra állanak, mely kisebb a legnagyobb szem átmérőjénél. A végtest legtöbbször kurta-tojásdad, felületén kissé lelapított.

A rágók a lábak czombjánál vékonyabbak. A lábak fegyvertelenek. Ritkás, de annál terjedelmesebb vitorlát szövő fajok; a háló hurokkészlete, felül-alul terjedelmes, többnyire résüntösen fekvő.

SPEC. 1. FAJ. STEATODA CASTANEA. (CL.). GESZTENYESZÍNŰ FAGGYÚPÓK. KASTANIENBR. FETTSP.

(castanea = gesztenyebarna szín; az általános színezetre céloz.)

Syn. 1757. *Araneus castaneus* CLERCK, «Aran. Suec.» p. 49.
Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀. Gesztenyebarna, szürkével elegyítve. Az előtest és a lábak agyagsárgák vagy barnásak, sötétebb gyűrűkkel. A végtest hátfelén a világosabb gesztenyebarna szín, egy az egész hátlapot elborító mezőt képez, mely a sötétebb oldalak felé, egy a végtestet vízszintes irányban körüljáró, hullámzatos fehér vonal által határoltatik. E körded mező egy, az egész hátfél hosszában végig vonuló, finom, fehér középcsík által két felre oszlik, a fehér csíkot a fonók felé 2—3 rövidke, finom, fehér harántvonalka keresztezi.

A has fehéres, a fonók és légzőrés közé eső középterén két ( ) szerűen álló barna folttal; a fonók két oldalán egy-egy commaszerű barna vonalka. — A fejmell mellrésze szélesedő-kerekded, módosan boltozatos, a hátgödörből csillagszerűen elrendezett barázdák futnak a lábak felé s e barázdák közei sötétesek; a fej keskenyedő, okalakra elválasztott, szemyes agyagsárga. A mellvért agyagsárga, kissé fustösödő szelekkel; különben szívalaku.

A rágók hengerdedek, aránylag kisse vesznak, vörössárgák, a csipőkörön tájan vörösbarnák. A keskeny állkapcsok az alacsony, elkerekített alajk felett összehajlók, a rágókkal egyenlő hosszúságra kiállók, agyagsárgák, a végük felé vörösbarna, kisse határozatlan szegelylyel.

A tapogatók agyagsárgák, a szár és végiz vége kissé füstösodő, szőrözetük jelentéktelen; a végiz a szárnál hosszabb, a czombnál rövidebb. A lábak agyagsárgák (az élő állatnál e szín sajátságos füstösséggel fedett, mely a borszeszben gyorsan elenyeszik); a czomb és szárik határozatlan, elmosódó közép és határozottabb véggyűrűvel; a második lábvég (metatarsus) vége szinten barnagyűrűs; különben arányos fejlődésűek, szőrösök; a szőrök apró, fekete gombocskákból indulnak. A végtest az előtesthez képest puffadozó, szélesen-tojásdad, kissé lelapított, faggyúfényű, majdnem csupasz (színezetét lásd fennebb).

A szemek nagyocskák. Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A négy középső szem deréknégyszögben elhelyezve egymástól egy szemátmérőnél kisebb, távolságra; a hátsó sor oldalszemei a hátsó középsöktől alig szemátmérőnyire. A hátsó sor — felülről tekintve — közel egyenes, az alsó kihajló; az utóbbinak a távolsága a homlok szélétől a középső szemnégyszög magasságánál valamivel nagyobb.

A zár egy világosvörössárga, jól kimagasló, kissé haránt elnyuló köldök, élén egy emberi zárt szájhoz hasonló hasítékkal, melynek közepéből egy terjedelmesebb benyomás nyulik hátra felé (A).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 «
I lábpár . . . . . 1·2 «

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Karcsúbb, kerekdedre fejlett, elenkebb vörössárga színű előtesttel és lábakkal, egyébként a nősténynek megfelelő rajzzal.

A tapogató aránylag hosszú nyelű; térdize rövid, határozottan görbített, a száriznél sokkal rövidebb; a száriz a pikkely felé egyenletesen erősödő, úgy hogy a pikkely kapcsolati pontján a pikkely vastagságába mintegy átmenő. A pikkely kanálalakú, igen nyújtott, vékonyodó csúcsba kifutó, szőrös; a nemzőszerv sárgásvörös, világos, a pikkely üregét kitöltő és kissé csavaros; oldalról tekintve, a gyüjtőhöz illeszkedve és előre irányozva egy erős, sötét-vörösbarna nyujtvány látható, mely kissé oldalt görbült és hirtelenül csúcsosodó.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 «
I lábpár . . . . . 13·8 «

E faj szorosan illeszkedik az ember háztartásához s csak igen ritkán található erdők szélén, ott is rendesen emberi lakok közelében. A házak zugaiban, a szobákban épen úgy mint az elestárakban, istálókban, nevezetesen pedig az árnyékszékekben, egész éven át bőven található. Ritka vitorláját nagy terjedelemre szövi a sarkokba; a vitorla felett és alatt terjedelmes hurok-hálózatot készít s a helyiséghez képest majd a falon, majd tágasb repedésekben lesi e prédát. Több példány hálója néha összeér, úgy, hogy több állat érzi meg azon egy préda beakadását s valamennyi kirohan. A legerősebb rendesen elveszi kisebb szomszédja prédáját, melyet a fonalak elrágása által kiszabadítva, hátulsó lábainak egyikéhez köt s így hálójába átczepel. A legnagyobb légyfelékkel, sőt erős bogarakkal (Harpalus rufipes) könnyedén megküzd s legyőzi. A préda beburkolását a hátsó lábpárral végzi. Sok ivarérett példánya rosekben áttelel. Kora tavasztól késő őszig kapható s legalább két nemzedéke fejlődik ki egy idény alatt. Ritkás, gömbölyű, fehér peteburkát a sarkokba alkalmazza és gondosan őrzi. A hímek a párzás után gyorsan elpusztulnak; a nőstények az ifjú nemzedékek kikelését bevárják, s fiakat a második vedlésig gondozzák, mire elpusztulnak.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Görgény Szt.-Imréről, Sárpatakról, Oláh-Fenesről, Parajdról, Gyergyó-Szt.-Miklósról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemények) s még számos más pontról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Ujvidékről (setabely ákáczai), Zimonyból (te-

herhajók belseje), Pancsováról (Wojlovitzi erdő széle), Mehádiáról (kutházak), Orsováról (Contumaczia), Báziásról, Szajolról, Rakamazról, S.-A.-Ujhelyről, Ungvárról, Parádról, Veszprémből, B-Pestről (Muz. gy. Pavel és Moesáry).

SPEC. 2. FAJ. STEATODA BIPUNCTATA. (LIN.). KÉTPONTOS F. ZWEIPUNCT F.

(bis és punctum = két pont; a végtest fehér rajzára czéloz.)

Syn. 1758. *Aranea bipunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 260.
Vide: THORELL «Remarks» p. 91.

♀ Megyszínbarna; a végtest felülete légtöbbször elmosódva világosabb. A végtest elejét egy fehéres vonal köriti; közepén, hosszában egy meglehetősen széles fehér csik vonul végig, mely közepe táján vagy megszakasztott vagy 2—3-szor kiszélesített, olykor elmosódott, gyakran pedig hiányzik is. A has közepe keskenyen barna, a fonókat — keskenyen — ugyane szín keriti; a barnaságban a légzőrés alatt egy világos folt; a has külső szélei szélesen sárgásfehérek s e szín a fonókat is bekeriti. A fejmell sötét vörösbarna, a lábak sárga vörösek, vörösbarnán sötétítve. Az egész test és végtagok szőrösek. A végtest az előtesthez képest igen puffadt, szélesen körded, kissé lenyomott, élénken zsírfényű.

A fejmell szélesre fejlett, majdnem körded, boltozatos; fejrésze ékalakra elváló, könnyedén emelkedett, keskenyedő, elől elkerekített. A mellvért vörösbarna, durván pontozott, szőrös. A rágók aránylag véznák, hengerdedek, vörösbarnák. Az állkapcsok kissé szélesedők, egészen az alacsony, félkerek alajkra hajlók, vörösbarnák, végök felé kissé világosodók. A tapogatók vörösessárgák, végizük bebarnított, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb, a czombnál sokkal rövidebb. A lábak meglehetősen vaskosak, aránylag rövidek (a St. castaneáéhoz viszonyítva), sárgásvörösek, barnásan inkább sötétítve mint gyűrűzve.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem élénken opálizáló (éjjeli); az élő állatnál az opálizálás szabad szemmel is látható); a két sor középszemei derék négyszögbe elhelyezve, az alsók meglehetősen kidomborodók. Felülről tekintve, a hátsó sor valamennyi szeme közötti közök szemátmérőnyiek, a sor közel egyenes, az alsó sor oldalszemei a középsőkhöz igen közel állók s e sor a homlok szélétől oly távolságra esik, a mekkora a középső szemnégyszög magassága.

A zár sötétbarna, nem kiemelkedő; két tojócsövének kerek nyilása látható és egy ⊥ forma lemez által választtatik el, illetőleg hátulról körittetik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 «
I lábpár . . . . . 8 «

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb végtesttel, fejlettebb fejmellel, aránylag hosszabb, erős lábakkal. Színezete talál a nőstényével. A tapogató hosszú; tördize rövid, görbített, a módosan kivastagodott szárizzel *egyenlő hosszúságu*, mindkettő, felül, hosszú, erős szőrözettel borított. A nemzőszerv bunkószerűen s a szárnál sokkal vastagabbra kidagad, pikkelye oldalt befelé fordított, kanálalakú, a vége felé kissé résüntösen elmetszett; a nemzőszerv, a pikkely oldaláról s kissé előről tekintve, egy szerfelett erős, hegyes, félkörbe görbített, vörösbarna nyujtványt tüntet elő, mely egy tűhegyes, finom, fekete embolust körit.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 9·5 »

Ennél valamivel kisebb is előfordul.

A St. castaneánál sokkal ritkább s leginkább a szabadban, nevezetesen a fák cláll kérge alatt található, hol a szűk helyiséghez szabja hurokhálóját. Leginkább nyári alak. Szaporitását nem ismerem.

Találtam eddig, erdélyi részekben: Tordán (hasadék), Sárospatakon, Kolozsvárt, Nagy-Szebenben (Sill és Bergleiter gyűjtemény), Görgény-Szt.-Imren és a Csikban (Balánbányán); magyar részekben: Doroszlón, Zomborban, Apatinban, Orsován, Pribilinán (Lipto, «Zakamenieszkó» Pongrátz-féle major), B-Pesten (Muz. gy. Frivaldszky I.), Ungvárt (Muz. gy. Vidra Ferdinánd).

SPEC. 3. FAJ. STEATODA TRIANGULOSA. (WALCK.). HÁROMSZÖGÖS F. DREIECK-F.

(triangulus = háromszög; a végtest fehér rajzaira céloz.)

Syn. 1802. *Aranea triangulosa* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 207.
Vide: THORELL «Remarks» p. 505.

♀ Előteste vörösbarna; a végtest felülete szép sötétbarna, fehéres díszszel ékesített; e dísz szembetűnő része a közép csík, mely rendesen négy △ szerűen összetett háromszögekből áll, melyek nagyságszerint, a fonók felé, mindinkább csökkennek. A lábak rozsdasárgák, az ízek végei gyűrűsen sötétedők. A fejmell kerekded, domború, fejrésze ékalakra elválasztott, keskenyedő, elől elkerekített. A mellvért vörösbarna, pontozott, gyéren szőrös. A rágók jól kinyujtottak, hengerdedek, párhuzamosak, barnavörösek; az állkapcsok a meglehetősen magas alajkra hajlók, szélesedők, világosb-vörösbarnák.

A tapogató rozsdasárga, módosan szőrös; vége a czomb hosszát megközelítő s oly hosszu mint a szár- és terdiz együttvéve. A lábak karcsuk, arányosak, rozsdasárgák, az ízek végei láthatóan sötétebb gyűrűsök. A végtest rendes-tojásdad, nem lenyomott, barna; felülete közepén a fennebb leírt csíkkal, oldalaiban egy-egy ékalaku és foltszerű darabokra szakgatott fehéres csíkkal. A has barna, a fonók előtt két világos, commaszerű vonalkával díszítve.

Az alsó sor két középső szem fekete (nappali), a többi szem opálizáló (éjjeli). A négy középszem derék négyszögbe elhelyezve. A hátsó sor egyenes; a szemei közötti távolság egy szemátmérőnél valamivel kisebb. Az alsó sor, felülről tekintve, könyveden kihajló; távolsága a homlok szélétől másfélszer akkora, mint a mekkora a szemnégyszög magassága.

A zár egy a legzöres felett keretszerűen emelkedő barna koldok, a keretrész mögött egy egyszerű kivájással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 12·5 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 4, 2, 3.

Változat: ♀ szennyes fehér hassal és oldalakkal; a közepcsík háromszögei elfolyók, igen kiszélesedettek, éppen csak két barna, hullámos csík közze foglaltak.

♂ a nőstényhez képest igen kicsiny, karcsu, fejlett előtestű. Lábai és tapogatói sárgák, nem gyűrűzöttek. A kis végtest eleje fehéres, mire egy csík következik, mely csak két nagyobb △-ből áll; a többi szám és rajz talál a nőstényével. A tapogató hosszú; szárize a terdiznél kétszer hosszabb, előrefelé egyenletesen vastagodó; a szár- és terdiz együttvéve a czombnál rövidebbek. A pikkely kanálalakú, hirtelenül csűcsokba kifutó, szőrös, oldalt befelé fordított; nemzőszerve sárga; a külső oldalról tekintve egy csatornás, vastag, szarvszerűen hajlott nyujtványt mutat, mely a pikkely hegyet nem éri el.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·6 »
I lábpár . . . . . 9 »

Déli alak, melyet Thorell tanár (l. c.) Florencz és Nizza környéken gyűjtött, s melyet magam hazánk déli részeiből ismerek, hol a háztájakat, jelesen a kerti lakok ereszeit, az árnyékszékeket is lakja, s nyár derekán 1—2 ritka szövetű, hófehér petéburkot őriz, melyeket rendesen gerendák és deszkák aljára erősít. Nem épen gyakori. Gyűjtöttem Doroszlón, Orsován és Pancsován.

SPEC. 4. FAJ. STEATODA GUTTATA. (WID.). CSEPPES F. GETROPFTE F.

(gutta = csepp; a végtest világos rajzára vonatkozik.)

Syn. 1834. *Theridium guttatum*, WIDER «Zool. Misc.» p. 235 (241).

Vide: THORELL «Remarks» p. 93.

♀ Igen kicsiny (törzs 2,2 $^{m}/_{m}$), sötét barnásfekete; a végtest hátfelén egy négy fehér pontból álló középsor, az első két pont nagyobb; mind a két oldalban két-két fehér pontocska; a has barnásfekete. A lábak barnásvörösek sötétebb ízvégekkel. A fejmell kerekded, a nyelecske fele szívformán kivágott, domborodó, sötét vörösbarna; fejrésze ekalakra elváló, keskenyedő; az egész felület durván pontozva-ráncozott, apró, gyér szőrözettel. A mellvért szívalakú, sötét vörösbarna, igen durván pontozott, gyéren szőrös.

A rágók hengerdedek, párhuzamosak, jól kinyújtottak, az állkapcsok vörösbarnák, durva felületűek, az alajkra hajlók s a rágókkal egyenlő hosszuságuak. A tapogatók barnásvörösek, végízők valamivel hosszabb mint a szár- és térdíz együttvéve, módosan szőrösök. A kisse vaskos lábak czomb- és szárvégei sötétedők. A végtest közel gömbölyű, zsírfényű, szétszórtan pontozott keményes bőrrel fedett és igen gyér és jelentéktelen szőrözetű (színét lásd fennebb.)

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem gyengén opálizáló (éjjeli). A középszemek derek négyszögben állnak. A hátsó sor négy szeme szemátmerőnyire egymástól; e sor egyenes, az alsó kihajló (az alsó sor távolságát a homlok szélétől pontosan meghatározni nem sikerült).

A zár egy barnásfekete, a legzőres előtt és harant fekvő, ránczolt hossznegyszögű lemezből áll, mely minden oldalán kisse kivágott, a hosszoldalakon nyílnak a tojócsövek.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 3·8 »

♂ karcsúbb, feljettebb fejmellel, kisebb, kerek és gömbölyű végtesttel; egyébként a nőstény színezetének megfelelő; a végtesten elenkebb sárgásfehér pontokkal, melyek közül némelyik látszólag két felből áll. A tapogató vörösbarna, hosszú és nagyon bunkós; térdíze gyenge, rövid, szárize gömbösen dagadt rövid, a pikkelytől jól elválasztott, a térdízzel együtt a czombnál rövidebb. A pikkely kanálalaku, feketebarna, szőrös; nemző szerve kívülről s oldalról tekintve egy egyszerű gyűjtőt mutat, melyből egy éles, hegyes, kurta, szuronyszerűen hajlott nyujtvány, e mellett egy ↿ alaku második nyujtvány meredezik; az előbbi a pikkely végét valamivel meghaladja.

Mértékek: ♂ törzs . . . . . 2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 0·8 »
I lábpár . . . . . 4 »

Csak egy párt ismerek, melyet az Alsó-Hámor (Borsodmegye) sziklagörgetegeiben, mint nyári alakot gyűjtöttem (MENGE szerint a színezet világosba változó, lásd MENGE A. «Preussische Spinnen» sub Crustulina guttata, pag 168).

GEN. 12. NEM. LITHYPHANTES. THOR.

(λίθος = kő, szikla, ὑφάντης = szövő; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1869—70. THORELL On Europ. Spid. p. 94.

Az oldalszemek nem érintkeznek egymással. Az alsó sor és oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely a középsők között fekszik. A két sor középszemei derecknegyszögbe elhelyezettek.

A homlok alacsonyabb, magassága körülbelül a rágók felehosszának megfelelő. Az első lábpár a többinél hosszabb, * a lábak fegyvertelenek.

* A magyar fajnál, a mely előttem ismeretes; a többi fajokra nézve e jegy állandósága kétséges; lásd: THORELL «On Eur. Spid.» pag. 77.

SPEC. 1. FAJ. LITHYPHANTES COROLLATUS. (Lin.). KOSZORÚS KŐSZÖVŐPOK. BEKKÁNZTER STEINW.

(corolla = kis koszorú; a végtest rajzáról véve.)

Syn. 1758. *Aranea corollata* Linné, «Syst. Nat.» Ed. X, I, p. 621.
Vide: Thorell «Remarks» p. 92.

♀ Barnásfekete. A végtest hátlapja finom, fehér díszszel; közbül hosszába sorakozott, rendesen öt szerűen rendezett fehér foltpárral, melyek a végtest elején kezdődve, közel a fonókig érnek; az oldalakban, illetőleg körüskörül, egy fehér szegély, mely a végtest előfelén egyszerűen szalagos, hátsó felén ellenben cikázó. Az előtest sötét vörösbarna.

A fejmell szívalakú, fejeresze keskenyedő, ekalakra, módosan elválasztott; az egész szép sötét-vörösbarna, igen gyéren álló fehéres, finom szőrökkel borított. A mellvért hátul majdnem elkerekített, szép sötét-vörösbarna, sok fehéres szőrökkel. Elölről tekintve a rágók keskenyek, párhuzamosak, aránylag kurták, körülbelül oly magasak, a mily magas a homlok a szemcsoporttal együtt. Az állkapcsok az alajkra rahajlók, kifelé résüntösek, a rágóknál valamivel rövidebbek. Az alajk széles, kissé csücsösodó; valamennyi rész vörösbarna, elmosódva-világosb végekkel. A tapogatók vörösbarnák, egyszínűek; végizük rövidebb a czombnál s oly hosszú mint a szár és terd együttvéve. A lábak arányosak; tökéletesen kifejlett példányoknál sötét vörösbarnák, a czombok töve elmosódva sárgás, ifjabb de szinten ivarérett példányoknál sárgásvörösek s az izek végei vörösbarna gyűrűsök.

A végtest rendes tojásdad, meglehetősen nagy; hasán egy finom, fehéres, nehá enyésző középvonással, mely a légzőres táján kezdődve a fonókig halad, hol vagy elenyeszik vagy ⚓ formán oldalágakat bocsát; a has két oldalán két ( ) formán álló fehéres csík, mely hátul nehá a fennebb lévő koszoruforma oldalcsíkkal összefoly.

Az alsó sor két középszeme fekete (nappali), a többi szem opalizáló (éjjeli). A két sor középszeme derékszögűbe elhelyezve, mely szélességénél valamivel magasabb; az oldalszemek nem érintkeznek, a közöttök levő köz sokkal kisebb annál, a mely az alsó sor oldalszemeit az alsó középsőktől elválasztja. A hátsó szemsor könnyedén, az alsó jól kihajló.

A zár egy kissé bemélyedő tercse, mely a nyelecske felől ⌒ szerűen határolt és sárgavörös; légzőres felől e tercsébe egy barna, közel négszögletes tercse nyomúl be, melyben a két tojócső nyílik.

Mértékek: ♀ törzs . . . . . 4·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 5,8—6 »

Hosszaránya a lábaknak: 1, 4, 2, 3.

Válfaj: egészen barnásfekete, csupán csak a háttest előfelén egy ⌒ alakú fehér ív.

♂ karcsú; végteste keskeny, fejmellé szélesre fejlett; lábai aránylag hosszúk. Színezete és rajzai találnak a nőstényeivel, az utóbbiak mindössze finomabbak, nehá kissé enyészők. A tapogatók meglehetősen hosszúk; a terdiz igen rövid, majdnem gömbölyű, a szárizé előrefelé tágasan kehelyalakú, mind a kettő együttvéve a czombnál rövidebb; a pikkely kanálalakú, csúcsosan végződő, oldalt és befelé fordított; a nemző szervből, kívülről oldalról tekintve, egy, kissé előre és lefelé irányozott, egy rövidkormú madárujjhoz hasonló, hosszú, sötét színű nyújtvány meredez.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 8 »

E csinos faj nem éppen gyakori. Mint nyári alak kedveli a kögörgetegeket, hol a kövek alsó felén tartózkodik s az üregekbe szövi kis hurokhálóját. Júniusban a nősteny lazaszövetű, hófehér peteburkát gondosan őrzi. A burkot mindig a kő alsó lapjára erősíti.

Találtam, magyar részekben: Orsován («Graczka volgy» patak görgetegek), Bazián on és S.-A.-Újhelyen («Kopasz» kőrakásai).

SPEC. 2. FAJ. LITHYPHANTES PAYKULLIANUS. (WALCK.) PAYKULL K. PAYKULLS S.

(Paykull jeles rovarász tiszteletére.)

Syn. 1806—8. *Theridium Paykullianum* WALCK. «Hist. Nat. d'Aran.» 4, 4.

Vide: THORELL «Deser. of several Europ. and N. African Spid. 1875.» p. 60—63.

♀ Nagy. Előteste sötét vörösbarna, vegteste kekesbejátszó fekete, elejének elén egy keskeny, halványaranysárga körszalaggal, mely az oldalakban elenyeszik; lábai sötét meggyszínűek.

A fejmell jól fejlett, jól elválasztott fejjel, laposan domború, gyengén fénylő, keves szőrözettel. A mellvért szélesen szívalakú, sötét vörösbarna, fényes, szőrözete apró gombocskákból indul, mi a vértnek szűrőszerű kinézést kölcsönöz. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, fényesek, a belső részen sárgás szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, összeérők, tövük sötét vörösbarna, végök sárgásan elmosva-világosodó; az alajk majdnem félkerek, magasságánál szélesebb, a rágók hossza egy harmadrészének megfelel. A tapogató karcsú, sötét meggyszínbarna, módosan szőrös, végize oly hosszú, mint tarsa és szára együttvéve. A lábak karcsúk, fényesek, eléggé szőrösek, minden szőr egy kis gombból indul s így, a hol a szőr lekopott, ott apró ripacsok láthatók. A végtest nagy, domború, kerekded, zsírfényű.

Az alsó szemsor közepsői feketék, a többi szem mind gyantasárga; a két sor közepsői oly derékszögben állanak, mely szélességénél magasabb; az alsó sor közepsői s a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb mint az a mely a két sor közepsői között létezik; a hátsó sor közepsői közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez; az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó egyenes; az oldalszemek nem érintkeznek de közös, tetemes hosszdudoron állanak.

A zár aránylag egy igen kicsiny, harántfekvő, egy láncszemhez hasonló hosszúkás keret, melynek belsejét egy a keretnek megfelelő alakú, fényes, keskeny dudorodás képezi.

Mértékek: ♀	Törzs	12·5	$^{m}/_{m}$ ebből
»	fejmell	4·4	»
	I lábpár	16	»
	II »	13	»
	III »	11·5	»
	IV »	15	»

♂ Előttem ismeretlen.

E nevezetes, kitűnően déli alak feljedezésének az érdeme Schuszter Károly kolozsvári tanítót illeti, ki e pókot Kolozsvár környékén silány növényzetű oly dombokon gyűjté, a hol tücskök tartózkodnak. Az eddigi észleletek szerint e pók kioli a tücsköket, és elfoglalja lyukaikat, a melyekben valószínűleg tojik és peteit is őrzi. Schuszter úr tudósítása szerint az elfoglalt tücsoklyuk szája semmit sem mutat, a mi a pók jelenlétet elárulná. Az ásatás még nem foganatosíttatott s így az életmód némely részei még ismeretlenek.

GEN. 13. NEM. ASAGENA. SUNDEVALL.

($\dot{\alpha}$ = prov. $\sigma\alpha\gamma\dot{\eta}\nu\eta$ = háló; tehát hálónélküli; arra látszik czélozni, hogy rendesen kóborolva található.)

Syn. 1833. SUNDEVALL Conspectus Arachn. pag. 19.

Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 97.

A homlok magassága a rágók hosszúságával majdnem egyenlő. Az oldalszemek nem érintkeznek. Az alsó sor közep- és oldalszemei közötti távolság sokkal nagyobb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A közepszemek egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezettek. Az első lábpár a többinél hosszabb. A rágók a lábczomboknál gyengébbek.

SPEC. 1. FAJ. ASAGENA PHALERATA. (PANZ.) ÉKES KÓBORPÓK. GEZIERTE IRRSPINNE.

(phaleratus = homlok- és melldísszel ékesített; itt a test világos rajzairól véve.)

Syn. 1801. *Phalangium phaleratum* PANZER «Faun. Insect. Ger.» pag. 78. 21.
Vide: THORELL «Remarks» p. 87.

♂ Az előtest vörösbarna, egyszínű. A végtest sötét barnafekete; hátfelén, elől, egy ⊤ szerű sárgásfehér kirívó rajzzal, melynek íves része a végtest elejét körülfogja, szára a végtest középtengelyében, fekve a végtest hosszának alig egy negyedét éri el; szemközt e szárral a fonók felől szintén egy fehér vonás nyomul a hát lapjába, mindkét oldalt pedig szintén egy-egy rövid sárgás fehér vonás indul hiránt irányban, úgy hogy e fehér vonások ⊣⊢ szerűen állva, négy részre osztják a végtest hátlapját. A lábak vörösessárgák tetemes behamitásokkal, vaskosak, valamennyi czomb alúl fürészszerű fogakkal fegyverzett; e fogak az első és második lábpáron egyenetlenek és részben szerfelett erősek (II. k. IV. t. 91. *c*).

A fejmell szélesre fejlett, a végtestnél nem keskenyebb s nem rövidebb; fejerésze oldalról tekintve kisse nyergesen elváló és emelkedő; az egész durván haránt ránczolt és karczolt, vörösbarna. A mellvert széles-paizsalakú, végén alig csúcsosodó, durván szemcsézett, közepén egy hasitékszerű hosszbenyomással, különben vörösbarna.

A rágók aránylag kurták, vaskosak, párhuzamosak, barnásvörösek; tövük a fejrész által mintegy sapkaszerűen borított (II. k. IV. t. 91. *b*). Az állkapcsok vaskosak, egészen az alajkra hajlók vörösbarnák. Az első lábpáron a czomb és szár-ízek vastagodottak, mintegy dagadtak, vörösbarnák, a térd és végizek vöröses sárgák, világosabbak; a többi lábpáron csak a czombok dagadozók. Az első és második lábpáron a czomb és szár — a többieken csak a czombiz fürészfogas. A végtest elől elmetszett és keskenyebb mint az oldalvonások táján, melyeken túl tojásforma csúcsban végződik. A has barnafekete.

A szemek aprók. Az alsó sor két közepsője fekete (nappali), a többi opalizáló (éjjeli); a két sor közepsői egy előrefelé módosan szűkülő trapezbe elhelyezettek; az oldalszemek közös dudorokra helyezve, de nem érintkezők; az alsó sor középszemei szintén közös dudoron állanak, a köztük és az alsó oldalszemek közötti tér sokkal tágasabb annál, a mely az oldalszemeket egymástól elválasztja. A hátsó sor alig észrevehetőleg behajló; az alsó könnyeden kihajló s a homlok szeletől oly távolságra, a mely a szemtrapez magassága háromszorosának megfelel. A tapogató vaskos, nemzőszerve feltűnően vastag és hosszan-bunkós. A terdiz kurta, a szárizhez helyszerűen és annyira vastagodott, hogy a pikkely tövének látszik lenni. A pikkely oldalt befelé fordított, kanálalaku, csúcsosodó vége kisse csavarodó és oldalt kifelé forduló; nemzőszervet egy hosszú, erős, serteszerű, a pikkely csúcsához közel induló ∂ formára görbített embolus jellemzi, mely alsó görbületével a pikkely tövét éleri.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 6 »

Hosszarány tehát a hímnél voltakeppen 4, 1, 2, 3.

A nőstény előttem ismeretlen. Menge szerint («Preussische Spinnen» p. 256) színezete a hímhez hasonló, vén korában a végtesten csak a fehér ívvonal maradna diszül.

Saját gyüjteményemben 1 ivarérett hím Szász-Vesszősről Erdélyben, néhány hím a kolozsvári muzeumban, saját gyüjtésem. Egészben véve ritka s leginkább verőfényes gyepes és köves dombokon kapható, hol vagy barangol, vagy kövek alá megvonul. Ifju nemzedéket többször találtam Doroszlón és egyszer Lykaukán (Liptó) a várhegy verőfényes oldalán; ez utóbbiak harmadvedlésűek, színök azonos a leirt hím színével s csak az előtest és a lábak világosabbak, módosan fejlettek, az utóbbiakon a fürészfogacsolás mérőben hiányzik; a tapogató bunkója nagy és sima. Ezekből következik, hogy a nemmel járó jegyek ezek között a lábak sajátságos fegyverzete az utolsó vedlés alkalmával képződnek. Westring e fajnak czirpelő hangot is tulajdonit.

FAM. II. CSALÁD. SCYTODOIDAE. CSUPASZOK. NACKTSPINNEN.

(σκυτος = bőr, εἶδος = külső; a látszólagos meztelenségről véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. PHOLCINAE. KANCSALOK. SCHIELSPINNEN.

(φολκός = kancsal; a szemcsoport sajátságáról véve.)

GEN. 1. NEM. PHOLCUS. (WALCKENAER.)

(ut supra.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 80. (ad partem).
Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 101.

Nyolcz szem; ezek közül három-három a homlok két oldalára csoportosítva nagyobb: a két csoport között, tehát a homlok közepén, két kisebb. A lábak igen vékonyak és rendkivül hosszuk. (A hímek nemző szervei igen szövevényesek, az egész tapogató rendkivül kivastagodott.)

SPEC. 1. FAJ. PHOLCUS FORSKÅLII. THOR. FORSKÅL KANCSALPÓKJA. FORSKÅLS SCHIELSPINNE.

(Forskål jeles svéd kutató tiszteletére.)

Syn. 1870. *Pholcus Forskålii* THORELL «Remarks» p. 151.

♀ Végteste körtvealakú, szürkésfehér, feketés rajzokkal; magasságánál csak kevéssel hosszabb. A fejmell széles, tányéralakú, a hátgödrön túl egy mély csatorna, mely a nyeleczke felé szélesedik; a mellrész szélei vastagon felgyürődők; a fejrész keskeny, hosszas-elkalakra elválasztott, a hátgödör előtt kissé elmetszett, és egész hosszában lemezszerűen kiemelkedő (II. k. IV. t. 92. *b, c*); felülről tekintve, a homlok toldalékszerűen a szemek előtt kiáll.

A mellvért szélességénél alig hosszabb, a negyedik lábpár csipői között nem csúcsosodó, különben vörösessárga s gyéren szőrös. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról tekintve a homlokkal együtt tőrdszerűen kiállók, vörösessárgák és szőrösek, a csipőköröm táján kissé vöröslők. Az állkapcsok keskenyek, egészen az alajkra hajlók, csúcsaikkal összeérők; az alajk szeles-háromszögletes, a mellvértel összeforrott. A tapogató vékony; végize hegyesedő, vörösessárga, a szárinél hosszabb, a czombnál rövidebb; valamennyi íz hosszu, sertefele szőrökkel ellátva, melyek a szár és végiz felső felén különösen fejlettek. A lábak rendkivül hosszuk és vékonyak, vörösessárgák, a czombiz felső végén, a száriz mind két végén élénk vörösbarna gyűrűvel ékesitett. A czombok alúl, felül és oldalt számos serteszerű tüskével (30—40) fegyverzettek. A végtest szürkés fehér, hátán elől rendesen két feketés folt, mely haránt és párban áll, e folt mögött 5—8 ≷ szerűen rendezett feketés ágrajz, mely a fonók felé mindinkább kisebbedik, (igen áztatott példányoknál és olyanoknál, a melyek épen vetkeztek, e rajzok neha igen határozatlanok, gyakran eltünnek). A has szürkés fehér. A szemek barna gyűrűkbe foglaltak, gyantaszerű fényűek és szinűek (szürkületiek); a szemtér mindkét oldalán három-három szorosan egy csoportban, szeleik azonban nem érintkezők; e két csoport közelebb egymáshoz mint a mennyi az alsó sor közepső két kis szemének a térfogata (harántértve), e középszemek a homlok szeletől oly távolságra, mely az egész szemtér legnagyobb átmérőjét meg valamivel meghaladja. A zár egy

kiemelkedő, háromszögletes, barnásvörös köldök, melynek talpát az, egy zárt emberi szájhoz hasonló legzőres képezi.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 6.5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 34—37 »

Hosszaránya a lábaknak 1, 2, 4, 3.

♂ karcsúbb, kisebb végtesttel, egyébként színezet tekintetében a nősténynyel egyező, neha kissé elesebb rajzokkal. Az első lábpár czombján az alsó tüskesor erősebb tüskékből alkotott. A tapogató kurta, rendkivül vastag, majdnem hólyagos kinézésű, szalmasárga, mintegy áttetsző; nemzőszervének alkatrészei barnás vörösek. A czombiz, aránylag vékony tőből indulva, kup alakra vastagodik, a terdiz igen rövid, a szár és czomb köze mintegy beékelt; a száriz, oldalról tekintve, tojás alakra dagadt, valamennyi iz között a legvastagabb; a végiz kurta és nem pikelylye alakított, csücsának külső oldalán egy hüvelykujszerüen kinyuló vörösbarna nyujtványnyal, e mellett, a belső oldalon egy vékonyabb nyujtványnyal; e nyujtványok alatt és befelé fordítva egy tökéletesen félgömb alakú, fehér gyüjtő dagadozik.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 32—35 »

E faj eredetileg is magyar példányokra alapittatott (lásd Thorell *l. c.*), melyeket Kempelen Lajos ur kapott, a melyek azonban túlságos ázás folytán a rajzokat nélkülöztek. Hazánk déli részében s itt különösen világosabb pinczékben, árnyékos zugokban, istálókban igen gyakori s ugylátszik, hogy pinczékben és istálókban az egész éven át megszakadás nélkül előfordul; ivarérett példányai kora tavaszszal épen úgy mint késő őszszel előfordulnak. A sarkokban rendetlen hurkokból álló gyér hálózatott sző, gyakran sajátságosan rezeg; párzáskor az ivarok a pinczék boltozatán barangolnak. A nőstény nagy, gömbölyű peteit ritka szövettel gömbbé szövi össze s e gyömböt állkapcsaival tartva folytonosan magával czipeli, a petek száma 30—36. Ismerem, magyar részekből: Zombortól lefelé Orsováig.

spec. 2. faj. PHOLCUS PHALANGIOIDES. (Fuesl.) LÁBAS K. langbeinige s.

(*φαλάγγιον* = pók, kivált a «kaszáspók»; a lábak hosszúságáról véve.)

Syn. 1775. *Aranea phalangioides* Fueslin «Verz. schweiz. Ins.» pag. 61.
Vide: Thorell «Remarks» p. 145.

♀ Végteste hengeres, magasságánál kétszer hosszabb, szürkésfehér, egyszínű. A mellrész kerek, domborodó, fehéres, közből egy terjedelmes vörösbarnás folttal, semmi csatornával. A fejrész, felülről tekintve, egyenlő oldalu háromszegletes, jól elválasztott, előtte a homlok csak kevéssé kiálló, a mellvért sárgásfehér, hajszálfinom vöröses szegélyzettel. A rágók kurták, hengeresek, kissé előre irányzottak, vörösessárgák. Az állkapcsok keskenyek, egészen összehajlók; az alajk vaskos, a mellvérttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgások; a végiz csücsosodó, a száriz vele egyenlő hosszúságu, felül hosszú szőrös, a czombiznél rövidebb. A lábak rendkivül hosszúk, vékonyak, vöröses sárgák; a czombiz végen fehér, a terd barnásvörös; a czombok sorban álló, szemölcsszerű igen apró tüskehelyekkel boritottak (tüskések?). A végtestet lásd fennebb; a has szürkesfehér.

A szemek fehéresek (éjjeli?), foglalatjuk csak barna foltos; a fej két oldalán álló három-három szem nagy, széleivel közel érintkező, a csoportok egymástól sokkal nagyobb távolságra mint a mekkora a közből álló két kis, fekete (nappali) szem tercseje (harántt értve). Az alsó szemsor csak kevéssel távolabb a homlok szélétől, mint a mekkora az egész szemcsoport szélessége.

A zár terjedelmesen, köldökszerűen emelkedve, szürkés fehér; nyilása a légzőrés közepe felé esve a légzőrés szegélyével együtt ⌐¬ alakú és barnás vöröses.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 47 »
IV » . . . . . 31·5 »
II » . . . . . 33 »
III » . . . . . 25 »

♂ valamivel karcsúbb; színezete a nőstényével azonos; a fejmell középfoltja néha elhalványodott. A tapogató duzzadt, gyűrűize (trochanter) egy karcsú tövisszerű nyujtványnyal, a szárúz hengeres, a terdúz kurta, mintegy beékelt, a szárúz előrefelé csűcsosodó tojásdad, vastag, a végúz nincsen pikkelylyel alakítva, igen rövid, felgömbölyű rajta a gömbalakú fehéres gyűjtő, közepén egy vörös, finom, abroncsszerű csikkal; a gyűjtő mellett s a végúzból indulva oldalt és kifelé, egy a végén tetemesen szélesedett, elnetszett, ki és be nyomott nyujtvány, melynek belső ága vékonyabb, külső ága széles, mind a kettő kissé görbült.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 48 »
IV » . . . . . 34 »
II » . . . . . 35 »

E pókot magyar részekben csak egyszer gyüjtöttem Sopron megye Nagy-Barom nevű községében, tyúkólakban, hol bőven előfordult; a pesti nemz. Muzeumban két ♀ Rákos-Palotáról, hol Pável János gyűjté. Erdélyből ismerem Kolozsvárról.

SPEC. 3. FAJ. PHOLCUS PLUCHII. (Scop.) PLUCH K. PLUCHS S.

(Pluch, mult századbeli természetbarát.)

Syn. 1763 *Aranea Pluchii* SCOPOLI «Entom. Carn.» pag. 404.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 147, 148.

♀ Az előbbi fajoknál sokkal kisebb, végteste hengerded. Az egész állat világos hamuszín (borszeszben sárgásfehér); a fejmell némi halványbarnás rajzzal. Lábai vékonyak, hosszúk, sárgásfehérek, a czombvégek fehérek.

A fejmell majdnem kerek; mellrésze kávásan felvetett szélekkel és szakadozott barnás szegélylyel, közepén egy kettős csikkal, mely a fej hátsó szélét éri; fejerésze jól elválasztott, közel körded (harántfekvő), előtte a homlok jól kiálló. A mellvért hátul elkerekített, különben sárgás, szélein a csipők állásának megfelelő világos foltokkal. A rágók rövidek, hengerdedek, oldalról nézve a homlokkal együtt ívesen kiállók. Az állkapcsok igen keskenyek, egészen a vaskos, közel háromszögletes alajk felett összehajlók, sárgások; az alajk a mellvérttel összeforrott. A tapogató vékony, sárga; végúze szőrös, hegyesedő, a szárnál kevéssel rövidebb. A lábak hosszúk, vékonyak, végig szőrösek. A has a végtesthez hasonló színű.

A szemek fehéresek (szürkületiek); a középső két kis szem feketés (mappali); a fej két oldalán álló három három szem nagy, jól összeérő, feketén keretezve-, a két csoport egymás közötti távolsága valamivel nagyobb a két középszem teresejénél (harántértve); elölről tekintve a két középső szem a két legalsóbb oldalszemmel kissé behajló sort képez.

A zár egy tetemes hosszúságú barnásvörös, duzzadozó, harántfekvő dudorodás mely egy vastagajku zárt emberi szájhoz igen hasonló.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1.6 »
I lábpar . . . . . 20·5 »

♂ neha alig valamivel karcsúbb a nőstenynél, sokszor igen karcsú. A ♀-nyel egyenlő színezetű. A tapogató duzzadozó, czombize hengerded, terdize igen rövid, mintegy beékelt, szárize vastag, hosszúkás-tojásdad; végize nem pikkelylye alakított, felgömbölyű, külső oldalán egy igen erős, vörösbarna, lapiczkás nyújtvány, melynek lapiczkája láthatólag behasított; e lapiczkás nyújtvány tövén egy kis mellék nyújtványnyal.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·3 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 1·7 »
1 lábpár . . . . . 22·5 »

Házak táján, jelesen ereszek alatt, zugokban épen oly otthonos mint a szabadban, hol a sziklás helyeket kedveli. Nyári alak, mely júniusban ivarérett. A nőstény 40—45 petét rejtő ritkás, kerek burkát, melynek szövete oly vékony, hogy a petek megszámlálhatók, folytonosan magával hordozza, még pedig állkapcsaival tartja a burkot, melyhez igen ragaszkodik s ha elvetetik tőle, sokáig keresgéli.

Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szent-Lászlóról, Tordáról (hasadék), Várfalváról (Aranyos szorosa); magyar részekből: Mehadiáról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tarczalról, Ungvárról, az Alsó-Hámorból és B.-Füredről; (a Muz. gyűjteményében Ungvárról gyűjt. Vidra Ferd).

SUBFAM. II. ALCSALÁD. SCYTODINAE. HÁTASOK. BUCKELSPINNEN.

(vide «Scytodoidae.»)

GEN. 2. NEM. SCYTODES. LATR.

(vide «Scytodoidae.»)

Syn. 1084. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134. (ad. partem.)

Hat szem, párosan és úgy állítva, hogy az egyik pár a fej elejére, egy-egy pár a fej oldalaira esik. A fejmell hátul magasan domború. A rágók kicsinyek és véznák. A lábak egy sámja- és két bordáskörömmel. *

SPEC. 1. FAJ. SCYTODES THORACICA. LATR. HÁTAS CSUPASZPÓK. RUCKIGE NACKTSPINNE.

(thorax = mellkas; a fejmell domborodásáról véve.)

Syn. 1804. *Scytodes thoracica* LATREILLE «Tabl. méthod. in Nouv. Dict.» XXIV, p. 134.
Vide: THORELL «Remarks» p. 469.

♀ Zömök vaskos testű, vékonylábú alak. Sárgás, világos, némi agyagvöröses lehelettel; az elő- és végtest úgy mint a lábak is feketén, párduczszerűen tarkáltak. A fejmell a végtestnél valamivel magasabb, előrefelé ívesen csökkenő; a fejrész keskeny, határozatlanul elválasztott, elején két kis csücsökkel; az egész vörösessárga, czikázó, fekete szegélylyel és hasonlószínű áttört közeprajzzal, mely a szemek mezejét is elfoglalja s a mellreszen két egymás felett álló szívszerű ♋ körrajzot tüntet elő. A mellvért keskeny-tojásdad, sárga; közepen egy kis, hasítékszerű benyomással, szelein a csípők állásának megfelelő benyomásokkal. A rágók rövidek, véznák, vörösessárgák, tövüknél egy-egy fekete folttal díszítettek.

Az állkapcsok egészen az alajkra hajlók, mely utóbbi a mellvérttel összeforrott. A tapogatók vékonyak, sárgásak, a czomb és szárúz végén fekete gyűrűvel; a végúz árszerűen vékonyodó, a szárnál

* E jegy ellentéte a Loxoceles nem jegyének, melynek szintén 6 szeme van, de sámjakarma nincs. E nem hazánkban eddig még nem találtatott.

hosszabb, szőrös. A lábak vékonyak, hosszaságra nem aránytalanok, világos agyagsárgák, elesen rajzolt, sűrűn álló fekete gyűrűkkel; az első lábpár szára négyszer gyűrűzött. A végtest kerekded, sárgás, világos; felületen a fonók felett ( ) szerű fekete rajz, mely a hát fele pontokra oszolva, két pontsort alkot, — tőle mindkét oldalt még 2—3 összefolyó páros pont; — a has világossárgás több igen apró fekete ponttal, a tüdőfedők táján egy-egy nagyobb folttal.

A középső szempár a fej oldalcsücskei mögé esik, s az oldalpárokhoz közelebb áll, mint állanak ezek egymáshoz. A homlok egy ékalaku nyújtványnyal a rágók töve közé ékelődik.

A zár bőrös, a hassal egyenlő színezetű bemélyített pontpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 9,8 »

♂ előttem ismeretlen.

Ritka. Találtam Zimonyban az ottani hajóállomás pénztári bódéjának eresze alatt, hol Steatodák társaságában egy sarokba vonulva lesekedett; újabban Szarvason és Baján hasonló körülmények közt.

A nemz. muz. gyüjteményébe a legujabb időben Buda vidékéről került a Virányi-féle gyüjteménynyel.

FAM. III. CSALÁD. ENYOIDAE. BÚVÓK. SCHOBERSPINNEN.

(Ἐννώ = Bellona, görög istennő.)

GEN. 1. NEM. ENYO. SAV. ET AUD.

(vide supra.)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Egypte,» ed. II, XXII, pag. 349. ad. p.)
Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 108.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, különben észrevehetőleg könnyeden behajló. A szemek láthatólag három sorban állók. Az alsó szemsor négy szeme közül a két középső sokkal nagyobb valamennyinél; e két középszem közötti hézag kisebb annál, mely a negyedik sor két szeme között létezik. A fej vaskos, felgömbszerűen elkerekített, bubján a szemcsoporttal, mely messzire áll a homlok szélétől. Az alsó fonópár a felsőnél hosszabb.

SPEC. 1. FAJ. ENYO GERMANICA. (C. K.) NÉMET BÚVÓPÓK. DEUTSCHE SCHOBERSPINNE.

(A magyar fajnév az életmódról, a német az első lelhelyről véve.)

Syn. 1837. *Lucia germanica* C. KOCH «Uebers. des Ar. Syst.» I, pag. 19.

♀ Kicsiny. Előteste barnásvörös, végtestének felülete fénytelen-fekete, hasfele fehéres s e szín az oldalakba is csücsökszerűen benyomul. Lábai vörösessárgák, sötétebb czombokkal. A fonók sárgásfehérek. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

A fejmell barnásvörös, egészben vaskos; fejeresze kisse nyújtott, elől tompán elkerekített, a mellrésztől csak kávás oldalbenyomások által elválasztott. Oldalról tekintve az egész fejmell a fejbúbtól a nyelecskéig egyenletesen törpülő; hátgödre egy jelentéktelen hosszhasíték. A mellvért széles, kisse domborodó, hátul nem csücsösodó, barnásvörös, apró, fehéres, pehelyszerű szőrözettel ritkán ellátott. A rágók barnásvörösek, módosan fejlettek, oldalról tekintve ékalakuak, kisse az állkapcsokra csapottak; tövükre

a fejrész sapkaszerűen borul. Az állkapcsok keskenyek, a háromszögletes alajkra egészen reáhajlók és a mellvertnél sokkal világosabbak. A tapogató vég- és szárize a czombnál husosabb; a végiz csucsosodó s oly hosszu, mint a szár a térdizzel együttvéve.

A lábak karcsuk, fegyvertelenek, rövid szőrrel borítottak, csípőik világos vörösessárgák, a czombok vörösbarnásan befutva mintegy füstölve, a többi izek egyszinűen vöröses sárgák. A végtest rendes tojásdad, szélességénél nem magasabb; felül fekete, alul fehéres, mely utóbbi szin a légzőrés táján az oldalakba kiékelődik. A szemcsoport sajátságos; az alsó sor két középső szeme sokkal közelebb egymáshoz mint a leghátulsó két szem; ez utóbbi a többi szemtől messzire hátravetett; a két két oldalszem az alsó sor középsőivel mintegy háromszögben áll.

A zár igen egyszerű s egy alig kiemelkedő, nyelvalaku, vékony lemezkéből áll, melynek töve vörösessárga, ele bebarnitott.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 3·5—4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5—1·7 »
I lábpár . . . . . 5 »

♂ előttem ismeretlen.

Ritka kis pók, melyet mint nyári alakot ez idő szerint csak B.-Füredről és az Alsó-Hamorbol (Borsodmegye) ismerek. Az utóbbi helyen találtam lakházát, melyet palakövek alá helyez s a melyben peteburkat hiven őrzi (I. köt. III. t. 56.). Vajjon azonos-e ez állat a Savigny és Audouin Egyiptomból leirták Enyo nitidával, a mint ezt Thorell «On Eur. Spiders» p. 108 emliti? ezt eldöntem nem merném; annyi bizonyos, hogy szemállás és szinezet szerint egyezik a Koch idezett leirásával, a mint ezt Thorell tanár a revisió alkalmával el is ismere.

SUBORDO III. ALREND.

TUBITELARIAE.

(tubus = cső, tela = szövet.)

CSŐSZÖVŐK.

Mindazon tulajdonkepeni pókok, a melyek szervezeti alapon a többi hat alrendbe be nem illenek, a Csőszövők alrendjebe tartoznak. Az alrend valósággal polymorph s az átmenetekre nézve, a Kerekhálósok kivetelevel, minden más alrend fele hajlo alakjai vannak.

*

A mily soknemű az alrend szervezete, oly soknemű az életmódja s oly sokneműek szövetei is; és hogyha a pókrend működési rendszeret egy szakadatlan egésznek tekintjük, akkor elmondhatjuk, hogy a csőszövők betöltik, elfoglalják azon hezagokat, a melyek a működési módok között különben letre jönnenek. Ugyanezt mutatja a soknemű alakrokonság más alrendekkel is.

A legfőbb pókszervek ez alrend köreben változatosak. A szövő szervnel kettős és hármas karomrendszert találunk, melletle azt, hogy a kettőssel sajátságos szörtalpak együtt lepnek fel, melyek azt mutatjak nekünk, hogy itt a specificus pókműködes, t. i. a hálózás mellett, a járás-kelesnek is helye kezd lenni. A fonószerv hasonlókepen elteréseket mutat; nemely fonóparok megnyulnak, több izületet kezdenek olteni, s a cseverendszer másnemüen van alkalmazva, tehat másnemű szoveteket is letesit.

A potrohosság az alrendből kimarad. Az erőteljes fejmellhez egy arányos végtest csatlakozik; a lábak arányosan erőteljesek s a hol nyújtottak is, ott is a járás-kelésre esik a súly. A míg a két megelőző alrend alakjainak táplálkozása legfőképen a háló berendezésétől, alkalmazásától s a türelmes lesestől függ, tehát bizonyos passivitást mutat, addig a csőszövőknél érvényre jut már az activitás is, mely az orozva támadásban nyilatkozik.

Az alrend azon csoportjaiban is, a melyekben a hálóra, egyáltalában szövetre aránylag még nagy súly esik (Agalenoidae = Illók), e szövetek jellege s így hatásmódja is lényegesen más mint a kerekhálósoknál és hurokkötőknél. Mert a míg az utóbbiak finom fonalzataikat a *repülő* rovarok útjába állítják s a rovarok épen azért kerülnek hatalmukba, mert a szövetet *nem veszik észre*, addig a Csőszövőknél épülő hálózatok, voltaképen szövetek, a *letelepedő* rovarokra czéloznak, sőt nagy részben e rovarokat a letelepedésre, illetőleg a hálóba kerülésre mintegy csábítják. A Zugpókok (Tegenaria) terjedelmes, vízszintesen feszített leplei, melyek idővel még porosakká is lesznek, szinte hívogatják a letelepedésre helyet kereső legyet; így a Tölcsérpókok (Agalena) tölcsérszerű leple is. Az Eretnekfélék (Amaurobiinae) oly helyiségeket raknak meg tapadós hálózattal, a melyek rovaroknak letelepedő vagy búvóhelyőket képezhetik; így a Dictynapókok, Eretnekpókok (Amaurobius) s az Illók (Agalenoidae) legtöbbje is.

Az Orzóknál (Drassoidae) már nem a szövetre, hanem a lábalkotásra esik a fősúly. Ezeknél a kettőskaromrendszer uralkodik, a lábak talpasok; ezek vagy elhaladó rovarokra orozva támadnak, vagy üregekbe — természetes és mesterségesekbe — rejtőzve lesik a betévedező prédát. Ennek még a vízi Búvárpók (Argyroneta) is megfelel, mely búvárharangját el-el hagyogatja s az Utricularia sűrűségében orozgat.

Általános tulajdonság ezen alrendnél az, hogy szövetnél a lakhelyre nagy súly esik, némely családnál épen a főbb súly, s ez utóbbi esetben a szövet már csak a szaporodási és kifejlődési mozzanatokra s nem a táplálék beszerzésére való. Itt tehát kezdődik a lakhely állandósítása mellett, a mozgásnak bizonyos körben való szabadsága.

Lakhelyeik változtatásában kevésbe szabadok, a helyiség választásában is korlátoltabbak; és sokkal inkább a röghöz vannak kötve, mint a megelőző két rend; azon alakok száma, a melyek kő, rög, lehullott levél stb. alatt él és hat, ezen alrendnél már túlsúlyban van.

A függőleges elterjedésre nézve a főszám az aljakra esik ugyan, de a magasba is messze mennek. A karpáti Rejtpók (Cryphoesa carpathica O. H.) a magas Tátra csúcsain is él s viszont a barlanglakó pókok között a vak alakok, melyeket hazánkban még nem találhattam fel ugyan, de a melyek aligha hiányzanak, a föld mélébe hatolnak.

A nemzedékek sora legfőképen (nem mondhatom, hogy kizárólagosan), áttelelő alakok által tartatik fenn s a biztos áttelelés feltételeiről nem az anya, hanem az ifju nemzedék maga gondoskodik. Az anya őrzi petéit s gyámolítja ifju nemzedéket, addig míg ez önállóan is megélhet.

FAM. I. CSALÁD. UROCTEOIDAE. BORZOSOK. ZOTTELSPINNEN.

(*οὐρά* = farok, *κτείς* = ször; a fonók szőrös voltáról véve.)

GEN. 1. NEM. UROCTEA. DUFOUR.

(vide Uroctoidae.)

Syn. 1820. DUFOUR «Descript. de cinq. Ar. nouv.» pag. 198.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 111.

A fejmell rövid, széles, vesealaku; fejeresze kicsiny. A felső fonópár a többinél sokkal hosszabb, két ízű, a második íz hosszú, összenyomott, alul csevés. Nyolcz kerek, kiálló szem; ezek közül négy-négy egy szabálytalan négyszögbe állítva; az alsó sor két középső szeme a legnagyobb. A lábak vaskosak, szőrösek, végeiken három körömmel (két bordás és egy sánjakörömmel).

SPEC. 1. FAJ. UROCTEA DURANDII. (WALCK.) DURAND BORZPOKJA. DURANDS DACHSPINNE.

(Durand franczia tudós tiszteletére.)

Syn. 1809. *Clotho Durandii* WALCKENAER in LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» IV. p. 370.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Nagy, zömök alak. Előteste és lábai vörösbarnák, végteste barna vagy fakó, hátfelén öt sárgásfehér folttal, melyek közül kettő a végtest elején, kettő a közepénél valamivel hátrább, egy a fonók felett elhelyezett. Az egész állat bozontosan szőrös.

A fejmell vesealaku, szélesebb mint hosszú, laposan boltozatos, szépen vörösbarna; gyér, serteszerű szőrözettel fedett. Fejerésze alig kiálló, kicsiny; két oldalt a mellrésztől behorpasztások által elválasztott. A hátgödör terjedelmes, sekély, közel háromszögletes; a mellreszen a lábak fekvésének megfelelő sekély barázdák sugárzanak szét. A mellvért kerek, hosszánál nem szélesebb, világosb-vörösbarna, világos szőrözettel borítva. A rágók aránylag gyengék, rövidek, majdnem párhuzamosak és serteszerű, bozontos szőrözettel fedettek, vörösbarnák. Az állkapcsok párhuzamosak, elől elkerekítettek és nagyon egymásfelé dűlők, úgy hogy végeikkel érintkeznek, míg töveiket a háromszögletes alajk választja el; az állkapcsok és az alajk világosabb vörösbarnák, bozontosan szőrösek. A tapogatók hosszúak, végizük a szárizénél csak valamivel hosszabb, mindkettő együttvéve alig hosszabb a czombnál; a végizet rövid, serteszerű szőrözet igen tömötten borítja. A lábak vaskosak, hosszúságuk arányos, vörösbarnák; az izek alsó fele hosszú, sárgás szőrözettel borított; az első lábpár második végize (metatarsus), alul, hét pár erős tüskével, az első végiz 5—6 tüskepárral; a szárizek alul 4 pár hosszú sertetüskével. A többi lábpár megfelelő izei alul szinten tüskések. A bordáskörmök a kampón kívül 10 fogasok s a végső négy fog mintegy összeforrott.

A végtest szélességénél sokkal hosszabb, felül lapos, barna vagy fakó, bozontosan szőrös; elől elmetszett és keskenyebb mint a második foltpár tája; a fonók fele ismét csucsosodó. A has barna vagy fakó, a légzőres előtt rendesen sötétebb. A felső fonópár hosszú, a végtest végén farkszerűen kiálló, oldalról kissé összenyomott s az első iz alsó felén csevékkel ellátott. A szemek nagyok, kerekek, jól domborúak, gyantaszínűek, két sorban és két négy-négy szemből alkotott csoportban állanak. Az alsó sor két közepső szeme a legnagyobb, a közbeneső hézag egy szemátmérőnél valamivel kisebb; a hátsó sor két közepszeme oly távol áll egymástól, hogy az alsó sor közepszemeivel egy magasságánál szélesebb trapezt alkot. Az oldalszemek nem érintkeznek s a középszemekhez igen közel állanak, úgy hogy megfelelő felén a fejnek a középszemekkel egy szabálytalan (⏢) négyszöget alkotnak meg.

A zár egy jelentéktelen sötétbarna terese ∞ szerű sekély benyomással.

Mértékek: ♀ Törzs (fonó nélkül) . . . . . 13 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár . . . . . 16 »
IV » . . . . . 17·5 »
felső fonó . . . . . 3 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ előttem ismeretlen.

Déli faj, melyet eddigelé csak Fiume környékéről ismerek, hol is egy régibb utazásom alkalmával (1862) a Quarnero-öböl partja közelében, de szárazon heverő kövek alatt találtam. Szövete szürkésfehér, terjedelmes, lepelszerű és igen erős; rendesen a kövek valamelyik kivájását tölti ki; a bejárat előtt számos rovarnak a maradványa hever.

Magyarázat: II. k. IV. tábl. 95 bordáskörmök, 96 *a* szemállás, *b* a fejmell felülről *c* a végtest, vége a fonókkal, oldalról tekintve.

FAM. II. CSALÁD. AGALENOIDAE. ILLÓK. FLUCHTSPINNEN.

(ἀ et γαλήνη = nyugtalan; a hálón való gyors mozgásról véve.)

SUBFAM. I. ALCSALÁD. AMAUROBIINAE. ERETNEKEK. KETZERSPINNEN.

(ἀμαυρόω = sötét, γιάω = élni; a tartózkodásról.)

GEN. 1. NEM. DICTYNA. SUNDEVALL.

(Δίκτυνα = Diana, a vadászat istennője.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Ar.» pag. 16.
Vide: THORELL «On europ. Sp.» pag. 122.

Az oldalszemek majdnem érintkezők; az alsó oldalszemek az alsó középsőktől legalább egy szemátmérőnyi távolságra állanak. A fonalszűrő és nyüst jelen van. Az állkapcsok a közel háromszögletes alajkra hajlottak. A lábak fegyvertelenek. Csupa apró alak (legfölebb 5 $^{m}/_{m}$), mely különösen az ernyős növények kóróit és a házak falainak lapját választja tartózkodási helyül; az előbbi helyeken tölcsér alaku, ritka hálózatot szőnek, melyeknek vezérfonalai **Z** szerű gyapjas keresztfonalak által kötettnek össze; a tölcsér tövében egy csőszerű sűrűbb rejt létezik; az utóbbi helyen a hálózat foltszerűen terjed s a pók alatta leskelődik, a **Z** szerű összekötő fonalak itt is meg vannak.

SPEC. 1. FAJ. DICTYNA ARUNDINACEA. (LIN.) NÁDI DICTYNAPOK. KOHR DICTYNA.

(arundo = nád; a kedvenez tartózkodásról véve.)

Syn. 1758. *Aranea arundinacea* LINNÉ »Syst. Nat.» Ed. X, pag. 620.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 210.

♀ Zömök alak, tompán tojásdad, aránylag nagy vegtesttel. A vegtest felülete fakó, elején egy szeles barna csikkal, hátulján egy hasonló színű, czimerszerű rajzzal. Előteste vörösbarna, lábai barnásvörösek. Az egész törzs rövid fehér szőrözettel fedett, mely szőrözet a rajzok alkotásába is befolyt.

A fejmell módosan fejlett, a vegtest által kissé fedett, fejerésze kissé kimagasló, domború, a mellresztől jól elválasztott, vörösbarna; rövid fehér szőrözettel. A mellvért kissé domborodó, vörösbarna; rövid fehér szőrökkel. A rágók nyujtottak, vegükön kissé szelesedők, érintkező széleik fele homorúan benyomottak, a becsapó rés szelei lemezszerűen kiemelkedők, egyébként vörösbarnák. Az állkapcsok meglehetősen szélesek, elől elkerekítettek s a közel háromszögletes alajk felett összecsőrök, úgy mint az alajk vörösbarnák. A tapogatók rozsdabarnák, vegizük füstös, szőrös, a szárnál sokkal hosszabb. A lábak aránylagos hosszúság mellett kissé vékonyak, rozsdabarnák, felületükön elmosódva füstösek, röviden szőrösök. A vegtest aránylag nagy, domború, felülről tekintve tompa-tojásdad, majdnem körded, fakó; elején egy barna középcsikkal, mely körülbelül fele hosszát éri a vegtestnek s mely alatt egy háromszögletes, czimerszerű, barna mező kezdődik, mely csúcsával a fonók fele nyúlik s néhány világosabb harántvonal által megszakított. E harántvonalakon sorban álló fehér szőrök láthatók s élesítik a rajzot. Fakó színezete a vegtest felületének szinten rövidke, fehér szőrökkel derezett. A has közepe rendesen szelesen, szalagszerűen barna.

A hátsó szemsor az alsónál valamivel hosszabb, úgy hogy az oldalszemek kissé rézsutos állást foglalnak el. A közepszemek egy előrefele kissé szűkülő trapezben elhelyezettek s a hátsók közötti tér akkora,

a mekkora távolságuk az alsóktól; a hátsó sor szemei egymástól egyenlő távolságra állnak. Az alsó sor a homlok szeletől oly távolságra esik, a mekkora a távolság az alsó és hátsó sor középszemei között.

A zár egy harántfekvő hosszukás koldok, mely a közepen egy sekely benyomás által két felre oszlik és ez elosztásnak megfelelő két = = szerű nyílást mutat, mely hátrafele néz.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 4 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♂ kisebb, karcsu, majdnem sisakszerűen kiemelkedő, domború fejjel és hosszabb, karcsu lábakkal. A fején a fehér szőröcskek csikosan sorakozottak. A rágók hosszuk, oldalról tekintve vegeikkel tetemesen előrehajlók. A tapogató rövid szárizen egy kettehasított, szemölcsszerű kiemelkedés. A pikkely nagy, csucsosan kanalalaku, oldalt *kifelé* fordított; nemzőszerve egy göcsalaku vörösbarna gyűjtőből áll, melyből oldalt egy a pikkelybe befekvő s szelenek görbületéhez alkalmazkodó, előre irányzott nyujtvány indul, hátrafele pedig egy erős, sötétbarna, kettős csavarodásu, dugóhuzóalaku embolus meredezik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 4 »

Tavaszi és nyári alak, mely különösen az ernyős virágok száraz köröit, egyáltalában a kiszáradt növényzetet kedveli, a melyen hálóját úgy alkalmazza, hogy tölcséralaku feneke az ág vagy ernyőszirmok könyökeibe essék; néha a falakon is található, hol hálója egy poros folthoz hasonlit. A háló kétfele fonalból való: az egyszerű vázalkotó, néha összefutó fonalakból és gyapjas fonalakból, a melyek a vázfonalak között hágcsómódra alkalmazvák s igen tapadók. Ez utóbbi fonalakat a kis állat a negyedik lábpárral fejti ki s úgy véltem észrevenni, hogy e fonalak a fonalszürőből eredve, a nyusttel fejtetnek és alkalmaztatnak. Az állat kicsinységénél fogva észleletem nem volt egészen szabatos.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Sz.-Vessősről, Tordáról, Mező-Záhról, Szeben környékéről; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Orsováról, Ogradenáról, B.-Csabáról, Tokajból, Ó-Huttáról (Borsod), Szekes-Fehérvárról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budapestről (Muz. gy. Pável).

SPEC. 2. FAJ. DICTYNA LATENS. FABR. BÚVÓ D. SCHLUPF D.

(latco = elrejtve lenni; az életmódról.)

Syn. 1775. *Aranea latens* FABRICIUS «Syst. Ent» p. 432.
Vide: THORELL «Remarks» p. 212.

♀ Előteste fekete; vegteste világos hamvasszürke, hátfelen egy terjedelmes, levélalaku feketefolttal; lábai és tapogatói feketek.

Alakra nézve megfelel a D. arundinaceának, de ennél kisebb.

A fejmell fejerésze meglehetősen tömött fehér szőrözettel borítva; vegteste pikkelyszőrökkel teljesen fedve. Sértetlen állapotban a terdesuklók tövén egy kis, fehér szőrüstök.

A zár megfelel a D. arundinacea zárjának.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2·5—3 $^{m}/_{m}$

♂ Tapogatója a D. arundinacea ♂ tapogatójához képest karcsúbb, bunkója ellenben vaskosabb, szárizen egy egyszerű, kis, hegyes tüske.

Mérték: ♂ Törzs . . . . . 2·3 $^{m}/_{m}$

E fajt dr. SEIDLITZ dr. KOCH L. meghatározása alapján Szeben környékéről említi. Példányokat nem láttam.

SPEC. 3. FAJ. DICTYNA VICINA. SIM. ROKON D. VERWANDTE D.

(vicina = szomszédos; a D. arundinaceával való rokonságra céloz.)

Syn. 1874. *Dictyna vicina* SIMON «Les Ar. de. France» I, pag. 192.

♂ Előteste vörösbarna, végteste egyszínűen olajbarna. Karcsú, kis alak, barnásvoros lábakkal. A fejmell fejerésze sisakszerűen felemelkedő, domború, a mellrész letörpülő; az egész igen gyéren álló, kisse soros, fehéres szőrözetet visel. A tojásdad, olajbarna végtest egyenletesen és sűrűn álló fehéres szőrözettel borított. A hátsó szemsor egyenes; az oldalszemek majdnem szemátmerőnyire egymástól állanak; a középszemcsoport majdnem deréknégyszögbe elhelyezett, elején valamivel szűkebb, hátsó szemei nagyobbak az alsóknál.

A tapogató rövid szárize felületen egy barna, tompa csapocska áll, a pikkely igen kicsiny, kanálalaku, domború felével felfele fordított, az alóla kiálló nemzőszerv alakja jellemzője a fajnak: oldalról tekintve egy ki- és kisse hátrafelé irányozott, ketcsavarodású, egy dugóhúzóhoz hasonlító, világosvöröses embolust mutat.

Mértekek: ♂ törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·3 »
I lábpár . . . . . 5 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen.

Eddig csak Tokajból ismerem, hol mint nyári alakot a Tokaj és Rakamaz kozotti egyes tölgyfák ágairól rázás segítsegével szedtem. Simon Ajaccio környekeről, Corsica szigeteről irja le.

SPEC. 4. FAJ. DICTYNA UNCINATA. THOR. HORGOS D. HACKEN D.

(uncinata = horoggal ellátott; a ♂ nemzőszervén létező horogról véve.)

Syn. Dictyna uncinata THORELL «Rec. crit. Aran.» pag. 82. et «Remarks» pag. 212.

♂ Előteste vörösbarna, végteste fekete, szürkes szőrözettel. Karcsú, kis alak, barnásvoros lábakkal. Fejmellenek fejerésze felvetett, domboru es elkerekitett. A végtest kisse csucsosan tojásdad, kicsiny. A közepső szemcsoport közel derek negyszögben all, mely magasságánál láthatólag szelesebb. A tapogató rövid szárizen egy vaskos, hegyes, meglehetősen hosszu tövis; a pikkely nagy, csucsosan kalánalaku, az alóla kiálló nemzőszerv formája eles jellemzője a fajnak: belülről es oldalról tekintve, egy hátrafelé irányzott, sarlóalaku, sötetbarna es hegyével lefele álló koróm látható (innen: uncinata).

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 2·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 3·2 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

♀ előttem ismeretlen. *

Eddig csak egy példány után ismerjük Budapestről (városliget bokrai).

* Thorell szerint l. c.: ♀ ferrugineo-fusca, pedibus fusco testaceis, parte cephalica lineis tribus, e pilis canis formatis; abdomine dorsum cinereum vel testaceum, macula antica subquadrata, aliaque supra anum in undas transversas saepe divulsa, nigris.

SPEC. 5. FAJ. DICTYNA VARIABILIS. C. K. VÁLTOZÉKONY D. VERÄNDERLICHE D.

(variabilis = változékony; a színezet állhatatlanságáról véve.)

Syn. 1836. *Dictyna variabilis* C. Koch «Die Arachniden» III. pag. 29.

Vide: Thorell «Remarks» pag. 433.

♀ Vörösessárga előtest, zöldessárga végtest, melyen a sötétebb erezet mintegy sejteket alkot; a lábak szennyesen zöldessárgák. Zömök alak, puffadozó, tojásdad s elejével a fejmell mellreszére felfekvő végtesttel. A fejmell módosan fejlett, hátul lelapuló; fejerésze, oldalról tekintve, erősen domborodó; az egész vörösessárga fehéres, gyér, kisse sorban álló szőrözettel. A mellvért laposan domború, agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók, elölről tekintve, majdnem párhuzamosak, világos vörösessárgák, sötétebb, áttetsző csipőkörömmel. Az állkapcsok egyenkint meglehetősen párhuzamosak, elkerekített csúcsaikkal egymás felé hajlók; az alajk szélességénél magasabb, tompán csúcsos s úgy mint az állkapcsok vörösessárga. A tapogató sárgás, csúcsán kissé füstös; végize oly hosszu mint a szár a térdizzel együttvéve. A lábak arányosak, szennyesen zöldessárgák és kivált alsó felükön sűrű, fehéres szőrözettel borítottak. A végtest zöldessárga, sötétes erezettel mintegy recézve s rövid, fehéres szőrözettel borítva.

A szemnégyszög magasságánál szélesebb; az alsó sor oldalszemei a középsőktől szemátmérőnyire állnak; a hátsó sor szemei majdnem egyenes vonalban és egyenlő távolságra egymástól; az alsó sor a homlok szélétől oly távolságra, a mekkora a távolság a hátsó sor középszemei között.

A zár egy hártyás térese, mely semmi kitüntető horpadást vagy emelkedést nem mutat.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·3—5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 5·6 »

♂ Kisebb, karcsúbb; színezete a nőstényének megfelelő. A tapogató rövid térdizén egy rövidke csap. A pikkely csúcsosan kanálalakú, domborúságával oldalt és kifelé fordított; nemzőszerve, alulról tekintve, egy lapos, lencsealaku, sárga gyűjtőből áll, mely előszélén egy serteszerű, barna s a gyűjtő köridomához illeszkedő embolus által mintegy szegélyeztetik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ vagy kisebb
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 6 »

Mint nyári alak némely helyen gyakori; hálózatát előszeretettel friss levelekre alkalmazza s nevezetesen a Syringa vulgaris (orgonafa) levelein található, hol a leveleket csatornásan összehuzza, behálózza a háló alatt pedig ritkás, csöves rejtjet szövi.

Ismerem különösen Budapest videkéről (muzeum-kert), Rákos-Palotáról (Muz. gy. Pável), Pancsováról, Tokajból, B.-Füredről.

GEN. 2. NEM. TITANOECA. Thorell.

(τίτανος = mész, οἶκος = ház, lakás; a tartózkodásról.)

Syn. 1869—70. Thorell «On europ. Spid.» pag. 124.

Az állkapcsok majdnem párhuzamosak. Az alajk felkerek. Az oldalszemek nem érintkeznek. A hátulsó három lábpár rendesen fegyvertelen. Sötétszínezetű, közepes nagyságon alúli (5—6 $^{m}/_{m}$ törzs) alakok, melyek jelesen a mészhegységek kövei alatt tartózkodnak, ritkás szövetű csövet és rendetlen hálót készítenek. A fonalszűrő és nyüst megvan.

SPEC. 1. FAJ. TITANOECA QUADRIGUTTATA. (HAHN.) NÉGYCSEPPES MÉSZPÓK. VIERTROPFIGE KALKSPINNE.

(quatuor és gutta = négy csepp; a hím végtestének feltűnő díszéről.)

Syn. 1831. *Therid. quadriguttatum* HAHN «Die Arachn.» I. pag. 84.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 506.

♀ Az előtest sötét sárgásbarna. A végtest fekete. A lábak sötét füstbarnák. A fejmell fejerésze keskenyedő és kissé nyujtott, elől majdnem elmetszett, a mellrésztől jól elválasztott; oldalról tekintve az egész fejmell a nyelecsketől kezdve a fej bubjáig egyenletesen, ívesen emelkedik. A mellvert szélesen-körded, sötét vörösbarna.

A rágók módosan kúpidomúak, tövükkel a homlok előtt kissé kiállók, vörösbarnák, az állkapcsoknál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, elkerekített végeikkel egymásfelé hajlók, vörösbarnák; az alajk hasonló szín mellett félkerek idomú. A tapogató végize alig csücsösodó, sertékkel elegyes szőrözettel borított, füstbarna; végize a szárinél hosszabb. A lábak arányosak, egyszínűen füstbarnák, fegyvertelenek, a czombok alsó felen hosszabb szőrözetűek. A végtest rendes tojásdad, egyszínűen fekete (éretlen példányoknál néha fakó vagy füstös) s ilyen a has is. A szemek aprók; az oldalszemek szemátmérőnyire egymástól; a közep szemcsoport egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezett; a hátsó középsők a hátsó oldalszemektől valamivel távolabbra mint a mennyire állanak egymástól. A hátsó sor könyvedén behajló, az alsó sor egyenes.

A zár egy kissé domborodó sötétbarna térese.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2 »
I lábpár ..... 5·5 »

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

♂ Karcsúbb, kisebb. Fejmelle a végtesthez képest fejlettebb, világos sárgabarna. A végtest sötétbarna, néha fekete, felületen négy párosan, rendesen ∴ szerűen álló cseppalakú, hófehér petytyel; a végtest elején álló foltpár néha kissé enyésző. A czombok fegyvertelenek; az első és második lábpár szára és második lábvégize alúl tüskés, a többi lábnak ugyanazon ízei alúl inkább sertékkel mint tüskékkel fegyverzettek; a czombok sötétebbek. A tapogató bunkós, sötét; a kurta száriz, oldalt befelé egy hüvelykszerű nyujtványnyal, e nyujtvány s a pikkely töve között egy kissé csavart hegyű, erős, fénylő köröm; a pikkely vörösbarna, széleses kanálalakú, gyéren, inkább csak szélein szőrös, domborúságával felfelé és kissé oldalt kifelé fordított; az alóla jól kidagadó nemzőszerv, alulról nézve, egyszerű domborodású, szemnyessárga, barnás szegelyzetű; a pikkely külső szélén és töve felé kiálló nyujtványon két rövidke, hasas fogacskával.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 4·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·4 »
I lábpár ..... 7 »

Mint nyári alakot a mész- és trachyt-képletekből ismerem, hol a lazán felfekvő kövek alsó lapján ritka szövetet készit.

Ismerem magyar részekből: Orsováról, Mehádiáról, Baziásról, az Alsó-Hamorból (Borsod), Mocsolyásról (Borsod), Parádról, Selmeczbányáról, Pecs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Buda vidékéről (Muz. gy. Pável). Az utóbbi lelhely nem bizonyos, mert csak szerfelett csonka példányok állottak rendelkezésemre.

spec. 2. faj. TITANOECA SCHINERI. L. K. SCHINER M. schiners k.

(Schiner jeles osztrák Dipterologus tiszteletére.)

Syn. 1872 *Titanoeca Schineri* L. Koch «Ueb. die Spinn. Gatt. Tit.» etc. pag. 159.
Vide: Thorell «Verz. südruss. Spinnen.» S. Petersburg 1875. pag. 35.
Simon «Ar. de France» I. pag. 212.

♂ ♀ Mind a két ivart csak harmadvedlésű példányok szerint ismerem.

Előteste világos vöröses-agyagsárga. A vegtest füstbarna; mind a két ivarnál egy pár ∠ szerűen álló, szemmyesfehér folttal, mely a hímnél legtöbbször határozott, élesen körvonalzott, a nőstenynél néha enyésző, néha hiányzik is. A megelőző fajnál nagyobb, vaskosabb. A fejmell, oldalról tekintve, a nyeleccsketől lapos-ívesen emelkedő; fejerésze jól elváló, elől majdnem elmetszett, a mellreszhez képest keskenyedő és kinyuló. A mellvért vörösbarna, széles, hátul hirtelenül csucsosodó. A rágók, előről nézve, majdnem párhuzamosak, vaskosak, szőrösek, oldalról tekintve ékalakúak, az állkapcsoknál nem hosszabbak, világos barnásvörösek. Az állkapcsok agyagsárgák, elkerekített végeikkel egymásfelé hajlók; az alajk felkerek, tövén vörösbarna, a végén sárgás. A tapogató vöröses agyagsárga, kissé füstös csucscsal, végize hosszabb a szárnál, alul sűrűn és sertékkel elegyesen szőrös. A lábak vöröses agyagsárgák, az első pár másodvégize negy pár tüskével. Az alsó sor oldalszemei ugyanúgy sor közepsőinél nagyobbak; a hátsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra egymástól; a közép szemcsoport egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezett; az alsó sor a homlok szélétől kevéssel távolabbra mint a mennyi az oldalszemeknek az átmérője; e sor kis mértékben, a hátsó könnyedén behajló.

Mértékek: ♂ ♀ Törzs . . . . . 6 $^{mi}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár ♀ . . . . . 7·7 »
» » ♂ . . . . . 8·5 »

A lábak hosszaránya: 1, 4, 2, 3.

Mint nyári (június) és őszi (október) alakot, de mindkét évszakban csak mint harmadvedlésűt, magyar részekből S.-A.-Újhelyről, Tokajból és Veszprém környékéről ismerem, hol kőgörgetegekben, a kövek alsó lapján szövi ritkás szövetét és csövét. E faj eldöntésénél a nagyság és a végtesten látható két fehér petty döntött.

spec. 3. faj. TITANOECA VETERANICA. n. sp. VETERANI M. veteranis k.

(Veterani, régi hadvezér, innen Veterani barlang tája a Duna mellett; e faj első lelhelye.)

(VII-dik tábla 155, *a* szemcsoport, *b* a ♀ zárja, *d* a ♂ tapogatójának szára, *c* a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste sötétes vörösbarna, kevés sárgás szőrrel; lábai hasonló színűek, kissé füstösebbek. Végteste barna, nem épen gyéren álló, de leginkább csak nagyításban feltűnő, sárgás-vörös szőrözettel.

Fejmelle oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve; fejerésze kissé nyújtott, elől elkerekített, oldalról tekintve a tetemes hátgödörtől kezdve igen lankásan emelkedő. Az egész fejmell széle igen finoman karimázott. A mellvért korded, barna; szemmyessárga szőrözettel. A rágók meglehetősen vaskosak, kissé ripacsosak s elegge szőrösek; oldalról tekintve tövük kissé terdszerűen kiálló. Az állkapcsok egyenesek, egyenközűen szelesek, végük elkerekített, különben vörösbarnák; az alajk egy rágófélnél valamivel keskenyebb, elkerekített, s az állkapcsoknak felehosszát éri el. A tapogató füstösen vörösesbarna, végize sertékkel elegyesen bőven szőrös, oly hosszú, mint a terd és szár együttvéve. A lábak elegge karcsúk, szőrözetük eleg gazdag és sárgásbarnás elegyítésű, fegyverzetük nem állandó: az első lábpár czombján, felül a végen 2—3 megfekvő tüske, néha a szár alján, végen egy tüske. A végtest szelesen tojásdad, kevésse lapított.

Az alsó szemsor igen könnyeden, a hátsó könnyeden behajló, oldalszemei nem érintkeznek s mind a két sor oldalszemei az illető sor közepsőitől távolabbra esnek, mint a mennyire esnek a közepsők egymástól; mind a két sor közepsői egy előrefelé tetemesen szűkülő trapezbe elhelyezettek, az alsók kisebbek. A hátsó középszemek az alsóktól távolabbra esnek mint a hátsó közepsők egymástól.

A zár közvetlenül a légzőrés felett nyílik s két — — szerűen fekvő felből áll.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·3 »
I lábpár ..... 6 »
II » ..... 5 »
III » ..... 4 »
IV » ..... 5·6 »

♂ Karcsúbb, valamivel kisebb. Előteste igen élénk barnásvörös; lábai füstbarnák; végteste fekete, némi sárga szőrözettel; rajz nélküli. Valamennyi láb szárának alsó felén egy sorban több sertetüske áll. A tapogató vaskos, bunkós; térdize vastagságánál nem hosszabb, szárize igen komplikált: belső felén egy fényesen fekete, vaskos tövű, igen finom végű nyújtványt bocsát, mely előre irányozott, e nyújtvány tövén egy befelé, hüvelykszerűen álló, rövid, tompa nyújtvány áll, e mögött egy hátrányiló, fülszerű harmadik nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 4·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·4 »
I lábpár ..... 7·5 »
II » ..... 5·8 »
III » ..... 4·7 »
IV » ..... 5·6 »

E csinos kis pókot, mint juniusi alakot, a Dunaszorosból, jelesen a Veteráni barlang tájáról és Jeschelnitza közeléből ismerem, hol is a gyepeseken heverő mészkőtörmelékek halmaiból szedtem. Az állat igen gyéren szőtt csőveceskejében kövek alján tartózkodik, a megérintésre összehúzódik s csak nagyon haborgattatva, gyors futásra veszi a dolgot. Közel rokona annak a fajnak, a melyet Simon E. Titanoecca monticola név alatt a Pyrenaeusok keleti részéből a Provence havasaiból közölt (lásd: Les Arachn. de France 1874. I. p. 214. Pl. III. fig. 10). — Dr. Koch L. is külön fajnak nézi.

GEN. 3. NEM. AMAUROBIUS. (C. K.)

(vide Amaurobiinae.)

Syn. 1837. C. Koch «Uebersicht des Ar. Syst.» I. pag. 15.
Vide: Thorell «On Europ. Sp.» pag. 126.

Valamennyi láb tüskés. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak; az alajk az állkapcsoknál egy harmaddal rövidebb, töve felett bekeskenyített (constrictum), elől el- vagy kissé kimetszett. Az alsó sor szemei majdnem egyforma nagyságuak; a hátsó sor közepsői, ugyane sor oldalszemeitől alig valamivel távolabbra mint egymástól. A lábvégek két bordás és egy sánjakörömmel. A fonók felső párja kétízű.

Sötétben élő alakok, melyek néha vájnak is, rendesen résekben, lyukakban szövik a nemezsűrűségű, selyemfehér csövet, előtte pedig a helyiség lapját mintegy kikárpitozzák; ha sarokba esik a rejt, akkor szabálytalan hálót is kötnek, melynek váza száraz, erősebb fonalakból áll, a melyekhez selyemfehér, gyapotszerű, igen tapadós fonalak néha csipkeszerűen alkalmazkodnak, a melyek valószínűleg a fonalszűrőből erednek s a nyüst segítségével megerősíttetnek. A nyüst némely faj lábain hiányzik.

SPEC. 1. FAJ. AMAUROBIUS FEROX. (WALCK.) VAD ERETNEKPÓK. WILDE KETZERSPINNE.

(ferox = vad, de szemtelen is; itt a támadás hevességére céloz.)

Syn. 1830 *Clubiona ferox* WALCK «Faun. Franc.» pag. 150.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 204.

♀ Előteste vörösbarna, sötétebb fejrészszel; a végtest sötét olajbarna felülete elején három (1) szerűen csoportosított sárgás csikkal, ezek alatt 3—4 ∧ szerű harántrajzzal. Lábai vörösessárgák, hosszúságra nézve arányosak, kissé vaskosak. Közepesen felüli vaskos alak.

A fejmell mellrésze, oldalról tekintve, a nyelecsketől meredeken emelkedik, a többi rész a hasitékszerű hátgödrön kezdve laposan-ives; fejerésze a mellresztől sekély barázda által elválasztott, vaskos, domboru, elől tompán elkerekített, majdnem elmetszett, előre irányzott serteszerű szőrözettel borított. A mellvért paizsalaku, lapos, gyéren álló, vékony, hosszu szőrökkel. A rágók vaskosak, oldalról tekintve ékalakuak, tövük a homlok előtt térdszerűen kiálló, egyebként sötét vörösbarnák, serteszerű szőrökkel borítottak. Az állkapcsok elől kisse lapátformára szelesedők, domborúak, vörösbarnák, erős szőrözettel; az alajk a végen elmetszett. A tapogató végize füstös, sertekkel elegyesen bozontosan szőrös, alul 3—4 tüskével s oly hosszu, mint a szárix a térdizzel együttvéve. A lábak egyszinűen vörössárgák, szőrösek, alsó felökön és oldalt gyéren tüskések. A végtest szépen kisse nyujtott-tojásdad, felületen a femtirt rajzzal, hasfelén egyszinűen olajbarna.

A középszemcsoport egy előrefelé igen szürkült trapezben elhelyezve; az alsó sor a homlok szeletől több mint szemátmérőnyire, oldalszemei láthatóan kördedek s a középsőktől mintegy másfelszer oly távolságra mint emezek egymástól; e sor, elölről tekintve, egyenes; a hátsó sor középszemei annyira állanak egymástól, a mennyire állanak az alsó sor középsőitől; a hátsó sor oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól, — e sor ivesen behajló s az alsónál hosszabb. A zár egy szivalaku, kisse domboru, vörösbarna tércse, melybe a légzőrés felől, egy világos barnásvörös ▭ rész csaposan belefekszik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 15·5—16 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 7 »
I lábpár . . . . . 20 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ karcsúbb; aránylag hosszabb lábakkal. A fej besötétedése tetemesebb. A színezet a nőstényével azonos, a végtest rajza ritkán kissé elmosódott. A tapogató meglehetősen hosszu, kivastagodott nemzőrésszel, a czombfelületén három kis tüskével; a szárix rövid, kézforma, három ujjszerű nyujtványnyal, melyek közül az oldalt kifelé álló lapiczkás, a többi kisse kampós, hegyes; a pikkely kanálalaku, domboru, szőrös, tövenel (külső oldalán) kimetszett, ugy hogy a szárizzel mintegy nyel által függ össze; a nemzőrész kidagadó, s egy sima, domboru gyűjtőt mutat, a melyből egy ujjalaku, kisse kampósan hajló és előre irányozott, tompa végű nyujtvány kiáll, mely mögött még két rövidebb nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 21 »

Leginkább házi alak, mely pinczekben s egyáltalában sötétebb helyiségekben gyakori s szövetével ügyesen alkalmazkodik a helyiséghez. Sima falu pinczekben felhasználja a repedeseket, melyeken vájás által segít, s a hova azután csövet beleszövi; a fal lapját tapadós szövettel kikárpitozza, s a rovar, mely e szőnyegen pihenést keres, biztos préda; a hol a repedések hiányzanak, ott sarokba szövi csövet s a cső elébe rendetlen hálózatát. Melegebb pinczekben, ugy látszik, megszakadás nélkül tenyészik, a hímek azonban leginkább tavaszkor (Majus) ivarérettek, s ekkor barangolnak. A szobákban este kaphatók, éjjel mozognak, nappal zúgokban meglapulnak; a hol a házak sziklák közelében állanak, ott a sziklák odúiban is

található. Rendesen két kis petezburkot őriz csővében s fiait a második vedlésen túl is gondozza, mire elpusztúl.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Diósgyőrből (várrom pinczeje), Miskolczról (Avas hegy borpinczéi), Diósgyőri-Tapolcza (szikla odvakban), Egerből (Skopetzház pinczéi), Kőszegről, Budapest vidéke (Muz. gy. Pável), ugyanonnan (Kubinyi Ferencz), ugyanonnan (Frivaldszky János), Melédia (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Magyarország» jelzővel (Petényi Salamon János).

SPEC. 2. FAJ. AMAUROBIUS FENESTRALIS. (STR.) ABLAKOS E. GEFENSTERTE K.

(fenestra = ablak; a végtest felületén lévő sötét rajzról véve.)

Syn. 1768. *Aranea fenestralis* STROEM «Beskr. ov. Norske Ins.» IV, pag. 362.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 205.

♀ Az A. feroxnál kisebb. Előteste szemnyes vörösessárga, füstös fejrészszel. Végteste, felülete közepén élénksárga, feketén felhőzött és porozott, elején egy □ alaku barnafekete, ablakszerű folttal. Lábai vörösessárgák, néha elmosódó füstös foltocskákkal.

A fejmell vaskos, a hátgödörtől a nyelecske felé menedékesen lecsapott; a fejrész igen laposan íves, serteszerű, előre irányozott szőrözettel egészen borított s a szemek felé elmosódva vörösbarnába átmenő; a mellrésztől jól elválasztott, elől ívesen elkerekített. A mellvért lapos, paizsalaku, ritkásan álló feketés szőrözettel. A vaskos, oldalról tekintve ékalakú rágók a homlok előtt térdszerűen kiállók, sötet vörösbarnák, erős szőrözettel borítottak. Az állkapcsok elől lapátformára tágulók, elkerekítettek, egyenesen állók, világos vörösbarnák, sárgás szélekkel; az alajk hasonló színezet mellett elől kivágott. A tapogatók vörösessárgák, végizűk vörösbarna, bizonytalan, kefeszerűen szőrös, alsó felén 3—4 tüskével s oly hosszú mint a szár- és térdiz együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, az izek közepén néha igen elmosódó füstös foltocskákkal, különben végig hosszú-szőrösek; czombjaik alúl, a szárak és lábvégek felül fegyvertelenek, egyébként gyéren tüskések.

A végtest szépen tojásdad, elől látszólag keskenyebb mint a közepe táján; felülete közepén élénk sárga, néha vöröses lehelettel; e világos térben, elől, egy közel négyszögletes barnafekete folt, mely elmosódó világosabb rajz által ablakszerűen van felosztva, s mely alatt a világosabb szín néha elmosódó ^ szerű harántrajzokká tömörül; az oldalak sárgák, barnával és feketével mintegy porozottak. A has egyszínűen világos-cserbarna.

Az alsó szemsor egyenes, a homlok szélétől szemátmerőnyi távolságra áll; oldalszemei kerekdedek, a középsők kerekek, a hátsó középsőknél valamivel nagyobbak s közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmerőnyire állanak; a hátsó sor behajló, középszemei közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, e sor az alsónál hosszabb, a miért is az oldalszemek nagyon resüntősen állanak; a középszemek csoportja egy előrefele igen szűkült trapezet alkot.

A zár egy rövid, széles alapu, nyelvszerű, vöröses lemez, mely csücsével a legzőres felé áll, s melynek két oldalán a tojócsövek ∞-szerűen nyílnak.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
1 lábpár . . . . . 12 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Karcsúbb, kisebb, hosszabb lábakkal, a nősténynyel egyenlő színezetű. A tapogató hosszu, sárga nyelű; rövid szárize kezforma, felülről tekintve két ujjforma tompa nyujtvánnyal, melyek közül az egyik oldalt kifelé áll s az izzel együtt vöröses.

A pikkely domború kanálalakú, külső szélén, a töve felé kivágott, a szárizből jól kiálló, domborúságával felfelé fordított, kefeszerűen szőrös. Nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve sima gyűjtője majdnem felgombolyű, elenkén vöröses sárga, belőle egy kurta, lenyomott, fogószerű, felei szerint lapiczkás embolus áll ki, mely vörösbarna; elején egy halványsárga, hártyaszerű nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8·8 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell . . . . . 4·3 »

I. lábpár . . . . . 16·3 »

Messze elterjedett faj, mely a magasabb fekvésű helyekhez van kötve, s a havasokon a fenyő övbe messze behatol. Ezer lábnál (a tenger színe felett) alantabb helyekről nem ismerem, legalább a mennyiben magam gyűjtöttem. Különösen gyakori a kiszáradt fenyvek elálló kérge alatt, de kövek alatt is tartózkodik, sőt egy izben a tarnák nyílását támogató faalkotmányok könyökeiben létező résekben is találtam, hol hálóját, voltaképen szövetet épen úgy készíté mint az A. ferox, holott a kérgek alatt sajátságos, fészekalaku lakást készít, a melyben nagy petéburkát őrzi. Éjjel barangol s ilyenkor a bokrok levelein óvatosan, macskamódra kúszva nem ritkán látható; a lámpás fényétől meghökken de nem futamodik meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Muzeumkert), Görgény Szt.-Imréről (Várrom), Bucsin és Mezőhavas fenyőöve (Hargita hegylánczi), Nagy-Hagymás fenyőöve (Csíki havasok), Szeben környéke (Sill és Bergleiter gyűjteménye, továbbá Seidlitz jegyzéke szerint sub Cinifio atrox); magyar részekből: Mehádia (Mucsuronye a Damoclet alatt), Alsó-Hámor (Borsod, Hollós fenyves, Kismező, Kőhát, Jávorkut); Pribilina (Liptó, Zakameniszko major a Hlina havas tövén), Lykanka (Liptó), Selmeczbánya (Klingertarna támaszfái, de csak a mennyire még a napvilága behatolt) «Pest» jelzővel (Muz. gy. Fridvalszky János).

SPEC. 3. FAJ. AMAUROBIUS CLAUSTRARIUS. (HAHN.) ZÁRKOZOTT E. KLAUSEN K.

(claustrum = zár, korlát, zárkészülék; a rejtett életmódról véve.)

Syn. 1831. *Clubiona claustraria* HAHN «Die Arachniden» I. pag. 114

Vide: THORELL «Remarks» pag. 503.

♀ Előteste és lábai rozsdavörösek, a fejrész eleje vörösbarnásba átmenő. Végteste olajbarna, felületén végig egy barna, fogacsos középesíkkal, melyhez jobbról-balról „ szerűen álló, előre és a fonók felé egyenletesen csökkenő, sárgás ágrajzok illeszkednek. Az A. feroxra emlékeztető, sokkal kisebb alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecskétől a fejbúbjáig ívesen felemelt, — felülről tekintve, vaskos: fejrésze a mellrésznél csak kevéssel keskenyebb, módosan elválasztott, a szemcsoport táján előreirányozott, gyengébb szőrözettel borított s itt valamivel sötétebb. A mellvért paizsalaku, lapos, ritkás, gyenge szőrözettel fedett. A rágók, oldalról tekintve, igen vastag tövűek s végök felé hirtelen vékonyolók, a fő feletti vastagságuknál alig hosszabbak, tövükkel a homlok előtt terdszerűen igen kiállók, vörösbarnák és gyéren szőrösek. Az állkapcsok lapiczkások, kifelé elkerekített, befelé kisse szögletes véggel, s ez utóbbival kisse az alajk felibe nyulók, vörösbarnák; az alajk a végén kivágott, kisse világosodó. A tapogató vörösessárga, végize füstös, kefeszerű rövid szőrözettel, valamivel rövidebb mint a terd és száriz együttvéve. A lábak rozsdavörösek, végig szőrösek; czombjaik, alul, a többi ízek felül fegyvertelenek, máskülönben gyéren tüskések.

A végtest majdnem megfordított-tojásdad: elől valamivel keskenyebb mint hátul, oldalai igen enyészett világosb foltsorokkal, hasa olajbarna, ketoldalt elmosott sárgás szegélylyel, mely alig kivehető.

Az alsó szemsor egyenes s a homlok szélétől többre mint szemátmérőnyire áll, középszemei az oldalszemektől két szemátmérőnyire; a hátsó sor oldalszemei e sor középsőitől majdnem másfélszer akkora távolságra mint a középszemek egymástól; a hátsó sor az alsónál hosszabb, úgy, hogy az oldalszemek resüntös állást foglalnak el; a közép szemcsoport egy előre felé szűkült trapezben elhelyezett.

A zár két egymásmellett fekvő, hólyagos, fényes, hengerded, vörösessárga emelkedésből áll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·4 »
I lábpár . . . . . 9 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ kisebb, karcsú, hosszabb lábakkal, élénkebb színezettel. Előteste világos rozsdasárga s ily színűek az állkapcsok is. Egyebekben a nősténynyel azonos. A tapogató hosszú; rövid szárize kézalakú, felülről tekintve három nyujtványt mutat, melyek közül a külső szélen és közepen álló rövid és elkerekített, a belső szélen álló igen hosszú, éleshegyes, a pikkely töve felibe kanyarodó; a pikkely domború-kanálalakú, szőrös, — tövén, külső szélén hirtelen kivágott; a nemzőszerv rozsdavörös, kidagadó, egyszerű szerkezetű felgömbölyű gyűjtőt mutat, melyen egy emelkedett borda látható; a gyűjtőn egy egyszerű göcsalaku nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 11.5 »

Egyedül a Kárpátok területéről ismerem, hol a csorbai tó és Pribilina (Liptó) környékén találtam kövek alatt (Augusztus hó). Koch L. szerint Erdélyben is előfordul (Seidlitz jegyzéke sub Cinifio); rongált példányok szerint megközelítőleg meghatároztam Szebenben (Sill gyűjteménye). Eddig csak Németországból és magyar földről ismeretes faj. (lásd: «L. Koch: Die Arachniden Gattung Amaurobius, Coelotes und Cybaeus etc.» 1868. Nürnberg p. 21.).

SPEC. 4. FAJ. AMAUROBIUS PALLIDUS. L. K. FAKÓ E. FABLE K.

(pallidus = sápadt, halaványsárga; a színezet jellegére czéloz.)

Syn. 1868. *Amaurobius pallidus* L. Koch «die Ar. Gatt. Amaur. Coel. und Cyb». p. 26.
(IX. tábla 195 ♀, 196 ♂, 197 a ♀ zárja, 198 a ♂ tapogatója.)

♀ Előteste barnásvörös, sötét fejrészszel; végteste sárgás földön barna foltokkal sűrűn tarkázva s felülete elején egy sárgás rövid csíkkal, mely barnával szegélyezett, egészben kissé elmosódó. Lábai vöröses sárgák, néha sötétebbek; vaskosak.

Fejmelle igen vaskos; felülről tekintve a fejrész eleje csak alig keskenyebb a mellrésznél, — oldalról tekintve az egész a nyelecskétől a fejbúbjáig ívesen emelkedő; a fejrész igen gyéren szőrös, vörösbarnán besötétítve; a mellrész világosabb. A mellvért paizsalakú, lapos, barnás-agyagsárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve körtealakuak, tövükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók, vörösbarnák és szőrösek. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, végök kifelé oldalt résüntös; az alajk kimetszett; az állkapcsok és az alajk barnásvörösek némileg világosodó végekkel. A tapogató vörössárga, végize füstös, kefeszerűen és tüskékkel elegyesen szőrös, rövidebb mint a szár és térdiz együttvéve. A lábak vaskosak, végig szőrösek; a czombok, alúl, a többi iz felül fegyvertelen, különben gyéren erőstüskés. A végtest tojásdad, rövid szőrökkel borított, sárgás földön barna foltokkal úgy tarkázva, hogy a közepén némi határozatlan sárga rajz alakul, melyen felül egy sárgás csík, barnás szegélyben látható. A has sárgás, néha egy barna közép és két oldalcsíkkal, melyek néha pontsorokra bomlanak, néha elmosódnak. A középszemek, jelesen az alsó sorei, igen kicsinyek, az utóbbiak szemátmérőnyire egymástól, bőven két szemátmérőnyire a nagy, tojásdad, alsó oldalszemektől; az alsó sor oldalszemei a homlokszeletől alig a kisebb átmérőjüknek megfelelő távolságra állók; mindkét oldalszem egy tetemes, kolbászalakú közös emelkedésen áll; az alsó sor egyenes; a hátsó sor behajló, hosszabb az alsónál, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s távolabb állanak mint a középsők egymástól.

A zár egy zárt emberi szájhoz hasonló s a nyelecske felől egy terjedelmes, magasságánál szélesebb, szemcsésen pontozott, vörösbarna térséhez csatlakozik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11·5 $^{m}/_{m}$ néha kisebb; ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 13 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karcsúbb; világosabb színezetű; végtestének rajza és tarkasága a nőstényénél élénkebb és határozottabb. A fejmell fejrésze a mellrésznél keskenyebb. Lábai karcsúbbak. A tapogató arányos; czombja felületének végén három erős tüske; a rövid szárix kezforma; felülről tekintve három rövid nyujtványt mutat, melyek közül a belső a legrövidebb, körömszerűen hajlott, tompán csúcsos, — a külső vaskos, hengerded-csapforma, elkerekített végű, vörösessárga; a pikkely domborúan kanalalaku, a csúcsán kefeszerűen szőrös, külső oldalának töve felé nagyon kivágott, domborúságával felfelé fordított; nemzőszerve kidagadó; alulról szemlélve, a gyüjtő egy vaskos felkarikához hasonlít, melynek közepéből egy nyitott madárcsőrhöz hasonló, kétágu, rövidke, vörösbarna nyujtvány kiáll, mig belső feléből egy a töven sárga, hegyén vörösbarna, egyszerű nyujtvány előre irányul.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 15 »

E jeles faj eddigelé csak magyarföldről ismeretes; eredeti leirása (lásd fennebb az idézetet) azok után a példányok után készült, a melyeket Dr. Paliardi Mehádia környéken gyüjtött, a melyek azonban mind nőstények voltak. A hím itt iratik le először. Mint nyári alakot kizárólagosan csak az Alduna szorosaiból ismerem, hol főként a görgetegeket, ritkábban a ledöntött fák elálló kérget választja lakásul.

Ismerem: Orsováról (Allion-hegy), Mehádiáról (Stubei és Mucsuronye, részben már a fenyves övben fekvő legelők), Ó-Ogradenáról és Baziásról.

SPEC. 5. FAJ. AMAUROBIUS ERBERI. (KEYS.). ERBER E. ERBERS K.

(ERBER ügyes gyüjtő tiszteletére.)

Syn. 1863. *Ciniflo Erberi* KEYSERLING «Verhandl. der k. k. zool.-bot. Ges. Wien» XIII, p. 373.
Vide: L. KOCH «Ueber die Arachn. Gatt. Amaur. &c.» p. 21. (sub Ciniflo).
THORELL «Remarks» p. 207. (Ciniflo Cyrilli).

♀ Előteste szennyes vörösessárga, sötétebb fejjel; végteste olajbarna, elmosódó-halványsárga rajzzal, mely elején három halvány csíkot, e mögött elmosódó ∧ szerű rajzokat tüntet elő. A lábak vörösessárgák. Az A. pallidushoz közel álló, de kisebb, karcsúbb faj. A fejmell módosabb, oldalról, tekintve laposan ives; a fejrész vörösbarnába átmenő, elején a mellrésznél csak kevéssel keskenyebb, a szemek térségén előre irányozott szőrökkel borított. A mellvért sárgás, szélességénél sokkal hosszabb, egészben paizsalaku, lapos, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve vastag-ékalakúak, kissé előre irányzottak, színök sötét vörösbarna; tövükkel inkább ivesen mint terdszerűen a homlok előtt kiállók, szőrösek. Az állkapcsok, tövüktől kezdve az elkerekített végig, ivesen és könnyeden egymásfelé hajlók, a rágóknál sokkal rövidebbek, vörösessárgák; az alajk a végen elvágott. A tapogató vörösessárga, végize sötétebb, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszu mint a szár- és terdiz együttvéve. A lábak vörösessárgák, végeik kissé sötétedők, — végig szőrösek; a czombok alul, a többi iz felül fegyvertelenek, különben gyéren tüskések. A végtest hosszutojásdad a fenterintett halvány rajzzal, mely néha majdnem egészen elmosott, mely esetben a végtest olajbarna. A has többnyire olajbarna, néha igen határozatlan világosabb csíkokkal.

Az alsó szemsor alig egy oldalszem-átmérőnyire a homlok szeletől, oldalszemei a középsöktől az oldalszem kisebb átmérőjének megfelelő távolságra; e sor egyenes, oldalszemei tojásdadok s a középsöknél nagyobbak; a hátsósor könyöcden behajló, oldalszemei kevéssel távolabbra a középsöktől mint ezek egymástól; az oldalszemek közös, igen lapos emelkedésen s egy oldal-szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy felkerek, kirívóan vörösbarna teresc, melybe a legzöres felől egy ∞ alakú, harántfekvő, darab mintegy bevekelődik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 9 »

A lábak hosszaránya 1, 4, 2, 3.

♂ Kisebb, karcsú, hosszabb lábakkal, világosabb elő- és határozottabb rajzú vegtesttel. A tapogató világos vörösessárga, a czomb felületének végén két párosan álló rövidebb, ezek mögött egy hosszabb tüske; a rövid szárúz kezalaku, felülről tekintve, három nyujtványnyal, melyek közül a belső a leghosszabb, sötét vörösbarna, éleshegyes, a külső vörösessárga, csapszerű és rövidebb, a középső vörösbarna, ujj forma; a pikkely domború kanálalaku, a tövé külső szelén nagyon kivágott; hegyén kefeszerűen szőrös; — nemzőszerve igen kidagadó; oldalról tekintve a gyüjtő karikaszerű, közepén kivájt s a kivájásban egy széles rövid tompahegyü, mellette két kisebb együttálló nyujtványnyal; valamennyi nyujtvány sötét barnavörös, a gyüjtő vörösessárga.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 12 »

Eddig kizárólagosan csak a budapesti Gellérthegyről ismeretes, hol évekkel ezelőtt magam gyüjtöttem szeptemberben kövek alól; 1873-ban Pável János muzeumi gyüjtő is talált néhányat ugyane helyiségen. Koch L. és Keyserling gróf jegyzései szerint, ezidő szerint a magyar lelhelyen kívül csak Lesina és Syra déleurópai szigetekről és a Pyreneusokról ismeretes, mely utóbbi helyről Simon ismertette. Ritkás csövet a kövek aljára alkalmazza. — Keyserling és Koch leírásai Lesina és Syrai példányok után készültek, melyek, mint deliek kisse elenkebb rajzokkal birhattak.

SUBFAM. II. ALCSALÁD. AGALENINAE. TÖMLŐSÖK. TRICHTERSPINNEN.

(Lásd: «Agalenoidae». A magyar elnevezés a szövet rejtjéről.)

GEN. 1. NEM. CYBAEUS. L. K.

(cybaeus = hasas; az alakról véve.)

Syn. 1868. L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur. Cycl. Cyb.» p. 64.
Vide: Thorell «On Europ. Spid.» p. 127.

A felső fonópár rövidebb és egy ízű; a fonalszürő és nyüst hiányzik. A lábvégek két bordás és egy sámjakoronával. Az állkapcsok domborúak, nem benyomottak; az alajk majdnem négyszögletes, a végén könyöcden kivágott.

E nem képviselői, melyek régebben az Amaurobiusok közé soroltattak, leginkább a fonalszürő és nyüst hiányánál (♂ és ♀-nél) fogva egyesíttettek egy külön nembe.

Életmódra nézve az Amaurobiusokhoz igen közel állanak.

SPEC. 1. FAJ. CYBAEUS TETRICUS. (C. K.). BÚVÓ TARNAPOK. SCHLUPF STOLLENSPINNE.

(tetricus = komoly, sötét; színezetről és életmódról véve.)

Syn. 1839. *Amaurobius tetricus* C. K. «Die Arachn.» VI, p. 13.
Vide: L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaur, Coel. Cyb.» p. 50.

♀ Az előtest világos, halaványvörösesbarna; a végtest sárgásszürke, barnásan porozott, felületen néhány Λ alakú sárgás rajzzal. A lábak barnássárgák.

A fejmell módosan fejlett, fejerésze az Amaurobiusokéhoz képest keskenyedő; oldalról tekintve a fejresz a résszerű hátgödörig majdnem vízszintes, igen laposan domború, a hátgödrön túl, a nyelecske felé lecsapott, elöl elkerekített. A mellvért paizs alakú, majdnem oly hosszú a milyen széles, lapos, gyéren szőrös, világos-barnássárga. A rágók világos barnássárgák, a becsapó-rés táján vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ékalakúak, tövükkel terdszerűen és nagyon a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok világos barnássárgák, tövüktől elkerekített végükig könnyedén egymásfelé hajlók; az alajk közel négyszögletes, könnyedén kivágott. A tapogatók világos barnássárgák kissé sötétedő végizzel, mely gyéren szőrös és körüskörül tüskés s majdnem oly hosszú, mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak barnássárgák, tövükön vaskosak, vékonyodó végekkel, itt-ott határozatlan, szürkés foltokkal; a czombok alul, a többi ízek felül fegyvertelenek. A végtest rövid-tojásdad. A has egyszínűen halvány szürkesárga.

Az alsó szemsor egyenes, kerek közepszemei kicsinyek, oldalszemei nagyobbak és tojásdadok, közepszemei a homlok szeletől bőven két szemátmerőnyire s valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor könnyeden behajló, majdnem egyenes, oldalszemei közelebb a közepsőkhöz mint ezek egymáshoz; az oldalszemek közös, barna, lapos emelkedésen állanak s nem érintkeznek.

A zár kissé domborodó, trapezalakú, a legzőrés szélén vesealakú barna réssel, mely felett még két szinten barna — — forma hasítek látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 10 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Karcsúbb, valamivel sötétebb végtesttel; szinezet és rajz tekintetében különben a ♀-nyel egyezik.

A tapogató terd és szárize egyenlő hosszúságúak; a terdizen kifelé oldalt kiállva s előre kanyarodva egy erős, hüvelykujj forma, tompavégű, előfelén és végen sok fekete szemöles-tüskével borított nyujtványnyal. A jól kidagadó gyüjtő sötét-barnavörös, külső oldaláról tekintve hátul horgas.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6.3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 11.5 »
IV » . . . . . 11·9 »

Ismerem Alsó-Hámorból (Borsod) hol júniusban ivarérett. Pável János Máramarosban (Pietrosz) bőven gyüjte. Dr. Koch L. Bajorország és Karinthia havasairól ismertette.

GEN. 5. NEM. COELOTES. BLACKW.

(*Κοιλόω* = vájni; a tartózkodásra czéloz.)

Syn. 1841. BLACKWALL «The diff. in the number of eyes» p. 648.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 128. et L. Koch, «Die Arachn. Gatt. Amaur. Coelot. Cyb. &c.» p. 32.

A felső fonópár hosszabb az alsónál, ketizű, a végiz az alapiznél nem hosszabb, csucsos, alsó felén cseves. A rágók tove terdszerűen kiallo. A fonálszűrő és a nyüst hiányzik. A lábvégeken két bordás és egy sámjakoron.

Vaskos, vajó alakok, melyek életmódra nézve sokban hasonlítanak az Amaurobiusok és Cybaeusokhoz, ezektől azonban a fonalszűrő és nyüst hiánya és illetőleg a fonók berendezése által különböznek.

SPEC. 1. FAJ. COELOTES ATROPOS. (WALCK.) VASKOS BÁNYÁSZPÓK. VIERSCHROTTIGE GRUBENSPINNE.

(ἄτροπος = idétlen, ügyetlen, nehézkes; az alakra célozva; de kérlelhetetlen is.)

Syn. 1830. *Drassus atropos* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 170.
Vide: THORELL «Remarks» p. 437.

♀ Előteste barnavörös, fejeresze feketébe átmenő. Végteste barna, sárgával elegyített, felülete elején egy rövid, szennyessárga közepesikkal, e mögött néhány kurta, hasonló színű ∧ szerű rajzzal. Lábai sárgásvörösek, vaskosak.

A fejmell vastag; fejeresze elől felgömbszerűen domború; az egész, oldalról tekintve, a nyelecsketől egyenletesen, lankásan emelkedő, alig íves; a fejresz fényes, gyéren és finoman szőrös: a szemek terén néhány előre álló erősebb szőr. A mellvért tágasan pajzsalakú, sárgásbarna, lapos és gyéren szőrös. A rágók vaskosak, oldalról tekintve, körtvealakúak, vörösbarnák és bőven szőrösek; tövükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók s végeikkel azután kissé az állkapcsokra csapottak. Az állkapcsok lapiczkásak, elkerekítettek, kissé egymásfelé hajlók, vörösbarnák, hosszú szőrökkel; a szeles alajk hasonló színű s közel két harmadát éri el az állkapcsoknak; elől elmetszett. A lábak erős czombjai alul, a többi ízek felül fegyvertelenek, különben erős tüskékkel fegyverzettek. A végtest elől elmetszett, közepén a legszélesebb, hátúl elkerekített, felületén a fennírt rajzzal, mely néha hiányzik, a mely esetben az egész hátfele barna, szennyes sárga szinnel kevert; ritkán a földje szennyes fehér barnásan porozva. A has egyszínűen olajbarna.

Az alsó szemsor közel a homlok szélehez, a távolság egy oldalszem kisebb átmérőjének megfelelő, majdnem egyenes (behajlásra hajlandó); szemei majdnem egyforma távolságban egymástól; a hátsó sor hosszabb az alsónál, szemei egyenlő távolságban egymástól, középszemei valamivel nagyobbak az alsó sor középsőinél; az oldalszemek egy kolbász alaku, resüntösen álló közös emelkedésen.

A zár egy nyelvalaku fényes közepdarabból áll, mely egy, a legzöres fele nyitott keretbe van foglalva s a legzőres táján kissé beszögellik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 13 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
I lábpár . . . . . 14·5 »
IV » . . . . . 15,5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Sokkal kisebb, karcsú; világos barnássárga előtesttel és lábakkal; a végtest rajzai mindig megvannak és elesebbek. A tapogató berendezése elüt az Amaurobiusétól. Terdize vastagodott, külső oldalán egy farkasfülhöz hasonló, csücsös nyujtványnyal, a szárúz vékonyabb, tövén és végén resüntösen metszett; a pikkely kevéssé domború, hosszú, csucsosan kanalalaku, a végen szőrös, belső szélen néhány tüske; a nemzőszerv módosan kidagadó, többször behorpasztott gyüjtővel, melyből — külső oldaláról és felülről tekintve a pikkelyt — egy vaskos nyelvforma, tövén fehéres, végén feketés nyujtvány kiáll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 13 »

Hegyi faj, melynek kifejlődése vagyis ivarérettsége a nyár derekára s azon túl esik, s a mely az előhegységtől a havasokon körülbelül 6000 láb magasságig, tehát a fa tenyészövén túl is előfordul s termőhelyein gyakori. Az előhegységben inkább a fatönkök gyökerei mellett vájja tömkeleges lakását, gyakran az

álló kérgeket is felhasználja; a havasok magaslatain leginkább azokat a köveket kedveli, a melyek az idők folyamában a gyepesekbe bemelyedtek. A lakást leirtam az epitmények tárgyalásánál (lásd I. kot. III. t. 57). Koch L. «Die Arachn. Gatt. Am. Coel. und Cyb etc» pag. 46 csak egy petéburokról emlékezik, en legtöbbnyire kettőt, neha hármat is eszleltem. Az anya bevárja a fiak kikelését s azokat sokáig gondozza.

Ismerem, erdélyi részekből: Görgény Szt.-Imréről, a Mezőhavasról (Hargita hegylánez), Szeben környékéről (valószinűleg «Praesbe» Sill gyüjteménye); magyar részekből: Orsováról (Allion hegy), Ó-Ogradena (Mragonya völgy), Alsóhámor (Borsod a «Bükk hegység» sok pontjáról), a «Magas Tátráról» nevezetesen a «Csorbai tó» környékéről, a «Krivánról» az ugynevezett «Prjehibak» legmagasabb pontjáig, Pribilináról (Liptó Pongrácz Ede-fele «Zakamenieszko major»), Ruttkáról, Selmeczbányáról, Tátra Füredről (Muz. gy. Frivaldszky J.) «Biharmegye» jelzővel (Muz. gy. Frivaldszky J.)

SPEC. 2. FAJ. COELOTES INERMIS. L. K. FEGYVERTELEN B. UNBEWEHRTE G.

(inermis = fegyvertelen.)

Syn. 1855. *Amaurobius inermis* L. Koch «Zur. Charact. des Artenunterscheidens etc.»
Vide: L. Koch «Die Ar. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 33.

♀ Előteste barnásvörös, a homlokon füstösebb; végteste szennyessárgás, barna rajzzal, mely neha különösen a hímnél, néhány Λ szerű világos rajzot leteszit; hasa szennyessárga; lábai barnásvörösek, a czombok barnássárgába átmenők, a két első lábpár szára és végizei valamivel sötétebbek.

A fejmell vaskos, kissé nyujtott, elől ivesen elkerekitett; a fejrész két csekély barázda által jól elválasztott; a hátrés hosszu, körülötte a sugaras benyomások jól láthatók, a fejrész közepén egy sor hosszabb szőr látható. A mellvért barnásvörös, pajzsalaku, kissé domborodott, különben sima, gyér szőrözettel. A rágók erősek, elénk barnásvörösek, tövük térdszerűen és igen tetemesen kiálló, végük kissé szétálló, a szőrözet csak a becsapórés szelén tetemes, egyebütt kurta, gyér. Az állkapcsok elénken barnásvörösek, végük sárgás, egyébként szélesek, kissé összehajlók; az alajk ivesen elmetszett, elég széles s a rágók felehosszának bőven megfelel.

A tapogató karcsú, elég szőrös, végizén, különösen alul, néhány hosszu tüske, e végiz bőven oly hosszu, mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylagosak; az első pár szárán és másodvégizén alul három-három tüskepár, a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul, két pár — a negyediken ismét három pár tüske, e két utóbbi párok másodvégizein is több tüske. A végtest hosszkörded, elég magas.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyságuak, és egyenlő távolságra egymástól; az oldalszemek tojásdadok; a hátsó sor könyveden behajló, szemei egyenlő nagyságuak, a középsők közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez, az oldalszemek tojásdadok s az alsó oldalszemekkel egy közös módos dudoron elhelyezettek.

A zár, a nyelecske felőli végén egy kis, kerekded nyilást mutat, e nyilástól a legzőrésig egy szalagszerű, szelességenel hosszabb sima betét észlelhető, az egesz zár kissé domborodo.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·2 »
I lábpár . . . . . 11·2 »
II » . . . . . 10·5 »
III » . . . . . 9·7 »
IV » . . . . . 12·7 »

♂ Élesebb rajzzal, a végtest elején egy kurta orsó folttal, mely mögött a szőges rajzok sorakoznak; lábai hosszabbak, teste karcsubb. A tapogató elég karcsu, czombja felületen három tüske egymás mögött,

terde szélességénél nem hosszabb, szára még valamivel rövidebb, külső oldalán farkasfülszerűen végződik: a pikkely hosszú, csücsös, csücsa kissé lekonyult, töve fele a külső oldal szélén egy mély csatorna; nemzőszerve egy hosszúkás gyűjtőt mutat, mely elől, a pikkely csücsa alatt, egy horgosan befelé kanyarodott tetemes nyujtványt visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·2 »
I lábpár . . . . . 13·5 »
II » . . . . . 12 »
III » . . . . . 11 »
IV » . . . . . 14 »

Koch L. tudor az idézett (második 1868) helyen egy ♀-ről emlékezik meg, a melyet Palliardi tudor Mehadia körül gyüjtött, s a melynek zárja, különösen nyilásának terjedelmesb volta által különbözik a typikus Coelotes inermis zárjától; a tudor ur későbbi vizsgálatoknak hagyta fenn annak az eldöntését, vajjon a mehádiai faj uj faj vagy csak változata-e a C. inermisnek? Én úgy véltem észlelhetni, hogy a magam nőstényе a zár szerint inkább talál a Palliardi mint a Koch példányához; de a különbség, melyet más jel nem támogat, oly csekély, hogy uj fajt felállitani nem mernék. Úgy látszik, hogy itt csak avval a különbséggel van dolgunk, mely a záron a peték lerakása után mutatkozik, a mikor t. i. a zár kissé sorvadni szokott, minek folytán a nyilások kissé összeszűkülnek. Az en ♀-nyem még nem tojta le petéit. Természetesen kérdéses, vajjon a Dr. Koch példányai melyik állapotban vannak? Én részemről az érintett különbséget csak az állat állapotából magyarázom s a fajt nem változtatom, már azért sem, mert a hím a Koch leírásával azonos és arra nézve is biztos, hogy nőstenyemhez tartozik, mert avval egyszerre, egy helyiségből került.

A fajt, mint őszi alakot, Erdélyben, nevezetesen Görgény Szent-Imrén a Várhegy oldalán kövek között szedtem, egy példányát unokaöcsem, Vlkolinszky Jenő Selmeczbányáról küldte be, hol a Klingertarna előtti kőhalmokban is előfordul.

SPEC. 3. FAJ. COELOTES ROSCIDUS? (C. K.) HARMATOS B. THAUMA G.

(roscidus = harmatos, megnedvesített; talán a végtest porozottságáról.)

Syn. 1837. *Amaurobius roscidus* C. Koch «Herr. Schäff. Deutsch. Ins.» pag. 141, et «Die Arachniden» X, pag. 113.
Vide: L. Koch «Die Arach. Gatt. Amaur. Coel. Cyb.» pag. 40.

♂ Előteste barnássárga, fejerésze alig sötétedő; az egész a végtesthez képest igen fejlett; végteste sárga földön barna foltokkal, melyek határozatlanul ∧ formára sorakoznak. A lábak vörösessárgák sötétebb lábvégekkel.

A fejmell fejerésze a mellrészhez képest keskenyedő, elől elkerekített, oldalról tekintve laposivesen emelkedett, a hátgödör résszerű, hosszú. A mellvért majdnem körded, szélességénél sokkal hosszabb, gyéren finoman szőrös. A rágók barnásvörösek, vaskosak, oldalról tekintve, ekalaknak, igen gyéren szőrösek. Az állkapcsok lapiczkásak, elől elkerekítettek, belső szeleiken a széles alajkhoz képest ivesen kivágottak, hosszan szőrösek, barnássárgák; a majdnem négyszögletes alajk hasonló szinű, elől elmetszett s az állkapcsok felehosszát éri el. A lábak vörösessárgák, vörösbarnásba átmenő végekkel; a czombok alúl, a többi iz felül fegyvertelenek, különben párosan álló tüskekkel (az I. pár szárán 3 párral) fegyverzettek.

A végtest kicsiny, majdnem hengerded, a végen a felső fonószemölcspár farkszerűen kiáll, két íze egyenlő hosszuságu. A has szemnyessárga földön apró, barna pettyekkel.

Az alsó szemsor kissé behajló, oldalszemei tojásdadok, a középsőknél nagyobbak, valamennyi szeme egyenlő távolságra egymástól s e sor a középszemek táján a karajosan benyomuló homlok szélétől

oly távolságra esik, a mely az oldalszem hosszabb átmérője két-szeresének megfelel; a hátsó szemsor könnyeden behajló, szemei egyformák s az oldalszemek láthatólag távolabb állanak a középsőktől mint ezek egymástól; az alsó és hátsó középszemek közötti távolság nagyobb annál, a mely a hátsó középszemek között elterül.

A tapogató hosszú, szerkezete éles jellemzője a fajnak; barnássárga, a czomb felületének végén három erős tüske; a terd és szárix rövid, egyenlő hosszuságu; a szárix külső oldalon egy farkasfülforma kis nyujtvány; a pikkely rendkivül hosszu, tövénel kissé kampósan hajló, keskeny, csücsosan kanálalaku, bőven szőrös, csücsa előtt külső szélén kivágott; nemzőszerve szövevényes: a kidagadó barnás vörös gyüjtő a külső oldalfelé nyitott, elején egy hirtelen hajlásu sarlóalaku nyujtványnyal, mely a pikkely csücsa alatt megfekszik, hátsó feléből egy csecsszerű emelkedés áll ki, melyből egy igen hosszu, sorteszerű, le- és hátrafelé görbülő embolus indul úgy, hogy legörbülő csücsával a pikkely tövének külsejét éri el.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 15·5 »

A IV-ik lábpár második végize hiányzik, a többi íz azonban határozottan hosszabb az I pár megfelelő izeinél s e szerint a lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Egyetlen példányát 1868-ik évi szeptember havában a Körösszorosban, Brátka helység táján, a mészgörgetegekben találtam. A fajnevhez alkalmazott kerdőjelre az inditott, hogy a Coelotes roscidus C. Koch = segestriformis Dufour mindeddig csak nőstények után ismeretes s minthogy magam csak a leirt hímet találtam, kérdéses: vajjon ez C. roscidushoz tartozik-e? Annyi bizonyos, hogy az eddig ismert Coelotes-fajok hímeitől úgy nagyság mint szemállás és a tapogató által lényegesen különbözik. A «roscidus» fajjal leginkább azért tettem érintkezésbe, mert ennek nőstényei, fajrokonaik nőstényei között, a legnagyobbak s az előttem fekvő hím is a legnagyobb az eddig ismert Coelotes fajok hímei között.

SPEC. 4. FAJ. COELOTES SOLITARIUS. L. K. REMETE B. EINSIDLER S.

(solitarius = magányos, egyedülálló; a ritkaságra vonatkozik.)

Syn. 1868. *Coelotes solitarius* L. Koch «Die Arachn. Gatt. Amaurob, Coelotes, Cybaeus» in Abhand. d. Naturh. Ges. zu Nürnberg IV, pag. 38.

♀ A fejmell mellrésze sárgabarna, fejerésze vörösbarna; a rágók, az állkapcsok, az alajk és a mellvért sötét vörösbarna; a végtest felülete fekete, barnasárgás foltokkal, melyek a hossztengely iránya szerint 6—7 ∧ állásu, a fonók felé fokozatosan kisebbedő foltpárokká sorakoznak. A végtest hasfele barnássárga, feketés foltokkal. A lábak czomb- és terdizei barnássárgák, a többi izek vörösesbarnák. A fonók barnássárgák.

A homlok alsó széle és az alsó szemsor közötti tér nem szelesebb egy oldalszem átmérőjénél s hosszu sertékkel borított. Az alsó szemsor kissé behajló, a szemközök egyformák; a középszemek kerekek, az oldalszemek kördedek, nagyobbak. A hátsó szemsor behajló, a szemközök egyformák. A két sor oldalszemei egy közös dudorodáson állanak.

A rágók becsapórése kivül és belül három foggal fegyverzett. Az alajk az állkapcsoknak felehosszát éri el, alapján szélesebb.

A zár keresztbefekve korded, betetje szélességénél magasabb, ettől kétfelől a záralapban egy-egy fog.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . ?
fejmell . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 12 »

Dr. H. Zimmermann (Limburg) gyüjteményében a Tátrából, hol is de Rottenberg rovarász gyüjtötte; Dr. Seidlitz gyüjtötte N.-Szeben körül. Leirta és meghatározta Dr. Koch L. Példányokat nem láttam.

GEN. 6. NEM. TEGENARIA. (LATREILLE.)

(τήγανον = tepsi vagy τέγος = háztető; mindenesetre a szövetről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 134 ad. part.
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 129.

Az alsó szemsor majdnem egyenes vagy könyedén behajló. A felső fonószemölcspár második íze az alapiznél rövidebb. A fonalszürő és a nyüst hiányzik; a felső fonópár végize alsó lapján csöves, a lábvégek két bordás és egy sámja körömmel. Hosszu lábu, többnyire elénk színezetű alakok, a melyek zugokban vagy sarkokban lepelszerű, bemélyedő hálót készítenek, melynek egyik sarkában a háló lapjára nyiló csövet alkalmaznak, a mely hátul is nyitott; e cső szájában elhelyezkedve lesik prédájokat, mindig felfele álló háttal (soha sem csüngő helyzetben). Legnagyobb részben házi alakok, melyek azonban részben sziklás helyeken a vadonban is előfordulnak; a vadonban élők a fák gyökereit is kedvelik.

SPEC. 1. FAJ. TEGENARIA DOMESTICA. (CL.). HÁZI ZUGPÓK. HAUS WINKELSPINNE.

(domestica = házi; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1757. *Araneus domesticus* CLERCK «Aran. Suec» p. 76.
Vide: THORELL «Remarks» p. 155.

♀ Hosszú, erős lábú, közepesen felüli alak. Borszeszben előteste vörösessárga, kissé sötétebb fejrészszel s világos közép és szegélyrajzzal; végteste olajbarna, felületén egy téglavöröses középcsikkal, mely elején élénk sárga keretbe foglalt; száraz állapotban az egész alapszinezete agyagsárga, mely szín a tömött, megfekvő szőrözettől ered. Lábai szürkésfehérek, sűrű, sötét gyűrűzettel. A fejmell fejerésze elől szükülő, elkerekített, jól elválasztott, a mellrész szélesedő, laposan domború; két oldalán világosabb, befelé csipkés szegélylyel, mely a homlokra is átnyúlik; a résszerű, hosszú hátgödör világos szegélylyel, melyből az oldalszegély felé határozatlan sugárvonalak csillagszerűen oszolnak. A rágók vörösbarnák, erősek, oldalról tekintve ékalakúak, tövükkel a homlok előtt alig kiállók, bőven és hosszú szőrökkel fedettek. Az állkapcsok párhuzamosak, közepök táján módos behorpasztással, elől elkerekítettek, különben vörösbarnák világos csúcscsal; az alajk széles, kúpalakú, elől keskenyebb, elmetszett, a rágók felehosszát meghaladja. A mellvért szélesen körded, sárgásbarna, sárga szőrökkel majdnem borított. A tapogató vékony, hosszú; végize sötétebb s oly hosszú mint a szár és térdíz együttvéve, hosszú szőrözettel fedett, töve körül 5—6 hosszú, élálló sertetüskével; a szárix végén egy sötét gyűrű. A lábak hosszúk, erős czombokkal s vékonyan kifutó végekkel, végig szőrösek; a czombok alul, a többi íz felül fegyvertelen, különben gyéren, hosszú tüskékkel fegyverzettek; a két első pár czombja alul barnafoltos, felül egyenetlen szélű gyűrűs folttal, a többi láb és íz egyenetlen szélű, sűrűn álló sötétebb gyűrűzettel. A végtest elől elmetszett, keskenyebb, közepetáján a legszélesebb, hátul elkerekített; felülete olajbarna, közepén egy téglavöröses széles hosszcsikkal, mely elől szélesen, élénksárgásan szegélyzett, hátrafelé sárgás pontok között fut. A has barnás, szakadozott keskeny, sárga szegélylyel, közepén néha sárgás foltpárokkal. Az alsó fonópár vörösessárgás, a felső fonópár alapize barna, végize világos, rövid.

A szemcsoport a homlok szélétől majdnem akkora távolságra, a mekkora a magassága a közep szemcsoportnak. A szemek nagyocskák; az alsó sor középszemei az oldalszemeknél nagyobbak, a sor kisse behajló, szemei egymástól egyforma távolságra; a hátsó sor szemei egyenlők, a sor behajló, oldalszemei a középsőktől kevéssel távolabbra mint ezek egymástól; az oldalszemek közös emelkedésen állva nem érintkeznek.

A zár egy elenk vöröses, felholdszerű, keskeny bemetszés, mely homoru oldalával a nyelecske fele áll.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 13—17 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
I Lábpár . . . . . 27 »
IV » . . . . . 28 »

A lábak hosszaránya változó, neha 1, 4, 2, 3, neha az I. és IV. pár egyenlő, neha 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb vegtest mellett fejlettebb előtesttel. A tapogató hosszú, erős, csücsosan bunkós, — sötét szinezetű; a terd es szárız egyforma hosszuságu, a szárız külső oldalának vege fele ket sötet-feketebarna, rövid, vaskos fogacs; a pikkely szépen csücsosan kanálalaku, domborúságával fölfele fordított, rókavörös szőrrel bőven boritott; felülről tekintve a nemzőszerv a pikkely mindket széle alul kiáll; alulról tekintve a külső szélen egy előre irányozott széles, sarlóalaku, sötet-vörösbarna, hosszu nyujtvány látható, mely domboru szelével a pikkely alól kikanyarodva, végével a pikkely csücsa alá kerül, külső széle felhajtott csatornás; a pikkely töve fele egy csecsalaku vaskos nyujtvány indul, mely hirtelen egy hosszú, vekony serteve alakul, a pikkelyt belső szelen megkerüli s végével a sarlóalaku nyujtvány csatornás szelébe belefekszik.

Mertekek: ♂ Torzs . . . . . 12·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 27·5 »

Nyári alak, mely az aljakban, jelesen házakban, istállókban, padlásokon stb stb. gyakori, felhatol a tornyok fedelei ala is; de sziklafalakon, fák tövén, a mely utak martjain is előfordul s terjedelmes lepelhalójával ügyesen alkalmazkodik.

SPEC. 2. FAJ TEGENARIA DERHAMII (SCOP.). DERHAM Z. DERHAMS W.

(Derham, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranea Derhamii* SCOPOLI, Entom. Carn. p. 400.
Vide: THORELL «Remarks» p. 157.

♀ A megelőző fajnal sokkal kisebb; porosan szürke; végteste feketes foltokkal párduczszerüen tarkázva. A lábak sárgásszürkek, a czombok es szárak elmosódó, sürün álló sötetebb gyürüzettel. (Borszeszben az előtest barnásvörös, a lábak vörösessárgák).

A fejmell szivalaku, fejeresze a mellreszhez képest keskenyedő, jól elválasztott, elől elkerekitett; az egesz, oldalról tekintve, ives; a resszerű hátgödörből indulva a szemekig egy sor előre hajló serte, mely könnyen leválik; a mellresz finoman feketen, azután beljebb szelesen sárgásszürken és csipkesen szegelyezett; a hátgödör környeke szinten világosabb. A mellvért vörösbarna, közepe világosodó, minden csipő előtt egy határozatlan, világos folt. A rágók erősek, oldalról tekintve ekalakuak, tövükkel a homlok előtt kisse kiállók, bőven szőrösek, vörösbarnák. Az állkapcsok egyenesek, elől elkerekitettek vörösbarnák, az alajk majdnem négyszögletes, a rágók felehosszának megfelelő, elől elmetszett. A tapogatók vekonyak; valamennyi íz szőrös, közben elálló, hosszu sertekkel, a terd es szárız vege gyürüs. A lábak hosszusága nem aránytalan; czombjaik alul, a többi íz felül fegyvertelenek; az első lábpár szárán alul két pár tüske. A vegtest elől elmetszett, keskenyebb hátul szelesedő, végen elkerekitett, felülete közepén egy sor ^ sárgásszürke rajz, mely feketes foltok által választatik el, s e sor mellett ismet feketes foltsorok; a has apróbb foltocskákból alakult három sorral. Valamennyi fonó halványsárgás, kocsonyásan áttetsző.

A szemcsoport es a homlok szele közötti távolság alig felet teszi a közepszemek negyszöge magasságának. Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor könnyeden behajló, szemei egyenlő nagyság mellett egyforma távolságra egymástól; a két sor közepszemei egy előrefele kisse szükült trapezben elhelyezettek, mely legnagyobb szelessegenel magasabb.

A zár egy felkörű tercse, mely elején a legzőrés szelenek megfelelően kolbászalakra begöngyölt; e begöngyöles két végén a tojócsövek apró, barnásvörös nyilásai állanak.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár . . . . . 18 »
IV » . . . . . 18·5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb; szívalaku, széles fejmellel, kis vegtesttel, hosszabb lábakkal, besötétített czombokkal. A vegtest foltjai neha összefolynak s feketés alapszinezetet letesitenek. A tapogató karcsú; hegyes, kis bunkóba végződő; szárize a terdiznel hosszabb, végen egy kurta sötét fogacsesal; a pikkely kinyujtott keskeny hegyes veggel, bőven szőrös, szelesebb töve jól domboru; nemzőszerve alulról tekintve egy lapos, közepen kerek, nyitott gyüjtőt mutat, melyet belső széle tövétől fogva egy felkörbe kanyarodó keskeny egyszerű nyujtvány körülfog.

Mertekek: Törzs . . . . . 9·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
IV lábpár . . . . . 22 »

Nyari és kitünően házi alak, mely a pinczek ablakaiban, az istálók gerendázatán és zugaiban, ólakban stb. lepelszerű, olykor roppant terjedelmü halóit szövi, csöveivel a helyiséghez ügyesen alkalmazkodik s mindenütt elterjedett.

SPEC. 3. FAJ. TEGENARIA CAMPESTRIS. C. K. MEZEI Z. FELD W.

(campestris = mezei; a tartózkodástól.)

Syn. 1841. *Tegenaria campestris* C. Koch, Die Arachn. VIII, p. 34.
Vide: Thorell «Remarks» p. 157.

♀ Kicsiny. Előteste világos-agyagsárga szegély- és közeprajzzal; vegtestének felülete egy szép téglavörös közepsikkal, mely két elenksárga pontsor által szegélyeztetik. Lábai világossárgásak, sürü, sötét szőrözettel. Alakban és a szinezet beosztásában a T. domesticának megfelel, nagyságra nézve azonban ennek alig fele részét éri el.

A fejmell szívalaku, széles mellrészszel, keskeny fejrészszel; sárgás; a fejtető, a mellresz szelei és a resszerű hátgödör környéke világosabb. A mellvért keskeny, paizsalaku, barnás, a közepen egy világosabb keskeny ekkel, a csipők előtt világos foltokkal; a csipők barnás foltokkal. A rágók, oldalról tekintve, ekalakuk, vörösessárgák, szőrösek. Az állkapcsok sötétebbek, egyenesek, elől elkerekitettek; az alajk töven szélesedő, elől elmetszett, vaskos-szeles. A tapogató karcsú, szőrös, közben elálló sertekkel fegyverzett, végize sötétedő, oly hosszú mint a szár és terd együttvéve. A lábak karcsúk, sárgások, foltokkal elegyesen sürün gyürüzöttek, czombjaik alul, a többi iz felül fegyvertelenek; az első lábpár szára alul egy tüskepárral. A végtest kissé hengeres; olajbarnán pettyegetett felülete közepen a fenntirt rajzzal; hasa sárga, barna pontokkal diszitett.

Az alsó szemsor igen gyengén behajló; közepszemei az oldalszemeknél kisebbek s a homlok szélétől oly távolságra állnak, mely a középső szemnégyszög magasságának felét meghaladja, szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, szemei egyformák, egymástól egyenlő távolságra állók; az egész csoport szorosan együtt áll.

A zár egy kerekded tercse, melyet egy patkóalaku, a nyelecske felé nyitott, keskeny, vörösbarnás res körülfog.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 7·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
IV lábpár . . . . . 13 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, a végtesthez képest fejlettebb fejmellel; színezetre nézve a nősténynyel azonos. Tapogatója bunkós; terd- és szárízе egyforma hosszúságú, az utóbbin, külső oldala végén, egy kicsiny, farkas fülszerű nyujtványnyal; a pikkely hosszu csúcsba kifutó, bőven szőrös, felülről tekintve a nemző szervnek egy része a pikkely külső szélen kiáll; a nemzőszerv berendezése, alulról tekintve, a T. domesticaéval azonos, avval a különbséggel, hogy a sarlóalakú nyujtvány az állat nagyságához képest roppantúl szélesre fejlett, a serteszerű embolus töve pedig nem hirtelenül vékonyodott, hanem az illető hátsó nyujtványba egyenletesen bele enyesző.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
IV lábpár . . . . . 13·8 »

E fajnak egyedüli biztos megkülönböztetője voltaképen csak az alak állandó kicsinységében rejlik; a többi lényeges jelleg csak diminutivuma a Tegenaria domesticának s azt tartom, hogy a Tegenaria campestris eredeti alakja a T. domesticának, mely utóbbit a kedvezőbb táplálkozási viszonyok nevelték nagyobbá s az eltérést azután állandósiták is.

A T. campestris a lapályban épen úgy mint az előhegységben s a havasokon körülbelől 3000 magasságig fordul elő, hol lepelszerű halóit kőhalmokban, a fák gyökerei közé s rendesen úgy szövi, hogy csöve a mohába levezet.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Szebenből (Bergleiterféle gyüjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (Hosszúmegye erdő a síkban), Orsováról (Alliónhegy), Báziásról, az Alsó-Hamorból (Borsod «Hollós»), Pribilina (Lipto «Hliva-Havas» 3000' lábig), Pest környékéről fiatal példányok (Muz. gy. Frivaldszky Jánostól).

GEN. 7. NEM. CRYPHOECA. THOR.

($\chi\rho\acute{\upsilon}\varphi\alpha\varsigma$ = elrejtve, $o\grave{\iota}\kappa\acute{\varepsilon}\omega$ = élni; a tartózkodásról véve.)

1869—70 THORELL «On europ. Spid.» p. 131.

A hátsó szemsor igen könnyeden, az alsó erősen behajló. A felső fonószemölcspár végize az alapiznek alig felehosszát teszi. A fonók egy a hasfele szélesedett trapezbe elhelyezettek (legalább annál az alaknál, a melyre e jellemzést alapítom.) Kis alakok, melyek rendesen kövek alá rejtve élnek s laza, ritkás cső mellett rendetlen hálót kötnek. A magyar alak havasi s kizárólagosan a fenyőöv felett s azon tul 6—7000 láb magasságban fordul elő.

SPEC. 1. FAJ. CRYPHOECA CARPATHICA. N. SP. KÁRPÁTI REJTPÓK. KARPATHEN SCHLUPFSPINNE.

(carpathica = a tartózkodásról.)

(VII-ik tábla, 156 *a* szemsoport, *b* ♀ zár, *c* ♂ tapogató, *d* mérték.)

♀ Az előtest és a lábak zöldessárgásak. A végtest olajbarna; sárgás, részben ∧ szerű rajzzal. Valamennyi lábon a szár és másod végiz (metatarsus) alul hosszu, megfekvő, világos tüskékkel fegyverzett, melyek az első és második lábpáron két egyenes sorban s párosan elhelyezkedve állanak. Az alsó szemsor erősen behajló, középszemei az oldalszemeknél sokkal kisebbek; a hátsó sor igen könnyeden behajló, szemei egyenlőek; az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől oly távolságra, mely egy oldalszem átmérőjét bőven meghaladja.

Az első lábpár szárán 4—5 pár tüske, a másodvégizen 3 pár.

A fejmell zöldessárga, hosszukás-szívalaku, a fej jól elválasztott, keskenyedő és elől elkerekitett; a hátgödör pontszerű; a mellrész a lábak fekvésének megfelelő csillagszerűen oszló barázdákkal. A mellvért hosszukás paizsalaku, a negyedik lábpár csipői között kihegyesedett, kissé domboru, agyagsárga és gyéren szőrös. A rágók agyagsárgák jól fejlettek, az első lábpár czombjánál vékonyabbak; tövükkel nem állanak ki a homlok alól, oldalról tekintve, tetemesen az állkapcsokra csapottak. Az állkapcsok agyagsárgások szélesek, elől elkerekítve nem hajolnak egymásfelé s gyéren szőrösek; az alajk hasonló színű, széles, elől elmetszett, az állkapcsok felé hosszát nem éri el egészen.

A tapogató zöldessárga; végize húsos, oly hosszu mint a száriz, kétoldalt több megfekvő, hosszu tüskével.

A lábak czombjai zöldessárgák, a többi iz vörösödő, a harmadik lábpár térdize csúcsán (felül) egy felálló hosszu tüske, egyebekben mint fentebb.

A végtest olajbarnás, nyujtott-hossztojásdad, a vége kissé csucsos; felülete közepén és elején egy szabálytalan világosabb folt, mely alatt ⋏ szerű fehéres, elmosódó rajzok állanak s hullámosan az oldalakba enyésznek, noha alig kivehetők; a has egyszinűen olajzöldes, az egész végtest megfekvően nem épen sűrűn szőrös.

A fonók trapezben állanak, sárgások, egyenlő hosszuságúak, a felső pár végize csúcsos és igen rövid, mintegy negyedrésze az alapiznek. A zár az alak kicsinységéhez képest terjedelmes, vörösbarna, kidomborodó, majdnem szívalakú, a nyelecske felé elmetszett. Közepén, hosszában benyomott, úgy hogy két karajszerű felet képez.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 4·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·9 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV » . . . . . 5,8 »

A lábak hosszaránya tehát 4, 1, 2, 3.

♂ Valamivel kisebb, karcsúbb lábakkal s világosabb előtesttel. A lábak fegyverzete gyengébb. A tapogató aránylag igen fejlett, térd és szárize egyenlő hosszuságú, *a száriz törének külső oldalán egy előre és oldalt irányozott fülszerű függelék*; a pikkely tojásdad, igen domboru, fehéres és gyéren szőrös, alóla a nemzőszerv tetemesen kidagad; a nemzőszerv, alulról tekintve, oldalt egy nyujtványt mutat, mely lassankent egy finom, fekete, serteszerű nyujtványba vékonyodik s igy a pikkely belső szélehez alkalmazkodva ezt töveig órarugószerűen körülfogja.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·6 »
IV lábpár . . . . . 5·4 »

A Krivánon augusztusban nem ritkán és majdnem a csúcsig előfordul. Mindig a kövek alsó lapján, igen ritka szövetű csőben található s könnyen gyüjthető, mert nem menekül, hanem lábait szorosan a testhez illesztve veszteg marad. THORELL tanár látta és szinten ismeretlennek állitja.

GEN. 8. NEM. AGALENA. WALCKENAER.

(vide Agalenoidae.)

Syn, 1805. *Agelena* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 51.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» pag. 132.

A hátsó szemsor behajló; az alsó erősen behajló. A felső fonópár kétizű, a végiz karcsu, az alapiznel hosszabb és alsó fele hosszában csévés (lásd I. köt. II. tábla 41). A fonók majdnem négyszögben

állanak; a felsők a test végén farkszerűen kiállók. Közepnagyságu alakok, melyek magas fűben bokrokon és sövényeken tölcséralaku terjedelmes hálót szőnek, a melyek aljában egy cső nyilik, mely hosszan és néha tömkeleges kanyarulatokban a fűvek, ágak közé, néha üregekbe is levezet.

SPEC. 1. FAJ. AGALENA LABYRINTHICA. (CL.) ILLŐ TÖLCSÉRPÓK. FLUCHTIGE TRICHTERSPINNE.

(labyrinthus = tömkeleg; a háló tömkeleges csövéről véve.)

Syn. 1757. *Araneus labyrinthicus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 79.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 159.

♀ Előteste sárgásszürke, a mellrészen csillagszerűen oszló, barnás vonásokkal, melyek azonban a közepén nem egyesülnek s a széleket sem érik el. A végtest barnásszürke: felületén 6—7 finom ∧ szerű fehéres rajzzal, melyek néha „ szerűen szakadozottak. A lábak sárgás-szürkések, az ízek végein barnulók, elállók, hosszú szőrözettel. A has sárgásszürke, ketoldalt egy-egy enyésző barnás csíkkal szegélyezve. Meglehetősen nyulánk alak farkszerűen kiálló felső fonópárral.

A fejmell hosszukás, módosan domború; a fejrész a mellrészhez képest keskenyedő, teteje elkerekített, a rágók felett kissé pofás; oldalról tekintve az egész laposan ívés, közepén egészen végig egy fehéres szalag; a mellrész szélei fehéres szegélylyel, s e rajzok megfekvő, ágas szőrözettől erednek (lásd I. köt. II. tábla 22). A mellvért majdnem kerek, hátul hagymaszerűen hirtelenül csücsösodó, lapos és megfekvő fehéres s evvel elegyesen felálló sötétes szőrözettel felett. A rágók vaskosak, oldalról tekintve tövükkel kissé a homlok előtt kiállók, barnásvörösek, módosan szőrösek. Az állkapcsok szélesek, domborúak, agyagsárgások, elől elkerekítve, csak külső széleik felé szőrösök; az alajk négyszögletes és széles, barnás, az állkapcsok felehosszát éri el.

A tapogató karcsu, sárgás; végize barnuló sertékkel elegyesen szőrös, hosszabb mint a szár és térdíz együttvéve. A lábak eleg erősek, szőrösek és hosszuk, sárgásszürkek (borszeszben vörösesek), az ízek végen elmosódva barnulók, szőrösek igen gyéren inkább sertékkel mint tüskékkel fegyverzettek; a szárak alsó felén legfeljebb három pár sertetüske. A végtest megfekvően szőrös, hossztojásdad. Mind a két szemsor erősen behajló, nagyocska szemekkel: az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől majdnem akkora távolságra, a mekkora a közepső szemmegyszögnek a magassága; e középszemek a többieknél valamivel nagyobbak; az alsó sor szemei egyforma távolságra egymástól, az oldalszemek kissé tojásdadok; a hátsó sor középszemei valamivel közelebb egymáshoz, mint e sor oldalszemeihez.

A zár egy terjedelmes vörösbarna koldok, melybe a legzőres felől egy nyelvalaku lemez benyomul, mely azután két oldalt és a nyelecske felől egy széles keretbe foglalva evvel összeillik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11—12 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 16·5 »
IV » . . . . . 20 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

Bőven tápláló helyeken nagyobb példányok gyakoriak.

♂ valamivel kisebb, karcsúbb; szinezete a nőstényével azonos. A tapogató hosszú, bunkós és szőrös; térdízen, oldalt, egy, szárizen alul egy erős fogacs; a pikkely csücsösan kanálalaku. A nemzőrész kevéssé kidagadó, egyszerű gyűjtővel, melyen elől egy tülokforma csavaros, vaskos és hegyes rész látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
» fejmell . . . . . 4 »
IV lábpár . . . . . 22 »

Gyakran nagyobb: törzs 12·5 $^{m}/_{m}$, IV lábpár 29 $^{m}/_{m}$.

Ez általánosan, de inkább csak az aljakban, neha a havasok fenyő övében elterjedett fajnak tavaszi és őszi nemzedeke van. Terjedelmes olykor 3 □ dm. terfogatú hálóját, melynek tölcsér alaku lepje sürü szövetü bokrokon, magasabb növények csoportjaiban, sövenyeken sőt olykor magas fák ágai között (fenyveken neha 4—5 méter magasságban pl. a kolozsvári muzeumkertben) találhatni, rendesen számos példányát mintegy telepben. Párzását, melyet a lepelen végez, bőven és behatóan tárgyaltam az erd. muzeum egylet évkönyveiben (lásd «Adatok Erdely pókfaunájához II.» Erd. Muz. egylet évk. IV. köt. p. 38).

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Nyárád-Szeredáról, Gyergyó Szt.-Miklósról, Tölgyesről, Szebenből (Sill és Bergleiter-fele gyüjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Jeselnitzáról (Orsova mellett), a Veterani barlang körül, Ó-Ogradena körül, Rakamazról, Tokajból, S.-A.Ujhelyről, az Alsó-Hámorból (Borsod, «Bükk»), Pribilináról (Hlina havas fenyő öve), Lykanka (Liptó, várrom), Selmeczbányáról, «Pest videkeről» (Muz. gy. Friváldszky János), Ungvárról, (Muz. gy. Vidra Ferd.), Dabasról, (Muz. gy. Metelka Ferencz).

SPEC. 2. FAJ. AGALENA SIMILIS. KEYS. ROKON T. VERWANDTE T.

(similis = hasonló; az előbbi fajjal való rokonságra czéloz.)

Syn. 1863. *Agalena similis* KEYSERLING «Beschr. neuer Sp. etc.» pag. 6.
Vide: THORELL «Remarks» p. 160, 565.

♂ Az előbbi fajnál kisebb; karcsubb lábakkal. A has *közepe* szelesen szalagszerüen barna, a szalag belseje neha elmosódva világosodó; a has oldalai világos sárgások. A tapogató végize oly hosszu, mint szár- es terdize együttveve. A hátsó szemsor szemei egymástól egyenlő távolságra. A zár egy terjedelmes, vörösbarna, durva keret, közepe tetemesen kivájt, e kivájás feneken egy sárgás lemez, mely a ket tojócsőnek látható, tágas nyilását ketfele osztja. A végtest felülete vörösesbarna, ∧ szerü rajzai elmosódók és egymásután sorakozottak. Az egész állat igen gyeren szőrös, a lábak szőrözete elálló. Ezek azok a különbségek, a melyeknel fogva e faj nőstenyei a rokon fajtol könnyen megkülönböztethetők.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 10—11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 4 »
IV lábpár ..... 14 »

♂ Karcsu, hosszulábú; szinezete a nőstenyével azonos, a végtest ∧ szerü rajzai elesebbek. A tapogató bunkója igen fejlett; terde vastagságánál nem hosszabb, külső oldalának a vége dudorszerüen kinyujtott, szára a terdnel rövidebb, külső alsó oldalán egy erős, tompa nyujtványnyal; a pikkely mélyen kanalalaku; ivarszerve igen complicált; egy sima gyüjtőből egy csövekből álló, gomolyagszerüen csavarodott embolus illeszkedik, felette egy széles, nyelvalaku, elkerekitett lemez hajlik es irányul előrefele, az egész szerkezet tetemesen kidagad.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 4·4 »
I lábpár ..... 22·5 »
II » ..... 20·5 »
III » ..... 17·5 »
IV » ..... 21·9 »

Mint nyári es különosen őszi alakot Kolozsvárról ismerem, hol a kertek bokrain fajrokonával együtt található. Előfordul Pozsony vidéken is, honnan Böckh Gy. utján a becsi cs. állattani muzeumba «Agalena labyrinthica» nev alatt került. Dr. Böckh a ket fajt egynek nezte.

GEN. 9. NEM. HISTOPONA. THORELL.

(ἱστός = szövet, πονέω = csinálni; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 133.

A hátsó szemsor, felülről tekintve, egyenes; az alsó szemsor behajló. A felső fonópár ketizü, végize árforma s a hengeres, vastag alapiznel rövidebb. Közepes nagyságon aluli alakok, melyek erdős helyeken a mohában s elálló kergek alá szovik csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. HISTOPONA TORPIDA. (C. K.) MEREV KÁRPITOSPÓK. STEIFE LAPPENSPINNE.

(torpidus = merev; úgy látszik az Agalenák ellentétjére értve.)

Syn. Textrix torpida C. KOCH «Die Arachniden» VIII, pag. 48.

♀ Előteste barna, világos közepesikkal és oldalszalaggal, mely a mellrész szeleit nem éri. Végteste olajbarna, teglásvörössel elegyitett, felszine elején két rövidke, világosabb csikkal. Lábai sárgásvörösek a czombok barnulók.

A fejmell jól fejlett, módosan domboru, mellresze kerek; fejeresze jól elválasztott, majdnem párhuzamos oldalakkal, rajzait megfekvő fehéres szőrözet alkotja. A mellvért szivalaku, barna; közepe elmosódva világosodó. A rágók czombvastagságuak vörösbarnások, módosan szőrösök, oldalról tekintve ekalakuak, tövükkel igen kis mertekben kidomborodók. Az állkapcsok egyenesek, szelesek, elől elkerekitettek, az alajk széles a rágók hosszát bőven érő. A tapogató karcsu, sárgás, czombja felső és alsó lapján füstös, a többi iz legnagyobb részben füstös, a végiz szőrös, oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve. A lábak karcsuk és meglehetősen hosszuk, sárgás-vörösek, a czombok fel- és alszine füstös, a többi izeken sötétebb lehelettel.

A szárak és másodvégizek alul gyéren álló, megfekvő, vékony és meglehetősen hosszu tüskékkel fegyverzettek. A végtest hossztojásdad, elől hátul tompa veggel, a fennt emlitett rajzzal. A has sárgás, az oldalak barna szine által határolt, a fonók előtt egy elmosódó sötétes foltpárral.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, közepszemeinek távolsága a homlok szelétől megfelel a közepső szemnegyszög magasságának, közepszemei az oldalszemeknél kisebbek. A hátsó sor egyenes, szemei majdnem egyenlőek s egyforma távolságra egymástól.

A zár egy igen terjedelmes, majdnem kerek, vöröses kölök, melyben egy fehéres, széles majdnem szivalaku és lapos lemez fekszik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 8·8 »
IV » . . . . . 11 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

E fajt csak egy ♀ példány után ismerem, a melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszumegye» erdő) kéreg alatt találtam, hol sürü szövetü, lapos, kerek, mintegy 6 $^{m}/_{m}$ átmérőjü petéburkát őrzé.

GEN. 10. NEM. TEXTRIX. SUNDEVALL.

(textrix = takácsnő; a szövésre vonatkozik.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» pag. 19.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 134.

Az alsó szemsor kihajló, a hátsó sor, melynek közepszemei az oldalszemeknél nagyobbak, erősen kihajló. A fejmell fejeresze hirtelenül felvetett; a homlok a rágók felett kidül. A felső fonópár karcsu, az alapiznel hosszabb. Közepesen alóli alak.

SPEC. 1. FAJ. TEXTRIX DENTICULATA. (OLIV.) FOGACSOS SZÖVŐPÓK. GEZÄHNTE WEBERSPINNE.

(denticulata = fogacsos; a végtest rajzára czélez.)

Syn. 1789. *Aranea denticulata* OLIVIER «Encyclop. meth.» V, pag. 213.

Vide: THORELL «Remarks» p. 160.

♂ juv. Előteste sötet-vörösbarna egy fehér közepcsíkkal, mely a szemektől a hátgodron túlig terjed. A végtest sötétbarna, felületen egy vörösbarnás, széles, nyelvalaku hátmezővel, mely oldalain fogacsolt, fehér szegélyű, s a belsejében látszó feketés pontok következtében foltosnak látszik. Lábai zöldes sárgások barna gyűrűzettel.

A fejmell nyulánk, mellrésze módosan domború; fejerésze a hátgodortól kezdve kiemelkedő, búbos és e búbbal a rágók felett kiálló, — e búbon állanak a szemek is; felülről tekintve, a fejrész a rágók felett tetemesen pofás. A mellvért majdnem kerek, laposan domború, barna és módosan szőrös. A rágók erősek a fej magasságánál hosszabbak, az első lábpár czombjánál vaskosabbak, barnássárgák, gyéren álló világos szőrözettel. Az állkapcsok domborúak, az alajk felett összehajlók, sárgások és bőven szőrösek; az alajk szélességénél alig hosszabb, elől elkerekített, barnás; a rágók felehosszát nem egészen éri el. A tapogatók és lábak alapszíne zöldessárga, helyen közön összefolyó nagyobb barna foltokkal és az ízek végén gyűrűkkel. A végtest kördед; has fele (borszeszben) vöröses alapszínnel, sűrűn barna foltokkal elegyítve; (szárazon: deres).

A szemek állása igen jellemző s élénken emlékeztet a «Futók» (Citigradae) alrendében általánosan elterjedett csoportosításra, a mennyiben t. i. a szemek inkább három mint két sorban állanak. Az alsó sor módosan kihajló, közepszemei sötétebbek az oldalszemeknél s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely megfelel egy szem kettős átmérőjének, a világos oldalszemek nagyobbak a középsőknél; a hátsó szemek nagyobbak az alsó sor legnagyobb szeménél, a közepsők épen a fejbúb fokára esnek, s az oldalszemekkel egy alacsony és széles alapú trapezet (⏢) foglalnak el.

Mértékek: ♂ juv. Törzs ..... 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·7 »
IV lábpár ..... 8 »

E rendkívül gyors póknak csak egy ifjabb (harmadvedlésű) hímjét ismerem, melyet nyár derekán Doroszlón («Hosszumegye» erdőrész) egy fatönk gyökerének elálló kérge alatt kaptam, hol csövet úgy szövé, hogy az a földbe levezetett. Az alak és ismertető jegyeinek jellegzetessége, mely megengedi, hogy az ifjabb példányra alapított leírás után az ivarérett alakok is felismertessenek, reábírt arra, hogy e mű keretébe belevonjam.

GEN. 11. NEM. AGROECA. WESTRING.

(ἀγροῖκος = falusi, mezőnlakó; a tartózkodásról véve.)

Syn. 1861. WESTRING «Aran. Suec.» p. 311.

Vide: THORELL «On Europ. Spid.» pag. 134.

A lábvégeken csak két bordáskörüm; a sámjakörüm hiányzik. A fonók felső és alsó párja majdnem egyenlő hosszúságu; a végizek csúcsaikon csévéssek. A felső fonópár megkülönböztethető két ízzel.

SPEC. 1. FAJ. AGROECA HAGLUNDII. THOR. HAGLUND PARASZTPÓKJA. HAGLUNDS FELDSPINNE.

(Haglund svéd természetbarát tiszteletére.)

Syn. 1871. *Agroeca Haglundii* THORELL «Remarks» p. 162. 565.

♀ Cserbarna. Az előtest közepén egy deres csíkkal, a mellrész szélein hasonló szegélylyel; e rajz elmosódó. A végtest finom, megfekvő, sárgás és fehéres szőrözet által deresedő. A lábak egyszínűen cserbarnák.

A fejmell vaskos; mellrésze a fejhez képest terjedelmes, a fejrész elkerekített; oldalról tekintve az előtest hátvonala majdnem egyenes, a hátgödrön túl a nyelecske felé lecsapott; a mellrész deres szegélye, a lábak fekvésének megfelelően (belső szélén), csipkézett (borszeszben e csipkék barna ∩ szerű, csillagosan oszló rajzok által határoltak). A mellvért cserbarna, fehéres szőrözettel borított. A rágók, oldalról tekintve, majdnem körtvealakúak, tövükkel a homlok előtt tetemesen kiállók, cserbarnák, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok kanálalakúak, cserbarnák; az alajk nem éri el felehosszát az állkapcsoknak, cserbarna, elől lapos ívesen elvágott. A tapogató cserbarna, szárán, felül, tömött szőrözet között három sertetüske; végize sűrűn szőrös, rövidebb mint a szár- és térdíz együttvéve. A lábak erősek és hosszúk, cserbarnák, végig szőrösek, gyéren tüskések; a czombok alúl fegyvertelenek; az első lábpár czombja felületén két tüske, szára alsó felén 2 pár — másod lábvégize alsó felén szintén két pár hosszú, megfekvő tüske. A végtest elől elmetszett keskenyebb, hátrafelé szélesedő, hátúl elkerekített.

A has sárgás deres, egyszínű. A fonók rövidek, vaskosak, majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár végize kicsiny, csúcsos, fehéres.

A két szemsor behajló. Az alsó szemsor középszemei a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérő kétszeresének megfelel; e sor szemei egyforma nagyságúak, az oldalszemek alig észrevehetőleg távolabb a középsőktől mint ezek egymástól; a hátsó sor tetemesebben behajló szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy villás, sötétbarna bemetszés, melynek szára a legzőrés szélén kezdődik, ágai a nyelecske felé állanak (⋁) az ágak végeiben nyílnak a tojócsövek.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 12·5 »

♂ Kisebb, karcsú; egészben sötétebb cserbarna. A tapogató czombja sárgás, a térdíz rövid, vastagodott, a szárnál barnás a térdíznél valamivel hosszabb és vékonyabb külső oldalán, elején, egy sötétvörösbarna nyujtvány, mely a pikkely tövéhez illeszkedik; a pikkely rendes kanálalakú, barna; — megfekvő fehéres szőrözettel borított; nemzőszerve kevéssé kiálló, sötét vörösbarna, s egy dióbél felére emlékeztető hornyoltságot mutat, melyet sem nyujtványok, sem körmök nem jellemzenek.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
IV lábpár . . . . . 11 »

E fajt eddigelé csak két ♀ és egy ♂ példány után ismerem. A nőstényeket tavaszkor (május) az apatini pagony «Gája» nevű erdőrészében száraz levelek alatt találtam, a ♂ erdélyi s július hónapban Szász-Vesszősön a «Dumbrava» nevű erdő részekben találtatott általam. A faj szövetet nem ismerem.

SUBFAM. III. ALCSALÁD. ARGYRONETINAE. BUVÁROK. TAUCHERSPINNEN.

(ἄργυρος = ezüst, νέω = szőni; a buvárharang ezüstös csillogásáról véve.)

GEN. 12. NEM. ARGYRONETA. LATR.

(vide «Argyronetinae.»)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag. 134.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 136, 137.

A felső fonópár kétízű, a végíz kicsiny rövid; a felső és alsó fonópár majdnem egyforma hosszúságú. Az alsó szemsor majdnem egyenes, a hátsó szemsor könyvedén kihajló. Víz alatt élő alak, mely buvárharangszerű szövetet készít, lábain pillaszerű úszó szőröket visel és a rendes légzőrésen kívül még egy köldökszerű légszűrővel van ellátva (lásd I. köt. I. tábla 16.)

SPEC. 1. FAJ. ARGYRONETA AQUATICA. (CL.) VIZI BUVÁRPÓK. WASSER TAUCHERSPINNE.

(aquatica = vízben élő; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus aquaticus* CLERCK «Aran. Suec.» pag. 143.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.

♀ Előteste és lábai barnásvörösek. A végtest olajbarnás, néha sárgásszürke; a has néha a háttest felszínét mutatja, néha feketés.

A fejmell vaskos domború, a keskenyedő fejrész jól elválasztott; oldalról tekintve a fejrész hátsó fele a hátgödörből majdnem púpos-ívesen kiemelkedő; a hátgödörből a szelek felé a lábak fekvésének, megfelelő, csillagosan oszló barázdák jól láthatók; a fejtetőn végig, a szemektől a hátgödörig, egy sor, ettől két oldalt még egy-egy sor felálló finom szőr. A mellvért hagymaalakú, vörösesbarna, gyéren álló hosszú szőrökkel. A rágók élenken barnásvörösek, végeikkel kissé szétválók, hosszú erős csipőkörömmel; oldalról tekintve körtvealakúak, inkább hasasan mint térdszerűen, de igen tetemesen a homlok előtt kiállók. Az állkapcsok vörösessárgák, elől ívesen elvágottak; az alajk barnás, elől nyelvforma, csúcsos, az állkapcsok hosszának két harmadát meghaladja. A tapogatók aránylag vékonyak, sárgásak, végízök barnuló, módosan szőrös, rövidebb mint a térd- és szárix együttvéve. A lábak töveiken erősek, a végek felé egyenletesen vékonyodók; a czombok alúl, jelesen a IV-ik lábpáré, hosszú pilla-szőrökkel, melyek e lábpáron felül-alúl s a szárizen is tetemesek és sorban állók; a szárak és végízek alsó fele igen gyér, jelentéktelen tüskefegyverzettel.

A végtest magas, szélesen tojásalaku; felületen az ingödörpárok mint sötétebb pontok láthatók. A fonók rövidek és vaskosak.

Az alsó szemsor két középszeme fekete, a két oldalszem gyantaszínű és nagyobb, a sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó); a hátsó sor igen kis mértékben kihajló, szemei egyenlőek.

A zár két vörösbarna, kerek, apró nyílás, mely a nyelecske töve alatt két oldalt a légzőrés felett áll (1. köt. I. t. 16, *o,o*).

Mértékek ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·3 »
I lábpár . . . . . 12·5 »
IV » . . . . . 11·5 »

♂ Nagyobb, hosszabb lábakkal és bozontosabb, különösen a lábakon fejlett szőrözettel; többnyire sötétebb a nőstenynél. Neha világos, a nőstenynél alig nagyobb, kevésbbe fejlett szőrözettel. A tapogató karcsú, bunkója kicsiny, csucsos. A terd és szárix egyenlő hosszuságuak, a terdix vastagodott, a szarix vékonyabb, alsó felén hosszu pillaszőrökkel: a pikkely tövé kerekded, domboru, vége keskenyen és hosszan kifutó, felszine sertekkel elegyesen szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy gyürüszerü vörösbarna gyüjtőt mutat, melynek belseje sárgásfehér, és a melyből, oldalról tekintve, egy bárdszerü vöröses nyujtvány áll ki.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár. . . . . 18·5 »
IV » . . . . . 15·5 »

(E nagyobb hímnél a fej szélesre fejlett és kevésbbe bübös.)

A legérdekesebb fajok egyike, melynek életmódját már fentebb (lásd I. köt. III. t. 60 és szövege az «Életmód» szakaszban) tárgyaltam. Úgy látszik, hogy a magyar lelhelyeken az ivarok áttelelnek, tavaszkor a negyedik vedlést végrehajtják és azután szaporitanak. A hímek rendesen nagyobbak a nőstényeknél, mi sajátságosnak látszik azért, mert állandó a jelenség, hogy a pókoknál általában a hím kevés esetben akkora mint a nőstény, a legtöbb esetben azonban kisebb. A buvárpóknál észlelhető megforditott viszonyt leginkább oly módon magyarázom, hogy a ♂ a nőstény felkeresésénél a sürü vizi növényzet között sok akadályra talál, melyet csak erősebb testalkatával győzhet le.

Ismerem eddig erdélyi részekből Szamosfalváról (Kolozsvár mellett, a sós tavak melletti pocsolyákból), Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról (Mosztonga vize) és a budapesti melegforrások kifolyásából, honnan Dr. Wissinger volt muzeumi s. őr szívességéből birom.

FAM. III. CSALÁD. DRASSOIDOE. ÓRZÓK. MEUCHELSPINNEN.

(*ζοάσσομαι* = fogni, ragadozni; a támadó természetről véve.)

GEN. 1. NEM. ZORA. (C. K.)

(*ζωρός* = heves — a támadásban; valószinüleg a lábak fegyverzetéről.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachn.» XIV, p. 91. (ad part.)
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 140.

A lábak tüskések. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor középszemei között létezik; a négy hátsó szem sora annyira kihajlo, hogy az egész szemcsoport inkább három mint két sorban állónak tetszik. Kis alak, mely leginkább bokrok tövén, lehullott levelek alatt barangolva található.

SPEC. 1. FAJ. ZORA MACULATA. (Blackw.) TARKA PÁRDUCZPÓK. GEFLECKTE PARDELSPINNE.

(maculata = foltos, a végtest tarkaságáról véve.)

Syn. 1833. *Hecaerge maculata* Blackwall «Characters etc.» pag. 193, 3. Ser. III.
Vide: Thorell «Remarks» p. 168.

♀ Előteste halaványsárga világos-sárgás-testszínű két barna hosszcsíkkal. Végtestének felülete halvány világos testszínű három barna foltsorral, melyek közül a középső a végtest eleje felé — a két oldala s a

végtest vége felé enyészik; az oldalak finom barna pontokkal mintegy frecsesentve; e pontok neha résüntősen sorakozva; a has vége felé gyéren álló barna pontokkal. A lábak világos sárgás testszínűek, az első három pár szára barnuló, a negyedik páré rendesen tisztabarna.

A fejmell csúcsosan tojásdad, a csúcsot a fej képezi, mely a mellrészszel választék nélkül összeforrott. A hátgödör hasítékos; közepe táján a mellrész magasabb a fejrésznél; a hátsó sor oldalszemeitől két barna sáv ered, mely hátrafelé kissé szétválva a nyeleceskéig hatol, eleg szeles, külső szélén egyenetlen; a mellrész szélei hajszálfinom szegélylyel. A mellvért kerek, világos sárgás-testszín, fehéres szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjainál sokkal gyengébbek, rövidek, világosak; elölről tekintve tövükön egy barnás foltocskával. Az állkapcsok egyenesek, végeik elkerekítettek; világosak; az alajk felkerek, magasságánál szélesebb, az állkapcsoknak egy harmadát éri el. A tapogató sárga elég hűsos, végize és szára egyenlő hosszúságúak.

A két első lábpár szára, alul 6—8 pár hosszú, lefektethető és felállítható, lándzsaszerű tüskével, melyek mindenike egy emelkedésből indul (II. köt. V. t. 109. *c*); e két pár szára barnuló, czombja felszínén két barnás hosszcsíkkal; a negyedik lábpár szára és másodvégize barna, czombja hosszcsíkokkal s azonkívül foltokkal díszített; a lábvégizeket barna gyűrűk választják el. A végtest hosztojásdad.

Az alsó sor, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szélétől, kisebb szemekből áll, melyek jól sorakoznak; kissé felülről és elölről tekintve e sor könnyedén kihajló; a hátsó sor (inkább két sor) négy szeme nagyobb s egy hátrafelé tágúló, magasságánál szélesebb alapú trapezbe elhelyezet (e csoportosítás a Lycosoidákra emlékeztet).

A zár egy sárgásvörös köldök, mely egy villás bemetszés által (Y) három darabra van osztva.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8·5 »

A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3.

♂ Kisebb, karcsúbb, tömörebb rajzokkal és gyengébb fegyverzettel. A tapogató kicsiny, sárga; térdize a száriznél valamivel rövidebb: pikkelye rendes kanálalakú, jól domború, módosan szőrös; nemzőszerve egy sárgásvörös, féltojásalakú gyűjtőt mutat, melynek végéből — a pikkely csúcsa alatt — egy rövid, finom, horgos, vörösbarna köröm áll, tövén egy sertealakú, szintén vörösbarna nyujtvány indul, mely a gyűjtőt a pikkely belső oldala felől bekeríti.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
IV lábpár . . . . 8·2 »

Válfaj: ♀ élénk vörösessárga alapszínnel; végtestének felszíne és hasfele sürün, élénk-cserbarnán elegyítve, úgy hogy sávok nem képződnek.

E szép kis pók mint nyári alak ritka s mindeg barangolva található; leginkább a bokrok és fák alján heverő száraz levelek alját kedveli, jelesen ott, a hol az alsóbb szintek nyirkosak, rothadásba átmenők s így rendesen sok apró állatnak (Podura) tenyészhelyei. Hálózatát nem ismerem. Úgy látszik, hogy az áttelelő alakok közé tartozik, a mennyiben Dr. Horváth Géza t. barátom 1871. január 5-en több Pachygnathával együtt egy harmadvedlésű Zorát is talált Kassa környékén. Az apatini pagony Gája nevű erdőrészeiből egy ivarérett hímet birok, melynek jobboldali tapogatója reproducált, pikkely nélküli, míg a baloldali tökéletesen ivarérett; valószínű, hogy a jobb palpust a második vedles alkalmával veszté el úgy, hogy a reproducált tag két vedléssel hátramaradt.

Ismerem eddig magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról, Suppanekről (Weseleb hegy töve), Tokajból («Kopasz» bokrai), Rakamazról és Kassáról. Válfaja Orsováról való.

GEN. 2. NEM. LIOCRANUM. L. K.

(λεῖος = sima, χράνον = fej; a fejrész simaságára czéloz.)

Syn. 1866. L. Koch «Die Arachniden Fam. der Drassiden» pag. 2
Vide: Thorell «On europ. Spid.» pag. 143.

A hátsó szemsor egyenes. A hason a légzőrés mögött semmi koldok. A rágók tove fegyvertelen. A negyedik lábpár hosszabb a többinél. Az alajk az állkapcsok felehosszát éri el. Közepesen alóli alak, mely házakban, leginkább az ember lakta helyiségekben tartózkodik.

SPEC. 1. FAJ. LIOCRANUM DOMESTICUM. (WID.) HÁZI KAZÁRPÓK. HAUS SCHEITELSPINNE.

(domesticum = házban élő; a tartózkodásról.)

Syn. 1834. *Clubiona domestica* Wider «Zool. Misc.» I, pag. 208.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 432.

♀ Előteste vörösessárga, barnás oldalrajzzal; végteste szürke, selymes, szennyes fehéres hátmezővel, melynek elején és közepén egy rövid, sötétes csík áll, ezalatt 5—6 ∧ szerű barnás rajz sorakozik egymásután. Lábai vörösessárgák.

A fejmell laposan-domború, szélesedő, elől elvágott fejresszel; oldalról tekintve az előtest hátvonala majdnem egyenes, a hosszú, keskeny hátresen túl a nyelecske felé leesapott; az egész szőrtelen, sima, fénylő; a fejvért kávásan és alig elválasztva. A mellresz széle finom, barna szegelylyel, beljebb néhány barnás, ekalakú, csillagszerűen elosztott a lábak fekvésének megfelelő, elmosódó folt; a hátres barna. A mellvért körded, vörösessárga, alig domborodó, sima és csak a szélein módosan szőrös. A rágók sárgásvörösek, oly erősek mint az első lábpár czombja, oldalról tekintve, a homlok előtt ívesen kihajlók. Az állkapcsok egyenesek, elég domborúak, kanalszerűen elkerekített veggel, sárgások és módosan szőrösek; az alajk szélességénél nem magasabb, az állkapcsok felehosszát erő, elől ívesen elvágott. A tapogató czombja és térde sárgás, szára és végize vörösessárga; a végiz alul több megfekvő, hosszú tüskével, valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak módosan hosszúk erősödő czombokkal és karcsú végekkel; a lábszárak alul megfekvő, világos, hosszú tüskékkel fegyverzettek; az első lábpár szárán 4 pár tüske. A végtest kissé lelapított, elől ívesen elvágott, különben hosszúkás-tojásdad, a fenn érintett rajzzal. A has világosszürke. A fonók egyenlőek, sárgások, kissé kúpalakúak.

Az alsó szemsor, felülről tekintve, kissé kihajló, szemei nagyocskák, egyenlőek s a homlok szélétől nem egészen szemátmérőnyire állók; a hátsó sor egyenes, oldalszemei egy kissé kiemelkedő fekete gyűrűbe foglaltak; a két sor oldalszemei több mint szemátmérőnyire egymástól.

A zár három vörösbarna gödrécsket mutat, melyek közzül kettő párosan a légzőres szélére, egy felettök helyezkedik el, a köztök levő teret egy ∀ alakú vörösessárga, sima lemez tölti ki.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 6·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 3 »
I lábpár ..... 8 »
IV » ..... 11 »

♂ Kisebb, karcsúbb; végteste rajzai kevesebbe kifejlettek; egyebekben a nősténynyel azonos. Tapogatója sárga, kis bunkóval; a térd és szárúz egyenlő hosszúságú, az utóbbi valamivel vékonyabb és külső oldalának a végén egy kis, vöröses, éleshegyes, hegyével a pikkely tove felé horgosan hajló körmöcskével; a pikkely

kicsiny, kisse nyujtott kanálalaku, domboru, csucsa fele szőrös; nemzőszerve, jól kidagadva, kitolti a pikkelyt, külső oldalról tekintve egy durva patkóhoz hasonló gyüjtőt mutat, mely sárgásvöröses és a pikkely csúcsa fele nyiló.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
IV lábpár . . . . . 10·5 »

E ritka póknak csak egy párját birom Erdelyből Szász-Vesszősről, hol Bedőházy János házában a lakószobák falán találtam. A pókok este, a gyertya fenyenel üztek vadászatukat; augusztusban fogva mind kettő ivarerett. Pozsonyban Dr. Böckh találta; a példányokat láttam.

SPEC. 2. FAJ. LIOCRANUM KOCHII. N. SP. KOCH K. KOCHS SCH.

(KOCH LAJOS kitünő Araneologus tiszteletére igy nevezve.)

(VI-ik tábla 157, *a* szemcsoport, *b* tapogató oldalról, *c* ugyanaz alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste es lábai világos barnássárgák; végteste szürkés, némi elmosódó, halvány, sötétes foltozattal, megfekvően szőrös.

A fejmell szivalaku; fejerésze kisse csucsosodó, oldalról tekintve inkább lehajló mint emelkedő. A hátres igen finom, eleggé hosszu. A mellvért pajzsalaku, barnássárga, gyéren szőrös. A rágók barnássárgák nem epen erősek, eléggé szőrösek; oldalról tekintve tövükkel terdszerüen, módosan kiállók. Az állkapcsok szelesek, kissé egymásra hajlók; az alajk nyelvalaku, az állkapcsok hosszának felét bőven eleri. A lábak hosszuk, karcsuk, elegge szőrösek és fegyverzettek. A czombok felületen két megfekvő, hosszu tüske; az első pár szárán, alul, két sorban öt tüske: három a belső sorom; ugyan e lábpár másodvégizen alul három pár tüske; a második lábpár szárán alul három — másodvégizen szinten három pár tüske; a hátsó lábparok ugyanazon izein, alul szinten 5—6 tüske. — A végtest felül-alul egyszinü, különben tojásdad, elől kissé keskenyedett; a fejmellhez képest kicsiny.

Az alsó szemsor alig észrevehetőleg — a hátsó behajló. A hátsó sor közepsői sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor közepsői feketek s nagyobbak mint az oldalszemek, az utóbbiak ugy mint a hátsó sor valamennyi szeme opalizáló. A két sor oldalszemei érintkeznek.

A tapogató eleg erős; pikkelye csúcsosan kanálalaku, külső szelén egy ujjszerü mellek pikkelylyel; a terdiz vastagságánál kevesse hosszabb, a száriz a terdnel rövidebb, egyszerü, fegyvertelen. A nemző szerv igen jellemző: a meglehetősen lapos gyüjtő hátul kigyozó csőve alakul, mely cső lassankent egy kanyarósan — horgos, finom hegybe végződik.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 5·2 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 8 »
II » . . . . . 7·2 »
III » . . . . . 6·9 »
IV » . . . . . 9·9 »

♀ Ismeretlen.

Ezt az igen érdekes fajt testvér ocsem VLKOLINSZKY Jenő, a selmeczbányai akademia polgára ugyancsak Selmeczbányán találta s beküldötte. A Liocranum-nem eddig csak három fajt számlal u. m. a megelőző fajon kivül meg L. celans Blackw. es gracilipes Blackw. (lásd Thorell «Remarks.» pag. 435 et 436) s az imént említett kettő ketes, ugy, hogy eddig csak a L. domesticum Reuss volt egyedüli képviselője a nemnek. Az itt leirt faj tehat mindenkepen becses. Dr. Koch L. ur, a Csőszövők kitünő ismerője in. litt. megjegyzi «n. sp. von L. domesticum specifisch verschieden.»

GEN. 3. NEM. ANYPHAENA. SUND.

(ἀνυφαίνω = szövetet felbontani, fejteni; feltünőbb hálózat hányára czéloz.)

Syn. 1833. SUNDEVALL «Conspectus Arachnidum» p. 20.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 143.

A vegtest hasfelen, a legzöres előtt egy koldők. A hátsó szemsor behajló. Az állkapcsok domboruak, semmi behorpasztással. Egy alak. Leginkább fákon, jelesen tölgyfákon tartózkodik s a leveleken űzi vadászatát.

SPEC. 1. FAJ. ANYPHAENA ACCENTUATA. (WALCK.) JEGYES BONTÓPÓK. GEZEICHNETE TRENNSPINNE.

(accentus = a hangsúly jegye; a végtest sötét jegyére vonatkozik.)

Syn. 1802. *Aranea accentuata* WALCKENAER «Faune Paris» II, pag. 226.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 201.

♀ Előteste vörösessárga, két széles, áttört, barnás csikkal. Vegteste szürkes, felülete közepen világosodó, a központban egy X alakú barna jegygyel. Zömök alak, széles, kissé lelapított vegtesttel, meglehetősen karcsu vöröses-sárga lábakkal.

A fejmell vaskos, mellrésze szélesedő, különben a fejreszszel összefolyó; az egésznek a közepe világos vörösessárga, kétfelől a szemektől eredő s végig futó két széles, barnás sáv által szegelyezve; a sávok a mellreszen helyen közön világos enyesző foltokkal; az egész kopasz. A mellvert körded, kissé domborodó, szelein gyeren szőrös; sárgás. A rágók rövidek, az első lábpár czombjánál gyengébbek, szőrösek, sötétebb vörösessárgák, oldalról tekintve módosan resüntősen előreállók. Az állkapcsok sárgások, egyenesek, elkerekített végekkel, belső szelők az alajkhoz képest kissé kivágott; az alajk sötétebb, az állkapcsok felehosszát felülmúlja, elől keskenyedő elmetszett, közepe táján kissé hasas. A tapogatók sárgák; a végiz gazdagon szőrös, oly hosszu mint a szár és terdiz együttvéve; a szárizen felül néhány fekete serte. A lábak karcsúk; czombjaik felül, száraik alul feketés, hosszu tüskékkel fegyverzettek; az első pár szárán oldalt, elől két tüske, alul két pár tüske; valamennyi tüske barnás gombocskákból indul.

A végtest szélesen tojásdad, kissé lelapított; hasfele világosszürke; a fonók és a legzöres között és közepe táján egy egyszerű bemélyedésű harántfekvő koldok, melynek párkányán a szőrözet csillagszerűen, végével a mélyedésbe irányozva áll.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei kissé tojásdadok, közepszemei nem egészen szemátmerőnyire a homlok szélétől; a hátsó sor módosan behajló, az alsónál tetemesen hosszabb, közepszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor közepszemeihez; a két sor oldalszeme bőven szemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vörösbarna keretbe foglalt egyszerű s hasitékszerű bemélyedés, mely a nyelecske felé kissé tágul.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 9 »

♂ Karcsu, hosszulábu; a végtest rajza éles; az előtest sávjai tetemesebbek; a has közepe és az oldalak barnásak s az utóbbiak mintegy keretet képeznek a hátfél világos közepe körül. A sárga tapogató, sajátszerű fekete szőrözettel. A czomb töve elől előre irányozott, szakállszerűen álló, fekete, hosszu szőrökkel, melyek tövuknél vékonyabbak; a szárız felületen egy hasonló szőrökből álló ecset (rendesen megkopva

vagy letördelve); a terdiz legesucsán szinten néhány ilyen szőr; a szárúz külső oldalán azonkivül egy sor hosszú szőr, végén egy kurta, hajlott, tompa és vörösbarna nyujtvány; a pikkely kanálalakú, barnás, módosan szőrös; domboru; — nemzőszerve egy kidagadó, felületen szemcsés gyüjtőt mutat, mely előlről szelesen behasitott s a behasitás folytán keletkezett külső és gyengébb fel csücsán egy igen finom, horgosan görbült, vörösbarna, hegyes nyujtványt visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 15 »
IV » . . . . . 11 »

E fajt ivaréretten mint kora tavaszi alakot ismerem s rendesen tölgyfákról szedtem lerázás segitségével, hol a leveleken lappangott, s leesés közben lábait úgy szeljelterpesztgette, hogy egészen laposan felfeküdt. Szövetét nem ismerem.

Lelhelyei, magyar részekben: Doroszló, Bogojeva, Illok, Pancsova tavaszkor; továbbá Alsóhámor (Borsodmegye) nyár derekán fejletlen állapotban, Budapest (Muz. gy. Pável János a «Csillagvölgyből» egy fejlett ♀ júliusban.)

GENUS 4. NEM. CLUBIONA. LATREILLE.

(*Κλών* = ág, *βίόω* = élni, de lehet *Κλωστης* = szövet. fonal, *βιόω* = élni; leszármaztatása nem biztos; THORELL *Κλωβός* = kalitkát tart valószinűnek; mind a három az életmódra találna, a mennyiben e nem alakjai gyakran az ágak levelein, szőtt zacskóban, tehát mintegy kalitkában tartózkodnak.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, pag 134. (ad part.)
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 144.

A hason semmi koldók. Az alajk két harmadát éri el az állkapcsok hosszának. A negyedik lábpár a leghosszabb. Az elősoroltak egyedüli általános értékü ismertető jegyei e nemnek. Alig közepes nagyságu, hosszukás alakok, erős előtesttel, melyek különféle módon összeszőtt vagy szövettel borított levelekben, kérgek, sőt kövek alatt is laknak, igen gyorsak, veszedelem perczében szökve hagyják el rejtekőket s a földre esnek, a nélkül, hogy fonalfejtéshez folyamodnának. A fajok megkülönböztetése szerfelett nehéz és igen nagy gyakorlottság mellett biztos szemmértéket igényel.

SPEC. 1. FAJ. CLUBIONA CORTICALIS (WALCK.). KÉRGEZŐ KALITPÓK. RINDEN-KAFIGSPINNE.

(cortex = corticalis = kérgi; a tartózkodásáról.)

Syn. 1802. *Aranea corticalis* WALCKENAER «Faun. Paris» II, p. 429.
Vide: THORELL «Remarks» p. 225.

♀ Előtest és állkapcsok vörösessárgák. A végtest szép rajzzal: felülete elején és közepén egy bíborbarna, hasitékszerü csik, mely a végtest közepe táján tűhegyesre kifut, körülte a tér világos sárgásfehér és szépen, csipkésen szegélyeztetik a bíborbarna oldalak által, melyeknek a színe a fonók felett is összeér. A has sárgásfehér. A lábak vörösessárgák.

Jellegei: A hátsó sor szemei egymás között egyenlő távolságra. A fejmell hosszabb, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A negyedik lábpár szárán, felül, semmi tüske.

A fejmell egy darabból való, de a fejrész kissé keskenyedő, felülről tekintve tehát kiválik, a hátrész kurta, fekete; a mellrész szele finom feketés szegélylyel; a mellvért keskeny, oly széles mint a harmadik

láb csípője. A rágók az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, oldalról tekintve tövüktől kezdve módosan, laposívesen, nem terdszerűen kiállók. Az állkapcsok elől módosan lapiczkásan szélesedők, az alajk rendes, kissé hasas, mindkettő vörösessárga. A tapogató sárga, végize kefeszerűen szőrös, valamivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak arányosak; a két első pár végize gyenge talpkefével; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, minden czomb felületén négy-négy tüske, az első és második lábpár szárán alul két-két pár tüske. A végtest elől elnetszett, hátul csücsös, karcsú. A fonók, a végtest végén állva, barnássárgások, az alsó pár vastagabb.

Az alsó sor közepszemei több mint fél átmérőnyire a homlok szélétől állva valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a sor a kihajlásra hajlandó; a hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól, középsői az alsó középsőktől csak valamivel kisebb távolságra mint amazok egymástól.

A zár egy vörösbarnás, szélességénél sokkal magasabb teresz, melynek felső részén (a nyeleczskefele) egy vese alakú haránt benyomás, alsó szélén (a legzöres szélen) két kis kerek dudorodás látható, melyhez a felső benyomástól egy barazda vezet.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7—8 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 5·7 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Előttem ismeretlen.

E ritka szépségű fajt csupán csak egyszer gyüjtöttem, mint kora őszi alakot: Selmeczbányán a híres Kálvária hegyen, hol bazalt törmelék alatt kevés számban tartózkodott.

SPEC. 2. FAJ. CLUBIONA TRIVIALIS. (L. K.[1]). KÖZÖNSÉGES K. GEWÖHNLICHE K.

(trivialis = közönséges; az előfordulásról.)

Syn. 1841. *Clubiona trivialis* C. Koch «Die Arachn.» X. p. 132. Tab. 359. f. 844.
Vide: Thorell «Remarks» p. 225.

♀ Kicsiny. Előteste vörösessárga, végteste halvány szürkéssárga; lábai halvány szalmasárgák; szemei sárgásak.

Jellegei: A hátsó sor középszemei sokkal távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; kétszer oly távol egymástól, mint az alsó sor középsőitől. A negyedik lábpár másodvégize kétszer oly hosszú mint az első lábpárnak ugyanazon ize. A fejmell valamivel hosszabb, mint a negyedik lábpár szára a terdizzel együtt. A harmadik lábpár szárán, alul, egy tüske.

A fejmell vaskos, egy darabból való, mellrésze alig szélesedő; fejerésze a hátsó középszemek között a hátrés fele kissé csatornásan behorpasztott, vörösessárga, a szemek terén gyengén sötétedő. A mellvért a harmadik lábpár csípőjénél valamivel szélesebb, különben keskeny, hátul csücsös; szőrös. A rágók rövidek, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, tövük duzzadt a homlok előtt kiálló, meglehetősen, szőrösek, vörössárgák. Az állkapcsok sárgásak, elől igen tetemesen lapátformán kiszélesedők, közepükön karcsuk, együttesen lyraszerű kihajlásuak; sárgásak; az alajk valamivel sötétebb, domboru.

A tapogató sárgás; végize tüskékkel elegyesen szőrös, nem hosszabb a szárnál. A lábak közül az első pár aránylag rövidke, talpkefeje egészen a terdizig terjed. Az első lábpár szárán alul semmi tüske (?). A végtest kissé lelapitott, elől elvágott, közepen túl a legszélesebb, hátul csücsosodó; felülete elején egy határozatlan vöröses foltocska. Az alsó fonópár a felsőnél vastagabb.

Az alsó szemsor, a homlok szélére tolva, egyenes, szemei egyenlő távolságra, körülbelül szemátme-

[1] Az I. kötet jegyzékében «C. pallens» synonym alatt elősorolva.

rőnyire egymástól, a sor rövidebb a hátsónál; a hátsó sor egyenes, a közepszemei közötti távolság majdnem kétszer nagyobb annál, a mely a közép és oldalszemek s e sor és az alsó sor közepsői között létezik.

A zár egy egyszerű, kerekded nyilás, melynek szelei vöröses-barnák s mely alsó szelén (a légzőrés mellett) csucsosan kivágott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·2 »
IV » . . . . . 7 »

♂ Tapogatója Dr. Koch L. (Drassiden p. 307.) szerint: «A negyedik íz kívülről egy széles, elől elkerekített, fényes nyújtványnyal; pikkelye oly hosszú mint a 3-dik és 4-dik íz együttvéve, erősen boltozatos, egyenes oldalakkal, elől elmetszett, felületen és oldalt gyéren, a csucsán sűrűn szőrös.

Mértékek: ♂ Fejmell . . . . . 2 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 5 »
IV » . . . . . 6 »

♂ Példányt nem láttam.

♀ Csak egyszer találtam mint tavaszi alakot a Mehádia feletti «Damocles» hegycsúcs legtetején, egy kő alatt (tehát a bükk tenyészvonala felett), Dr. Zimmermann (Limburg) gyűjteményében a magyar Tátrából, meghatározta Dr. Koch L.

SPEC. 3. FAJ. CLUBIONA MONTANA. L. K. HEGYI K. BERG. K.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1867. *Clubiona montana* L. K. «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 308.

♀ Előteste barnássárga, feje lassankint füstösödő, elől sötét; rágói sötétvörösbarnák. Végteste elől élénksárga, hátul bíborbarnásba átmenő, eleje közepén egy ily színű elmosódó hosszcsík; hasa élénksárga. Lábai sárgák.

Jellegek: A hátsó szemsor közepsői távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A háthasítek hosszú. A rágók simák. A fejmell hosszabb mint a IV-dik lábpár szára és tarde együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, több tövis, a negyedik párén, felül, semmi tövis.

A fejmell majdnem hengerded; oldalról tekintve, a nyeleccskétől igen szabályos, módos ívben emelkedő; hátresetől több, küllőszerűen oszló barázda sugárzik szerte.

A mellvért hosszpajzsalakú, sárga, gyéren szőrös. A rágók vaskosak, fénylők alig egy-egy szőrrel, oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel tetemesen tárdszerűen kidomborodók. Az állkapcsok barnásvörösek karcsúk. A tapogató sárga, végize alig egy kevéssel sötétebb, gyéren szőrös, valamivel rövidebb mint a tarde és szár együttvéve. A lábak karcsúk, elég hosszúk: az első pár szárán, alul, két pár, — másodvégizén, szintén alul, egy pár megfekvő, hosszú, barna tüske; a második lábpáron hasonlóképen; a harmadik lábpár szárán alul két tüske, oldalt ugyanannyi; a negyedik lábpár szárán két oldalt két-két tüske; a harmadik és negyedik lábpár másodvégizei, alul, oldalt és végük körül több tüskével.

A végtest hossza-közepén a legszélesebb, hátul csucsosodó. A fonók egyenlő hosszúságúak, az alsó pár közel háromszor oly vastag mint a felső pár.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlő távolságra egymástól, kevesebbre mint szemátmérőnyire a homlok szelétől. A hátsó sor hosszabb, közepsői valami kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de sokkal távolabbra egymástól mint az alsó közepsőktől.

A zár egy elesen határolt, laposan domború, majdnem kerek, vörösessárga teresc, mely közepe táján két, alig feltünő dudorodást visel, a legzöres felől pedig harántul benyomott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 6 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Kisebb, igen karcsú, sötétebb alapszínű előtesttel, kevésbé füstös fejresszel. Végteste barnásvoros. A tapogató vörösessárga, szára nem rövidebb a terdnél, felülről tekintve szivalakú, szélesedő, külső oldalának csúcsa a szivalakból kinyúlik s egy, szélességének hosszabb, vaskos, elől hüvelykszerűen eltompított, sötétszínű nyujtványt alkot. A pikkely kanálalakú, csúcsán szőrös; a nemzőszerv gyüjtője hengeres, vörösbarna, elől nyitott; tövétől egy igen finom, sárlóhajlású, hegyével befelé néző, serteszerű cirbolus indúl, mely előre irányozott s a gyüjtőre megfekszik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8 »

Az egyetlen szép párt mint kora őszi (szeptember) alakot kövek alól Kormoczbányáról ismerem.

SPEC. 4. FAJ. CLUBIONA HOLOSERICEA. (DE GEER.) SELYMES K. SEIDIGE K.

(holosericeus = selyemszőrü, fényü az újabbkori terminologiához tartozik. A sericeus a «Ser»-től származik, egy ókori néptől, mely selyemiparáról volt nevezetes.)

Syn. 1778. *Aranea holosericea* DE GEER «Memoires» VII, pag. 266.
Vide: THORELL «Remarks» p. 217.

♀ Előtest vörösessárga, fejerésze vörösbarnába átmenő, a rágók igen sötét vörösbarnák; a fejresz egészen megfekvő, rövid, selymes szőröcskékkel úgyannyira boritva, hogy barnulása csak borszeszben tünik elő. A végtest sárgás, zöldesszürke selymes szőrözettel boritott. A lábak sárgák.

Jellegei: Az alsó szemsor középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A negyedik lábpár első végize hosszával hosszabb az első lábpárnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a terddel együtt. A harmadik lábpár szára alul két tövissel. A hátrés igen rövid.

A fejmell igen vaskos, majdnem hengeres, elől lapos-ivesen elvágott; fejerésze a mellreszszel tökéletesen összeforrott, oldalról tekintve az egész igen laposan és egyenletesen íves, hátul alacsonyabb. A mellvért keskeny, a III lábpár csipőjénél nem szélesebb, de majdnem kétszer hosszabb, sárga, szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, oldalról tekintve a homlok előtt terdszerűen ki- és ivesen előre állók, sötét vörösbarnák, tövéik belső oldalán kevés hosszú szőrrel, — durván harántránczoltak. Az állkapcsok hosszúk, vörösbarnák, elől, kivül elkerekitve, befelé resultósen elvágottak, lapiczkások, közepükön igen karcsúk; az alajk vörösbarna, elől kivágott, mindjárt kezdettől íves oldalakkal, az állkapcsok hosszának kétharmadát alig éri el. A tapogató sárga, végize vörösödő, tüskékkel elegyesen bőven szőrös, a szárnál hosszabb. A lábak elég hosszúk, az első két pár végizein erős, sötét talpkefe, a hátsó két páron a kefe igen jelentéktelen. A czombok alul fegyvertelenek, a többi iz (a két hátsó lábpárét kivéve) felül fegyvertelen. A két első lábpár czombja felületen négy-négy, a többin öt-öt tövis; a két első lábpár szárán alul két-két pár tövis, a harmadikon kettő, a negyediken három. A két hátsó lábpár másodvégizei koróskörül több tövissel.

A vegtest majdnem hengerded, hátul csücsös, a has sárgás. A fonók sárgák; a vegtest csucsán állva, a felső pár valamivel hosszabb az alsónál s ennel sokkal karcsubb.

Az alsó szemsor közepsői nagyobbak, majdnem egészen a homlok szélén állók s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátsó szemsor hosszabb az alsónál, behajló, középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s ketszer oly távolra egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy vörösesbarnás majdnem kerek tércse, mely a legzörés széleig terjedve, itt párban álló, ket egyszerű, kerek, kis nyilást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 4·2 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 12·7 »

♂ Előttem ismeretlen. Koch L. szerint («Die Arachn. Fam. der Drassiden» sub. C. phragmitis XIII. tábl. 203, 204. id.) a tapogató szára egy egyszerű, nem ágas nyujtvány által különböznek a C. pallidula himetől.

E fajt eddig teljes biztonsággal csak Döroszlóról ismerem, hol kora tavaszszal a C. pallidulával közös lelhelyeken, de ritkábban fordul elő.

SPEC. 5. FAJ. CLUBIONA PALLIDULA. (CL.) HALAVÁNY K. BLASSE K.

(pallidula ab pallida = halaványa szinre vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus pallidulus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 81.
Vide: THORELL «Remarks» p. 213.

♀ Szinre es nagysagra nezve változó. Legtöbbször az előtest halvány sárgás, sötetedő fejjel es sötet rágókkal; a vegtest zöldesszürke, selymes, megfekvő, finom szőrözettel boritott, a szőrözet alatt barnasvörös. A lábak halványsárgák fekete tüskekkel gyeren fegyverezve.

Ritkán az egesz allat sötet vörösbarna, vörösessárga lábakkal.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes, a hátsó könnyeden behajló es hosszabb; az alsó sor szemátmerőnyire a homlok szeletől. Az alsó sor közepszemei e sor oldalszemeinel nagyobbak s a szemek közötti távolság egyenlő; a hatsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszu mint a negyedik lábpár terd- és szárize együttveve. Az első lábpár másodvegize több mint felehosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon izenek. A harmadik lábpar szárán, alul, ket tüske.

A fejmell vaskos, majdnem hengerded, mellreszeben alig tágúló, fej- és mellresz tökeletesen összeforrott, az előbbi elől elvágott es elmosódva barnuló; a hátres szűk s a 3-dik és 4-dik lábpár fele barázdákat bocsát. A mellvert hossztojásdad, szelein, a csipők beigtatása előtt s ezeknek megfelelően behorpasztott, szennyessárgás, finoman szőrös. A rágók vörösbarnak, az első labpar czombjainál sokkal erősebbek, oldalról tekintve ivesen es igen tetemesen a homlok előtt kiallók. Az állkapcsok hosszuk, vegeiken lapiczkások, közepokon karcsúbbak, sárgások; az alajk sötetebb. A tapogató halvány sárgás; vegize sötetedő, alsó felen gazdag szőrözettel s e között fekete sertetüskevel, oly hosszu mint a száriz. A lábak halványsargak, valamennyin a ket vegiz aljan fekete talpkefe, mely a ket első paron tovább terjed mint a ket utolson; a czombok, alul, a többi iz felül fegyvertelen, a terdek felső csucsán egy erősebb serte. Az első lábpár czombján rendesen negy rendetlen állásu tüske, a szároп ket pár, a másodvegizen egy pár. A vegtest elől kisse elnetszett keskenyebb mint közepe tájan, hol hasasodik, a vege csucsosodó; egeszben veve csak kevessel szelesebb a fejmellnel. A sárgás fonók a vegtest legvegen; hengeresek; a felső par az alsónál valamivel hosszabb és vekonyabb.

A zár egy vörösbarnás tercse, mely szemcsésen durva és két S-szerű benyomás által jellemeztetik, mely a nyelecske felé ágazik szejjel s szorosan a fegzőres felett áll.

Mértékek: ♀: Törzs . . . . . 10·6 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 4·5 »
IV lábpár . . . . . 12 »
(legnagyobb).

♂ Nagyságra nézve rendkívül változó (5—9·5 m. törzshossza) úgy színre nézve is. Karcsúbb a nősténynél, lábai hosszabbak, talpkefei világosak. A tapogató sárga, pikkelye kissé füstös; czombize felületének végén három fekete tüske, a szárú vastag s rövid, végének külső oldalán egy nyujtvány, mely a végén két rövid ágra oszlik, az ágak a pikkely felé hajlók, tompák; pikkelye rendes kanálalakú, domború; nemzőszerve barnavörös, néha sárgás, jól kidagadó gyűjtőt mutat, melyen egy belformára kigyózó, domború szalag látható, a végén egy rövid, horgosan görbült, hegyes nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ (Nagyobb) Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
IV lábpár . . . . . 13 »
(Kisebb) törzs . . . . . 5 »
fejmell . . . . . 2·8 »
IV lábpár . . . . . 8 »

Mint kora tavaszi és nyári alak kertekben, bokros helyeken, nádasok szélén, egyáltalán bujább növényzetben található, hol leveleket, majd cső alakra, majd teknősen összeszövöget (lásd I. köt. III. t. 58.) a melyekben nappal elrejtőzik, hogy estefelé a környeket összebarangolja. E rejtbe rakja le peteit is, melyeket finom szövetbe burkolva őriz; a fiak kikeléséig egészen elzárja a rejtet. Párzását nem ismerem.

Előfordul: erdélyi részekben Szász-Vesszősön, Kolozsvár, Szamosfalva, Parajd, Szeben körül; magyar részekben Doroszlón (különösen tavaszkor a nádasok szélén), Apatinban, Palánkán, Illokon, Tokaj körül (a Rakamaz felőli legelők tölgyen szép barna változat), Diósgyőrben, Lucsivnán, Nagy-Váradon (Muz. gy. Mocsáry S.), Budapest körül (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 6. FAJ. CLUBIONA TERRESTRIS (WESTR.) FÖLDI K. ERDEI K.

(terrestris = földi; a tartózkodásról.)

Syn. 1851. *Clubiona terrestris* WESTRING «Förteckn» p. 49.
Vide: THORELL «Remarks» p. 222.

♀ Fejmelle barnásvörös, sárgásszürkés szőrözettel, a fejresz nem sötétedő. Rágói sötét vörösbarnák. A végtest barnásvörös, szürkéssárga szőrözettel. Lábai vörösessárgák. A has világossárgás.

Jellegek: Az alsó és hátsó szemsor szemei (soronként) egyenlő távolságra egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A negyedik lábpár saját másodvégize hosszúságával hosszabb az első párnál. Az első lábpár másodvégize csak felét teszi a negyedik pár ugyanazon ízének.

A fejmell majdnem hengeres, mellreszében alig tágult, elől elkerekített, egy darabból való; oldalról tekintve, a nyelecsketől lapos ívesen emelkedik. A mellvért hosszú-paizsalakú, vörösessárga, elég szőrös. A rágók vaskosak, végökön kissé szétállók; oldalról tekintve körtealakuak, tövükkel terdszerűen kiállók, igen keves szőrrel. Az állkapcsok lapiczkások, elkerekített végűek, közepökön karcsúk, barnásvörösek; az alajk hasonló színű, az állkapcsoknak felehosszát bőven tul éri. A tapogatók karcsúk; végizük leginkább alul szőrös.

valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karcsúk, nem épen hosszúk; az első pár második végizén, alul, egy pár, szárán, alul, két pár hosszú, megfekvő tüske; a második páron hasonlóképen; a harmadik pár szárán alul és oldalt két-két tüske, a másodvégizen köröskörül több tüske; a czombok felületen elől 2—3 tüske haránt sorban e mögött két hosszú tüske egymás mögött. A végtest hosszúkás-tojásdad. A kiálló fonók egyenlő hosszúságúak, a felső pár csak félig oly vastag mint az alsó.

Az alsó szemsor középső szemátmérőnyire a homlok szélétől, szemátmérőnyire egymástól és az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak; a sor egyenes. A hátsó sor az alsónál hosszabb, középszemei egymás között oly távolságra mint az alsó középsők a hátsó középsőktől; a szélsők a középsőktől valamivel távolabbra; a sor behajló.

A zár egy világos-sárgás, közel négyszögletes térese, melyet oldalt és alulról egy vörösessárga keret szegélyez; e keret négy sarkán apró barnás dudorkák láthatók.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 6·8 »
IV » . . . . . ?

♂ előttem ismeretlen.

A negyedik lábpár példányomon hiányzik s így a reá vonatkozó jelleget bona fide Dr. Koch után közöltem, ki a fajt megbizonyitá; e jellegek között azonban az is áll, hogy a hátsó sor szemei egyenlő távolságra esnek egymástól, holott példányomnál más a viszony, mit Thorell is észrevett. Mindazonáltal Dr. Koch e fajt példányom után habozás nélkül annak mondta, a minek leirtam: «Cl. terrestris Westr.» Thorell e faj nőstényét nem ismeré. A zár mindenesetre döntő.

Egy példányát Tokajból, a «Kopasz»-hegy kőbányájából ismerem.

SPEC. 7. FAJ. CLUBIONA COERULESCENS L. K. KÉKLŐ K. BLÄULICHE K.

(coerulescens — kéklő; a színezetről.)

Syn. 1866. *Clubiona coerulescens* L. Koch «Die Ar. Fam. der. Drass.» p. 331.
Vide: Thorell «Remarks» p. 224. (§ Cl. brevipes).

♀ Előteste barnásvörös. Végteste feketésbarna, friss állapotban kéklő (a szilva hamvára emlékeztető). Lábai vörösessárgák. Nagyobb alak.

Jellegei: Az alsó és hátsó sorok szemei (soronként) egymás között egyenlő távolságra. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára a térddel együtt; az első lábpár másodvégize fele hosszát teszi a negyedik lábpár ugyanazon ízének.

A fejmell egy darabból való, mellrészében módosan szélesedő. A mellvért a harmadik lábpár csipőjénél valamivel szélesebb, vörösessárga. A rágók töve vastagabb az első lábpár czombjánál, oldalról tekintve a rágók inkább ívesen mint térdszerűen, de tetemesen kiállók, vörösbarnák, gyéren szőrösek, finoman harántkarczoltak. Az állkapcsok vörösesbarnák, jelentéktelenül lapiczkásak, az alajk hasonló színű. A tapogató sárgás, végize vöröslő, bőven és tüskékkel elegyesen szőrös, a szárnál sokkal hosszabb; a szár belső oldalán két pár tüske. Az első két lábpár végizei talpkefével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskével, a harmadik lábpár szára, alul, 2 tüskével; a lábak a testhez képest vékonyodók. A végtest nagy, az előtestnél sokkal szélesebb, hátul csúcsos. A fonók a test legvégén, környezetökkel együtt sárgások, a felső pár vékonyabb.

Az alsó sor szemei majdnem szemátmérőnyire a homlok szélétől, egymás között egyenlő távolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel kevesebb, a sor egyenes; a hátsó sor hosszabb az alsónál, könyveden behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár sajátságos alkotású: egy hátrafelé irányozott, vastagtövű, felálló nyujtvány, mely finoman szőrös, a végén pedig két sárgásvörös, szőrtelen borda közé van foglalva.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 18 $^{ml}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábapr . . . . . 9 »
VI » . . . . . 11 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint tavaszi alakot egyszer találtam Palánkán a «Gaja-Mándra» nevű erdőreszben egy a földön heverő fahasáb alatt.

SPEC. 8. FAJ. CLUBIONA LUTESCENS WESTR. SÁRGÁS K. GELBLICHE K.

(luteus, innen lutescens = sárgás, jelesen a színezeti élénkség értelmében.)

Syn. 1951. *Clubiona lutescens* WESTR. «Förteckn» etc. p. 49.
Vide: THORELL «Remarks» p. 221.

♀ Az előbbinél kisebb faj (8 $^{ml}/_{m}$ törzs), aránylag gyengébb előtesttel. Előteste egyszínű vörösessárga, sötétebb rágókkal. Végteste vörösessárga, lábai ennel valamivel halványabbak.

Jellegei: A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. A negyedig lábpár másodvégizének két harmadával hosszabb az első párnál. A végtest szőrözete sárgás. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára a tőrddel együttvéve.

Fejmelle szélességénél egy harmaddal hosszabb, majdnem hengeres, elől ívesen elvágott, mellrésze jelentéktelenül szélesedő, a fejrészszel összeforrott, jelentéktelen hátréssel. A mellvért keskeny, a harmadik lábpár csípőjénél valamivel szélesebb és bőven kétszer hosszabb, bőven szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál valamivel vastagabbak, sötét sárgásvörösek, szemcsésen durvák, gyéren szőrösek, oldalról tekintve, a homlok előtt tőrdszerűen kiállók, végök előtt könnyeden behorpasztottak, egészben kissé előre irányzottak. Az állkapcsok vörösbarnák, elől lapiczkásak, középökön karcsuk, jelesen külső oldalukról nyergesen benyomottak külső végökön elkerekítettek, belső végökön kissé kimetszettek; az alajk vörösbarna töve előtt kissé behorpasztott, hasas oldalakkal.

A tapogató czombja világossárga, a többi íze vöröses; a végíz bőven szőrös, oly hosszú mint a szár és tőrd együttvéve. A lábak arányosak, vörösessárgák, az első és második lábpáron tetemes, a többin semmi talpkefével; valamennyi czomb felül négy-négy tüskés; a harmadik lábpár szárán alul egy-egy tüske. A végtest hossztojásdad, a végén csúcsos; a fonók a végtest csúcsán, sötét vörössárgák, a felsők vastagsága alig egy harmadrészet teszi az alsók vastagságának.

Az alsó szemsor egészen a homlok szélére tolva, rövidebb, szemei egyformák és egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor hosszabb, középszemei megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól mint az oldalszemektől s egymástól kétszer annyira mint az alsó sor középszemeitől.

A zár egy majdnem szívalaku vörösesbarnás, szőrös tercse, mely a légzőrés szélét éri s itt egy ∽ alaku, felvetett keretű kivágást mutat, mely a két tojócső nyilását körülfogja.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 6·6 »
IV » . . . . . 8·2 »
(Ennek másodvégize . . . . . 2·4 »)

♂ Igen karcsu, a végtest az előtesthez képest kicsi, az előbbi majdnem hengeres; hosszú, elenkvörösessárga lábakkal; vörösbarna rágói tetemesen előreirányzottak, nem tőrdszerűen hajlók, az első lábpár

czombjánál nem vastagabbak, vegeiken mintegy szétfeszítettek, vékonyabbak. A tapogató ízei sárgák; a czomb felületének végén, harántsorban négy, ez alatt egy fekete tüske; a szárúz külső oldalán egy sötétvörösbarna, fényló, tetemes nyujtvány, mely tompahegyű s hegyével kissé a pikkely tövétől elkanyarodó. A pikkely kanálalakú, hátul keskenyebb mint elől; elől, a külső szélén, kissé kimetszett s e kimetszés táján (felülről és kissé a külső oldalról tekintve) egy vörösbarna, sarlóalakra a pikkely csucsa alá kanyarodó, hosszú köröm látható, melynek vége (a pikkely alatt) horgosan hajlott.

Mértékek: ♂ T rzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 8·4 »
IV » . . . . . 10 »

Mint nyári alakot e fajt bokros helyeken találtam, Erdélyben Szász Vesszősön; magyar részekben előfordúl: Budapest környékén (Muz. gy. Pável János.) Tapasztalásom szerint ritka.

SPEC. 9. FAJ. CLUBIONA PARADOXA. L. K. ELÜTŐ K. PARADOXE K.

(παράδοξος = paradoxus = feltünő, csodás, váratlan, elütő; a hím tapogatóján létező feltünő szerkezetre vonatkozik.)

Syn. 1867. *Clubiona paradoxa* L. Koch «Die Drassiden» p. 342.
Vide: Thorell «Remarks» p. 224. Note 1.

♂ Előteste sárgásbarna, a fejrész felé lassanként sötétbarnába átmenő; végteste vörösbarna, oldalaiban sok világos, pontszerű folttal; hasfele világosabb. A szőrözet szürkésfehér.

Jellegei: az alsó szemsor szemei egyenlő távolságra egymástól; a hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint e sor oldalszemeitől; a két sor oldalszemei egy szemátmérőnyire egymástól, mindegyik egy kis dudorodáson állva; az alsó sor oldalszemei körödek. A fejmell olyan hosszú, mint a negyedik lábpár terd és szárize együttvéve. A rágók nem szögletesek.

A fejmell egy darabból való, elől alig keskenyedett, oldalaiban elkerekített, hátul és oldalaiban meredek, fényes, finoman, gyéren szőrös; a szőrözet sárgásfehér. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, tövükön valamivel vastagabbak mint az első lábpár czombja, előre irányzottak, kevéssé boltozatosak, külső oldalukon egyenesek, belső oldalukon kissé szétvetettek; csípőkörmük tövétől végeig egyenletesen hegyesedő. Az állkapcsok előrefelé igen szelesedők, külső sarkuk elkerekített; az alajk az állkapcsoknál $^{1}/_{3}$-dal rövidebb, keskeny, elől kissé kivágott; mind a két rész sötét sárgabarna, elől kissé áttetszően világosodó. A végtest elől kissé elmetszett, közepen legszelesebb, hátul csúcsba végződik, kevéssé fényló. A lábak barnássárgák, a IV metatarsusa $^{2}/_{3}$ részével hosszabb az egyenlő hosszaságú két első lábpárnál. Semmi talpkefe.

A tapogató negyedik íze külső oldalán egy igen sajátságos nyujtványnyal, mely magánál az íznél sokkal nagyobb (ezért «paradoxa»). E nyujtvány hosszúkás, gömbölyű, igen fényes, kékbejátszó-fekete; fölfelé egy rövid, elől kissé kivágott karajt bocsát, alul egy hosszú, be- és fölfelé görbülő sarkantyút ereszt, mely csúcsán kétágu; a pikkely tövétől hegyéig egyforma széles, csúcsán lenyomott, felületen gyéren, csúcsán tömötten szőrös.

Mértékek: ♂ Fejmell . . . . . 2 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 4·5 »
IV » . . . . . 5 »

♀ ismeretlen.

Orsova tájékáról gróf Kayserling gyüjteményében. Leírta Dr. Koch L. Példányokat nem láttam.

SPEC. 10. FAJ. CLUBIONA FRUTETORUM. L. K. BOKOR K. BUSCH K.

(frutex = bokor; a kedvenez tartózkodásról véve.)

Syn. 1866. *Clubiona frutetorum* L. Koch «Die Arachn. Fam. de Drass.» p. 344.
Vide: Thorell «Remarks» p. 216.

♀ Előteste vörösessárga, vegteste szürkessárga; a lábak vörösessárgák. A C. lutescensnel valamivel kisebb.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői távolabb egymástól mint az oldalszemektől. Az alsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól. Az első lábpár másodvegize csak felig oly hosszú mint a negyedik páré; a negyedik pár egesz másodvégizevel hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell egy darabból való, módosan fejlett, közepe táján módosan tágulo, elejen ivesen elmetszett, hatul elkerekitett, vörösessárga; a fejrész csak a szemek táján egy lehellettel barnább. A rágók vörösessárgák. A mellvert keskeny - oly szeles, mint a 3-ik lábpár csipője hosszú, vörösessárga. A rágók tövüknel valamivel vastagabbak az első láb czombjánál, kevessel hosszabbak az első lábpár másodvegizenel; oldalról tekintve igen módosan terdszerüen ki — különben függőlegesen állók, gyeren szörösök. Az állkapesok lapiczkások, közepök módosan karesu, sárgavörösek; az alajk hasas, barnább, tövenel kissé keskenyebb mint vegefele. A tapogató sárga, vegize szörös, sertekkel elegyes, a szárnál hosszabb, de rövidebb mint a szár és terd együttvéve. A lábak általában arányosok; az első pár kisse rövidülő; az első két pár végizei módos talpkefevel; a czombok felülről, a végök fele, haránsorban álló három és ez alatt egy tüskével; a harmadik lábpár szára, alúl, egy tüskevel.

A végtest csücsosan tojásdad, selymes; a fonók a végen állanak vörösessárgák, a felső pár, tövén, felakkora vastagságú mint az alsó.

Az alsó sor szemei közül a középsők egeszen a homlok szelen állanak; valamennyi egyforma távolságra egymástól; a felső sor majdnem egyenes, behajlásra hajlandó, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől s nem egészen ketszer oly távol egymástól mint az alsó sor középszemeitől; e sor hosszabb az alsónál.

A zár egy vörösesbarna, tojásdad, kissé domboru terese, mely a legzörést eri s itt egyszerüen ∽ alakra kivágott (a kivágás szelei nincsenek keretszerüen felvetve).

Mertekek: ♀ Torzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV. » . . . . . 7 »

♂ Kisebb, karesúbb, aránylag hosszabb lábakkal, rágói vörösessárgák, egyenesek, tovuk nem terdszerüen kiálló; az első lábpár czombjánál sokkal vekonyabbak. A végtest igen keskeny, az előtestnel nem szelesebb. A tapogató sárga; czombján, felül a vegen egy pár, alatta egy tövis; a szárız külső oldala vegen kettős nyujtvány, mind a kettő tompa, sötetbarna, fenyes, az alsó gyengebb a felsőnel, elágazásuk mindjárt a tőnel kezdődik.

Mertekek: ♂ Torzs. . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
IV lábpar . . . . . 6·5 »

Mint nyári alakot Tokaj kornyekeről, a Rakamaz feloli legelők tölgyeiről ismerem, hol korlatolt számban fordult elő (a nemzeti muzeum gyujtemenyeben nehány ifju nősteny Budapest és Ungvár kornyekeről, melyek azonban ketesek, a mennyiben a zár meg nincsen kifejlődve).

SECC. II. FAJ. CLUBIONA BREVIPES[1] (BL.) RÖVIDLÁBÚ K. KURZBEINIGE K.

(brevis = kurta rövid, pes = láb ; a lábalkotásról.)

Syn.: 1841. *Clubiona brevipes* BLACKWALL «The differ. numb of eyes» p. 603.
Vide: THORELL, «Remarks» p. 224.

♀ Előteste vörösbarna, elején feketebarnába átmenve; végteste hát- és hasfelen barnássárga, hátfelen egy sötetebb orsófolttal, mely a végtest hosszának felet nem éri el.

Jellegei: az első szemsor szemei meglehetősen szétszórtak, egymás között egyenlő távolságban; a hátsó szemsor szemei egymás között egyenlő távolságban; az alsó sor oldalszemei kerekdedek, a többi szem kerek. A fejmell olyan hosszú mint a IV. lábpár terd- és szárize együttvéve. A harmadik lábpár szárán, alul, csak egy tüske.

A fejmell hátul meredek, oldalaiban majdnem függőleges, fényes, gyéren, megfekvően szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk, mint az első lábpár szára, e láb czombjánál sokkal vastagabbak, tövükkel erősen kidagadók, külső oldalaikon boltozatosak, belső oldalaikon kissé szétvetettek, végök felé egy sekély benyomással, kisse fénylők, sűrűn, finoman pontozottak, kivül rövidebb szőrözettel, belül és elől hosszabb sertekkel. Az állkapcsok sárgabarnák, finom, fekete szegélyvonással; az alajk sárgabarna, töven széles, eleje felé keskenyedve elől egyenesen elvágott, az állkapcsoknál 1/3-dal rövidebb. A végtest öregebb példányoknál néha inkább vörösbarna színű, egyébként mindenütt megfekvő, gyér, selymes, szürkésfehér szőrözettel fedett. A lábak halaványbarnássárgák, a két első lábpáron egy gyér talpkefe.

A zár egy kisebb, kerek nyílás, inkább horpadás a legzőrés fölött, e horpadástól két oldalt, a nyelecske felé, egy egy nagyobb körfogatú, sekély horpadás, melynek külső széle enyésző. A három horpadás meglehetősen egy csúcsával a legzőrés felé néző ▽-ben áll.

Mértékek: ♀ Fejmell . . . . . 2·5 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 4 «
IV « . . . . . 5 «

♂ ismeretlen.

Gróf Keyserling gyüjteményében Orsova vidékéről. Ismeretes Svecziából is. Leírta Dr. Koch L. is: «Drassiden» p. 349. Példányt nem láttam.

GEN. 5. NEM. CHIRACANTHIUM. (C. K.)

(χείρ = kéz, ἀκάνθιον = tüske, tüskés növény, bogáncs; a ♂ tapogatójára vonatkozik.)

Syn. 1839. C. KOCH «Die Arachniden» VI, p. 9.
Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 145.

Az első lábpár a leghosszabb. Az állkapcsok domborúak, közepokon semmi behorpasztás. A hátsó szemsor kisebb-nagyobb mértékben behajló. A hason semmi kóldok. A rágók töve fegyvertelen. (A szemek két sorba és három csoportba osztottak). A ♀ tapogatója körmén semmi borda. Életmódra nézve a Clubionákhoz hasonlítva, valamivel lassúbbak. A ♀ gömbölyű petéburkait levelekből stb. igen mesterségesen összeszőtt, hólyagszerű lakásokban őrzi.

[1] Az első kötet jegyzékében p. 99. mint C. fuscula Westr. elősorolva.

SPEC. 1. FAJ. CHIRACANTHIUM ITALICUM. CANESTR. PAV. OLASZ KEZESPÓK. ITALIENISCHE HANDSPINNE.

(italicum = olasz; az első lelhelyről.)

Syn. 1869. *Chir. italicum* CANESTRINI ET PAVESI «Aran. ital.» in Atti Soc. Ital. Sc. Nat. XI, p. 851, (114).
Vide: THORELL «Remarks» p. 208. (in §. Ch. nutrix).

♀ Közepes nagyságon sokkal feljebb való, vaskos alak. Előteste elenk vörösessárga, vegteste szürkessárga. Lábai vörösessárgák.

Fejmelle vaskos, oly hosszu mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve, szélességének egy negyedevel hosszabb; fejerésze magasan-ives, elöl elvágott, a mellresznel valamivel keskenyebb s emmelfogva nemileg elválasztott; a mellvert vörösessárga, szelén barnuló, pajzsalaku, széles. Rágói vörösessárgák, feketés véggel, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak s ugyan e lábpár első vegizenel hosszabbak, a homlok előtt kidomborodók s menedékesen előre irányzottak.

Az állkapcsok vörösbarnák, elöl lapiczkások, szepen elkerekitettek, közepök táján keskenyebbek; az alajk vörösbarna, elöl elvágott, inkább kupidomu mint hasas. A tapogatók karcsúk, vörösessárgák, vegizük csucsa fekete, a végiz rövidebb mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak hosszúk, kopaszok, az első pár végizén tetemes talpkefe, mely a másodvegizen is majdnem végig folytatódik. A végtest rendes tojásdad, vastag; felületen a négy mgödör látható; a has egyszinüen szürkessárga. A fonók vörösessárgák, hengerdedek, a felső pár alig félig oly vastag mint az alsó pár.

Az alsó szemsor szemátmerönyire a homloktól, közepszemei szemátmerönyire egymástól, három szemátmerönyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, hátsó szemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől és sokkal távolabb egymástól mint az alsó sor közepsőitől. A szemek emmelfogva határozottan három csoportba osztottak, az Epeirinákéra emlékeztetők. A középcsoport előre szükülő trapezben elhelyezett. A zár egy egyszerű, magasságánál szelesebb, tojásdad nyilasocska, mely a légzőrés szelen áll; felette rendesen két feketés foltocska.

Mertekek: ♀ Torzs . . . . . 15·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
I lábpár . . . . . 28 »
IV » . . . . . 21·5 »
(többnyire valamivel kisebb.)

♂ Karcsúbb, rendkivul hosszulabu, rágói hosszúk, szetágazók, előrenyujtottak, a csipőkorom hosszu, karcsu és tühegyes. A végtest közepen végig nehá egy szennyes-zöldes mező. A tapogató hosszu, karcsu; terdize vastagságánál valamivel hosszabb, a szár a terdnel másfelszer hosszabb, külső oldala végén egy karcsu, a pikkely alá görbülő nyujtványnyal, melynek vége behasitott, tehát kettős; a pikkely hátrafelé egy sarlóalakra lefelé hajló, hegyes sarkantyuba végződik, melynek hossza a szár felehosszának megfelel; a pikkely laposan-kanálalaku, kisse barnult; a gyüjtő egyszerű, lapos.

Mertekek: ♂ Torzs . . . . . 11·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
rágók (külön) . . . . . 5 »
csipőkorom (külön) . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 29 »
II » . . . . . 21 »
III » . . . . . 16·4 »
IV » . . . . . 21 »

E nevezetes, déli jellegü pók jelesen Erdelyben és különösen Kolozsvár környeken (Városlója) gyakori, hol a sáros árkok növényzeten tartózkodik. A ♀ egy igen terjedelmes, feher, holyagszerű zacskót sző,

melyben azután a peteket őrzi; párzás idején mind a két ivar e zacskóban tartózkodik. A zacskó levelek vagy nádszálak közé alkalmaztatik.

Ismerem erdélyi reszekből: Kolozsvárról, Szászvesszősről és Görgeny Szent-Imréről; magyar reszekből Buda környekéről és Doroszlóról is.

SPEC. 2. FAJ. CHIRACANTHIUM CARNIFEX. (FABR.) HOHÉR K. HENKER H.

(carnifex = hohér; a végtest sebszerű rajzáról)

Syn. 1775. *Aranea carnifex* FABRICIUS «Syst. Entom.» pag. 436.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 209, 210.

♀ Előteste vörösessárga; vegteste szennyes agyagsárga, felülete közepén végig egy vervörös, hasitékszerű csik, mely az első ingódorpár táján keresztszerűen tágult. Rágói vörösessárgák, füstös veggel. Lábai és tapogatói vörösessárgák.

Var. *a*. Rágói és lábai füstbarnák (maxillis atris Fabr).

A fejmell majdnem hengerded, elől kevéssé keskenyebb, szelességénél hosszabb, a negyedik lábpár szára és terdiznél (együttvéve) kevéssel rövidebb, jól domború, fejválasztek nélküli; oldalról tekintve a nyelecskétől lapos-ivesen emelkedett. A mellvért pajzsalakú, közepén sárgás, szélei felé lassankint barnuló. A rágók a második lábpár másodvégizenél alig rövidebbek, karcsuk, végeiken igen módosan szétvetettek. Az állkapcsok sárgák, lapiczkásan nyujtottak, egyenesek, elől elkerekitettek; az alajk kissé sötétedő, az állkapcsok felehosszát feljülmulja. A tapogató karcsú hosszu, sárga, legcsucsán füstös; végize alig hosszabb a szárnál és rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak hosszuk, karcsuk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, egy-egy tüskepár: a második lábpár szárán, alul, semmi tüske, másodvégizén egy tüskepár.

A végtest tojásdad; hasán két elmosódó, vöröses-sárga hosszcsik.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek; a középsők és az oldalszemek közötti tér kétszer nagyobb annál, a mely a középsőket elválasztja; az alsó középsők és hátsó középsők közötti tér egyenlő avval, a mely az alsó középsők között elterül; a hátsó középsők távolabbra egymástól, mint az alsó középsők szinten egymástól; a két sor oldalszemei majdnem érintkezők s közös dudorodáson állanak.

A zár egy módosan domború, majdnem kerek tercse, melynek a legzőrés felőli szélébe egy, közel háromszögletes, csucsával a legzőrés felé fordított kis betét látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 14 »
IV » . . . . . 10 »

♂ Alig kisebb, határozottabban vörösbe játszó előtesttel; a végtest csikja szélesebb, szegélye élénk sárga. A tapogató hosszú, karcsú, vörösessárga, pikkelye feketedő, szára a terdnél kétszer hosszabb, karcsú, külső oldala végén, kissé alulfelől, egy vörösbarna, ujszerű, tompa, alulról tekintve kissé behasított végű nyujtvány látható, mely a szár vastagságánál hosszabb, előre irányozott és könnyedén a pikkely felé hajló. A pikkely kanálalakú, töve egy sarlóalakuan befelé görbülő, hosszú sarkantyúba fut ki, mely a szár külső oldala mellett elhalad s kinyujtva körülbelül felehosszát érné el a szárnak. A nemzőszerv vörösbarna, igen módosan domborodó, lencse alaku; elől egy vékony, hosszu embolust bocsát, mely órarugószerűn a gyüjtő külső szélehez alkalmazkodik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 15·8 »
IV » . . . . . 11·5 »

Mint kora nyári alakot (junius, biztos példányok) ismerem, Erdélyből: Kolozsvárról: a barnás változatot magyar részből: Rakamazról. Mind a két helyen a füvek hajtját zacskóvá szövi össze, hol a ♀ peteit is lerakja.

spec. 3. fam. CHIRACANTHIUM PENNYI (Camb.) PENNY H. pennys h.

(Penny angol természetbarát tiszteletére.)

Syn.: 1874. *Chiracanthium Pennyi*, Cambridge «On new and rare Brit. Spid. in Transact. of the Lin. Soc.» XXVIII. p. 533.

♀ Előteste és lábai barnássárgák; végtestének a felületen és egész hosszán egy hasítékszerű, barnasvörös csík, mely a fonókat eléri és kétfelől zöldesfehér, az oldalak felé elmosódó s sejtszerűen érezett szalagok által szegélyeztetik; oldalai olajzoldesek s ilyen a has közepe is, mely kétfelől igen halvány és elmosódó, szinten sejtszerűen érezett fehéres szalagok közé foglaltatik.

A fejmell rövid, oly hosszú mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve; oldalról tekintve a nyelecsketől majdnem félkörben emelkedő, sima, enyésző hátressel. A mellvért széles, pajzsalaku, szélein a csípők állásának megfelelő benyomásokkal, gyéren szőrös. A rágók egyenesek, nyujtottak rézsüntősen előre irányzottak, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszuk, mint a tapogató végize, szára és terde együttvéve, vörösbarnák, oldalról tekintve nyujtott ékalakuak, s tövükkel alig valamivel kidomborodók. Az állkapcsok karcsuk, végök elkerekített, lapiczkás, közepökön keskenyebbek, sárgásbarnák; az alajk, vastagodó tövel, két harmadát éri az állkapcsok hosszának. A tapogató karcsu, hosszu, sárgás; végize csucsan feketés, oly hosszú, mint a szár és terdiz együttvéve. Valamennyi láb végizének a csúcsa feketedő; az első lábpár legvége gyenge talpkefével; a lábak majdnem kopaszok, a másodvégizek gyéren álló tüskékkel.

A végtest rendes tojásdad, a fonóknak a legvégén való állása következtében csúcsos, oldalról tekintve magas ívben emelkedett.

Az alsó szemsor egyenes, kevesebb mint szemátmerőnyire a homlok szeletől, a középszemek közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; a hátso sor könyvedén behajló, szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemei közös emelkedéseken, majdnem érintkezők; a hátsó sor középszemei távolabb egymástól mint az alsó sor középsőitől. A zár egy egyszerű kis felkeret, mely a legszőrösebb szélen levő, felkörű nyilást körüli s magasságánál szélesebb.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 11·3 »
IV » . . . . . 8·5 »

♂ Fejlett, széles előtesttel, kisebb végtesttel, a nőstényné alig rövidebb; lábai hosszabbak. Rágói karcsúk, oly hosszúk mint az első lábpár első végize, végeikkel szétterpeszkedők, élénk vöröses-sárgák, fekete véggel és ily színű, hosszu csípőkörömmel: résüntősen és tetemesen előreirányzottak. A végtest szinezete, beosztásra a nőstényével azonos, de sokkal élesebb és tüzesebb: a középcsík sötét bíborbarna, szegélye narancssárga.

A tapogató hosszu, sárga; szárize egy és egy felszer oly hosszu mint a terdiz, alsó felén szakálszerű, hosszu, de gyér szőrözettel; külső oldalán, a végén, egy vörösbarna, könyvedén befelé hajló köröm, melynek csucsa a pikkely töve alá ér, az izek nem vastagodtak; a pikkely laposan kanálalaku, barnuló, szőrös, töve egy hosszu, befelé hajló, keskeny nyujtványba fut ki, mely a szár külső oldala mellett megyen el és a szár felehosszát éri; nemzőszerve vörösbarna s alulról tekintve egy lapos, a pikkely töve felé kerek, elől pedig kisse csúcsosan kifutó gyüjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 13·8 »
IV » . . . . . 12·5 »

E pókot csak kevés példány után — mint tavaszi és nyári alakot — Palánkáról és Rakamazról ismerem, hol füves helyeken a fűvek bojtjaiból zacskószerű lakást szövögetett, a mely előtt meg néhány fonal rendetlenül volt alkalmazva.

spec. 4. faj. CHIRACANTHIUM NUTRIX (Walck). DAJKA K. AMMEN H.

(nutrix = dajka, fenntartó; arra látszik vonatkozni, hogy a faj petéit gondosan őrzi.)

Syn: 1802 *Aranea nutrix* Walckenaer «Faun. Par.» II. p. 220 (salt. m ad part).
Vide: Thorell «Remarks» p. 207.

♀ Előtestének mellrésze szennyes-barnássárga, fejeteteje világos vörösessárga, közepén elmosott, keskeny, barnássárgás, hasított csíkkal. Végteste szennyes-zöldes, vörösesbarna, hasítékszerű középcsíkkal, melynek szegélyzete a végtest alapszínénél elmosódva-világosabb.

A fejmell szélesre fejlett, sokkal rövidebb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb, oldalról tekintve, a nyelecskétől a fej felé igen meredeken domborodó.

A mellvért pajzsalakú, szennyesbarnássárga, a közepén kissé világosodó. A rágók vörösessárgák, közepökön alul, végök felé lassanként barnulók, oldalról tekintve hosszú ékalakúak, majdnem egészen függőlegesen állók; tövük igen módosan domborodó. Az állkapcsok elől elkerekítve-lapiczkások, közepök táján módosan keskenyedettek, szennyesbarnássárgák, világosodó szélekkel; az alajk sötétebb, elől egyenesen elmetszett, oldalai hasasok, az állkapocsnál szélesebb. A tapogató sárga, karcsú, végíze füstös és szőrös, oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak zöldessárgák, csúcsaikon füstösek; az első pár elsődvégizén egy kis talpkefe. A végtest csúcsosan-tojásdad, hasfele egyszínűen szennyes zöldes. Az alsó szemsor igen közel áll a homlokszélhez, egyenes, középszemei kevesebb mint szemátmérőnyire egymástól s majdnem két szemátmérőnyire az oldalszemektől; a hátsó sor igen könnyeden behajló, középszemei kevéssel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, de távolabb egymástól mint az alsó sor középszemeitől; az oldalszemek fél szemátmérőnyire egymástól.

A zár egy félkörű, barnás teresre, a légzőrés felett egy majdnem kerek nyílással, mely belsejében egy középlemez által két félre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 15 »
IV » . . . . . 11 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint nyári alak nem ritka, különösen a réteket kedveli, hol a fűvek bojtjában zacskószerű lakást sző, melyben petéit is őrzi.

Ismerem eddig erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekéből és Szász-Veszősről. Szebenből (Sill gyűjteményében); magyar részekből: Doroszlóról.

spec. 5. faj. CHIRACANTHIUM ELEGANS. Thor. CSINOS K. FEINE H.

(elegans = csinos, ízléses; a finom alakról.)

Syn. 1875. *Chir. elegans* Thorell «Verz. südruss. Spinnen» p. 40.
1875. Idem. «Descript. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» p. 88.

♀ Előteste-halvány vorosessarga, közepe hosszában és oldalaiban kissé homályosodó. Végteste és lábai kénsárgák, az előbbi a fonók felett elmosódva homályosodó. Rágói tövüktől barnulók s végükön sötét-feketebarnák.

A fejmell vaskos, rövidebb mint a negyedik lábpár szára és tarde együttvéve, hosszúságának egy harmadával keskenyebb; oldalról tekintve módos ívben emelkedő. A mellvért széles, sz.alaku, zöldessárga, finom barna szegélylyel. A rágók az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, oly hosszuk, mint az első lábpár elsődvégize, meglehetősen összeillők, sötétek, fényesek és kopaszok. Az állkapcsok, elől elkerekítve, csak alig lapiczkások, szennyes barnák, fehéres véggel; az alajk elől ívesen elmetszett, hasas oldalakkal, szennyes barna. A tapogató karcsú, sárga, végize a hegyefelé füstös, oly hosszú, mint a szár- és tardize együttvéve. A lábak csücsai kissé füstösödők, az első lábpár első végizén egy gyenge talpkefe, a negyedik lábpáron igen gyéren álló tüskék. A végtest szélesedő tojásdad, kissé lenyomott: a fonók kissé behuzottak; a felsők az alsóknál gyengebbek. A has egyszinüen kénsárga.

Az alsó szemsor középszemei szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeknél nagyobbak; az oldalszemek körülbelül másfel szemátmérőnyire a középsöktől, a középszemek közös fekete térecsében állanak; a hátsó sor könnyedén behajló, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez s kevéssel távolabb egymástól, mint az alsó középsöktől; a hátsó középsök finom fekete gyürükbe foglalva; az oldalszemek mellett egy-egy fekete foltocska (a középszemek felöli oldalon).

A zár egy vörösbarna, terjedelmes, majdnem kerek térese, mely ripacsos és közepe hosszában világosodó szinezet által elválasztott, úgy hogy némileg két szemközt álló vesére emlékeztet; a tojócsövek ∽ szerüen nyilnak a téresén.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 16 »
IV » . . . . . 13·5 »
» » szára és tarde együtt 4·5 »

♂ Valamivel kisebb végtesttel, mely felülete közepén zöldes; hosszabb lábu. Rágói csak végök felé barnások, egyebként vörösessárgák, hosszu, sötét csipőkörümmel, végeik szejjelterjeszkedők, az első lápbár elsődvégizénel valami kevéssel hosszabbak. A tapogató nyulánk, sárga; bunkója füstös, szárize nem vastagodott, majdnem kétszer oly hosszú mint a tárdiz, a végén, alul hosszu szőrökkel, külső oldalának végen egy újforma, könnyeden bekanyarodó, vörösbarna nyujtványnyal; a pikkely laposan-kanálaku, szőrös, töve egy sarlóalakra hajtott, hosszu, keskeny és hegyes nyujtványba végződik, mely a szár külső oldalán kifut és a szár hosszuságának kétharmadát eléri.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 22 »
IV » . . . . . 15 »

E szép fajt csak egyszer találtam: Ó-Gradena mellett (Alduna) a «Csukár mare» mészszirt görgetegeiben, hol a kövek között hólyagszerű burokban tartózkodott, a melyben a nőstény peteit is őrzé. Thorell tanár a faj azonosságát elismerte. Az alak eddig a delkeleti részekre nézve jellemzőnek látszik lenni. Dr. Thorell Deloroszországból irta le.

SPEC. 6. FAJ. CHIRACANTHIUM RUPESTRE N. SP. KÖVI K. FELSEN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

(VII. tábla 158, *a* szemesoport, *b* zár, *c* fejmell oldalról, *d* mérték).

♀ Fejmelle vörösessárga, a szemesoport táján kissé sötetedő; rágói barnásvörösek. Lábai vörösessárgák. Végteste barnássárga.

Fejmelle vaskos, domboru, oly hosszu, mint a negyedik lábpár szára és tarde együttvéve, oldalról tekintve a hátvonal boltozatosan emelkedik s a fejresz bubjától felgömbszerüen lekonyul; az egész megfekvő,

finom szőrökkel borított. A hátrest egy alig észrevehető elhomályosítás pótolja. A mellvért paizsalakú, halvány barnássárga, eléggé szőrös. A rágók erősek, vaskosak, oldalról tekintve kissé előre irányzottak, a becsapórés szélén tömötten álló szőrsorral ellátottak, valamivel rövidebbek mint az első lábpár másodvégize. Az állkapcsok szélesek, elől elkerekítve, kissé egymás felé hajlanak, barnásvörösek, világosodó végekkel; az alajk vörösbarnás, széles, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét éleri.

A tapogató karcsú, halvány vörösessárga, végize barnásvörös, az egész eléggé szőrös; a végiz oly hosszú, mint a terd és szárix együttveve. A lábak karcsúk, hosszuk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, közepe táján egy-egy tüskepár. A végtest tojásdad (a petek lerakása után ránczosan sorvadt), sárgás szőrözettel borított.

A szemcsoport láthatólag három tagú; a két sor közepsői egy előrefelé szűkülő trapezben állanak s e trapez távolabbra esik az oldalszemektől, mint a mennyi a trapez legnagyobb szemköze; az alsó közepszemek közös, barna foltban állanak, a többi szem külön egy barna udvarban áll.

Az oldalszemek közel állanak egymáshoz, de nem érintkeznek. Az alsó szemsor igen módosan kihajló, a hátsó könnyeden behajló.

A zár igen jellemző: egy mélyen kivágott bőrös karaj két oldalán egy-egy, gombostűfejszerű sötétbarna gömböcske látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·6 »
I lábpár[1] . . . . . 15·6 »
II » . . . . . 13 »
III » . . . . . 9·7 »
IV » . . . . . 13·4 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat Borsodmegyében, Majláth (Diósgyőr mellett) közeleben, egy sziklás árokbankó alatt találtam, hol terjedelmes burokba beszőve peteit őrzé. Thorell tr. és Dr. Koch L. szerint előttok is ismeretlen.

SPEC. 7. FAJ. CHIRACANTHIUM EFFOSSUM. N. SP. FÖLDI K. ERD K.

(effossum = kiásott: a lelhelyre vonatkozik.)

(VII. tábla, 159, *a* szemcsoport, *b* fejmell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

Fejmelle barnássárga, a szemek táján nem sötétebb; rágói barnásvörösbe átmenők; lábai zöldessárgák. Végteste szennyes agyagsárga.

A fejmell, oldalról tekintve, eléggé domborúan emelkedő, rövidebb mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve, fejerésze íves (kevésbé domború, mint a Ch. rupestre fajnál). A mellvért szívalakú, szennyessárga, barnás szőrözettel, mely a széleken tömöttebb. A rágók elég erősek, nyujtottak, módosan előre nyúlók, tövük világos — végök sötétbarna, az első lábpár elsővégizénel valamivel hosszabbak. Az állkapcsok szennyesbarnák, végeik világosodók, egyenesek, elől ívesen elvágottak; az alajk nyelvalakú, elől elmetszett, a rágók hosszának két harmadát bőven éleri. A tapogató karcsú, zöldessárga, végizének a csucsa füstösbarna; a szőrözet gazdag, megfekvő; a végiz oly hosszu mint a terd és szár együttvéve. A lábak karcsúk, hosszúk; az első pár szárán, alul, közepetáján egy pár — másodvégizen alul — töve és vége közeleben egy-egy tüskepár. A végtest tojásdad, finom szőrözetű. A szemcsoport három tagú; a két sor közepszemei egy előrefelé csak igen kevéssé szűkülő trapezben elhelyezettek; a hátsó sor oldalszemei csak kevéssel távolabbra e sor közepsőitől mint e középsők egymástól; az alsó sor egyenes, a hátsó könnyeden behajló; az oldalszemek nem érintkeznek, mindenik egy külön, barnás udvarban áll.

[1] Példányomnál az első pár balfába és a második pár jobblába pótolt, tehát rövidebb és gyengébb.

A zár igen jellemző: egy a legzőres fele nyiló, széles keretet képez, mely egy majdnem körded nyilást körülfog; a nyilás tátongó, melyeben egy széles osztólemez látható; a keret felső felen hat sötét vonal.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 18·7 »
II » . . . . . 12 »
III » . . . . . 9 »
IV » . . . . . 14 »

♂ Előttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát S.-A.-Ujhelyen, a «Kopasz» hegyen, egy kő alól ástam ki. Előfordult junius vége felé. Dr. Koch Lajos tudósitása szerint az ő gyüjteményében e faj Trieszt környékéről is megvan.

SPEC. S. FAJ. CHIRACANTHIUM CUNICULUM. N. SP. VÁJÓ K. KANINCHEN H.

(cuniculus = földalatti folyosó; a tartózkodásról.)

(VII. tábla, 160, *a* szemcsoport, *b* fejmell oldalról, *c* zár, *d* mérték.)

♀ Rágói függőlegesek; a végtest felülete sárgás-testszínű, nagyitás alatt számos fehéres, kásás foltocskákkal behintett. Előteste szép-világos-barnássárga, a szemek táján sötétedő; rágói barnulók. Lábai világos-barnássárgák.

A fejmell domboru, fejereszen kissé lapuló, elől elmetszett, valamivel rövidebb, mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve; a mellvért szivalakú, halványsárgás. A rágók hosszuk, egyenesek, függőlegesen állók, végök sötétbarna, tövük elmosódva világosodó, — oly hosszuk mint az első lábpár elsődvégize. Az állkapcsok egyenesek, elől elkerekitettek, itt világosodók, tövük vörösbarnás; az alajk szélesen nyelvalaku, elől elmetszett vörösbarnás.

A tapogató igen karcsu, sárgás, finom szőrözetü; végize kissé füstös és hosszabb mint a terd és szárіz együttvéve. A lábak karcsuk, finomak; az első pár szárán, alul, hossza-közepe táján egy tüske, másodvégizen, alul, legtövén és legvégén egy-egy tüskepár. A végtest tojásdad, a vége felé csucsosodó. A két szemsor közepsői egy előrefelé szükülő trapezben elhelyezettek, az alsó sorei közös, barna foltba helyezettek. A hátsó sor oldalszemei távolabbra a közepsöktől, mint ezek egymástól; az alsó sor közepsői ugyane sor oldalszemeinél sokkal nagyobbak. Az alsó szemsor egyenes, a hátsó konnyeden behajló. A két sor oldalszemei nem érintkeznek egymással.

A zár egy barna, kissé domboru, kettős tercseből áll, melynek felei vesealakuak s csak felül érintkeznek, a legzőres felett pedig keretet képezik egy szük, világos körnek.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 11·5 »
II » . . . . . 7·9 »
III » . . . . . 7 »
IV » . . . . . 9·7 »

E csinos fajt testvéröcsem, Vilkolinszky Jenő, a selmeczbányai akademia polgára ugyancsak Selmeczbányáról küldé, hol is a Klingertárna melletti kőhalmazokban több érdekes fajjal együtt gyüjte. Dr Koch L. sem ismerete.

GEN. 6. NEM. PHRUROLITHUS. (C. K.).

(φρουρέω = őrizni, λίθος = kő; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1839. C. Koch «Die Arachn.» VI, p. 110, 112.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 145.

A rágókon, elől, egy-egy finom tüske. Az állkapcsok domborúak, semmi horpasztással. A hátsó szemsor egyenes. A hason semmi köldök. Apró alakok, melyek, kövek alján tartózkodva, az apró bemélyedésekbe szövik ritkás csöveiket.

SPEC. 1. FAJ. PHRUROLITHUS FESTIVUS. (C.K.). DISZES SZIKLAPÓK. SCHÖNE FELSENSPINNE.

(festivus = csinos, díszes; a test rajzairól.)

Syn. 1835. *Micaria festiva* C. Koch in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.» 129, 15.
Vide: Thorell «Remarks» p. 169.

♂ Kis alak. Előteste vörösesbarna, sötétebb, finom, szabálytalan erezetekkel és néhány fehér petytyel. Végteste tiszta barna, egy megfordított Ψ alakú fehér rajzzal. A lábak czombjai barnásak, a többi íz világosabb. A fejmell módosan domború, majdnem kerek, a fejresz csak kevéssé csúcsosodó; oldalról tekintve a hát egészen egyenes, vízszintes, a hátresen túl a nyelecske felé hirtelenül lecsapott. A mellvért szélesen szívalakú, domború, barna, közepe elmosódva világosabb. A rágók sárgásbarnások, tövükön, a külső oldalon, egy tüske; a fejresz sapkaszerűen borul a rágókra, s ezek, oldalról tekintve, befelé az állkapcsokra csapottak. Az állkapcsok sárgabarnások, nagy terjedelműek, szélességöknél nem hosszabbak, domborúak, elől ívesen elvágottak; az alajk az állkapcsokhoz képest kicsiny, majdnem csúcsos és sötétebb, az állkapcsok felehosszának megfelel.

Az első lábpár czombja vastagodott, a rágóknál sokkal vastagabb, barna, — a többi íze sárga; szára, alsó felén, négy pár hosszú, megfekvő, világos tüskével fegyverzett; — a többi czomb a többi iznél alig, valamivel barnább. A végtest tisztabarna, tojásdad, elől valamivel keskenyebb; hasfele sajátságos alkotású: a legzőres felett sima, a legzőrés alatt a fonókig bemélyedett s e bemélyedésben 8 (vagy kevesebb) haránt-ránczczal, mely rokon a rovarok gyűrűzetével. A fonók sárgások, igen behúzottak.

Az alsó szemsor a homlok szeletől oly távolságra, mely a szemcsoport magasságának majdnem megfelel, középszemei az oldalszemeknél valamivel nagyobbak, a sor behajlásra hajlandó; a hátsó sor egyenes, középszemei távolabbra egymástól mint a középszemektől. Az egész szemcsoport nagyon szorosan együvé és kis terre szorítva.

A tapogató aránytalanul bunkós; czombja, terde sárgabarnás, szára barna, vastagodott, a terdnél nem hosszabb, külső oldaláből egy aránytalanul vastag, hosszú, sarlóalakra előre görbülő nyujtvány meredezik, mely magánál a szárnál ketszer hosszabb; a pikkely vörösbarna, kanálalaku, domborúságával kifeleoldalt fordított módosan szőrös; a nemzőszerv roppantul kidagadó s áll egy kürtforma feheres részből, melynek két szarva a pikkely felé áll, és egy tömlőszerű, kis, fehér dudorodásból, mely a kanál közepe táján a kürtforma darab alatt kiáll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·2 »
I lábpár . . . . . 3·3 »
IV » . . . . . 4 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♀ Eddig nem ismerem.

Az egyetlen példányt az Alsó-Hámor (Borsod) a Szent-István nevű hegy csúcsáról hoztam, hol mint nyári alak mohában tartózkodott.

spec. 2. faj. PHRUROLITHUS SZILYI n. sp. SZILY SZIKLAPÓKJA. szilys f.

(Szily Kálmán tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 161, *a* szemállás, *b* ♂ zárja, *c* ♂ tapogatója, *d* mérték.)

♂ Igen kicsiny. Előteste barna, sok fehér szőrrel, mely nemi csillagos rajzot alakít: végteste feketés, elején két — közepen három — a fonók felett egy fehér folttal. A két első lábpár czombja barna, a többi íze, ugymint a két hátsó lábpár is sárgák, a két hátsó lábpár czombjain még nemi barnaság látható. A végtest hasfele feketés, fehéres szőrözettel.

A fejmell szélesen szívalaku, kissé csucsosodó fejrészszel; a mellvért barna. A rágók erősek, barnák, gyéren szőrösek, a felültökön álló két fogacs serteszerű, csak erős nagyitásban feltünő. A tapogató elég erős, barna; végize sok fehér szőrözettel, oly hosszu, mint a szár és terdiz együttvéve. A lábak karcsu végekkel, czombjuk kissé erősodött; a két első pár czombja alul és oldalt barna, felületen nemi sárgasággal; a szár és a végiz sárgák; az első pár szárán és másodvégizen, alul, négy-négy felállitható, hosszu, sárga tüskepár. A végtest hossztojásdad, igen kis mértékben lapitott.

Az alsó szemsor közepsői valamennyi szem között a legkisebbek. Az alsó és hátsó sor könnyeden behajló; a szemek közötti távolságok ugy a sorban mint a sorok között is egyformák.

A zár egy a légzőrésig lenyuló bőrkaraj, mely alig észrevehetőleg kivágott; kétfelől egy-egy apró gömböcske látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 2·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 2·5 »
II » . . . . . 2·2 »
III » . . . . . 2 »
IV » . . . . . 3·6 »

♂ Alig kisebb. Lábai igen élénk szinezetüek s a hátsó két pár czombján is annyi a sötétbarna szín, hogy a sárga szín hosszcsikot képez. A tapogató vaskos, bunkós; czombja szélesedett és alulfelől egy szögletet képez, a térd is aránylag nem igen karcsu, vastagságánál alig hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, külső oldalán egy erős, szaruszerű, hegyével a pikkely fele kanyarodó, fekete nyujtványt bocsát.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 2·5 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 1·2 »

E csinos kis pókot Orsován találtam, még pedig az ugynevezett «neutralis területen» előforduló buja növényzeten. Ivarérettsége juniusra látszik esni. Dr. Koch Lajos a faj ujdonságát elismerte.

gen. 7. nem. MICARIA. Westring.

(micare = fényleni; a zománczos színezetről.)

Syn. 1851. Westring «Förteckn» etc. p. 46.

Vide: Thorell «On europ. Sp.» pag. 146.

Az állkapcsok közepe behorpasztott. A fejmellen a hátrés hiányzik. A hátsó szemsor behajló. A hason semmi köldök. A rágók töve fegyvertelen. A törzs egy része, rendesen a végtest is lándzsaalaku, simaszélü

pikkelyekkel, a lábak ágas szőrökkel fedettek. Karcsu, kis alakok, a végtesten többnyire sok szinben ragyogó zománczos fénynyel, melyek kövek alatt és rendesen nagy sokaságban, finom, selymes, ritkás csövecskékben tartózkodnak. Csinos, gyors alakok.

SPEC. 1. FAJ. MICARIA ROGENHOFERI. N. SP. ROGENHOFER FÉNYPOKJA. ROGENHOFERS GLANZSP.

(Rogenhofer Alajos jeles entomologus tiszteletére.)

(VII-dik tábla, 162, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja, *c* ♂ tapogatója, *d* ♂ ♀ mértéke.)

♀ Pompásan fénylő. Előteste vörösbarna, rézvörösen fénylő pikkelyekkel fedett; a mellrész végső felén, a nyelvecske felett, egy \ hófehér rajz. A végtest rezes-zöldes zománczu pikkelyekkel boritva, elől két babalaku, haránt fekvő fehér folttal, közepetáján egy fehér, keskeny övvel, mely az oldalakon legjobban fejlett, az öv mögött néha még két fehér petytyel; az öv a hason megszakad; a has rezes és ibolyaszinü zománczban ragyogó pikkelyekkel fedett. A két első lábpár czombja majdnem végig barna, zománczos pikkelyzetü, — vége és a többi íz élénk-halványsárga; a két hátsó lábpár barnás.

A fejmell nyujtott; a hátrés meröben hiányzik; a fejresz keskenyedő, oldalról tekintve, kisse lekonyult. A mellvért hossztojásdad, feketebarna, fehér, kissé csillagosanelrendezett s gyér szőrözettel. A rágók nem épen erősek, egyenesek, függőlegesek, vörösesbarnák, tövük világosabb. Az állkapcsok benyomottak vörösbarnások, világosabb szélekkel. Az alajk sötét. A lábak, jelesen a két első pár — czombreszökben erősödöttek; valamennyi lábpár szárán, alul, 1—4 finom tüske, a másodvégizen, alul, a végén többnyire egy tüskepár. A végtest kisse hengerded, a végen csücsos, a fehér öv táján csekely mértékben nyerges.

Az alsó szemsor módosan, a hátsó tetemesen behajló; a hátsó sor közepsői igen sokkal távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor közepsői az oldalszemeknel nem kisebbek, e sor szemei egyenlő távolságra egymástól; a két sor oldalszemei közötti köz csak kevéssel kisebb annál, a mely a két sor közepsői között elterül.

A zár egy sötétbarna, sekély, kerek mélyedés, melynek kerete homoru, a legzőres fele szelesedő s itt, közepen megszakitott.

Mertékek: ♀ Törzs . . . . . 5—7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2—2·6 »
I lábpár . . . . . 6 »
II » . . . . . 5·8 »
III » . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 8·5 »

♂ Karcsúbb; fejlettebb, különösen szelesebb fejmellel, a nőstényéhez hasonló szinezettel, melynek zománcza igen élénk. A tapogató karcsu, elég erős czombbal, melynek alfelén a szőrözet soros és elálló; térdizé vastagságánál legalább háromszor hosszabb, a száriz a terdnel nem rövidebb s külső oldala végén egy kurta körmöt visel: pikkelye keskeny, csücsosan kanálalaku, nemzőszerve egy világos szinü, hossztojásdad gyüjtő, melynek külső oldalán egy sötétes hosszcsik látható.

Mertékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 2.5 »

Néha igen kicsiny.

E pompás kis állatot Orsova táján gyüjtöttem junius elején, leginkább kövek alatt és között; jelesen a réteken halomba gyüjtött kőhalmoknak száraz, felső köveinek aljat kedveli. Mindegyik külön, finom burokban tartózkodik, s háborgattatás eseten villámsebességgel menekül. Dr. Thorell és Dr. Koch L. urak is ujnak találták.

SPEC. 2. FAJ. MICARIA RADIATA. L. K. SUGÁRAS F. STRAHLIGE G.

(radius = sugár egy középpontból; a fejmell csillagszerű szőrözetéről.)

Syn. 1866. *Micaria radiata* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 65.

♀ Előteste vörösesbarnás; fejeresze fehéres pikkelyekkel borított, melyek a mellreszen hat küllőszerű sugárba tömörülnek és szétfutnak; végteste zöldes, zöld fémzománczczal, közepén végig egy fehér foltsor, mely a fonókig ér s elől egy rövidebb, közepen egy a hasig terjedő, keskeny, fehér harántov által keresztszerűen metszetik; az oldalakban, a közepső ov és fonók között, még egy fehér folt; az első és második lábpár czombja sötétbarna, a többi láb és illetőleg iz világos barnássárga, a czombok némi sötétes, elmosódó hosszcsíkokkal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak; a mellvérten semmi pikkely.

A fejmell hosszukás, keskenyedő fejjel; a mellvért barnássárga, hossztojásdad, kevesse fénylő. A rágók pikkelyek nélkül, gyéren szőrösek. Az állkapcsok sárgásbarnák, haránt behorpasztással; az alajk valamivel sötétebb. A tapogató karcsu, czombja barnás, a többi iz sárga, végize alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A két első lábpár czombja erős, felületen 2 sertetüskével; a hátsó párok szárain, alul, két igen finom, elálló, inkább serte mint tüske.

Az alsó szemsor erősen behajló, szemei egyenlő nagyságuak; a hátsósor behajló, közepsői távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől.

A végtest hosszukás, kissé hengeres, hasfele szennyes-olajsárgás, gyéren szőrös.

A zár egy szélességenél hosszabb teresz, mely felső — a nyelecskefele álló — végen szívszerűen kimetszett, a legszőrösebb fele kissé összeszorulva, itt egy igen kis nyílást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·4 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 3·4 »
IV » . . . . . 4·8 »

♂ Előttem ismeretlen.

E ritka szépségű kis pókot mint kora tavaszi alakot (márczius, április) eddig csupán csak a Gombos melletti, a Dumara néző ligeterdő vágásából ismerem, hol a korhadásnak indult nyárfatönkök levaló kerge alatt, rendesen hangyák társaságában fordul elő, de gyorsasága és kicsinysége miatt csak bajosan fogható

SPEC. 3. FAJ. MICARIA CINCTA. L. K. ÖVES F. GÜRTEL G.

(cincta = övezett; a végtest fehér rajzáról.)

Syn. 1866. *Micaria cincta* L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» pag. 35.

♂ Fekete; néha zöldes néha semmi zománczczal. A végtest elején egy hófehér harántszegely hossza közepen egy hófehér harántov, mely az oldalakban legjobban kifejezett. A lábak feketék, a terdekben és végizeken némi világosodással.

Jellegek. Az alsó szemsor szemei nem egyenlőek: a közepsők nagyobbak. Az első lábpár másodvégize nem tüskés vagy tüskés.

A fejmell keskeny, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve, fényesfekete, keves fehéres szőrözettel, fejválasztek nélküli, tágúló mellreszszel. A mellvért aránylag széles-tojásdad, barnafekete, keves szőrözettel. A rágók barnafeketek, oldalról tekintve, tövükkel terdszerűen kiállók, hosszu szőrözettel. Az állkapcsok mély behorpasztással, vörösbarnafeketek, oly hosszuk mint a rágók.

A lábak hosszuk, czombreszokben eleg erősek, karcsu vegekkel; az első pár szárán, alul, a vegen egy pár, másodvegizen, alul, a tövön szinten egy pár tüske.

A végtest majdnem hengeres, keskeny, hosszu; az alsó fonópár fényes fekete, hengeres és hosszan kiálló. Az alsó szemsor behajló, a két középső, egy domborodásra elhelyezve, kerek s szemátmerőnyire egymástól, a szelsőknel valamivel nagyobb; a szelsők tojásdadok a középsőkhöz igen közel állók. A hátsó szemsor behajló, az alsónál hosszabb, középszemei tojásdadok, laposak, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, resüntösen állitottak, ugy hogy hátrafele szetállók. E középszemek közel annyira egymástól mint az alsó sor középsőitől.

A tapogató barnafekete, csúcsosan kanálalaku pikkellyel, szára nem hosszabb a terdnel, s nem hosszabb sajat vastagságánál, külső oldala végen egy majdnem farkasfülszerű, vaskos, nyujtvánnyal. A nemzőszerv sötet barnafekete, módosan kidomborodó egyszerű gyüjtő.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4—5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 5·9 »

♀ Előttem ismeretlen.

Dr. L. Koch i. h. a másodvegiz tuskeit tagadja ugyan s ezért Dr. Thorell a fajt nem alapitá meg feltetlenül, azonban Dr. L. Koch (in litt) tudatta velem, hogy a tüskek viszonya változó, s ő is bir peldányokkal, a melyeknel a mondott iz tüskes.

A faj eredetileg is orsovai peldanyokra (collectio Kayserling) alapittatott. A magamet Orsova környeken, kő alatt találtam mint koranyári alakot.

SPEC. 4. FAJ. MICARIA PULICARIA. (SUND.) BOLHA F. FLOH G.

(pulex = bolha, pulicaria; az alak kicsinységéről.)

Syn. 1832. *Clubiona pulicaria* SUNDEVALL «Svens. Spind. Beskr.» pag. 140.

♂ Előteste sötetbarna, feher pikkelyekkel gyeren fedett, melyek a mellresz oldalain, a lábak fekvesenek megfelelő barázdák választékain tömörülnek és hófehér csillagvonalakat alkotnak (rendesen lekopva). A végtest pikkelyekkel fedett, melyek a felületen szep zöld és ibolya zománczban, a hason — különösen pedig oldalain tüzes ibolyaszín zománczban ragyognak. A végtest elején egy, pikkelyből alkotott hófehér, keskeny harántcsik, mely övszerűen körülfut, közepe táján egy hasonló öv, mely csak az oldalakba ér a fonók felett egy pikkelyből álló, hófehér petty. A lábak czombjai barnák, a többi iz sárgásfeher.

Jellegek: Az alsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknel; a negyedik lábpár hosszabb az elsőnél; az első, harmadik és negyedik lábpár czombja felületének elején tüskék állanak.

A fejmell hosszukás-szivalaku, oldalról tekintve a nyelecsketől lapos-ivesen alig emelkedő, egy darabból való. A mellvért szelesen szivalaku, legnagyobb szelességében az első lábpár csipőjét a tomporral együtt (trochanter) felülmulja, szelein csekely behorpasztásokkal. A rágók az első lábpár tövénel sokkal vekonyabbak, tövüknél barnák, végök fele sárgásan világosodók. Az állkapcsok vaskosak, szelesek, sárgásak, tövük kidagadó, azonfelül harant behorpasztottak, elől elkerekitettek; az alajk sötet, felkörű, kicsiny, alig felet éri az állkapcsoknak. A lábczombok, különösen az első párei, vastagodottak, barnák, a többi iz karcsu, halvány sárgás. A végizek alján majdnem hengeres szörökből való, igen ritka talpkefe, melynek egyes szőrei fürészesszelűek; a lábak pikkelyei ágasok. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres, csucsán a sárgás, igen apró fonók. Az alsó szemsor erősen behajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s a homlok szeletől több mint szemátmerőnyire állanak; a hátsó sor könnyeden behajló, középszemei távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint az alsó sor középszemeihez; az oldalszemek is távolabb egymástól, mint a hátsó középszemek egymás között.

A tapogató czombja barna, terd és szárúze sárgások, egyenlő hosszúságnak, a szárúz kissé vastagodott, felül egy rövid, vaskos, tompahegyű, sárgás nyujtványba kifutó, a nyujtvány a pikkely töve domborúságához alkalmazkodik, a pikkely sárgás, kanalalaku, domborúságával felfele forditott, nemzőszerve egy módosan kidagadó, sárga, domború gyüjtő, mely a pikkely üret kitölti.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·2 $^{mi}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
IV lábpár . . . . . 5 «

♀ Ivarérett nőstényt nem ismerek.

E szép kis pókot mint őszi alakot csak egyszer találtam, nagyobb mennyiségben ugyan, de csak a hímeket ivarérett állapotban, meg pedig Rózsahegy és Lykanka (Liptó) között egy határjelző kő alatt, hol csöveik egy rakáson állottak.

GEN. 8. NEM. DRASSUS. WALCK.

(vide »Drassoidae.)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» pag. 45 (ad part.)
Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 147

A hátres megvan. Az állkapcsok közepe behorpasztott. A hátsó szemsor, felülről tekintve, kisebb nagyobb mértékben behajló, az alsónál határozottan hosszabb. A hátsó sor közepszemei kördedek, egymás felé dűlve, elágazásuk (divergentia) előre irányozott. Az alsó fonópár mindig valamivel hosszabb s többnyire vastagabb a felsőnél. A csipőkörom becsapórese mellett semmi lemez. A lábak hosszaránya állandóan: 4, 1, 2, 3. Közepes és kisebb alakok, melyek nappal rejtve élnek, éjjel (vagy egyátalában a sötétben) barangolnak; hólyag alaku, sürü szövetü rejteket készitenek, a melyekben a nőstények a petéket is őrzik.

SPEC. 1. FAJ. DRASSUS QUADRIPUNCTATUS. (LIN.) NÉGYGÖDRÖS KAPÓPÓK. VIERGRUBIGE M.

(quatuor-punctum = négy, pont; a végtest gödreiről.)

Syn. 1758. *Aranea quadripunctata* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, pag. 622. 1.
Vide: THORELL «Remarks» p. 176.

♀ Előteste vörösbarna, lábai valamivel világosabbak. Végteste sötét egerszürke, selymes fényü.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenes. A harmadik lábpár szárán, felül, semmi tüske. A harmadik és negyedik lábpár czombja felületen három tüske.

Fejmelle vaskos, nagy, domború, fényes, szivalaku, keskenyedő fejresszel, lapos; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes; a hátres meglehetősen hosszu, mindenik oldalán három-három csekély, csillagszerüen a lábak felé irányozott barázdával. A mellvért kissé visszájára tojásdad: elől valamivel csucsosabb mint hátul; legnagyobb szélessége az első lábpár csipője hosszaságával egyenlő; vörösbarna, szőrös. A rágók az első lábpár elsődvégzenel hosszabbak, e lábpár czombjánál aligha vastagabbak, sötétvörösbarnák, gyér, felálló szőrözettel. Az állkapcsok harántbenyomásuak; közepök táján és kifelé majdnem sarokszerüen kihajlók, vörösbarnák, világosodó végekkel; az alajk nyelvalaku, egy állkapocsfélnél keskenyebb; elől elkerekitett. A tapogató vége sötétvörösbarna, serteszerü szőrözettel s néhány tüskével, végize oly hosszu mint a szár és terd együttvéve. A lábak erősek, vörösbarnák; az első és második pár első végizén erősebb, a többi pár ugyanezen izein gyengébb talpkefe. A végtest elől elvágott, keskenyebb, hátul szélesedő és ivesen elkerekitett, felületen a négy nagyobb mgödör két sötétebb pontpár képében látható. A fonók hengerdedek, sárgások; a felső pár az alsónál sokkal rövidebb, de alig valamivel gyengébb.

Az alsó szemsor egyenes, közepszemei barnák (nappali) a többi valamennyi szem opalizáló (éjjeli); az alsó közepszemek meg egyszer oly nagyok mint az alsó oldalszemek s a homlok szeletől körülbelül fel átmerőjöknek megfelelő távolságra állanak, e sor szemei közel egymáshoz, a közepsők alig valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a felső sor szemei szétszórtak, a sor könnyeden behajló, közepsői szabálytalan (◁) nem epen tojásdad alakúak, majdnem két szemátmerőnyire egymástól s két szemátmerőnyire az oldalszemektől; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mely egy alsó közepszem átmerőjének megfelel.

A zár egy barnásvörös tercse, melyen egy öblös, majdnem kerek nyilás tátong, mely belsejében egy lemez által két félre oszlik (◫).

Mértékek: ♀ Törzs[1]) . . . . . 11·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 13 »
IV » . . . . . 5 »

♂ ismeretlen

Egyszer találtam Borsod megyében, Alsóhámor községében, háztájon, Juliusban; a ♀ ivarérett volt.

SPEC. 2. FAJ. DRASSUS RUBENS. (WALCK.). PIROSLÓ K. ROTHE M.

(rubens = vöröslő; az alapszínről.)

Syn. 1837—47. *Drassus rubens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I p. 617, 5.
Vide: C. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 79.
THORELL «Remarks» p. 178 (§ D. quadripunctatus).

♀ Előteste és lábai (lekopva) elénk barnásvörösek. A végtest sárgásszürke, selymes.

Jellegek: Az alsó szemsor egyenes; közepsői valamennyi szem között a legnagyobbak. *A harmadik lábpár szára felületén egy tüske.* A hátsó párok czombjain, felül, két-két tüske.

A fejmell szívalakú, mellreszében tágult; fejerésze csúcsosodó, hátrésze s küllőszerűen oszló izombarázdái tetemesek; szőrözete sárgásszürke; hátvonala vízszintes, hátul a nyeleczskére lekerekített. A mellvért tojásdad, barnássárga szőrözetű. A rágók barnásvörösek, vaskosak, oldalról tekintve vastagon ekalakúak, tövükkel terdszerűen kidülők, keves serteszőrrel. Az állkapcsok tetemes harántbehorpasztással, együttesen véve előrefelé szelesedők, barnásvörösek s a nyelvalakú alajkhoz ( ) szerűen simulók. A tapogató sárgásvörös, szára felületen két (?) tüskével, végize oly hosszú, mint terde és szára együttvéve. A lábak elég hosszúk és erősek; az első két páron mind a két végiz igen erős talpkefével, mely a hátsó két páron gyöngébb; az első lábpár szárán, alul, egy tüske (vajjon mindég?) a második lábpáron szinten, a harmadik lábpár szárán, *felül*, egy tüske.

A végtest hosszkörded, kisse lelapított, jól látható ingódrókkal.

Az alsó szemsor egyenes, közepsői közel szemátmerőnyire a homlok szeletől s nem egészen szemátmerőnyire egymástól, egy felátmerőjöknél kevesebbre az oldalszemektől. A hátsó sor módosan behajló; közepsői az oldalszemeknél nem nagyobbak, szabálytalan alakúak s leghosszabb átmerőjöknek megfelelő távolságra egymástól, de nem távolabbra egymástól, mint az alsó közepsők szinten egymástól; a hátsó sor oldalszemei a közepsöktől oly távolságra, mint az alsó közepsők a hátsó közepsöktől.

A zár egy szelességénél nem hosszabb mély kivájás, melynek szélei ketoldalt kisse felvetettek, de a nyeleczske felé kerette nem egyesülnek és fenylő-vörösbarnák.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »

[1]) Nem terhes állapotban, a melyben a has aránytalanúl kicsiny.

I lábpár . . . . . 11·5 »
II » . . . . . 11 »
III » . . . . . 10·7 »
IV » . . . . . 14 »

♂ ismeretlen.

E faj, mely a Drassus quadripunctatusnak legközelebbi rokona, ettől leginkább a harmadik lábpár felső tüskéje által különbözik; e jelleget Thorell i. h. mint állandót kétségbe vonja ugyan, de keves példányomon megvan s Dr. L. Koch e fajt határozottan annak állítja, a minek leírtam.

Két sérült példánya Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), egy birtokomban Doroszlóról.

SPEC. 3. FAJ. DRASSUS SCUTULATUS. L. K. HENGERES K. WALZIGE M.

(scutula = hengerke; a hosszúkás alakról.)

Syn. 1866 *Drassus scutulatus* L. Koch «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 93
Vide: Thorell «Remarks» p. 181

♀ Előteste elenk vörösbarna. Végteste sárgásszürke vagy egérszürke, selymes. Lábai elenken vörösbarnások.

Jellegek. A hátsó sor középszemei távolabbra egymástól mint az alsó középsők szinten egymástól. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve. A harmadik és negyedik lábpár czombjafelületén tüske, ugyan e párok terde belső oldalán egy-egy tüske.

A fejmell szívalaku; fejerésze, a tágas mellreszhez képest, csücsosodó, — az egész előtest laposan domború; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintes, egyenes, csak hátul röviden a nyelecskére hajló. A hátres tetemes. A mellvert megfordítva tojásdad, vörösbarna, szőrös. A rágók vörösbarnák, oly hosszúk mint az első lábpár szára, oldalról tekintve, körtealakuak, tövükkel terdszerűen kidomborodók, serteszerűen bőven szőrösök. Az állkapcsok elenk vörösbarnák, keskenyek, hosszúk, harántbenyomottak, a hosszú alajk széleihez ( ) szerűen illeszkedők; az alajk hasonló színű, egy állkapocs felnél alig keskenyebb s e fél hosszának három negyedét bőven éleri. A tapogató meglehetősen vaskos czombrészszel, sötétes barnavörös, bőven szőrös; végize alul tüskésen szőrös, a szárnál nem hosszabb. A lábak, különösen töveikben, vaskosak, bőven szőrösek (a szőrözet legtöbbször lekopva), az első és második pár fegyvertelen, erős talpkefével; a két hátsó pár szára és másodvégize gyéren álló tüskékkel fegyverzett, gyenge talpkefével.

A végtest hosszkörded, láthatólag laptott.

Az alsó szemsor egyenes, szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a középsők a szélsőknél sokkal nagyobbak, jól domborúk s bőven félátmerőnyire a homlok szeletől. A hátsó sor könnyeden behajló, középszemei tojásdadok, hátrafelé egymásra dűlők s egy alsó középszem átmérőjének megfelelő távolságra egymástól; de közelebb egymáshoz, mint az alsó középsőkhöz. A hátsó oldalszemek alig távolabbra a hátso középsőktől mint az alsó oldalszemektől.

A zár egy szélességénél hosszabb barnás vörös téresse, rendszerint egy makkalaku, csucsával a légzőrésnek fordított mély behorpasztással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 13·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 10 »
II » . . . . . 9·5 »
III » . . . . . 9·3 »
IV » . . . . . 11·7 »

(A törzs mértéke különben 10—15 $^{m}/_{m}$ között ingadozik.)

♂ Kisebb, a kis végtesthez képest igen fejlett előtesttel; a végtest elején egy lemezszerű, kopasz tercse. A tapogató karcsu, nem hosszu, czombja felületén, elől, három tüske harántsorban s egymás mellett, egy tüske ezek mögött: a terd vastagságánál nem hosszabb, a szár a terdnél rövidebb, külső oldalán egy előre irányozott, vaskos, szaruszerű nyujtványnyal, mely oly hosszu mint a szár maga és a pikkely szelehez alkalmazkodik; a nemzőszerv elején, a pikkely csucsa alatt, egy befele kanyarodó, rugószerű, vékony, sötetszinű embolus látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·2 »
I lábpár . . . . . 10 »
II » . . . . . 9·7 »
III » . . . . . 9·7 »
IV » . . . . . 12·4 »

Ismerem erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Zahról, Hosszutelkeről, N.-Szebenből; magyar részekből: Budáról (Muz. gy. Pável), Orsvárról, Doroszlóról. Az utobbi helyen leginkább házakban tartózkodik és telen át is található. Orsova körül nevezetesen a Graczkavolgy görgetegeiben tartózkodik.

SPEC. 4. FAJ. DRASSUS MINUSCULUS. L. K. PICZI K. ZWERG M.

(minusculus = piczi; az alakról.)

Syn. 1866. *Drassus minusculus* L. Koch «Die Ar. Fam. d. Drass.» p. 110

♂ Kicsiny. Előteste és lábai barnássárgák. Végteste olajbarnás, felülete elején két, hátrafelé kisse egymásfelé irányozott hosszcsikkal, ezek alatt több \ szerű ágrajzzal, e rajzok igen halványak, elmosódók s inkább foltocskákból mint vonalakból valók.

Jellegek: A hátsó közepszemek közötti köz kisebb az alsó középsők közötti közné. Az első két lábpáron gyenge talpkefe, mely a hátsókon hiányzik. Az első és második lábpár egyenlő hosszuságu. A hátsó lábpárok szárain felül semmi tüske. A fejmell gyér szőrözete ágas szőrecskekből való. Az alsó szemsor könnyeden behajló.

A fejmell szivalaku, eléggé domboru, elől tompán elkerekitett; hátrése tetemes s különösen előrefele a szemekig egy középvonással folytatódik, a hátréstől igen szembetünő, küllőszerüen oszló izomsugarak (különösen borszeszben) láthatók, a fejresz töve felé, a középvonástól két ⅄ szerű vonás ágazik el. A mellvért sárgásbarna, szélesen-vértszerű. A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve vastagon ekalakuak, tövükkel térdszerüen kihajlók, serteszőrösek. Az állkapcsok vörösbarnák, haránt ul igen tetemesen behorpasztottak, szélesek, tövükön sarokszerüen kiállók, a nyelvalaku alajkat ( ) szerüen fogják körül; az alajk az állkapcsok hosszának $^{2}/_{3}$-át bőven éri.

A lábak hosszuk, elég karcsuk és szőrösek; az első pár fegyvertelen; a második lábpár másodvégizén, alul, egy tüske (példányomon); a harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvégizén, oldalt és alul, néhány tüske. A végtest keskeny-tojásdad, szélességénél hosszabb. Az alsó szemsor kevéssé behajló, középsői saját átmerőjöknél valamivel nagyobb távolságra a homlok szélétől s távolabbra egymástól (bőven szemátmerőnyire) mint az oldalszemektől; a hátsó szemsor könnyeden behajló, középsői szabálytalan O alakuak, s csak mintegy az előtest középvonása által elválasztottak, a sokkal kisebb oldalszemektől leghosszabb átmerőjöknek megfelelő távolságra esnek.

A tapogató barnássárga, tetemesen bunkós, szára a terdnél nem hosszabb s hosszuságánál alig vékonyabb, elől, kissé a külső oldal felé, egy vaskos nyujtványt bocsát, mely tompavégű a pikkely tövére felfekszik s a szár vastagságánál rövidebb. A pikkely kanálalaku. A nemzőszerv módosan domborodó; alulról tekintve, a gyüjtő előlfelől behasitott s e hasitás egy szabálytalan bárdalaku karajt határol.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·9 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 7·3 »

♀ Dr. Koch szerint l. i. h. a zár egy, a nyelecske felé nyiló lyraalakú keret (∪), közepén egy, kissé hasított választó lemezzel.

Mint nyári alakot csupán csak Orsováról ismerem, hol a Graczka völgyben kő alatt találtam.

SPEC. 5. FAJ. DRASSUS UMBRATILIS. L. K. KOMOR K. DÜSTERE M.

(umbra = árnyék, umbratilis = árnyékban élő; életmódra és színezetre talál.)

Syn. 1866. *Drassus umbratilis* L. Koch «Die Arachn. Fam. d. Drass.» pag. 113.
Vide: Thorell «Remarks» p. 184.

♀ Kisebb alak, komor színezettel. Előteste vörösbarna, sötétebb állkapcsokkal; végteste sötét olajbarna, egyszínű. Lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű (nem ágas). A harmadik és negyedik lábpár szára felületen semmi tüske. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középsői. Az alsó szemsor kevéssé behajló.

A fejmell vaskos, fejerésze elég széles; az egész gyéren szőrös, oldalról tekintve lapos-íves; a fejresz a mellrésznél sötétebb. A mellvért igen rendes tojásdad, vörösbarna, fényes, szélein semmi behorpasztás; gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár elsődvégizénél hosszabbak, eléggé és durván szőrösek. Az állkapcsok és az alajk sötét-vörösbarnák, középükön haránt szélesen behorpasztottak; az alajk nyelvalakú, az állkapocs felnél nem keskenyebb s annak hossza két harmadrészét bőven eléri. A tapogató rövid; czombja, térde vörösessárga, szára és vége vörösbarna, a végíz a szárnál kevéssel hosszabb és sokkal rövidebb mint a szár és terd együttvéve. A lábak vaskosak; az első két pár végízen talpkefe, a két hátsó páron csak sűrűbb szőrözet; az első két pár szára és végei sötétedők; a czombok felületén 2—3 tüske, az első két lábpár szára fegyvertelen, a harmadik lábpár szárán alul 3— a negyedikén 1 pár tüske s e két utóbbi páron a másodvégiz is fegyverzett. A végtest sötét olajbarna, bőven szőrös, — elől kissé elmetszett és keskenyebb, hátul szelesebb, egészben módosan lelapított. A fonók sárgások, az alsó pár a legerősebb.

Az alsó szemsor igen csekély mértékben behajló, két középső szeme bőven egy szemátmérőnyire a homlok szélétől és szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemek alig egy fél átmérőnyire a középsőktől; az alsó sor középsői feketék (nappaliak) a többi szem igen gyengén opalizáló (esteli); a hátsó sor könnyeden behajló, középsői tojásdadok, igen egymás felé dülve közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó sor középszemei; a hátsó sor oldalszemei valamivel távolabbra a középsőktől, mint az alsó középsők egymástól; a két sor oldalszemei annyira egymástól, mint a hátsó oldalszemek a hátsó középsőktől.

A zár terjedelmes; két párhuzamosan álló hosszukás bemélyedését egy horgony forma lemez választja kettő (⊥), melynek nyele a választékot képezi, keresztnyujtványai egyszersmind a légzőrés szélét érintik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·8 »
IV » . . . . . 8·2 »

♂ Eddig egyáltalában ismeretlen.

Mint tavaszi alakot Orsova, mint nyárit Alsó-Hámor (Borsod) környéken mindössze két példányban találtam, mindig kövek alatt, hol egy ritkás szövetű, nagy, 7 $^{m}/_{m}$ átmérőjű burokba elhelyezett peteit őrzé (Thorell tanár Svecziában is felfedezte). Pontosabban megjelölve, Orsovánál a Jeselnicza völgy görgetegeiben, az Alsó-Hámorban a «Kőhát» meszes sziklacsucsán fordult elő.

SPEC. 6. FAJ. DRASSUS TROGLODYTES C. K. BARLANGI K. HOHLEN M.

(troglodytes = τρώγλοδύτης = barlanglakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1839. *Drassus troglodytes* C. Koch «Die Arachniden» VI, pag. 35.
Vide: Thorell «Remarks» p. 183.

♀ Előteste sötét-sárgabarna, elől feketebarnába átmenve, szélein fekete szegélylyel; végteste feketebarna, vörösessárga zománczczal; lábai barnássárgák.

Jellegei: A fejmell szőrözete egyszerű; a két hátsó lábpár szárain, felül, semmi tüske; a lábakon semmi csík; csak az első két páron talpkefe. A hátsó sor középszemei közelebb egymáshoz, mint az alsó sor középszemei szinten egymához; az alsó sor behajló.

A fejmell valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és tarde együttvéve, oldalt elkerekített, előrefele csak kevéssé boltozatos. A mellvért széles-kerekded, hátul csücsbe futó, csekély, a csipőknek megfelelő benyomásokkal, vörösbarna, igen fényes, bőven szőrös. A rágók feketék, majdnem oly hosszúk mint az I. lábpár szára, rövidebb és hosszabb serteszőrökkel. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, tövük boltozatos, középök mélyen behorpasztott; az alajk $^1/_4$-del rövidebb, széles alapból indulva vége felé keskenyedik s itt elkerekített. A tapogatók harmadik és negyedik íze majdnem egyenlő hosszúságu, az ötödik oly hosszú mint az előbbiek együttvéve; a második íz görbült, felületen egy vékony, hosszú tüske. A lábak barnássárgák; az első pár alig valamivel rövidebb mint a negyedik. A végtest elől elmetszett, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, a középsők közelebb a homlok széléhez, mint a hátsó középszemekhez s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, középső szemei előrefele szejjelállók, rezsutosan egymásfele dűlve hátul majdnem érintkeznek, oly távolságra az oldalszemektől, mint az alsó sor középsőitől.

A zár egy szélességnél hosszabb keret, melybe egy nyelvalaku, széles lemez illeszkedik, mely a keret felett erre T formára reáborul.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 9·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 8·5 »
IV » . . . . . 9 »

♂ Dr. Koch L. (Drassiden pag. 119) szerint karcsúbb; színezetre a ♀-nyel egyezik: a tapogató második íze görbült, felső végén egy, tövén két tüske; a harmadik íz hosszabb a negyediknél, végén s kifelé fordítva egy bárdszerű, széles nyujtvány, belső felén két rövidke, fogszerű nyujtványnyal; a pikkely oly hosszú, mint a második íz, külső oldalán egyenes, belső oldalán ívés, vége tompa, nem kúpos.

Mértékek. ♂ Fejmell . . . . . 3 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 8·5 »

Csupán csak Kolozsvárról (Bükkerdő) ismerem.

SPEC. 7. FAJ. DRASSUS LAPIDICOLA. (WALCK.) KŐVI K. STEIN M.

(lapidicola = követ lakó, kő alatt l.)

Syn. 1802. *Aranea lapidicola* (lapidosa) Walckenaer, «Faun. Paris.» II, p. 222.
Vide: Thorell «Remarks» p. 202.

♀ Előteste barnásvörös, sötétedő fejreszszel, vörösbarna rágókkal; lábai vörösessárgák; végteste szürkessárga, egyszínű.

Jellegei: Az alsó szemsor egyenlő távolságra egymástól, a sor könnyeden behajló. A negyedik és harmadik lábpár szára, felül, tüskés.

A fejmell vaskos, szivalakú, mellresze szélesedő és elég domború, oldalról tekintve a fej előrefelé dombormun behajló; az egész fejmell széle finom, feketés szegélylyel; felülete szürkés, megfekvően apró szőrözetű. A mellvért tojásdad (hátul jelentéktelen csücsba kifutó), közepe vörösessárga, szelei barnulók, a lábak állásának megfelelő, csekély behorpasztásokkal.

A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, sötét-vörösbarnák, fényesek és gyéren szőrösek; oldalról tekintve majdnem körtvealakuak, tövükkel térdszerűen a homlok előtt kiduzzadozók; tövük külsején a csukló koncfeje tojásdad alakban tetemesen kiszökő. Az állkapcsok e alajk vörösbarnák haránt behorpasztottak; az állkapcsok vége befelé résüntösen elvágott, kifele elkerekített; az alajk nyelvalakú, az állkapcsok tövénél nem keskenyebb s ezeknek hossza két harmadrészét éleri. A tapogató vörösessárga, végize barnuló, tüskékkel elegyesen szőrös, oly hosszu mint a száriz (terd nélkül). A lábak arányosak; csücsaik kissé barnulók; az első és második páron mindkét végiz — a többi páron csak az első végiz — talpkefével felszerelt; az első két pár terde és végize fegyvertelen; a szár alsó felén egy-egy tövis, a czombok felületen több (5—7) tövis; a hátso két pár szárain, körüskörül elszórtan 7—8 tövis- a másodvégiz szinten bőven tövises. A végtest tojásdad, megfekvő szürkessárga, kevéssé selymes fényü szőrözettel borított. A sárgás fonók hengeresek, mind a három pár majdnem egyenlő vastagságu.

Az alsó sor szemei egy középszemátmerőnyire a homlok szélétől; a két középszem fekete (nappali), valamennyi többi szem opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei harántfekvően kördedek s a középsőkkel együtt egy igen könnyeden behajló sort képeznek, valamennyi körülbelül egyforma távolságra egymástól; a hátsó sor behajló, középszemei kördedek, egymásfelé dülők, nagyobbak, az oldalszemek kerekek, kisebbek, a középszemek kevesebbre mint oldalszemátmerőnyire egymástól, az oldalszemek a középsőktől két és fél oldalszemátmerőnyire, az alsó és hátsó középsők egy négyszögbe elhelyezve, mely szelességénél magasabb; a két sor oldalszemei oly távolságra egymástól, mint az alsó középsők egymás között.

A zár egy sárgásvörös terese, melynek szeléből egy lapátforma (ʃ) lemez kiáll, e lemez könyökeiben nyílnak a kerek tojócsövek, s egy gombostűfejhez hasonló dudorral záródnak be.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 15 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 15·2 »
IV » . . . . . 17 »

♂ Kisebb, karcsubb; hosszabb, kissé előre irányozott rágókkal, melyeknek töve nem térdszerűen kiálló; a végtest szinezete rendesen sötétebb a nőstényénél. A tapogató karcsu, igen kis, alig feltünő nemzőrészszel; a száriz a térdiznel hosszabb, rendes alkotásu; belső oldalán három, felületen két közönséges tüskével, az utóbbiak közül egy az iz végén áll; pikkelye keskeny, hosszu, csucsa körüskörül szőrös. A nemzőrész egy egyszerű alig kidagadó, lencsealaku, vörösbarna gyüjtő, mely elől nyilt és egy fehéres hártyával zárt; belső oldalán egy kurta, vékony nyujtvány; a pikkely csucsa alsó-felén egy sertetüske.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 13·8 »
VI » . . . . . 15 »

Messze elterjedett tavaszi és nyári alak, a mely azonban inkább csak az előhegységben hág felfelé s a bükk tenyész-övét nem hagyja el; tanyáját kéreg alatt, kövek között üti fel és a száraz görgetegeknek mindenekfelett kedvelője. Hólyagszerű, ritkás szövetű rejtjet is leginkább kövek között szövi, melyekben a nőstény a külön beburkolt peteket is őrzi. Vedléseit szinten burkokban végzi és párzáskor mind a két ivar közös burokban található.

Ismerem eddig, magyar részekből: Doroszlóról, Orsova környékéről, Mehádiáról (a Damoclet tömbjén egészen a Styubei és Sztana bogara magaslatig), Ó-Ogradena (Csukár máre szikla görgetegei), Báziásról, Sátoralja-Ujhelyről, Alsó-Hámor (Borsod), Uj- és Ó-Hutta (Borsod), Lykaukáról (Liptó), Pécs vidékéről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável János), Buda vidéke (Muz. gy. Pável János).

spec. 8. faj. DRASSUS ANGUSTIFRONS. Westr. KESKENYFEJŰ K. schmalkopf m.

(angustus — frons = keskeny homlok.)

Syn. 1861. *Drassus angustifrons* Westring «Ar. Suec.» pag. 349.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 185.

♀ Előteste vörösessárga; lábai hasonló színűek, végök felé kissé sötétedők. A végtest sárgás, gyéren álló feketés szőrökkel.

Jellege: A szemek középcsoportja szélességénél majdnem kétszer magasabb; a hátsó szemsor erősen behajló.

Fejmelle szívalakú; fejerésze igen keskenyedő, oldalas kávák által, melyek a hátrés felé ki és összefutnak, mintegy ékalakra kiemelkedő; a mellrészen csillagszerűen elosztott, a lábak fekvésének megfelelő inkább gödrök mint barázdák; oldalról tekintve, az egész a hátrés táján a legmagasabb, a fej felé majdnem egyenes és igen módosan lefelé tartó hátvonallal. A mellvért körded, vörösessárga, kissé domboro'ó és igen gyéren szőrös; a csípők előtti benyomások alig kivehetők. A rágók vörösessárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak (körülbelől $^1/_2$-szer), oldalról tekintve tövük kissé kidomborodó s e mellett módosan előre irányzottak, elég szőrösek s a szőr — tövükön — hosszú. Az állkapcsok sárgák, elől elvágottak, közepök táján igen kihajlók, módosan haránt benyomásuak, az alajk valamivel sötétebb, nyelvalakú, azoknak felehosszát csak kevéssel múlja felül. A tapogató vörösessárga, végize sötétebb, húsos, hosszabb a szárnál és valamivel rövidebb, mint a térd és szár együttvéve, különben bőven feketés szőrökkel ellátott. A lábak vaskosak, az első két pár valamivel erősebb, végizén tetemes talpkefével, mely a hátsó párokon igen gyenge. A két első pár czombja felületén három fekete tüske, melyek közül a felső kissé előre-oldalt áll; a harmadik lábpár felületen hét tüske, egy legalól és három-három felette és egymás felett harántsorban; a negyedik páron négy tüske, kettő a végén, kettő ez alatt és egymás után; a két első pár többi ize fegyvertelen; a harmadik pár szára felül egy tüskével, oldalt és alúl több tüskével; a negyedik pár szára csak oldalt és alúl tüskés; a két hátulsó lábpár másodvégizei tüskések.

Az alsó szemsor behajló; középszemei feketék (nappaliak), kerekek és nagyobbak, a homlok szélétől szemátmérőnyi távolságra; a többi szem (valamennyi) élénken opalizáló (éjjeli); az alsó sor oldalszemei tojásdadok, a középsőkkel majdnem érintkezők, a középsők egy fel szemátmérőnyire egymástól; a hátsó sor erősen behajló, középszemei szabálytalan (◇) alakúak, nem távolabbra egymástól és a kerek oldalszemektől, mint az alsó sor középszemei egymástól; a két sor oldalszemei igen közel egymáshoz, de nem érintkeznek; az alsó középsők a felső középsőkkel egy oly négyszögbe elhelyezettek, a mely szélességénél majdnem kétszer magasabb.

A zár egy vörösessárga, felkerek térese, mely a nyelecske felé egy vörösbarna ⌒ szerű vonás által van határolva, belsejében pedig két vörösbarna ⟨⟩ alakú és állású rést mutat.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·2 »
IV » . . . . . 9·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen ivarérett példányomat mint nyári alakot, Alsó-Hámorból (Borsod) birom, hol a hatalmas mészsziklák egy szűk rosebon tanyászott («Szinva») és csak jobboldalának két első lába s a tapogatók

árán került birtokomba; egy másodvedlesű ép példányt Orsován egy fa kérge alatt találtam. Eddig csak Svédországból ismeretes egy fejletlen nőstény és egy ivarérett hím után (lásd Westring és Thorell l. c.) Az ivarérett nőstény itt iratik le először. Koch L. jeles műveben «Die Arachn. Fam. der Drassiden» az ismeretlenek között szerepel.

SPEC. 9. FAJ. DRASSUS LORICATUS. L. K. VÉRTES K. GEPANZERTE M.

(loricatus = vértezett; úgy látszik az előtestről.)

Syn. 1866. *Drassus loricatus* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 131.

♂ Előteste szép világos-vörössárga, vörösebb rágókkal. Végteste finom borsósárga, felületének legelején egy vörössárga folttal, és előre álló vöröses szőrüstökkel; lábai vörössárgák, hasonló színű tüskékkel elegyesen szőrösök.

Jellegei: Az alsó szemsor határozottan behajló, középszemei az oldalszemeknél kisebbek. A harmadik és negyedik lábpár szára felül is tüskés.

A fejmell mellrésze vaskos, laposan domború, hosszukásan szívalakú, a fejrész rövid és kissé hirtelenül keskenyedő, a résszerű hátgödörből jól kivehető, tetemes barázdák futnak csillagszerűen a lábak felé; oldalról tekintve, a hátvonal majdnem egyenes. A mellvért vörössárga, szelein barnuló, körded, legnagyobb szélessége megfelel az első lábpár csípője hosszúságának. A rágók sárgásvörösek, az első lábpár elsődvégízenél valamivel rövidebbek, gazdag, serteszerű, vöröses szőrözettel; oldalról tekintve, tövükkel alig kiállók és egészen függőlegesek. Az állkapcsok és az alajk barnásvörös, amazoknál keskenyebb, hosszaságuk két harmadát valamivel meghaladja. A lábak czomb és szárrészökben kissé vaskosak, végeik karcsuk; az első és második pár végízei gyer talpkefével; a czombok alul fegyvertelenek; a szárak alul fegyveresek — felül a két első páre fegyvertelen, a két hátsó páré közül a harmadik egy, a negyedik két tüskével fegyverzett; valamennyi másodvégiz fegyveres.

A végtest elől kisse elmetszett, hátul alig szélesedő s így majdnem párhuzamos oldalakkal és kissé lelapított. A felső fonópár igen gyenge; rövidebb a hengerded, vaskos és hosszabb alsó párnál.

Az alsó szemsor behajló, középszemei feketék (nappali), a többi (valamennyi) szem élénken fenylő, opalizáló (éjjeli), az alsó sor szemei igen szorosan együtt, a középsők között egy kis tér, ezek és az oldalszemek majdnem érintkezők, a középsők fel átmérőnyire a homlok szélétől; a hátsó sor alig behajló, középszemei tojásdadok, csúcsosabb végeikkel egymásfele dűlve hátra nézők, majdnem érintkeznek; az oldalszemek kerekek, sokkal kisebbek s a középsőktől körülbelül saját átmérőnyi távolságra állanak; a két sor oldalszemei egy hátsó oldalszem átmérőnyire egymástól, az alsó és hátsó középsők oly négyszögbe elhelyezettek mely, szélességénél sokkal magasabb.

A tapogató rövid, karcsú, sárgás vörös; térd és szárize egyenlő hosszúságú, az utóbbi módosan vastagodott és külső oldala végén egy vaskos, rövid, vörössárga tüskével fegyverzett; a pikkely keskeny, hosszú; vége körüskörül szőrös; nemzőrésze egy, a pikkely üret kitöltő hártyával elzárt gyűjtőt mutat, melynek hátulsó végéből egy lassanként vékonyodó, serteszerű nyujtvány indul, mely a pikkely belső szelehez alkalmazkodva a pikkely csúcsa alá ér; e nyujtvány áttetsző, sárgásvörös.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 8·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 13 »

♀ Szinezetre a hímmel megegyezik; rövidebb lábú. Tapogatóján a végiz kissé füstös, karcsu, hegyesedő, felűl a töven tüskés s bőven oly hosszu mint a terd és szár együttvéve.

A zár egy felvetett és barnás szélű, szivalakú kivájás, mely csücsével a legzőrést éri, s a melybe — a nyelecske felől — egy, a szív kivágásának megfelelő, nyelvalakú, keskeny osztó lemez mélyen benyomul.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 9·5 »
IV » . . . . . 11 »

A hímet kora tavaszkor (márczius) Doroszlón, lakásom falán, estve gyertya világánál fogtam, a nőstényt testvér öcsém Vlkolinszky Jenő küldé Selmeczbányáról. Igen ritka.

SPEC. 10. FAJ. DRASSUS PUBESCENS. THOR. SZŐRÖS K. BEHAARTE M.

(pubescens = szőrösödő; a fejmell szőrös voltáról).

Syn. 1856. *Drassus pubescens* THORELL «Recensio crit.» pag. 11o.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 203.
KOCH L. «Drassiden» pag. 123.

♂ Előteste halavány-barnássárga, fekete szegélyvonallal, végteste szürkéssárga, gyenge rezes fénynyel, lábai sárgabarnák, végeik vörösbarnák.

Jellegei: A két első lábpár szárain, felül, tüskék; az alsó szemsor behajló, szemei egyenlők, középszemei nagyobb távolságra egymástól mint az oldalszemektől.

Fejmelle oly hosszú mint a negyedik lábpár szár- és térdize együttvéve, oldalaiban elkerekített, elől igen szűk, igen fényes, finom, ágas, selyemfényű szőrözettel tömötten borítva. A hosszú hátlasitékból benyomások sugárzanak az oldalak felé. A fejrész egy sekély barázda által a mellresztől elválik. A mellvért előrefelé keskenyedve, hátul csücsös, barnássárga, szélein sötétebb, fényes, a csipők táján sekély behorpasztásokkal, közepén rövid, megfekvő, ágas és egyszerű szőrözettel, szélein elálló hosszú szőrrel borítva. A rágók sárgabarnák, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize s oly vastagok mint e lábpár czombja, tövükkel térdszerűen kidagadók, fényesek, a külső, és belső oldalakon hosszú, gombokból induló sertékkel borítottak; a becsapó rés külső élén két erős, egy apró, a belsőn két apró fog. Az állkapcsok sárgabarnák, közből behorpasztottak; az alajk $^{1}/_{3}$-dal rövidebb, végén elmetszett. Lábain talpkefe; a IV lábpár hosszabb az elsőnél, a különbség a IV-dik pár szára hosszának felel meg. A végtest keskeny, elől elmetszett, sűrűn selyemfényű ágas szőrözettel borítva, melybe közbe-közbe elálló sertek vegyülnek.

A tapogató második íze oldalról lapított, hajlott, vége vastagodott. A negyedik íz hosszabb a harmadiknál, a végén, külső oldalán egy rövid, lefelé görbülő, hegyen hasított nyujtványnyal; pikkelye alapján a negyedik íznél szélesebb, elől csőrszerűen hegyesedő; nemzőszerve módosan kidagadó, elől egy árforma embolussal, melynek szárát egy a külső oldalról induló, hasított nyujtvány keresztezi.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·3 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8 »

♀ előttem ismeretlen. Dr. Koch L. szerint a testrészek arányai s színezet szerint a ♂-mel azonos. A zár egy majdnem rendes körű tér, két pontszerű tojócsőnyilással, ezektől ketoldalt és felett arabeszkszerűen kanyarodó barázdával.

Egyetlen ♂ példányát a Bihar hegységből (Vlegyásza fenyőöve) ismerem, hol juniusban a moha között akadt.

GEN. 9. NEM. PROSTHESIMA. L. K.[1]

(*πρόθε* = elöl, *σιμός* = tompa, pisze orr; a fejalkatról.)

Syn. 1872. L. Koch «Apterol. aus dem frank. Jura» pag. 139.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 130. sub.

A hátso szemsor, felülről tekintve, majdnem egyenes, nem kihajló, kevéssel hosszabb az alsónál; az alsó szemsor közepsöi a többi szemmel mindig kisebbek s egy harántfekvő emelkedésen állanak (innen «Prosthesima»). A rágók becsapó részek hátsó szele alig kinyúló; apró fogacskokkal fegyverzett. Az állkapcsok harant horpasztással; az alajk egy harmaddal rövidebb. A lábak hosszaránya 4, 1, 2, 3. Állandó szövetet nem szönek. A nőstény a petéket egy tányér alaku, kerek, alul lapos, felül homoru (⌓) burokba szövi, mely kövek alatt, résekben stb. szabadon fekve az anya által őriztetik. Közepes nagyságon alóli, gyors, keskeny, legtöbbnyire fénytelen-fekete alakok.

SPEC. 1. FAJ. PROSTHESIMA PETIVERII. (Scop.) PETIVER GYÁSZPÓKJA. PETIVERS TRAUERSPINNE.

(Petiver, mult századbeli term. barát.)

Syn. 1763. *Aranea Petiverii* Scopol «Entom. Carn.» pag. 398.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 194.

♀ Fekete, elő állapotban kékes lehelettel. Előteste módosan fénylő; vegteste fénytelen szőrös. Lábai barnafeketék; az első pár czombja igen csekély mértékben vörösesen áttetsző.

Jellegei: A hátsó szemsor közepsöi oly távolságra egymástól, mint az alsó szemsor közepsöi. A hátsó sor közepsöi nem nagyobbak ugyan e sor oldalszemeinél. A fejmell oly hosszu mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A rágók hosszu sertékkel. A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell csucsosan szivalaku, módosan domboru; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes; a hátresen tul a mellresz hirtelenül és meredeken a nyelvcskére lecsapott. A mellvért szélesen korded, kissé domborodó; szélein igen csekély behorpasztásokkal, szőrös, szélein a szőrök csillagszerüen elrendezettek. A rágók feketebarnák, az első lábpár czombjánál vékonyabbak; ugyane lábpár elsődvégizénél alig hosszabbak; oldalról tekintve a homlok előtt térdszerüen kiállók; tövük felé hosszacska sertékkel. Az állkapcsok feketebarnák, módosan harántbenyomásuak, közepök táján elégge kihajlók, végeik vörösesek, egymásfelé hajlók; az alajk nyelvalaku, egy állkapocsfélnél nem keskenyebb, a vége majdnem csucsos; a rágók hosszának két harmadrészét bőven éleri. A tapogató rövid, vörösbarna, végize gazdagon szőrös s oly hosszu, mint a térd és szárik együttvéve. A lábak erősek, vaskosak, arányos hosszuságuak; a czombok kissé laposra nyomva, szélesedők; a két első pár czombja felületen két-két egymásután álló, hosszu sertetüske, a többi lábpáron több tüske; az első két pár többi íze csak szőrös, a többi lábpáré, az első végiz kivételével, tüskés; a két első lábpár mindkét végizen talpkefe.

A vegtest elől elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak, vége elkerekitett, a kiálló fonók csucsossá teszik, nem domboru, egészben hosszukás és különösen felületen sürün szőrös; a szőr erős rövid, megfekvő.

A hátsó szemsor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó) szemei kerekek, egyenlő nagyságuak; a közepsök laposak s alig valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez; az alsó sor a hátsónál rövidebb és egy oldalszem átmérőjénél valamivel távolabbra a homlok szeletől; közepszemei sokkal kisebbek,

[1] Azelőtt «Melanophora Autorum», minthogy azonban kitünt, hogy Meigen e nevet már 1803-ban legyekre alkalmazta, Dr. Koch L. a változtatást foganatositotta.

feketek, közös emelkedésen állva, sokkal távolabb állanak egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor közepsői az alsó középsőktől távolabbra állanak mint a hátsó középsők egymástól; a két sor oldalszeme alig kisebb távolságra egymástól mint az alsó középsők a felső középsőktől. A zár egy vörösesbarna, majdnem hossznégyszögletes tércse, közepén egy lyra alakú betéttel, mely szélességénél magasabb, s széles alapjával a legzőres felé áll (♀).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 8·8 »
IV » . . . . . 10 »

♂ Előttem ismeretlen.

Peteburka 9 $^{m}/_{m}$ átmérőjű és tetemesen domború, rózsásszínű; lapos oldalával rendesen a kövek aljára van erősítve.

Ez az alak megfelel a Prosthesima subterranea L. Koch alaknak, lásd: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 170, Taf. VII, fig. 110.

Változat: P. Petiverii var. petrensis C. Koch (?) Syn. P. petrensis L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» pag. 167.

(Lásd: Thorell «Rem. on Synon.» pag. 194 sub «Melanophora petrensis.»)

Kisebb, valamivel világosabb lábakkal. A zár lyra alakú betétje magasságánál szélesebb (◡).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 6·7 »
IV » . . . . . 7·5 »

Peteburka 8 $^{m}/_{m}$ átmérőjű, kevesebbé domború, rózsaszínes.

Mint nyári alak a P. Petiverii eddig a déli részek hegyi alakjaként mutatkozik s ismerem a Mehadia felett uralkodó Damocles tömbről, úgy a bükk tenyészövéből, mint a Damocles legcsúcsáról is, mely a bükk tenyészövének legfelsőbb szélét képezi; mindenütt kövek alatt tartózkodik s a míg nem őrzi tojásait, igen sebesen menekül.

A P. Petiverii v. petrensist szintén mint hegyi alakot ismerem, S.-A.-Újhelyről, Alsó-Hámorból és Diósgyörből (Borsodmegye).

SPEC. 2. FAJ. PROSTHESIMA OBLONGA. (C. K.) HOSSZÚKÁS GY. LÄNGLICHE T.

(oblonga = hosszúkás; a karcsú alakról.)

Syn. 1844. *(?) Melanophora (?) oblonga* C. Koch in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 120, 23.
Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 164.

♀ Barnásfekete. Lábai sötétvörösbarnák, a czombokban kevéssé áttetszők, a csipők kissé világosabbak. A hason a legzőres feletti rész vörösbarna.

Jellegek: A hátsó szemsor közepszemei valamivel közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szinten egymáshoz; a hátsó középsők a hátsó oldaliaknál nem nagyobbak. Az első lábpár elsőd végizével hosszabb a másodiknál. A negyedik lábpár másod végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve. A rágókon hosszú sertek.

A fejmell szívalakú; fejeresze a mellhez képest csúcsosodó; hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, egyenes, hátul a nyelecskére lehajló; a hátres tetemes, az izombarázdák gyengék. A mellvért szélesen korded, vörösbarna, szemcsés, módosan szőrös. A rágók barnavörösek, oldalról tekintve kortvealakuak, tövükkel

terdszerűen kiállok, keves, hosszú sertekkel. Az állkapcsok barnavörösek, végeik felé világosodók s az egy állkapocsfelnél valamivel szelesebb, nyelvalaku alajkot ( ) körülfogók; az alajk a rágók hosszának két harmadreszét meghaladja. A lábak elég erősek és elég hosszuk; végeik karcsuk. Az első és második lábpár szárán, alul, semmi tüske, másodvégizenek tövén egy-egy tüske; a harmadik lábpár szárán és másodvégizen, alul és oldalt tüskék állanak; terde belső oldalán egy tüske; a negyedik párón hasonlókepen.

A végtest hosszukás, elől kisse keskenyedő, hátul elkerekitett.

Az alsó szemsor közepsői, közös dudorodáson állva, körülbelül két szemátmérőnyire a homlok szelétől és sokkal távolabbra egymástól mint a közepszemektől; ezek a közepsőknél nagyobbak. A hátsó sor egyenes, szemei egyenlő nagyságuak, közepsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, de közelebbre egymáshoz mint az alsó közepsők szinten egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barnásvörös tércse, lapos, kétfelől \/ szerűen határolt; e szegely elvaló ágai között egy igen sekely, keskeny csatornával; összehajló ágai között, melyek a legzőres szelet érik, sekely, szeles sötétes csatornával.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 7·4 »
II » . . . . . 6·8 »
III » . . . . . 6·8 »
IV » . . . . . 10 »

♂ Kisebb; aránylag hosszulábu. A tapogató igen karcsú nyellel és tetemes bunkoval; a nyel füstbarna; szára a terdnél rövidebb, elől szelesedő s itt hosszánál valamivel vastagabb; külső oldalán egy tövisszerű hegyes nyujtvanyt bocsát, mely a pikkelyhez alkalmazkodva végével kisse felhajlik s magánál a szárnál hosszabb. A pikkely kanalalaku, sokkal hosszabb mint a terd és szár együttvéve, nagyocska; a nemzőszerv meglehetősen domborodo, a pikkely üret kitölti; hátul sötét, elől sárgásan nyilt, repedesszerű barna betétekkel.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 6·9 »
IV » . . . . . 8·3 »

A nősteny peteburkának az átmérője 8·5 $^{m}/_{m}$, szine rózsaszines (borszeszben sárgás).

Mint kora nyári alakot Orsova és Bazias környekéről, kövek alól ismerem. E faj annyiban is nevezetes, hogy eddig kizárólagosan csak Tirolból volt ismertetve. (L. Koch in litt.).

SPEC. 3. FAJ. PROSTHESIMA ATRA. (LATR.) FEKETE G. SCHWARZE T.

(atra = fekete; a színről.)

Syn. 1806. *Drassus ater* LATREILLE «Gen. Crust. et Ins.» I. pag. 87. (ad part.)
Vide: KOCH L. «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 182.
THORELL «Remarks» pag. 195, 197, 198 (in § P. Petiverii, mocrens.)

♂ Sötét barnásfekete, a végtesten barnás szőrözettel.

Jellegek: A hátsó szemsor közepsői oly távolságra egymástól mint az alsó közepsők szinten egymástól. A hátsó közepszemek a hátsó oldalszemeknél nem nagyobbak. A fejmell oly hosszu, mint a IV-dik lábpár szára és terde együttvéve. A második lábpár szárán, alul, egy tüske; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az első párnál. Az állkapcsokon hosszu sertek. — A fejmell tiszta fekete.

A tapogató szára kiszélesedett, hosszuságánál — különösen elől — szelesebb, külső oldala végén egy tüskeszerű, hegyes, erős, kisse felhajló nyujtványnyal, mely, töve beszámitásával, a szárnál nem rövidebb; a pikkely kanálalaku, sárgásbarna szőrözetű, oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve; a nemzőszerv egyszerű, kevessé domborodó, a kanal alakjához képest szélességénél hosszabb, hátul feketebarna, elől barnássárga és itt a belső széle felé egy benyomással; legelől egy kisse felvetett barna szegélylyel.

Mértékek, ♂ Törzs . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 4·8 »
IV » . . . . . 7·2 »

Az egyetlen, túlságos áztatás következtében oszlófélben levő példány a m. Nemz. Muzeumban; Pécs környéken, egyebek között, gyüjte Frivaldszky János.

Annál a körülménynél fogva, hogy jellegeit megalapitani még lehetséges volt s Dr. Koch L. is annak állitá a minek leirtam, végre érdekességénél fogva, bevettem a Faunába.

SPEC. 4. FAJ. PROSTHESIMA PRAEFICA. (L. K.) GYÁSZOLÓ GY. KLAGENDE T.

(praefica = sirató asszony temetéseknél; a szinről.)

Syn. 1866. *Melanophora praefica* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» pag. 157.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 197. (in § M. moerens.)

♂ Sötét, fénytelen-fekete, finoman-szemcsés előtesttel. Lábai barnafeketék, az első második és negyedik lábparon mind a két végiz világos vörösessárga, a harmadik lábparon szennyes barnasárga, kevessé feltünő.

Jellegei: A hátsó sor közepszemei valamennyinél nagyobbak. A fejmell oly hosszu mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve s a mellett finoman szemcsés.

A fejmell csücsösan szivalaku, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen tul a nyelecske felé elkerekitve lecsapott; felülete, erősebb nagyitás mellett chagrinbőrszerűen szemcsézve-ránczolt. A mellvért körded, ritkásan pontozott, gyéren szőrös, szelein csillagszerűen fekvő szőrsorral. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane lábpár első végizénél rövidebbek, feketék, sertésen szőrösök, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt terdszerűen ki- egyébként függőlegesen állók. Az állkapcsok barnássárgák, végeikkel egymásfelé hajlók, közepök haránt behorpasztott; az alajk nyelvalaku; töve barna; elkerekitett vége világosodó. A tapogatók szennyes-sárgásbarnák, végizök vöröses barna, bőven szőrös, valamivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak barnafeketék, czombreszökben laposan szélesek, erős szárakkal s kisse hirtelenül vékonyodó végekkel; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, két két tüske s ugyane lábparok másodvégize köröskörül több tüskével; az első és második lábpár mindkét végize gyenge talpkefével.

A végtest elől ivesen elvágott, különben hosszutojásdad, megfekvően szőrös; a két alsó fonópár hengeres s meglehetősen távol egymástól állva, a végtest vége alatt kiáll.

A hátsó szemsor kisse behajló, szemei igen lelapitottak, tejes szinüek, a két közepső szabálytalan alaku s valamivel közelebb áll egymáshoz mint az oldalszemekhez s az utóbbiaknál nagyobb; az alsó sor is egyenes, közepszemei kisebbek az oldalszemeknél, több mint szemátmérőnyi távolságra egymástól állva, a nagyobb tejes szinü oldalszemeket megközelitik, e sor a homlok szeletől bőven egy alsó oldalszemátmérőnyire esik; a két sor egyenlő hosszuságu, s a közepszemei közötti köz kétszer nagyobb annál, a mely az alsó sor közepsői között létezik,

A zár egy barnássárga majdnem pajzsalakú tercse, melyben egy horgonyforma csatornás benyomás képezi a választékot (♀); a horgonyforma rész a légzőrés felé áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·8 »
IV » . . . . . 9 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot Orsováról ismerem, hol, úgy látszik, ritka. E fajt Dr. Koch L. az idézett műben eredetileg is Orsováról került példányokra alapítá s eddig csak magyar földről ismeretes.

SPEC. 5. FAJ. PROSTHESIMA LONGIPES. (L. K.) HOSSZÚLÁBÚ GY. LANGBEINIGE T.

(longus — pes = hosszú, láb.)

Syn. 1866 *Melanophora longipes* L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 147.

♂ Füstösfekete; az első lábpár czombján, belül, egy terjedelmes, vörösesbarnás, áttetsző folt; a lábak vörösesbarnásan feketék, a negyedik pár feltűnően hosszú.

Jellegei: A hátsó szemsor közepszemei ugyane sor oldalszemeinél nem nagyobbak. A fejmell rövidebb mint a negyedik lábpár szár- és terdize együttvéve.

A fejmell csucsosan szívalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátresen tul a nyelecske felé ívesen lecsapott; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért körded, elszórtan pontozott, gyéren szőrös és fényló. A rágók az első lábpár czombjánál gyengébbek, ugyane pár első végizeinél rövidebbek, tövükkel a homlok előtt terdszerűen kiállók; gyéren hosszu szőrökkel ellátottak. Az állkapcsok sötetvörösbarnák, kissé világosodó végekkel, melyekkel egymásfelé hajolnak; harántbenyomásuak; az alajk nyelvalaku, a rágóknál valamivel sötetebb. A lábak vörösbarnásan feketék, aránylag hosszuk s a cz mbokban erősek; a czombok alul fegyvertelenek, felül két két sertetüskével; a két első lábpár szára egészen fegyvertelen, másodvégize alul és töve egy egy tüskepárral; a harmadik és negyedik pár szára alul három három pár tüskével, másodvégize több tüskével; az első és második lábpár mind a két végize módos talpkefével.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, különben hossztojás 'ad; a vége alatt az alsó, hengerded fonopár kiáll s ennek végen feheres szövözet látható.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek s egyenlő, csekely távolságra egymástól; az alsó sor egyenes, közepszemei közös dudoron állva, kisebbek a tejes szinű oldalszemeknél s közelebb ezekhez, mint egymáshoz; mind a két sor oldalszeme majdnem oly távolságra egymástól, mint a hátsó sor közepsői az alsó sor közepsőitől; az alsó sor távolsága a homlok szeletől több, mint egyik oldalszemének az átmerője.

A tapogató vörösbarna, rövid és bunkós; czombresze közepe tajan felltünően szélesedett; terd és szárize rövid, az utóbbi igen vastagodott, külsoldala végen egy hosszu, a pikkelyhez alkalmazkodó, ujjszerű nyujtványnyal; a pikkely tompa-kanalalaku, magasan domboru, bőven szőrös; nemzőszerve egyszerűen kidagadó a végen és befelé nemi behorpasztással, mely vörösbarnás; a gyujtő felületen egy terjedelmes, szabálytalan alaku sárgásfeheres folt látható.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 8·5 »
IV » . . . . . 11·6 »

♀ Előttem ismeretlen.

Mint őszi alakot csak egy példányát találtam a budapesti Gellérthegyen, egy lazán felfekvő kő alatt.

SPEC. 6. FAJ. PROSTHESIMA PEDESTRIS. (C. K.) LÁBAS GY. GESTIEFELTE T.

(pedester = gyalogos; a lábfejek szembeötlő, világos színéről).

Syn. 1839. Melanophora pedestris C. Koch «Die Arachniden» VI. p. 82.
Vide: L. Koch «Die Ar. Fam. der Drassiden» p. 178.

♀ Előteste barnásfekete; végteste fekete. A lábak czombjai zöldesbarnák, a többi ize ugy mint a tapogatók is ken- vagy vörösessárgák. A fonók és a végbel fedele szintén sárgásak.

Jellegek; A hátsó szemsor középszemei közelebb egymáshoz mint az alsó sor középsői szintén egymáshoz; a hátsó sor középsői nem nagyobbak ugyane sor oldalszemeinél. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve.

A fejmell szivalakú, kissé szélesedő, a mellrészen jól kivehető, csillagszerűen elosztott gödröcskékkel; oldalról tekintve hátvonala majdnem egyenes, a hátresen tul a nyeleceskére lecsapott. A mellvért majdnem pajzsalakú, zöldesbarna, kurta szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s alig oly hosszuk, mint ugyane láb első végize; zöldessárgák kefeszerű, sűrű, fekete szőrözettel. Az állkapcsok szennyesen barnássárgák, haránt benyomással, külső széleik közepén tetemesen kiszökök; az alajk hasonló színű, nyelvalakú. A tapogató czombja barnássárga, a többi ize sárga, fekete szőrözettel; végize oly hosszu, mint szár- és térdize együttvéve. A lábak, meglehetős hosszúság mellett kissé vaskosak, a czombok különösen laposan-vastagok, felületökön két-két tövissel; a két első lábpár többi ize fegyvertelen, a két hátsó lábpár szára és másodvégize több kurta tövissel: felületök azonban fegyvertelen. A két első lábpár első végize alig feltünő talpkefével.

A végtest elől kissé kimetszett, keskenyebb mint közepe táján; vége kissé csücsosodó; felületén a négy nagy ingödör feltünik. A fonók hengerdedek, szennyesen-zöldessárgák, mintegy füstösek.

A hátsó szemsor egyenes, szemei tejszinűek, egyenlő nagyságuak, a középsők szabálytalanok, igen laposak s közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, a melyektől szemátmerőnyire állanak: az alsó sor középsői kicsinyek s közös emelkedésen állva, távolabb állanak egymástól, mint a sokkal nagyobb, tejszinű oldalszemektől; a két sor oldalszemei bőven egy oldalszemátmerőnyire egymástól.

A zár egy vörösesbarna, majdnem tojásdad tércse, egy elkerekitett szögletű háromszöghöz (△) hasonlító betettel, mely az egyik sarkával a légzőrés felé áll.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 7·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 9 »

♂ Előttem ismeretlen.

E feltünő fajnak egy ivarérett és egy ifjabb nőstényét Orsovánál (Graczka völgy) találtam egy patak görgetegében, hol mint nyári alak tartózkodott. A faj eredetileg is Orsováról került magyar példányokra alapittatott (lásd Dr. L. Koch az idezett helyen); ismerem továbbá Erdelyből a tordai hasadékból.

SPEC. 7. FAJ. PROSTHESIMA CALCEOLATA. N. SP. CZIPŐS GY. BESCHUHTE T.

(calceolus = czipő; a világos lábvégekről.)

(VII-dik tábla, 163, *a* szemcsoport, *b* előláb, *c* ♂ tapogatója, *d* mérték).

♂ Tisztafekete; előteste alig észrevehetőleg barnás lehelletű; lábai füstös-barnák, a két első pár végize vörösessárga, a két hátsóé kevésbbé elütő, barnásvörös. A szivalaku fejmell kevéssel rövidebb mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A két hátsó lábpár csipője barnássárga, a többi páré barna.

A lábak czombrészökben, térdben és szárban láthatólag erősödöttek, a végizek karcsúk. A két első lábpár szárán semmi tüske, másodvegizén, alul, hossza-közepe táján egy apró tüskepár: a harmadik és negyedik pár szárán, alul több tüske, úgy a végizeken is; az utóbbiak oldalt is tüskések.

A szemek igen laposak és alig opalizálók; az alsó sor középsői egy kis emelkedésen állva kerekek, a többi szem szabálytalan alakú; mind a két sor közel egyenes, a szemtávolságok közel egyenlők; az alsó sor középsői alig valamivel távolabbra egymástól mint a hátsó sorei szintén egymástól.

A tapogató alkotása igen jellemző; czombja vastagodott s felső felén egy elkerekített sarkot alkot; a térdiz vastagságánál legalább másfelszer hosszabb; a szár alig rövidebb s hosszú szőrözettel, külső oldalának a végén egy vaskos, hegyes, kissé a pikkely felé hajlott körön áll; a pikkely mélyen, tompán-kanálalaku, szőrös; nemzőszerve — külső oldaláról tekintve — kosszarvszerűen ki és alá kanyargó, erős, széles nyujtványt mutat.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpar . . . . . 6·7 »
II » . . . . . 5·7 »
III » . . . . . 5 »
IV » . . . . . 7·8 »

♀ Előttem ismeretlen.

Egyetlen, tökéletes fejlésü példányát évekkel ezelőtt a Buda melletti Gellérthegy Duna felőli oldalán egy kő alatt találtam. Dr. Thorell és Dr. Koch szerint is igen feltünő faj, mely eddig ismeretlen volt.

SPEC. S. FAJ. PROSTHESIMA SEROTINA (L. K.) ÉJJELI GY. NACHT T.

(serotinus = késő esteli; a szín komorságáról.)

Syn. 1866. Melanophora serotina L. Koch «Drassiden» p. 185.
Vide: Thorell «Remarks» p. 198.

♀ Sötétfekete. Lábain a czombok és végizek vörösesbarnán áttetszők.

Jellegei: A hátsó sor középszemei nem nagyobbak ugyane sor középsőinél, és nem távolabb egymástól, mint az alsó középsők szintén egymástól. A második lábpar szárán, alul, semmi tüske. A negyedik lábpár első végizével hosszabb az elsőnél. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A rágók hosszú serteszőrökkel.

A fejmell csúcsosan szivalakú, oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl hirtelenül és meredeken lecsapott. A mellvért tojásdad, fényes, vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál vékonyabbak s ugyane lábpár első végizénél valamivel rövidebbek; sötétvörösbarnák, hosszú, serteszerű, gyér szőrözettel. Az állkapcsok és az alajk sötét vörösbarnák, az előbbiek egymásfelé hajlók, haránt benyomással; az utóbbi széles, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna, czombja a többi ízhez képest határozottan szelesedő, végize oly hosszú, mint a térd- és szárix együttvéve. A két első lábpár czomb és szár részében láthatólag vastagodó; valamennyi páron a czombok felülete két-két hosszú sertetüskével; a harmadik és negyedik páron, a szárakon — alul — három-három pár tüske; a másodvégiz több tüskével.

A végtest keskeny, elől ivesen elvágott, oldalai majdnem párhuzamosak; hátul tompán csúcsos, módosan kiálló, hengeres alsó-fonópárral.

A hátsó szemsor igen módosan kihajló, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, középszemei az oldalszemeknél kisebbek, közös emelkedésen állva, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől: a hátsó és alsó középszemek oly derek-négyszöget képeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A zár egy szélességénél magasabb tercse, mely a nyelecske felé öblösen kivágott, hetétje fényes, ∪ alakú.

Mértékek, ♀ : Törzs . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 6·2 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Előttem ismeretlen.

Peteburka, 7 $^{m}/_{m}$ átmérő mellett, sárgás. Ismerem mint nyári alakot Orsováról, az Allion-hegy tövéről, hol kövek alatt tartózkodik.

SPEC. 9. FAJ. PROSTHESIMA FEMELLA. (L. K.) CZOMBOS GY. GESCHENKELTE T.

(femen = felső czomb; az első lábpár erős czombjairól.)

Syn. 1866. Melanophora femella L. KOCH «Die Ar- Fam der Drass.» p. 176.

♀ Fekete. Végteste barnás szőrökkel elegyítve fekete. Lábai sötétvörösbarnák, a két első pár czombrésze, különösen szára láthatólag vastagodott.

Jellegei: A negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. A végtest nem fénylik. A rágók hosszú sertékkel ellátottak. A hátsó szemsor szemei egyenlők; a közepsők nem távolabbra egymástól mint az alsó közepsők szintén egymástól. A fejmell oly hosszú mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve.

A fejmell fekete, csucsosan szívalakú, durván szőrös; oldalról tekintve egyenes hátvonallal, a hátrésen túl lankásan leesapott. A mellvért sötétvörösbarna, kissé fénylő, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, ugyan e lábpár első végizénél rövidebbek, hosszu. sertekkel ellátottak; oldalról tekintve inkább kidagadók mint terdszerűen kiállók. Az állkapcsok vörösbarnák, végeiken igen csekély mértékben világosodók, haránt behorpasztással s egymásfelé hajlók: az alajk hasonló színű, elől elkerekített. A tapogató vörösbarna; czombja vastagodott, végize sokkal rövidebb mint a szár és térdíz együttvéve. A lábak sötétvörösbarnák, az első pár czombja vörösesen áttetsző; a két első pár czombja igen erősen vastagodott, a szár láthatólag vastagodott; valamennyi pár czombfelületének a tövén egy-egy hosszu sertetüske; a harmadik lábpár szára, alul, a végén, egy pár — ketoldalt három-három tüskével; a negyedik pár — alul, a végén, egy pár — ketoldalt két-két tüskével. A két első pár végizén talpkefe.

A végtest keskeny, elől ívesen elvágott, majdnem párhuzamos oldalakkal; hátul tompán csucsos, módosan kiálló hengeres alsó fonópárral.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek, a közepsők valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor közepszemei kicsinyek, távolabbra egymástól mint az oldalszemektől; a két sor négy közepszeme oly négyszögbe elhelyezett, mely szélességénél valamivel hosszabb.

A zár egy sötétvörösbarna, szélességénél magasabb tercse, egy ∩ alakú hetéttel.

Mértékek, ♀ : Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 6·3 »
IV » . . . . . 7·9 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint nyári alakot, Orsován az Allion-hegy tövén kő alatt találtam.

SPEC. 10. FAJ. PROSTHESIMA CONSPICUA. (L. K.) FELTŰNŐ G. AUFFALLENDE T.

(conspicua = szembetűnő, feltűnő; itt az előtű színezetről.)

Syn. 1866. Melanophora conspicua L. Koch «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 149.

♀ Barnafekete. A végtest közepe táján, oldalt, egy-egy — a borszeszben — feltűnő világos folttal; lábai tarkák.

Jellegei: A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve. Az első lábpár szára, alul, több tüskével.

A fejmell sötét-gesztenyebarna, nyujtott-szivalaku, csucsos; oldalról tekintve hátvonala igen laposan ives, a hátresen tul meredeken lecsapott. A mellvért körded, világos vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók, barnásvörösek, az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, sértékkel; oldalról tekintve, tövük kidagadó, kissé előre irányzottak. Az állkapcsok barnásvörösek, világos végekkel, harant benyomásuak; az alajk nyelvalaku. A tapogató czombuze sötétebb a többinél; a végiz oly hosszu mint a térd és száriz együttvéve. A lábak, különösen a két első pár, czombreszökben igen erősek s a czombok sötétvörösbarnák; a térdiz valamennyi páron sárgásvörös, a száriz az I. II és IV-dik páron sötétvörösbarna, világosodó véggel; a többi iz mind sárgásvörös. Az első lábpár szárán, alul két pár, a másodvégize tövén és szinten alul egy pár tüske, — a második lábpáron hasonlókepen; a harmadik és negyedik lábpár szárán, alul, három-három pár tüske; a másodvégizek tüskések; valamennyi czomb felületen két-két tüske; a két első lábpár végizen tetemes talpkefe. A végtest hossztojásdad; a végen a felső és alsó fonópár kilátszik, mely majdnem egyenlő hosszuságu; a felső pár valamivel vékonyabb.

A hátsó szemsor igen csekély mértékben kihajló, középszemei igen ellapulók, úgy hogy körületök alakja alig kivehető, de valamivel távolabb állanak egymástól mint az oldalszemektől; az alsó sor középszemei, közös emelkedésen állva, távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s ezeknél nem kisebbek; a két sor középsői oly negyszögben állanak, mely hátsó szélességénél nem magasabb.

A zár egy sötétbarna terese, melynek betetje vörösessárga, szivalaku, közepen egy hasonló színű kis dudorodással.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 8·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8·8 »

♂ Előttem ismeretlen.

E feltűnő és szép fajt csak két példány után ismerem. Mint nyári alakot Kőszegen (Vasmegye) találtam egy pinczefal tövében; a fejmell «fehér sávja» azonban, melyet Dr. Koch L. említ (a ♂-nél) e példányon nem volt meg. A második példány a magy. nemz. Muzeumban van; csonka, lábai a leírottnál sokkal sötétebbek, azonossága a többi jegyek alapján kétségtelen; gyüjte Frivaldszky János Mehádia vagy Orsova környéken.

SPEC. 11. FAJ. PROSTHESIMA BIMACULATA. (C. K.). KÉTPETTYES GY. ZWEIPUNKT T.

(bis = macula = két, petty; a végtest két fehér pontjáról.)

Syn. 1839. *Melanophora bimaculata* C. K. «Die Arachniden» VI, p. 81.

♀ Fekete; fejmelle közepen fehéres szőrök; a végtest felületének elején szinten fehér szőrök állanak, közepe táján két oldalt egy-egy hófehér, nagyobb folt. A két hátsó lábpár csipője kénsárga; valamennyi láb czombja és a két első pár csipője fekete; a többi iz kénsárga. Kicsiny, nyulánk, igen keskeny alak, melyet már a mondott jellegek is felismerhetővé tesznek.

Fejmelle hosszúkás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve, szivalakú; oldalról tekintve, egyenes hátvonallal, a hátrésen túl lecsapott; a szemek között néhány hosszú serte áll. A mellvért kissé viszajára-tojásdad, domborodó, fekete, fényes; gyér szőrözettel. A rágók sötétvörösbarnák, az első lábpár czombjánál vékonyabbak, oldalról tekintve kissé kidagadók, gyéren álló hosszú sertekkel ellátottak. Az állkapcsok feketebarnák, sárgás szélekkel. A tapogató czombrésze fekete, a többi íz kénsárga; szőrözete fekete. A lábak czombrészökben feketék, vastagodottak; a czombok felületén, az első két pár, két hosszabb és egy rövidebb sertetüskével, a többi két-két tüskével; az első két pár láb szára, alul, a végén, egy egy tüskével; a hátsó két pár több tüskével; az első két lábpár meglehetős talpkefével. A végtest hengerded, kiálló két fonópárral, melyek majdnem egyenlő hosszúságúak; a felső pár vékonyabb. A has fehéres szőrökkel elegyítve fekete.

A hátsó szemsor egyenes, szemei egyenlők, a középsők kétszerte oly távolságra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor egyenes, két középső szeme közös emelkedésen állva az oldalszemeknél kisebb, távolabb egymástól mint az oldalszemektől, de közelebb egymáshoz mint a hátsó sor középszemei szinten egymáshoz.

A zár egy közel négyszögletes fekete terese, a mint látszik, két egymás mellett, a légzőrés közelében fekvő ∞ szerű mélyedéssel.

Mértékek ♀: Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 3·8 »
IV » . . . . . 5·2 »

♂ Ismeretlen.

E nevezetes fajnak egyetlen nőstényét, mint tavaszi alakot Panesován, a szőlők sövényei mellett tenyésző csalánokon fogtam. Koch C. az idézett helyen megemlíti, hogy a példány, a melyre ő a fajt alapítá Görögországból származott; fia Dr. Koch L., a typusokat nem találta atyja gyüjteményében s a Drassidák családjáról írt, többször idézett monográfiájában e fajt mint előtte ismeretlent sorolja elő. Annyi bizonyos, hogy a Pr. conspicua fajszomszédja (fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár szára és terde együttvéve) és hogy hazánk faunájának délkeleti jelleget kitüntetni képes.

SPEC. 12. FAJ. PROSTHESIMA PETRENSIS (C. K.). KÖVI GY. STEIN T.

(petra = szikla; a tartózkodásról.)

Syn. 1839. *Melanophora petrensis* C. Koch «Die Arachniden» VI, p. 89.
Vide: L. Koch «Die Arachn. Fam. der Drass.» p. 167.

♀ Barnafekete. Lábai vörösbarnásan feketék, az első lábpár czombja foltszerűen és tetemesen áttetsző.

Jellegek: A hátsó szemsor középsői közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz; ugyanesak a hátsó középsők nem nagyobbak a hátsó szélsőknél. A fejmell oly hosszú mint a IV lábpár szára és terde együttvéve. A tapogató sötétszínű. A második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságú; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél. Az állkapcsokon hosszú sertek.

Az alsó szemsor egyenes; középsői közös dudoron és két átmérőnyire a homlok szeletől, távolabb egymástól mint a nagyobb oldalszemektől; a hátsó sor egyenes, középsői közelebb az oldalszemekhez mint egymáshoz s kevéssel közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, szélességénél majdnem kétszer hosszabb terese, mely a nyelecske felé szívszerűen és bemélyedve határolt; e bemélyített térben egymás felett két megfordítva-szivalaku terese (széles felével a légzőrés felé), mely érintkezik; a felső tereseben egy sekély kivájás, az alsóban, mely a légzőresig terjed, két homoru bordácska, egy iker kivájást határol.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 6·7 »
II » . . . . . 6 »
III » . . . . . 6 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányát, mint késő nyári alakot, Alsó-Hámorból ismerem.

SPEC. 13. FAJ. PROSTHESIMA ALLIONICA. N. SP. ALLIONI GY. ALLION T.

(Allion, hegy Orsova mellett; jeles lelhely.)

(VII-dik tábla, 164, *a* szemcsoport, *b* ♂ tapogató oldalról, *c* nyavalának nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste sötét-szennyesvörösbarna; végteste sötét olajbarna. Lábai világos olajzöldek; az első két pár terde és szára füstös barna. A lábak karcsúk és rendkívül hosszúk, jelesen a negyedik pár kirívó. A szívalakú fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára *egymagában*. A mellvért szépen tojásdad, olajzöld. Az állkapcsok és az alajk olajzöldek.

A lábak czombrészökben erősödöttek, különben karcsúk; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizen, alul, két pár tüske; a második pár másodvégizen hasonlóképpen; szárán, alul, két erős serte a harmadik és negyedik lábpár szára, alul, több tüskével, másodvégize alul és oldalt tüskés.

A végtest keskeny, majdnem párhuzamos; a két alsó fonó hengeres, hosszúra fejlett, szembetünő, közel 1 $^m/_m$ hosszúságú.

A hátsó szemsor középsői nagyok, tojásdadok, hátul egymás felé dűlők s itt közelebbre egymáshoz, mint az alsó középsők szintén egymáshoz.

A tapogató hosszú, karcsú, eléggé bunkos; terde eléggé nyujtott, szára ennél nem rövidebb; külső oldalának a végén egy dudorral, mely hirtelenül egy finom tüskében végződik; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös, külső oldalán kissé kiszélelt; a csúcsa alatt egy, hegyével oldalt-kifelé kanyargó, sarló alakú, finom, hegyes nyujtványnyal; e nyujtvány barnavörösés.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·9 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 7,8 »
II » . . . . . 6 »
III » . . . . . 2 »
IV » . . . . . 9·5 »

Az igen feltünő, az egész nemben uralkodó habitustól elütő alak, Orsova mellett az Allion hegyen fordult elő csupán egy példányban, mely május végen ivarérett volt. Dr. Koch L. megjegyzése szerint is felette feltünő új faj.

SPEC. 14. FAJ. PROSTHESIMA TRAGICA. N. SP. SZOMORÚ GY. TRAUERNDE T.

(tragica = gyászos, szomoru; a szinről.)

(VII-dik tábla, 165, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Előteste sötét-vörösbarna; végteste olajbarna, durva, megfekvő szőrözettel. A lábak sötétvörösbarnák; az első pár czombja — töve felé — foltszerűen áttetsző; a második páré kevesbbé áttetsző, homályos hosszvonással.

A fejmell szivalakú: fejerésze csúcsosodó; a fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A mellvért körded, vörösbarnás, szőrös. Az állkapcsok benyomottak, nyujtottak, széleiken kissé világosodók; az alajk sötétebb, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét bőven éri.

A tapogató vaskos, czombja kissé dagadt, szőrözete sertetüskékkel elegyes; végize valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak czombrészökben vaskosak, végizeik a szárakhoz képest karcsúk; a két első pár szárán és másodvégizén semmi tüske; a harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske; a negyedik lábpárén, alúl, két pár hosszú tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított.

A szemek aprók; az alsó sor oldalszemei valamennyi között a legnagyobbak, tojásdadok, kifelé dűlők; az alsó- és hátsó középsők egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy terjedelmes, szélességénél hosszabb, a nyelecske felé kiszélelt, barna tércse, melynek közepén egy fényes, mozsártörő alakú lemez fekszik; e lemez hátsó vége alatt, a légzőrés felé egy csatornás benyomás látható, melytől jobbra-balra egy egy bordaszerű dudorodás kanyarodik felfelé.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 5 »

♂ Előttem ismeretlen.

E faj egyetlen példányát mint juniusi alakot az Orsova melletti «Graczka» völgyből ismerem. Dr. Koch L. is újnak mondja.

SPEC. 15. FAJ. PROSTHESIMA ACCEPTA N. SP. FOGADOTT GY. ANGENOMMENE T.

(accepta = elfogadott; a megkülönböztetés merészségére czéloz.)

(VII-dik tábla, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték)

♀ Előteste olajbarna; lábai olajzöldek; valamennyi szár sötétedő; a végtest fekete, olajbarna lehelettel.

A fejmell szívalakú, oly hosszú, mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A mellvért szívalakú, sötétolajbarna, szőrös. Az állkapcsok világos olajzöldek, benyomottak; az alajk valamivel sötétebb, nyelvalakú, az állkapcsok hosszának két harmadrészét éri. A tapogató világos-olajzöld, elálló-sertékkel elegyes gyér szőrözettel; végize alig rövidebb mint térde és szára együttvéve.

A lábak, jelesen czombrészökben, erősek; az elsődvégizek világos olajsárgák, karcsúk; az első pár szárán, alúl semmi tüske, másodvégizén, alúl, a tő közelében, egy tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárain és másodvégizein, alúl és oldalt több tüske. A végtest aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor módosan behajló, a két középsője kerek, oldalszemei szabálytalanok; a hátsó sor két középsője lapos, nagy, opalizáló, szabálytalan alakú, igen megközelített.

A zár igen feltünő alkotású: egy igen széles, a has elejét majdnem teljesen elboritó, vörösessárgás tércse, mely egy finom, vörösbarna szegély által bekeríttetik, s egy barna borda által két körded tercsére osztatik; e borda a légzőrés felett ketté válva, egy harántfekvő, kisebb, körded tércsét szegélyez.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 6·8 »
II » . . . . . 6 »
III » . . . . . 4·2 »
IV » . . . . . 8·8 »

Az egyetlen, igen csonka, de jellemző részeiben feltűnő példányt, Orsova mellett az Allion hegyen találtam. Juniusban ivarerett. Dr. Koch Lajos a faj ujságát elismerte. Megjegyezem, hogy e faj a Pr. Allionica fajhoz, melynek csak hímjét ismerem, nagyon közel áll; a különbség az első lábpár másodvégizén álló tüskékben fekszik.

SPEC. 16. FAJ. PROSTHESIMA NIGRITA. (FABR.). FEKETE GY. SCHWARZE T.

(niger = fekete; a színezetről.)

Syn. 1775. *Aranea nigrita* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.
Vide: THORELL «Remarks» p. 199.

♀ Előteste fekete; végteste fekete-fémfényű, szürkéssárga, rövid, egyszerű szőrökkel gyéren borítva; a két első lábpár vége sárga, a hátsó lábpároké vörösesbarna, a többi izület fekete.

Jellegei: A hátsó szemsor középsői oly nagyok mint az oldalszemek, valamivel közelebb egymáshoz, mint az alsó szemsor középsői szinten egymáshoz. A rágókon finom, hosszú sertek. A negyedik lábpár egy első végizzel hosszabb az első párnál. A fejmell oly hosszú, mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A lábakon semmi talpkefe.

Az alsó szemsor behajló, középszemei kerekek, oldalszemei kördedek és nagyobbak; a középszemek egy közös dudoron elhelyezve, alig szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemeket a középsőktől csak egy keskeny köz választja el; a hátsó szemsor egyenes, középszemei közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, kördedek, egymásra dülők, oldalszemei kerekek, dudorokon ülve ki- és hátrafelé tekintenek.

A zár egy szivalakú kis térese, a kimetszéssel a nyelecske felé fordítva — a két karajnak megfelelően két barázda nyomul be ∧ szerűen a légzőrés felől.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 7 »

♂ Előttem ismeretlen. Dr. Koch L. ki Orsováról említi («Drassiden» p. 179—182) a tapogatót így irja le «a második iz görbült, végen vastagodott, felületen a felső felen egy hosszú, felálló tüske, a végén két rövidebb tüske; a harmadik és negyedik iz egyenlő hosszuságú, az utóbbi külső oldalán egy fölfelé görbült nyujtványnyal». A mellékelt rajz szerint e nyujtvány hegyes; a nemzőszerv egy sarlóalaku finom embolust mutat, melylyel szemközt s részben alatta futva, két nyulánk, hegyes tartó fut.

Egyszer találta Frivaldszky János Pécs vidéken (Muz. gy.).

GEN. 10. NEM. GNAPHOSA. (LATR.).[1]

(γνάπτω = marczangolni; a támadás hevességéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIX. p. 134. (ad part.).
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 149.
(1867. Thysa KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges.» 1867. p. 607.)

A hátsó szemsor határozottan kihajló; a két sor oldalszemei mindig távolabb egymástól mint a két sor középsői szinten egymástól. A csípőköröm becsapóresének hátsó széle fogacsolt lemezzé kinyujtva (kivéve a Gnaphosa nocturna fajt, melynél egy vaskos foggá van alakitva). Az állkapcsok behorpasztottak. A has többnyire pikkelyekkel vagy ágas szőrökkel fedett. Két bordás köröm, semmi sámjaköröm; a talpkefe mindig megvan.

Sötét helyeken, mint pinczékben, kőrakásokban, moha alatt stb. élő, a világosságot kerülő alakok.

[1] Azelőtt a C. KOCH által felállitott Pythonissa, melyet THORELL id. h. a Latreille-féle régibb elnevezésre vezetett vissza.

SPEC. 1. FAJ. GNAPHOSA LUCIFUGA. (WALCK.). ÁLNOK MARÓPÓK. FALSCHE REISSSPINNE.

(lucifuga = fénykerülő; a tartózkodásról.)

Syn. 1802. *Aranea lucifuga* WALCKENAER «Faun. Par.» II, p. 222.

Vide: THORELL «Remarks» p. 187.

1867. Thysa pythonissaeformis KEMPELEN l. c. p. 607.[1]

♀ A fejmell igen sötét-vörösbarna, fénylő. A végtest fekete, nem fénylő. A lábak feketék, czombjaik, kisebb-nagyobb mértékben vörösbarnák vagy barnásvörösek.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei nem egyenlő nagyságúak, az oldalszemek nagyobbak. A fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel és szőrrel elegyesen fedett. A harmadik lábpár szára felületén semmi tüske.

A fejmell igen vaskos; széles, elől elkerekített fejjel, a homlok szélén egynehány sertével, a hátres előtt és mögött meglehetős szőrözettel; a hátréstől a lábak felé több barázda vonul s egy sekély csatorna, oldalt, a fej elválasztását is jelöli; oldalról tekintve, a hátvonal igen laposan ives, a hátgödrön túl hirtelen lecsapott, a fej elején kerekdeden lekonyuló. A mellvért paizsalaku, széles, rőtbarna, bozontosan szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál vastagabbak s ugyane lábpár első végizénél valamivel hosszabbak, tövükkel a homlok előtt és térdszerűen kiállva, függőlegesek. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, résüntösen-haránthenyomásuak, igen szélesek s közepök táján, kifele, sarokszerűen kiállók; végeikkel az alajk felett tetemesen összehajlók; az alajk nyelvalakú, közepe táján kissé hasas. A tapogató vaskos; czombize barnásvörös, a többi íze feketés; a végiz serteszerű szőrözettel és elegyesen néhány tüskével fegyverzett, oly hosszú, mint a terd és szárize együttvéve. A lábak vaskosak, végig durvánszőrösek, erős fegyverzettel; a czombok felülete 2 vagy több tüskével; a két első lábpár végize erős talpkefével; az első lábpár szára, alúl a vége felé, két tüskével, a másodvégize közepe táján, egy tüskével, vagy egy tüskepárral; a második pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alúl, három pár, oldalt három tüskével, a negyedik pár hasonlóképen; a harmadik pár szára, alul, három pár, oldalt három tüskével, másodvégize alul szintén három párral, oldalt és felül meg néhány tüskével; a negyedik lábpár hasonlóképen.

A végtest elől lapos-ivesen elvágott s valamivel keskenyebb mint felehosszán túl; hátul elkerekített, kiálló fonókkal; a hason két egyenközű hosszbarázda. Az alsó fonópár hengeralakú, hosszabb és vastagabb, a felső pár kissé csúcsosodó, vékonyabb. Az alsó szemsor igen csekely mértékben behajló, két középső szeme fekete (nappali), oldalszemei gyantasárgák (esteli), a középsők bőven szemátmérőnyire és távolabb egymástól mint az oldalszemektől, az oldalszemek kissé kördedek s oly távolságra állanak a homlok szélétől, mely nagyobb átmérőjük kétszeresének bőven megfelel; a hátsó sor erősen kihajló, középszemei laposak, tojásdadok, opalizálók, oldalszemei gyantasárgák, kerekek, a sor az alsónál sokkal hosszabb, középszemei kevesebb mint félátmérőnyire egymástól és két átmérőnyire az oldalszemektől; az alsó és hátsó középsők közötti tér megfelel annak, a mely a hátsó középsők és hátsó oldalszemek között létezik.

A zár az állat állapotjához képest kissé változó, de tércsője mindig tojásdad, néha kissé hasas; e tércse közepében, a nyelecske felől, egy sárgásvörös, nyelvalaku nyujtvány látható, mely haránthasadékkal s oldalt két sima, kolbászalaku lemez által határoltatik.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 18 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 7·2 »
I lábpár . . . . . 16 »
IV » . . . . . 17·8 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

Kisebb példányok gyakoriak.

♂ Kevéssel (néha sokkal) kisebb, karcsúbb végtesttel. Színezete a nőstényével azonos. A tapogató módosan fejlett, nem éppen feltünően vastagodott ivarszervvel; terd és szárize egyenlő hosszúságú; az utóbbi

[1] Lásd hátrább.

felülete végen és kissé kifelé-oldalt egy vaskos, a pikkely tövéhez alkalmazkodó hajlású körömforma tövissel fegyverzett; a pikkely kanálalakú, kefeszerűen tömött és durva szőrökkel borított; nemzőszerve kevéssé kidagadó, vörösbarna, közepén nyílt és hártyás, sárgásfehér; belső oldalán egy kardforma hegyes nyujtvány indul, mely a pikkely üregébe belefekve, a pikkely csúcsa alá ér.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 15·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell. . . . . 7 »
I lábpár . . . . . 18 »
IV » . . . . . 19 »

Noha igen kicsi; törzse csak 9 $^{m}/_{m}$.

Mint nyári alak nem ritka s leginkább a kőrakásokat kedveli, hol a legalsóbb kövek alá barlangot ás és beleszövi nagy csövét, mely hófehér. Meresz támadó, mely az erős bogarakat is könnyen legyőzi, a melyeknek maradványai azután igen bőven hevernek a tartózkodási hely közelében. Marása könnyen áthatol az emberi bőrön; hatása tompa, sajgó fájdalom s pl. a megmart ujjnak megmerevedéséből áll; az utóbbi tünet 24—36 órán át is eltart.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záháról, Parajdról, Balánbányáról, Tölgyesről és Szebenből (Sill Victor gyüjteményében); magyar részekből: Mehádiáról, Orsováról, S.-A.-Ujhelyről, Gyöngyösről, Pécs vidékéről (Muz. gy. különösen nagy példányok; gyüjtötték Frivaldszky és Pável).

SPEC. 2. FAJ. GNAPHOSA LUGUBRIS. (C. K.). GYÁSZOS M. TRAUERNDE R.

(lugubris = gyászos; a színről.)

Syn. 1839. *Pythonissa lugubris* C. KOCH «Die Arachn.» VI. p. 60.
Vide: L. KOCH «Die Ar. Fam. der Drass.» p. 8.
THORELL «Remarks» p. 190. (in § G. muscorum).

♀ Az előtest vörösbarnás. A végtest füstbarna. Lábai vörösesbe hajló füstbarnák.

Jellegek: Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél kevéssel nagyobbak (inkább csak tojásdad alakjuk következtében nagyobbak). A fejmell szélein finom párkány. A has pikkelyekkel borított.

A fejmell fejerésze szelesedett; az egész fejmell vaskos, laposan domború, legszéle egy finom, éles, kissé karimásan felhajló párkánynyal, a hátrész közepén inkább behorpasztás mint hátrés látható. A mellvért majdnem kerek, barna, eléggé szőrös. A rágók, elülről tekintve, tövüknél szelesebbek mint végöknél, oldalról tekintve körtealakúak, tövükkel csak módosan kidomborodók, különben sötétvörösbarnák, és erős, serteszerű szőrözetűek. Az állkapcsok sötét-vörösbarnák, végökön világosodók, szelesek és az alajk körül összehajlók, külső görbületok magasives ugy, hogy szélességök (együttvéve) ketszer akkora mint magasságuk; az alajk nyelvalakú, sötétvörösbarna, az állkapcsok hosszának közel $^{3}/_{4}$ részét éri el.

A tapogató vaskos, czombja terde és szára barnásvöröses; végize füstösödő, sertésen szőrös, közben, alúl, 2—3 tüskével, alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszúk, az első és második pár végizein erős talpkefe; a hátsó párokon a talpkefe gyenge. Az első lábpár szárán, alúl, a végen, egy kis tüske, másodvégizén, alúl, egy pár tüske; a második pár másodvégize tövén egy pár tüske; czombja felületén két hosszú sertetüske. A harmadik lábpár szárán, felül, egy tüske, külső oldalán négy tüske, — belső oldalán négy tüske, alúl három pár tüske, — terdize belső oldalán egy tüske; másodvégizén, alúl és felül három-három pár tüske. A végtest kissé lapított, hosszúkás, elöl kissé keskenyedő; hátúl elkerekített.

Az alsó szemsor kissé behajló, a hátsó módosan kihajló; az alsó sor középsői valamivel távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsöktől, szemátmérőnyire egymástól s valamivel közelebbre az oldalszemekhez; a hátsó sor középsői igen laposak, csúcsosan tojásdadok, csúcsos (hátsó) végökkel nagyon egy-

másfelé dülők, s alig saját, kisebb átmérőjök távolságára egymástól, — e sor oldalszemei annyira a sor középsőitől, mint az alsó közepsők a hátsó középsőktől.

A zár egy terjedelmes vörösbarna tércse, a légzőrés felé álló ékalakú, domborodó betéttel, mely a nyelecske irányában két vaskos ágra oszlik, — e két ág pedig egy kerek, tetemes dudort kerít be.

Mértékek, ♀ : Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár . . . . . 11 »
II » . . . . . 10·8 »
III » . . . . . 10 »
IV » . . . . . 13·7 »

♂ előttem ismeretlen.

E fajt egy példány után mint nyári alakot, a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegyről ismerem, hol kő alatt tartózkodott.

SPEC. 3. FAJ. GNAPHOSA SOROR. N. SP. TESTVÉR M. VERWANDTE R.

(soror = nővér; a G. lugubrishoz való rokonságról.)

(VII. tábla 169, *a* szemesoport, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Előteste sötét vörösbarna; lábai az előtestnél valamivel világosabbak; végteste barnás-szürkés, poros, nagyítás alatt apró, kásásan elhintett, barnás pontok tűnnek szembe. Nagy, erős alak.

A fejmell vaskos, szívalakú, fejlett fejrészszel, hosszabb mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve. A mellvért szélesen körded, sötetvörösbarna, szőrös. A rágók sötetvörösbarnák, vaskosak, az első lábpár másodvégízénél hosszabbak. Az állkapcsok és az alajk sötetvörösbarnák, együttvéve majdnem köridomot alkotnak; az alajk az állkapcsok hosszának három negyedrészét éleri. A tapogató vörösbarna, csúcsa sötétbarna és tömötten szőrös; a szár és végiz felületén, a szőrözet között, 2–3 tüske rejlik; a végiz olyan hosszú, mint a terd és szár együttvéve. A lábak erősek, aránylag kurták; az első pár másodvégízén, alúl, a közepetáján egy tüskepár; a szár fegyvertelen; a második lábpár szárán, alúl, a végén egy tüske (vagy pár?), másodvégízén egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és má-odvégízen, alúl, több tüske. A végtest hosszkörded, elég domború, sima; pikkelyei fürészesek.

Az alsó szemsor könnyeden behajló, a hátsó kihajló, az alsó sor középsői a szélsőknél kisebbek s valamivel távolabbra állanak egymástól mint a szelsőktől; a hátsó sor középsői szabálytalan alakuak, egymásfelé dülők, s közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó közepsők szinten egymáshoz; a hátsó oldalszemek távolabbra esnek az alsó oldalszemektől, mint a hátsó középsőktől.

A zár sötét vörösbarna, fénylő.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 14 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·3 »
I lábpár . . . . . 11 »
II » . . . . . 10 »
III » . . . . . 9·8 »
IV » . . . . . 12·5 »

♂ Ismeretlen.

Az egyetlen példányt Pável János gyüjté Budapest vidékén; e példány a M. Nemzeti Muzeum gyüjteményeben van leteve. — Dr. Koch L. e fajt elismeré s rokonságát is megerősité.

SPEC. 4. FAJ. GNAPHOSA FUMOSA ? (C. K.). FÜSTÖS M. RAUCHIGE R.

(fumosa = füstös; a színről.)

Syn. 1843. *Pythonissa fumosa* C. KOCH «Die Arachniden» X, p. 118.
Vide: THORELL «Remarks» p. 192.

♀ Előteste vörösesbarna, olajbarnás szőrözettel; a végtest olajbarna. Lábai világosabb olajbarnák, oldalaikon végig kormosodók.

Jellegek: A középszemek hátrafelé kissé szelesedő négyszögben; az alsó sor oldalszemei a középsőknél nagyobbak. A fejmell párkányszerű, keskeny szegelylyel (margine tenui Thorell, Randkante L. K.). Az első lábpárok szárain, alul, egy-egy tüske.

A fejmell szívalakú, fejerésze keskenyedő; oldalról tekintve hátvonala egyenes, vízszintes, hátul a nyelecskére lehajló. A mellvért körded, vörösbarnás, kevés szőrözettel. A rágók barnásvörösek, vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél alig hosszabbak, kevés serteszőrökkel; oldalról tekintve körtvealakúak, tövükkel erősen kidomborodók. Az állkapcsok világos barnásvörösek, végeik felé kissé világosodók, haránt behorpasztottak; az alajk majdnem körded egy állkapocs felnél nem keskenyebb s az állkapocs hosszának két harmadát bőven eléri, az állkapcsok által ( ) szerűen körülfogott.

A tapogató olajbarnás, végize alig valamit füstösödő, módosan szőrös, kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk és erősek, végeik karcsúk; az első és második pár szárán, alul, a vége belső oldalán egy-egy vékony tüske; a másodvégiz hossza közepének belső oldalán szintén egy tüske; a harmadik lábpár terde belső oldalán egy tüske, szárán, felül, egy tüske, mindenik oldalán két-két tüske, alul három pár tüske. A végtest kissé lapított, elől kissé keskenyedő, hátul elkerekített; ingödrei jól kivehetők. Az alsó szemsor könnyedén lehajló, középsői körülbelül három átmérőnyire a homlok szélétől, és egy átmérőnyire egymástól, az oldalszemektől pedig alig félátmérőnyire: az oldalszemek tojásdadok, a középsőknél nagyobbak; a hátsó sor erősen kihajló; a hátsó szemek meglehetősen egyenlő nagyságúak, a középsők laposak, közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A hátsó és alsó középsők által alkotott négyszeg hátul tágult ugyan, de a hátsó középsők közötti köz kisebb az alsók közötti köznél, ellenben a hátsó középsők nagyobbak az alsó középsőknél.

A zár egy ( ) szerű keret által kétfelől keritett vörösbarna térese, melyben a nyelecske felől egy barnássárga, nyelvalakú, kicsiny betét (nem hosszlemez) látható; a keretnek a légzőres felé álló végei dudorokká alakultak, fénylők.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 6 »
II » . . . . . 5·5 »
III » . . . . . 5·2 »
IV » . . . . . 6 »

♂ Előttem ismeretlen.

Ez érdekes fajt, melynek azonossága a C. Koch-féle «fumosa» alakkal még kétséges, melyet azonban példányom szerint úgy Dr. Thorell mint L. Koch is fenntartással «fumosá»nak mondtak, mint kora nyári alak a S.-A.-Ujhely melletti «Kopasz» hegy kövei alatt fordúl elő. Lábfegyverzete azonos a G. lapponum L. Koch fajéval, melytől azonban már a szemállás által is különbözik.

SPEC. 5. FAJ. GNAPHOSA DOLOSA. N. SP. CSALÉKONY M. TRÜGERISCHE R.

(dolosa = csalfa, csalékony; úgy az életmódra mint az alakrokonságra is céloz.)

(VII-dik tábla, 167, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja, *c* ♂ tapogatója oldalról, *d* ugyanannak nemzőszerve alúlról, *e* mérték.)

♀ Előteste sötétebb-, lábai világosabb szennyes-barnássárgák; végteste olajbarna; a fonók világosabb barnás-sárgák. A fejmell a szemek táján sötétedő.

A fejmell laposan domború, szélesen szívalakú, oly hosszú mint a negyedik lábpár térde és szára együttvéve; felületén gyéren elszórt fekete szőrökkel. A mellvért körded, vörösbarna, szőrös. A rágók erősek, vörösbarnák, hosszú, erős, előre álló, sötét sertékkel gazdagon rakottak. Az állkapcsok vörösbarnák, benyomottak, harapófogó formán összehajlók, világos vörösbarnák, legvégökön kissé világosodók; az alajk sötétebb, tojásdad, széles, az állkapcsok hosszának háromnegyedrészét bőven eléri. A tapogató vaskos, durva; czombrésze felületén néhány felálló, görbült, fekete tüskével, egyébként sertés-szőrös. A lábak elég hosszúk és erősek, gyéren és elálló szőrökkel ellátottak; az első pár szárán semmi tüske, másodvégizén, alúl, a belső oldalon egy tüske; a második lábpár szárán, alúl néha semmi tüske, néha két tüske egymás mögött; másodvégizén néha egy tüske, néha egy tüskepár; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alúl és oldalt is több hosszú tüske. A két első pár elsődvégizén egy erős talpkefe, mely a másodvégizre is átmegyen. A végtest kissé lapított, szélesedő, alúl-felül gyéren szőrös.

Az alsó szemsor módosan behajló, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor középsői kisebbek és távolabbra állanak egymástól mint az oldalszemektől; a hátsó sor középsői mandulaalakúak, csúcsos végökkel egymásra dűlők, sokkal közelebbre esnek egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz; a hátsó sor oldalszemei két átmérőnyire esnek e sor középsőitől.

A zár aránylag kicsiny, bajosan leirható. (Lásd rajz.)

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·8 »
I lábpár . . . . . 12 »
II » . . . . . 11·3 »
III » . . . . . 9·6 »
IV » . . . . . 15·5 »

♂ Alig kisebb, egészben véve sötétebb; fejmelle vörösbarna. A tapogató módosan bunkós; térde alig hosszabb a szárnál, a szár külső oldalának végén egy erős, kurta, kissé görbült, sötét körömn; a czomb felületén két felálló sertetüske; a pikkely kanálalaku, szőrözete durva; nemzőszerve, alulról tekin've, egy sárgás gyüjtőt mutat, a mely, a pikkely csucsa alatt, egy kis dudort visel, a belső oldalon egy vörösbarna lemez fekszik, mely a pikkely csúcsa alatt egy könnyedén hajlott, hegyes nyujtványban végződik.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·2 »

E faj, nagyságra nézve, igen változékony, törzshossza 6—10 $^{m}/_{m}$ között ingadozik; de a jellemző jegyek, jelesen az ivarszervek, mindig azonosok maradnak.

E fajt mint juniusi alakot Orsova körül leginkább lehullott levelek alatt és kövek között gyüjtöttem. Dr. Koch Lajos elismerte s kiemeli a G. lucifugával való közeli rokonságát is.

SPEC. 6. FAJ. GNAPHOSA LEPORINA. (L. K.). CSINOS MARÓPÓK. HUBSCHE R.

(leporina = nyulszerű; a színről.)

Syn. Phytonissa leporina L. Koch «Die Drassiden» p. 27.
Vide: Thorell «Remarks» p. 193.

♀ Előteste sárgabarna, hálószerű fekete rajzzal, a fej beigtatása helyén két előrefelé szétágazó fekete folttal és fekete szegélyvonallal; végteste szürkésbarna pikkelyszőrökkel borítva, ezek között elálló fekete sertékkel; lábai sárgabarnák, a fejmellnél világosabbak, gyéren szőrösek, az első két pár végizein talpkefével.

Jellegei: A végtest pikkelyszőrökkel borítva; az alsó szemsor oldalszemei nagyobbak; a negyedik lábpár másodvégizével hosszabb az elsőnél, a második és harmadik lábpár egyenlő hosszúságu; a két előlábpár szárán, alúl, egy tüske.

A fejmell hosszabb mint a negyedik lábpár terd és szárize együttvéve. A mellvért tojásdad, hátul csucsos, szőrökkel és hosszabb sertékkel boritva, sötet sárgabarna. A rágók feketebarnák, oly hosszuk mint az első lábpár végize, oly vastagok mint e láb czombja, tövükkel terdszerűen kiállók, sok erős sertével boritottak. Az állkapcsok sötet-vörösbarnák, elől sárgásfehéren szegélyezve, az alajkra hajlók, kivül elkerekitve, közepen melyen behorpasztva; az alajk $^1/_3$-dal rövidebb, elől igen keskeny, elkerekitett. A végtest elől elmetszett, hátul elkerekitett, felehosszában legszélesebb.

Az alsó szemsor behajló, a közepszemek kerekek s szemátmerőnyire egymástól, az oldalszemek tojásdadok s a közepsőktől csak egy keskeny köz által elválasztva. A hátsó szemsor kihajló, középszemei tojásdadok, közelebb egymáshoz mint az alsók szintén egymáshoz, ezektől oly távolságra mint az oldalszemektől.

A zár egy szabályos, tojásdad tercse, hegyesebb végével a légzőrésnek állva, közepen egy mély bevágásu, szivalaku melyedes, e bevágásnak megfelelő, cserepzsindely módra egymásra boritott, két nyelvalaku lemezzel.

Mértékek, ♀: Fejmell . . . . . 4 $^{m}/_{m}$
I lábpar . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 10 »

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Seidlitz fedezte fel Erdelyben (alkalmasint N.-Szeben videken), Dr. Koch i. h. leirta. Peldanyokat nem láttam.

SPEC. 7. FAJ. GNAPHOSA BICOLOR. (HAHN). KÉTSZINŰ M. ZWEIFARBIGE R.

(bicolor = kétszinü; a lábak elülső szinéről.)

Syn. 1831. *Drassus bicolor* HAHN «Die Arachn.» I. p. 123.
Vide: THORELL «Remarks» p. 191.

♀ Előteste barnasvoros. Végteste olajbarna. Lábai elenken sárgásvöröses czombokkal es vörosbarna vegekkel.

Jellegei: Az alsó szemsor oldalszemei a közepsőknél nagyobbak; a fejmell széle karimás. A has pikkelyekkel fedett. Az első és második lábpár mind két végizén a talpkefe megvan, ugyane párok szárán, alul, csak egy egy tüske (?). A második lábpár másodizével hosszabb az elsőnél.

A fejmell barnásvörös, a hátrés táján kissé sötétedő; fejerésze tompán elkerekitett; az egész gyéren szőrös, fénylő; a hátrés előtt egy sekély behorpasztás látható s a réstől a lábak felé minden oldalon két két sekély barázda látható; a szélek karimája keskeny, durva. A mellvért majdnem kerek, barnás vörös, bőven szőrös, fénylő. A rágók vörösbarnák, rövidek és vaskosak, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak s valamivel rövidebbek, mint ugyane lábpár első végize, tövükkel kis mértékben kiállók és bőven szőrösek. Az állkapcsok sárgásvörösek, haránt benyomásuak és felholdszerűen egymás felé hajlók; az alajk vörösbarna, szeles, hasas, elől elvágott. A tapogató sárgásvörös, végize kissé barnuló, bőven szőrös es valamivel hosszabb mint a terd es szár együttvéve. A lábak ketszinűek; a czombok és részben a terdek is elenken sárgásvörösek, a többi iz — különösen a két első páre — vörösbarna; a két első lábpár szárán, alul 1 vagy 2 tüske,* ugyane párok másodvégizein egy-egy tüskepar s a talpkefe az elsőkről ezekre is átmegyen; a két hátsó lábpár szárain, alul 3—3 pár tüske, a másodvégizen több tüske; az I. II és IV pár czombján, felül három három — a III-dik páren több tüske.

A végtest olajbarna, hosszkörded; a fonók alóla kevesse kiállók, rovidek, világosabb-olajbarnások.

* Példányomon a két első pár ballábain a szárak alján 2—2, a jobb lábakon egy-egy tüske; Dr. Koch L. «Die Ar. Fam. der Drassiden» és Thorell tanár csak egy-egyet mondanak.

Az alsó szemsor alig behajló, közepsői kisebbek, feketék (nappaliak) az oldalszemek nagyobbak tojásdadok, opalizálók (éjjeliek), a szemek egyenlő távolságra egymástól, mely kisebb egy közepszem átmérőjénél; a sor bőven egy oldalszem átmérőnyire a homlok széletől; a hátsó sor módosan kihajló, szemei opalizálók (éjjeliek), közepsői szabálytalan köridomuak s nem állanak távolabbra egymástól mint az alsó középsők szinten egymástól; az oldalszemek a középsőktől bőven kétszer oly távolra esnek mint az utóbbiak egymástól.

A zár szövevényes; terjedelmes sárgás tercsje köröskörül csatornás, fenylő s keretet képezi egy nyelvalakú középső csatornának, melynek szélei barnások; belseje haránttrovátkos; vége a legzőrést megközelíti.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 9·5 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 4.

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányát nyár derekán Alsó-Hámorban (Borsod) találtam egy kő alatt, hol lencse alaku, 7 $^{m}/_{m}$ átmérőjű peteburkát őrzé; a peteburok fehér s oly finom szövetű, hogy a petek láthatók.

SPEC. 8. FAJ. GNAPHOSA SUSPECTA. N. SP. GYANUS M. VERDÄCHTIGE R.

(suspecta = gyanuba fogott; alakrokonságra céloz.)

(VII-dik tábla, 168, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ A fejmell vörösesbarna, szürkés szőrözettel; a lábak sárgásbarnák, vöröses lehelettel; a vegtest olajbarna, poros kinezésű. A fejmell szivalaku, kissé szélesedett fejrészszel s valamivel hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve. A mellvért körded, szőrös, sárgásbarna. A rágók arányosak, tövükkel térdszerűen kiállók, vörösbarnák, keves serteszerű, elálló szőrözettel. Az állkapcsok sárgásbarnák, A tapogató vaskos, csücsa sötétedő, szára és végize kisse vastagodott; végize valamivel rövidebb mint térde es szára együttveve. A lábak erősek; az első pár másodvégizén, alúl, a közepe felett, egy hosszú tüskepár, e pár szára fegyvertelen; a második pár szárán, alúl a legvégen egy — másodvégizen, alúl, szinten egy tüskepár; a harmadik és negyedik páron a száron es végizen, alul és oldalt több hosszú tüske. A végtest szélesen körded, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor majdnem egyenes, közepsői a szelsőknel kisebbek, valamennyi szem kerek; a hátsó sor kihajló, két közepsője tojásdad, csücsával egymásfelé dűlő s közelebb egymáshoz, mint az alsó közepsők szintén egymáshoz.

A zár egy szélességénel hosszabb tércse, mely a nyelecske felé módosan kivágott, e tércsében egy melyen szivalakra kivágott nyílás fekszik, a kivágást képező beteten egy kis dudor látható.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 7 »
II » . . . . . 6·7 »
III » . . . . . 6 »
IV » . . . . . 9·8 »

♂ Előttem ismeretlen.

E fajt Orsova mellett és S.-A.-Ujhelyen kövek alatt gyujtottem, hol junius havában már selymes, fehér peteburkát őrzé. Eredetileg a C. Koch-fele Gnaph. fumosa fajjal azonosnak tartottam. Dr. Koch Lajos azonban az imént emlitett faj iránt meg nem jött tisztába s a mienket, a melyet itt leirtam, ujnak veli.

SPEC. 9. FAJ. GNAPHOSA MOLESTA. N. SP. BAJOS M. SCHWIERIGE R.

(molesta = terhes, kellemetlen; a megkülönböztetés nehézségé ől.)

(VII. tábla, 170, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♂ Előteste szennyes-vörösesbarna; lábai czombrészökben vöröses barnasárgák-világosak, a többi iz sötét vörösbarna; végteste olajzöld.

A fejmell vaskos, szivalaku, keves szőrrel fedett; szele meglehetősen széles, feketés, karimás párkánynyal. A mellvért szélesen körded, világos-vörösbarna, gyéren szőrös. A rágók sötétvörösbarnák, erősek, nem hosszuk, tövükkel térdszerűen kiállók, sok erős, felálló sertével rakottak. Az állkapcsok világos-vörösbarnák, végeik kissé világosodók, az alajkkal együtt körformát alakitanak; az alajk nyelvalaku, tövén keskenyebb mint a közepén, az állkapcsoknál sötetebb s ezek hosszának két harmadrészét bőven túléri. A lábak arányosak, elég erősek; az első és második pár szárán, alul, a legvégének belső oldalán egy tüske; másodvégizen, alul, a közeptájon egy tüskepár. A harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvegizén, alul és oldalt több hosszu tüske. A végtest módosan szőrös, hosszukás, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor behajló, a hátsó kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak s e középsőkhöz sokkal közelebbre, mint a középsők egymáshoz; a hátsó sor középsői tojásdadok, egymásfele dűlők, hosszabbik átmerőjök nem nagyobb ugyan e sor oldalszemeinek az átmerőjénél; a hátsó sor oldalszemei bőven másfel átmerőnyire a középsőktől, e középsők közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szinten egymáshoz.

A zár egy szivalaku, mélyen kivágott vájás, a kivágásnak megfelelő rész nyelvalaku, lemezszerű, világos, — csúcsán kissé barnult, alatta, a kivájásban két buzaszemalaku, hosszbenyomású dudor látható.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 8·5 »
II » . . . . . 7·5 »
III » . . . . . 7 »
IV » . . . . . 11 »

♂ Ismeretlen. (Neha kisebb, törzs: 7·5 $^{m}/_{m}$.)

E faj a G. suspecta H. O. fajhoz igen közel áll s ettől leginkább nemzőszerve által különbözik. Mint májusi alakot csupán csak két peldányát gyüjtöttem Orsova körül, kövek alatt. Dr. Koch Lajos a faj ujvoltát megerősite.

SPEC. 10. FAJ. GNAPHOSA OPACA. N. SP. KOMOR M. MATTE R.

(opaca = árnyékolt, fénytelen; a színezetről.)

(VII. tábla, 171, *a* szemállás, *b* ♂ tapogatója oldalról, *c* ugyanannak nemzőszerve alulról, *d* mérték.)

♂ Előteste sötét, szennyes-sárgásbarna; lábai olajzöldek; végteste olajbarna. Kis alak.

Fejmelle szivalaku, módosan szőrös, finom, keskeny, szélein kissé ripacsos, karimaszerű, varránynyal. A mellvért barnás-olajzöld, kevés szőrrel. A rágók eléggé vaskosak, olajbarnások, körmük kissé vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, igen kevés sertevel ellátott. Az állkapcsok az alajkhoz képest igen szélesek, evvel együtt majdnem köridomuak, tetemesen haránt benyomottak, olajzöldesek, világosak. Az alajk nyelvalaku, aránylag keskeny, az állkapcsok hosszának kétharmadrészét bőven eléri. A lábak elég erősek, hosszuk, végizeik karcsuk, szőrözetők feltünően durva: az első pár szárán, alul a végén egy pár, a közepén ismét egy pár tüske, — másodvégizén, alul, egy tüskepar; a második lábpáron hasonlóképen; a két

hátsó lábpár szárán és másodvégizén, alúl és oldalt több tüske, melyek különösen a negyedik pár másodvégize végén pereszlen formára rendezettek. A végtest kicsiny, csúcsosan tojásdad.

A szemek közzül a hátsó sor középsői nem tojásdadok, de laposak és megközelítettek s az alsó sor középsőivel majdnem derék négyszögben állanak, mely szélességénél csak kevéssel magasabb. A hátsó sor erősen kihajló, az alsó egyenes, oldalszemei nagyobbak.

A tapogató elég erős és bunkós; térde vastagságánál valamivel hosszabb, szára a térdnél rövidebb, külső oldalának a végén egy vaskos, farkasfülforma nyujtványban végződő; pikkelye kanálalakú, eléggé szőrös; nemzőszerve, alúlról tekintve egy egyszerű, terjedelmes, világos gyűjtőt mutat, mely belső szélén, a pikkely szélén kissé túlterjed s a pikkely csúcsa alatt, külfelől egy világosszinű, ujforma nyujtványt visel, belfelől egy karcsú, vörösesbarna serteszerű tüskét bocsát, mely a pikkely belső szélehez alkalmazkodva, annak csúcsát eléri.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
II » . . . . . 5 »
III » . . . . . 4·2 »
IV » . . . . . 6·2 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányát e fajnak mint juniusi alakot S.-A.-Ujhelyen, a «Kopaszhegy» kövei alól szedtem ki. A faj ujvoltát Dr. Thorell és Dr. Koch Lajos elismerték.

SPEC. II. FAJ. GNAPHOSA FALLAX. N. SP. FURA M. VERSCHLAGENE R.

(fallax = csaló, furfangos; az életmódra czéloz.)

(VIII. tábla, 173, *a* szemállás, *b* ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Előteste szennyes-vörösesbe húzó olajbarnás, lábai világosabbak; végteste olajbarna, poros kinézésű szőrözettel.

Fejmelle szivalakú, elég vaskos fejjel, kevés, porszürkés szőrözettel. A mellvért szélesen körded, barna, gyéren, kurtán szőrös. A rágók vaskosak, barnavörösesek, csipőkörmük vöröslő, tövük térdszerűen kiálló, szőrözetük gyér, serteszerű, nem feltünő. Az állkapcsok sárgásbarnák, egymásfele hajlók, szélesek; az alajk sötétebb, nyelvalaku, széles, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató czombja olajsárgás, vége kissé vöröslő; végize eléggé szőrös, oly hosszu, mint a térd és szár együttvéve. A lábak meglehetősen vaskosak, durván szőrösek; az első pár szárán, alúl, a legvégen egy gyenge tüske; másodvégizén, alúl a közepén egy tüskepár. A második lábpár szárán, alúl, a legvégén egy tüskepár; másodvégizén alúl, a közepe táján szintén egy tüskepár. A harmadik és negyedik pár szárán és másodvégizen, alúl és oldalt több tüske. A végtest hosszukás, kissé lapított.

Az alsó szemsor behajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó szemsor erősen kihajló, középsői tojásdadok, kicsinyek, egymásfelé dülők, igen közel egymáshoz; az alsó és hátsó középsők közötti távolság sokkal kisebb annál, a mely a két sor oldalszemei között létezik.

A zár felső fele egy szivalakú kivájás, melynek kivágását voltaképen egy vöröslő kis dudor képezi; alsó felét két, a vége felé sötétlő, elkerekitett lapos lemez fogja körül; e lemezek nem érnek össze.

Mértekek, ♀: Törzs . . . . . 5·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 5 »
II » . . . . . 4·5 »

III lábpár . . . . . 4·2 $^{m}/_{m}$
IV » . . . . . 6·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

E fajnak csupán két példányát ismerem; az egyik Orsován került május végén, a másik S.-A.-Ujhelyen (a «Kopaszon») juniusban. Mind a két helyiségen kövek alatt találtam. Dr. Koch L. e fajt ujnak ismerte el.

SPEC. 12. FAJ. GNAPHOSA EXORNATA. (C. K.). DÍSZES M. SCHÖNE R.

(exornare = feldiszíteni; a bronszszínre és a fonók melletti fekete díszre vonatkozik.)

Syn. 1839. *Pythonissa exornata* C. Koch «Die Arachnid.» VI. p. 63.
Vide: THORELL «Remarks» p. 502.

♀ Porszürke; vörösbarnásan áttetsző előtesttel és lábakkal. A fonók felett — a végtest végének két oldalán — két-két fekete pont.

Jellegei: Az első két lábpár másodvégizein két-két tüske. A két szemsor majdnem egyenes, valamennyi oldalszem nagyobb valamennyi középsőnél; a hátsó szemsor oldalszemei nem távolabb a középsőktől mint ezek egymástól.

Karcsú, kissé hosszulábú alak. A fejmell szivalakú, kissé csücsosodó, porszürke pikkelyek- és szőrökkel borított, ezek alatt vörösbarna. A mellvért szivalakú vörösbarnás, böven, szürkésen szőrös. A rágók vaskosak, vörösbarnások, böven sertések, az első lábpár első végizénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak. Az állkapcsok sárgásvörösek, világosodó szélekkel, alig behorpasztottak s módosan egymásra hajlók; az alajk sötétebb, széles, hasas, elől elkerekített. A tapogató sárgásvörös, elálló feketés sertékkel elegyesen szőrös, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak vörösbarnások, karcsúk, elégge szőrösek, a czombok felületén két-két sertetüske, a harmadik páron több; az első két szár másodvégizén, alul két két tüske; az első lápár szárán, alul egy tüske, a másodikon három-három hosszú sertetüske; a két hátsó labpár szárai és másodvégizei körüskörül több tüskével. A végtest, elől, ivesen elvágott, különben hossztojásdad, módosan kiálló fonókkal; porszürke, pikkelyekkel és szőrökkel elegyesen borított. A fonók közvetlen közeleben két oldalt négy bársonyfekete, apró, hosszukás foltocska áll.

Valamennyi szem sötétes színű. Az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői valamivel kisebbek, szemátmérőnyire egymástól, az oldalszemekhez még közelebb állva; a hátsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei valamivel nagyobbak, valamennyi szem egyenlő távolságra egymástól, mely alig egy középszemátmérőnyi; a hátsó és alsó középsők közötti távolság háromszorosánál is több mint az, a mely a hátsó középsőket, a hátsó oldalszemektől elválasztja.

A zár egy barnás-vörös, kerek tércse, egy ásó alaku betettel, melynek kerülete csatornás.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpar . . . . . 8·5 »
IV » . . . . . 9·2 »

A lábak hosszaránya: 4, 1, 2, 3.

♂ Kicsiny, karcsú, hosszulábú, kisse lelapitott előtesttel. Színezete talál a nőstényével. A tapogató tetemesen bunkósodott; szárize a terdiznel rövidebb, vastagodott, felső széléből egy vörösbarna, fénylő, széles és lapos nyujtványt bocsát, mely a pikkelytő domborúságához alkalmazkodva, oldalt — kifelé irányul, a végén elkerekített, alsó oldalán egy felhajló kis csucsba kifutó; a nemzőszerv jól kidagadó, sárgás gyüjtőből áll, melynek külső oldalán egy kigyózó, barnás csik látható, felső végen pedig egy sötét-vörösbarna, rövid, kissé csavart és görbe, hegyes köröm látható.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 9 »

Faunánk jellegére nézve a legkiválóbb alakok közzé tartozik, a mennyiben t. i. eddig csak a Saharából, Görögországból és a legujabb időben Del-Tirolból (Merán) lett ismeretes.

Ismerem Orsováról és Báziásról; mindket helyen mint nyari alak leginkább verőfényes helyeken, lehullott levelek és növényszárak között tartózkodik. Rendkivül gyors alak, mely bajosan fogható, mert szine és gyorsasága egyiránt előnyére szolgálnak a gyors eltünesnek.

SPEC. 13. FAJ. GNAPHOSA MONTANA. (L. K.). HEGYI MARÓPÓK. BERG R.

(montana = hegyi; a tartózkodásról.)

Syn. 1866. *Pythonissa montana* L. KOCH «Die Arachn. Fam. d. Drassiden»
Vide: THORELL «Remarks» p. 188, 190.

♀ Előteste sötet vörösbarna, fekete szegélyvonallal; a szemek táján feketebarna, a fejrész közepén egy, a beigtatás táján két fekete folt, végteste fekete alapon sárgabarna pikkelyszőrökkel fedett; a lábak sötet vörösbarnák, a czombokon világosabb folttal.

Jellegei: Az alsó szemsor szemei egyenlők; a fejmell párkányos szélekkel; az előlábpárok szárain, alul, egy tüskepár; a harmadik lábpár szára tüskés. Hat fonó; az alsó pár a leghosszabb. A két előlábpár végizein talpkefe.

Mértékek: ♀ Fejmell . . . . . 6 $^{m}/_{m}$
I lábpár . . . . . 12·5 »
IV » . . . . . 14·5 »

♂ Ismeretlen.

E pókot Dr. Koch L. i. h. a bajor havasokból s a frank Júrából ismertette. Dr. Zimmermann (Limburg) a magyar Tátrából kapta s Dr. Koch által meghatároztatta. Példányt nem láttam.

SPEC. 14. FAJ. GNAPHOSA NOCTURNA. (LIN.). ÉJJELI M. NACHT R.

(nocturna = éjjeli, éjjeljáró; az életmódról.)

Syn. 1758. *Aranea nocturna* LINNÉ «Syst. Nat.» Ed. X, p. 621.
Vide: THORELL «Remarks» p. 199 et 567.

♀ Fekete. Előteste aranysárgás, selymesen fénylő, ágas pikkelyekkel borított. Végteste felületének elején egy aranysárgás félhold, közepe táján és a test vége felé egy egy pár aranysárgás folt[1]; a has aranysárgás, feketével elegyes. Lábai vörösbarnák, néha világosabb csipőkkel és vegekkel. Kis alak, melyet az adott jellegek is már eléggé ismertetnek.

A fejmell csucsosan-szívalakú, pikkelyfedezete között gyeren álló fekete szőrökkel. A mellvért szívalaku, vörös-barna, néha világosodó, szőrös. A rágók rövidek, világos vörösbarnák, az első lábpár czombjá-

[1] LINNÉ az Aranea nocturnáról azt mondja: «abdomine nigro punctis *duobus* albis basi lunula alba» a mi ellentétben van a fennemlített „*négy*" ponttal. MENGE (Preussische Spinnen p. 314 és 317, Pl. 56, tab. 181 és 182) kimutatja, hogy a Gnaphosa nocturna LINNÉ nem csak a két pont hanem egyebek által is különbözik a négy pontos alaktól, mely szerinte azonos a Pythonissa maculata C. KOCH (Die Arachniden VI, p. 61 fig. 474, 475) alakjával. Megjegyezem tehát hogy az általam tárgyalt négy pontos alakot THORELL auctoritására támaszkodva nevezem Gnaph. nocturna LINNÉ, annyival is inkább, mert példányom THORELL tanár revisiójában részesült s a MENGE munkálata akkor már ki volt adva; a vitás kérdés eldöntése nem tartozik reám.

nál sokkal vékonyabbak és ugyan e lábpár első végizenel rövidebbek. Az állkapcsok barnásvörösek elmosódva-világosabb végekkel, a nyelvalakú, hasasan-széles alajk felett egészen összehajlók. A tapogatók vörösbarnák, czombjuk kissé világosodó, minden ízen gyéren álló, hosszu szőrözettel; a végiz vékonyodó, csúcsos, valamivel rövidebb mint a terd és a szár együttvéve. A lábak czomb és szárrészökben erősek, végig hosszú szőrökkel ellátottak, erős fegyverzetűek; az első lábpár szára, alul, három pár tüskével, másodvégize négy tüskével; a második pár hasonlóképen. A végtest rendesen kissé lelaptott, majdnem párhuzamos oldalakkal (terhes állapotban hengerded), a fennt jelzett rajzzal; a fonók hengerdedek, feketések, a felső pár nem hosszabb az alsónál; de, domborodáson állva, az alsó felett kiáll.

Mind a két szemsor majdnem egyenes s a homlok szeletől oly távolságra, mely a két szemsor magasságánál alig csekélyebb; az alsó sor alig észrevehetőleg behajló, középszemei kisebbek, valamennyi szeme egyenlő távolságra, mely egy kisebb szem átmerőnel csekelyebb; a hátsó sor majdnem egyenes, középszemei valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől: a két sor középsői közötti távolság alig csekélyebb annál a mely a két sor oldalszemei között letezik.

A zár egy vörösbarna, majdnem kerek tércse, közepen egy kerek kivájással, mely oldalról két sötetebb ( ) szerü lemez közze foglaltatik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
Fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV » . . . . . 6·8 »

♂ Kisebb karcsúbb. Szinezete a nőstényével megegyezik. Tapogatója vaskos, elegge bunkós; czombresze semmi nyujtványnyal vagy foggal, terd és szárize igen rövidek, az utóbbi hosszú, elálló sertekkel; pikkelye kanálalaku, sötetbarna, sárgás szőrözettel: nemzőszerve egy módosan kidagadó, előre nyitott gyüjtő, oldalról tekintve a pikkely csúcsa alatt egy le- és kissé hátrafelé irányozott rövid és gyenge, ujjalakú nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
(Példányom lábai csonkák.)

Rendkivül gyors és nehezen fogható nyári alak, mely különösen a verőfényen heverő fatonkok kerge alatt szeret tartózkodni. Pikkelyzete igen könnyen leválik és sertetlen állapotban ritkán kapható. Lencse alaku petéburka 6 $^{m}/_{m}$ átmerő mellett hófehér.

Ismerem, erdélyi reszékből: Kolozsvárról és Nagy-Szebenből (Sill V. gyüjtemenyeben); magyar reszekből: Pancsováról és Orsováról. Az utóbbi helyről Dr. Koch L. is ismertette.

SPEC. 15. FAJ. GNAPHOSA SCHUSZTERI. N. SP. SCHUSZTER M. SCHUSZTER K.

(SCHUSZTER KÁROLY jeles gyüjtő tiszteletére.)

(VIII. tábla, 172, *a* szemállás, *b* rágó, *c* ♀ zárja, *d* ♂ tapogató oldalról, *e* ugyanannak nemzőszerve alúlról, *f* mérték.)

♀ Előteste tiszta fekete, sárgásfehér, átlaszfényü boritekkal, mely agaspikkelyekből áll: a végtest fekete, sárgással elegyes, elején egy felholdalakú folttal, a második ingódörpár táján két petytyel, a fonók felett ismét két petytyel, — a felhold és a pettyek sárgásfehérek, átlaszfényüek. A lábak czombjai barnásfeketék, a többi ize élénksárga. A rágók becsapó resének belső felen a fogacsolt lemez helyett egy vaskos, tompa, dudorszerü fog.

A fejmell szivalaku, fejeresze tetemesen keskenyedve-csucsusodott. A mellvert csúcsosan tojásdad, szurokbarna, kevéssé szőrös. A rágók barnák, simán-fényesek, oldalról tekintve kórtealakúak, tövükkel térdszerűen kiállók, gyéren álló, gyenge szőrözettel. Az állkapcsok szennyes barnássárgák, szélesek, egymásfele hajlók, benyomottak, külső szeleiken egy könyökszerü sarokkal ellátottak; az alajk nyelvalaku, elegge

szeles, az állkapcsok hosszának két harmadreszét alig éri el. A lábak karcsúk, hosszúk, czombreszökben erősödöttek; az első pár szára kissé füstös, alúl három pár hosszú, gyenge tüskével, végize sárga, a másodvégizen, alúl, a legvégén egy finom tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizen alúl és oldalt néhány karcsú tüske. A végtest hosszúkás, kissé lapított. Az alsó szemsor igen módosan behajló, oldalszemei nagyobbak, a hátsó sor egyenes, középszemei hosszúkások, hosszabb tengelyökkel harántfekvők; a két sor oldalszemei közötti távolság kevéssel nagyobb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között létezik.

A zár egy igen élesszélű, közel félkör alaku kivájás, melybe a nyelecske felől egy osztó lemez mélyen benyomúl; az osztó lemez a csúcsa felé kitágult, elkerekített.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 5·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·7 »
II » . . . . . 4·8 »
III » . . . . . 4·9 »
IV » . . . . . 7·4 »

♂ Kisebb, sokkal karcsúbb, a végtest foltjai igen terjedelmesek. Tapogatója sötét szinü, elégge vaskos; térdize vastagságánál kevéssel hosszabb, szárize a térdnél rövidebb; hosszú, elálló szőrökkel; pikkelye kanálalakú, szőrös, külső oldaláról tekintve a pikkely csúcsa alól egy kis dudor áll ki, mely, alúlról tekintve, a sima, világos gyüjtő csavaros nyujtványa végének bizonyúl.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 4·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
II » . . . . . 4·8 »
III » . . . . . 4·6 »
IV » . . . . . 6·5 »

Néhány példányát e szép póknak Orsován gyüjtöttem. Juniusban ivarretett. Szárazon fekvő kőhalmazokban tartózkodik; e pókok roppant sebes futással menekülnek, úgy, hogy sértetlen példányok szerzése igen bajos. Legközelebbi rokona a G. maculata (Lin.). Az itt leirt fajt Dr. Koch L. is ujnak ismerte fel.

GEN. ?. NEM. THYSA. KEMPELEN.

Θύσαι = bacchansnők; a pinczére mint lelhelyre czéloz.)

Syn. 1867. KEMPELEN «Verh. d. zool.-bot. Ges. in Wien» p. 607.
Vide: THORELL «On Europ. Sp.» p. 151.
=Gnaphosa (LATREILLE).

Az 1867-dik ev óta e hat szemü nem, és illetőleg Thysa pythonissaeformis KEMP. nevü faj, sorra járja a rendszerező araneologiai irodalmat, ugy azonban, hogy minden ovatosabb iro, a hatszeműség daczára is, kisebb nagyobb mértékben kétséget táplált jogosultsága iránt. Igy tett THORELL i. h., igy BERTKAU s mások is.

KEMPELEN-nek i. h. megjelent, nem, épen szabatos leirását olvasva s a hozzá mellékelt ábrákat tanulmányozva, mindenkinek felötlik a «Gnaphosa» jelleg; de a végleges eldöntés mégis lehetetlenné van téve, mert KEMPELEN leirása nem emlékezik meg arról: vajjon a ragó becsaporésén fog, vagy fogacsolt lemez áll-e? a fejmell széle karimás-e? stb. Már pedig e jellegek ismerete igen lényeges volt volna a hatszeműség értékének megállapitására is.

Ezelőtt három évvel fölkerestem KEMPELEN urat a végett, hogy a kétségeket eloszlassam; annyival is inkább, mert az egyetlen példány, melyre a nem és faj alapittatott, Egerből származott s igy reám

nezve fokozott érdekkel bírt. Eredmény nem volt, mert a tulajdonos nagy becsben tartotta az «unicumot»-feltette a szorosabb megvizsgálás veletlenségeitől.

Nagy utazásom közben, melyet a pókfauna érdekében tettem, csupán e pók miatt kerestem fel Eger városát. Kipuhatoltam, hogy a pók a jelenleg u. n. Skopetz házból került; e háznak pinczéjét s minden képzelhető helyiségét a legbehatóbb kutatásnak vetettem alá; eredmény nem volt. Átkutattam néhány más pinczét, kőrakásokat, kerteket; mind hiába. S minthogy tiz év óta senkisem talált egy második példányt, másfelől tapasztalásból tudtam, hogy a szemcsoportok eltorzulása a pókoknál előfordul: mindinkább azt a meggyőződést kezdtem táplálni, hogy az egész Thysa valamelyik Gnaphosa fajnak az eltorzulása.

Kempelen ur ez evben elhalálozván, a pókokat a bécsi udvari Muzeumnak hagyományozta, e Muzeum őre, t. barátom Koelbel Károly ur pedig oly szeretetremeltó volt, hogy a legbehatóbb megvizsgálás végett rendelkezésemre bocsátotta.

A vizsgálat a következő diagnosist szolgáltatta:

A rágók becsapórésének belső szélén egy széles, finoman fogacsolt lemez, mely teljesen egyezik a Gnaphosa lucifuga (Walck.) illető lemezével. E jegy szerint a nem: Gnaphosa.

A fejmell széle szélesen karimás, hosszabb mint a negyedik lábpár szára és térde együttvéve, fejrésze láthatólag elválasztott. Rágói oly hosszúk mint az első lábpár térde, oly vastagok, mint e lábpár czombja, tövükkel a homlok előtt kidagadók. A negyedik lábpár másodvégize hosszabb e láb száránál. A legalsóbb fonópár a leghosszabb és legvastagabb. A hátsó szemsor erősen kihajló, e sor oldalszemei a középsőktől körülbelől oly távolságra mint az alsó középsőktől. A zár teljesen egyezik a Dr. Koch L. által a „Fam. der Drass." I. tábláján 5 alatt lerajzolt változattal. E jegyek alapján az állat nem más mint Gnaphosa lucifuga (Walck.).

A szemek egészben véve kerésbbé kifejlettek, laposak, mely körülmény maga is a szemcsoport monstruozus voltára vall reá.

A példány rosz conserválás következtében rosz állapotban van s szörözete, a lábak fegyverzete teljesen elenyészett.

FAM. 4. CSALÁD. DYSDEROIDAE. FOJTÓK. MORDSPINNEN.

δύσδηρις = nehezen legyőzhető; a támadás hevességéről.

GEN. 1. NEM. SEGESTRIA. LATR.

(segestre = durva takaró; a szövetre vonatkozik.)

Syn. 1804. Latreille «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV. p. 134.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 154.

Hat szem; az alsó sor négy, a hátsó két szemből áll; csak az alsó sor szemei sorakozottak. Az állkapcsok hosszúk, egyenesek, majdnem párhuzamosak. Két bordás és egy samja köröm; a bordáskörmök fésűalakuak, szélesek, kampójuk kinyuló, erős, mögötte a hosszu bordák sürün sorakoznak. A sámjaköröm hirtelen lehajló, mögötte egy rövidke borda (II. köt. V tábla 119 *b.*). Karcsu alak, hengerded végtesttel.

SPEC. 1 FAJ. SEGESTRIA SENOCULATA. (LIN.). HATSZEMŰ. DARÓCZPÓK. SECHSÄUGIGE LODENSP.

(senoculata=hatszemű; a szemek számáról.)

Syn. 1758. *Aranea senoculata* Linné «Syst. Nat. Ed.» X. I. p. 622.
Vide: Thorell «Remarks» p. 152.

♀ Előteste vörösbarna, végteste szürkessárga; felületen, egész hosszában egy barna, széles és mind a két szélén csipkézett hosszsávval; oldalai és hasfele barnán pontozottak.

Fejmelle, felülről tekintve, majdnem párhuzamos, mellreszében csak modosan tágult, — oldalról

tekintve, a fejrész a legmagasabb s ettől a nyelecskéig a hátvonal lankásan, kissé ívesen igyekszik hátrafele; a fejrész valamivel sötétebb a mellrésznél; az egész megfekvő finom szőrökkel oly módon borított, hogy az alapszín kilátszik. A mellvért körded, szélein a csipők fekvésének megfelelő tetemes behorpasztásokkal, — sárgásbarna. A rágók fényesek, sötét feketebarnák, hengerdedek, az első lábpár czombjánál vastagabbak, kétszer oly hosszúk mint ugyane lábpár elsődvégize, oldalról tekintve térdszerűen kiállók és kissé előre irányzottak; végig gyéren álló hosszú sertekkel. Az állkapcsok hosszúk, keskenyek, közepök táján kissé karcsúk, végök kifelé elkerekített, befelé résüntösen elvágott; az alajk hosszú, keskeny, párhuzamos, elől ívesen elmetszett s az állkapcsok hossza két harmadrészének felel meg; az állkapcsok és az alajk vörösbarnák. A tapogató vörösessárga; szárize alig hosszabb a térdiznél, s mind a kettő együttvéve oly hosszú mint a végiz. A lábak vörösessárgák, végeik valamivel sötétebbek s a szárakon és másodvégizeken rendetlen, sötétebb foltok is láthatók; az első pár a többinél erősebb, szárán, alúl, négy öt pár erős tüske s oldalán is tüskék állanak; a második lábpár hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár gyengébb és gyérebb fegyverzettel. A végtest hosszúkás, hengerded, elől hátúl elkerekített, felületén a fennérintett rajzzal: hasfelén a barna foltok tömörülnek és a légzőres és fonók között egy párhuzamos foltszalagot alkotnak. A légzőrés két oldalán álló mellékrés párok (I. köt., I. tábl., 15, *l*, *m*), hosszúkás forradásokhoz hasonlítva s a hasbőr alapszínével birva, kevéssé feltünők. A fonók rövidek, vörösessárgák.

Valamennyi szem módosan opalizáló (éjjeli); az alsó sor négy szemből áll, középsői közelebb állanak egymáshoz mint az oldalszemekhez, a sor behajló; a hátsó sor két szemből áll s e két szem az alsó sornak megfelelő oldalszemével egy közös emelkedésen elhelyezett, úgy, hogy az alsó sor oldalszeme oldalt-előre a hátsó oldalt-hátra tekint: az alsó sor szemei a homlok szélétől szemátmérőnyire.

A zár nem chitines, hanem egyszerű bőrös térese; alakja szerint négyszögletes, színe szerint barna.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 9·5 »
IV » . . . . . 8·4 »
II » . . . . . 9·2 »

A lábak hosszaránya tehát: 1, 2, 4, 3.

♂ Előttem ismeretlen; az ivaréretlenek színre nézve megegyeznek a nősténynyel.

Csak a hegységből ismerem, hol a bükk tenyészvonalát is meghaladja, de a fenyőövnek csak az alját tartja; a törpefenyő övéből nem ismerem. Leginkább az elálló kérget és néha a köveket választja tanyájául hol sokszor igen szűk helyiségben fehér, selymes burkot sző, a melyben tartózkodik, s a melyben petéit is őrzi. A mondottakhoz hasonló helyiségekben nem ritka. Ismerem, erdélyi részekből: a Mezőhavas (Hargita), Nagy Hagymás (Csiki havasok) fenyőövéből; továbbá Nagy Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemények); magyar részekből: Mehádiáról (Damocles csucsa), Alsó-Hámor (Borsod «Hollós» fenyves) és Selmeczbányáról (Klingertarna kőhalmai).

GEN. 2. NEM. DYSDERA. LATR.

(vide: Dysderoidae).

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d' Hist. Nat.» XXIV. p. 134 (ad part).
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat szem, inkább félkörbe mint sorokba állítva; az alsó két szem a többinél nagyobb és kisebb nagyobb távolságra egymástól; a hátsó négy szem erősen behajló sorban. A rágók előre irányzottak, erős, hosszu csipőkörömmel fegyverzettek. Csak két bordás köröm a lábvegeken; a sarlóalaku, keskeny, hosszu, karcsú kampó mögött rövid bordák sorakoznak. (II. köt. V. t. 120, *c*). Karcsú, hengerded végtestű, élénkszínű alakok, melyek kövek és kérgek alatt tanyáznak. A nőstények petéiket hólyagszerű burkokban elrejtve őrzik.

SPEC. 1. FAJ. DYSDERA CAMBRIDGEII. THOR. CAMBRIDGE FOJTÓPÓKJA. CAMBRIDGES WURGSP.

(O. P. Cambridge híres angol Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1873. *Dysdera Cambridgii* THORELL «Remarks» p. 465.

♀ Előteste szep sötetvörösbarna. Vegteste sárgás testszínű. Lábai elenken teglavörösek. Rágói szep vörösbarnák, karcsúk, előre irányzottak.

A fejmell fejerésze felemelt, elől ívesen elvagott, eleg szeles; mellresze szelesedő; oldalról tekintve, a hátvonal ívesen és egyszersmind lankásan bocsátkozik le a nyelecskére. Felülete a fejmellnek pontozva ránczolt; a hátsó szemek mögött egy sekely barázda kezdődik, mely a mellresz közepe táján kissé bemelyed s azon túl is tart. A mellvért világosabb vörösbarna, szélesen tojásdad, szelein a csípők beigtatásának megfelelő behorpasztásokkal. A rágók resüntösen előreállók, a fejmellnel rövidebbek, oly hosszúk, mint az első lábpár másodvegize, akár felülről, akár oldalról tekintve karcsu-kupalakuak, végeikkel kissé szetállók, igen gyer szőrözettel és meglehetősen durva haránt ránczokkal; csípőkörmük áttetszően vörös, könnyeden hajlott, tűhegyes s a rágótőnél alig rövidebb. Az állkapcsok élenken barnásvörösek, tövük kivastagodott s a tapogató beigtatása szabadon látható, az állkapocs hosszának majdnem közepére esik; végök keskeny és befelé resüntösen elvágott; az alajk hasonló szinű, hosszú, keskeny, a végen elmetszett; töve szélesebb a végénel. A tapogató elenk világos-téglavörös, izei jól elválasztottak; szára nem hosszabb a terdnel, végize felületen tömött, rövid szőrözettel s egészben valamivel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak kissé hosszúk, eleg erősek, végök fele alig vekonyodók, igen élenken teglavörösek, izeik jól elkülönitettek; az elsődvegizek igen rövidek s alig egy harmadát teszik a másodvégizeknek; az első két lábpár módosan szőrös, fegyvertelen, a két hátsó pár szárán, alul a végén, egy-egy tüske-pár, a másodvégizeken néhány apró tüske. A végtest keskeny, hengerded, elől hátul elkerekitett, felül és alul egyszinű, meglehetősen megfekvően szőrös. A stigmapárok (I. köt. I. tábla 15, *l*, *m*) vöröskeretüek, szembetünők.

A szemcsoport egészben patkóalakú, magasságánál szélesebb, előre felé nyitott; a két hátsó közepszem a legkisebb s majdnem érintkezik, a közép és oldalszemek között egy kis köz s ez oldalszemek az alsó szemekkel ismét majdnem érintkeznek; az alsó szemek a legnagyobbak, távolságuk egymástól átmérőjüknek megfelel s ily távolságra vannak a homlok szeletől is.

A zár bőrös, ⏢ szerű vörösbarna behomályositással.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 7·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpar . . . . . 9 »
II » . . . . . 8·8 »

A lábak hosszaránya: 1, 2, 4, 3.

A rágók hossza (a törzsbe nincsen beleértve) a töe . . . . . 2 $^{m}/_{m}$
a köröme . . . . . 1·9 »

♂ Kisebb, karcsubb, alakra és szinezetre nézve a nőstenynyel azonos. Tapogatója élenk teglavörös; szárize hosszabb a terdnel; a veget nem pikkely, hanem végiz képezi, a melyhez a nemzőszerv függelékviszonyban áll; a függelék igen rövid, vékony nyelecske által függ össze e végizzel s annak alsó fele közepére van alkalmazva; e függelék töve vastagabb s az egész kétszer hosszabb a végiznél; a függelék vörösessárga, töve hengerded és egy sötétebb haránt csikkal diszitett, e vastagabb resz felehosszát teszi az egész függeléknek s végződése táján kissé púpos, a púp mellett egy sötetvörös-fekete rövid körmöcskével fegyverzett; alsó fele kissé előre irányul, csörszerűen nyujtott, a tőnel vékonyabb lemez, melynek vége kissé felgyűrt, s egy hosszbordája vörösfekete.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 7·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpar . . . . . 8·8 »
Rágó . . . . . 1·5 »

E csinos faj nem epen gyakori; neha kéreg, néha kövek alatt találtam, mindig egy selymes burokba rejtve és nyugodva.

Ismerem: Báziásról (kövek alatt), Orsováról, az Alsó-Hámorból (Hollós fenyvese, kéreg alatt); a magyar nemz. muzeumban egy-egy csonka példány Nagyváradról (Mocsáry) és Ungvár vidékéről (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. DYSDERA NINII CAN. ET PAV. NINI F. NINIS W.

(Nini olasz vizsgáló tiszteletére.)

Syn. 1871. *Dysdera Nini* CANESTRINI et PAVESI «Catal. Syst.»

♀ Előteste vörösesen fekete. Végteste szép sárgásszürke, elején néha lándzsafoltszerű világosodással. Lábai rendszerint sötét téglavörösek (majdnem vérvörösek), ritkán világos téglavörösek.

A fejmell vaskos; fejrésze szélesedő, mellrésze hátul felkörben elkerekített; a fejrész oldalain igen sekély behorpasztások; az egész felület ritkásan és igen szabályosan pontozott; oldalról tekintve a hátvonal szép lapos ívben emelkedik. A mellvért szélesen körded, ritkásan pontozott, alig domború. A rágók resüntősen előre irányozottak, aránylag nem epen hosszúk, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, nem igen fénylők, végök fele vékonyodók, belső élükön sok serteszőrökkel, különben barnásvörösek; csipőkörmük karcsú, hegyes, oly hosszú, mint a rágó töve. Az állkapcsok keskenyek, tövük szabadon kiálló, vastagodott, úgy hogy a tapogató beiktatása szabadon látható, — barnásvörösek, végükön világosodók, csúcsokkal a rágó hosszának két harmadrészét elérik. Az alajk, nyelvalakú, tövén nem szelesedett, a végén világosodó, nem szélesebb az állkapocsfél végénél.

A tapogató sötét téglavörös, végize szőrös, terde láthatólag vastagodott, végize alig valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Lábai elég hosszúk és karcsúk, fegyvertelenek. A végtest hossztojásdad, kisse hengeres.

A szemek egy magasságánál szélesebb patkó alakba sorakozottak; az alsó két szem másfél átmérőnyire a homlok szélétől s közel szemátmérőnyire egymástól, a többi szem e kettőtől kezdve sűrűn sorakozott. A szemek összesége egy dombocskán áll, mely a homlok felől láthatólag határolt.

A zár egy bőrös, vörössessárga sima ter, mely a légzőrés felett két ⌒ szerű benyomást mutat.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell	. . . . .	4·2 »
I lábpár	. . . . .	11·5 »
II »	. . . . .	10 »
III »	. . . . .	9 »
IV »	. . . . .	11·2 »

♂ Kisebb; a harmadik és negyedik lábpár száran, alúl a végén egy tuske (vajjon állandó?). A tapogató terdize kisse dagadt; különben a térd- szár- és végiz meglehetősen egyenlő hosszúságúak; a végiz nincsen pikkelylye átalakítva; a nemzőszerv függelékszerűen alkalmazott, oly hosszu mint a térd és szár együttvéve s egy hossztojásdad, sárga, vöröses-harántesikos, fényes gyüjtőből áll, mely lefelé fúrószerűen csavart s egy lapos karajt bocsát hátrafelé, a karajon alúl egy tompa nyujtvány látható, mely egyszer kiszögellik s a melylyel szemközt egy árszerűen hajlott, finom, hegyes tövis látható, mely a tompa nyujtványnyal egyetemben egy rák-ollóra emlékeztet.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell	. . . . .	3·9 »
I lábpár	. . . . .	10.8 »
II »	. . . . .	10 »
III »	. . . . .	7·8 »
IV »	. . . . .	10·3 »

E fajt, mely eredetileg Olaszországból iratott le, nőstenyei után mint tavaszi alakot Mehádiáról (Hercules-fürdő melletti sziklaresek) ismerem. Dr. Koch L. úr, ki alakjainat felülvizsgálta, azt írja (in litt.), hogy ugyanez az alak Déltirolban igen gyakori. A déltiroli példányok fejmellén a pontozás valamivel sűrűbb. A hím leírását egy déltiroli példányra alapítottam, melyet Dr. Koch L. szivességének köszönök.

SPEC. 3. FAJ. DYSDERA WESTRINGII. CAMBR. WESTRING F. WESTRINGS W.

(Westring jeles svéd Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1872. *Dysdera Westringii* CAMBRIDGE «General list. of the. Spid. of Palest. and Syria. etc.» Proceed. of the Zool-Soc. of London.

♂ Az előtest igen tüzes-barnásvörös. A végtest világos szürkés-sárga. Lábai rikítóan téglavörösek. A fejmell hátul tökeletes felkörben elkerekített, fejerésze szélesebb, oldalfelől tetemes behorpasztás által határolt; oldalról tekintve a nyelecskétől lapos ívben emelkedik; egész felülete durván ráncos-szemcsés. A mellvért szélesen tojásdad, laposan domború, kevesbbé durván ráncos-szemcsés, világosabb barnásvörös. A rágók előre irányozottak, eleg hosszúk s az első lábpár másodvégizenél valamivel rövidebbek, simák, fényesek, finoman és gyéren pontozottak, végök felé karcsúk, belső élükön szemközt álló, bő serteszörözettel; csipőkörmük karcsú, sarlószerűen hajlott, finom hegyű, a rágók tövénel rövidebb. Az állkapcsok karcsúk, keskenyek, tövük szélesedett, szabadon fekvő, úgy, hogy a tapogatók beigtatása egészen szabadon látható; végökkel a rágók hosszának felét bőven eléri s mint az alajk is élénken barnás vörösek. Az alajk nyelvalaku, tövénél az állkapcsok végénél szélesebb, legnagyobb szélességénél sokkal hosszabb s az állkapcsok hosszának $^2/_3$-dát bőven eléri. A lábak hosszúk és karcsúk, a bordás körmök alatti szőrecsetek feketék; a két első pár fegyvertelen; a harmadik pár szárán felül egy — külső oldalán két — alul hat tüske, az utóbbiak közül csak a végen álló párosan elhelyezett; e szám úgy látszik a maximum, s az elhelyezés egyazon példány ugyanazon lábpár felein nem egyforma, csak az alsó végen álló pár állandó; másodvégizen szintén néhány tüske; a negyedik lábpár fegyverzete hasonlít a harmadik páréhoz.

A has karcsú, kissé hengeres, a fejmellnél keskenyebb és ennél alig hosszabb.

A szemek egy, magasságánál valamivel szélesebb patkóalakba sorakozottak, nagyságra nézve nem igen különbözők; a két alsó körülbelül átmérőnyire a homlok szélétől s valamivel kevesebbre, mint átmérőnyire egymástól, kerek alakúak; a többi szem kissé tojásdad; a hátsó közepsők érintkeznek s szomszedjaiktól oly távolságra esnek, a mekkora a távolság ezek s az alsó két szem között.

A tapogató berendezése legjobb jellege a fajnak. A tapogató egészben véve hosszú, karcsú; szára a terdnél valamivel hosszabb és vékonyabb; végize nincs pikkelylye átalakítva s a szár hosszúságának körülbelől $^2/_3$-ad részét teszi; a végizre függelékszerűen akasztott nemzőszerv hosszu, nem rövidebb mint a terd és szár együttvéve; külső oldaláról tekintve egy halvány-sárgásvöröses, fényes gömbbel indúl, e gömb egy közel hengeres, sárgásfehér darabbal folytatódik, mely a végen kétfele, szárnyszerűen, laposan mintegy kinyílik, a belső oldalról tekintve pedig az előrenéző laptás tövéből egy finom, árszerű sertet bocsát.

Mértékek: ♂ Törzs	10	$^m/_m$ ebből
fejmell	5	»
rágó (külön, a két kozlott mértékből kifogva)	2	»
I lábpár	12	»
II »	11	»
III »	9	»
IV »	12	»

♀ Előttem ismeretlen.

E jeles fajnak egyetlen példányát Dr. Horváth Géza t. barátomnak köszönöm, ki azt a Rákoson gyűjté (julius). Eddig csak Syriából volt ismertetve.

THORELL tr (in litt.) a fajt felismeré s azonosnak sejté a Dysdera Kollari Dobl. fajjal; e feltevésnek azonban Dr. L. KOCH (in litt.) ellentmond s különösen kiemeli, hogy a D. Kollari Dobl. rágóinak felületen egy éles párkány vonúl végig.

SPEC. 4. FAJ. DYSDERA LONGITARSIS. DOBLIKA. LÁBAS F. FÜSSIGE W.

(longitarsis = hosszú lábfej; a szervezetről.)

Syn. 1853. *Dysdera longitarsis* DOBLIKA «Beitr. zur Monogr. des Sp. Geschl. Dysdera.» Verhandl. der kk. zool. Ges. Wien

♀ Előteste sötét-vörösfekete. Végteste világosszürke, felületének elején rendesen egy fehéres, elmosódó, rövid középvonással; a fonók közvetlen környéke szinten világosodó. Lábai sötétes téglavörösek. Rágói az előtestéhez hasonló színezet mellett hosszúk és előre irányzottak.

A fejmell fejerésze szélesedő, elől ívesen elvágott; mellrésze módosan szélesedő és elegge domború, úgy, hogy a hátvonal, oldalról tekintve, a nyelecske felé kissé lecsapott; a középbarázda csak közvetlenül a hátsó szemek mögött feltünő, azontúl inkább pontozott, mint mélyített; a felület gyéren és durván pontozva-ránczolt. A mellvért barnásvörös, körded, szélein a csípők állásának megfelelő horpadásokkal. A rágók vörösbarnák, előre irányzottak, tövüknél hengerdedek, végükön kúposak; haránt ránczosok; széjjel állók; csípőkörmük erős, könyvedhajlású, tövüknél valamivel hosszabb, sötétvörös. Az állkapcsok élénken barnavörösek, tövük igen szélesedő, végök elég széles ki- és befelé rézsútosan elmetszett; a tapogató beigatatása szabadon látható s az állkapocs hossza felére esik; az alajk az állkapocsfel végénél szélesebb, párhuzamos, elől elmetszett. A tapogató sötétes téglavörös, szára nem hosszabb a térdnél, végize felül tömötten szőrös és sokkal rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak sötétes téglavörösek, végökfelé csak kevéssé vékonyodók, finoman szőrösek; a két első pár fegyvertelen; a két hátsó pár szárán alúl a végén két-két tüske; a negyedik pár másodvégizén szinten néhány tüske.

A végtest tojásdad-hengerded (terhes példányoknál hengerded, vastag), hasfele rendesen sárgás-szürke; a stigmák vöröses kerettel, és szőrökkel körítve (I. köt. I. t. 15. *l*, *m*.); szembetünők.

A patkóalakba állított hat szem közzül, a négy hátsó egyenlő nagyságú; a két alsó valamivel nagyobb; a szemek egymástól egyenlő távolságra, mely igen csekély; a két alsó szem közötti tér egy alsó-szem átmerőnyi.

A zár egy hártyás, sárgásvörös, sima terese, közepen egy kis, foltszerű behomályosítással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 10 »
II » . . . . . 9 »
rágó . . . . . 2·4 »
körme . . . . . 2·7 »

(Terhes állapotban a törzs néha 12 $^{m}/_{m}$.)

♂ Karcsúbb (néha alig, néha sokkal kisebb), végteste sötétebb szürke; lábai vérvörösek; fejmelle hosszabb, úgy rágói is, melyek láthatólag ( ) szerűen egymásfele hajlók, a fejmell, mellvért és a rágók igen durván pontozva-ripacsosok. A tapogató vérvöröses; szár, térd és a nemzőrészt viselő végize, mely nincsen pikkelylyé alakítva, majdnem egyenlő hosszúságúak; a függelékes nemzőszerv egy és egy félszer oly hosszú, mint a végiz, töve nyujtott tojásdad, sárgás, rajznélküli; végén semmi körömmel, nyujtványa lemezszerű, csavart, (mint az eke fordítója) s a legvégen egy kis villácskát visel, mely előre irányúl.

Mértékek: ♂ Törzs (nagyobb)	. . . . .	9	$^m/_m$
» (kisebb)	. . . . .	7	»
fejmell (nagyobb)	. . . . .	4	»
rágó »	. . . . .	3	»
I lábpár »	. . . . .	11	»
II » »	. . . . .	10·5	»

Határozottan déli alak, melyet mint nyári alakot Orsováról és Mehadiáról ismerek, hol burkaiba rejtőzve ritkán fordúl elő: leginkább a kövek alján tartózkodik.

GEN. 3. NEM HARPACTES. TEMPL.

(ἁρπακτής = rabló; a ragadozó életmódról.)

Syn. 1834. TEMPLETON «On the Spid. of the. Gen. Dysdera» p. 401.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 157.

Hat, inkább körbe, mint sorokba állított szem.

A rágók függőlegesek; csipőkörmük rövid. Két bordás és egy sánjakörömː a bordáskörmök inkább sarló, mint fesűalakuak; a hosszu, erős kampó mögött közepes hosszúságu, egyenes bordák sürűn sorakoznak (II. köt. V. t. 121. *c.*), a sánjakörmön semmi borda. Karcsu, hengerded végtestű alakok, melyek életmód szerint a Dysdera-nem alakjaival sokban megegyeznek.

SPEC. 1. FAJ. HARPACTES RUBICUNDUS. (C. K.). VÖRÖS RABLÓPÓK. ROTHE RAUBSPINNE.

(rubicundus = vöröslő; az előtest színéről.)

Syn. 1839. *Dysdera rubicunda* C. KOCH «Die Arachniden» V. p. 79.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 468. (sub Dysd. rubicunda).

(IX. tábla, 199 ♂ nagyitva, 200 mellvért és szájszervek alúlról *r* rágók, *l*, *m* állkapcsok, *c* csipők, 201 karomrendszer, 202 fej előről.)

♀ Előteste vörösbarna, neha szemmyes-sárgásvörös. Végteste szürkés-testszín. Lábai vörösesek, neha vörösessárgák; valamennyi czomb felületének végén tüskés. A rágók majdnem tökéletesen függőlegesek.

Fejmelle domboru; fejrésze szükülő, oldalról tekintve a hátvonal ives; a hátrés kivehető; a fej elválasztását is két csekély csatorna jelöli. A mellvért rendes-körded, szelein a csipők fekvésének megfelelő horpadásokkal, barnásvörös. A rágók élenken-vörösbarnák, fénylők, haránt-ránczosak, az első lábpár másodvégizének kétharmadával egyenlő hosszúságuak; körmük vaskos, rövid, tövük egy harmadával alig felérő. Az állkapcsok karcsúk és egyenesek; tövük módosan vastagodott; a tapogató beigtatása szabadon látható s az állkapcsok hosszának alsó felén történik; az alajk keskeny, párhuzamos, egy állkapocsfél végénél nem szélesebb, elől ivesen elvágott, az állkapcsok hosszának két harmadát alig éri el. A tapogató karcsu, vöröses vagy sárgásvörös; terd és szárize egyenlően hosszu, végize rövidebb, mint e kettő együttvéve. A lábak hosszuk, végök felé kissé vékonyodók; az első pár czombja felületén, a vége előtt, kissé vastagodott, kihajló s e pupon néhány (5) tövis áll együtt; a második lábpár hasonló helyen 3—4 tövis; a harmadik lábpár czombja felületén, a negyedik páron a felület töve felé néhány tövis; az első és második páron a szárak és végek fegyvertelenek; a többi pároknál gyéren tüskések; az elsődvégizek igen rövidek: az első páré alig egy ötöde a másodvégiznek.

A végtest karcsu, hengeres; hasfelén a negy stigma vörös keretben, szőrökkel körülvéve; szembetünő. A hat szem patkóalakba sorakozott; a patkó magasságánál alig valamivel szelesebb; a hátsó negy

szem egyenlő, az alsó kettő valamivel nagyobb s oly távolságra egymástól, mely egy (alsó) szem átmérője felének megfelel; az alsó szemek a homlok szélétől alig szemátmérőnyi távolságra.

A zár hártyás, minden kitüntetes nelkül.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 11·8 »
II » . . . . . 10·8 »
IV » . . . . . 11·8 »

A lábak hosszaránya tehát: I = 4, 2, 3.

♂ Karcsubb, hosszabb lábu; lábfegyverzete erősebb. Fejmelle szélesebbre fejlett s a fej jobban elválasztott. Tapogatója hosszú, sárgásvörös; végize nincsen pikkelylyé átalakítva s oly hosszú, mint a térdiz; a száriz valamivel hosszabb. A nemzőresz függelékes; igen rövid nyelecskén, körtvealaku, fényes, sima egyszinűen sárgás, csúcsa egy kis, karimás nyilással, melyből egy hajlott vörösbarna körmöcske áll ki s egy másik világosabb körmöcskével, mely a nyilás széléből indul fogóformán ( ) összehajlik (lásd I. köt. I. t. 7, *x*).

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 15·5 »

(Neha nagyobb is.)

Nálunk a Dysderoidák legközönségesebb alakja, mely mint nyári és őszi alak nem ritkán lakott helyeken is található, mint küszöbök, kövek, téglák alatt, elálló vakolatrésekben stb.; de az erdőkben is lehullott lomb alatt és kérgek mögött el, hol a nőstenyek egy selymes burokba beszőve őrzik petéiket. Merész támadó, mely a legerősebb hangyafélékkel (Campanotus ligniperdus) is könnyedén elbánik.

Mint két bordás és egy sánja körömmel ellátott alak Harpactesnek általam ismertetett fel; eddig sok tévedésre szolgáltatott okot.

Ismerem erdelyi részekből: Tordáról, Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Oláh-Fenesről, Mező-Záhról, Gyekéből, Görgény-Szt.-Imréről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemenyek); magyar részekből: Doroszlóról, Tokajból, S.-A.-Ujhelyről, Alsó-Hámorból, Egerből, Selmeczbányáról, B.-Füredről, Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HARPACTES SAEVUS. N. SP. DÜHÖS R. WILDE R.

(saevus = dühös; az életmódról.)

(VIII. tábla, 174, *a* szemállás, *b* karomrendszer, *c* ♂ tapogatója oldalról, *d* mérték.)

♀ Előteste füstbarna vöröses lehelettel; labai vörösessárgák; végteste szürke (kocsonyás kinezésü). Karcsú alak. Rágói függőlegesek.

Fejmelle szivalaku, kissé szelesedett, elkerekített fejjel; felülete végtelen finoman szemcsés. A mellvert vörösessárga, hosszkörded, a csipők kapcsolata körül kivágott. A rágók kevéssel rövidebbek mint az első lábpár térdize, különben nyujtottak, hengerdedek, sötét sárgásvörösek, kevéssé szőrösek. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek; a stipes, melyhez a tapogató kapcsolódik, egészen szabadon fekszik: sárgásvörösek; az alajk hasonló szinü, keskeny, nyelvalaku, az állkapcsok hosszának két harmadrészét eléri. A tapogató sárgásvörös, karcsú, egyenletesen, nem sürün szőrös; végize rövidebb mint térde és szára együttvéve. A lábak eléggé hosszúk, karcsúk, egyenletesen szőrösek; a két első pár czombjan, felül a végen, három-három tüske, az első páron egymás mellett, a második páron egymásután; a két hátsó lábpár czombján, felül 4 tüske; a harmadikon a vége felé, a negyediken a töve közelében; a harmadik lábpár térdén, felül-elől egy tüske; a két hátsó lábpar szárán és másodvégizen, alul és oldalt több tüske. A végtest hosszu, hengerded.

A hat szem patkóalakba sorakozott; a két alsó, felátmérőnyire egymástól, valamennyi szem opalizáló. A zár egy bőrös tercse, mely sima és semmi megkülönböztető jegyet nem visel.

Mértékek: ♀	Törzs	8	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	8	»
	II »	7·2	»
	III »	6	»
	IV »	8·7	»

♂ Karcsúbb; fejmelle szép barnavörös. Tapogatója igen jellemző szerkezetű: czombja vastagodott, hurka-kinezetű, sima, fényes; terde a szárnál rövidebb: végize a szár hossza két harmadrészének megfelel; a végiz tövéhez igen közel kapcsolódik a gömbalaku, sima, fényes, vörösessárga gyüjtő, melynek kapcsolata igen vékony, nyujtványa ellenben, melyet alul és kisse előirányozottan visel, vaskos, szélein kisse fogacsos.

Mértékek: ♂	Törzs	8	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	I lábpár	9	»
	II »	7·8	»
	III »	6	»
	IV »	9·4	»

E szép faj annál nevezetesebb, a minél bizonyosabb, hogy a Harpactes-nemnek csak igen kevés (2) képviselője ismeretes. Mint nyári alakot találtam Orsován az Allion hegyen és a Mragonya-völgyben (Ogradena mellett) kereg alatt finom burkokba beszőve; igen virgoncz és gyors mozgásu állat. A faj új volta, különösen a hím tapogatójánál fogva, szembeszökő. Dr. Thorell és Dr. Koch a faj új voltát elismerték.

SUBORDO IV. ALREND.

TERRITELARIAE

(terra = föld; tela = szövet.)

FÖLDBESZÖVŐK.

A Földbeszövők legállandóbb és legbiztosabb jellege az, hogy a rágók csipőkörme le- és hátrafele, tehát a rágótő alsó hossztengelyébe csukódik, a rágópár karmai tehát egyenközű fekvésben vannak, holott a többi alrendeknél, fogómódra működve, szemközt állanak. Ezenkívül általánosjelleg az, hogy a légzőres mellett még mellék stigmáik is vannak (innen: Quadripulmonaires, Duges).

Az alrendnek eddig ismert magyar alakjainál a fonók száma csak négy; a felső pár hosszabb az alsónál.

Ezen alrendnél a megtelepedés a tetőpontra hág, a mint ezt a szelepszerű ajtóval ellátott lakok bizonyítják, melyek egyszersmind azt is tudatják velünk, hogy az így lakó alakok tevékenysége egész életökön át állandóan egy bizonyos ponthoz van kötve.

Minthogy ezen alrend a forró égöv alatt éri el alakgazdagságának tetőpontját, a pókműködés rendszerében való helye, működésének jellege csak akkor lesz megállapítható, a mikor sikerülni fog, a forró égövben tenyésző alakokon kívül, az életmódra vonatkozó adatokkal is birni. Ettől még távol állunk.

De azt láthatjuk, hogy a lakhely állandósítása, már a csőszövőknél kezdődve, itt, a Földbeszövőknél éri el tetőpontját; s ha az átmenetekre — bár sejtelemszerűen is — következtetni akarunk, úgy a következő alrendhez (Keszegjárók — Laterigradae) kell közelednünk. Bizonyos Keszegjárók, jelesen a mi Húnyópókunk (Micrommata), főleg pedig az Európában élő Heteropoda nemnek képviselői, alakilag közelednek a Földbeszövők némely alakjaihoz és viszont úgy látszik, hogy a Földbeszövők alrendjében a megtelepedettség lassan átmegyen az egyszerűbb lakásra, végre épen csak leshelyre, mi azután szinten átmenetet képezne a még némileg megtelepedett Keszegjárókhoz.

FAM. I. CSALÁD. THERAPHOSOIDAE. CSŐZŐK. MINIRSPINNEN.

SUBFAM. I. ALCSALÁD. ATYPINAE. TORZOK. KOPFSPINNEN.

(ἄτυπος = alaktalan, előtő, mintegy torzképe a rendes alkatnak; a fejrészről.)

GEN. 1. NEM. ATYPUS. LATR.

(vide: Atypinae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV. p. 133.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» pag. 165.
AUSSERER «Beitr. z. K. der Ar. Fam. der Territ. p. 15. (131.)
THORELL «Remarks» p. 604.

A fejmell fejrésze magasra kiemelkedik. Nyolcz szem. A rágók töve kiszélesedett, a tapogatók e kiszélesedésbe — tehát oldalt csuklódnak. Az állkapcsok oly hosszuk mint a fejmell; terdszerűen kidagadó tővel. A bordáskörmök egy sorban álló bordákkal. A végtest felületén egy nyelvalakú, bőrös térese. A szerzők szerint ásó alakok, melyek lakcsöveiket végig kikárpitozzák (magam csak barangoló példányt ismerek).

SPEC. 1. FAJ. ATYPUS PICEUS. (SULZER.) SZURKOS TORZPÓK. PECH KOPFSPINNE.

(piceus = szurokszínű.)

Syn. 1776. *Aranea picea* SULZER «Gesch. der Ins.» p. 254.
Vide: THORELL «Remarks» p. 415.

(IX-dik tábla, 203 ♂ felülről, nagyítva; 204 ugyanannak törzse oldalról tekintve.)

♂ Szurokfekete. Lábai, jelesen a csípők, valamivel világosabbak.

A fejmell elől szélesebb mint hátul; fejrésze magasan kiemelkedik s e kiemelkedésen áll a kisebb, kissé előrehajló dudorodás, a melyen a két nagy középszem helyezkedik el; mellrésze lelapított, közepén — szerű mély hátgödörrel, melytől a lábak felé tartó barázdák indulnak. Az egész felület szurokfényű és finoman szemcsés. A mellvért pajzsalakú, gyéren szőrös, szélein hat sekély, de élesszélű gödörrel. A rágók tövükön szerfelett kivastagodva, felülről tekintve hengereseknek, oldalról tekintve körtvealakúak; csípőkörmük oly hosszu mint tövük; becsapórésük öt fogat mutat, melyek közül a két hátsó a többinél nagyobb. Az állkapcsok keskenyek, tövük kivastagodott; az alajk széles alapon háromszögletes, aránylag kicsiny, a mell-

[1] A Territelariák genericus beosztására nézve AUSSERER műve irányadó, a mint ezt THORELL tanár is elismeri. (Lásd: THORELL «Rem. on Synonyms» p. 604.).

verttől csak egy sekely horpadás (nem csuklo) választja el. A tapogatók hosszuk és erősek, a szárúz nem hosszabb a terdiznel s vekony alappal indulva, bunkósan kivastagodik; szőrös; a pikkely a szárnál sokkal rövidebb, kanálalaku, szőrös; nemzőszerve egy barnássárga, sima, fényes félgömb, sötetebb körcsikkal és bubján egy rövid, csőszerű nyujtványnyal. A lábak vaskosak, módosan szőrösek, keves, gyenge tüskekkel. A vegtest egészben karcsu, a fejmellnel keskenyebb, hátul palaczkszerüen kiszelesedik; hátfele elejétől kezdve s a közepen tulig nyulva egy nyelvalaku, harántránczos, bőrös terese terjed el. A hat fonó közül a felső pár a leghosszabb, negyizű és farkszerűen kiálló.

A szem kettős-csoportban áll; a dudoron fekvő két szem, mely közepsőnek beválik, kerek és a többinel nagyobb, oly távolságra egymástól, mely egy szemátmerő ketszeresének megfelel; a két alsó oldalszem, hosszkörded s nagyobb átmerője nem csekelyebb egy közepszem átmerőjenél; a mögötte álló két hátsó szem hosszkörded, hátsó végével egymásra dülő; a külső szem szorosan, a belső kevésbbé illeszkedik az oldalszemhez, mely resüntösen all. (II. köt. V. t. 122. *a*).

Mertekek: ♂ Torzs a ragokkal ..... 16 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 10 »
IV lábpar ..... 15 »

A lábak hosszaranya, 4. 1. 2. 3.

♀ Előttem ismeretlen.

A szerzők szerint regi falakba vájná lyukait (Ausserer es tobben). Moggridge «Harvesting Ants and Trap-Door Spiders Suppl. p. 180, plate XIII, Simon eszleletei nyoman adja a lakás leirását és rajzát. E szerint az Atypus különböző talajon 15–20 $^{c}/_{m}$ mely csövet váj, ezt finoman es sürün kikárpitozza; a föld felett tölcser alakban folytatja, e tölcsert füvekkel stb. megtámasztja. E lakásokat magam is gyakrabban találtam Kolozsvár, Mező-Zah, Torda és Budapest vidéken.

Peldányomat 1868-dik évi juniusban Erdelyben, Mező-Záhon találtam, a mint az Ugron udvar egyik utján áthaladt. A példány az erdelyi muzeum gyüjtemenyet diszíti.

Thorell tanár, az idézett helyen, kritikai vizsgálódása alapján az Ausserer által megkülönboztetett A. anachoreta L. Koch [1] fajt, az általam leirt A. piceus fajjal azonositja s ide vonja többek között a Blackwall leirta A. Sulzerit [2] is.

Itt azt kivánom kimutatni, hogy a szemek állása, a mennyiben a relativ távolságra vonatkozik, a leirások és rajzok szerint valóban nagy különbségeket mutat, meg pedig:

Atypus Sulzeri Blackwall: . . A két nagy középszem egy szem átmerőnyire egymástól; a két nagyobb oldalszem, több mint egy közepszem — fél átmerőnyire a közepszemtől es hosszkörded; a két két hátsó szem kerek, kicsiny, szemátmerőjüknek megfelelő távolságra egymástól.

Atypus piceus Ausserer: . . . . a két nagy közepszem legalább harom felátmerőnyire (radius) egymástól es meg ennel is távolabbra az alsó nagyobb oldalszemtől.

Atypus anachoreta Ausserer: (L. Koch) a két nagy közepszem alig szemátmerőnyire egymástol es majdnem éppen akkora távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus Thorell (l. c.): a két nagy közepszem nem egészen 1½ átmerőnyire egymástól és hasonló távolságra a két nagyobb oldalszemtől.

Atypus piceus mihi: . . . . . a két nagy középszem két átmérőnyire egymástól s alig egy átmerőnyire az oldalszemektől.

Ezekből kitünik, hogy a közép- és oldalszemek közötti távolságra nezve Atypus piceus Ausserer kozel egyenlő az Atypus piceus Thorellel, t. i. Ausserer három rádiust, Thorell másfél átmerőt mond; az Atypus Sulzeri Blackwall pedig egyenlő az Atypus anachoreta Aussererrel, t. i. Blackwall a két közép-

[1] Lásd: Ausserer «Beiträge zur Kenntn. etc. der Territelariae» pag. 17 (133).
[2] Blackwall «A hist. of. the Spiders of Gr. Britain etc.» Pl. I, fig. 1 *e*.

szemet egy szemátmerőnyi távolságra rajzolja, Ausserer «alig» ennyire mondja; a mi fajunk, melynek közepszemei, igen csekely hijával, két átmerőnyire állanak egymástól, magára maradna.

Thorell tanár ez eltérések között átmeneteket gyanit. Én részemről csak azt kívánom megjegyezni, hogy a szemek relativ távolságai, a nemző részek mellett, a leghivebb és legállhatatosabb jellegeket szolgáltatják s egy, a kimutatotthoz hasonló ingadozással egy faj keretében nehezen tudok megbarátkozni s csak nehezen határoztam el magamat arra, hogy a vizsgált magyar példányt Atypus piceusnak mondom. Azonban beismerem azt is, hogy az eldöntésre nem érzek hivatottságot, mert az a meggyőződésem hogy ez csak a typusok összehasonlító felülvizsgálata nem pedig az irodalom segitségével válik lehetségessé.

subf. II. alcsalád. TAPINOCEPHALI. AKNÁSZOK. minirspinnen.

(*ταπεινός* = lapos, *κεφαλή* = fej; a fejről; mint ellentétje az Atypinae alcsaládnak.)

gen. 2. nem. NEMESIA. Sav. et Aud.

(*Νέμεσις* = Mythol. név.)

Syn. 1825. Savigny et Auduin «Descr. de l'Égypt.» II. XXII, p. 302.
Vide: Thorell «Remarks» p. 604. et «On europ. Spid.» p. 166.

A rágók végén egy öt fogú gereblye. A hátgödör — forma. A fejmell fejeresze nem magaslik ki. A bordás körmökön a bordák két sorban állanak. A tapogatók az állkapcsok csücsébe csuklódnak. A szemek egy közös dudorodáson, sűrű csoportositásban állanak. Vájó alakok, a melyek finoman kikárpitozott 8—10 $^{m}/_{m}$ átmerőjű csöveket vájva, ezeket egy földtörmelekekből összeszött és nemezpánton járó ajtócskával zárják be, mely a csőbe szelepszerű pontossággal beleillik.

spec. 1. faj. NEMESIA PANNONICA. n. sp. MAGYAR AKNÁSZPÓK. ungarisch minirsp.

VIII-dik tábla, 175, *a* szemcsoport, *b* előláb, *c* bordáskarom, *d* ♂ tapogatója oldalról, *e* mérték.

♂ Rókavöröses, de egészben inkább a sárgásba huzó színezettel.

Fejmelle meglehetősen csücsösan szivalakú, kis fejrészszel, — szerű hátgödörrel; fejeresze oldalbarazdák által jól elválasztva; a hátgödörből a lábak fekvéséhez alkalmazott, jól követhető barázdák vonulnak; oldalról tekintve a hátvonal vizszintes, a gödör táján behorpasztott, a gödrön túl ívesen lehanyatló. A mellvert körded, módosan domboru, sárgavörös, sűrű, de nem bozontos, barnás szőrözettel. A rágók az első lábpár czombjánál sokkal gyengébbek, oly hosszuk, mint az első lábpár másodvégize, párhuzamosak, végök felé kefeszerűen, sárga-vörösen szőrösök, legvégökön öt hosszacska, vékony, gereblyeszerűen előre álló foggal; oldalról tekintve kissé előreirányzottak és igen gyengén ivesek; csipőkörmük szép barnásvörös, erős, és tövüknél nem rövidebb; hátrafelé becsapódó. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek, belső élükön rojtosan-szőrösek, vörösessárgák; az alajk kicsiny, felkerek. A lábak hos zuk, erősek, végeik vékonyodók, fegyverzetok igen hatalmas. A czombok felületen 5—6 tüske; az első lábpár szára tetemesen vastagodott, alfele végen egy hatalmas előre irányozott s felfelé görbülő tövissel, mögötte meg két pár és oldalt még két-két tövissel; a második lábpár szárának alsó felén elől 3, ezután még két pár tövis; a harmadik lábpáron három pár, a negyedik páron szinten három pár tövis; a harmadik lábpár szárán azonkivül meg a felületen és oldalt is, a negyediken csak oldalt állanak tüskék. A másodvégizek köröskörül sürün tüskések, az elsődvégizek valamennyi lábon fegyvertelenek; az első két lábpár talpkefével, mely a másodvégizre is átmegyen.

A végtest vörössárga; megfekvő, rövid, aranyos-fényes szőrözete közül bőven állanak ki a barnás, erős serték. A négy fonó közül a felső pár erős, hengeres, két ízű, a csúcsíz rövidke; az alsó pár igen kicsiny és vékony, alig feltűnő.

A szemek egy közös, barnás dudoron állanak. A két középső olyan nagy, mint a két alsó oldalszem, a többi szem kisebb, a két középső szemátmerőnyire egymástól s kevesebbre mint ennyire az oldalszemektől is; e négy szem hajlása olyan, hogy egy a középszemek alatt húzott egyenes vonal valamivel az oldalszemek felett menne el; a hátsó oldalszem hosszkörded, körülbelül kisebb átmerőjének megfelelő távolságra az alsó oldalszemtől, a hátsó középső szem kerek, az alsó középszemtől körülbelül félátmerőnyire, a hátsó oldalszemmel pedig majdnem érintkezik; az alsó oldalszemek annyira a homlok szélétől, a mennyi a szemcsoport magassága.

A tapogató lábszerű, erős; czombize felületének a végén öt tüske; szárize felületének a legcsúcsán három tüske, mely a rágó gereblyéhez hasonló alkotású s valószínűleg rendeltetésű is; a végíz inkább íz mint pikkely, igen rövid, a szárnek alig harmadreszét tevő, felületén, elől 8—10 rövid tüskével fegyverzett; nemzőszerve függelékes, hagymaalakú, a vastag véggel egy rövid nyelecske által a végízzel összekötve; hosszú, igen finoman kifutó csúcsesal.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
rágó . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 12·5 »
II » . . . . . 11·5 »
III » . . . . . 10·6 »
IV » . . . . . 16 »

A bordáskormok kettős bordázata már éles nagyítóval is észrevehető; a bordák számát az első lábpáron, a kampó nélkül, nyolczig bírtam megszámlálni.

Életmódját nem ismerem, mert az előttem fekvő példányt Zimony mellett egy gyalogúton találtam s minden igyekezetem, a melyet több példány felfedezésére fordítottam, az idő rövidsége miatt kárba ment.

A Theraphosinák legészakibb pontja eddig Wippach volt Görz mellett (lásd Ausserer sub Nemesia caementaria), magyar földön meg továbbra is haladnak észak felé (lásd a következő fajt).

spec. 2. faj. NEMESIA SAUVAGESII. (Dorth.) SAUVAGES A. sauvages m.

(Abbé Sauvages tiszteletére, ki első írt e formákról.)

Syn. 1794. *Aranea Sauvagesii* Dorthes «Observ. on the stucture and oecon. of some curious spec. of Aran. Transact.» Sin. Soc. II. p. 19.

Vide: Thorell «Remarks» pag. 495.

Ausserer l. c. p. 50 (166).

♀ juvenis. Agyagsárgás. Előtesten a mellrész elmosódva sötétebb, a fejrész ekalakban világosabb. A végtest felületének elején egy nyársalakú barnás csík, a fonók felett két ^ szerű barnás foltpár egymásután állva. A fejmell nyújtott, fejreszében csak módosan szűkülő, hátrese – alakú, mely: a fejreszt elválasztó barázdák és azok, a melyek a hátgödörből a lábak fele tartanak, igen tetemesek; az egész hátfél kissé gerinczesen kiemelkedő; oldalról tekintve, a fejrész a hátgödörből kissé ívesen kiemelkedő. A mellvért sárgás, szőrös, pajzsalakú, elől kevéssel keskenyebb, mint a harmadik csípőpár táján, a végén ˅ szerűen végződik. A rágók szennyes barnássárgák, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak, ugyanennek másodvégizénél sokkal hosszabbak, végökön mindenik fel négy erősebb és hat valamivel gyengébb, sűrűn

álló gereblyefoggal; azonkívül kefeszerűen szőrösek; oldalról tekintve ívesen előre szokók; csipőkormuk vörösbarna, tövén erős, a rágó tövénél alig rövidebb. Az állkapcsok egészen csipőjellegűek s szőrözetre nézve sem különböznek a csipőktől, csak belső élük rojtosan-szőrös; az alajk kicsiny, félkörű. A tapogató, az állkapcsok végébe csuklódva, lábszerű; végize tömötten szőrös, a szárnál valamivel rövidebb és csak félig oly hosszú, mint a szár és term együttvéve; az utóbbi két íz együttvéve oly hosszú, mint a czombiz, a szárnak alsó felén néhány hosszú tüske. A lábak vaskosak, végök felé alig vékonyodók, sárgások fekete szőrözettel; az első pár szárán, alul, három tüske, a másodvégizen három pár tüske; az első és második (az utóbbi Ausserer szerint, mert az en példányomon a második pár csonka) pár végizei kivehető talpkefével.

A végtest hosszúkás-hengeres, a fent jelzett rajzzal. A fonók közül a felső pár vastag, hengeres, hosszú, kétízű; a végiz az alapíznek felehosszát felülmúlja.

A szemsoport egy közös, barnás emelkedésen áll; az alsó sor négy szeme sötét, a hátsó sora elenkén opalizáló; az alsó sor középszemei kerekek, nagyok, oldalszemei hossztojásdadok, valamivel kisebbek, a sor oly erősen behajló, hogy a középszemek elé képzelt egyenes vonal az alsó oldalszemeket nem érintené, — e sor szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól, mely távolság egy középszem félátmérőjének körülbelől megfelel; — a hátsó sor szemei közül kettő-kettő a megfelelő oldalon párosan együtt áll, a két pár akkora távolságra egymástól, a mekkora az alsó sor két középsőjének a terfogata (haránt értve), e hátsó sor oldalszemei hossztojásdadok, a középsők kerekek, valamennyi sokkal kisebb, mint az alsó soréi; a hátsó oldalszem az alsó oldalszemtől kisebb átmérőjének megfelelő távolságra, a hátsó középső az alsó középsőtől félátmérőjének alig megfelelő távolságra áll. Félig fejlett példányomon a nemzőrész még nem fejlődött ki.

Mértékek ♀	Törzs	8	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	3	»
	állkapcsok	2	»
	I lábpár	7·3	»
	IV »	9·3	»

Ausserer és saját, külföldön tett tapasztalásaim szerint a kifejlődött állat törzshossza néha 20 $^{m}/_{m}$.

♂ Előttem ismeretlen.

E felette érdekes fajt Pável János a magyar n. múzeum gyűjtője gyűjte Buda környékén (a lelhely pontja nincs megjelölve) s a példány a múzeum birtokában van. Buda lenne tehát ez idő szerint legészakibb pontja a Theraphosoidák elterjedésének. A Nemesia Sauvagesii Európában mint délnyugoti alak szerepelt; magam Franczia-országból (Montpellier) és Corfu szigetéről ismerem s lakásának a leírását Montpellierből származó minta szerint adom. A földbe mélyen behatoló és csavaros csőszája 12 $^{m}/_{m}$ átmérőjű; az egész cső rendkívül tömött, selyemfényű, sárgásfehér nemezzel van kikárpitozva, úgy, hogy beomlása lehetetlen; a cső szájának egyik oldalán e nemez 8 $^{m}/_{m}$ szélességben kifelé folytatódik s a pántot képezi, a mely által a befelé domború, 3—4 $^{m}/_{m}$ vastagságú kerek ajtócska a cső szélével összefügg. E pántszövet úgy van készítve, hogy az ajtócska a függőleges irányon csak valamivel túl-kifelé nyitható, tehát nyitva állhat a nélkül, hogy kidűlne, ellenben tökéletesen bezárható (lásd. I. köt. III. t. 59.). Az ajtócska homorúságával és illetőleg szélével szelep- (ventil) szerű pontossággal illik a cső szájába, lapos felülete legpontosabb utánzata a környezetnek s így bezárt állapotban csak a leggyakorlottabb szem veheti észre. Az ajtócska csupa apró földmorzsákból van összeszőve és tapasztva; belső oldala finom nemezzel kárpitozott. Veszély idejében a pók hirtelenül bezárja lakása ajtaját, az ajtó kárpitozásába vágja bordás körmeit s oly erővel tartja az ajtót, hogy csak rombolás árán lehet kinyitni. Montpellier mellett, a hol kopár talajba is ássa csöveit, az ajtó felülete is kopár, Corfuban, mohos helyeken is található s ott az ajtó felületébe is mohlevelek vannak beszőve. A csövet az állkapcsain álló gereblyével ássa.

Reménylem, hogy a gondos kutatás a pókkal együtt annak lakását is felfedezi hazánk területén.

SECTIO II. OSZTÁLY.

DIOTRICAE. ÜLDÖZŐK.

(διώ–διώξις = üldözés.)

SUBORDO V. ALREND.

LATERIGRADAE

(latus = oldal, gradus = lépés.)

KESZEGJÁRÓK.

A keszegjárókat jellemző jegy az, hogy lábaik láthatólag oldalt irányulnak, ugyszólván vízszintesen elterülnek, terdeik tehát nem felállók, hanem lelapulók. A Hunyópóknál (Micrommata) a terdek meg nemileg emelkednek ugyan, de a lábak mégis felreismerhetetlenül «oldalas» irányban terjednek szet.

A lábalkotás sajátságával kapcsolatos, vagy épen belőle folyik azon tulajdonság, hogy e pókok előre, hátra, s bármely oldal fele haladni képesek.

A szöves-fonás tulajdonsága tehát itt már érezhetőleg a hátterbe kezd lépni, noha itt még kifejlett kettős karomrendszerrel találkozunk, az életnek már nem főfeltétele, hanem csak kisegítő eszköze. A súly a *mozgás sajátlagosságára* esik.

A *nyugró* prédához lopva közeledni, azt a fekvő, sarló módra elterülő első lábpárral átkarolni: ez a keszegjárók módja, evvel járulnak hozzá a pókműködés rendszerehez.

Itt is találunk még lakhelyeket (lásd. Diaea, ált. rész III. t. 61), de az alakok legtöbbje már beeri oly helylyel is, a minőt a véletlen szolgáltat, tehát már bizonyos mértekben szabadon barangolva intezi támadásait, gyakorolja a hatast.

Működésében igen szabad, mert helyről helyre közlekedve (vándorlás, fonalrőpítes) legott hozzáláthat a táplálkozáshoz.

Az elterjedesre nezve legfőképen az aljakban tartózkodnak s csak keves alak emelkedik a fa tenyészvonala fölé. [1]

A nemzedékek sorát, ugy látszik, áttelelő alakok tartják fenn, minthogy bizonyos, hogy az anyák peteik kikeléset bevárják.

[1] Pavesi «Ragni del Cantone Ticino etc.» p. 146, a Thanatus arenarius Thor. fajt 2200 méter magasságból ismeri. E faj nálunk nem találtatott.

FAMIL. I. CSALÁD. HETEROPODOIDAE. LÁBASOK. FUSSSPINNEN.

(ἕτερος = különböző, πούς = láb; a második család ellentétjére vonatkozik.)

GEN. 1. NEM. MICROMMATA. LATR.

(μικρός = apró, ὄμμα = szem; a szemek apróságáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Histoire Naturelle» XXIV, p. 135 (ad part.).
Vide: THORELL «Remarks on Syn.» p. 606 et «On Europ. Spid.» p. 175.

Minden szemsor négy-négy szemből áll; az alsó sor könnyedén kihajló, a hátsó könnyedén behajló; a két sor négy középszeme egy, előre fele szűkülő trapezet alkot. Az alsó sor középszemei valamivel kisebb távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó sor középszemeitől. Az állkapcsok egyenesek, párhuzamosak. A lábak nem terülnek el egészen oldalt-laposan. Csak két bordáskörömmel; alatta egy, végeiken vastagított hosszú szőrökből álló ecset. Gyors élénk színű alak, mely leginkább a bujá növényzetben tartózkodik. A bordás körmök a Micr. virescens első lábán nyújtott alakúak, hirtelenül lehajló kampóval, alakjuk és berendezésük szerint igen hasonlítanak egy ritka, u. n.: frizirfesűhöz: a talpecset karcsú, kevéssé vastagított szőrökből áll (lásd II. köt. V. tábl. 124. *b*).

SPEC. 1. FAJ. MICROMMATA VIRESCENS. (CL.). ZÖLDELŐ HŰNYÓPÓK. GRÜNENDE ZWINKERSP.

(virescens = zöldelő; ♀ alapszínéről.)

Syn. 1757. *Aranea virescens* CLERCK «Aran. Suec.» p. 138. ♀ Idem ibidem: *Araneus roseus* p. 137 ♂.
Vide: THORELL «Remarks» p. 227.

♀ Szép halavány-smaragdzöld; a végtest felületének elején egy sötétebb, nyársalakú középcsíkkal, mely a végtest hosszának a felét eléri (borszeszben az egész állat halványsárgává lesz.).

A fejmell elég domború, fejerésze elég széles, a mellrésztől jól elválasztott, rövid szőrökkel borított; a hátrés szűk; a lábak felé vezető barázdák jól láthatók; a homlok majdnem egyenesen elvágott; oldalról tekintve, a hátvonal laposan íves, a hátrésen tul lehajló. A mellvért szivalakú, szélein igen sekély horpadásokkal; zöld. A rágók zöldek, vöröses csipőkörömmel, az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oly hosszúk, mint a lábpár elsődvégize, gyéren szőrösek; függőlegesek. Az állkapcsok szélesek, párhuzamosak, elkerekített véggel; az alajk félkerek, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató zöld, végize oly hosszu, mint a szár a térddel együttvéve; a czombnál nem rövidebb; valamennyi ízen néhány tüske. A lábak hosszúk, hosszúságra és vastagságra nem igen elütők, valamennyi végízeken a talpkefe megvan; valamennyi szár és másodvégiz, alul, kevés megfekvő tüskével fegyverzett; a bordáskörmök tökéletesen fésűalakuak, számos (12?) bordával; az ecset, melynek szőrei tövükön vékonyak, végükön egyszerűen vastagodók, a bordás körmök végét eléri.

A végtest csücsösan hossztojásdad, módosan szőrös; a fonók igen rövidek.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél s közelebb állanak ezekhez, mint azok egymáshoz; a hátsó sor behajló, az alsónál hosszabb, szemei egyenlőek; a középsők kevéssel távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; a két sor oldalszemei közötti távolság nem nagyobb annál, a mely a hátsó sor oldalszemei és középsői között létezik. Valamennyi szem fekete, apró.

A zár egy vörösbarnás a nyelecske felé szivszerűen kimetszett (⌒) tércse, melyben a kimetszés és

illetőleg az általa alakított két öbölhöz képest többretű ránczok mutatkoznak, melyek a légzőrés felett egy rövidke, nyelvalaku dudort is környeznek.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 13—15 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 5 »
I lábpár ..... 17·4 »
II » ..... 18 »
III » ..... 15 »
IV » ..... 18 »

♂ Kisebb, karcsúbb; aránylag hosszabb lábakkal, másszínű végtesttel; a végtest felülete élénk czitromsárga, felülete közepén s egész hosszúságán végig egy élénk-haragos vörös csík, oldalai szintén vörösek. Fejmelle a nőstényénél domborubb, a fej kevésbbé elválasztott. A lábak legesúcsa fekete. A tapogató erős; szára a térdnél hosszabb és felülete végén, kissé kifelé-oldalt, egy erős, hosszú, tövén göcsösen vastagodó, könnyedén hajlott tövissel fegyverzett, e tövis a szárnál csak kevéssel rövidebb; a pikkely kalánalakú, bőven szőrös; a nemzőszerv, alulról tekintve, egy felgömbölyű vörösbarna gyűjtőt mutat, a melyből egy erős, egyenetlenül csatornás, hegyes, kosszarvszerűen csavarodott embolus meredezik, melynek hegyes vége a pikkely csúcsa alól lefelé irányúl.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 9·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 4·4 »
I lábpár ..... 17 »
II » ..... 17 »
III » ..... 14·6 »
IV » ..... 18 »

Tavaszi és nyári alak, mely a hegységbe is felhatol s bujа növényzettel, bokrokkal borított helyeken nem ritka; gyors futó, mely prédáját meglopja és szökéssel ejti hatalmába, magas növényekről gyorsan leugrik, a nélkül, hogy ugrását fonallal biztosítaná. Kora tavaszszal kertekben a gyümölcsfák tövén heverő lomb alatt gyakori.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhról, Balánbányáról, Nagy-Szebenből, (Sill és Bergleiter-gyűjtemény, Seidlitz jegyzéke); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Ogradena (Veteráni barlang tája), Báziásról, Tokajból, Rakamazról, Alsó-Hámorból (Borsod), Csorba (Liptó, a «csorbai tó környékén»), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécsről (Muz. gy. Frivaldszky és Pável), Budáról (Muz. gy. Pável), «Felvidek» jelzővel (Muz. gy. Kovács Gyula).

Jegyzés. Az a faj, mely Koch C.-nél «Die Arachniden» XII. p. 90. Taf. CCCCXVII. fig. 1021. «Sparassus ornatus» név alatt szerepel, s a melyet mint fajt és «Sparassust» Thorell tanár (Remarks on Syn. pag. 228.) kétségbe von, Erdélyben, Kolozsvár környékén nem ritka. Ennek sárgavörös pettyekkel behintett végteste egy széles, párhuzamos, almazöldes csíkot visel finom vörös szegélylyel és vörös pettyegetéssel. Ez az alak folytonosan csak mint éretlen hím fordult elő, szemállásánál s egyéb jegyeinél fogva egy tökéletes Micrommata s én azt tapasztalom, hogy a M. virescensnek éretlen hímje.

GEN. 2. NEM. PHILODROMUS. Walckenaer.

(*φιλέω* = szeretni, *δρόμος* = futás; a mozgás sebességéről.)

Syn. 1825. Walckenaer «Faun. Franc.» pag. 86 (ad part).
Vide: Thorell «On europ. Spid.» pag. 180.

Mind a két szemsor egyformán, könnyedén kihajló; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely az alsó és hátsó középsők között létezik. A végtest lapított, visszájára tojásdad, neha közel ötszögű.

Az alsó szemsor középszemei távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a hátsó középszemektől.

Az állkapcsok összehajlók. A lábvégek ecsetei elkerekített, szélesen-lapiczkás végü szőrökből valók. A lábak hosszaránya: 2, 1, 4, 3, vagy 2, 1, 3, 4, a lábak nem egészen laposan-oldalt elterülők.

Gyors, ügyes futásu alakok, a melyek mindenek előtt a növényzet leveleit kedvelik s azokra lapulva lesik prédájukat.

A bordáskörmök rövidek, kampósak, elég hosszu, kissé ritkásan álló bordákkal. (lásd. II. köt. V. tábl. 125, *b*.).

SPEC. 1. FAJ. PHILODROMUS AUREOLUS. (CL.). ARANYOS KENGYELFUTÓPÓK. GOLDIGE LÄUFERSP.

(aureolus = aranyos; a pikkelyek aranyos ragyogásáról.)

Syn. 1757. *Araneus aureolus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 133.

Vide: THORELL «Remarks» p. 264.

♀ Húsvöröses, ezüstösen és aranyosan fénylő pikkelyekből alkotott rajzokkal, melyek az előtesten egy széles középszalagból, a végtesten egy nyársalakú középcsikból és az oldalokba nyomuló ágrajzokból állanak.

A fejmell vaskos, elég domború, hosszúságánál nem szélesebb, csücsával előrefelé tojásdad s oldalról tekintve hátvonala vízszintesen egyenes, hátul hirtelenül és meredeken lecsapott, ezüstösen és aranyosan fénylő ágas pikkelyekkel egészen boritva, melyek a mellrész oldalaiban ritkábbak s a barnás-húsvörös szint nem fedik el. A mellvért háromszögletesen pajzsalakú, húsvöröses, közepén pikkelyekkel, szélein elálló szőrökkel. A rágók, elölről tekintve, párhuzamosak, sárgáshúsvörösek, az első lábpár elsőd-végizénél rövidebbek, oldalról tekintve ekalakuak, fehéres szőrökkel és sertékkel eléggé boritottak. Az állkapcsok haránt benyomással elől elkerekítve egymásra dőlnek, sertékkel és szőrökkel elegyesen és gyéren fedve; az alajk nyelvalakú, az állkapcsok hosszának felét bőven eléri. A tapogató sárga, aranyos pikkelyekkel elegyesen szőrös, s minden íz végén köröskörül néhány tüskével fegyverzett; végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, oldalra elterülve nem lapulnak le egészen, halvány húsvörösek aranyos-pikkelyesek; a szárak végei úgy a lábvégizek is halaványan gyűrűsek; az elsődvégizek kivételével, valamennyi lábnak valamennyi íze gyéren tüskés; az első lábpár szárán, alul, három tüskepár.

E végtest megfordítva tojásdad, elől keskenyebb, mint hossza második felében, a vége azonban csücsba végződik; sok aranyos és ezüstös fényű pikkelyből alakult rajzokkal, melyek a felület elején egy nyárs- vagy ekalakú, hegyes, hússzínű csikot szegélyeznek, az oldalakba rendesen két-két feltünőbb csikot bocsátanak, az ekalakú csik alatt pedig több egymásra dülő, a fonók felé csökkenő, résüntös vonalpárokat ($^{6}/_{5}$) létesítenek. A has közepén egy hússzínű középszalag.

Mind a két szemsor könnyedén és egyenletesen kihajló, a hátsó az alsónál sokkal hosszabb; a szemek majdnem egyenlőek; a hátsó sor oldalszemei egy-egy kis dudorra állitottak. Az alsó sor középsői valamivel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől, a köztük és a homlok széle közötti tér sokkal nagyobb, mint az, a mely őket a hátsó középsőktől elválasztja, a hátsó sor szemei körülbelül egyforma távolságra, a középsők mégis valamivel távolabbra egymástól, a középsők az alsó középsőkkel egy előrefelé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél nem magasabb; a két sor oldalszemei közötti távolság nem kisebb annál, a mely a hátsó és alsó középszemek között elterül.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarna, kissé domborodó, vesealakú tércse, ^ szerű egyszerű nyilással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell . . . . . 3 »

I lábpár . . . . . 12 »

II » . . . . . 13·2 »

III » . . . . . 10·6 »

IV » . . . . . 10 »

Legtöbbször kisebb, törzshossza 5·5—6 $^{m}/_{m}$; I. lábpár: 9·5, II: 12, III: 9·5, IV: 8·7.

A lábak hosszaránya e szerint változó.

♂ Kisebb, karcsúbb, rajzai kevéssé élesek, fejmelle majdnem kerek. A hátsó sor középszemei közötti tér észrevehetőleg nagyobb annál, a mely köztök s az oldalszemek között létezik. A tapogató elég hosszú és vaskosodó nyelű, módosan bunkós; terden, szárán és czombján egynehány tüske; szára nem, vagy alig hosszabb a terdnél, külső oldalának végén egy újjszerű, karcsú, tompa, sötétszínű nyujtványnyal, mely a szár felehosszánál rövidebb; a pikkely tojásdad-kanálalakú, elég domború és szőrös, barnás; nemzőszerve igen csekélyen kidomborodó, s alulról tekintve egy halpikkelyhez hasonló, vörösbarna lemezt mutat, mely a pikkely üret kitölti, elől egy keveset tátong.

Mértékek: nagyobb hím törzse . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 14·8 »
kisebb ♂, törzs . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 11 »

Nyári alak, mely a verőfényt kedveli; néha karókon, gyakrabban a fák derekán és leggyakrabban a fák és bokrok levelein lelapulva, lesve és lopakodva észlelhető; roppant gyors futású, veszély idején rendesen a levelek aljára menekülve, ott egészen lelapul. Juniusban a nőstény rendesen az ernyők könyökeiben néha bogáncs bojtokban is zacskót sző, a melybe peteit lerakja s gondosan őrzi. A verőfényen játszó apró legyeket lassan meglopja s hirtelenül megragadja; esését fonállal biztosítja; vakmerő támadó, mely olykor nálánál sokkal nagyobb rovarokat is legyőz.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból (legelők Rakamaz felé, az ott álló tölgyeken különösen nagy példányok), S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból (Borsod), Selmeczbányáról; a nemz. Muzeumban: Nagyváradról (Mocsáry), Pécsvideke (Frivaldszky, Pável), Pest, (Frivaldszky), Unghvár (Vidra Ferd.), Dabas (Metelka).

SPEC. 2. FAJ. PHILODROMUS PELLAX. N. SP. CSALFA K. TRUGERISCHE L.

(pellax = csalfa; az ügyes rejtőzködésről.)

(VIII-dik tábla, 176, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja.)

♀ Előteste halavány vörösessárga; lábai halavány zöldessárgások, végteste halavány sárgásfehér. Az egész felület a lábakkal együtt, a nagyító alatt gyéren, mintegy szénporral behintett. A fejmell szívalakú, szélesedő fejreszszel; közepe csikformára szélesen világosodó. A mellvért szívalakú, szemmyes fehér, mintegy szénporral behintett. A rágók s a szájszervek általában sárgásfehérek. A tapogató zöldesssárgás, igen világos, végizen néhány sötét sertével: végize nem hosszabb mint terde és szára együttvéve. A lábak karcsúk; czombjaik felületen kevés tüske, száraikon és a másodvégizeken, alúl és oldalt is néhány karcsú tüske. A végtest lapított, hosszúkás, hosszának közepén a legszélesebb, hátul csúcsos.

Az alsó szemsor inkább, a hátsó kevésbbé kihajló, a hátsó sokkal hosszabb; a két sor középsői egy előrefelé szűkülő trapezbe elhelyezettek; az alsó oldalszemek a hátsó sor középsőivel egy hátrafelé szűkülő trapezet alkotnak; a hátsó sor oldalszemei valamivel közelebb a középsőkhöz, mint a középsők egymáshoz.

A zár kicsiny, sötétes, hosszában egy osztólemez által kétfé választva, az osztólemez felső végén két elkerekített, picziny nyilás, alsó végen két hosszúkás sötét dudor látható.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 5·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·9 »
I lábpár . . . . . 7·8 »
II » . . . . . 10 »
III » . . . . . 6·9 »
IV » . . . . . 6·4 »

♂ Ismeretlen.

E faj Orsova mellett a Graczka-völgy feletti retek fuveben fordult elő mint juniusi alak. Dr. Thorell tudósítása szerint az ő gyűjtemenyeben is egy példánya van meg e fajnak, mely Svécziában gyűjtetett.

SPEC. 3. FAJ. PHILODROMUS POECILUS. (Th.). CZIFRA K. BUNTE L.

(*ποικίλος* = tarka, de furfangos is; a színre és a kéreggel való mimicrismusra czéloz.)

Syn. 1870—73. *Artanes*[1] *poecilus* Thorell «Remarks» p. 261.

♀ Sárgásszürke; tisztaszürke és fekete rajzokkal és foltokkal diszitve.

Fejmelle hosszúságánál szélesebb, a fejrész bubjával felálló, oldalról tekintve a hátvonal a fejbúbtól a nyelecskére meglehetős meredeken lehanyatlik, a homlok kissé hátradűlő, a fejrész sárgásszürke, barnásan mintegy freccsentve; a mellrész barnásszürke. A mellvért sárgás, kevés barnával, fényes, majdnem kerek. A rágók kicsinyek és véznák; barnással elegyítve sárgásak, oly hosszúk, mint az első lábpár első végize. Az állkapcsok sárgák, párhuzamosak; elől elkerekítve, végeikkel az alajk felett érintkeznek; az alajk hagymaalakú, tövén egy állkapocsfelnél nem keskenyebb. A tapogató csontsárgás, barnafekete dísszel; czombja, alul és egész hosszában barnafekete, a többi íz ily színű gyűrűvel es foltocskákkal, végize oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve. A lábak hosszuk, karcsuk, oldalt elterülők, csontsárga, fehér és barnafekete színvegyülettel; az első és második pár czombjának alsó fele széles barnafekete hosszcsikkal; a többi rész és íz ily színű foltokkal és gyűrűkkel tarkázva; minden czomb felületén három-három, alapján barnás, egyébként fehér, felálló tüskével; az első lábpár szára alsófelen öt pár tüskével fegyverzett; a többi szár és másodvégíz szintén tüskekkel fegyverzett.

A végtest lapos, majdnem ötszögletű, szürke, fehér, sárgás és barna-feketével elegyes színű s a színek úgy vegyítve, hogy ⌒ szerű sötét rajzok is képződnek; a mellett két tetemes ingódör is feltünik; a has szürkés, oldalaiban kevés barnás petytyel.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei nagyobbak, nem egészen átmerőjük távolságára a középsöktől; a közepsök távolabb egymástól, mint az oldalszemektől; a hátsó sor kevesbbé kihajló, az alsónál hosszabb; oldalszemei nagyobbak, középsői nagyobbak az alsó középsöknél; szemei körülbelül egyenlő távolságra egymástól; a hátsó közepsök az alsó közepsökkel egy előrefelé szűkülő trapezben állanak, mely legnagyobb szélességénél magasabb; az alsó oldalszemek a hátsó közepsökkel egy hátrafelé szűkülő trapezet alkotnak.

A zár egy ⋒ alakú kettős csatorna, mely szélességénél magasabb.

Mértekek: ♀ Törzs. . . . . 5·5—6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár. . . . . 8·8 »
II » . . . . . 11 »
III » . . . . . 10 »
IV » . . . . . 7·3 »

♂ Sokkal kisebb, karcsubb; fejmelle a végtestnél szélesebb; a végtest felületének eleje csontfehér. A tapogató rövid, bunkós; szárize a terdiznel rövidebb, külső oldala végen egy oldalt álló, ripacsszerű, kettős

[1] Ez a nem bevonatott, mert átmeneteket mutat ahoz, a melybe alakjai beállittattak. Thorell (in litt.).

dudorral; pikkelye kanállaku, domboru, elején rövidke szőrökkel borított, nemzőszerve sötét-barnafekete, fenyes, kidagadó, a pikkely üret kitöltő; felülete alulról tekintve egyszerűen lencsealaku.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 1 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I. lábpár . . . . . 8·7 »

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka s leginkább a gyümölcsfák törzsét, a régi kerítéseket, czölöpöket választja tanyájául, hol egészen lelapúlva a leggyakorlottabb szemet is kijátszsza; veszély idején lapossága-nál fogva a legszűkebb repedésekbe bemenekül; roppant gyors futó; futásában hirtelenül meg-megáll; előre, hátra és oldalt egyenlő ügyességgel mozog, lábait folytonosan elterítve tartja. A nőstény 4 $^{m}/_{m}$ átmerőjű lazaszövetű peteburkát valamely tárgyhoz odaerősíti s reáborúlva gondosan őrzi.

Ismerem: Doroszlóról, Ujvidékről, Rakamazról, Budapestről (Margitsziget).

GEN. 3. NEM. THANATUS. C. K.

(θάνατος = halál, gyilkosság; a támadó természetről.)

Syn. 1837. C. Koch «Uibers. des Arachn. Syst.» I. pag. 28.
Vide: Thorell «On Europ. Spid.» p. 181.

Mind a két szemsor erősen kihajló; az alsó sor közepső szemei távolabbra a homlok szélétől, mint a hátsó közepsőktől. A törzs hosszúkás. A lábak aránya 2. 4. 1. 3, vagy 2. 4. 3. 1. Ügyes kúszók, melyek részint a földön, részint a magas növényzeten tartózkodnak s predájukat meglopva hirtelenül átkarolják.

A bordáskörmök a Thanatus oblongus első lábpárján karcsúk, kampósak, keves, ritkás bordákkal; a talpecsetek erősen lapiczkás szőrökből valók, lásd II. köt. V. tábla, 126. *c*.

SPEC. 1. FAJ. THANATUS OBLONGUS. (Walck.). HOSSZÚKÁS LATORPÓK. LANGLICHE LOTTERSP.

(oblongus = hosszúkás; a karcsú alakról.)

Syn. 1802. *Aranea oblonga* Walckenaer «Faune Par.» II. p. 228.
Vide: Thorell «Remarks» p. 269.

♀ Világos agyagsárga, hosszcsikos elő- és végtesttel; hasonló egyszínű, hosszú, erős lábakkal. A végtest az előtestnél nem szélesebb, hosszú.

A fejmell hosszúkás, elég domború, fejeresze módosan keskenyedett, a mellrésztől oldalbarázdák által meglehetősen elválasztott, vörösessárga, egy közepső, kisse elmosódó s a szemek felé rendesen áttört, barnás csíkkal. A mellvért világossárga, barnás pontocskákkal, fehér és sötétes szőrözettel, pajzsalakú, lapos. A rágók sárgák, előlről tekintve párhuzamosak, az első lábpár végizénél sokkal rövidebbek, oldalról tekintve függőlegesek; szőrözetök szerfelett gyér. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, haránt behorpasztottak, sárgák, elől elkerekítettek keves szőrrel; az alajk tojásdad, az állkapcsok felehosszának megfelelő.

A tapogató sárga, legcsúcsa feketedő; valamennyi íze néhány tüskével fegyverezett, végize valamivel rövidebb, mint a terd és szár együttvéve. A lábak vöröses agyagsárgák s végeik a sötétes, erős talpkefe folytán sötétedők, az elsődvégízek fegyvertelenek, a többi íz gyéren tüskés; mind a négy páron mind a két végíz sötétes, erős talpkefével, melynek szőrei lapátos végűek, a lábvégek egy ritkább és egy sűrűbb bordás körömmel. A végtest halványy agyagsárga egy közepső, barnás, szélesebb hosszcsíkkal, ettől kétoldalt finomabb vonalakkal s kisse sötétedő oldalakkal, úgy hogy felülről tekintve háromcsíkosnak látszik lenni. A has fehéres, tömötten szőrös.

A szemek kicsinyek; az alsó sor a hátsó sor középsőivel egy harántfekvő, hosszúkás hatszöget alkot (⬭); a hátsó sor oldalszemei e csoporttól messze oldalt és hátra esnek. Az alsó sor oldalszemei egy kis fekete foltocskába esnek s nagyobbaknak látszanak, valamivel közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a hátsó sor az alsónál sokkal hosszabb, oldalszemei, fekete dudoron fekve, nagyobbaknak látszanak és sokkal távolabbra állanak a középszemektől, mint ezek egymástól. A hátsó sor középsői valamivel távolabbra esnek egymás között, mint az alsó középsők, szinten egymás között. A két sor oldalszemei közötti távolság nagyobb annál, a mely a két sor középszemei között elterül; az alsó középsők közelebb állanak az alsó oldalszemekhez, mint állanak a hátsó középsők ugyanezekhez. A zár két ∩O szerű sötétbarna behorpadást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 13·5 »
II » . . . . . 15 »
III » . . . . . 10 »
IV » . . . . . 13·6 »

♂ Rövidebb törzsű; fejmelle erősen fejlett, végteste ennél sokkal keskenyebb; rendesen valamivel sötétebb agyagsárga. Lábai aránytalanul hosszúk. Tapogatója husos nyelű, kis bunkóval, valamennyi ize gyéren tüskés; a pikkely csúcsosan kanálalakú, elég domború, szőrös, domborodása tövén rendesen egy tüskével; szár és terdize mintegy egy darabból való, egymásnál nem hosszabb; a nemzőszerv vörössárga, sima, tojásdad, elől egy, mintegy feltett, jelentéktelen dudorral.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 15 »
II » . . . . . 17 »
III » . . . . . 11 »
IV » . . . . . 15·7 »

Félig fejlett példányai már kora tavaszkor észlelhetők s a legszorgalmasabb leghajósok közé tartoznak (legalább a Bácskában azoknak tapasztaltam); a karók csúcsain, a növények szirmain és sásos helyeken is leskelődik; az ernyős növényeken az ernyő alatt vonúl meg s előlábait az ernyő felébe nyujtva lesi prédáját, melyet hirtelen átkarolással ejt birtokába; szétvetett lábakkal egészen le tud lapúlni s ha kuszva vadászik, gondosan felhasználja a rügyeket, göröngyöket, hogy fedve lophassa meg prédáját, néha a méhet is legyőzi, s csipőkörmeit rendesen a fej és torj közé vágja be.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill-gyüjtemény); magyar részekből: Doroszlóról (mint léghajóst), Pancsováról, Orsováról, Székes-Fehérvárról, Budáról (Pável), Komjátiról (Dr. Horváth Géza).

SPEC. 2. FAJ. THANATUS FORMICINUS. (CL.). HANGYA L. AMEISEN L.

(formica = hangya; a hangyabolyok körül való tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Aranea formicina* CLERCK «Aran. Suec.» p. 134.
Vide: THORELL «Remarks» p. 269.

♀ Élénk, világos cserbarna; a fejmell közepe hosszában szelesen, szalagszerűen világosabb; a szelesedő végtest felületének elején egy rikítóan szembeszökő, hasítékszerű, bársonyfekete ländzsafolt. Zömök alak.

Fejmelle vaskos, domború, felül párhuzamosan lelaptott, oldalról tekintve a nyelecsétől ívesen emelkedő, szélességénél alig hosszabb, vastag fejreszszel; a mellresz oldalai lecsapottak, a felső lelaptásnál

valamivel sötétebbek, a lelapitás két fehéres, a szemek közül induló csikkal szegélyezett; az egész bronzfényü oly pikkelyekkel borított, a melyek végökön lapiczkások, tövükön ágasok, a pikkelyekkel elegyesen, de gyéren serteszerü szörök is jelen vannak s a fej elején leginkább feltünnek. A mellvért szivalaku, laposan domboru, durván és különösen a szeleken gazdagon szőrös. A rágók az első lábpár czombjánál sokkal vékonyabbak, összeillők s előlről tekintve tövüknel valamivel szélesebbek, az első lábpár első végizénél alig rövidebbek, a fejresz sapkaszerüen borul tövükre, oldalról tekintve tetemesen az állkapcsokra csapottak, pikkelyekkel és különösen sok, erős, görbült sertékkel inkább fegyverzettek mint szőrösek. Az állkapcsok nyujtottak, végeik elkerekitettek, egymázhoz közel állanak, tövük bőven sertés-szőrös, az alajk az állkapcsok közé beékelve, azoknak felehosszát alig éri el. A tapogató vaskos, minden ize bőven tüskeszerü sertekkel fegyverzett, közben pikkelyes, végize a többinél karcsúbb s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszuk, vaskosak, térdeik felemelkednek; boritékuk pikkelyekből áll, melyek közül a tüskeszerü rövid szőrözet és az erős fegyverzet kiáll; az első lábpár czombján elől két erős tüske, felületen két tüske, szárán és másodvégizen, alul, az előbbin három, az utóbbin két pár tüske; az első két lábpáron mind a két végizen végig kétsoros erős talpkefe, a hátsó pároken a talpkefe a másodvégiz tövét nem éri el.

A végtest hosszkörded, pikkelyekkel egészen fedett s a mellett különösen a vége felé sok tüskeszerü, fekete és itt-ott fehér szőrökkel borított; a bársonyfekete lándzsafolt igen finom fehéres szegélyzettel.

Az alsó szemsor négy szeme a hátsó sor két középsőjével egy oly hatszöget képez, mely szélességénél nem magasabb s a melynek rendetlensége onnan ered, hogy az alsó oldalszemek sokkal közelebb állanak az alsó, mint a hátsó középsőkhöz. Az alsó sor középsői sokkal távolabbra esnek egymástól, mint az alsó oldalszemektől, s a homlok szélétől sokkal távolabbra, mint a hátsó középsőktől; e sor oldalszemei, fekete foltban állva, látszólag nagyobbak. A hátsó sor szemei egyenlő távolságra egymástól.

A zár egy cserbarna, lyra-alaku bemelyedés, mely szélességénél sokkal magasabb s hosszában egy ekalaku, szőrös lemez által két részre oszlik.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 10·7 »
II » . . . . . 11·8 »
III » . . . . . 10 »
IV » . . . . . 10·7 »

♂ Az ivarérett hímet nem ismerem; a harmadvedlésü, a melynek nemzőszerve egy sima bunkó, szinre nézve a nősténynyel azonos.

Mint nyári alakot hangyabolyok közeleben találtam Kolozsvárt (Muzeumkert), ifjabb példányait őszszel Doroszlón; Dr. Horváth Géza barátom szivességének köszönök egy ifju példányt, mely Kassa mellett tél derekán (január 5-kén) gyüjtetett; ifjabb példányait ismerem még Veszprémből, Budáról (Muz. gy. Pável János).

FAM. II. CSALÁD. THOMISOIDAE. KAROLÓK. ARMSPINNEN.

(*θωμίζω* = fonallal kötni; arról a szokásról, hogy a prédát megkötik.)

GEN. 1. NEM. MONAESES. THOR.

(*Μοναίσης* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On Europ. Spid.» p. 182.

A homlok és a rágók résüntösen előrenyujtottak; az első középszemek távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől. Az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó

oldalszemek az alsó középsőknél sokkal nagyobbak. A végtest hátul emelkedett, csücskös (II. k. V. t. 127. *b*). Talpkefe, illetőleg lapiczkás szőrökből alkotott ecset nincsen. A bordáskörmök erősek, kampójuk könnyed hajlású, bordáik elég szürün állanak, elég hosszuk, lásd. II. köt. V. tábla, 127. *c*.

SPEC. 1. FAJ. MONAESES CUNEOLUS (C. K.) ÉKELT MONAESESPÓK. KEILFÖRMIGER M.

(cuneolus = kis ék; a végtest alakjáról.)

Syn. 1838. *Xysticus cuneolus* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 79. (ad part).
Vide: PAVESI «Cat. sist. dei Rag. del Cant. Ticino» p. 147. (Synonymica).

♀ Előteste barna, ekalaku világosabb középcsíkkal. Végteste, felül szürkés fehér, oldalaiban vörösbarna, ugy hogy a szürkésfehér szín egy, csücsával előre fordított ékhez hasonlit; hasa fehéres egy végig vonuló feketés középcsíkkal. Lábai sárgások, fekete pontozatokkal.

A fejmell kicsiny, kerekded, magas; felületen kissé lelapitott; fejerésze széles, homloka menedékesen előrenyuló; a mellrész oldalai barnák, világosabb szinnel elegyesek, mintegy áttörtek; a szemcsoporttól és egész szélességet átfogva egy világosabb, széles csik indul, mely a nyelecske felé ekalakra keskenyedik; az egész fejmell felületen, igen gyéren elszórva, gombocskákból indulva serteszerű szőrök állanak. A mellvért hosszkörded, fekete, kevés fehéres szőrökkel. A rágók menedékesen előre nyujtottak, rövidek és laposak: színök sárgás, tövüknél barnásba átmenő, kevés szőreik feketés gombokból indulnak. Az állkapcsok sárgák, fekete szőrözettel, tövük kivastagodott, a végök keskeny, elől elkerekitett; az alajk nyelvalakú, az állkapcsok felehosszának megfelelő. A tapogató sárga, rövid, hüsos, bőven szőrös, a szőrök részben feketés gombokból indulnak, végize oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve.

A lábak közül a két első pár a két hátsót hosszúságra szembetünően felülmúlja; valamennyi halvány sárga, fekete szőrözettel, mely fekete gömbökből indul s emelfogva a lábak feketetarkák; a tüskek foltszerű nagyobb gömbökből erednek. A czombok elől és felül, a szárak alul gyéren tüskések.

A végtest sajátságos alaku, elől sokkal keskenyebb mint hátul, és hátul sokkal magasabb mint elől, a hát végén csücsökbe végződik s a csücsök és fonók között függőleges; szinezete kissé változékony; felülete mindig szürkésfehér elmosódó tiszta fehér néha rajzszerű vegyülettel; oldalai néha szélesen vörös-barnák, néha s felületnél sötetebb szürkék; a felület fehér helyei mindig az ingódrókat vagy a szőrök tövét keritik. A has fehéres, állandoan egy feketés, széles, nem épen éles szélű középcsíkkal.

Mind a két sor oldalszemei egyenként igen tetemes, félgömb vagy hosszukás emelkedéseken állanak. Az alsó sor majdnem egyenes (kihajlásra hajlandó.), igen kicsiny középsői nem állanak távolabbra egymástól mint a háromszor nagyobb oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, középsői kisebbek az oldalszemeknél s kevéssel nagyobbak az alsó középsőknél, közelebb állanak egymáshoz mint soruk oldalszemeihez. A hátsó sor hosszabb az alsónál; a két sor oldalszeme oly távolságra egymástól, mint az alsó a hátsó középsőkhöz.

A zár egy majdnem négyszögletes, barna, bőrös tercse, igen sekely ⌒ szerű sculpturával.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 8 »
II » . . . . . 7·2 »
III » . . . . . 4 »
IV » . . . . . 4·3 »

♂ Sokkal kisebb, karcsúbb; végteste, oldalról tekintve, majdnem párhuzamos, hátul csücskös ugyan, de nem magasabb mint elől. Szine a nőstényével azonos. Homloka meredekebb, rágói függőlegesek. A tapogató sárga, rövid, szárize a terdnél rövidebb, külső oldalának a végen egy fekete, ki- és hátra-

felé görbülő tetemes, körömszerű nyujtványnyal; pikkelye kanalalaku, módosan szőrös; nemzőszerve egy alig kidomborodó barna, sima és fényes, vesealakú gyűjtőből áll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 4 »

Mint tavaszi és nyári alak nem éppen gyakori s leginkább az erdőszélek bujább növényzetét kedveli; ifjabb nemzedéke, úgy látszik, egyes pontokon nagy számban fordul elő (Buda vidékén Pável János igen sok példányt gyűjtött, egytől egyig fel fejlődésüeket).

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról; magyar részekből: Doroszlóról, Pancsováról, Tokajból és Budáról (Muz. gy.).

GEN. 2. NEM. THOMISUS. (WALCK.).

(Vide: «Thomisoidae»)

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 28. (ad partem).
Vide: THORELL «On Europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a rágók kevéssé kinyúlók.

Az alsó szemsor közepsői távolabbra a homlok szélétől mint a hátsó középsőktől.

Az alsó szemsor erősen, a hátsó kevéssé kihajló; az alsó sor oldalszemei nem nagyobbak a középsőknél. (A fejrész két, szarvszerű, magas, szétágazó csücsökkel).

A bordás körmök a Thomisus onustus első lábpárján erősek, kampójuk hosszu és vaskos, közte és az első borda között tetemes az űr, a bordák eleg hosszuk, sűrűn sorakozottak.

SPEC. 1. FAJ. THOMISUS ONUSTUS WALCK. HASAS RÁKPÓK. BAUCHIGE KREBSSPINNE.

(onustus = megrakott, megtömött; a végtest nagyságáról.)

Syn. 1805. *Thomisus onustus* WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 32.
Vide: THORELL «Remarks» p. 427.

♀ Világos, változó színezet; az alapszín rendesen fehér vagy sárgás. Fejmelle fehér, két sötét oldalcsikkal, fejrésze két felálló, szétágazó, kúpalakú csücsökbe kihuzva, a csücskökön, hátul, közel a csúcshoz, a hátsó szemsor két oldalszeme, — elől, a csucsok közepe táján az alsó két oldalszeme. A végtest szine világos, változó. A végtest terjedelmes, hátul a fonók felett igen magas, felülről tekintve majdnem háromszögletes, a háromszög talpával hátrafele (tehát visszájára) s itt csücskös. A lábak világosak, rendesen halványan gyűrűsek.

A fejmell szélességénél csak kevéssel hosszabb, magas, felülete párhuzamosan lelapított, e laposság csontsárga, az oldalak sötétesek (zöldesek, néha barnák). A fejrész elől elmetszett, szarv vagy fülszerű csücskökkel, a homlok meredek, a rágók töve közé egy kis nyujtványt bocsát (⌣). A mellvért tojásdad, világos színű, szőrös. A rágók laposak, a homlok magasságánál nem rövidebbek, részben csontszinűek, részben barnások, alig szőrösök. Az alkapcsok világosak, összehajlók, tövük kivastagodott úgy, hogy a tapogató csuklója szabadon látható; az alajk nyelvalakú, az állkapcsok fele hosszát valamivel meghaladja. A tapogató sárgafekete rövid szőrözettel, végize rövidebb mint a térd és szár együttveve. A lábak oldalt elterülők, az első két pár erős és hosszu; valamennyi világos, az izek végei gyűrűs behomályosítással; az első pár szárán, alul, egy pár tüske, másod végizen nyolcz pár tüske, a második lábpár szárán, alul, szintén egy pár a másodvégizen öt pár és meg két páratlanul álló tüske; a két hátso lábpár fegyvertelen.

A végtest háromszögletes, keskeny végével előrefelé áll, szine néha csontsárgás, csontfehér, néha oldalaiban rózsaszines, lapos felületen hasonló szinű haránt csikokkal, melyet közül egy szélesebb a két hátcsücskőt összeköti, a végtest elején egy kupalaku rozsaszin folt; az utóbbi változatnál a láb gyürüzete is rózsaszines.

Az alsó szemsor igen apró szemei kihajló sorban, a közepsők sokkal közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez, melyek már a csücskök derekán állanak. Az alsó sor igen módosan kihajló, középszemei a két csücsök közötti völgybe esnek s távolabb állanak egymástól, mint a csücskök csücsa alatt fekvő oldalszemektől, szemei aprók. Az alsó közepszemek távolabbra esnek a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől, a hátsó középsők valamivel távolabbra egymástól mint az alsó középsőktől.

A zár egy sárga, fenyes, gyantaszerű, kiemelkedő köldök, két oldalt pontszerű fekete nyilással (♂)

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 13 »
II » . . . . . 12·3 »
III » . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 6·6 »

♂ Aránytalanul kicsiny. Első két lábpárja töven sárga, lábszárától kezdve végig feketebarna (csizmás), valamennyi lába fegyvertelen. A végtest lapos, gyanta sárga tetemesen csücskös. A fejmell barnas, hátán világosodó, a fejesücskök éle csontfehér vagy sárga. A tapogató rövidke, bunkós, sárga; térd és szárize egyenlő, rövid; pikkelye tetemes, kanálalaku, módosan szőrös. Alulról tekintve a szár hosszában barna fogacsok láthatók. A nemzőrész, alulról tekintve lapos, lencse alaku, barna, a kanál üret egészen kitöltő gyüjtő.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »
I lábpár . . . . . 7·6 »
IV » . . . . . 2·4 »

E sajátságos külsejü faj, mint nyári jelenség nem éppen gyakori, de nem is ritka. Rózsaszines változatai (= diadema C. Koch Görögországból) leginkább a virágzó lóheren, a fehérek ernyős növényeken (Sambucus ebulus, Chaerophyllum) találhatók, hol a virágokba illetőleg virágok alá rejtőzve hosszu elölábait a virág felibe tartja s a virágon megtelepedő rovarokat átkarolja. Néha egy-egy füszál csücsára mászva kitárja karjait, s várja, mig valamely rovar virágnak nézi s karjai közé telepedik. Egyebekre nézve lásd «életmód» szakasza «alak és szinezet» alatt.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Szebenből (Sill gyüjtemény; magyar részekből: Doroszlóról, Orsováról, Pécs vidékéről (Muz. gy. Friwaldszky), Budáról (Muz. gy. Pavel), Pestről (Muz. gy. Friwaldszky).

GEN. 3. NEM. MISUMENA. LATR.

(*μισούμενος* = a gyülölt; talán az álnok életmódról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 315 (ad part).
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 183.

A homlok és a ragok majdnem függőlegesek; az alsó szemsor közepsői nem állanak távolabbra a homlok szeletől mint a hátsó középsőktől. A hátsó szemsor oldalszemei nem vagy alig nagyobbak a középsőknél. A középszemek trapezben állanak. Az alsó szemsor erősen, a hátsó könnyeden kihajló, az alsó oldalszemek a középsőknél nem vagy kevéssel nagyobbak.

A bordáskörmök a Misumena vatia első lábparján ives hajlásuak, hosszu-kamposak, keves bordájuk közül az elsők erősebbek.

SPEC. 1. FAJ. MISUMENA VATIA. (CL.). ALAKOSKODÓ[1] KESZEGPÓK. FALSCHE BRACHSENSPINNE.

(vatia ab vates = jós, költő; az alakra vonatkozik.)

Syn. 1757. *Araneus vatius* CLERCK «Aran. Suec.» p. 128.
Vide: THORELL «Remarks» p. 258.

♀ Csontfehértől sárga fokozatokkal egészen a haragos czitrom és narancssárgába átmenő változékony színezet; gyakran az oldalakban, ritkán a hát közepén (a végtesten) vérvörös, vagy rózsás foltokkal. Leggyakrabban czitromsárga («citreus vel citrea» DE GEER, WALCKENAER, BLACKWALL). A fejmell felülete az oldalaknál mindig világosabb; a lábak a test alapszínének megfelelően egyszínűek. A fejmell szélességénél nem hosszabb, magas, felületen kissé lelapított, szívalakú, elől elkerekített; fejerésze ketoldalán egy módos emelkedésű hosszdudorodás, melyen a két szemsor oldalszemei állanak. A mellvért pajzsalakú, igen gyéren szőrös. A rágók az első lábpár elsődvégizénél rövidebbek, inkább laposak, gyér, kurta de erős szőrökkel. Az állkapcsok összehajlók keskenyek, alig vastagodó tővel úgy, hogy a tapogató csuklódása szabadon látható; az alajk párhuzamos oldalakkal, elől elkerekített az állkapcsok hosszának két harmadrészét bőven eléri. A tapogató kurta, feketés szőrözetű, végize rövidebb mint szára és terde együttvéve. Az első két lábpár hosszú, erős, oldalt eltérülő, karolásra alkotott sarló állású, czombjai fegyvertelenek, szárai alul rendetlenül, leginkább a külső szélre alkalmazott 4—6 gyenge tüskével, ugyan e párok másodvégizein, alul, hét pár tüske, a hátsó két lábpár másodvégizén, alul, egy-két tüske.

A végtest, hátul, hosszánál szélesebb, előrefelé keskenyebb, alig lelapított, vastag ⬭ alakú, nem csücskös.

Az alsó szemsor apró szemű, erősen kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, egymásnál nem nagyobbak; a hátsó szemsor könyvelen kihajló, szemei egyenlő nagyság mellett az alsóknál inkább kisebbek s a középsők valamivel közelebbre egymáshoz mint az oldalszemekhez; a két sor oldalszeme egy tetemes, hosszúkás dudor két végére elhelyezve, közelebb áll egymáshoz, mint a hátsó oldalszem a hátsó középszemhez; a két sor középszemei közel derék négyszögbe (előre mégis szűkebb) elhelyezve; az alsó szemsor középsői körülbelől annyira állanak a homlok szélétől a mennyire állanak a hátsó középsőktől.

A zár egy igen jelentéktelen haránt dudorodás, alsó szélén pontszerű két nyilással (⊃).

Mértékek: ♀ Törzs	8—11	$^{m}/_{m}$ ebből
fejmell (a nagyobbnál)	3·8	»
I lábpár	15·5	»
II »	14,6	»
III »	7·5	»
IV »	8·5	»

♂ Aránytalan kicsiny, egészen elütő színezettel.

A fejmell vörösbarna, felületén egy széles vörösessárga csíkkal s e szín a fej emelkedéseire és az alsó szemsor alatti homlokreszre is átmegyen. A hosszkörded végtest felülete zöld vagy zöldessárga, két párhuzamos, barna csíkkal, mely a fonóknál kezdődve nem éri el a végtest elejét s hosszának mintegy három negyedében végződik; a has és az oldalak barnák. A két első lábpár barna, a szárak közepe és a végizek töve gyűrűsen világosodó, a két hátsó lábpár világos, sárga vagy zöldes.

A tapogató nyele sárga, bunkója barna; szárize a térdiznel sokkal rövidebb, külső oldala végen egy erős, a pikkely széle görbületéhez illő nyujtványba nyulik, mely nyujtvány végén egy igen apró, hajlott kormócske áll, a szár alfelén semmi fogacsok; a pikkely kanálalaku, nemzőszerve vörösbarna, lencsealaku, sima és lapos.

[1] CLERCK, «Aran. Suec.» p. 128. «Caneri similitudinem quamquam hujus Aranei forma aliquam aut nullam refert; solus tamen hoc nomen promeruisse videtur; quamobrem dignum habeatur, qui primum locum inter hujus Generis Aranearum obtineat.»

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 3·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·4 »
I lábpár . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 3 »

Az aljakban, különösen réteken és kertekben a bujá növényzeten messze elterjedett faj, mely mindenek előtt az ernyős virágokat kedveli (a veteményesekben pl. leginkább a murok virágát s innen «Thomisus dauci» pl. WALCKENAER-nél,) hol a Thomisus onustus módjára vadászgat; de a virágok kelyhébe is bemélyed s ott várja a mézelő rovarokat, melyekkel igen ügyesen el tud bánni; prédáját rendesen nyakszirten éri s a fej közé vágja be lapos állkapcsainak rövid körmét; a nehéz és erős rovarokat rendesen egy-két szállal leköti (lepányvázza) s csak azután szívja ki.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenes, Retyiczel, Parajd, Gy. Sz. Miklós, Balánbánya és Tölgyesről, továbbra N.-Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemény), Hosszúlelkéről (Miksa György elhunyt barátom útján); magyar részekből: Doroszlóról, Pancsova és Orsováról, Mehádiáról, Báziásról, Ó-Huttáról (Borsod), Lykaukáról (Liptó), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécsről (Muz. gy. Friwalszky és Pável), Bártfáról (Muz. gy. Dr. Chyzer Cornél), Mehádia (Muz. gyüjt. Friwaldszky).

SPEC. 2. FAJ. MISUMENA TRUNCATA. (PALL.). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE B.

(truncata = csonkított, tompító értelemben; a végtest alakjáról.)

Syn. 1772. *Aranea truncata* PALLAS «Spicileg. zool.» 9, pag. 47.
Vide: THORELL «Remarks» p. 259.

♀ Fejmelle világosabb vagy sötétebb fahéjszínű.

Végteste fahejszin, néha sötetebb vörösbarna színnel elegyített. A két első lábpár fahéjbarna, világosabb, elmosódó gyűrűzettel; a két hátsó lábpár vörösessárga, sötetedő csúcscsal, a negyedik pár térde mindig barna. Széles alak, lapuló fejmellel és otromba, hátul két oldalt tompa csúcsokba kifutó végtesttel.

A fejmell szélességénél nem hosszabb, laposan domboru, elől elmetszett, a mellrészben kerekített, egyszinűen fahéjbarna, világosabb finom szegélylyel; a szemter, különösen az oldalszemek táján, göcsös. A mellvért fahéjbarna, néha világosabb pontokkal, szívalaku, lapos, szőrös. A rágók laposak, oly hosszuk mint az első lábpár elsődvégize, fahejbarnák, harántránczoltak s alig szőrösek. Az állkapcsok majdnem párhuzamosak, egymásra hajlók, tövük nem vastagodott, a tapogató csuklója azonban szabadon látható — fahejbarnák; az alajk hasonló színű, nyelvalaku, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató fahéjbarna, végize a többihez képest kissé vékonyodó csúcsán feketés és bőven szőrös, rövidebb mint a szár és térd együttvéve. A lábak közül a két első pár vaskos és hosszú; sarló alaku, oldalt elterülő állásban karolásra igen alkalmas, fahéjbarna, az izek tövein világosodó; mind a két pár szára és másodvégize, alul, páros, rövid tüskékkel sűrűn fegyverzett; az első lábpár szárán alul 7 párig, — másodvégizén, alul, 9 párig szaporodó tüske, a második lábpáron hasonlóképen; — a harmadik és negyedik pár világos vörösessárga, az utóbbi barna téddel; a harmadik pár szárán alul egy apró tüske, a negyedik pár egészen fegyvertelen.

A végtest otromba, háromszögletes, elkerekített csúcsával előrefelé fordított, ivarérett állapotban lapos, terhes állapotban nagy vastagságra növekedő, fahéjbarna sötét vörösbarna besötétítésekkel, néha egyszerűen drapszínű, hosszúságánál, hátul, szélesebb s itt oldalt álló csücskökbe végződik.

Az alsó szemsor oldalszemei a többinél láthatólag nagyobbak, e sor erősen kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb annál, a mely a középszemek és homlok széle között elterül. A hátsó sor könnyeden kihajló, szemei kicsinyek, egymástól egyenlő távolságra állók, mely alig kisebb annál, a mely a hátsó középsőket az alsó középsőktől elválasztja; a hátsó oldalszemek egy göcs csucsa alatt

állanak, mely göcs résüntosen az alsó oldal és hátsó közepszem közc is kiterjed; az alsó közepsők és a homlok széle közötti távolság sokkal kisebb mint a távolság az alsó és felső középszemek között.

A zár, egy gyantasárga kiemelkedő, vesealaku, harant és homoru oldalával a légzőrésre nezö köldök, melynek homorúsága egyszersmind keretet is képezi a tojócső nyilásnak.

Mertekek: ♀ Törzs (terhes) . . . . . 9·5 $^{m}/_{m}$ ebből
(ivarerett) . . . . . 6·5 »
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 14·4 »
II » . . . . . 14 »
III » . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8 »

Ivarérett hímjet nem ismerem; a felfejlődésü törzs hossza 4 $^{m}/_{m}$ és a harmadik és negyedik lábpár szinten barnás; az alak és szin egyebekben a nőstenyével azonos.

Tapasztalásom szerint ritka; mint nyári alakot leginkább kertekből s ott az egres-bokrokról ismerem, mint nyári alakot.

Találtam erdelyi részekben: Kolozsvártt, Nyarad- Szeredán és N.-Szebenben (Sill-gyüjtemeny), magyar reszekben: Palánkán és Orsován, Buda videken (Muz. gy. Pável János).

SPEC. 3. FAJ. MISUMENA VILLOSA. (WALCK.). BORZOS K. ZOTTIGE E.

(villosa = bozontosan szörös; a test szőrösségéről.)

Syn. 1837. *Thomisus villosus* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 535.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 539.

♀ Halvány zöld, fehérrel: a végtest hossztojásdad, csücsával előre irányozott; az egész állat serteszerü erős, világos szőrökkel borzosan boritva.

A fejmell szelessegénél valamivel hosszabb, szivalaku, tompa fejrészszel, oldalai zöldesek, közepe keskenyen fehér; a szemteresen sok, előre meredező, erős, feheres szőrökkel, a többi része szinten erős szőrözettel; a szőrök gombokból indulnak. A mellvért szivalaku, lapos, zöldes, bőven erős szőrözettel boritva. A rágók zöldesek, rövidek és laposak, vaskosak, kevés, rövid, erős szőrökkel. Az állkapcsok nyulánkok, kisse egymásfele dülők, zöldesek, tomött szőrözettel: az alajk nyelvalaku, szőrös, az állkapcsok hosszának három negyedrészét bőven eleri. A tapogató zöldes, gombból induló szőrözete tüskeszerű, meredező, végize rövidebb, mint szár és terdize együttvéve. A lábak zöldesek, a két első pár, jelesen a legelső pár hosszu, erős, karolásra alkalmas; valamennyi lábon a szőrözet kurta, sürün és tüskeszerüen felálló; az első lábpár szárán, alul, nyolcz — másodvégizen 8—9 pár tüske; — a második lábpár szárán, alul és rendesen csak az egyik oldalán három vagy több (?), másodvégizen 5 párig tüske; a hátsó lábpárok fegyvertelenek.

A végtest nyujtott, hosszútojásdad, szelessegénel sokkal hosszabb, hátul szepen elkerekitett, zöldes, elmosódva-fehéres hátvonallal s mindenütt serteszerüen, ritkásan szőrös; a zöldes hasszőrözet ritkán áll és finom.

Az alsó szemsor erősen kihajló, oldalszemei észrevehetőleg nagyobbak, közepsői távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől, az oldalszemek dudoron állanak; a hátsó sor kevesbbe, de határozottan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, oldalszemei a közepsőknél alig észrevehetőleg nagyobbak és dudoron állók; a középszemek nem trapezbe, hanem szélessegénél magasabb dereknegyszögbe elhelyezettek; az alsó közepsők valamivel közelebbre a homlok szélehez, mint a hátsó közepsőkhöz.

A zár egy korded, alig emelkedett s alig kiváló tercse, alsó szelen két, kisse távolitott, pontszerü benyomással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8·5 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 12·8 »
II » . . . . . 9·5 »
III » . . . . . 5·8 »
IV » . . . . . 5·8 »

♂ Sokkal kisebb, rövidke végtesttel, szőrözete ép tüskeszerű el- és illetőleg felálló, feketés, fehéressel elegyesen, az előbbi az erősebb; lábain ágasan eláll. Színezete a nőstényével azonos. Tapogatója kurta; szárize a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy rövid, zöldes, a pikkely széléhez alkalmazkodó, tompa nyújtványnyal; pikkelye zöldes, kanálalakú, bőven szőrös: nemzőszerve lencsealakú, kerek, vörösessárga, szélein órarugóra emlékeztető finom fekete szegélylyel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 11·5 »
IV » . . . . . 5 »

Tapasztalásom szerint az aljak bujább növényzetét lakó ritka nyári alak, melyet magam csak egyszer találtam Kőszegen (Vasmegye); a magyar nemz. muzeumban megvan: Pestről (Frivaldszky János, Pável a «Csillagvölgyből»), Budáról (Pável «Farkasvölgy»); egy ifju példányát Dr. Horváth Géza barátom hozott Komjátiból.

GEN. 4. NEM. DIAEA. THOR.

(*Διαίος* = görög név.)

Syn. 1869—70. THORELL «On europ. Spiders» pag. 184.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szélétől, mint a hátsó középsőktől; a hátsó oldalszemek a középsőknél kevéssel nagyobbak; az alsó szemsor igen könnyedén, a hátsó tetemesen kihajló; az alsó sor oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak. A Diaea globosa bordáskörmei alakra és berendezésre nézve a Micrommata virescens fajéra emlékeztetnek.

SPEC. 1. FAJ. DIAEA GLOBOSA. (FABR.). BÜTYKÖS NYESŐPÓK. KUGELIGE STUTZSPINNE.

(globosa = golyóalakú; a végtestről.)

Syn. 1775. *Aranea globosa* FABRICIUS «Syst. Ent.» p. 432.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 542.

♀ Fekete vagy barnásfekete; végtestének felülete fehér és részben vörösesfehér rikító oldalrajzzal, mely az egészet koszorú módra körülfogja s a hát közepe felé irányozott csipkéket és ágakat bocsát, az utóbbiak közül minden oldalon egy-egy mindig hosszabb a többinél s a hát közepén majdnem összeér. A fehérség elől összeér, a fonók felett megszakad. Zömök alak, majdnem koridonu végtesttel.

A fejmell sötét barnavörös, homlokrészén rendesen világosabb boltozatos: mellrésze a fejrésznél csak kevéssel szélesebb. A mellvért szívalakú feketésbarna, domborodó és kevés, finom szőrözettel. A rágók vörösbarnák, laposan szélesek, kissé előreirányzottak, az első lábpár első végízénél alig hosszabbak. Az állkapcsok barnásvörösek, összehajlók, az ajak hasonló színű, az állkapcsok hosszának két harmadát eléri. A tapogató barnásvörös, a csuklókban kissé világosodó, gyéren szőrös, végize rövidebb mint a térd és szár együtt-

véve. A lábak közül az első két pár hosszabb a többinél, egészben azonban módosan fejlett; valamennyi sötét vörösbarna, világosabb csuklókkal és lábvégekkel, karolásra alkalmas, az első két pár szárán, alul legfeljebb 4, a második lábvégízeken szintén 4 pár tüske; a harmadik és negyedik pár ugyanazon ízein néhány tüske. A has közepe szélesen barnafekete, oldalt szélesen ( ) szerűen világosodó, a légzőrés mögött néha egy világosodó folt.

Az alsó szemsor közepsői az oldalszemeknél sokkal kisebbek s oly nagyok, mint a hátsó sor oldalszemei, a homlok széléhez sokkal közelebb állanak, mint a hátsó közepsőkhöz; az alsó sor igen könnyeden kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, az oldalszemek a közepsőknél sokkal nagyobbak; a hátsó sor kihajló, közepszemei kisebbek és távolabbra esnek egymástól mint az oldalszemektől s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó közepsők szinten egymástól, az utóbbiakkal pedig oly négyszöget alkotnak, mely magasságánál szélesebb.

A zár egy egyszerű, barna, sima, alig kiemelkedő kerek koldók, alsó szélen — szerű hasítékkal.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 6·8 »
II » . . . . . 7 »
III » . . . . . 4 »
IV » . . . . . 3·6 »

♂ Kisebb törzsű; vegteste tojásdad, lapos; fejmelle szélesedő és lapuló, a lábvégek és a két hátsó lábpár sárga, széles, feketebarna gyűrűzettel; egyébképen színezete a nőstényével azonos, rajzai a test nagyságához képest finomabbak. A tapogató vörösbarna, rövid, kis bunkóval; szárize kisse szélesedő, a terdnél nem hosszabb, külső oldala csúcsán egy felfelé görbült finom tövissel; a pikkely kicsiny, kalánalaku, módosan szőrös; nemzőszerve alólról tekintve vörösbarna, lencsealaku, lapos, finom sötét szegélylyel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·7 »
II lábpár . . . . . 7·5 »
IV » . . . . . 4·5 »

Tavaszi és koranyári, az aljakban gyakori alak, mely leginkább az ernyősvirágu növények lakója, hol vadászatát sok leleményességgel űzi és zacskószerű lakását, melynek nyílása fölfelé néz, nagy ügyességgel az ernyő könyökei közé alkalmazva. E faj is azok közül való, a melyek a kis virágok alá rejtőzve, előlábaikat a virág felibe nyujtják s az oda telepedő rovart átkarolják.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvár és Mező-Záhról; magyar részekből: Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, a Veterani barlang környékéről, Báziásról, az Alsó-Hámorból (Borsod), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinánd), Mehádia (Muz. gy. Frivaldszky János), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pavel J.).

SPEC. 2. FAJ. DIAEA TRICUSPIDATA. (FABR.). VILLÁS NY. GABELIGE S.

(cuspis = kópja, lándzsa, Neptun szigonya; a ♀ barna rajzáról.)

Syn. 1775. *Aranea tricuspidata* FABRICIUS «Ent. Syst.» p. 433.
Vide: THORELL «Remarks» p. 539.

♀ Előteste halaványbarnássárga, vegteste élénk világos zöld (borszeszben sárgává változik), a végen egy előre nyitott, patkószerű barna rajzzal. A vegtest majdnem ötszögletes, elkerekített sarkokkal.

A fejmell laposan szélesedő, szélességénél nem hosszabb, mellrésze szélesedő; az egész halaványbarnássárga. A mellvért szívalakú, világos barnássárga, módosan szőrös. A rágók rövidek, laposan szélesedők, világos barnássárgák, a homlok magasságánál csak alig hosszabbak. Az állkapcsok nyulánkok, egymás-

rele hajlók, világos barnássargák; az alajk hasonló színezet mellett az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogatók világos barnássárgák, gyér szőrözettel, a végiz alig rövidebb, mint a terd és szár együttvéve. A lábak egyszínűen halavány barnássárgák, a két előpár hosszú és erős; az első pár szárán, alúl, a külső soron hat, a belsőn három tüske, másodvégizen hat pár tüske; a második lábpár szárán kivül 4, belől 3 tüske, másodvégizen rendesen öt pár és hátul egy páratlan tüske; a két hátsó pár szárán és másodvégizéken 1—2 apró tüske elszórva. A végtest ♁ szerű barna rajzzal, hasa világos barnássárga.

Az alsó szemsor közepsői oly távolságra a homlok szélétől, mint a hátsó közepsőktől. A hátsó sor oldalszemei a közepsőknel nem nagyobbak, mind a két sor oldalszemei fehér dudorokon, az alsó soréi valamennyi szemmel nagyobbak. A hátsó sor közepsői sokkal távolabbra egymástól, mint az alsó sor közepsői szinten egymástól; mind a két sor szemei különben egymás között egyenlő távolságra állanak.

A zár egy ⌣ szerű, alig feltünő rés, mely nyitott oldalával a nyelecskére nez.

Mertekek: ♀ Törzs ..... 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2 »
I lábpár ..... 9·8 »
II » ..... 9·4 »
III » ..... 4 »
IV » ..... 4·8 »

♂ Kisebb, korded, lapos végtesttel és reszben elütő színezettel. Fejmellén két barna hosszcsik; végtesten a barna rajz csak szegélyszerű. Két előlábpárja barnássárga szépen elmosódó bíborosbarna karikákkal, két hátsó párja élenk zöld (borszeszben sárga); a tüskék fekete gombokból indulnak ki. A tapogató barnássárga, szára a terdnél valamivel rövidebb, külsőoldala végén egy hosszu lemezbe kinyulik, mely lemez a pikkely széléhez simul; a pikkely kanálalaku, kicsiny, módosan szőrös; nemzőszerve lapos, kerek, vöröses-sárga, körfogata órarugószerű, fekete, finom szegélylyel.

Mertekek: ♀ Törzs ..... 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·8 »
I lábpár ..... 8 »
IV » ..... 3·5 »

Az aljakban, nevezetesen buja rétek füveben, kertek növényzeten közönseges faj, mely leginkább a különféle virágok kelyheiben lesi predáját.

Ismerem, erdélyi reszekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról és Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter-féle gyüjtemények); magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry), Pestről (Muz. gy. Frivaldszky), Unghvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.), Mehádiáról (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. 3. FAJ. DIAEA CAPPARINA. (C. K.) KAPPARISZ NY. CAPPARIS S.

(Capparis, egy növény; a tartózkodásról.)

Syn. 1845. *Thomisus capparinus* C. KOCH «Die Arachniden» XII. p. 58. Tab. 410 fig. 993—995.

♀ «Előteste és lábai zöldek; a szemdudorok fehérek; a tapogatók sárgák; a végtest zöld, oldalai feheresek. Törzs 5 $^{m}/_{m}$.

♂ Előteste és tapogatói sárgák, az előbbin két barna hosszcsikkal és fekete szegélylyel; végteste zöld, felül fehéren szegve, oldalaiban barnafekete; lábai élénksárgák, az izületek végen egy-egy barna gyürüvel. Törzs 3·8 $^{m}/_{m}$.

Közel áll a Diaea tricuspidatahoz, melytől a következő jegyek által különbözik: előteste rövidebb és szelesebb s kevesbbe boltozatos; a két szemsor közepsői nem négyszögben, hanem egy előrefele szükült trapez-

ben állanak, t. i. az alsó sor középsői alig félakkora távolságra, mint a hátsó sor középsői; valamennyi szem igen kicsiny, csak az alsó sor oldalszemei kissé nagyobbak.

A ♂ nemzőszerve gesztenyebarna.»

E fajt Koch C. i. h. oly példányok után írta le, melyeket Dr. Rosenhauer 1844-ben Magyarországon a «Bánságban» gyűjtött. A leírás csak szmezet szerint léven adva, e fajhoz bővebben hozzászólni nem lehet.

GEN. 5. NEM. XYSTICUS. (C. K.).

(ξυστικός = karczoló, kaparó; a földön való tartózkodás ól.)

Syn. 1835. C. Koch «Die Arachniden» in «Herr. Schäff. Deutschl. Ins.» 129. 16. 17.
Vide: Thorell «On europ. Spiders» p. 185.

A homlok függőleges. Az alsó szemsor középsői nem távolabbra a homlok szelétől mint a hátsó sor középsőitől. A hátsó szemsor oldalszemei rendesen és határozottan nagyobbak a középsőknél; az alsó oldalszemek sokkal nagyobbak e sor középsőinel. A két sor oldalszemei közötti távolság alig vagy nem nagyobb annál, mely az alsó középsőket a felső középsőktől elválasztja. A két sor középsői rendesen derék negyszögbe elhelyezettek. A lábszárak és másodvégizek, alúl, vaskos tüskekkel fegyverzettek. Zömök, kurta, szeles-lapos végtestű alakok, szürke-barna, vagy barnás-feketés szinvegyülettel, a végtest felületén rendszerint egy ketfelé fűrészfogas vagy visszhorgos csikkal. Az előtest hosszánál alig vagy nem keskenyebb, magasló az oldalak és a nyelecske felé resüntösen vagy ívesen lecsapott, elől elvágott, vagy ívesen elvágott, a fejszéle soha sem éles.

A bordáskörmök rendesen lehajló kampóval, 4—6 erős bordával, alattuk gyéren osztott serték állanak. A megkülömböztetésnél az ivarszervek a határozók, a második sorban a szemek, a harmadikban a lábak fegyverzete is könnyit a megkülömböztetés nehezségein.

SPEC. 1. FAJ. XYSTICUS IMPAVIDUS[1] Th. BÁTOR KAPARÓPÓK. KUHNE SCHARRSPINNE.

(impavidus = bátor; az erős testalkatról.)

Syn. 1871. *Xysticus impavidus* Thorell «Remarks» p. 230.

♀ Nagy. Előteste elenk barasárga; szeles, világosabb középsávval, mely elől sötétedik. Az egész igen magas, szélességénél nem hosszabb, a nyelecskefele meredek-ívesen lecsapott; e lejtőn a középsávtól ketoldalt egy-egy sötétebb folt. A fejrész ívesen elvágott. A végtest szélességénél alig hosszabb, szürkéssárga, egészen elmosódó hátlappal s ilyen közeprajzzal. A lábak barnássárgák, sötétebb pont és foltszerű tarkasággal elegyítettek.

A zár köldökszerűen kiemelkedik, barnássárga és egy közös keretben két vesealaku, a homorúsággal egymásfelé fordított nyilást mutat, melyet egy széles lemez elválaszt (00).

Az alsó szemsor könyveden kihajló, oldalszemei a középsöknel sokkal nagyobbak s közelebb állanak a középsőkhöz, mint ezek egymáshoz; a középsők körülbelől annyira egymástól, a mennyire a homlok szelétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsöknel csak kevéssel nagyobbak, ezektől akkora távolságra, a mekkora a középsők közötti távolság. A két sor középsői oly derekegyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok sok rendetlen állásu sertevel. Az első lábpár szárán, alúl, rendesen 13 tüske két sorban: az előszélen 7, a belsőn 6, a két sor hossza közepen egy szabad tér, mely nagyobb annál,

[1] Ugylátszik azonos a X. luctator K. L. fajjal, s ha igen, úgy e névé az elsőbség, minthogy Koch L. 1870-ben írta le «Beitr. zur Kenntn. der Arachn. Fauna Galiziens» p. 29.

a mely a tüskék között rendesen elterül; a másodvégizen, alul, hat pár tüske; a második lábpár szárán és végizen, alul úgy mint az első páron.

A rágók barnássárgák, tövüknél nem egészen kétszer oly szelesek mint vé ökön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, barnássárgásak; az alajk valamivel sötétebb, az állkapcsok hossza két harmadának megfelel. A tapogató barnássárga, felületén sok, tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint fedett, végize rövidebb mint a térd és szár együtvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 12 $^{m}/_{m}$ ebből
fejnell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 12 »
II » . . . . . 11·5 »
III » . . . . . 8 »
IV » . . . . . 9 »

♂ Kisebb, karcsúbb; a törzs cserbarna alapszínnel. A fejnell szélesre fejlett, közepén egy széles, világos sárgásvöröses szalaggal, mely a nyelecske felől világosabb, közepén villaszerűen behasított; a hátsó sor középszemei között s tehát a középszalagban két barnás hosszvonás látható. A végtest, felülről tekintve, egy finom, sárgásfehér, de egyenetlen szegélyt mutat, fűrészfogas rajza csak vázlatosan tünik elő. Valamennyi lábczomb és térd barnás, az utóbbi ízek azonban világosabbak; a két első lábpár többi íze barnássárga, egyszínű, a harmadik és negyedik lábpár többi íze barnássárga, minden íz végén egy barna gyűrű. A tapogató kurta; térdíze elkerekített, vastagságánál nem hosszabb; szárize vastagságánál rövidebb, külső oldalának a végén egy hüvelykujjszerű nyujtvánnyal, mely a pikkelyhez illeszkedik, — alul egy karajszerű, előlen egyenesen elmetszett nyujtványnyal; a pikkely szélesen kanálalakú, nemzőszerve egy lencsealakú, finoman barnán szegélyzett gyűjtőből áll, melyből (oldalról tekintve) két, majdnem egyenlő vastagságú nyujtvány emelkedik, e nyujtványpár, egymásfele hajolva végeivel, érintkezik, a hátulfelől álló nyujtvány kevésbbe hajlott.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejnell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 12 »
II » . . . . . 11·5 »
III » . . . . . 8 »
IV » . . . . . 8·5 »

Mint nyári alakot, leginkább bokros helyekről ismerem, erdelyi részekből Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből Alsó-Dabasról (Muz. gy. Metelka F.).

SPEC. 2. FAJ. XYSTICUS CRISTATUS. (CL.). TARAJOS K. KAMM S.

(cristatus = tarajjal ellátott; a fejrészen álló sertékről.)

Syn. 1757. *Araneus cristatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 136.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 236.

♀ Előteste barnás, magas, a hátgódörtől kezdve a nyelecskére lecsapott; felülete lemezszerűen lapos, barnás ekkel, mely élével hátrafelé néz s a nyelecskétől jövő fehéres, villásan oszló szár által szegélyeztetik; szélességénél nem hosszabb. A végtest szélességénél alig hosszabb oldalai barnássárgák vagy sárgás szemnyesfehérek, lapja élesen határolt, barnás vagy szürkésbarna, középsávja világos, széles, éles körajzú s rendesen minden oldalon három-három visszhorog vagy fűrészfogszerű ágat bocsát a hátlap szelei felé. A lábak barnássárgák, a két hátulsó rendesen némi barna pettyegetéssel.

A zár kisse köldökszerűen emelkedett, vörösessárga, neha barnás, két korded nyilással, melyek egy széles, a köldök síkjába felemelt, lapos)(szerű lemez által elválasztatnak. Az elválasztó lemez hátul horgony vagy megfordított ⊥ formára elágazik. Az alsó szemsor igen kevesse kihajló, oldalszemei a középsőknél bőven kétszer nagyobbak; a középsőktől kevesebb mint két átmérőnyi távolságra esnek, a középsők ennél sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind távolabbra egymástól mint a homlok szélétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél határozottan nagyobbak, szemei egymás között egyenlő távolságra, mely nem kisebb annál, a mely az alsó középsők között elterjed. A két sor oldalszemei tetemes dudorokon állanak; a két sor középsői oly deréknégyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok szélén hat serte, az alsó középszemek alatt egy serte a kellő közepen; az oldalszemek alatt minden oldalon két-két serte.

A lábak fegyverzete, jelesen az első páre, igen változó; neha ugyanannál a példánynál a ballábszáron, alul négy, a jobblábon 5 pár és még egy páratlan tüske, a másodvégizén öt-öt pár tüske; a második lábpár szárain, alul, négy-négy pár, a másodvégizen szinten négy pár tüske; a harmadik lábpár szárán, alul, két pár és egy tüske, a negyediken ugyanott 2 3 tüske. A rágók laposkások; elölről tekintve, tövükön kétszer oly szélesek mint végökön, barnássárgák, gyéren álló fekete sertekkel. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók sárgások, az alajk többnyire sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadrészét éleri. A tapogatók barnássárgák, végizük felül tüskés-szőrös s kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·9 »
I lábpár . . . . . 9 »
II » . . . . . 8 »
III » . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 6·2 »

♂ Kisebb, karcsúbb. Sötétbarna alapszinnel, melyen a nősteny rajzai sárgásfehér körvonalozás által jelölvék. A két első lábpár czombja és terde vörösbarna, a többi része barnássárga, a két hátsó lábpár barnássárga, vörösbarna, elmosódó foltokkal. A tapogató barnássárga nyelű, pikkelye valamivel sötétebb, szára a terdnél sokkal rövidebb, külsőoldala végén egy rövid, erős tövisbe végződik, alul egy kurta, széles, lapiczkás nyújtványt bocsát; a nemzőszerv, a pikkely belső oldaláról tekintve, egy széles alapu, előre kanyargó éles fogat mutat, melylyel szemközt egy ⊤ szerű, karcsú nyújtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·1 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 5·4 »

Mint tavaszi és nyári alak a X. Kochiival úgy tartozkodásra mint életmódra nézve megegyezik; mint leghajóst ritkábban észleltem. Ismerem: erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Megyesről és Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Tokajból, Rakamazról, Selmeczbányáról, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécs videkéről (Muz. gy. Friwaldszky és Pável), Unghvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 3. FAJ. XYSTICUS KOCHII. THOR. KOCH K. KOCHS S.

(Dr. KOCH LAJOS kitünő német Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1871. *Xysticus Kochii* THORELL «Remarks» p. 241.

♀ Sárgásszürke; a fejmell oldalai sötétebbek. A fejmell a hátgödörtől kezdve a nyelecskefelé meredeken lecsapott. A végtest lapos, hátsó felében oly széles a milyen hosszú, előrefelé módosan keskenyedő, oldalaiban sárgásszürke, hátlapja szürkésbarna, e lapban egy széles, jól látható sárgásszürke, széles középsáv.

mely az első ingodör-páron tul kezdve legalább három visszhorog-(fűreszfog) szerű ágat bocsát, lábai sárgásszürkék. A végtest egy és félszer (vagy kevesebb) hosszabb a fejmellnél.

A zár egy vörösessárga vagy barnás, módos domborodású köldök, hosszukás kettős nyilással, melyen elől egy háromszögletes nyujtvány áll (⌒), belül egy határozatlan hosszlemez által választatik el egymástól; a lemez gyenge, keskeny. Az alsó szemsor alig kihajló, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak s ezektől kettős (oldal) szemátmérőnyire állanak, a középsők ennel sokkal távolabbra egymástól s egyszersmind sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok szélétől; a hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak, — szemei majdnem egyenlő távolságra egymástól s e távolság nem kisebb annál a mely az alsó középsők között elterül. Az oldalszemek tetemes dudorokon állanak. A két sor középsői oly deréknégyszöget alkotnak, mely magasságánál valamivel szélesebb. A homlok szélén hat fekete serte, az alsó középszemek alatt egy serte; minden oldalon az oldalszemek alatt két-két serte.

Az első lábpár szárán, alul, a külső soron öt, a belső soron három tüske, másodvégizén, alul, öt pár tüske. A második lábpár szárán, alul, három, másodvégizén öt pár tüske. A harmadik lábpár szárán, alul, két pár, a negyedikén egy nagyobb tüske.

A rágók laposkások; elölről tekintve tövük közel kétszer oly széles mint végök, serteszerű szőrözetök gyér; különben sárgásszürkék s a homlok magasságánál valamivel hosszabbak. Az állkapcsok keskenyek, hosszuk, egymásfelé hajlók, sárgások, az alajk nyelvalakú az állkapcsok felehosszánál több, kétharmadhosszánál kevesebb. A tapogatók sárgások, a szár és végiz, felül, sertes, a végiz oly hosszú mint a terd és szár együttvéve.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 6·4— 8·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8— 3 »
I lábpár . . . . . 10·5 »
II » . . . . . 10·5 »
III » . . . . . 6·4 »
IV » . . . . . 7·3 »

♂ Kisebb, karcsu. Alapszine sötétbarna, a nőstényehez hasonló rajzok úgy az elő mint a végtesten sárgásfehér körrajzok által vázoltatnak. A két első lábpár czombja és terde sötétbarna, sárgásfehér pettyekkel gyéren tarkázva, a többi iz világos barnássárga; az első lábpár czombján, felül, 8—10 hosszú tüske rendetlen állásban. A két hátsó lábpár barnássárga, sűrű barna pettyegetéssel. A tapogató barnássárga, barnával elegyes, szárize a terdnél rövidebb, külső oldala, kisse alúlfelé, egy hosszú, erős, kisse a pikkely üre felé hajló nyujtványt visel, mely magánál az iznél nem rövidebb; a pikkely kanálalakú, módosan szőrös; a nemzőrész — a tapogatót belső oldaláról tekintve — jellemezve van egy fogószerű, kettős nyujtvány által, melynek ágai egyenlő vastagságúak és oldalt-befelé irányzottak (⌒), a gyüjtő felett egészen szabadon kiállók.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 4·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 6 »

Leginkább elterjedett faj, mely nagyságra, a hímeknél színezetre nézve is, változó, úgy hogy felismerése csak a nemzőrészek segítségével biztos. A régibb íróknál e faj nőstényei irattak le legtöbbször «X. viaticus» név alatt, de úgyannyira összetévesztettek más fajokkal, hogy az «X. viaticus» eredeti typusa megalapíthatatlan s a név az u. n. obscurus nevek közé soroltatott.

Poros utakon, bokrokon, fűben, karókon stb. mint tavaszi és nyári alak az aljakban közönséges, lassan jár s nagymester a préda alattomos megtámadásában. Karókon rendesen a csúcshoz közel meglapúl s a csúcsra megtelepedő rovarokat, de fajbelieit is, lassú kúszással megközelíti — et előlábpárját fogószerűen kinyujtva tartva, csak a két hátsó párral mászik — kellő távolságra érve prédáját hirtelenül átkarolja, ha erős, pár fonallal lepanyvázza. Tavaszkor — jelesen ifjabb nemzedéke, a legszorgalmasabb fonalropítóleghajósok köze tartozik.

Ismerem: erdélyi reszekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Olahfenesről, Balánbányáról; magyar reszekből: Doroszlóról, Palánkáról, Illokról, Pancsováról, Orsováról, Jeselnitráról, a veteráni barlang tájáról, S.-A.-Ujhelyről, az Alsó-Hámorból, Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Budáról (Muz. gy. Pável), Mehádiáról (Muz. gy. Friwaldszky), Dabasról (Muz. gy. Metelka Ferencz), Pest (Muz. gy. «Csillagvölgy» Pável János).

SPEC. 1. FAJ. XYSTICUS LATERALIS. (HAHN). OLDALAS K. SEITEN S.

(lateralis = oldalas; a végtest díszítésére vonatkozik.)

Syn. 1831. *Thomisus lateralis* HAHN «Die Arachnid.» I. p. 40.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 231, 232, 538.

♀ Előteste elenkén sötét-cserbarna, sárgásfehér, széles közepcsíkkal, melyben semmi ékfolt nincsen, vagy csak elmosódva — néha éppen csak néhány szennyes-barnás folt által jelöltetik; a mellrész sárgásfehér, finom szegélylyel; az egész előtest magas, felül, a csík szélességében, lemezszerűen lapos, hátul, túl a nyelecske felé, szépen meredek-ívesen lecsapott, e meredek részen a csíktól két oldalt egy-egy sötétebb folt. A végtest szélességénél alig hosszabb, elől keskenyebb, hátul körszerűen elkerekített, szélesebb, kissé lelapított; oldalai, különösen elől, elenkén pirulók, néha sárgásfehérek. A hátlap cserbarnás, középrajza rendesen csak két visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalágat bocsát. A lábak elenkén barnássárgák s az előpárok czombjai néha vörössel elegyítettek vagy sötétes foltokkal tarkáltak.

A zár igen jellemző; köldökszerű, vörösessárga emelkedésen gombostűfejszerű két vörösbarna fényes dudor áll, melyet egy meglehetősen széles, vörösessárga lemez választ el (♀).

Az alsó szemsor igen könnyeden kihajló, oldalszemei a középsőknél közel kétszer nagyobbak s valamennyi szeme majdnem egyenlő távolságra egymástól (a középsők alig megkülönböztethetőleg távolabbra egymástól), a középsők kevéssel közelebb a homlok széléhez mint egymáshoz. A hátsó szemsor kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A két sor középsői deréknégyszöget képeznek, mely szélességénél nem magasabb.

A homlok szélén rendesen nyolcz serte, az alsó középszemek alatt, közepén, egy serte, az oldalszemek alatt, oldalt, két-két serte, ezek között egy hosszabb és egy rövidebb serte.

Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, rendesen hat-hat pár tüske; a második lábpár szárán hat, másodvégizén öt pár tüske: a harmadik lábpár szárán két pár és egy — a negyediken két tüske. A rágók laposkások, tövük kevesebb mint kétszer oly széles mint végök, serteik gyéren állanak. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, sárgások; az alajk sötétebb, az állkapcsok hosszának két harmadát bőven eléri. A tapogató barnássárga, felül sertésen szőrös, barnapettyes, végize rövidebb mint a szár és terd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 10·7 »
II » . . . . . 10·5 »
III » . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Kisebb, karcsúbb, elenk színezetű. Fejmelle elenk cserbarna, alig világosodó közepcsíkkal, ebben, a hát közepe táján, egy fehérsárga előre nyiló ∨ szerű sarokfolt. A végtest alapszíne sötétbarna, szegélye finom, sárgásfehér, visszhorgos középrajza elenkén sárgásfehér cserbarna foltokkal. A lábak elenkén barnássárgák, a két első pár czombja és terde cserbarnával foltozott és pettyegetett.

A tapogató barnássárga, szára a terdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy, a pikkely szélehez szorosan illeszkedő rövid nyujtvánnyal, alján egy karejszerű lapos nyujtvánnyal, mely szélességénél nem hosszabb. A pikkely kanálalakú, módosan szőrös, nemzőszerve sötétvörös-barna, rajta egy befelé görbülő egyszerű, hasonlószínű nyujtvány áll (⊃).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 6·8 »

Eddig mint nyári alakot csak Doroszlóról ismerem; Pécs vidékéről egy példány a magyar nemzeti muz. gyüjtemenyében, gyüjtő Friwaldszky János úr.

SPEC. 5. FAJ. XYSTICUS SABULOSUS. (HAHN). FOVÉNYES K. SAND S.

(sabulosus = homokos; lehet a tartózkodásról és színezetről is.)

Syn. 1831. *Thomisus sabulosus* HAHN «Die Arachniden» I. p. 28.
Vide: THORELL «Remarks» p. 249.

♂ Előteste barna, sárgával mintegy márványozott; a mellrész közepen ágasan oszló csiknyalábbal, mely a szemek között is elterjed, a homlok felső éle, az oldalszemek dudorait is befoglalva, csontsárga: végteste barna, széle — különösen elől — sárgásan szegelyezve, a fürészesrajznak csak vázlata még pedig csontsárga, az oldalakból benyomuló, keskeny harántcsikokkal van megjelölve, e csikok csak a végtest végén összeérők, a felsőbbek a középen megszakitottak; lábai barnák, némi sárgás márványzattal, mely a két hátsó páron leginkább feltünik.

E faj leginkább a hím tapogatójának sajátszerű berendezése által különbözik fajrokonaitól. A tapogató rövid, tarde a vastagságánál alig hosszabb; szára hosszúságánál szélesebb és külső oldalának a vége egy a pikkelyhez alkalmazkodó hosszú vékony nyujtványba megy át, e nyujtvány — körömszerüen végződve — a pikkely megfelelő (külső) oldalán kiáll s alulról tekintve, a pikkely oldalfogacsának látszik lenni, ugyancsak a szár még alúlfelül is egy görbült, vaskos nyujtványt bocsát, mely egészben előre irányzott, míg görbülete befelé és oldalt igyekszik; a gyüjtő lencsealakú, lapos, elől félholdszerüen kimetszett, *rajta semmi fogacs vagy tövis nem létezik*

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 9·2 »
II » . . . . . 9 »
III » . . . . . 6 »
IV » . . . . . 6·5 »

♀ Előttem ismeretlen.

E pókot, egész biztossággal, csak Kolozsvár környekéről ismerem, hol kerti utakon és a bokrok tövénél heverő lehullott lomb alatt fordúlt elő.

SPEC. 6. FAJ. XYSTICUS BIFASCIATUS C. K. KÉTCSÍKOS K. DOPPELBINDIGE S.

(bis, fascia = kétszer, csik; a fejmell világos rajzáról.)

Syn. 1835. *Xysticus bifasciatus* C. KOCH «Uibers. des Ar. Syst.» I, p. 26.
1837. Idem «Die Arachniden» IV, p. 59. (saltem ad partem)
Vide: THORELL «Remarks» p. 234.

♀ Előteste sötét-sárgabarna, felül lemezszerüen lelapított, barnás; a nyelecsketől egy világos- barnássárga sáv indúl, mely a mellrész közepe táján két keskeny ágra oszlik, ezek az ágak az oldalszemekig tartva, két csíkra emlékeztetnek. A fejmell vaskos, magas, a nyelecsketől igen boltozatosan emelkedett.

A végtest hosszánál nem szelesebb, elől keskenyebb, hátul elkerekített, oldalaiban fehéres vagy szürkés, hátlapja sárgásszürke, közeprajza neha elenyésző, rendesen három visszhorog vagy fűrészfogszerű oldalrajzzal. Lábai sötét-barnássárgák, felül világos, sárgás hosszcsíkokkal.

A zár köldökszerűen emelkedett, sötét-vörösbarna s egy majdnem kerekded nyílást mutat, mely mögött (a légzőrés felett) a keret széles, fényesen vörösbarna, a köldökszerű emelkedés két oldalán két-két sekély horpadás látható.

Az alsó szemsor könyvedén kihajló, oldalszemei a középsőknél sokkal nagyobbak; a középsők annyira egymástól mint a homlok szélétől s távolabbra egymástól mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél valamivel nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor középsői oly derékszögeket alkotnak, mely oly magas a milyen széles.

Az első lábpár szárán, alul, kilencz tüske két sorban, a külső soron öt; másodvégizén, alul, rendesen hat pár tüske; a második lábpár szárán rendesen öt, másodvégizén — hét pár tüske; a harmadik pár szárán, alul, egy pár és egy tüske, a negyediken egy nagyobb tüske.

A rágók sárgabarnák, laposok, tövüknél kétszer oly szélesek mint végöknél. Az állkapcsok keskenyek, alig egymásra hajlók, barnássárgák; az alajk az állkapcsok hosszának két harmadát eléri.

A tapogató barnássárga, bőven szőrös, végize alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell . . . . . 4 »

I lábpár . . . . . 12·7 »

II » . . . . . 11·8 »

III » . . . . . 8 »

IV » . . . . . 8·5 »

Neha kisebb, törzs: 8 $^{m}/_{m}$ I lábpár 10·2 $^{m}/_{m}$

♂ Előttünk ismeretlen.[1]

Magam csak egy példányát ismerem Doroszlóról; a magyar nem. muzeum gyüjteményében két példány «Mehadia és Orsova» jelzővel, gyüjte Frivaldszky János ur.

SPEC. 7. FAJ. XYSTICUS ULMI. (HAHN) SZIL K. ULMEN SCH.

(ulmus = szilfa; kedvencz tartózkodásáról.)

Syn. ♀ 1831. *Thomisus Ulmi* HAHN «Die Arachniden» I, p. 38.

♂ 1861. *Thomisus erraticus* BLACKWALL «Spid. of Gr. Brit. and Ir.» I, p. 71.

Vide: THORELL «Remarks» p. 246.

♀ Előteste a nyelecskétől ívesen emelkedő, felül lemesszerűen lapos, sárgásbarna, egy világos középcsíkkal, mely a szemcsoport szélességének közel megfelel; e közép csíkban egy ekalaku sötétebb betét, mely elével a nyelecske felé fordított, s melynek csucsát a hátrés képezi. Lábai barnássárgák. Végteste igen világos sárgásfehér oldalakkal és hassal, felületén a végtest kortealakjának megfelelő körrajzu halvány bebarnitással, mely az oldalak világos színétől egy finom, barnás szegély által választatik el; e barnás hátmező közepen egy elmosódó, fehéressárga, széles hosszcsík, mely a végtest hosszának közepe táján, két oldalt, viszszhorogszerű ágat bocsát s ez ágbocsátást neha még egyszer ismétli; a hátmező vége felé egy vagy két szinten világos ⋏ szerű haránteik, neha igen finom barna vonalak által szegélyezve. A végtest nem egészen kétszer oly hosszu mint a fejmell, legszélesebb helyen saját hosszánál keskenyebb, lelapitott felületü, kortealaku, elkerekitett csucsával előrefele irányzott.

[1] THORELL l. c. «The bulbus genitalis hat in X. bifasciatus on its under side, near the base, two *strong, long, spine-like processes*, which the greater part of their length run *parallel with each other*, only with their inward curved extremities diverging at an acute angle.» etc.

A zár egy apró, köldökszerű, barnássárga emelkedés, ♀ szerű nyílással, melyben két megközelített apró, fénylő és sötétebb dudorodás látható.

Az alsó szemsor könyéden kihajló, oldalszemei kétszer akkorák mint középsői s ezekhez oly távolságra állanak, mely kétszeres átmérőjüknek megfelel; középszemei ennél valamivel távolabbra egymástól s annyira a homlok szélétől, a mennyire egymástól. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknél alig nagyobbak, az alsó oldalszemeknél sokkal kisebbek, szemei egyenlő távolságra egymástól, mely nem nagyobb az alsó sor középsői közöttinél. Mind a két sor középsői dereknégyszöget képeznek, mely magasságánál alig szélesebb; a két sor oldalszemei tetemes dudorokon s nem távolabbra egymástól, mint az alsó középsők a felső középsőktől. A homlok legszélén 7 vagy 8 fekete serte, az alsó középsők alatt és távolságuk közepének megfelelően, a hét vagy nyolczhoz függőleges viszonyban még két serte.

Az első lábpár szárán, alúl, öt pár, — a másodvégizen, alúl, öt pár erős tüske, a tüskék néha páratlanok s a külső soré a nagyobb szám; — a második lábpáron hasonlóképpen. A harmadik lábpár szárán, alúl, két pár és egy tüske, a negyediken három tüske egymásmögött.

A rágók vöröses-barnasárgák, a homlok magasságánál alig hosszabbak, laposkások; tövükön — elülről tekintve — kétszer oly szélesek mint végökön. Az állkapcsok keskenyek, összehajlók, az alajkkal együtt vörösessárgák; az alajk az állkapcsok hosszának kétharmadrészét eléri. A tapogató szára és végize felül tüskés, végize alig rövidebb mint a szár és térd együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 9 »
II » . . . . . 8·7 »
III » . . . . . 5·9 »
IV » . . . . . 6·8 »

♂ Kicsiny, sötétvörösbarna, fejmelle közepén egy, elével hátrafelé fordított vörösbarnás ék, a nyelecske felől villaszerű, kétágú, sárgásfehér határral; a sötét-vörösbarna végtesten egy egészen körülfutó, keskeny, sárgásfehér oldalcsík, a hátmezőn a nöstény rajzai sárgásfehér szegélyek által körvonalazva. A két első lábpár czombja és térde sötét-feketebarna, szára és vége vörösessárga, a két hátsó lábpár sötétebb vöröses-barnasárga. A tapogató vöröses-barnasárga, pikkelye kanálalakú, módosan szőrös, szára alig felét éri a térd hosszának, külső oldala végén egy erős nyujtványt bocsát, mely a pikkely szélével alkalmazkodva, egy éles, kis, könyedén hajlott körmöcskébe végződik, a szár e nyujtványán kívül, alúl, még egy széles karéjszerű, elkerekített, a pikkely üre felé hajló, sötétbarna, lapos nyujtvány látható, mely a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna dudor, külső oldaláról tekintve két vékony nyujtványt mutat, melyek közzül a hátsó rövidebb, az első ennél kétszer hosszabb kissé csavarosan befelé-oldalt hajló.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 8 »

Mint tavaszi alakot fűzekről és a tömelléki sáros helyekről Doroszlóról ismerem.

SPEC. S. FAJ. XYSTICUS PEROGASTER. TH. HASAS K. BAUCHIGE SCH.

(πέρᾶ = túlság jelzője, γαστήρ = has; a végtest nagyságáról, jelesen nyujtott alakjáról.)

Syn. 1871 *Xysticus perogaster* THORELL. «Remarks» p. 249.

♂ A végtest hosszútojásdad, szélességénél egy félszer hosszabb. Fejmelle szélességénél hosszabb, szép barnasárgás foltokkal, világosabb, szeles középcsíkkal, mely a hátres előtt a szemekig elmosódó sötétebb hosszfoltokkal elhomályosított. A fejmell szélességénél hosszabb, domború, a hátres táján kissé behorpasztott s a nyelecskefelé lankásan lecsapódó.

A laposodó végtest szelei, különösen elöl és az oldalakban finom elénken-fehér szegélylyel, mely szegély hosszránczos s a végtest vége felé elenyészik.

A végtest alapszíne barna, középrajza vörösesbarnás, ékalakú s hegyével közel a fonókig terjed, szélei módos de sűrű csipkézettel, a vegső csipkék csúcsa pontszerűen fehér, s itt a középrajzban barnás haránteikok láthatók. A has vörösbarna, nehá petyegetett, kétoldalt elmosódó, világos szegélylyel. A lábak sárgásbarnák, felületük egész hosszában egy világosabb cs k, mely a czombokon kevésbé kifejlödött.

Az alsó szemsor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsöknél kétszer nagyobbak, a középsökhöz közelebbre állanak mint e középsök egymás között; a középsök annyira egymástól, a mennyire a homlok szélétől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsöknél nagyobbak, a középsök alig észrevehetőleg közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez. A két sor oldalszeme tetemes dudorokon áll, a két sor középsői oly derék négyszögben elhelyezettek, mely oly magas a milyen széles.

A lábczombok felül tűskések, az első páron három és négy tüske két sorban, a többin 3 tüske egy sorban. Az első pár szárán, alul negy, másodvégizén alul, öt pár tüske.

A tapogató barnás, szárize a térdnél sokkal rövidebb, külső oldala végén egy nyujtvánnyal, mely egy kis fekete, sarló alakú, a pikkely széle felé hajló hegyes körmöcskébe végződik; alsó felén egy másik nyujtvány, mely szélességénél hosszabb végeu elkerekített és előrefelé lekonyult; a nemzőrész lencsealakú, sötétvörösbarna, külső széle felé kissé behorpasztott, s itt — éppen a széléből — egy karéjszerű, apró, a pikkely szélét alig meghaladó nyujtványnyal ellátva, a szár körmös, felső nyujtványa a nemzőszervét megközelíti (az egész szerkezet alólról vizsgálandó).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 10·5 »
IV » . . . . . 6 »

♀ Nagyobb; végteste tojásdad, szelességenel $^{1}/_{3}$-dal hosszabb, sárgásszürke, elmosódó, széles, visszhorgos középrajzzal. Fejmelle szélességénél valamivel hosszabb, sárgásszürke széles középcsíkkal; homlokán gyeren álló, erős fekete sertékkel, melyekhez hasonlók a tapogatókon is láthatók. Lábai sárgásszürkek, felületökön barnásan vonalozva — pontozottak; az első pár czombja felületen, rézsüntös sorban álló három fekete tüske, szárán alul, három — másodvégizén négy pár tüske, az utóbbin oldalt is még egy két tüske.

A zár egy sötétvörösbarna, fényes és terjedelmes kerek köldök, tojásdad nyilással, melynek felső (a nyelecske felőli) feleben egy szabálytalan formáju sárgás dudor látható.[1]

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből (terhes 7·4 $^{m}/_{m}$)
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 7·3 »
II » . . . . . 7·3 »
III » . . . . . 4·8 »
IV » . . . . . 5·3 »

Mint őszi alakot (október) eddig csak Veszprémből ismerem, hol kökenybokrokon találtam.

[1] Thorell l. c. azt mondja: Vulva ex sulcis vel foveolis oblongis duabus subparallelis, costa media longitudinali testacea satlata, convexa, duplo circiter longiore quam latiore disjunctis, constare videtur.» Úgy látszik, hogy Thorell példányai ifjabbak voltak, a melyeknél a zár kerete még nem fejlödött ki köldökké.

SPEC. 9. FAJ. XYSTICUS MARMORATUS. THOR. MÁRVÁNYZOTT K. MARMORIERTE SCH.

(A színek elenkségéről.)

Syn. 1875. *Xysticus marmoratus* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 54.
1875. » » idem «Descr. of several Europ. an N. Afr. Sp. p. 135.

♀ Barnán s szürkéssárga vegyületű alapszínezet, az utóbbi az uralkodó; rajzai élesek. A fejmell oldalai szépen barnák, leghátúl két apró csontfehér folttal; a fejmell teteje széles csikkal, mely a fejrészen barnával elegyített, a nyelecskefelé tiszta csontfehér; a felület ripacsos, rövid sertékkel eléggé ellátott; az oldalszemek dudorai fehéredők. A fejmell szélességénél nem hosszabb (2·3 $^{m}/_{m}$), oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A végtest szélességénél hosszabb, felülről tekintve a fonók kissé kilátszanak, elöl különben keskenyebb mint hátúl. A hátlap barna, középrajza világosabb, belsejében barnán zavaros, oldalt három-három fürészfogsezrű, élesen kifejezett ággal; a hátlap a világosodó oldalak felé szintén csipkés. A lábak csontfehér és barna vegyületűek s ez utóbbi szín a két hátsó lábpáron gyűrűzetes jelleget ölt.

A zár igen jellemző: egy patkóalakú félkeret közepén egy gombostűfejhez hasonló sima-fényes, vörösessárga dudorból áll.

Az alsó szemsor módosan kihajló, középszemei távolabbra egymástól mint a nagy oldalszemektől ezek a középsőkhöz oly távolságra, mely átmérőjüket (az oldalszemét t. i.) csak kevéssel haladja meg, a középszemek sokkal közelebb a homlok szeléhez mint a hátsó középsőkhöz.

A hátsó sor kihajló, oldalszemei a középsőknel valamivel közelebb egymáshoz mint az oldalszemekhez.

A két sor oldalszemei fehérlő dudorokon állanak; a két sor középsői oly negyszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szárán, alúl, hét gyengébb tüske két sorban, — másodvégizén, alúl, öt pár tüske. A többi lábpár hasonló ízei szintén tüskések.

A rágók laposkások, csont-fehérlők, kevés barnás ripacscsal és sertével, a homlok magasságánál kevéssel hosszabbak. A tapogatók csontsárgásokba rna foltokkal és kevés tüskével, végízök oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve.

Mértekek ♀: Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 8 »
II » . . . . . 8 »
III » . . . . . 5·8 »
IV » . . . . . 7·6 »

♂ Az ivarérett hím előttem ismeretlen; a harmadvedlésű csak bunkósodó tapogatói által különbözik a nősténytől.

E fajt csak két példány után ismerem: egy éretlen hím Rákos Palotáról (Muz. gy. Pavel János), egy ivarérett nőstény Doroszlóról.

SPEC. 10. FAJ XYSTICUS ROBUSTUS. (HAHN). VASKOS K. VIERSCHRÖTTIGE SCH.

(robustus = trop. értelemben; vaskos; az alajk erőteljességéről.)

Syn. 1831. *Thomisus robustus* HAHN «Die Arachniden» I. p. 50.
? 1802. *Aranea fucata* WALCKENAER «Faun. Par. II. p. 232.
Vide: THORELL «Remarks» p. 251 et 535.

♀ Rendkivül zömök, vaskos alak, végteste alig hosszabb és alig szelesebb a fejmellnel; a fejmell oly hosszu, a milyen széles (4 $^{m}/_{m}$), magasan domború, hátúl ívesen lecsapott, felülete ripacsos, a ripacsokon

kurta, erős fekete tüskék; a végtest elejének az ele szinten tüskés. A lábak rendkivül vaskosak, aránylag rövidek, sok kurta, fekete tüskével fegyverzettek.

Az előtest sötét, világosabb barna és fehéres szinvegyületet, mintegy finom márványozást mutat.

Az oldalszemek dudorai előfelőkön csontfehérek (éles szem nagyítás nelkül is kiveheti); a középszemektől a hát közepeig egy elmosódó finom barna vonás (leginkább borszeszben) látható, melynek hátsó végétől ismet egy horgonyszerűen az oldalszemek felé kanyarodó vonás követhető.

A végtest hasonlóan márványozott, de visszhorgos középrajza, mely némileg világos, kivehető, széles, minden oldalon megkülönböztethető három visszhoroggal. A háton öt ingödör látható; négy páros és egy a végtest elején.

A végtest oldalai és hasfele sürű, az utóbbi haránt ránczokkal borítottak.

A lábbak szintén márványozottak, a végizek világosodók.

A zár egy kis sárgás, lapos, köldökszerű térese közepén egy jelentéktelen benyomással.

Az alsó szemsor kihajló, középszemei sokkal közelebb a homlok széléhez mint a hátsó középszemekhez, oldalszemei a középsőknél kétszer nagyobbak, a középsők távolabb egymástól, mint az oldalszemektől. A hátsó sor kihajló, oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó sor oldalszemeinél ellenben sokkal kisebbek, e (hátsó) sor négy szeme egymás között egyenlő távolságra. A két sor középszemei oly derékszögszöget alkotnak, mely szélességénél nem magasabb.

Az első lábpár szára, alul, négy pár erős, kurta tüskével, másodvégize, alul négy pár hasonló tüskével. A többi lábpár ugyanazokon az izeken szinten tüskés.

A rágók vaskosak, a homlok magasságánál nem hosszabbak, márványozottak, ripacsosok, sok erős sertetüskével borítottak. A tapogató márványozott, ripacsos, sok sertével fedett; végize oly hosszú mint a terd és szár együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 8 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint késő őszi alakot csak egy ♀ példány után ismerem, e nősténynt Erdélyben, Szász-Veszősön találtam.

A X. robustus Hahn és X. fucatus Walck azonossága még kétes (lásd Thorell: «Rem. on Syn.» p. 535.), azért tettem kérdésbe az utóbbi nevet: az eldöntéshez egy példány alapján hozzájárulnom nem lehet.

SPEC. 11. FAJ. XYSTICUS ACERBUS. Thor. KOMOR K. DÜSTERE SCH.

(acerbus = trop. durva, komor; valószinűleg a szinezetről.)

Syn. 1871. *X. acerbus* Thorell «Remarks» p. 237.

♀ A X. robustus (Hahn) alaktársa, de sokkal kevesbé zömök, más idomú zárral és másnemű szemállással. (Fejmell hossza, szélessége legfeljebb 2·8 $^{m}/_{m}$).

Komor szinezetű. Fejmelle sötétbarna, csontsárgás szinvegyülettel, a nyelecske felől egy fehéres sáv-folt nyomul a mellrész közepe tájáig, hol ∨ szerűen kivágott; a mellrész oldalai sötétbarnak; a fejrész éle az alsó szemsor hosszában csontfehéres. Az egész fejmell felülete sok, nem éppen erős, karcsú sertékkel fedett. A végtest kerekded, terjedelmes, elől kevéssé keskenyebb, barnaszürke vegyülettel, noha a szürke szín az uralkodó; hátlapjának szinezete elfolyó, középrajza elmosódott, s oldalágai gyakran csak feketés harántvonások által némileg jelölve. A has szürkés, vagy barnás. A lábak sötétbarnák: a két hátsó pár szára és terde, felül, csontfeheres hosszcsikkal. A zár egy sárgásvörös, vagy vörösbarna, módosan emelkedő gyürű, mely a

légzőrés felé nyitott s kissé csatornás folytatású, körreszében sekélyen kivájt, határozatlan, ráncszerű választékkal, mely utóbbi néha hiányzik.

Az alsó szemsor igen kevéssé kihajló, középszemei sokkal távolabb egymástól mint az oldalszemektől; az oldalszemek nagyobbak s körülbelől két átmérőjüknek megfelelő távolságra állanak a középsőktől. A hátsó sor könnyedén kihajló, oldalszemei a középsőknél nem nagyobbak, valamennyi szem egymás között egyenlő távolságra. A két sor oldalszeme módos dudorokon áll; a két sor középssői oly derek négyszögbe elhelyezettek, mely magasságánál láthatólag szélesebb.

Az első lábpár szárán, alul, négy pár rövid — másodvégizén alul 5—6 hosszú tüske. A többi lábpáron, ugyan azon ízek alján, szinten tüskék állanak.

A rágók lapúlók, a homlok magasságánál alig hosszabbak, barna-sárgán márványozottak, ripacsosok, több erős sertével. A tapogató barnás, felületén sok erős tüskeszerű sertével inkább fegyverzett mint edett, végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 8·5 »
II » . . . . . 8·4 »
III » . . . . . 6·2 »
IV » . . . . . 7 »

♂ Előttem ismeretlen. [1]

Mint tavaszi alakot leginkább bokros helyek sivarabb tisztásairól ismerem; néha bogáncskórókon is tartózkodik.

Találtam, erdélyi részekben: Szász-Vesszősön; magyar részekben: Illokon, Pancsován, Orsován, Ó-Ogradenán (Mragonya völgy), Báziáson, — megvan a magy. nemz. muzeum gyüjteményében Nagy-Váradról (Mocsáry), Pécs vidékéről (Frivaldszky és Pável), Budáról (Pavel). Úgy látszik, hogy csak délibb részeit lakja az országnak.

SPEC. 12. FAJ. XYSTICUS FRATER. N. SP. ROKON K. VERWANDTE SCH.

(frater = fivér; az acerbus fajhoz való rokonságra czéloz.)

(VIII. tábla, 177, *a* szemcsoport, *b* ♀ zárja; és IX. tábla, 205 ♀ felülről.)

♀ Előteste szép barnásfekete; végteste szép sárgásan világosszürke, barna pettyegetéssel, mely néha a fürészfogas rajzot vázlatosan előtünteti. Az első két lábpár czombja és szára szép barnafekete, végizei sárgásvörösek, végökön fekete gyürüvel, a két hátsó lábpár szára szép sárgásvörös, a végén fekete gyűrűvel, a térd és czomb szépen barna, világos sárgásfehér hosszcsíkkal (a harmadik páron legelesebben kifejlett és kettős), a végizek mint az első párokon. A fejrész arczrésze világosodó, az alsó szemsoron végig egy sárgásfehér haránt csík; a nyelecske felett egy széles középcsík kezdődik, mely gyorsan két finom ágra szakad, a mely két ág — villamódra tágulva — a hátsó szemsorig ér — e rajz sárgásfehér. A hátsó szemsor két középsője mögött három enyésző, vörösessárga hosszvonal, mely néha a villa közét egészen kitölti.

[1] THORELL i. h. a tapogatót illetőleg a nemzőszerv szerkezetét igy irja le

«Palpi ferrugineo-fusci, bulbo piceo; pars patellaris paulo longior quam latior; pars tibialis ea brevior, versus apicem dilatata, desuper visa fere triangula, brevior fere quam latior ad apicem, apice lateris exterioris in procursum anteriora versus et paulo foras directum, longitudine fere ipsius partis, producto; hoc procursu versus apicem abruptius compresso, apice acuminato paullulo deorsum curvato, vix ad $^{1}/_{3}$ longitudinis laminae pertinenti. Latus exterius partis tibialis intra in alterum procursum excurrit latum, extus convexum, intus ad longitudinem concavum, versus apicem paullo angustatum, apice emarginato, anteriora versus, foras et deorsum directus, basi cum procursu apicali partis tibialis ita concretum, ut emarginatione parva tantum ab eo separetur. Laminae margo exterior aequaliter rotundatus, tuberculo vel procursu nullo. Bulbus rotundatus, humilis, subtus parum inaequalis, sub cochleiformis, in margine exteriore tuberculo vel dente parvo, nitido, pone apicem procursus apicalis partis tibialis sito, munitus; antice in setam vel spinam tenuem excurrens extus directam, circa apicem ejus subcurvatam et laminae arcte appressam, praeterea inermis.»

A rágók tövе sötétbarna, vége sárgásfehér. A mellvért sárga és barnával finoman tarkított. A csipők különösen díszesek: világosbarnák, végök szép fehéres szegélylyel, tövük több fehéres hosszcsíkkal díszlik. A tapogató kurta, barnássárga végize a többihez képest kissé vékonyult, az egészen kevés serte áll. A lábak közül a két első pár vaskos, hosszú, a két hátsó gyengébb és rövidebb. Az első lábpár czombja felületen három ágaskodó serte, kissé haránt sorba állítva, — szárán, alul négy, végizen, alul három tüskepár. Végteste szelesen tojásdad, szélességénél csak igen kevéssel hosszabb, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor kevéssé, a hátsó könnyedén kihajló; a két sor középsői egy magasságánál valamivel szélesebb deréknégyszögbe elhelyezettek; az alsó és hátsó sor oldalszemei nagyobbak a középsőknél, az alsó oldalszemek nagyobbak a hátsó oldalszemeknél, a hátsó sor oldalszemei távolabbra állanak a hátsó középsőktől mint az alsó oldalszemektől. A zár egy kiemelkedő, karikaszerű keret, mely a légzőrés felé meg van szakítva, belseje dobhártyaszerű, a közepén egy hosszranczczal.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 7·5 »
II » . . . . . 7·6 »
III » . . . . . 5 »
IV » . . . . . 5·1 »

♂ Ismeretlen.

E díszes fajt, mint kora tavaszi alakot az Alduna vidékén, Palankán, a Trnováczi erdő tisztásainak füvében gyűjtöttem. Dr. THORELL e fajt újnak ismerte el.

SPEC. 13. FAJ. XYSTICUS PRATICOLA. C. K. RÉTI K. WIESEN SCH.

(praticola = rétlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837—8. *X. praticola* C. KOCH «Die Arachniden» IV. p. 77.
Vide: THORELL «Remarks» p. 426, 569, 572.

♀ Kicsiny, rövidlábú; végteste majdnem kerek, hosszánál valamivel szélesebb. Előteste barnásvörös középcsíkkal, barna oldalakkal, szélességénél nem hosszabb, oldalról tekintve, egyenes háttal, mely a hát közepén túl meredeken a nyelecskére lecsapott; a fej eleje ívesen elkerekített, az oldalszemek dudorai jelentéktelenek. A végtest csontsárgás, barnával kevert, a barna szín a nemet jellemző fűrészfogas rajzot meg némileg de határozatlanul jelöli. A lábak barnássárgák, — barna, gyűrűjellegű, sűrűnálló foltokkal.

A zár egy vörösessárga, kissé keretszerűen emelkedett köldök, mely két felől ∩ szerűen van szegélyezve, a szegély kissé sötétes, az egész keret hosszánál kissé szélesebb, alul összeérő felül szűken nyitott, belül sekélyen kivájt, két apró horpadással (a horpadás csak a mikroskóp alatt látható).

Az alsó szemsor kihajló, középsői annyira egymástól, mint a homlok szélétől, oldalszemei nagyobbak s szemátmérőjökre állanak a középsőktől. A hátsó sor tetemesen kihajló, oldalszemei a középsőknél nagyobbak s láthatólag távolabbra állanak a középsőktől mint ezek egymástól. A hátsó középső szemek valamivel közelebb egymáshoz mint az alsó középsők szintén egymáshoz s mind a két sor középsői oly négyszöget alkotnak, mely alsó szélességénél láthatólag magasabb.

Az első lábpár szárán, alul, még pedig hossza közepe táján, két pár tüske. — másodvégizen, alul, három pár hosszú tüske. A második páron hasonlóképpen.

A rágók laposkások; tövük csontsárga, végök sötétedő. A tapogató vörösessárga-barna, gyűrűszerű foltokkal, gyéren szőrös; végize rövidebb mint tarde és szára együttvéve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 4·3 »
IV » . . . . . 3·2 »

♂ Előttem ismeretlen.

Mint nyári alakot füves helyekről csak Doroszlóról ismerem.

SPEC. 14. FAJ. XYSTICUS GRAECUS. C. K. GÖRÖG K. GRIECHISCHE SCH.

(graecus = görög; a lelhelyről.)

Syn. 1838. *Xysticus graecus* C. KOCH «Die Arachn.» IV. p. 65.
Vide: THORELL «Remarks» p. 240.

♀ Előteste sárgásfehér; az oldalszemek mögött egy görbített hosszcsík s egy szegélycsík feketék; a végtest hátfele olajszürke, három fehéres, keresztbefutó, hullámos szalaggal.

Az előtest sárgásfehér, a hátsó oldalszemektől a mellrész hátsó lehajlásaig egy feketén márványozott szalag vonúl, e szalag a mellrész széle szerint fut s egy sötétfekete pontba végződik. A rágók sárgásfehérek, serteszőrösök, tövükön és végük felé füstösen barnulók. A tapogató sárgás-fehér, a szár- és végiz végén barna. A mellvért fehér, barnán porozott, szélein füstbarnába átmenő. A végtest oldalai és hasfele fehéresek, az előbbiek szürkésbarna, rézsutosan futó vonalakkal. A lábakon a czomb, térd és szár sárgásfehér, a többi iz inkább sárgás, de mégis inkább fehérbe játszik; a czombok belső oldalán három fekete folt, máskülönben a czombok és szárak feketén pontozottak, e pontok a felület fehér vonala hosszában csikszerűen tömörülve; a czombok töven, felül, egy nagyobb fekete folt; a többi lábiz töve és vége szinten keskenyen fekete. Törzs 8 $^{m}/_{m}$.

E fajt KOCH C. i. h. eredetileg Görögországból Nauplia környékéről irta le, DOLESCHALL a «Syst. Verz. etc.» sorozatában Magyarországból is említi.

SPEC. 15. FAJ. XYSTICUS HORTICOLA. C. K. KERTI K. GARTEN SCH.

(horticola = kertbenlakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1837. *Xysticus horticola* (C. KOCH «Uibers. d. Ar. Syst.» I. p. 26.
Vide: THORELL «Remarks» p. 252, 426.

♂ Előteste vörösessárga-barna, sötetebb barnával keverve, oldalszegelye sötétbarna, a nyeleeske táján kivágásszerűen világosabb. Végteste vöröses-sárgabarna néha rókavörös, barnán porzott, hat ingódörpárral; oldalain bordaszerű sötétebb csikok. A két első lábpár rókavörös, a két hátsó lábpár sárga.

A tapogató rövid: szára szerfelett complicált szervezettel; külső oldalán két nyujtvány, egyik a végin, mely lemezszerűen illeszkedik a fedő pikkelyhez, a másik oldalt kifelé mered, vastag, hegyesedő végével előrefelé görbűl; alszmen egy mélyen kettehasított, széles, erős nyujtvány, melynek felei lapitottak, a külső fel vékonyabb, inkább hegyesedő, a másik fel vaskosabb, a végén vastagodott kissé föl- és befelé hajlott. A gyüjtő síma, kidagadó egy finom, hosszu embolus által rugószerűen kerítve; a töven egy kis horog.

Mértékek: Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$

♀ Világosabb. A zárat két terjedelmes, fekete, hosszúkás, majdnem háromszögletes folt jellemzi, melyek hegyökkel kifelé állanak.

E fajt említi SIMON V. „*Thomisus*“ *horticola* C. KOCH név alatt Szeben környékéről. Példányt nem láttam.

SPEC. 16. FAJ. XYSTICUS? DEVIUS. (C. K.). FÉLREJÁRÓ K. UNSTATE SCH.

(devius = kóbor, állhatatlan, félrecső, messzecső stb; az első lelhelyre vonatkozik.)

Syn. 1845. *Thomisus devius* C. KOCH «Die Arachn.» XII. p. 61. Taf. 411. fig. 997.

«♀ Előteste kimagasló fejreszszel, homlokreszen számos sertevel, sárga; sötet, barnán-foltos szegelylyel; vegteste rozsdaszinű; lábai sárgások, a czombok felületen két barna hosszcsik.»

Mérték: Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$

Dr. KOCH C. e pókot, melyet Dr. ROSENHAUER (Erlangen) a «Bánátban», valószinűleg Oravicza táján találta, tűre szurt, szárított példány után irta le, ugy azonban, hogy annak megbizonyitása lehetetlen, mert a szinezet nem elégséges jelleg, az ivarszervekről a leiró nem emlékezett meg. A fajt a „*Thomisus calycinus*"-sal hozza kapcsolatba s igy meglehet, hogy a faj a Mirumena vatia (CL) egy feltünőbb szinváltozata.

SPEC. 17. FAJ. XYSTICUS? CERINUS. (C. K.). VIASZOS K. WACHS SCH.

(cerinus = viaszos; a szinezetről.)

Syn. 1845. *Thomisus cerinus* C. KOCH «Die Arachn.» XII. p. 60. Taf. 411. fig. 996.

«♀ Előteste barnafekete, fejeresze felül, mellresze a szelein sárgák; vegteste agyagossárga; lábai és tapogatói élénksárgák.»

Mérték: Törzs . . . . . 8·5 $^{m}/_{m}$

Dr. KOCH C. ezt a fajt is ROSENHAUER (Erlangen) féle, Oraviczáról származó példány után irta le és a «Thomisus lateralis Hahn» fajjal hozza kapcsolatba, e szerint tehát Xysticus impavidus Thor fajjal állana viszonyban. A fenn idézett rajzhoz tartozó szemcsoport után itelve azonban inkább Misumená-ra emlékeztet s nem lehetetlen, hogy ez is csak a Misumena vatia (CL) fajnak egy feltünőbb szinváltozata.

SUBORDO VI. ALREND.

CITIGRADAE

(cito = gyors; gradus = lépés.)

FUTÓK.

A futók jól jellemzett alrendjenek jegyei: az emelkedett, majdnem primaticus előtest, 3 vagy 4 harantfutó sorba elrendezett szemcsoport; gyors mozgásra alkalmas szervezet, mely a testtörzsnek a lábakhoz való, megfelelő arányában gyökerezik.

Noha a lábak kivetel nelkül hármas szövőkarom rendszert mutatnak, a szöves itt is hátterbe lép, minek jellemző jele az, hogy az alrend legtypicusabb alakjainál (Lycosoidae-Farkaspókok) a szövőkarmok elkorcsosulása itt ott eszlelhető. A lábaknak a testtörzshöz képest aránylagos fejlettsége, a futás, egyáltalában gyors mozgás képességet eredményezi, s az alrend alakjait *prédát kereső* vadászokká teszi.

A rend legtypicusabb alakjai úgyannyira mozgók, hogy meg a nemzedékek sorára tartozó mozzanatok sem kötik őket egy helyhez: a nőstény zacskóba szövi petéit s vadászatain magával hordozza, épen úgy, mint később hátán a kibujt fiakat, mindaddig, a míg ezek önálló életmódra képesek.

Itt is találunk lakhelyeket (Cselőpók-Trochosa), de ezek nem az alrend életmódjának sajátlagos irányából, hanem azon körülményekből folynak, a melyek között az illető alakok élnek, a melyek között létök biztosságát csak egy lakás hozzájárulásából meríthetik (Trochosa infernalis-Pokoli Cselőpók a pusztán, Trochosa cinerea-Szürke Cselőpók könnyen áradó folyók görgetegein). E lakhelyek kapcsolják e rendet némileg a földbeszövőkhöz (biologiailag). A szervezetre nézve találunk kapcsolatokat a Csőszövőkkel (lásd Zora-Párduczpók), és a Keszegjárókkal (lásd a Futók közül: Oxyopoidae-Hinzpókok, s a Keszegjárók közül: Hunnyópók-Micrommata).

A nyugvó vagy mozgó prédát felkeresni, szembe megtámadni, ha menekülni akar, vagy bajosan megközelíthető, ugrással is reátámadni, ez a futók módja, evvel járulnak a pókműködés rendszeréhez.

A szövés, mint táplálékszerző közeg egészen háttérbe lép, és a mozgás sajátlagosságára esik a fősuly.

A kivetelbe tett alakok kivetelével, a többi azon hajlékkal éri be, a melyet a véletlen szolgáltat; az alakok tehát szabadon barangolva intézik támadásaikat, gyakorolnak hatást.

Működésökre nézve, bár a röghöz kötve, de vízszintes irányban teljesen szabadok.

Az aljak rögétől fel a hegycsúcsok örök haváig, mindenütt vannak ez alrendnek képviselői; de alakgazdagságának tetőpontját mégis az aljakban éri el.

A száraz talajon, a vízmelléken, a víz szinén mindenütt futókkal találkozunk, melyeknek fajsoraiban (talán általánosan is) a fonalröpítés, tehát nagyszabású helyváltoztatás szerepel s képesekké teszi őket, a hatásnak széles alapon való gyakorlására.

A nemzedékek sorát úgy látszik kizárólagosan áttelelő alakok tartják fenn.

FAM. I. CSALÁD. LYCOSOIDAE. FARKASOK. WOLFSSPINNEN.

(λύκος = farkas; a barangoló életmódról.)

GEN. 1. NEM. AULONIA. C. K.

(αὐλών = csatorna, völgy; valószínűleg az előtest némi nyergességéről.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 97.
Vide: Thorell «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor közepsői és a homlok széle közötti távolság nem nagyobb egy alsó középszem átmérőjénél. A felső fonópár az alsónál sokkal hosszabb. Az arcz magas, közel négyszögletes, a rágók töve felett kiálló. Az alsó szemsor behajló.

SPEC. 1. FAJ. AULONIA ALBIMANA. (Walck.). FEHÉRKEZŰ KOSPÓK. WEISSHÄNDIGE WIDERSP.

(albimana = fehérkezű; a tapogatón lévő fehér színről.)

Syn. 1805. *Lycosa albimana* Walckenaer «Tabl. d'Aran.» p. 10.
(Vide: 1848. *(Aulonia) albimana* C. Koch «Die Arachn.» XIV, p. 202.

♀ Előteste fekete, megfekvő, igen finom és gyér szőrözettel.

A végtest fekete, megfekvő sárgás szőrözettel. A tapogató feketebarna, *térde csontfehér*. Az első lábpár czombja fekete, a többi ize, valamint a többi láb is barnássárga.

A fejmell fejrésze keskeny, a szélesedő mellreszből prismaszerűen mintegy kitolt, erősen kidülő homlokkal, sima: felülről tekintve, a mellrész mindkét oldalán két két tetemes behorpasztás látható s a mellrész legszélén egy igen finom, szőrökből való, hófehér szegély szembetünő; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul resüntösen a nyeleczskére lecsapott. A mellvért szivalaku, fekete, zsirfényü.

A rágók vörösbarnák, oldalról tekintve, erősen az állkapcsokra csapottak, úgy hogy a kiálló homlokkal meglehetősen egy síkba esve, evvel s a hátvonallal éles szöget képeznek. A tapogató karcsú, végize kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karcsúk, elég hosszúk, hosszú nyulánk tüskékkel fegyverezve; jelesen a két első pár szárán, alul 5—6 hosszú tüske, a másodvégizen, alul, szinten hosszú tüskek; a negyedik lábpár szárán kevés karcsú tüske, köröskörül pereszlenszerűen elhelyezve.

A végtest tojásdad. A fonók közül a felső pár hosszabb az alsónál, két íze igen jól megkülönböztethető.

Az alsó szemsor négy szeme igen apró, igen közel a homlok szélehez, alig szemátmérőnyire egymástól, a sor a homlok szélehez illeszkedve behajló. A középső sor két szeme nagy, domboru, a fej elére elhelyezett, körülbelől szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme kisebb a középsőnél s távolabb egymástól, mint a középsők szinten egymástól, úgy hogy e negy szem egy előrefelé könnyedén szükülő trapezet képez.

A zár alig kiemelkedő, semmi jellemzőt sem mutat.

Mértékek. ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·9 »
I lábpár . . . . . 4·3 »
IV » . . . . . 5·7 »

♂ Karcsúbb, színezete a nőstényével azonos, csak a tapogató térde kevésbbé kirívó, barnássárga. A tapogató szára szélesedő, a térdnél nem hosszabb; pikkelye fekete, terjedelmes, csúcsosan kanál alaku lekonyuló véggel, módosan szőrös (példányomon a nemzőszerv még nem tökéletesen fejlett).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 4·2 »
IV » . . . . . 5·5 »

E csinos kis fajt eddig csak Doroszlóról, közel ivarérett állapotjában, mint igen kora tavaszi alakot, s a legszorgalmasabb léghajósok egyikét ismerem. Fonalröpítéseit már márczius melegebb napjain kezdi s a Mosztonga melletti kertek karóin rendesen többed magával sürgölődik. Igen gyors futó s ha a szél erősödik, úgy, hogy a fonalröpítést lehetetlenné teszi, a pók csillagszerűen szétterpeszti lábait, lelapul s bevárja a szel csillapodását.

Néha egy fél percz alatt 1 méternyi fonalat fejt és elhajózik rajta.

GEN. 2. NEM. LYCOSA. LATR.

(Vide: Lycosoidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135. (ad partem).
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 190.

Az alsó szemsor középsői oly távolságra esnek a homlok szélétől, mely a szem átmérőjét kevéssel meghaladja. A felső fonó pár az alsónál nem, vagy alig hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnel valamivel rövidebb. A szemcsoport tere legalább oly hosszú, a milyen széles. Az arcz (fej, elölről tekintve) magas, majdnem négyszögletes, a rágók töve felett nem vagy alig táguló, egyenes oldalakkal. A lábvégek karcsúk, nyulánkok.

Kósza, futó, komor színű alakok, a melyek lakást nem készítenek és csak alkalmas helyiségekben, mint kövek alá, résekbe, kőrakásokba stb. vonulnak meg. Látó képességök éles, a közeledő veszélyt már messziről veszik észre. A nőstények lencsealaku petéburkaikat, a fonókhoz erősítve, mindenütt magukkal czipelik s fiaikat, egy darabig hátukon hordozzák.

SPEC. 1. FAJ. LYCOSA AMENTATA. (CL.) PARITTYÁS FARKASPÓK. SCHLEUDER W.

(amentum = hajító szij, — amenta torquere: szij segítségével lövegeket röpíteni; alkalmasint a testhez erősített petéburokról.)

Syn. 1757. *Aranea amentata* CLERCK «Aran. Suec.» p. 96.

Vide: THORELL «Remarks» p. 298.

♀ Olajbarna, barnássárgán kevert-szőrű; a fejmellen a mellrészen, a hátsó szemekig terjedve, egy terjedelmes világosodó folt, mely közepén hasított (legjobban borszeszben tünik elő), a mellrész szélein határozatlan szegély. A lábak komor barnássárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal; a csipők egyszínűen, élénken barnássárgák.

A fejmell, felülről tekintve, hosszukás szivalaku, előrefelé módosan felemelkedő; oldalról tekintve hátvonala majdnem vízszintes, alig észrevehetőleg nyerges hajlású, s a hátres végével kezdve a nyelecskére lecsapott; megfekvő szőrözete bőven sárgásbarnával kevert, felálló szőrözete gyér, fekete, hosszu, a szemek területén leginkább feltünő. A mellvért sötétbarna, barnássárga szőrözettel bőven fedett. A rágók elég hosszúk, az első lábpár végizénél rövidebbek, czombjánál nem vastagabbak, barnássárgák sötétedő végekkel, lefelé álló sötét szőrözettel, mely színöket nem fedi el.

Az állkapcsok barnássárgák, szélesek, elől elkerekítettek; az alajk sötetebb, az állkapcsok felehosszának körülbelől megfelelő. A tapogató barnássárga, barna foltokkal és gyűrűkkel, szőrös: valamennyi ize felületén karcsú tüskék állanak, végize alig hosszabb a szárizénél és sokkal rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak hosszúk, — különösen az utolsó pár — karcsúk, finoman kifutó végekkel és bő fegyverzettel. Az első pár szárán, alúl, a végén egy pár rövidebb, hátrafelé két pár hosszú, kissé megfekvő tüske, e másodvégizen hasonlóképen; czombja felülete végén több kurta tüske, ezek mögött, egymásután állva, két hosszu tüske; a szára és másodvégize felületén a rövid, megfekvő szőrözet közül 2—3 tapintó szőr áll ki.

A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés; valamennyi pár czombja felületén egymás után álló két hosszabb tüske.

A végtest terhes állapotban hossztojásdad, nem terhesben hátul ellapított, elől kissé keskenyebb; hasa a felületnél valamivel világosabb.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlőek, a homlok szélétől átmérőjüknél távolabbra állanak, a középsők valamivel távolabbra egymástól, mint az oldalszemektől; az alsó sor a középsőnél láthatólag rövidebb. A középső sor két szeme nagy, bőven egy szem átmérőnyire egymástól és fél átmérőnyire az alsó, oldalszemektől. A hátsó két szem az alsó szemeknél sokkal nagyobb, a középszemek fél átmérőjét is meghaladja, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középszemektől, s ezekkel egy előrefelé szűkülő trapezet alkot.

A zár barnássárga, egy lóherelevélhez hasonló beosztású; a légzőrés felé, nyel helyett, egy szív alaku lemezzel (?) neha az osztás hiányzik, de a szivalaku lemez határozottan kivehető.

Mértékek: ♀ Törzs (terhes)	8·5 $^{m}/_{m}$	ebből
(nem terhes)	7 »	
fejmell	3·5 »	
I lábpár	10·5 »	
II »	9·8 »	
III »	10·5 »	
IV »	14·8 »	

A peteburok barnássárgás, lencsealakú, finom szövetű, úgy hogy a petek kissé áttetszenek; átmérője 5·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Valamivel karcsúbb; tojásdad, kis végtesttel; lábai halványabb foltokkal és gyűrűkkel, a testhez képest világosodók. A tapogató vaskos, vörösesbarnás, foltos, a vége felé bizonytalan-feketeszőrös; szárize hosszabb a térdnél, előrefelé vastagodott, a pikkely tövénél nem keskenyebb, gazdagon szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt ecsetesen szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy, mintegy tokból kiálló, vaskos, előreirányozott vörösbarna tüsket visel, a tüske valamivel rövidebb, mint a mennyire a pikkely csúcsától hátra áll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 13 »

Legközönségesebb fajaink egyike, melyet tavaszkor és őszkor is bőven találhatni erdőkben, ligetekben, árnyasabb helyeken s a nádasok szélén is. Őszkor inkább ivarérett hímek, tavaszkor a burkaikat czipelő nőstényeket kaphatni és úgy látszik, hogy nőstényei (legalább nálunk) áttelelnek.

Igen gyors futó és kizárólagosan a föld színén tartózkodik. A peteburok a nőstény fonóihoz van megerősítve s az állatot futásában legkevésbbé sem gátolja; peteburkát igen szereti s ha elvétetik tőle, hosszasan keresi, megfeledkezik minden veszedelemről, ha megtalálja rágóival és tapogatóival megragadja s biztos helyre czipeli, hol ismét fonóihoz erősíti. Különösen ifjú nemzedéke a legszorgalmasabb leghajózók közé tartozik. Ez a faj azonosnak vétetik a Linné leirta «Aranea saccata» fajjal, mely jogosan eltöröltetett, már azért is, mert a «saccata: zacskós», úgy a mint Linné értette, az egész alrend valamennyi alakjára talál és számos tévedésnek lett kútforrása.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Szamosfalváról, Mező-Zahról és számos más helyről, de kizárólagosan csak az aljakból és az előhegységből; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Bázsiásról, az Alsó Hámorból; a magy. nemz. muzeumban megvan: Nagyváradról, Tátrafüredről (Friwaldszky), Budapestről, Ungvárról.

SPEC. 2. FAJ. LYCOSIA LIGNARIA. (Cl.). TÖNK F. HOLZ WOLFS.

(lignum = fa; az erdőben való tartózkodásról.)

Syn. 1757 *Araneus lignarius* Clerck «Aran. Suec.» p. 90.
Vide: Thorell «Remarks» p. 294.

♀ Fekete; végteste és lábai sok fehérrel tarkázva.

A fejmell durván szemcsézett, közepén egy szakadozott fehér hosszcsíkkal; a mellrész oldalai hasonló színű szegélylyel. Lábai feketék, barnás gyűrűzettel, a gyűrűzet osztása fehér szőröcskékkel. A végtest fekete, csak néhol ecsetszerűen tömörülő fehér szőröcskékkel mintegy pettyegetve.

A fejmell szivalakú, mellrésze keskenyedő, fejerésze észrevehetőleg felvetett, magas; oldalról tekintve a hátvonal kissé nyerges, hátul a nyelecskére lecsapott. A mellvért fekete, szőrös, a csípők egyszínűen barnássárgák. A rágók vörösbarnások, végeik sötétebbek, szőrözetük fekete, fehérrel elegyes, gyér. Az állkapcsok szélesek, végök elkerekített, barnássárgák; az alajk sötétebb. A tapogató vörösbarna, barna gyűrűzettel, sok fehér szőrökkel, a czomb, térd és szárize felülete hosszú tüskékkel, a végiz hosszabb a szárnál, de rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karcsúk, a fekete szín az uralkodó, a barna szín gyűrűket alkot. A fegyverzet bő, de nem erős. Az első lábpár szárán, alúl, egy pár rövid és négy pár hosszú, karcsú tüske; másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. Valamennyi czomb felületen három hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés, terde csúcsán tüske áll.

A végtest tojásdad, hasfele szürkés, felülete fekete feheren habos.

Az alsó szemsor négy szeme apró; egyenlő, egyenes sorban; közepsői kevéssel távolabbra egymástól mint az oldalszemektől a közel két szemátmérőnyire a homlok szélétől. A középső sor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól s bőven fél átmérőnyire az alsó sor szélsőitől. A hátsó sor két szeme kevéssel kisebb a középsorenál, s kétszernél is nagyobb távolságra áll egymástól, mint a középsortól. A középsor két szeme között egy serteüstök.

A zár egy terjedelmes, szívalakú, vörössárgás térese, a köridomot ismetlő alakú kivájással, e kivájás alján, tehát a legzőrés felől, egy szívalakú, sima betettel.

Mertekek, ♂: Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 13 »
II » . . . . . 12·5 »
III » . . . . . 12 »
IV » . . . . . 15 »

A peteburok laposan lencsealaku, zöldeskék (borszeszben szennyessárgásbarna), 6 $^{m}/_{m}$ átmerőjü.

♂ Előttem ismeretlen.

Igen gyors futású állat, melyet eddig csak az Alsó Hámor (Borsod) fenyő ertesek vágásos helyeiről (Jávorkut, Feketesár) néhány példány után ismerek. E faj megkülömböztető jellegei között az első lábpár szárának négy pár hosszú tüskéje az első helyen áll, s e jegy alapján, melyhez még a végtest fehér fekete színe, sőt a peteburoké is hozzá járul: ide sorozom azt a Lycosát is, a melyet a Kárpátokon még a Kriván legcsucsán is feltaláltam; de csak harmadvedlésü példányok után említhetem meg, melyek bizonytosabb szőrözet mellett majdnem egyszinüen barnás-fekete lábak által tünnek ki; burokczipelő nőstényeket számosat láttam; de elfogásuk nem sikerült, mert villámgyorsan menekültek a roppant sziklatömbök közé, melyeket emberi erő megmozditni képtelen.

SPEC. 3. FAJ. LYCOSA LUGUBRIS. (WALCK.). GYÁSZOS F. TRAUER W.

(lugubris = gyászos; itt a színről.)

Syn. 1802. *Aranea lugubris* WALKENAER «Faun. Paris» II. p. 239.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 276.

♀ Sárgásszürke. A fejmell közepen egy határozatlan, világosodó hosszcsik. Lábai sárgásszürkék (borszeszben vöröslők), leginkább csak a czombokon előtünedező, elmosódó barnás foltokkal.

A fejmell hossz-szívalakú, fejerésze elől egyenesen elmetszett, prismaszerű, a szemtér fekete, a középső szemsor szemei között egy gyér szőrecset; a szőrözet megfekvő, sárgás, a mellrész közepén és szélein világosodó. Elölről tekintve, az arcz magas, majdnem négyszögletes; oldalról tekintve, a hátvonal vizszintes, hátul lankásan a nyelecskére lecsapott. A mellvért barna, sárgás szőrözettel. A rágók vöröses-sárgák, egyszinüek gyéren álló, hosszú, sárgás szőrözettel, az első lábpár elsődvégizénél valamivel rövidebbek, czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok szelesek, vöröses-sárgások, elől elkerekitettek; az alajk sötétebb, csucsos, az állkapcsok felehosszát felülmulja. A tapogató karcsú, sárgás; czombja és szára némi homályos gyürüzettel; ízei, felül, hosszú tüskekkel; végize oly hosszú vagy alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karcsúk, finom hosszú fegyverzettel.

Az első lábpár szárán, alul, a végen, egy pár rövid, e mögött három pár hosszú finom tüske, a másodvégizen egy pár rövid, két pár hosszú tüske. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Az első és második lábpár térde csücsán egy tapintószőr, a harmadik és negyedik páron egy nyulánk tüske.

A végtest (terhesen) hossztojásdad.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, egyenlőek, egyforma távolságra egymás között, a homlok szeletől egy szemátmerőnél távolabbra állanak, a sor a közép sornál rövidebb. A középsor két szeme nagyobben szemátmérőnyire egymástól, felátmerőnyire az alsó sor szélsőitől; a hátsó sor két szeme alig vagy nem kisebb a középsőnél s körülbelől másfelszer távolabbra áll egymástól mint a középsor szemeitől, a melyekkel egy előrefelé szűkülő trapezet alkot.

A zár egy hosszúkás tércse, hosszúkás kiváját egy középlemezzel, mely a legzőrés felé egy harant lemezbe ütközik, a melylyel egy igen jól kivehető ⊥ szerű alakot képez.

Mértékek: ♀ Törzs (terhesen) . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 8 »
II » . . . . . 8 »
III » . . . . . 8 »
IV » . . . . . 12·5 »

Peteburka lencsealakú, szürkés, 4 $^{m}/_{m}$ átmérőjű.

♂ Kicsiny, karcsú; színezete a nőstényétől eltérő. Fekete; a fejmell közepén egy, a hátsó szemsor szélességének megfelelő, az egész előtesten végig vonuló fehér csík, mely a végtestre átmenve, azon is végig tart; a végtest oldalai szürkésbe átmenők. A lábak czombjai barna vagy barnás-fekete tőkkel s csak végök felé világosodnak; a többi íz vöröses- vagy szalmasárga, a végek rendkívül finomak. A tapogató barnafekete, a pikkely domborodása vöröses vagy csontsárga. A szár a térdnél sokkal hosszabb, vaskos, bozontosan szőrös; a pikkely csúcsos, felületen módosan, csúcsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve, oldalról tekintve, egy előre irányzott, kissé lehajló, karcsú tüsket visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 9·5 »
IV lábpár . . . . . 11·5 »

Tavaszi alak, mely különösen a vigályos erdők, bokros helyek talaját, a gyalogutakat, de a mezőt is kedveli, rendesen roppant mennyiségben fordul elő s tetemesen hozzájárul annak a selymes fénynek a létesítéséhez, a mely a tisztások füvét borítja. A hím roppant gyors futó, néha ugrálva menekül.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról és Mező-Záhról; magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból és Orsováról. Hegyi alaknak eddig nem tapasztaltam.

SPEC. 4. FAJ. LYCOSA MONTICOLA. (Cl.). HEGYI F. BERG W.

(monticola = hegyen lakó; a tartózkodásról.)

Syn. 1757. *Araneus monticolus* Clerck «Aran. Suec.» p. 91.
Vide: Thorell «Remarks» pag. 285.

♀ A Lycosa lugubris rokon alakja, ettől leginkább nemzőszerve által megkülönböztetve.

A fejmell barnás, közepén egy keskeny világos csíkkal, szélein hasonló szegélylyel; a közepesik a végtest elején is folytatódik, melynek általános színezete barnás, szürkés sok fehérrel elegyes, megfekvő szőrözetű; a has szennyesfehér. A lábak agyagsárgások, sok barna folttal.

A fejmell hosszúkás-szívalakú, magas; a fej, elölről tekintve, majdnem négyszögletes, alig pofásodó, alsó felében sárgás arczot mutat, a középszemsor két szeme között tetemes üstök látható.

A mellvért barna, világos szőrözettel. A rágók töve agyagsárga, végök elmosódva barnuló: szőrözetük, gyéren állva, sárgás, barnással elegyes; hosszuságuk megfelel az első lábpár végízének, e láb czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok vörösessárgák, szélesek, elkerekítettek, az alajk csúcsos, és sötétebb.

A tapogató vörösessárga, keves barna folttal, felülete keves tüskével; végize valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak karcsúk, finom végűek; az első pár szárán, alul a végén egy pár rövidebb, e mögött két pár hosszú tüske; másodvégizén hasonlóképen. A fegyverzet egyebekben a L. lugubriséval talál.

A végtest hossztojásdad.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a középsők alig észrevehetőleg nagyobbak s oly távolságra a homlok szélétől, mely másfél átmérőjüknek megfelel. A középső sor két szeme meglehetősen nagy s másfel átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sorénál, az alsó sorénál ellenben nagyobb s körülbelől másfélszer annyira egymástól mint a közep sor szemeitől.

A zár egy vörössárga, szélességénél hosszabb, a légzőrés fele kisse tágúló, ott elmetszett lemez, alig észrevehető behorpadással; elmetszett végén a sarkok mintegy becsipettek.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·5 »
II » . . . . . 7·5 »
III » . . . . . 7·8 »
IV » . . . . . 12 »

♂ Kisebb, karcsúbb, színezete a nőstenyetől elütő. Elő- és végteste fekete; az előtest közepen egy végig vonúló, keskeny, fehéres hosszcsík, mely a végtest elején is követhető. A lábak czombjai füstbarnák, a két első pár többi íze szennyes sárga, a két hátsó páré barnássárga.

A has szürkülő. A tapogató barnássárgás, szára és pikkelye feketés. A szár nem hosszabb a térdnél, tetemesen vastagodó, szőrös; a pikkely csúcsos, csúcsa alatt módosan szőrös; nemzőszerve, belső oldalról tekintve, egy igen megfekvő, feketebarna, oldalt és kifelé irányozott, lapos és tompa lemezt visel.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 10 »

Ámbár a síkon is előfordúl, mégis inkább hegyi alak, mely a havasokon a törpefenyő tenyeszónen túl is előfordúl s a L. lugubrisnél gyerebben található.

Ismerem Doroszlóról, Mehádiáról (Damoclet csucs), Tokajból (Kopasz), az Alsó-Hámorból (Hollós), a Kriványról (a csúcs alatt), Lykaukáról (Liptó).

SPEC. 5. FAJ. LYCOSA PROFUGA. N. SP. BOLYGÓ F. IRRENDE W.

(profuga = számkivetett; futó; az életmódról.)

(VIII. tábla 181, *a* szemcsoport, *b* a ♂ tapogatója, *c* mérték.)

♂ Előteste fekete, feheres szőrócskekkel; végteste porszínű szőrözettel fedett; a két első lábpár czombja, tövétől számítva, felig fekete, a többi íz élenken, világosan barnássárga, a két hátsó lábpár egeszen barnássárga. A lábak karcsúk, hosszúk.

A fejrész prismaticus, a mellrész tágult. A mellvért barnásfekete, szőrös; a két hátsó lábpár csipője barnássárga, a két első páre fekete, barnássárgával (jelesen a második pare) elegyes. A rágók feketek, legcsúcson kis mértékben barnássárgák; az állkapcsok barnássárgák. Az első lábpár szárán négy, másodvégizén három pár hosszú, karcsú tüske, — a második lábpárén hasonlóképen. A végtest keskenyedő, kicsiny.

A homlok vörhenyes, alsó szemsora a másodiknál rövidebb, szemei igen aprók, egyenlők; a második sor két szeme nagy, valamivel többre mint szemátmerőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a második sortól.

A tapogató fekete, szárize a térdnél valamivel hosszabb és tetemesen vastagodott; szőrözete hosszú, felálló; pikkelye lehajló, csúcsosan kanálalaku; nemzőszerve, oldalról tekintve, feketebarna s egy nyeregszerű, mélyen benyomott gyűjtőt mutat, melynek hátulsó fele majdnem csúcsszerűen kiálló.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 7 »
II » . . . . . 6·5 »
III » . . . . . 5,5 »
IV » . . . . . 8·8 »

♀ Ismeretlen.

E rendkívül sebesen futó és futás közben ügyesen ugraló, csinos kis fajnak egyetlen hímjét Tokaj és Rakamaz között egy legelő síkány talaján fogtam. Juniusban ivarérett. Dr. Thorell e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. LYCOSA PROXIMA. C. K. ROKON F. VERWANDTE W.

(proxima = legközelebbi, mint fajrokona a L. monticolának.)

Syn. 1848. *Lycosa proxima* C. Koch «Die Arachniden» XV. p. 53.
Vide: Thorell «Remarks» p. 287. 288. (in §. Lyc. monticola.)

♀ A fejmell barnás, közepén egy keskeny, világosodó vöröses hosszcsíkkal, mely a hátrés táján alig tágul s a szemtérese hátsó határáig ér, a mellrész szelein egy hasonló szegély, mely hátul leginkább látható. A középcsík elmosódva bár, de mégis a végtest elején is észlelhető. A végtest szürkés és különösen sok vörössárga szőrökkel elegyes színű. Lábai vöröses barnasárgák sűrű füstbarna gyűrűzettel. A fejmell hosszukás szívalakú, a fej kis mértékben felvetett. A mellvért barna; finom, megfekvő szürke- és felálló barna szőrözettel. A rágók csak füstössárgák, tövük felé világosodók, gyéren szőrösek. A tapogatók barnássárgák, vöröses barna gyűrűzettel, a czomb, térd és szár felülete módosan tüskés, végize rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, az elején egy pár rövidebb, e mögött egy pár hosszabb, már az oldalak felé elhelyezett, e mögött két pár hosszú tüske.

Az alsó szemsor egyenes, távolabbra a homlok szélétől mint a középsortól, szemei egyenlőek. A középsor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőknél kevéssel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár a L. monticolaétól egészen elüt; elől résszerűen hasított, a hasítékból kilátszik a lemez, a légzőrés felé e hasíték kissé tágított s itt a lemez két ágra oszolva két bemélyedést kerít be (A).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·4 »
IV » . . . . . 10·5 »

♂ Kisebb, karcsú, színezete a nőstényétől elütő. Fejmelle fekete, közepén egy vörösesen áttetsző keskeny hosszcsíkkal. Végteste fekete, kevés vöröses szőrökkel. Az első lábpár czombja és térde végig fekete, a többi lábpár czombja a vége felé sárgás, barnán gyűrűzött és foltozott.

A tapogató *karcsú*, egészen barnafekete, szárize alig hosszabb a térdnél, kevéssé vastagodott; különösen alul szőrös; a pikkely csúcsos, a csúcs alatt módosan szőrös; *nemzőrészén semmi tüske*, gyűjtője csak behorpasztott, a horpadásban — a külső oldalról kissé hátúlról tekintve, két igen apró, tompa fogacs látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 6·5 »
IV » . . . . . 8·5

Mint igen koratavaszi alakot eddig egyedül csak Doroszlóról ismerem, hol a nádasok melletti füves helyen futkároz.

Thorell tr. kritikai jegyzete (lásd a «Remarks on Syn. i. h.) oly ♀-re van alapítva, a melyet Dr. Koch Lajos-tól ez pedig Róma környekéről kapott. Az itt leírt hímet biztosnak tartom. Úgy látszik, hogy e faj déli elterjedéssel bir.

SPEC. 7. FAJ. LYCOSA PRATIVAGA. L. K. RÉTJÁRÓ F. WIESEN W.

(pratum = rét, vage = koborolva, a tartózkodásról.)

Syn. 1870. *Lycosa prativaga* L. Koch «Beitr. z. K. d. Spinn. Faun. Galiz.» pag. 43.
Vide: Thorell «Remarks» p. 304, 306 (in § L. amentata et pullata.)

♀ A fejmell barnás, közepen egy rövidke, jelentektelen, világosodó közepcsíkkal; a mellrész, szélein, alig feltűnő világosodó szegélylyel. A végtest elején egy rövidke, világosodó, nem feltűnő csík; a szőrözet szürke-barnás, elegyes, a végtest vége és oldalai felé fehéressel kevert. A lábak szennyes barnássárgák, nem kirívóan, de igen sűrűn barnán gyűrűzöttek.

A fejmell hosszúkás-szívalakú, magas; a fejrész kisse felvetett, keskeny, sok serteszerű szőrrel. A mellvért barna; megfekvő, rövid, fehéres és felálló, hosszabb barna szőrökkel. A rágók barnás vörösek, gyér szőrözettel; oldalról tekintve, tetemesen az állkapcsokra csapottak, oly hosszúk, mint az első lábpár elsődvégize s e pár czombjánál alig vékonyabbak. Az állkapcsok szélesek, elkerekítettek, barnássárgák; az alajk közel háromszögletes, csúcsos, az állkapcsok felehosszát meghaladja. A tapogató vöröses barnasárga, czombja sötétebb, terdize csúcsán s a szár felületén egy-egy tüske, végize kevéssel rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak karcsúk; az első pár szárán, alúl és elején egy pár rövid — e mögött két pár hosszú tüske, másodvégizén hasonlóképen; valamennyi lábczomb felületén két-két hosszú tüske.

A végtest tojásdad, hasfele sok szennyesfehér szőrrel.

Az alsó szemsor egyenes, négy szeme apró, a középső kettő láthatólag távolabbra egymástól mint a szélsőktől, a homlok szélétől oly távolságra, mely egy szemátmérőnél valamivel nagyobb. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól, annyira az alsó sortól, mint ez a homlok szélétől. A hátsó sor két szeme a középsőknél valamivel kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár magasságánál szélesebb: a nyelecske felé ⌒ szerű kettős ívet képez, mely alatt, az ívek összetalálkozási pontján, egy, a légzőres felé irányozott, kisse hasított borda látható, e bordától két oldalt, tehát az ívek alatt, két terjedelmes kivájás szemlelhető.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 11·5 »

A petehurok vastag-lencsealakú 3·8 $^{m}/_{m}$, átmérőjű.

♂ Alig kisebb; a nősténynyel azonos színezetű. Tapogatója barnás, pikkelye feketés; szárize a térdiznél valamivel hosszabb, vaskos, bőven szőrös; a pikkely csúcsos, a csúcs egy kis, a szőrözetbe rejtett horogba végződik; nemzőszerve egy sárgásvöröses, hosszú, előre és kifelé irányozott igen megfekvő s egyenletes vastagságu lemezt visel, mely a tapogató külső oldaláról tekintve legjobban látható.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 10·5 »

Mint igen koratavaszi alakot Apatinból, mint nyári alakot Tokajból ismerem.

SPEC. 8. FAJ. LYCOSA ANULATA. THOR. GYŰRŰSLÁBÚ F. EINGELBEINIGE W.

(anulus = gyűrűcske; a lábak diszéről.)

Syn. 1871. *Lycosa anulata* THORELL «Remarks» p. 299.

♀ Előteste sötét olajbarna, három világosodó, elmosott hosszcsíkkal, melyek közül a középső meg legjobban kifejezett, a nyelecske felé csucsosodik, a szemek felé keresztszerűen tágul, de e tágulás a szemtér hátsó szélen elenyeszik; a szemtér sötét; végteste sötétbarnás, olajzöldes szőrözettel, elején egy világosodó orsófolttal, e mögött igen határozatlan, világosodó foltokkal; lábai olajsárgák sötétebb gyűrűzettel és foltokkal elég sűrűn megrakva. Valamennyi rajz a borszeszben elesedik; száraz állapotban a fakó szőrözet által elborittatik.

A fejmell jól fejlett; mellrésze kissé tágult, a fejrész prismaticus. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók, állkapcsok és az alajk szemyes agyagsárgák, a rágók tövük felé kissé barnultak. A tapogató a lábakéhoz hasonló szinű, gyűrüzött; térdén, szárán és czombján néhány fekete, karcsú tüskével, végize rövidebb mint a térd és szár együtt véve. A lábak karcsúk, finom vegekkel, erős, hosszú fegyverzettel; gyűrűzet szerint: a czombon 4, a terden 1, a száron 3 gyűrű jól megkülönböztethető.

Az első lábpár szárán, alul, három hosszú és ugyanitt, de legelől, egy rövid tüskepárral: másodvégizen alul, három hosszu tüskepárral; a harmadik és negyedik lábpár térden, felül, a legcsúcsán egy hosszú tüske; valamennyi pár czombján, felül, szárán és másodvegizén, alul, sok, hosszú és megfekvő tüske. A végtest tojásdad, elég domboru.

Az alsó szemsor negy szeme apró, egyenlő távolságra egymástól s távolabbra a homlok szélétől mint a második sortól; a második sor két szeme nagy, egy szematmerőnél nagyobb távolságra egymástól; a harmadik sor két szeme, a második sorenál kevéssel kisebb és sokkal távolabbra egymástól mint a második sortól.

A zár egy elenkén sárgásvörös, világos, fényes tercse, mely szélességénél hosszabb, a nyelecske felé kikerekitett, a légzőres felé nyelvszerűen kinyuló s ismét kitágulva, elkerekitett.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 8·5 »
II » . . . . . 7·0 »
III » . . . . . 7·2 »
IV » . . . . . 10·0 »

♂ Kisebb, karcsubb, egészben sötétebb; a lábak gyűrűzete csak a czombokon kifejezett, különösen a felületen sötét. A tapogató czombja és térde világos, bunkója a szárral együtt sötétfekete; a szár vastagodott, tömötten álló, durva, fekete szőrözettel; pikkelye csúcsosan kanálalakú, kurtán szőrös, csúcsa alatt egy gyér ecsettel; nemzőszerve egy sötetszinű, egyszerű, csak kevésse domborodó gyűjtőből áll, melyen csak egy apró, jelentektelen dudorocska látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 7·8 »
II » . . . . . 7·4 »
III » . . . . . 7·4 »
IV » . . . . . 10·2 »

E jeles fajt, melyet THORELL tanár franczia és olasz példányokra alapitott, mely tehát déli jellegunek látszik lenni, eddig csupán csak Doroszlón, a mocsarak szélein, meg pedig mint kora tavaszi alakot észleltem.

SPEC. 9. FAJ. LYCOSA POECILA. N. SP. TARKA F. BUNTE W.

(ποικίλος = tarka; a színezetről.)

(VIII. tábla 178, *a* szemcsoport, *b* törzs, *c* a ♀ zárja, *d* mérték.)

♀ Előteste barna; szemtéreséje fekete; szélei széles, sárga szegelylyel, mely a homlokon egyesül, a nyelecske felett ellenben megszakad; a nyelecskétől egy sárga középcsík indul, mely a szemtérese közelében elenyészik. Lábai karcsúk, vörössárgák, a negyedik pár igen hosszú; valamennyi íze sűrűn rakott, egyenetlen szélű, barna gyűrűfoltokkal ékesítve. Végteste olajbarna, elején sárgás lándzsafolttal, hasa szennyes sárgás.

A fejmell hosszúkás, közel prismaticus. A rágók vöröses sárgák, oldalról tekintve, végökkel az állkapcsokra csapottak. A mellvért kerekded, sárga, sűrűn szőrös. A tapogató sárgás, kevés igen enyésző folttal, módosan szőrös, minden ízen néhány sertetüske, végize oly hosszú, mint térde és szára együttvéve. A lábak karcsúk, igen finom végekbe kifutók; az első pár szárán, alul, a legvégén egy pár rövid — a közepén és töve felé egy-egy pár igen hosszú tüske, — másodvégizén hasonlóképen; a második lábpáron hasonlóképen, s azonkívül a szár belső oldalán is egy tüske; a két hátsó lábpár szárán és másodvégizén alul és oldalt több tüske.

A végtest hosszkörded, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, a másodiknál valamivel rövidebb, középső valamivel nagyobbak, távolsága a homlok szélétől annyi, a mennyi a második sortól; a második sor két szeme nagy, másfél átmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorenál kisebb, sokkal távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy igen terjedelmes, aránytalan nagy, barnásvörös, szélesen nyelvalaku lemez, melynek legzőrés felőli sarkain egy-egy barna, gombostűfejszerű dudor látható.

Mértékek: ♀	Törzs	6	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	3·1	»
	I lábpár	9	»
	II »	8·3	»
	III »	8	»
	IV »	13	»

♂. Ismeretlen.

E csinos kis pók leginkább réteken fordul meg és sebes, ügyes futása által tünik ki; a kissé nyirkos talajt különösen kedveli. Több helyről ismerem, u. m.: erdélyi részekből Szász-Vesszősről és a Kőrös-szorosból (Feketető körül); magyar részekből: Apatinból, Lucsivnáról (Kárpátalja); Mocsáry Sándor S.-A.-Újhely körül gyüjte. (Múz. gy.)

SPEC. 10. FAJ. LYCOSA FARINOSA. N. SP. LISZTES F. BESTÄUBTE W.

(farinosa = lisztes; a színezetről.)

(VIII. tábla 179, *a* szemcsoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* ugyanannak nemzőszerve nagyítva, *e* mértékek.)

♀ Előteste barna, fehéres szőrözettel, mely a szemtéreset is elboritja; végteste barna, szennyes-fehér szőrözettel, mely a végtest vége felé néhány elmosódó ∧ szerű ágrajzot alkot; hasa barna, szennyes fehér szőrözettel. Lábai vörösesbarnák, szennyesfehéres szőrözettel borítottak, vaskosak, elmosódva foltosak.

A fejmell kevéssé prismaticus, elöl elkerekített; pofái kissé kidagadók. A mellvért szelesen szívalakú, vörösesbarna, fényes, kevés szőrözettel. A rágók töve szennyes-sárgás-fehéres, a vége barnuló. A tapogató sok sárgás szőrrel és elfolyó barna foltozattal; végize valamivel rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

Az első lábpár szárán, alul, három tüskepár, másodvégizen, alul, három tüskepár; a második lábpáron hasonlóképen.

A végtest hosszkörded, elegge magas.

Az alsó szemsor oly hosszú, mint a második, kevéssel távolabbra a homlok szélétől mint a második sortól, szemei egyenlőek; a második sor két szeme nagy, bőven egy szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb, távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár egy széles ⊥ szerű osztólemezzel, melynek könyökében egy-egy barnás dudor látható; a lemeznek a nyelecske felé álló vége dudorszerű. Az egész zár vörösesbarnás.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·3 »
I lábpár . . . . . 9 »
II » . . . . . 8·6 »
III » . . . . . 8 »
IV » . . . . . 11 »

♂ Alig kisebb; hosszabb, erős lábakkal. Az előtest szőrözete egy szemtérese szélességű szemnyes-fehéres középcsíkká alakul, mely finom, barnás határokkal szegélyezett; a végtest felületén végig egy hasonló csík, inkább szalag, mintegy folytatása az előbbinek; a szőrözetben sok a fakó színű is, mi földszürkévé teszi az alapszínezetet. A tapogató sötét; terde a szárnál valamivel hosszabb; pikkelye kanálalakú; nemzőszerve, oldalról tekintve egy egyszerű gyüjtőt mutat, alulról tekintve e gyüjtő egy résüntős, széles csavarodást mutat, a gyüjtő oldalán, a pikkely külső szélének közvetlen közelében egy kissé horgos, éles, kis körmöcske látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·4 »
I lábpár . . . . . 10·3 »
II » . . . . . 9·9 »
III » . . . . . 9·5 »
IV » . . . . . 12 »

E fajnak egyetlen párja, mint kora tavaszi alak (márczius) Doroszló mellett a Mosztonga mocsáros szélén találtatott. Dr. Thorell nem ismerte. Megjegyzésem az, hogy a pofák alkotásánál fogva e faj nem szerint legalább is közeli rokonságot mutat a Tarentula-nemhez.

SPEC. 11. FAJ. LYCOSA FESTINANS N. SP. GYORS F. (EASCHE W.

(festinans = sietö; a mozgásról.)

(VIII. tábla, 180, *a* szemcsoport, *b* a ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Előteste barna, a hátres körül világosodó; lábai karcsúk, hosszúk, vörösbarnások, számos sötét gyürüsfolttal; végteste barna, elején egy rövidke lándzsafolttal.

Fejmellének fejeresze prismaticus, a mellrész szélesedő; a szemtérese sötét, pofái kissé világosodók. A mellvért szélesen szívalakú, sötét vörösbarna, kevés fehéres szőrözettel. A rágók töve elmosódva barnássárga, vége sötétedő. A tapogató barnássárga, sok barnás, gyürüsfolttal, eléggé szőrös, a szőrözet között kevés serte, végize oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alul, három pár — oldalt két tüske, másodvégizén, alul, szintén három pár tüske; a második lábpáron hasonlóképen, — az ízek végén álló tüskék rövidek, a többiek karcsúk, hosszúk. A végtest szélesen kördeld, aránylag kicsiny.

Az alsó szemsor egyenes, szemei aprók, a sor rövidebb a második sornál s annyira áll a homlok szélétől, a mennyire a második sortól; a második sor két szeme nagy, többre mint szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme a második sorénál valamivel kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól.

A zár egy barnásvörös, fénylő, meglehetősen széles osztólemezből áll, mely felső végén elkerekített s oldalt egy-egy tágulást mutat, alsó végén kissé ⊥ szerű alkatu, a könyökökben egy-egy kis dudorral.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 7·8 »
II » . . . . . 7·3 »
III » . . . . . 7 »
IV » . . . . . 11·4 »

A peteburok barnás, lencsealaku, 4 $^{m}/_{m}$ átmérőjü.

♂ Ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint igen kora tavaszi alakot Doroszlón, mocsáros helyen találtam. Dr. Thorell e fajt nem ismeré.

spec. 12. faj. LYCOSA EXORNATA. n. sp. DISZES FARKASPÓK. zierliche w.

(exornáta = feldiszitett; a végtest világos diszéről.)

(VIII. tábla, 182, *a* szemesoport, *b* törzs, *c* előláb, *d* mérték.)

♀ (junior). A fejmell sárgásfehéres szőrözettel, mely egy széles középcsikot és meglehetősen széles szegélyt alkot; végteste feketesbarna, felületén végig egy szembetünő, elől ágas, hátul fürészfogas rajzzal, melynek szőre sárgás és a mely a borszeszben is élénk marad; hasa szennyessárga; a lábak czomb, terd és szárize sötét, a czomb kevéssé foltos, az első páré egy világosodó hosszcsikkal, — a végizek fakók.

A fejmell fejerésze prismaticus, mellrésze módosan tágult. A mellvért barnásfekete, fényes, kevés szőrözettel. A rágók barnásfeketék, tövük körül fakó szőrözettel. A tapogató vörhenyes, czombja sötéten foltos, végize valamivel rövidebb mint terde és szára együttvéve. Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske. A végtest hossztojásdad, a végén kissé csucsosodó.

Az alsó szemsor láthatólag behajló, középsői valamivel nagyobbak; a második sor két szeme nagy, körülbelül szemátmérőnyire (inkább többre) egymástól; a harmadik sor két szeme valamivel kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár szerkezete harmadvedlésü példányaimon nincsen kifejlődve.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I Lábpár . . . . . 6 »
II » . . . . . 5·8 »
III » . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 9·5 »

♂ junior. Élénkebb rajzokkal. Tapogatója élénken sárgavörös, nemi barna folttal; nemzőszerve (harmadvedlésü) vaskos; szerkezete ismeretlen.

E szép fajt, mely élénk rajzait bizonyosan a negyedik vedlés után is megtartja, s ennek következtében könnyen felismerhetővé válik, a kifejlődés mondott fokán leirni jónak láttam. A rajzokon kivül az alsó szemsor behajlása is jellemzi. Dr. Thorell e fajt nem ismeri. Gyüjtötte Pável János juliusban a Rákoson. (Múz. gy.)

GEN. 3. NEM. TARENTULA. SUND.

(Tarentum olasz város, melynek környékéről a mesés tulajdonságokkal felruházott pókok ismeretesek lettek; lásd általános rész, 16. l. Aldrovandi.)

Syn. 1833. SUNDEWALL «Conspectus Arachn.» p. 24. (ad partem.)
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 191.

A felső fonópár az alsónál nem vagy alig hosszabb.

Az alsó szemsor a közepsőnél kevéssel vagy alig rövidebb: a szemek tere oly hosszú, a milyen széles; az arcz elég magas, a rágók töve felett pofás, domborodó oldalakkal; a lábvégek csak kevésse vékonyodók.

Bujkáló alakok. A nőstények majdnem gömbölyü, nagy peteburkokat készítenek, s ezeket legtöbbnyire kivájt üregekben őrzik; nemely alakok barangolók s nőstényeik csak a petek lerakása idején gondoskodnak üregekről.

A Tarentula radiata bordáskörmei erősek, íves hajlásúak, kevés, erős, nem épen hosszu bordával fölszereltek, lásd: II. kot. VI. t. 134. c.

SPEC. 1. FAJ. TARENTULA RADIATA. (LATR.) SUGARAS TARENTULA. STRAHLIGE T.

(radius, radiata = csillagosan oszló sugár; rajz az előtesten.)

Syn. 1817. *Lycosa radiata* LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» II, éd. XXVIII. p. 292.
Vide: THORELL «Remarks» p. 313, 314.
1875. Idem. «Descr. of several Europ. and North African Sp.» p. 158.

♀ Előteste sárgásbarna; világosabb, széles közép- és hasonló oldalcsikkal, az előbbi a nyelecskétől a szemtéreség tart, az utóbbiak a homlokon egyesülnek. A középcsikban fekvő hátres táján, minden oldalon négy-négy, küllőszerüen elrendezett csík indul az oldalcsikok felé, s minden küllő — a két első leginkább — hátul feketésen szegélyezett. A végtest fakó, a nyelecske felett két feketés folttal: hasán, a légzőréstől a fonókig terjedve, egy terjedelmes, háromszögletes, elmosódó szélü fekete folt, mely csucsával a fonók felé áll, s azokat megközelíti.

A lábak barnássárgák, alfelökön, az izek végén, homályos foltokkal. — a negyedik pár szára tövén és végén széles fekete gyürüs folttal, mely az iz felületen nem ér össze; a csipők alfele bársonyfekete szőrözettel, különben sötét vörösbarna.

A fejmell hosszukás szivalaku, jól domborodott, hátvonala, oldalról tekintve, vízszintes, a szemek táján alig, a hátrésen tul tetemesen lekonyuló; a megfekvő, rövid, meglehetősen tömött szőrözet között és leginkább a szemtéresen, néhány felálló, hosszú, barna szőr. A mellvért szivalaku, fénytelen; bársonyfekete, felálló, serteszerü, fekete szőrökkel. A rágók az első lábpár czombjánál nem vékonyabbak, ugyan e lábpár elsődvégizénél sokkal hosszabbak, másodvégizénél alig rövidebbek; tövük élénk sárga szőrözettel borított, végök feketés, szőrös, az erős csipőköröm hegye felé biborosan áttetsző. Az állkapcsok vörösbarnák szélesek, befelé résüntösen elvagottak, kifelé elkerekítettek, az alajk hasonló szinü, széles, elől egyenesen elmetszett, az állkapcsok felehosszánál alig rövidebb. A tapogató sok sárga szőrrel, végize barnuló; czombja felületének elején három rövid tüske haránt sorban, közepe táján egy nagy tüske.

A lábak barnasárgák, alól sötéten foltosak (lásd felül); valamennyi végizen erős, tömött talpkefe (pálczaszerü szőrökből), mely a két első páron a szárra is átnyulik. Az első lábpár száran, alól, három pár igen megfekvő erős tüske, a második páron hasonlóképen; a harmadik és negyedik lábpár szára körüskörül megfekvő tüskekkel fegyverezett. Valamennyi czomb felületén 5—7 kurta, megfekvő, rendetlen állásu tüske.

A végtest hossztojásdad, fakó, a nyelecske felett két elmosódó folttal, e két folt irányában, hátrább két ⅄ szerü feketés foltocska (példányonnál); szőrözete kurta, finom, világos fakószinü, gyéren feketéssel elegyes.

Az alsó szemsor negy szeme egyenlő nagyságu, egyenlő távolságra egymástól, ket közepsője böven szemátmerőnyire a homlok szeletől; a sor igen könnyeden behajló. A közepső sor ket szeme igen nagy, oly távolságra az alsó sortól, mint ez a homlok szélétől, egymástól pedig egy szemátmerőnél valamivel kevesebbre. A hátsó sor ket szeme a közepsőnél kisebb s közel másfélszer oly távolságra egymástól mint a közepsortól.

A zár barnásvörös, nem epen bemelyedő, szelességenel valamivel hosszabb, a nyelecske felé boltozatosan kikerekitett tercse, mely közből, hosszában egy széles lemez által elválasztott; e választó lemez a legzőrés táján a zár alapját képező vastag, egyenetlen harántlemezbe ⊥ szerűen beléforrad.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 23 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 8·7 »
I lábpár . . . . . 23·5 »
II » . . . . . 22·4 »
III » . . . . . 20·7 »
IV » . . . . . 29 »

(A IV lábpár szára és terde együtt: 9·5 $^{m}/_{m}$.)

♂ Előttem ismeretlen.

E faj színezet szerint változó és példányom legközelebb áll a γ jegyű változathoz, a melyet Thorell tr. id. helyen böven leirt.

Déli jellegű faj, mely leginkább Olaszországból (Toscana), a Svajcz déli részeiből és Nizza környékéről ismeretes. Leirásom egy példányra alapittatott, a melyet Dr. Horváth Géza t. barátom 1873-ban Komjáti környékén az «Alsóhegy» déli lejtőjen egy kő alatt felfedezett; Schuszter Károly ur gyüjteményében egy példány a Budai várhegyről. Életmódját nem ismerem. A faj és lelhely egészen biztos.

spec. 2. faj. TARENTULA INQUILINA. (Cl.) BUVÓ T. after t.

(inquilinus = bérbenlakó, olyan is, ki nem született Rómában, tehát jöttment; a felfedezés körülményeire czéloz[1])

Syn. 1857. *Araneus inquilinus* Clerck «Aran. Suec.» p. 88.
Vide: Thorell «Remarks» p. 311, 312, (in § T. fabrilis).

♀ Előteste kissé vöröslő barna; széles, világosabb közepcsikkal, mely a szemtércse felé mindinkább szelesedik s ezt végre körülfogja; a mellresz oldalain széles, de igen elmosódó szegély. A végtest barna, kissé vöröslő, a nyelecske felett két terjedelmes, tiszta fekete folt, e mögött, mintegy az első ingödörpárt jelezve, két apró, fekete pont; hasfele egész terjedelmében tiszta fekete. Lábai barnások, homályos sötét tarkitással, mely a czombok belső felén leginkább előtünik, a csipők vörösesbarnák.

A fejmell vaskos, elégge nyujtott és domboru, oly hosszu, mint a negyedik lábpár terde és szára együttvéve; kurta, megfekvő szőrökkel, a szemek terén kevés felálló hosszabb szőrrel. A mellvért szivalaku, fényes feketebarna gyér és felálló szőrökkel. A rágók vaskosak, az első lábpár első végizénel kevéssé hosszabbak, a másodvégizzel egyenlőek, ugyane lábpár czombjánál vastagabbak, tövük körül kevés sárga szőrökkel, egyebként barnafeketék. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, elől elkerekitettek; az alajk hasonló színű, majdnem négyszögletes, az állkapcsok felehosszát eleri. A tapogató vörösbarna, czombján homályosan foltos, ennek felülete végén harántsorban álló három kis, e mögött egy nagyobb tüskével, végize alig rövidebb mint terde és szára együttvéve. A lábak első végizei tömött talpkefével, a két első páron a kefe a második végizre is átmegyen, de soha a szárra. Az első pár szárán, alul, három pár karcsu, kissé elálló tüske, másodvégizén szintén három pár a kefében látható. A harmadik és negyedik lábpár körösköril hosszu, megfekvő tüskekkel fegyverzett. Valamennyi czomb felületen több tüske, a legalsóbb hosszu, karcsu, majdnem serteszerű.

[1]) Clerck «Ar. Suec.» pag. 88. « . . . reperiebatur sub margine reticuli ab araneo Labyrinthico» etc.

A végtest tojásdad, finom, vöroslő és fenylő szőrrel barnásan elegyítve.

Az alsó szemsor négy apró szeme alig behajló sorban, többre, mint szematmerőnyire egymástól s közelebb a középsorhoz mint a homlok szélehez. A középsor két szeme nagy, szematmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb, kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy nem bemélyedő, sík, barna tercse, melynek közepén egy kettős, vékony borda fut, melynek szárai a légzőrés szélén jobbra balra szethajolnak (⋀).

Mértékek: ♀ Törzs (legnagyobb) . . . . . 14 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 15·5 »
II » . . . . . 12·5 »
III » . . . . . 13·2 »
IV lábpár . . . . . 19 »

(E példánynál egy helyrepótolt III láb 9 $^{m}/_{m}$).

Más példány: I lábpár . . . . . 17·5 $^{m}/_{m}$
II » . . . . . 15·7 »
III » . . . . . 15·2 »
IV » . . . . . 21·7 »

Petéburka majdnem gömbölyű, szürke, 9 $^{m}/_{m}$ átmérőjű.

♂ Karcsúbb, kisebb. Előtesten az oldalszegély is élesrajzu, a végtest felülete elején ⋀ szerű fehéres rajz. Lábai nem foltosak. Az egész has fekete. A tapogató hosszú, szárize nem hosszabb a terdnél, nem vastagodott; a czomb, terd és szár egyszínűen világos vörösbarnák; a czomb felülete elején, harántsorban négy kurta tüske és még egy (? – – példányom egyik tapogatóján 1, a másikon 2 tüske) karcsú tüske; pikkelye sötétbarna, bőven kurta-szőrös, csucsosan kanálalaku; nemzőszerve egy többszörösen behorpasztott, sötétbarna gyüjtőből áll, a melyhez illeszkedve egy világosabb, resuntósen előre és befele irányozott lemez látható; alulról és oldalt tekintve, a gyüjtő szélén még egy nehezen észrevehető, sötét, vaskos köröm is látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 16·1 »
IV » . . . . . 18·8 »

Ifju korában a szinezet világosabb, a lábak gyűrűsen foltosak. Helyenként leggyakoribb Tarentuláink közé tartozik, s úgy látszik, hogy az előhegységet és itt a meszes helyeket kedveli leginkább. Rendesen kövek alatt bujkál s gyakran laposan felfekvő kövek alá barlangot váj, a melyben a nőstény petézaeskójával tartózkodik. Verőfényes napokon a peteburkot a nap sugarának is kiteszi.

Ismerem az Alsó-Hámorból, különösen a «Hollós» nevű fenyves környékéről, hol mint nyári alak nem ritka. Egy ifju példány a magyar nemz. Múzeumban, gyüjtötte Pável János Budán. Egy példány birtokomban Szász-Vesszősről Erdélyben (Kis-Küküllőmegye).

SPEC. 3. FAJ. TARENTULA SOLITARIA. N. SP. REMETE T. EINSIEDLER T.

(solitaria = magános, egyedülvaló; a tartózkodásról.)
(VIII-ik tábla, 183, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* mérték.)

♀ Földbarna. Előtesten egy a nyelecske felett keskenyen induló, a hátres tajon szélesedő, fakó közepesik, mely a szemtercsen és a pofákon is elterjed; szélein széles, fakó szegely, mely belőlfelől tetemesen csipkézett szélű; a végtest sok vörhenyes szőrrel elegyítve, barna; hasa földszürke; lábai sárgás földszürkék, a czombok felülete és oldala barnán, elmosódva felhőzött (a borszeszben barna foltos). A rágók töve sárgás földszürke, vége barnuló.

A fejmell vaskos, fejeresze szélesedett, elkerekített, tetemesen pofás. A mellvert szelesen szivalaku, barna, eleg szőrös. A tapogató színe a lábakéval egyenlő, szőrözete gazdag, végize oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve. A lábak erősek, elég hosszuk, erős végekkel: az első pár szárán, alul, három gyenge tüskepár, másodvégizén, a talpkefébe rejtve két (?) tüskepár, mind a két iz külső oldalán is két-két tüske egymás mögött; a harmadik és negyedik pár szárán alul, és oldalt több tüske, felül egy tüske, a másodvégizeken köröskörül sok hosszu tüske. Az első és második pár mind a két végizén erős, tömött, fekete talpkefe.

A végtest elől felemelt, keskenyedő, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor igen könnyeden behajló, középsői igen szembetünőleg nagyobbak; a második sor két szeme nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól; a harmadik sor két szeme kisebb s távolabbra egymástól, mint a második sortól.

A zár sötétbarna, közel háromszögletes, talpával a légzőrés felé fordított, belseje ⋏ szerüen szétágazó lemezekből áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 13·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 7 »
I lábpár . . . . . 17 »
II » . . . . . 15·5 »
III » . . . . . 14·9 »
IV » . . . . . 19·5 »

(Törzshosszát terhes állapotban 17—19 $^{m}/_{m}$-re tehetni.)

♂ Ismeretlen.

E tetemes nagyságu Tarentulát, mint őszi alakot (szeptember) Liptómegyében Lykaukán, az ottani várrom dombjának egy köve alatt találtam. Fogságban, legyekkel tartva, hamar kezessé lesz s a táplálékot a kézből is elfogadja. Prédáját nagy szökéssel rohanja meg, azután kiszivja. Dr. THORELL e fajt nem ismerte.

SECC. 4. FAJ. TARENTULA CRONEBERGII. THOR. CRONEBERG T. CRONEBERG T.

(Croneberg orosz természettudós tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Cronebergii*, THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65, et «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders» pag. 156.

♀ Sárgásszürke. A fejmell közepen, hosszában egy, a szemter szélességének megfelelő csik; a mellresz oldalaiban egy széles, belső szélén melyen csipkes szegély. E rajzok megfelelő szőrözetből valók. A végtest eleje közepén egy rövid, világos láncdzsafolt, minden oldalán két ⋏ világos ág, mely alsó szelen feketesen szegélyzett, ezen alul, két oldalt sorakozva, 3—4 világosabb folt, szeles, fekete szegélyben (pávaszemszerű). A has világos sárgásszürke. Lábai sárgásszürkek, a czombokon igen kevés barnás folt (áttetszésre szemlélve leginkább feltünik). A rajzok nem épen kirivók, az állat kitünően «szárazföld szinü». — A fejmell hosszukás, fejeresze eleg vastag; oldalról tekintve, a hátvonal előre kisse emelkedő, a szemter kissé lekonyult, a hátsó rész resüntösen majdnem egyenesen (nem ívesen) a nyelecskére lecsapott. A mellvert barnásvörös, szőrös. A rágók oly hosszuk mint az első lábpár végize, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, tövük körül kevés sárgásszürke szőrökkel, máskülönben feketések, böven hosszuszőrüek. Az állkapcsok barnásvörösek, végeik kissé világosodók, elkerekítettek; az alajk vaskos, majdnem négyszögletes, az állkapcsok felehosszán kissé alól marad. A tapogató egészben karcsu, czombja barna foltos, a többi ize is itt-ott egy-egy elmosódó folttal; a czombfelület elején három vagy négy rövidebb tüske, harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásután; végize kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak eleg karcsuk; csipőik szennyes agyagsárgák. Az elő lábpár szárán, alul, két pár karcsu, megfekvő, a végen egy pár rövidebb, minden oldalon két-két tüske; a másodvégiz erős talpkefejéből szintén tüskek látszanak (3 pár ?), minden oldalán két-két tüske. A harmadik és negyedik pár szára és másodvégize feljül is tüskés, e

párok terdein csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi pár czombja felületen több (7—9) tüske. Az első két párom a talpkefe a másodvégizre is átmegyen.

Az alsó szemsor közepen, a homlok széle és középszemsor között, igen könnyeden behajló, középszemei a szélsőknél láthatólag nagyobbak s átmérőjüknek megfelelő távolságra esnek a homlok szélétől. A középsor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsőnél valamivel kisebb s valamivel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt feketés szőrbe foglalva; tercseje barnás vörös s egy elkerekített szegletű háromszöget alkot, mely talpával a légzőres, csucsával a nyelecske felé áll, e háromszögben egy finom középhosszlemez két oldalán ⋏ szerűen szétágazó, széles melléklemezek láthatók. A középlemez a talplemezzel I szerű alakot alkot.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·3 »
I lábpár . . . . . 14 »
II » . . . . . 13 »
III » . . . . . 12·5 »
IV » . . . . . 17·5 »

♂ Nem kisebb, valamivel karcsúbb, a nőstényéhez hasonló színezettel és rajzzal. Tapogatója elég hosszú, karcsú, czombja a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára oly hosszú mint terde, elég szőrös; pikkelye sötétedő, csúcsosan kanál alakú, csucsa alatt gazdagon, bozontosan szőrös; nemzőszerve, alulról tekintve, egy sárgásvörös gyűjtőt mutat, a melyre — a külső szélről indulva — egy hegyes, fogalakú, széles, egybordás (◿) sötét karéj reáborul.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 17 »
IV « . . . . . 20·5 »

Mint nyári alakot csak kevés példány után ismerem, melyeket kopár talajon futva találtam. THORELL tanár csak a nőstényeket írta le, s így a ♂ itt először van ismertetve.

Találtam Erdélyben: Szász-Vesszősön (♀); Magyarországon: S.-A.-Ujhelyen (♀) petéburokkal, mely fehér, 7 $^{m}/_{m}$ átmérőjű, Komjátiból dr. Horváth Géza úr szerzett egy ♂, Budáról egy ♂, a magyar nemz. Muzeum gyűjteményében (PÁVEL).

SPEC. 5. FAJ. TARENTULA EICHWALDII. THOR. EICHWALD T. EICHWALDS T.

(Eichwald híres orosz természetbuvár tiszteletére.)

Syn. 1875. *Tarentula Eichwaldii* THORELL «Verz. südruss. Spinnen» p. 65. et «Descr. of sev. Europ. and N. Afr. Spid.» 154.

♀ Barnásszürke. Az előtesten egy, a nyelecskétől induló, világosodó, széles hosszcsík, mely a szemek felé szélesedve, ezeket két felől körülfogja, a fejrész oldalára is kiterjed, s itt a hasonló színű, széles oldalszegélylyel egyesül; a középcsík és oldalszegély közötti tér barnás, a hátrés tájából induló, küllőszerűen elrendezett barázdák által osztott. A végtest felületének elején, közepén egy bársonyfekete landsaalaku hosszfolt, világosabb szegélylyel, e mögött két sorban feketével határolt szürkés foltocskák (pávaszemszerűek), melyek elmosódó haránt vonalak által egymással összekötvék. A has barnasfekete. A lábak barnásszürkék; czombjaik belső felökön (áttetszésre vizsgálva) elmosódó, kevés barnás hosszfolttal.

A fejmell nyujtott, eléggé magas; oldalról tekintve, a hátvonal a szemtérecsen kissé lekonyult, a nyelecske felé majdnem egyenletesen, ívesen leszálló. A mellvért tömötten szürkés szőrü, gyéren felálló

barna sertékkel is fedett. A rágók az első lábpár *másodvégizénél* valamivel hosszabbak, vaskosak, a mondott lábpár czombjánál vastagabbak, oldalról tekintve kortyc alakúak, a homlok előtt igen kidülők; tövük barnásszürke, végök feketebarnás. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekítettek, sok serteszerű szőrökkel borítottak; az alajk közel négyszögletes, elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát eléri. A tapogató aránylag karcsú, barnásszürke, czombja felületen, elől három rövid tüske harántsorban, e mögött egy (? vagy két) hosszabb tüske, végize tömötten szőrös, alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve.

A lábak aránylag rövidek, elég vaskosak, az első pár szárán, alúl, három pár megfekvő tüske, belső oldalán meg két- vagy három egészen megfekvő tüske, másodvégizén szintén három pár a talpkefébe elrejtett tüske. A két hátsó pár szárai és másodvégizei felületükön is tüskések, a térdek végén csak tapintó szőrök állanak. Valamennyi czomb felületen elől 3—4 kurta tüske, e mögött két hosszabb és ettől oldalt meg megfekvő, rövid tüskek látszanak.

Az alsó szemsor igen kömyeden behajló, középszemei valamivel nagyobbak s a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok szelehez, a középsornál nem rövidebb. A középsor két szeme nagy, félszemátmerőnyire egymástól; a hátsó sor két szeme a középsőnél láthatólag kisebb s kevéssel távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár két oldalt kefeszerűen tömött, barnafekete szőrözetbe foglalva, egy terjedelmes, kerekded, vörösbarna és durván szemecsezett tercseből áll, melynek a légzőrés felé eső szelén egy lóherelevél alaku benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs (terhes) . . . . . 17·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1 »
I lábpár . . . . . 15·5 »
II » . . . . . 14·5 »
III » . . . . . 14 »
IV » . . . . . 18·5 »

♂ Kisebb, karcsúbb, a nősténynyel azonos szinezetű. Az alsó szemsor azonban egyenes. A tapogató elég hosszú, czombja felületen, elől négy rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött: szára nem hosszabb a térdnél, alig vastagodott; pikkelye csucsosan kanálalaku, sötétes, csúcsa alatt bozontosan szőrös; nemző szerve kevéssé domborodó, lencsealaku gyüjtőt mutat, mely elölről be és hátrafele resüntősen igyekvő, széles harántlemezt visel, mely egészen megfekvő, a csucs alatt pedig csúcsszerű bütykőt visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 13 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·4 »
I lábpár . . . . . 17·6 »
IV » . . . . . 19·5 »

E fajt Thorell tanár Oroszországból ismertette.

Én Budáról ismerem, hol a Gellérthegy déli oldalon találtam: ugyancsak Budán gyüjté Pável János, s a példány egy igen typicus nőstény, a nemz. Muzeum gyüjteményében van.

SPEC. 6. FAJ TARENTULA STRIATIPES. (Dol.) CSÍKOSLÁBÚ T. GESTREIFTFÜSSIGE P.

(stria-pes = hosszvájás, láb; a lábakon észrevehető csikosságról.)

Syn. 1852. *Lycosa striatipes* Doleschall «Verz. der im Kais. Oest. vork. Spin.» p. 644.
Vide: Thorell «Descr. of several Europ. and North African Spi.» p. 152.

♀ Földszürke. Előtesten egy széles, világosszürke középcsik, mely a szemek felé szélesebbedve, ezeket körülfogja, s a fejrész oldalaira is elterjed, itt a világosszürke oldalszegélylyel egyesül; a csikok közötti tér feketés, küllőszerűen elosztott, nem éppen éles sugarakkal. A végtest elején, a nyeleeske felett, két fekete

folt, mely neha felholdszerüen összefolyik; a felületen végig egy levelalaku ter, mely csucsával a fonókig leér és szelein ^^ szerüen álló öt-hét fekete folt által szegélyeztetik. A has barna, az oldalak szürkesége fele élesen határolt. A lábak szürkék, áttetszésre vizsgálva vörösbarnások, sötétebb hosszcsikokkal.

A fejmell hosszukás, eleg magas; oldalról tekintve hátvonala vizszintes, a szemek fele kevésse, a nyelecske fele tetemesen lekonyuló. A rágók az első lábpár *másod*-végizénél valamivel hosszabbak, oldalról tekintve körtve alakuak, nagyon kidülök, az első lábpár czombjánál alig vastagabbak, feketések, tövükön keves, szürkés szőrökkel. Az állkapcsok vörösbarnák, szélesek, végök elkerekített, sok, erős szőrökkel boritottak; az alajk elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát eléri. A tapogató nem epen vaskos, ugy mint a lábak hosszcsikos, czombja felületén, elől, három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszu tüske egymásmögött; végize tömötten szőrös, alig rövidebb, mint a terd és szár együttveve. A lábak nem epen hosszuk, eleg vaskosak. Az első lábpár szárán, alul, egy pár rövidebb és két pár karcsu, megfekvő tüske, belső oldalán meg egy tüske; másodvégizen jól látható három tüskepár. A harmadik és negyedik pár szár és másodvégize felül is tüskés; a terdek csucsán csak tapintószőrök állanak.

Az alsó szemsor egyenes, középsői valamivel nagyobbak; a sor a középső szemsor és a homlok széle között középen áll, s a középsornál alig rövidebb. A középsor két szeme nagy, közel szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, sokkal távolabbra áll egymástól mint a középsortól.

A zár körül semmi szőr; a tércse vörösbarna, durván-szemcsés, szélességénél magasabb, a nyelecske felé elkerekített, a legzőrés felől kissé csucsosan kivágott s e kivágásban egy kis, szivalaku betét (♂).

Mértékek: ♀ (legnagyobb) törzs . . . . . 15 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6 »
I lábpár . . . . . 14 »
II » . . . . . 13·3 »
III » . . . . . 13·3 »
IV » . . . . . 18·5 »

♂ Kisebb, karcsubb; végtesten a levelaku középmező nem foltok, hanem az oldalakban elterjedő feketés szin által határoltatik. Az oldalak e szint a hasfele szürkébe enyésztik, mely utóbbi szin azután a has feketeségével élesen találkozik. Az első lábpár fegyverzete erősebb, a szár és másodvégiz oldalaiban is két-két tüske áll. A tapogató eleg hosszu, szárize a terdnel nem hosszabb, alig vastagodó; pikkelye czúcsosan kanálalaku, sötétedő, csucsa alatt bozotosan szőrös; nemzőszerve kevéssé domborodó, lencsealaku, sötét barnavörös, egy elölről és belölfelől, hátra és kifelé irányozott sárgás hasitékkal.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 14 »
IV » . . . . . 16·4 »

A T. Eichwaldii Th. legközelebbi fajrokona, melyet mint nyári és őszi alakot Erdélyből, Szász-Vesszősről ismerek. A magyar nemz. Muzeum gyüjteményében több példány Budáról (Pável) és Pestről (Muzeumkert, Mocsary).

SPEC. 7. FAJ. TARENTULA TRABALIS. (CL.) SZÁLAS T. FESTE T.

(trabalis = szálas, erős; a vaskos testalkatról.)

Syn. 1757. *Araneus trabalis* CLERCK «Aran. Suec.» p. 97.
Vide: THORELL «Remarks» p. 321.

♀ Előteste sötétbarna, szürke rajzzal, végteste szürkessárga; világosan szegélyzett, sötétebb lándzsafolttal. A két első lábpár czombja külsőoldalán egy elmosodó csik; a lábak szürkésbarnák. A fejmell közepén végig egy szürkés, széles hosszcsik, mely a szemekig tart s a fejresz oldalába nem terjed; a mellresz olda-

lain egy szürkés szegély, mely nem a legszélen fut, s a fejresz és homlok felé tartva, mindinkább keskenyedik; a hátrés tájáról egy vagy két határozatlan szürkés küllősugár fut. A végtest elején, a nyelecske felett két elmosódó barnás folt, felülete elején egy közép ländzsa folt, mely a végtest közepe tájáig egyenletesen kihegyesedik, két oldalt világosan szegélyezett, e szegély a ländzsafolt csúcsán túl egyesülve a fonókig tart; nem kirívó. A has világos.

A fejmell hosszúkás, eléggé magas, oldalról tekintve a hátrés táján igen könnyedén behorpasztott, a nyelecskére meredeken lecsapott. A mellvért agyagsárga, bőven szőrös és sertés. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize, e lábpár czombjánál nem vékonyabbak, oldalról tekintve alig kidülők, végökkel kissé az állkapcsokra csapottak, tövük körül gyéren sárga szőrűek, egyébként barnás feketék. Az állkapcsok barnás vörösek, szélesek, szőrösek, végök elkerekített, az alajk elől egyenesen elmetszett, az állkapcsok felét bőven eléri. A tapogató szürkésbarna, czombja felületen, elől három vagy négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött, végize tömötten szőrös, oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak elég hosszúk. Az első pár szárán, alul, három és másodvégizén, ugyanott, szintén három pár megfekvő tüske, a szár belső oldalán azonkívül még 1—2 tüske. A két hátsó lábpár szára és másodvégize, felül is tüskés. A térdek csúcsán csak tapintószőrök állanak. A végtest keskenyes, nyújtott, csúcsosodó.

Az alsó szemsor szemei egyenlőek, a sor a homlok széle és középszemsor között a közepen áll. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme az utóbbinál valamivel kisebb, távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél hosszabb, elől és hátul majdnem egyenesen elmetszett, tetemesen mély kivájás; szélei és belseje sötétvörösbarna, osztó lemeze durva s hátulról előre mindinkább a kivájásba be mélyedő.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 14·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·7 »
I lábpár . . . . . 15·3 »
II » . . . . . 13·2 »
III » . . . . . 12·9 »
IV » . . . . . 20 »

♂ Kisebb, karcsúbb, sötétebb, élesebb rajzokkal.

A végtest felülete sötét barna, a ländzsafolt világosabb, szegélye fehéres, a has világos sárgásszürke, nem élesen határolt. A két első lábpár sötétebb vörösesbarna, végizei világosodók.

Az első pár szárának a fegyverzete erős. A tapogató vörösbarna, czombja felületen, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszú tüske egymásmögött. A szár a térdnél valamivel rövidebb, vaskos; a pikkelye fekete, csúcsosan kanálalaku, csúcsa alatt bozontosan szőrös, nemzőszerve kevéssé kidomborodó, fényes barnavörös, a külső oldalról tekintve, a külső szélen egy vaskos, kurta, hegyes fogacs; alulról tekintve, elől egy sárgásbarna, nyelvalaku, visszahajtott karéj látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5 »
I lábpár . . . . . 13·8 »
IV » . . . . . 17 »

Eddig csak Fiumeből ismerem, hol évekkel ezelőtt gyűjtöttem.

SPEC. 8. FAJ. TARENTULA ALBOFASCIATA. (BRULL.) FEHÉRDISZÜ T. WEISSGESCHMUCKTE T.

(alba = fascia = fehér, szalag; a szalagos rajz élénkségéről.)

Syn. 1832. *Lycosa albofasciata* BRULLÉ «Exped. scientif. de Morée» III. T. Part. 1. Sect. 2. p. 54.
Vide: THORELL «Remarks» p. 317. (in § T. pinctorum).

♀ Sárgásszürke, elmosodó rajzokkal. Hasa tiszta fekete, a szín az oldalak felé élesen határolt, a has közepén a légzőrés és fonók között három fehér ∧ szerű foltpár, melyek közül a légzőréshez legközelebb álló a legnagyobb. A lábak czombjai barnás foltokkal, az izek végei kissé sötétedők, a lábak különben sárgásszürkék. A fejmell közepén a hosszcsík, oldalain a szegély alig nyomokban jelentkezik; a végtest elején egy ∧ szerű fehéres rajz szakadozott, elmosodó maradványai észlelhetők.

A fejmell hosszúkás, mellrészében eléggé szélesedő: oldalról tekintve hátvonala vízszintes, a szemtercse táján alig, a hátrés mögött tetemesen lekonyuló. A mellvért vöröses-barnás, szőrös. A rágók oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, oldalról tekintve tövükkel a homlok előtt kidomborodók, végökkel kissé az állkapcsokra csapottak, vörösbarnák, tövük körül kevés sárgás szőrökkel. Az állkapcsok sárgásbarnák, végeik felé alig világosodók, szélesek, sok serteszerű szőrökkel. Az alajk elől elmetszett, az állkapcsok felehosszát alig éri el. A tapogató czombja felületen, elől, néhány rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végize bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán és másodvégizén alul, három-három pár tüske, a talpkefe igen gyér és valamennyi lábpáron csak az elsődvégizre terjed. A végtest tojásdad.

Az alsó szemsor egyenes (alig észrevehetően behajló) szemei egyenlőek; a sor alig áll közelebbre a középsorhoz mint a homlok szélehez. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, oly távolságra áll egymástól mint a középsortól.

A zár egy élénk-vörösbarna tercse, a légzőrés felől benyomuló ∩ szerű bemélyedéssel, melyben némi középlemez látható, a melyhez a légzőrés felől egy egyenetlen harántdudor csatlakozik, mely a bemélyedést a légzőrés felől elzárja.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·2 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 13 »

♂ Valamivel kisebb, karcsúbb, igen élénk rajzokkal.

A törzs alapszínezete kissé vöröslő-sötétbarna, a fejmell közepén egy fehér, széles hosszcsík, mely a szemtercsen is áthatol, a mellrész legszéle igen finom, fehér szegélylyel. A végtest elején egy sötét ládzsafolt, mely hegyével nem éri el a végtest hosszának felét, e folt szegélye rikító fehér, a folt csúcsán túl egyesülve, mint széles szalag a fonókig ér. A has fekete-barna, fehér szegélylyel, közepén három apró foltpárral. A lábak czombjai barnák kevés fehéres sűrűcskékkel, a többi barnássárga. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára nem hosszabb a terdnél, pikkelye csúcsosan kanálalaku, csúcsa alatt sok fehéres szőrökkel; felülete kurta, deres, meglehetősen tömött szőrözettel; nemzőszerve módosan domborodó, élénk vörösbarna, előrefelé körformára nyitott, e nyílás sárgásfehér, a külső oldalról tekintve, a vörösbarna rész külső oldalán egy majdnem gránátszínűen áttetsző, rövid fogacs látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 9·8 »
IV » . . . . . 13 »

E szép Tarentulát, mely eddig leginkább csak Morea félszigetről volt ismeretes, tehát déli alaknak vehető, kevés példányban Orsova környéken gyűjtöttem, mint kora nyári alakot, leginkább lehullott levelek alatt.

SPEC. 9. FAJ. TARENTULA CUNEATA. (CL.) METSZETT T. GESCHLITZTE T.

(cuneus = ék; a végtest ékalakú, mintegy hasított rajzáról.)

Syn. 1757. *Araneus cuneatus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 99.
Vide: THORELL, «Remarks» p. 330.

♀ Barna, sárgásszürkés szőrözetttel. A fejmell közepén egy széles, sárgásszürkes hosszcsik, mely a szemek közé is behatol. A végtest elején egy keskeny, hegyes, barnás lándzsafolt, sárgásszürke szegélyzettel, mely utóbbi a folt csúcsán túl egyesül és szalagot képezve a fonókig nyomul; hasa sárgásszürke. Lábai vöröses barnások; czombjaik, áttetszésre vizsgálva, belől homályosan foltosak.

A fejmell elég magas, mellrészében igen módosan szelesedő; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, hátul a nyelecskére meredeken lecsapott. A mellvért vörösbarna, fenylő, gyéren, finoman szőrös. A rágók vörösbarnák, vaskosak, az első lábpár *elsőd*végizénél csak kevéssel hosszabbak; oldalról tekintve tövük terdszerűen kidomborodó. Az állkapcsok sárgásbarnák, módosan szőrösek; az alajk sötétebb, elől elmetszett, a rágók felehosszát éleri. A tapogató vörösesbarna; czombja felületen, elől, négy apró tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött; végize oly hosszu mint terde és szára együttvéve. A lábak karcsúk, nem épen hosszúk; az első pár szárán és másodvégizen, alul, három-három pár tüske, a szár hátsó két párja hosszú, karcsú. A végtest keskeny, hosszukás, csúcsos.

Az alsó szemsor egyenes, szemei egyenlőek, a sor annyira a homlok szeletől, a mennyire a középszemsortól. A középsor két szeme nagy, bőven szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, alig kivehetőleg távolabbra egymástól mint a középsortól.

A zár, elenk sárgásvoros tercseben, egy szélességénél sokkal hosszabb bemélyedés, melynek oldalai kevésse hasasan tágulnak; a bemélyedés fenekén egy jól kivehető, vaskos hosszborda, mely a legzőres felé a bemélyedést elrekesztő, láthatólag három részből álló harántdudorba ⊥ módra ütközik.

Mértékek: ♀	Törzs	10	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	8·5	»
	II »	8	»
	III »	7·8	»
	IV »	12·8	»

♂ Kisebb, karcsúbb, az első lábpár szára bunkószerűen vastagodott. Alapszínezete sötétbarna, a has fehéres. A nősténynél észlelhető rajzok elsekélyebbek. A lábvégek a czombokénál világosabbak. A tapogató vörösbarna, a nőstényéhez hasonló fegyverzettel; szára a terdnél rövidebb, szélességénél alig hosszabb; a pikkely csúcsosan kanálalaku, felületen rövid, deres szőrözetü, csúcsa alatt hasonló, hosszabb szőrözettel nemzőszerve a Tar. albofasciatáéhoz hasonló, a fogacs azonban barnásfekete.

Mértékek: ♂	Törzs	7	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	4	»
	I lábpár	8·3	»
	IV »	11·5	»

Mint kora tavaszi és mint őszi alakot is, mely bokros és gyepes helyeken nem ritka; ismerem különösen Erdélyből: Kolozsvárról (Múzeumkert) és Szászvesszősről; magyar részekben eddig csupán csak Doroszlón találtam a «Hosszúmegye» erdőrész lehullott levelei alatt.

SPEC. 10. FAJ. TARENTULA PULVERULENTA. (CL.) POROS T. STAUBIGE T.

(pulverulenta ab pulvis = poros; a színezetről.)

Syn. 1757. *Araneus pulverulentus* CLERCK «Aran. Suec.» p. 93.
Vide: THORELL «Remarks» p. 328.

♀ Porszürke, barnással elegyes színezetű. A fejmell közepén egy porszürke csík, mely a szemtérre is behatol; a mellrész szélein semmi szegély. A végtest elején egy elmosódó lándzsafolt, elmosódó szegélyzettel. Lábai szürkésbarnák, czombjaik — különösen áttetszőségre vizsgálva — sötétbarnán foltosak. Lábai kevéssel hosszabbak mint a **T.** cuneatáé s e fajrokonainál mindig kisebb; egyebekben meglehetősen egyező.

Az alsó szemsor egyenes (behajlásra hajlandó), oly távolságra a homlok szeletől, a minőre a középsortól. A középsor két szeme elég nagy, többre mint szemátmerőnyire egymástól; a hátsó sor szemei a középsor szemeinél alig kisebbek s oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy vörösbarna, szélességénél hosszabb, párhuzamos oldalu és mély kivájás, mely a nyelecske felé kikerekített, a légzőres fele egy barna dudor által elrekesztett; a fenekén fekvő durva hosszborda alig látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 8·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 8·3 »
II » . . . . . 8 »
III » . . . . . 7·9 »
IV » . . . . . 12 »

♂ Kisebb, karcsúbb, a T. cuneata hímével egyező színezetű, az első lábpár szára azonban *nem* vastagodott, rajzai kissé elmosódók. A tapogató szára a terdnél nem rövidebb. A tapogatón más, szavakkal kifejezhető különbséget feltalálni nem birtam s a megelőző fajéval egyezőnek találtam.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 7·9 »
II » . . . . . 10 »

Mint kora tavaszi alakot Doroszlóról, mint késő nyárit a Kárpátok fenyőöve felsőbb részeiből (Csorbai tó, Rakitou Wrch) ismerem. A magyar nemz. muzeumban Tátra-Füredről (Friwaldszky), Budáról (Pável) és Ungvárról (Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. TARENTULA NEBULOSA. THOR. KÖDÖS T. NEBLIGE T.

(nebulosa = ködös, komor; a színezet elegyítéséről.)

Syn. 1872. *Tarentula nebulosa* THORELL «Remarks» p. 330.

♀ Nagyobb alak. Földszürke, a végtesten meglehetősen sorakozott sárgás pettyekkel, a melyek a fonóktól, előrefelé szétágazó sorokat képeznek; az oldalak sárgásszürke-elegyesek; a has agyagsárga.

A fejmell barna, agyagsárgás, megfekvő szőrözettel beboritva, a szemtérésén néhány felálló fekete sertével; a mellrész szélén kivehető kettős, világosabb szegélylyel.

A lábak agyagsárgák, sűrűn álló barna gyűrűkkel és foltokkal tarkázva.

A fejmell szivalaku, szélesedő, fejrésze elől elkerekített, oldalról tekintve, a fejrész alig kiemelkedő, a mellrész hátul ívesen a nyelecskére hajló. A mellvért barna, agyagsárga szőrözettel. A rágók vörössárgák, sötétedő végekkel, agyagsárgás szőrözettel meglehetősen borítottak, az első lábpár elsődvégizenél

alig rövidebbek, czombjánál nem vékonyabbak. Az állkapcsok vörössárgák, szélesek, elöl elkerekítettek, a sötétebb, hosszháromszögű alajk felett meglehetősen összehajlók. A tapogató agyagsárga, barna foltokkal, melyek különösen a czombrészen tetemesebbek; az izek felületen, a gazdag szőrözet között, néhány tüske, a végiz oly hosszu mint a szár.

A lábak hosszuk, karcsuk, vékonyodó végekkel.

Az első lábpár czombján, felül a végén, néhány rövid, ezek mögött egymásután álló két hosszu tüske; szárán, alul és elől, egy pár rövidebb, e mögött két pár megfekvő, meglehetősen hosszu tüske; másodvégizén hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár szára és másodvégize felül is tüskés. Valamennyi czomb felülete végén rövidebb tüskék, ezek mögött két-két egymásután álló hosszu tüske. A két első pár szára és a másodvégizén; felül, 1—2 tapintó szőr; a térd csucsán egy tapintó szőr; a harmadik és negyedik lábpár terde csucsán egy erős tüske.

Az alsó szemsor egyenes, a középső sornál rövidebb középső; két szeme a szélső kettőnél nagyobb s a homlok szélétől majdnem két átmerőnyire elhelyezett. A középsor két szeme nagy, az alsó sor oldalszemeitől bőven félátmerőnyire állva, egymástól bőven egy szemátmerőnyire esik. A hátsó sor két szeme kisebb a közép sor szemeinél, az alsó sor középsőinél nagyobb, a kétszer akkora távolságra áll egymástól, mint a középsor két szemétől, a melylyel egy előrefelé szükülő trapezet alkot.

A zár egy barna négyszög, melynek sarkai elkerekítettek, s mely szélességénél hosszabb, belsejében ⊥ szerüen kivájt, e kivájásban egy finom, középhosszbordával.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 15·7 »
II » . . . . . 15·2 »
III » . . . . . 15 »
IV » . . . . . 21 »

Néha kisebb (törzs 9 $^{m}/_{m}$ IV lábpár 19 $^{m}/_{m}$). A peteburok szennyes-agyagsárga, lencsealakú, 9 $^{m}/_{m}$ átmerőjü.

♂ Kisebb, karcsu, sötet előtesttel, élesebben pettyegetett végtesttel; lábai világos agyagsárgák, elmosódó gyürüzettel. A tapogató füstbarna, szára és pikkelye fekete, bozontosan szőrös; a szár hosszabb a térdnél, előrefelé vastagodó; pikkelye csucsos, a csucs alatt csak gyéren szőrös; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy harántul ketté metszett, hosszukás gyüjtőt mutat, és a hol a felek egymáshoz közelednek, minden felen egy oldalt-kifelé irányozott, rövid fogacs látható.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 12 »
IV » . . . . . 15·3 »

Ismertető jeleit egybevetve, azt tartom, hogy e faj a Trochosa nemhez ugy szervezetileg, mint életmódra nézve is közel áll. Kissé pofás, elkerekített feje, az alsó középszemek nagysága, eltávolitása a homlok szélétől, tartózkodása a folyók medrében elterülő görgetegek között, bujkálása, közel állitják a Trochosákhoz. A Tarentulákkal (sensu strictiori) inkább csak az alsó szemsor rövidsége hozza kapcsolatba.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutyafalváról, hol a Maros partjain tartózkodik s a nyirokban fekvő kövek alatt lappang, Szász-Vesszősről, az ottani jelentéktelen patak mellékéről (különösen sötét válfaj); magyar részekből csak Orsováról, hol a Cserna nagy görgetegeit lakja.

A hím itt először iratott le, miután Thorell tr. a fajt csak nőstényekre alapitá, a melyek Olaszországból és Dalmátiából származtak. (Lásd Thorell l. c.)

SPEC. 12. FAJ. TARENTULA CURSOR. (HAHN.[1]) FUTÓ T. LAUFER T.

(cursor — futó; a gyors mozgásról.)

Syn. 1831. *Lycosa cursor* HAHN «Die Arachniden» p. 17.
Vide: THORELL «Remarks» p. 323, 578.

♂ Kicsiny. Barnássárga, barna rajzokkal. Az előtest egy világos barnássárga középcsíkkal és hasonló oldalszegélylyel; a szemtércse sötétbarna. A végtest elején egy barnássárga, világos, de elmosódó lándzsafolt, ettől két oldalt a szabálytalan alakú barnás foltocskák szabálytalan sora a fonókig követhető. A lábak világos olajszínűek, ennélfogva a sötét tüskék igen szembeszökők. A has egyszínűen barnássárga. A rágók nem domborodók, behuzottak, egyenesek, barnássárgák, a mellvért hasonló színű.

A szemek csillogó-gyantasárgák, feketés bogárral; az első sor egyenes, egyenlő távolságra a homlok szélétől és a középsortól, két középső szeme valamivel távolabbra egymástól, mint a szélsőktől. A középsősor két szeme elég nagy, másfél szemátmerőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme a középső sorénál kisebb és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a középsortól.

Az első lábpár szárán, alul, három pár finom tüske, oldalán szintén három-három tüske, másodvégizén hasonlóképen. Valamennyi pár czombja felületén, elől, három rövid tüske haránsorban, e mögött két hosszu tüske egymás mögött; a tapogató czombján, elől, négy tüske. A tapogató czombja, térde és szára olajszínű, pikkelye vörösesbarna; a szár vastagodott, a térdnél rövidebb; a pikkely csúcsosan — kanálalakú; a nemzőszerv vörösbarnás, kidomborodó, kivülről — oldalról tekintve — egy igen vastag, a nemzőszerv töveből induló, elkerekített alap darab látható, mely egy előre irányozott, vaskos tüskét visel.

Mértékek: ♂ Törzs	4	$^m/_m$	ebből
fejmell	2	»	
I lábpár	6·5	»	
IV »	9	»	

(Példányomon a IV lábpár balfele reproducált és csak 6 m. m. hosszu).

Egyetlen példánya a nemz. Muzeum gyüjteményében, gyüjtötte Pável János Rákos-Palotán.

GEN. 4. NEM. TROCHOSA. C. K.

(τροχάω = τρέχω = futni; a mozgás gyorsaságáról.)

Syn. 1848. C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 95.
Vide: THORELL «On europ. Sp.» p. 192.

Az alsó szemsor középsői oly vagy kevéssel nagyobb távolságra a homlok szélétől, a mekkora egy szemnek az átmerője. A felső fonó pár az alsónál kevéssel hosszabb. Az alsó szemsor a középsőnél láthatólag hosszabb. A szemtér hosszúságánál szelesebb. Az alsó szemsor középszemei a szelsőknél nagyobbak és a hátsó sor szemeinél, alig vagy nem kisebbek. Az arcz alacsony, ívesen-pofás; az előtest megfekvően tömött szőrű. A lábak vaskosak, nelha hosszuk. Vájó alakok, a melyek eső vagy barlangszerű, állandó lakást készitnek, a melyben a nőstények a fonóikhoz erősített nagy peteburkot őrzik, a melyet a nap segitségével kiköltik. Fiaikat sokáig a hátukon czipelik; a harmadvedlésü nemzedék áttelel úgy az érett is.

A Trochosa cinerea első lábpárján a bordás körmök hosszúk, sarlóalakú kampóval, az első borda kevéssé görbe, lásd: II. köt. VI. t. 135, *b*).

[1] THORELL tr. «Remarks» p. 323. a Lycosa cursor (HAHN) fajt a Tarentula aculeata (CLERCK) synonymái közé sorolja ugyan, de az én példányomat határozottan: Tarentula cursor (HAHN) határozta meg. E nevet megtartom, mert a feunforgó, a synonymikára vonatkozó kétélyek eloszlatására nem elegendő az anyagom.

SPEC. 1. FAJ. TROCHOSA CINEREA. (FABR.) SZÜRKE CSELŐPÓK. GRAUE BÄRENSPINNE.

(cinerea = hamvas; a színezetről.)

Syn. 1793. *Aranea cinerea* FABRICIUS «Ent. Syst.» II. p. 423.
Vide: THORELL «Remarks» p. 332.

♀ Hamvasszürke sárgással és feketéssel elegyes. Bozontosan szőrös nagy alak; vaskos, hosszú lábakkal. A fejmell szürkéssárga alapon hamvas rajzokkal, melyek a középen egy levélalakú rajzot alkotnak, melynek mintegy szárát a hátrés, bordáit a küllőszerűen oszló, szürkéssel jelölt izombarázdák képezik; a két hátsó szemtől, az illető oldal felé, egy-egy ekalakú, elmosódó folt áll; a mellrész szélein szürkéssel osztott sárgás foltok állanak. A szemtérese feketés. A végtest elején, kétoldalt, egy sárgás rajz, melyben neha hosszúnő lehellet is tapasztalható, s a melyben rendesen két-két sárga foltocska feketés szegélylyel szembetűnik. A végtest többi része, sárgás-szürkés és feketés színnel felhőzött. A lábak sárgásszürke alapon, hamvasan gyűrűsen-foltosak, e foltok csak a lábak felületén és oldalain határozottak. A lábak elálló, finom, világos szőrözettel borítottak. A rágók vörösesbarnák.

A fejmell vaskos, mellrésze szélesedő, kissé lapuló; oldalról tekintve a hátvonal a fej búbjától kezdve a nyelecskéig folytonosan hanyatlik, úgy, hogy a fe' a legmagasabb pontot képezi; a homlok majdnem egyenesen elmetszett. A mellvért sötét hamvas, ritkán egy ekalakú, világos középfolttal. A rágók vaskosak, hosszúk, az első lábpár czombjánál vastagabbak s ugyan e lábpár másodvégizénél körülbelől 0·5 $^{m}/_{m}$-rel rövidebbek, egyszínűen vörösesbarnák, világos, hosszú szőrözettel, mely az alapszínt nem takarja el. Az állkapcsok barnássárgák, elől elkerekítettek s világosodók, sok erős, sötét szőrökkel; az alajk sötétebb, négyszögletes, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató sárgásszürkés, csúcsa kissé sötétedő, rajta a tompa hegyű, bordátlan köröm; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymás mögött, a végiz tömötten szőrös és rövidebb mint a térd és szár együttvéve. Az első lábpár szárán, alúl, három pár rövid, megfekvő tüske, két oldalt még két-két tüske; másodvégizén szintén három pár tüske a szürkésfehér, tömött talpkefébe elrejtve. Az első és második lábpáron mind a két, a többi párokon csak az elsődvégiz talpkefével. A végtest tojásdad; a has egyszínűen sárgásszürke.

Az alsó szemsor egyenes, a két középső valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől és szeme nagyobb a két szélsőnél, e sor a közepsornál láthatólag hosszabb s valamivel közelebbre áll ehhez mint a homlok széléhez.

A középsor két szeme elég nagy, valamennyi szem között a legnagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a közepsoránál kisebb, az alsó sor középsőinel valamivel nagyobb, kétszer oly távolságra egymástól mint a közép sortól.

A zár vörösbarna; két egymásfelé hajló, a légzőrés felé szétágazó, vesealakú (∅) nyilást mutat, melynek széles osztója, úgy mint kerülete is, bőven szőrös, úgy, hogy a zár részben el van fedve.

Mértékek: ♀	Törzs	18	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	8·8	»
	I lábpár	24	»
	II »	23	»
	III »	22·6	»
	IV »	29	»

♂ A him kisebb, karcsúbb; színezete a nőstényével azonos, rendesen élenkebb. A tapogató ivarszervezete alig feltűnő. A tapogató szára hosszabb a terdnel, nem vastagodott; czombja felületén, elől, három rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; a pikkely aránylag kicsiny, a szárnál alig szélesebb, csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt eléggé szőrös; nemzőszerve kicsiny, alig domborodó és a

kanal tove felé egy szemnyesbarna, kisse szivalaku, lapos tert mutat, melyhez a külső szel felöl egy vörösbarna, háromszögletes toldalék csatlakozik.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 14 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 8 »
I lábpár . . . . . 24 «
IV » . . . . . 27·8 »

Messze, a tengermellékeken is elterjedett s életmódja által igen érdekes faj, a mint ezt már az életmódról irt szakaszban (lásd I. kot. III. tábla, 63 és szövege) bővebben is megérintettem. Leginkább a kavicsos medrü patakok és folyamok árterületén, jelesen olyan helyeken tartózkodik, a hol a kavicsok között es alatt porond is létezik. Itt a porondba vájja csöveit és barlangjait, melyeknek nyilását laza szövettel biztositja a beomlás ellen. Estve felé kóborol s meglopja prédáját; kóborlása sajátságos, rövid futamokból áll, mire az állat egészen szétterpesztett, laposan felfekvő lábakkal mozdulatlanul meg-megáll: ilyenkor csak a gyakorlott szem különböztetheti meg a talaj színétől. Ivarérettsége tavaszra esik. A nőstény juniusban már petéit őrzi: peteburka kerek, hófehér vagy sárgás, néha 12—13 $^{m}/_{m}$ átmérőjü s 6—800 petét tartalmaz. Fiait a hátán hordozza s ilyenkor csak lábai szabadok, az egész törzs borítva van az apró fiakkal, melyek mehraj módjára, több rétegben ellepik. Különben tavasztól őszig a kifejlödés minden szakaiban található. Verőfényes napokon a nőstény a napra czipeli ki peteburkát s veszély idejében gyorsan eltünik vele. Roppant gyors futó, úgy vizen mint szárazon.

Ismerem, erdélyi részekből: Kutyfalváról (Maros part), Kolozsvárról (Szamos medre), Retyiczelből (Biharhegység patakjai), Szebenből (Sill és Bergleiter gyüjtemények), ; magyar részekből: Orsovárol (Cserna görgetegei, Gratzkapatak), és Gyöngyösről; Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 2. FAJ. TROCHOSA INFERNALIS. (MOTSCH[1]) POKOLI CS. HOLLISCHE B.

(infernus = alvilági, különösen isten: Pluto, Proserpina; a tartózkodásra vonatkozik.)

Syn. 1849. *Lycosa infernalis* MOTSCHOULSZKY «Note sur deux Araig. veniu-euses etc.» p. 289.
Vide: THORELL «Descr. of several Europ. an North Afr. Spid.» p. 172.

(X. tábl. 206 ♀ term. nagys. 207 u. a törzs alúlról, 208 u. a oldalról, 209 a ♀ zárja, 210 a ♂ tapogatója.)

♀ Sötetbarna, sárgás rajzokkal. A ragók tövé tiszta fekete, azontul szelesen elenk rozsdavörös vagy narancssárga szőrökkel úgy borítva, hogy alapszinezetük nem látszik ki, végök ismét fekete. Nagy, vaskos, zömök alak, vaskos lábakkal. A fejmell felületen, a mellrész szeletől 1 $^{m}/_{m}$-nyire s evvel párhuzamosan haladva egy keskeny, sárgás csik, mely felé, a hátrestől indulva, minden oldalon három sárgás finom, küllővonal tart; ugyanannen a szemek felé három sárgás vonal (|) szerüen, a nyeleccske felé szinten három rövidebb vonal ugyanily alakban tart. A végtest felülete elején es közepen egy sötetebb, széles lándzsafolt, mely a nyeleccske felé egy ketágu, szelesebb, sárgás vonal által elzárt, két oldalt finom egyenes, sárgás vonal által szegelyeztetik, hátul két ⌒ szerü ékfolt által jeleztetik; a lándzsafolt mögött s tőle két oldalt három-három △ sárgás foltocska párosan állva es finom, kisse ives vonalak által összekötve. Az oldalak világos szürkesek, fekete-barna pettyekkel. A has, mellvért es a csipők bársonyfeketek; a has szine a világos oldalak felé egészen élesen határolt.

A lábak sárgásszurkek feketés gyürüzettel, a gyürüzet, jelesen a szára, alul, tisztafekete.

[1] Megvallom, hogy ezt az elnevezést csak THORELL auctoritására alkalmaztam, mert MOTSCHOULSZKY leirása és rajza a legesekélyebb támaszt sem nyújt arra nézve, hogy valóban ez az állat feküdt volna előtte. MOTSCHOULSZKY leirása s rajza semmitmondó s reá illik bármely sötétszinü Lycosoidára. A biologiai adathalommal szintén úgy vagyunk: illik minden földbevájó Trochosára, a mellett ismeretes, hogy déli Oroszországban több nagy faj létezik: melyiknek az ifja volt tehát a M. kezében? mert tény, hogy az M. leirta és lerajzolta állat fejletlen. Egyáltalában MOTSCHOULSZKY működése hova tovább mind kétesebb értékü-é válik, szerintem tehát káros volt őt és faját az Araneologiába bevonni.

A fejmell vaskos, fejerésze emelkedett, pofás: oldalról tekintve a fejrész szemtere a legmagasabb pontot képezi, innen a hátvonal igen lapos-ívesen a nyelecskére hanyatlik, az egész tömötten, megfekvően szőrös. A rágók igen erősek, oly hosszúk, mint az első lábpár *szára*, közel kétszer oly vastagok, mint e lábpár czombja: legtövükön és végökön feketék, barna szőrözettel, közbül szélesen rozsda- vagy narancssárgák, úgy, hogy e szín mind a két állkapocsfelén át egy széles harántsávot képez. Az állkapcsok sötét vörösbarnák, elkerekítettek, csúcsok felé világosodók, bőven, hosszan szőrösek; az alajk sötét, elől egyenesen elmetszett, az állkapcsok felét alig éri. A tapogató szürkés, sok rozsdasárga szőrrel igen tömötten szőrös; czombja felületén, elől, harántsorban álló három rövid tüskével, e mögött két egymásután álló hosszabb tüskével; végize igen kevéssel rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak megfekvően, tömötten szőrösek, czombjaik alúl, világos szürkések s csak felületökön feketén foltosak, a többi íz, különösen alúl, fekete gyűrűs; a talpkefe bársonyfekete. Az első lábpár szárán, alul, három pár tüske; a hátsó páron (a leghosszabbik) két oldalt szinten két-két tüske; a másodvégíz tüskéi a talpkefében eltűnnek (3. pár); a czombok felülete több megfekvő tüskével; az első és második lábpáron a talpkefe a szárra is kiterjed, a többi párokon csak az elsődvégíz nem épen erős kefével.

Az alsó szemsor egyenes, a középsornál hosszabb; középső két szeme a szélsőnél igen kevéssel nagyobb, a szemek közötti távolság egyenlő, a sor közelebb áll a középsorhoz mint a homlok széléhez; szélső szemei mellett egy rozsdasárga folt, a homlok szélén ilyen szegély. A középsor két szeme valamennyinél nagyobb s szemátmérőnyire egymástól, a hátsó sor két szeme valamivel nagyobb az alsó középsőnél, ketszer akkora távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy szélességénél magasabb, csúcsosodó, vörös-barna, mély kivájás, melynek szelei hasasan tágulnak; közép és elzáró bordája $\perp$ szerű alakot alkotnak. Ha a szőrözet ép, úgy a zár szeleit fehéres szőrözet borítja.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 25 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 10 »
I lábpár . . . . . 23·5 »
II » . . . . . 21·5 »
III » . . . . . 20 »
IV » . . . . . 27·3 »

♂ Kisebb, karcsúbb, hosszabb lábu; a fejmellnel sokkal kisebb végtesttel. A hátres körül egy terjedelmes sárgás folt csillagszerű kisugárzásokkal. A színezet többi része a nőstényével egyező. A tapogató eleg hosszú, nemzőszerve eleg feltűnő; czombja felületén, elől, három rövidebb tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött, a terdiz belső oldalán egy hosszú tüske; szára a terdnél hosszabb; pikkelye csúcsosan kanálalaku, csúcsa alatt bozontosan, gazdagon szőrös; nemzőszerve elölről-alulról tekintve, közepe táján egy befekvő, a külső széltől benyomuló harántlemezt mutat, mely hosszsza közepe táján egy vaskos, rövid, tompa fogacsot visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 16 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 10 »
I lábpár . . . . . 29·5 »
IV » . . . . . 32 »

Tagadhatlanul legérdekesebb alakjaink egyike, melyet déli Oroszország pusztáival közösen birunk, s a mely fajrokonával, a Tr. Singoriensis (Laxmann) együtt a Kalmukkok rettegett «Tchimje», melyhez épen annyi monda tapad, mint Olaszország Tarantulájához. Az életmódról irt szakaszban (lásd I. köt. III. tabla. 62 és szövege) tüzetesen értekeztem róla s az ott elmondottakat e helyen még a következőkkel bővitem ki. Elterjedésére nézve eddig a Bácska számos pontjáról ismerem, úgy Orsova és Illok környékéről is; az utóbbi két helyen a hegyek lejtői alján is előfordul. De a sik, jelesen annak valódi pusztái, sinyabb füvü legelői,

mindenekelőtt kedvelt tartózkodási helyei. Itt furja 16—20 $^{m}/_{m}$ mélységű, 2—2½ $^{m}/_{m}$ átmérőjű, függőlegesen lehatoló csöveit, melyeknek száját kikárpitozza és sok ezelyességgel megvédi a víz betódulása ellen. Rendesen a cső száján lesekedik s előlábainak villámgyors csapásaival ragadja meg az arra menő, vagy közelébe letelepedő rovatokat, köztök leginkább a Dorcadion és Cicindela bogárfélét, melyeknek maradványai megtöltik csöve fenekét. A tavasz, nyár és ősz minden szakában a kifejlődés minden fokán található. Peteburka alig lenyomott, kerek, nagy, 15—16 $^{m}/_{m}$ átmérőjű, tömve tele kölesnagyságú petékkel.

E burkot fonóihoz erősíti s a verőfényre czipelve úgy illesztgeti a cső nyílásába, hogy a nap sugarai érhessék. A fiak kikelése idejében a cső száját finom, átlátszó és boltozatos hálóval zárja el, s e boltozat alatt hevíttetí burkát a nap sugarai által. A fiakat a hátán hordozza, gyakran sütkerezik velök a napon, mely alkalommal a parányi állatkák majd szétfutnak s ismét az anya hátára gyűlnek, majd a fűvekre kapaszkodnak, leugrálnak, a lyukba ki- s befutkosnak; majd ellepik a prédát, a melyet anyjuk ejtett.

A második vedlés után az anya elpusztul s a 4 $^{m}/_{m}$ nagyságú fiak, elszéledve, hozzáfognak a lak készítéséhez. A cső eleintén alig 4 $^{m}/_{m}$ mélység mellett, 3 $^{m}/_{m}$ átmérőjű. Úgy a mint növekednek, tágítják a csövet. Az ásást alkonyatkor és este végzik, a lekapart, daranagyságú rögöcskéket állkapcsaikba fogva szerteszet hordozzák, úgy, hogy az ásás nyomai nem látszanak. Úgy látszik, hogy a lakástvesztett példányok az elhagyott lakokat is elfoglalják, és folytatják az ásást, daczára annak, hogy a cső amúgy is elég mély volt már. Feltevésemet arra alapítom, hogy bár igen ritkán de mégis 30 és több $^{m}/_{m}$ mélységű csöveket is találtam, holott a rendes mélység átlag véve csak 16 és legfeljebb 20 $^{m}/_{m}$. A hímek szintén csövekben növekednek, ivarerett korukban azonban barangolva keresik a nőstényt, melynek csövében a párzást végzik. A párzást nem láthattam.

A fogságot e pók igen jól állja, és rövid idő alatt bizonyos kezességet mutat; a legyeket a kezéből veszi, de csak addig, a míg a légy el, a halottat nem érinti; menekülési ösztöne csak az éhség vagy szomjúság behatása alatt nyilatkozik; jól tartva, igen csendesen viseli magát. A vizet nem nélkülözheti, s minden másodnapon mohon szívja fel a négy-öt vízcseppet. Néhány eleven példányt Thorell tanárnak küldtem el Svecziába, Upsalába, s ezek a 11 napi utat kiállották. E pókok áttelelnek. Hogy ezirányt minden kétséget eloszlassam, 1874. év őszén Doroszló mellett néhány lyukat czövekkel jelöltem meg, oly módon, hogy a hó alatt is megtalálhattam. Decemberben az a sodrony, a melylyel a lyukakat kutattam, már csak 4 $^{m}/_{m}$ mélységig hatolt be s bizonyítá, hogy a pókok a téli időszakra betömik a csövet. Az 1875. év február havában beköszöntött kemény hidegben a megjegyezett lyukakat vizsgáltam, s a következő eredményhez jutottam: a talaj mintegy 40 $^{m}/_{m}$ mélységig kőkeménységre fagyva, csak fejszével volt vágható; a vágást úgy intéztem, hogy a cső sértetlen maradt; a kellő mélységet elérve a késhez folyamodtam, s óvatosan vágtam a cső falát. A cső 28 $^{m}/_{m}$ mélységre hatolt be; nyílásától mintegy négy $^{m}/_{m}$ mélységben be volt tömve földdel és növényi anyaggal, e dugó 4 $^{m}/_{m}$ vastagságú volt. A cső fenekén, a puszta földön, kissé összehúzott lábakkal ült a pók s érintésre csak igen lomhán mozgott, a dermedtség minden jele megvolt rajta. Kivettem s egy dobozba helyeztem, ezt pedig zsebre tettem. Alig egy perez múlva az állat a meleg behatása alatt egészen élénk, friss lett s otthon rögtön elfogadta a táplálékot. Az első kiásott példány egy teljesen ivarerett, pompás nőstény volt.

E vizsgálat igazolja régi feltevésemet arra nézve, hogy a Lycosoidák áttelelnek; s valóban csakis úgy érthető az, hogy a tavasz első meleg sugaraiban már ivarerett Lycosoidákra akadhatni, sőt, hogy igen korán már peteburkokkal futkosókat is lelhetni.

Ismerem jelesen Doroszló környékéről, hol leginkább tanulmányoztam; továbbá Palánkáról, Pancsováról, Zomborból és Orsováról; sőt a Dunán túlról Illokról is, hol a várhegy gyalogútjaira nyílnak csövei. Legészakibb elterjedési pontja eddig Budapest (a muzeum parkjában gyűjté Frivaldszky János); a budai oldalról több ♂ példány a bécsi udvari muzeumban s ugyanitt Dalmácziából (Ragusa, Brennovölgy) is, honnan Mann József hozta.

SPEC. 3. FAJ. TROCHOSA RURICOLA. (De Geer). MEZEI CS. FELD B.

(ruricola = mezei; a tartózkodásról.)

Syn. 1778. *Aranea ruricola* De Geer «Mémoires» VII, p. 282. (Salt. ad partem.)
Vide: Thorell «Remarks» p. 336.

♀ Cserbarna; végteste olajbarnába átmenő. Lábai egyszínűen cserbarnák. A fejmell közepen és végig egy világosodó középcsík, mely a hátgödör előtt két oldalágat hocsát a szemek felé (|), a középcsík a nyelecskefelé leginkább látható s közvetlenül a nyelecske felett két csíkkal egyesül, mely, a mellrész oldalain tartva, oldalszegélyt képez s a fej táján megszűnik. A végtest elején egy világos, rövid és keskeny ládzsafolt, mely a végtest hosszának közepét nem éri el. A has egyszínűen cserbarna, néha csersága.

A fejmell vaskos; oldalról tekintve, hátvonala a szemektől a hátgödörig csak csekély mértékben, a hátgödrön túl tetemesen hanyatlik. A mellvért cserbarna, feketés szőrözettel. A rágók oly hosszúk, mint az első lábpár másodvégize s e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, világosabb szőrözettel, mely alapszínüket nem fedi el. Az állkapcsok vöröslők, bőven szőrösek és elég szélesek; az alajk elől egyenesen elmetszett, az állkapcsok felehosszát nem éri el. A tapogató cserbarna; czombja felületén, elől, harántsorban álló három rövid — e mögött két egymásmögött álló hosszú tüske; végize igen tömötten szőrös, rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk és vaskosak, rövid szőrözetük nem fedi el egészen az alapszínt. Az első pár szárán és másodvégizén alúl három-három tüskepár, az utóbbi részben a talpkefébe rejtve, mely az első két páron mind a két végizre kiterjed. A czombok felülete 5—7 tüskével.

A végtest (nem terhesen) elől elmetszett és keskenyebb mint hátul; megfekvő, tömött szőrözettel.

Az alsó szemsor egyenes, középsői nagyobbak s közelebb állanak a homlok szeléhez, mint a mekkora az egyik szem átmérője, s körülbelől középen a homlok szele és a középsor között. A középső sor két szeme nagy, szemei kevesebbre mint szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középszemeinél valamivel nagyobb s közel háromszor oly távolságra egymástól, mint a középsortól. A zár egy szélességénél kevéssel hosszabb, a nyelecskefelé laposívesen kikerekített kivájás, melyben az osztólemez középen szívalakra, igen tetemesen kitágul. A zár kerülete vörösbarnás, az osztólemeze vöröses sárga, fényes. Az osztó lemez a zárt a legszőrösebb felől elkerekítő durva bordával együtt ⊥ alakot ölt.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 13 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·5 »
I lábpár . . . . . 15 »
IV » . . . . . 18 »

♂ Kisebb, karcsúbb; szinezete és rajzai a nőstényével azonosak, néha az alapszín mindenütt olajbarnába játszik; az első lábparon mind a két végiz kisse barnulo. A tapogató elég hosszú; czombja felületen, elől, négy rövid tüske harántsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött; szára vastagságánál hosszabb, a terdnél alig rövidebb; a pikkely csucsosan kanalalaku, csucsa alatt bozontosan szőrös; nemzőszerve egy haránt, kettemetszett, alig kidomborodó gyűjtőt mutat; e metszésbe, a külső szélről, egy lemez nyomúl, mely — elölről-alulról tekintve — egy elég karcsu, tompa fogacsot mutat.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·5 »
I lábpár . . . . . 13 »
IV » . . . . . 16·5 »

Messze elterjedt faj, mely kavicsos helyeken kövek alá, erdőkön fák és lehullott levelek alá ássa kis barlangjait; a nyirkos helyeket különösen kedveli. A nőstény petéburka gömbölyű, hófehér 8—9 $^{m}/_{m}$ átmérőjű s takarói oly finomak, hogy a petek átlátszanak. Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-

Zahról és Nagy-Szebenből (Sill gyűjteménye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Orsováról, Ogradenáról, Ungvárról, Alsó-Hamorból, Gyöngyösről, Rózsahegyről, Revről; Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry) és Budapestről (ugyanott, Pável).

spec. 4. faj. TROCHOSA TERRICOLA Thor. FÖLDI CS. erd. b.

(terra = föld; a lakásról.)

Syn. 1856 *Trochosa terricola* Thorell «Recensio critica etc.» p. 62, 102
Vide: Thorell «Remarks» p. 339.

♀ A megelőző fajnál állandóan kisebb s ettől leginkább a nemzőreszek által megkülönböztetve. Lábai, jelesen a két hátsó pár, s itt leginkább a czombok, nemi igen elmosódó gyűrűfoltokkal. A végtest elején a lándzsafolt legtöbbször hiányzik, vagy alig látható.

Az alsó szemsor egyenes, középszemei a szélsőknél alig nagyobbak, szemátmérőnyire állanak a homlok szélétől és ugyanennyire a középsortól is. A középsor két szeme nagy, félátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál valamivel kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár egy, alapjával a legzőrés szélét érő, közel háromszögletes kivájást mutat, melynek osztó lemeze, közepetáján szélesedő s az elrekesztő bordával ⊥ alakot alkot; az osztó lemez két oldalán, közel az elrekesztő bordához *egy-egy fénylő dudorodás*.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 5·2 »
I lábpár . . . . . 11·5 »
IV » . . . . . 13·6 »

♂ Kisebb. Az első lábpár szára és másodvegize sötét vörösbarna, az utóbbi az elsődvegizhez képest határozottan vastagodott; a hátsó két pár nemi elmosódó gyűrűfoltokkal. A tapogató szára szélességénél alig hosszabb; a nemzőszervet kitüntető fogacs a megelőző fajénál vaskosabb.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 10·2 »
IV » . . . . . 13 »

A Tr. ruricolánál ritkább faj, tartózkodásra és életmódra nézve azonban hozzá hasonló. A peteburok átmérője 6 $^{m}/_{m}$.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Orsováról; Budapestről («Csillag és Farkasvölgy» jelzővel, Muz. gy. Pável).

spec. 5. faj. TROCHOSA HUNGARICA. n. sp. MAGYAR CS. ungarische b.

(VIII. tábla, 184. *a* szemesoport, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója oldalról, *d* ugyanannak nemzőszerve alúlról, a mértékek.)

♀ Nagy. Az egész állat sötét cserbarna; előtestén végig egy, az alsó szemsornál kezdődő, keskeny, világos közepesik; czombjainak külseje alig valamivel világosabb; rágóinak töve sötétebb, vége sok rókavörös, durva szőrökkel. Az egész test tömött, megfekvő szőrözettel borítva.

A fejmell vaskos, fejeresze szélesedő, elkerekített; a második szemsor két nagy szeme között egy előre irányozott, 8—10 sertéből álló üstök. A mellvért körded, cserbarna, nemezszerű, tömött szőrözettel borítva. A rágók vaskosak, oldalról tekintve tövükkel igen tetemesen, tér'szerűen kiállók, durva, serte-

szerű szőrözetűek. Az állkapcsok cserbarnák, elülön igen élénken rókavörös szőrökkel tömötten szegélyezettek; az alajk elmetszett, az állkapcsok hosszának mintegy felét éri el. A tapogató cserbarna, vaskos, igen tömötten szőrös, — czombján, felül a végen, néhány tüske. A lábak vaskosság mellett elég hosszuk: az első pár szárán, alul, három vaskos, egészen megfekvő tüskepár, a belső oldalon még egy tüske; másodvégizen, a tömött talpkefébe rejtve, három tüskepár: a harmadik pár szárán, alul négy tüskepár, és oldalt is több tüske; a negyedik pár szárán, alul három tüskepár, oldalt is több tüske; a két hátsó pár térdén, külső és belső oldalán egy megfekvő tüske. A végtest, körded, elég magas.

A szemek gyantaszínűek, sötétes bogárral, bagolyszemekre emlékeztetők; az alsó sor igen könnyedén behajló, középsői a szélsőknél sokkal nagyobbak, a homlok szélétől bőven két átmérőnyi távolságra esnek; a második sor két szeme igen nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól s körülbelől felátmérőnyire az alsó sor középsőitől; a harmadik sor két szeme igen kevéssel nagyobb az alsó középsőknél és sokkal távolabbra áll egymástól, mint a második sortól. A zár szélességénél sokkal hosszabb, osztólemeze széles s alsó felének két oldalán két gombostűfej alaku, sötét, fényes dudort mutat.

Mértékek: ♀ Törzs	21	$^{m}/_{m}$ ebből
fejmell	9·5	»
I lábpár	23·4	»
II »	21·6	»
III »	21	»
IV »	28	»

Néha kisebb: törzs 17 $^{m}/_{m}$, fejmell 8·7, I lábpár 21 $^{m}/_{m}$, IV lábpár 26·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Kisebb, karcsúbb, egészben világosabb alapszinezettel; lábai karcsuk; fejmellén a középcsikon kívül még némi oldalszegély is megkülönböztethető. A tapogató karcsu, kevéssé bunkós, szárán, térdén és czombján több erős tüskével fegyverzett; szára a térdnél valamivel hosszabb; pikkelye keskeny, csúcsos, csucsa alatt igen tömött szőrüstök látható; nemzőszerve egyszerű, barna gyüjtőt mutat, mely felső felén világosodik, s itt egy kigyózó csikot mutat.

Mértékek: ♂ Törzs	14	$^{m}/_{m}$ ebből
fejmell	7·5	»
I lábpár	23·5	»
II »	21·5	»
III »	20·3	»
IV »	28·3	»

E feltünően nagy faj, legnagyobb pókjaink közé tartozik. Példányaimat (2 ♀ 1 ♂) az 1865-dik év őszén a Balaton nyugoti partján B.-Füred közelében nyirkos helyeken heverő kövek alatt gyüjtöttem, hol az állatok vájt üregekben tartózkodtak. Dr. Thorell e fajt nem ismeri.

SPEC. 6. FAJ. TROCHOSA STIGMOSA. Thor. JEGYES CS. GEZEICHNETE B.

(stigma = jegy, bélyeg; a pettyes rajzokról.)

Syn. 1875. *Trochosa stigmosa* Thorell «Verzeichniss südruss. Spinnen» p. 69. «Descr. of sev. Europ. and North Afr. Spiders.» p. 175.

♀ Kicsiny. Előteste vörösesbarna, a hátrés körül egy levélalaku világosodással, mely néha enyésző. A végtest olajbarna alapon sárga rajzokkal, elején egy terjedelmes sárga lándzsafolttal, melynek kiszélesedett részében egy sötétedő foltpár látható. E foltpáron kívül és hátrább még két feketés foltpár észlelhető, melynek állása ingódorsszerű (innen stigmosa). A lábak sárgások, foltokkal és gyürüfoltokkal tarkázottak.

A fejmell vaskos; a fejresz kevesse elváló, a mellresz módosan szelesedő; oldalról tekintve a hátvonal a nyelecsketől ívesen emelkedik. A rágók eleg vaskosak, oly hosszuk, mint az első lábpár másodvégize s ugyan e pár czombjánál vastagabbak, barnavörösek, módosan szőrösek. A mellvért barna. Az állkapcsok barnássárgák az alajk sötetebb, elől elmetszett. A tapogató gyenge fegyverzettel, sárgás; a szár töve homályosan gyűrűs, végize sötetedő csucsesal bőven szőrös, rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak eleg hosszuk, vaskos, foltos czombokkal, és karcsu végekkel; az első pár szárán, alul, 2 pár igen apró tüske, másodvégizén 3 pár; az első izek talpkefei alig megkülönböztethetők.

A has elől keskenyebb, elvágott, hátul elkerekített.

Az alsó szemsor egyenes, szemei jóformán egyenlőek, a sor a közepsort igen megközelíti s kevesebbre mint szemátmerőnyire áll a homlok szelétől.

A közepsor két szeme nem igen nagy, szemátmerőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a közepső sorenál alig kisebb, az alsó sor közepsőinel sokkal nagyobb, bőven kétszer oly távolságra egymástól mint a közepsortól.

A zár egy harántfekvő szeles terese, két vesealaku, O szerüen álló nyilással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 9·5 »
(Gyakran kisebb, törzs 6 $^{m}/_{m}$.)

♂ Előttem ismeretlen.

Eddig patakok medrében fekvő görgetegek kövei alatt, nyirkos helyekről ismerem, hol kis barlangocskákat vájkál s bennök őrzi alig 1 $^{m}/_{m}$ átmerőjü feher peteburkát.

Találtam, mint nyári alakot: Orsován (Gratzkapatak), Rózsahegyen (Liptó, Vág folyó); Ungvárról (Muz. gy. Vidra Ferdinánd).

GEN. 5. NEM. PIRATA. Sund.

(πειρατής = kalóz, tengeri rabló; a vizek körül való tartózkodás ól.)

Syn. 1833. Sundewall «Conspectus Arachn.» p. 24.
Vide: Thorell «Remarks» p. 193.

A felső fonópár az alsónál alig hosszabb. Az arcz alacsony; oldalai domboruak. A fejmell gyeren szőrös. Az alsó szemsor közepsői határozottan kisebbek a hátsó sor szemeinel, alig szemátmerőnyire a homlok szelétől; e sor a közepsőnel valamivel hosszabb. A szemtercse magasságánál szelesebb.

Határozottan a vizekhez kötött alakok, a melyek a vizszinen épen ugy, mint a talajon gyorsan futnak, gyakran a viz alá buknak. A nőstenyek peteburkaikat a fonókhoz erős tve magukkal czipelik.

A Pirata piraticus bordás körmei tövüknel vaskosak, kampójuk jo hajlasu, hegyes; bordaik, meglehetős szám mellett, sürün sorakozottak, lásd: II. köt. VI. t. 136, *b*.

SPEC. 1. FAJ. PIRATA PIRATICUS. (Cl.). RABLÓ KALÓZPÓK. KAPTER PIRATENSPINNE.

(piraticus = vide πειρατής.)

Syn. 1757. *Aranеus piraticus* Clerck «Ar. Suec.» p. 102.
Vide: Thorell «Remarks» p. 341.

♀ Előteste szennyes olajsárga, vegteste olajzöld, vöröslő alappal és olajsárga, elenk lándzsafolttal, e folttól ketoldalt két feher pontsorral; e pontok derszerüek, mintegy rea lehéltek. Labai olaj-

sárgák, ritkán némi foltozat nyomaival; rendesen egyszínűek. A fejmell hosszúkás, gyéren szőrös, úgy hogy középrajzai, a melyek nem szőrözetből valók, áttetszenek; közepén egy olajsárga hosszcsík, mely a hátrétől a szemek felé három sugár ágra oszlik; a mellrész legszéle hófehér szőrözetből való finom szegélylyel. A mellvért világos olajsárga. A rágók olajsárgák, az első lábpár másodvégizénél rövidebbek, eléggé szőrösek. Az állkapcsok olajsárgák; az alajk barnás, elől elmetszett. A lábak gazdagon szőrösek.

Az első lábpár szárán és másodvégizén, alul, három-három pár tüske; semmi talpkefe. A végtest hossztojásdad, elől keskenyedő; hasfele világos olajsárga.

A hátsó és középszemsor patkószerű, hátrafelé nyitott barnaságban fekszik. Az alsósor, a középsornál láthatólag hosszabb, középszemei nagyobbak és láthatólag távolabbra állanak egymástól, mint az oldalszemektől, alig szemátmérőnyire a középsortól és a homlok szélétől. A középsor két szeme nagy, szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél határozottan nagyobb, kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár, a légzőrés közelében és felett álló barnás, apró dudorpárból áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 8·4 »
IV » . . . . . 11 »

♂ Karcsúbb; színezete a nőstényével azonos. A tapogató szára szélességénél kétszer hosszabb és hosszabb a terdnél is; czombja felületen, elől, három rövid tüske haránsorban, e mögött két hosszabb tüske egymásmögött. A pikkely csúcsosan kanálalakú, csúcsa alatt szőrös; nemzőszerve eléggé kidagadó, oldalról tekintve egy haránlemezen egy felálló, igen apró fogacs látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 12·2 »

Különösen álló vizek szelein és nevezetesen ott, a hol a növényzet a vízszínen felülkerekedik, nem ritka tavaszi és nyári alak. A nőstény peteburka hófehér, finom szövetű, úgy, hogy a peték átlátszanak. A víz színén ügyesen futkároz és igen gyakran az úszó növények alá bukik s hozzájuk tapad; ilyenkor végtestét légburok köriti.

Ismerem, erdelyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Gyekeből; magyar részekből: Doroszlóról Orsováról, a Kárpátokról (Jama tó a Kriván alatt), Nagyváradról (Muz. gy. Mocsáry).

spec. 2. faj. PIRATA LEOPARDUS. (Sund.). PÁRDUCZ K. pardel p.

(Leopardus = párducz; a színezetről.)

Syn. 1833. *Lycosa leopardus* Sundevall «Swensk. Spind. Beser.» p. 189
Vide: Thorell «Remarks» p. 331

♀ Földszürkés, barnással elegyes; a végtest elején egy fehéres lándzsafolt, mely a nyelecske felé ketoldalt kiszélesített (borszeszben igen kirívó). A lábak sárgásbarnák, sűrűn barnán gyűrűsfoltosak; a foltok különösen a czombokon láthatók. A has barnássárga.

A fejmell vaskos; oldalról tekintve a nyelecskétől kezdve ívesen és magasan emelkedő, vörösbarna alapon, különösen a hátrés táján, barnássárgán szőrös. A mellvért barna, böven szőrös. A rágók vaskosak, az első lábpár czombjánál vastagabbak, oly hosszúk, mint e pár másodvégize, sötét vörösbarnák, fényesek, gyér szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, elkerekített végök kissé világosodó, gazdagon szőrösek; az

alajk sötét, elől elmetszett, szőrrel borított. A tapogató czombja sárgásbarna, sötét foltos, a többi íz vörösesbe húzó, bőven szőrös; a végiz rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak elég hosszúk, elállóan és bőven szőrösök; a czombok inkább sárgába, a többi íz vörösesbe húzó; a czombok párduczszerűen tarkák; az első pár szárán, alul, két pár (vajjon mindég?) tüske, másodvégizén három pár tüske.

A végtest elől keskenyedő; felületén a négy ingódór jól látható; földszürke-barnással elegyes szőrözete barnával felhőzött.

Az alsó szemsor szemei egyenlő nagyságúak, a középsők valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől, szemátmérőnyire a homlok szélétől és a középsortól is. A középsor két szeme elég nagy, bőven szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál alig kisebb, az alsó sor középsőinél sokkal nagyobb, alig másfelszer oly távolságra egymástól mint a középsortól.

A zár egy magasságánál szélesebb, vörösbarnás tercse egy ᗤ szerű nyiláspárral.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·8 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 14·4 »

♂ Kevéssel karcsúbb. A lábak czombjain a barna szín az uralkodó, a színezet egyebekben a nőstényével azonos. A tapogató aránylag vézna; nemzőszerve a többi ízhez képest nem vastagodott; szára vastagságánál két és félszer hosszabb, oly hosszú mint a terd; pikkelye a szárnál alig szélesebb, csúcsa keskeny, hosszú, alul-felül bőven szőrös; nemzőszerve alig kidagadó, vörösbarna, elől nyitott, semmi tüskével.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·8 »
I lábpár . . . . . 13 »
IV » . . . . . 14 »

E kevéssé ismert pókot Doroszlón és Orsován (itt különösen kis ♂) találtam nyirkos helyek friss földhányásaiban, hol kevéssé meredeken lehaladó, 6 $^{m}/_{m}$ átmérőjű csövekben tartózkodott. A nőstény petéburka fehér, gyér szövetű, 7 $^{m}/_{m}$ átmérőjű, gömbölyű. Szemei, fejmellének alkotása és a csővájás, közel helyezik a Trochosákhoz.

SPEC. 3. FAJ. PIRATA KNORRII. (SCOP.). KNORR K. KNORRS P.

(Knorr, múlt, századbeli term. barát tiszteletére.)

Syn. 1763. *Aranea Knorrii* SCOPOLI «Ent. Carniol» p. 403.
Vide: THORELL «Remarks» p. 342. (in §. P. piraticu.)

♀ Előteste barnás, világosodó előrefelé villás középcsíkkal; a mellrész világos szegélylyel, mely legszélén fehér szőrökkel borított. A végtest barna, sárgásbarna szőrökkel elegyes, elején egy vörös lándzsafolt (borszeszben olajsárga), ettől két oldalt és az oldalakban is sok fehér szőrpont; a has sárgás szőrözetű. A lábak vöröses sárgák, barna gyűrűfoltokkal, a többi íz uralkodó színe a barnás vörös, mely helyenközön világosabb gyűrűfoltokat tüntet fel.

A fejmell hosszúkás; oldalról tekintve a hátvonal vízszintes, a hátrés mögött a nyelecskére meredeken lehanyatló, módosan szőrös; közép csíkja enyésző, nem szőrözetből való, a hátréstől a szemek felé villásan oszlott. A mellvért vörösbarna, *közepén egy keskeny, sárga, ékalakú csíkkal.* A rágók az első lábpár másodvégizenél rövidebbek, ugyan e pár czombjánál nem vastagabbak, sötét vörösbarnák, eléggé szőrösek. A tapogató czombja sárgás, kevés barna folttal, a többi íz vöröslő; a végiz kevéssel rövidebb, mint a terd

és szár együttvéve. A lábak elég hosszuk, karcsuk; az első pár szárán, alul, két pár, másodvégizén három pár hosszú tüske. A végtest tojásdad, elől kissé keskenyedő.

Az alsó szemsor egyenes; középsői valamivel nagyobbak, s valamivel távolabbra egymástól mint a szélsőktől; a homlok szélétől és a középsortól is szemátmérőnyi távolságra állanak. A középsor két szeme nagy, nem egészen szemátmérőnyire egymástól. A hátsó sor két szeme a középsorénál kisebb, az alsó sor középsőinél nagyobb, bőven kétszer oly távolra egymástól mint a középsortól.

A zár a légzőrés szélén álló apró dudorpárból való; hasonlít a P. piraticuséhoz.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 7 $^{m}/_{m}$
fejmell ..... 3·3 »
I lábpár ..... 9·7 »
IV » ..... 12·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

Csupán csak Doroszlóról és Báziásról ismerem, nyirkos helyek és tavak széléről. A nőstény peteburka fehér, lazaszövetű, gömbölyű, 4·8 $^{m}/_{m}$ átmérőjű.

GEN. 6. NEM. DOLOMEDES. (LATR.).

(δολομήδες = ravasz, orozva támadó; az állat természetéről.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó sor középsői oly távolságra a homlok szelétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer meghaladja. Az alsó sor négy szeme közel egyenlő nagyságú (a középső kettő nagyobb). A lábak vaskosak, a terdek, szárak és másodvégizek valamennyi lábon felül is kurta, vaskos tüskékkel fegyverzettek.

Erős nagy alak, mely gyors futásra és ugrásra alkalmas. Csak az, a vizek szélén található buja növényzetet lakja. A nőstény közel mogyoró nagyságu, sötétszínű peteburkát magával czipeli. A Dolomedes fimbriatus (Cl.) bordáskörmei hosszuk, erősek, kampósak; az első borda erős és kissé előre irányul, lásd: II. köt. VI. tábla 137, *b*.

SPEC. 1. FAJ. DOLOMEDES FIMBRIATUS (CL.) SZEGÉLYES VIDRAPÓK. GERANDETE OTTERSPINNE.

(fimbria = szegélyzett; az elő és végtest világos szegélyéről.)

Syn. 1757. *Araneus fimbriatus* + undatus + plantarius CLERCK «Aran. Suec.» p. 106, 100, 105.
Vide: THORELL «Remarks» p. 346.

♀ Nagy. Olajbarna vagy dohányszinü. A fejmell igen fejlett, szélességénél csak kevéssel hosszabb, ives oldalakkal, tetemes hátréssel; oldalról tekintve, a hátvonal egyenes, *a fejtől a hátrésig láthatólag emelkedő*, a hátrésen tul meredeken lecsapott. A mellvért barna, közepén kissé világosodó. A rágók vaskosak, az első lábpár elsődvégizénél valamivel hosszabbak, oly vastagok, mint e lábpár czombja; tövük táján duzzadtak, különben sötét vörösbarnák, gyér, durva szőrözettel. Az állkapcsok szélesek, az alajkkal együtt vörösbarnák, sürün, durván szőrösek. A tapogatók vaskosak, elég hosszuk, durva szőrözettel és itt-ott vaskos tüskekkel; a végiz oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak hosszuk és vaskosak, olajbarnák vagy dohányszinüek, a czombok homályosan csikosak, bő és erős fegyverzettel; a czomb alsó fele és az első végiz fegyvertelen, a többi iz fegyverzett, *a szár és másodvégiz felül is* fegyveres; az első pár szára, alul, négy pár — oldalt két és felül egy tüskével, másodvégize alul három pár, oldalt három, felül, a legvégén, egy tüske-

vel; a terd két oldalt egy-egy tüskével, a czomb felülete 8—10 kurta tüskével; az első két lábpár első végize talpkefével. A végtest (a letojt ♀-nél) elől elmetszett és keskenyebb, hátul tojásdadra végződik: felül al. l egyszínű.

Az alsó szemsor láthatólag kihajló, a középsornál hosszabb, középsői a szélsőknél nagyobbak, szélsői tetemes dudorokon állanak. A középsor két szeme kevéssel nagyobb az alsó sor középsőinél, ezektől másfél (középsor szem) átmérőnyire és ugyanennyire egymástól. A hátsó sor két szeme, hosszúkás, tetemes dudorok hátsó végén állva, nem kisebb a középsor szemeinél s ketszer akkora távolságra egymástól, mint a középsortól, a melylyel egy magasságánál sokkal szélesebb trapezet alkot.

A zár egy emelkedett köldök, szennyes sárga, nyelvalakú betettel, mely két oldalt és a légzőrés felé egy vörösbarna, meglehetősen ripacsos, keskeny keretbe van foglalva (○).

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 19 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell (hosszú) . . . . . 9·2 »
» (széles) . . . . . 8·3 »
szemtércse (hátsó sor) . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 29·5 »
1-ső és 2-dik végize együtt 9·2 »

♂ Kisebb, karcsúbb. Előteste és lábai sárgásbarnák; végteste olajbarnás, világosabb oldalakkal, hasa barnássárga. Lábai karcsuk, erősebb — különben a nőstényével azonos fegyverzetűek. Tapogatója eléggé bunkós; czombja felületén, elől, harántsorban álló négy rövidebb, e mögött két egymásután álló hosszabb tüske; terde felületén, elől és hátul, és belső oldalán egy-egy erős tüske; szára felületén három hosszu tüske pereszlenszerűen áll; szára a terdnél rövidebb, előre felé módosan vastagodott: külső oldalán, kissé alá felé, egy kurta, vaskos, sötét nyujtvány, melynek vége két fogacsba hasított, — alúl a végén egy hosszu, vaskos, hegyes, előre irányozott és felfelé hajlott sötét tövis: pikkelye csúcsosan kanálalakú, belölfelől kissé kivágott; nemzőszerve alig kidomborodó, igen szövevényes (egy dió-belhez hasonló rovátkolású) semmi kiálló nyujtványnyal vagy tövissel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 13 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell (hossza) . . . . . 6·5 »
» (szelessége) . . . . . 5·3 »
I lábpár . . . . . 25·5 »
ennek végizei együtt . . . . . 9·5 »
IV lábpár . . . . . 27·5 »
ennek szára . . . . . 7 »
A hátsó szemsor . . . . . 1·8 »

A mértékeknel a Thorell tanár által adottakkal conformitásra törekedtem azért, mert Thorell az idézett helyen a mértékek, illetőleg arányok ingadozását kimutatva, kétkedik abban, hogy a «D. plantarius» külön faj lenne, a mint azt van Hasselt (Over huid-en kleur-verwisseling v. Dolom. fimbriatus etc. Tijdschrift von Entom. I, 6. p. 164) vitatja. A magyar alak Thorell felfogása mellett bizonyit.

Legerősebb pókjaink közé tartozik, mely kizárólagosan a vizmellék buja növényzetén tanyázik s ott lesi prédáját, melyet hatalmas ugrásokkal s előlábainak csapásával keriti birtokába. Futása villámsebes a vizszinén szejjelterjesztett lábaival ugrálva halad és úszó növények alá le is bukik. A nőstény peteburka barnasárga, mogyorónagyságu, sürü szövetü s az állat tapogatói és állkapcsai segitségével czipeli, azonfölül néhány fonallal fonóihoz is köti.

Júniusban ivarérett. Ifju nemzedeke igen élenk színezetü: alapszine a rikító olajzöldtől a feketéig változik s fejmellét és végtestét rikitóan fehér, neha czitromsárga széles csik szegélyezi (innen fimbriatus). E változatosságra vezethető vissza a sok név, a mely alatt e faj a tudományos irodalomban külön faj gyanánt szerepel.

Ismerem ivarérett állapotban, erdelyi részekből: Kolozsvárról (Múzeumkert tava ♀), Kutyfalváról (Marospart ♂); magyar részekből csupán csak ifjabb nemzedékét ismerem: Doroszlóról (Mosztonga, barnások), Csorba (Liptó, a Kárpát tövén «Pronyiszka» ingoványok), különösen élénk sárga szegélyűek, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

GEN. 7. NEM. OCYALE. SAV. ET AUD.

(ὠκύαλος: = tengernyi sebességű, oly értelemben mint «tengernyi sokaság».)

Syn. 1825—27. SAVIGNY ET AUDUIN «Descr. de l'Egypte» II. Éd. XXII p. 372.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 194.

Az alsó szemsor közepsői oly távolságra a homlok szélétől, mely a legnagyobb szem átmérőjét kétszer is meghaladja. Az alsó szemsor oldalszemei a középsőknél nagyobbak. A lábak karcsúk, hosszúk, karcsú tüskékkel fegyverzettek. Leginkább bokros helyeken, magas fűben, száraz talajon is tartózkodó, gyors futású, nyulánk alak. A nőstény tapogatói és állkapcsai segítségével czipeli a hosszabb szálak által a fonókhoz erősített peteburkot.

Az Ocyale mirabilis Cl. bordáskörmei hossz-sarlóalakúak, hegyes kampóval s ugyanilyen bordákkal, a sámjaköröm egy fogacsesal, lásd II. köt. VI t. 138. *b.*

SPEC. 1. FAJ. OCYALE MIRABILIS. (CL.) CSODÁS FURAPÓK. WUNDERBARE SCHLAUSPINNE.

(mirabilis = csodás; az életmódról.)

Syn. 1757. *Araneus mirabilis* CLERCK «Ar. Suec.» p. 108.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 349.

♀ Szürkés, a barnásig és barnáig változó. A fejmell közepén végig egy fehéres, keskeny csík, mely a hosszú hátres által hasittatik. A végtest oldalaiban egy, a hát felé hullámosan kivágott, széles szegély, mely néha igen kirívó, néha enyésző, gyakran egészen hiányzik; a has barnássárga. A fejmell oldalai szürkés vagy szennyesfehér szőrözettel. A lábak szürkés szőrözetűek.

A fejmell fejerésze kicsiny, jól elválasztott, mellrésze szélesedő; oldalról tekintve, a hátvonal a fej és hátres között kissé behorpasztott, a hátres táján kissé dagadó, azután ívesen a nyelecskére hanyatló.

A mellvért barna alapon szürkéssárga szőrözetű, közepén egy világos hosszvonással, mely azonban csak a borszeszben látható. A rágók erősek, oly hosszúk mint az első lábpár végize s ugyane lápbár czombjánál valamivel vastagabbak. Az állkapcsok elég szelesek, különösen végökön szőrösek, az alajk ívesen elvágott. A tapogató karcsú; czombja elől barnafoltos, valamennyi ízén karcsú tüskék bő szőrözet között; végize bőven oly hosszú, mint a terd és szár együttvéve. A lábak hosszúk, karcsúk; karcsú, hosszú tüskékkel fegyverzettek.

A végtest hosszú, keskeny; hátul csúcsba kifutó.

Az alsó szemsor könyvedén kihajló, oldalszemei nagyobbak, a közepsoréinál alig kisebbek, középsői távolabbra esnek a homlok szélétől, mint a közepsortól; e sor a középsornál sokkal hosszabb. A középsor két szeme az alsó sor szélsőinél alig nagyobb s bőven szemátmérőnyire egymástól, az alsó sor szélsőitől épen oly távolságra, mint a hátsó sor szemeitől. A hátsó sor két szeme a középsoréénál nem kisebb, egy hosszúkás dudor hátsó végére helyezett, bőven kétszer oly távol egymástól, mint a középsortól. Az arcz az állkapcsok felett éles szögletes.

A zár igen szövevényes; a nyelecske fele Y szerűen elágazó kettős lemezből áll, melynek felei

– – jobbra-balra — horogszerűen kikanyarodnak s ismet lehajolnak s egy keretbe olvadnak, melylyel azután az Y alatt szemüvegszerű kettős teresct alkotnak.

Mertekek: ♀ Torzs . . . . . 15·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell (hossza) . . . . . 4·5 »
» (szelessége) . . . . . 4·2 »
I lábpár . . . . . 21·3 »
IV » . . . . . 23 »

♂ Kisebb, karcsú. Szine változataiban a nőstenyt követi, rajzai néha igen elesek; nevezetesen az előtest gesztenyebarna szélei és középcsikja finomak, fehérek; a végtest szürkés oldalai a hát felé egy hullámzatos, finom, feher vonal által határoltak, ezek között a hátmező gesztenye-barna s a barnaságban egy világosodó, hosszú lándzsafolt. Az arcz vörösesbarna, meztelen, oldalai tömött, sárgásfehér szőrözettel. A tapogató nyele karcsú, bunkója vaskos; a czombon, terden és száron néhány hosszú, karcsú tüske; a szár a terdnel alig rövidebb, nem vastagodott, külső oldala végen egy hosszú, karcsú, majdnem derekszögben elálló, kissé horgosvégű nyujtvány áll; a pikkely csücsosan kanálalakú, kiszélesedett részében felgömbszerűen domború, csucsa alatt serteszerű szőrökkel; nemzőszerve kidagadó; oldalról tekintve, a kidagadás elején egy nyelvszerű, lefelé hajló nyujtvány látható.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 9·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 18 »
IV » . . . . . 19 »

Az aljakban közönseges, messze elterjedett nyári alak, mely a buja növényzetet kedveli, a nélkül, hogy a vízhez kötné tartózkodását. Roppant sebességű futásával a fűben nehezen követhető. A növényzet szirmain, fűszálak csucsán lesekedve, majd ugrással, majd előlábai csapásával ejti hatalmába prédáját.

A peteburok 7—8 $^{m}/_{m}$ átmérőjű, szürke; czipeléséről a nem jellemzésében emlekeztem meg.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Szász-Vessződről, Mező-Záhról, a Körös-völgyből, Görgeny-Szt-Imreről, Parajdról, a Mezőhavasaljáról, Nagy-Szebenből (Sill es Bergleiter gyüjtemények); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Orsováról, Tokajból, az Alsó-Hámorból, Veszprémből, Budapestről (Múz. gy. Pável), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry), Pécs vidéke (Muz. gy. Friwaldszky és Pável), Orsováról (Muz. gy. Friwaldszky) «Magyarország» jelzővel (Muz. gy. Petenyi S. J.)

Oeyale murina C. Koch («Die Arachniden» XIV. p. 111, tab. CCCLXXXII. fig. 1348), melyet Koch Görögországból mint fajt irt le, nem egyéb, mint sötét változata az O. mirabilisnek s nálunk nem ritka.

FAM. II. CSAL. OXYOPOIDAE. HIÚZPÓKOK.

(ὀξυωτής: élesszemű, éleslátású: ὀξύς = éles, ὤψ = szem; inkább a szem csoportosítás sajátságáról mondva.)

GEN. 1. NEM. OXYOPES. LATR.

(vide: Oxyopoidae.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Natur.» XXIV. p. 135.
Vide: THORELL «On europ. Spid.» p. 197.

A szemek négy sorba elhelyezettek; az alsó szemsor két apró, közelített szemből áll; a második és negyedik sor szemei körülbelől derékszöget alkotnak, a harmadik sorei e négyszögön kivül esnek (a második, harmadik és negyedik sor tehát hosszhatszöget alkot). A test simaszélű, majd elkerekített, majd kissé kivágott végű pikkelyekkel borított; a rajzok e pikkelyektől erednek. Zömök, csücsös végtestű, kis

alakok, láthatólag oldalt elterülő karcsu lábakkal. Az aljakban a füves helyeket s a bokros helyek tisztásait lakják; a nőstények az apró peteburkot magukkal czipelik.

Az Oxyopes transalpinus Walck bordáskörmei közepök táján szelesedők, ehez képest a középső bordák is lefelé nyulnak úgy, hogy a bordák csúcsai együttvéve ívben állanak; a sámjakörröm több fogacscsal, lásd II. köt. VI. tábla, 139. *b*.

SPEC. 1. FAJ. OXYOPES RAMOSUS (PANZ) TÜSKÉS HIÚZPOK. STACHLIGE LUCHSSP.

(ramosus = ágas, teli ágakkal; a lábak tüskés voltáról.)

Syn. 1804. *Aranea ramosa* PANZER «Syst. Nomencl.» p. 165.

Vide: THORELL «Remarks» pag. 350.

♀ Hófehéren, vörösesen és barnásan elegyítve tarka. Az arczon három fehér hosszvonal, melyek közül a középső a szemtércsét metszi, a homlokon kiszelesedik; a fejrészt a mellrésztől ∿ szerű barna rajz választja el. A végtest elején, a nyelecske felett, egy felülről behasított fehér folt; az oldalakból a hát közepe felé, résüntösen állított, ékalakú, fehér pikkelyfoltok állanak, közeik vöröses és barnás pikkelyekkel kitöltvek. A hason, kétoldalt, egy-egy fehér szegélycsík. A lábak hosszú, vékony tüskékkel fegyverzettek, vörösbarnák, ritkán álló fehéres pikkelyekkel, elmosódó gyűrűzettel. (A pikkelyrajzok ritkán épek, mert igen könnyen leválnak s ilyenkor az állat vörösbarna.)

A fejmell, felülről tekintve, majdnem szabályos kupidomu, hátra felé szelesedő; oldalról tekintve, a hátvonal vízszintesen egyenes, a hátrésen túl hirtelenül lecsapott; az arcz magas, kupidomu. A mellvért barnásvörös, fehéres pikkelyekkel és szőrökkel borított. A rágók vörösbarnák, kissé laposak, az első lábpár czombjánál sokkal vastagabbak s oly hosszuk, mint e lábpár első végize; oldalról tekintve, a homlokkal együtt kissé hátranyomottak, úgy, hogy a fej csúcsa kissé kiálló. Az állkapcsok keskenyek, egyenesek, vörösbarnák; az alajk valamivel sötétebb, elől elvágott, az állkapcsok felehosszát meghaladja. A tapogató karcsu, barnafoltos; czombja, terde és szára felületen karcsu, hosszú tüskék állanak; végize oly hosszu, mint a czombja, ellenben rövidebb, mint szára és terde együttvéve. A lábak karcsuk, igen sok karcsú, hosszu, pereszlen formára, az ízek köré elrendezett tüskékkel fegyverzettek; a terdek, szárak és másodvégizek alul, felül és oldalt is tüskések. A végtest csúcsosan végződik, majdnem ékalaku.

Az alsó szemsor két igen apró, közelített szemből áll, melyek oly távolságra állanak a homlok szélétől, a mily távolságra áll a második szemsor a negyediktől — egymástól pedig oly távolságra esnek mint a második sortól. A második sor két szeme az alsóknál bőven kétszer nagyobb, bőven szemátmérőnyire egymástól. A harmadik sor két szeme, oldalt irányuló dudor tetején állva, háromszor akkora távolságra esik egymástól, mint a második sor két szeme szinten egymástól s olyan távolságra e sorhoz, mint a negyedikhez. A negyedik sor két szeme alig kisebb a második sorénál s evvel oly dereknégyszöget alkot, mely szélességénél magasabb. A második, harmadik és negyedik sor tehát egy meglehetősen szabályos hosszhatszöget alkotnak, melynek leghosszabb tengelye végpontját a harmadik sor szemei képezik.

A zár egy sötét vörösbarna, fényes, harántfekvő, emelkedett dudor, két szabályos, kerek nyilással; a nyilások között egy, a légzőrés felől a nyelecske felé görbülő fényes lemez látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·5—8 $^{m}/_{m}$ ebből

fejmell . . . . . 3 $^{m}/_{m}$

I lábpár . . . . . 10 »

II » . . . . . 9·4 »

III » . . . . . 7·3 »

IV » . . . . . 9 »

♂ Kisebb, karcsu, végtestre ékszerűen csúcsos, lábai igen karcsúk, aranylag rendkívül hosszú tüskékkel. A tapogató igen vékony nyelen roppant bunkós; szára a terdnél rövidebb, alul; egy előre irányozott,

vaskos, tompa nyujtvanynyal; pikkelye a tövénél szelesebb mint a terd és szár hossza egyuttvéve, csúcsosan és meggörbitve kanálalaku; nemzőszerve szövevényes, belső oldaláról és kisse felülről tekintve egy kosszarvszerüen csavarodó, hegyes nyujtvány látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·9 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 8·7 »

E messze elterjedett (Svecziában is előfordul) csinos pókfaj, az aljak füves helyeit kedveli, hol a magas füben igen gyorsan mozog. A nőstény peteburka kicsiny, lencsealaku.

Ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról (Szénafüvek), Mező-Záhról (Bottavölgy); magyar részekből: Palánkáról (Trnováczi tisztások, májusban ivarérett), Pancsováról; Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

SPEC. 2. FAJ. OXYOPES LINEATUS. LATR. CSÍKOS H. GESTREIFTE L.

(lineatus = vonalzott; az előtesten lévő két világos csíkról.)

Syn. 1806 *Oxyopes lineatus* LATREILLE «Gen. Crust. et Insect» I, p. 117
Vide: THORELL «Remarks» pag. 420.
Idem ibidem p. 354 Nota I, ♂ = O deutatus THORELL

♀ A fejmellen a nyelecsketől induló, előrefele elágazó ⋁ szerű világos villa rajz. Az arcz sárgás, három barna hosszcsikkal, melyek közül a két szélső a sárgás állkapcsokon is végig fut. A lábak karcsúk, ágasan-tüskések, világos barnássárgák sok barna gyürüfolttal. A tapogatók sárgák, barnás gyürüzettel. A fejmell rajzai a pikkelyek elvesztése után is megmaradnak. Egyebekben a megelőző fajhoz hasonló; de szemeinek viszonylagos nagysága más.

A második szemsor két szeme valamennyi közt a legnagyobb. Az első és negyedik sor két-két szeme majdnem egyenlő nagyságu.

A zár egy világos-szennyessárga, kisse a nyelecskefele dülő harántdudor.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 9·5 »

♂ Kevéssel karcsúbb, hosszabb lábu; a fejmellen a ⋁ alaku jegy hiányzik; arcza tiszta sárga, lyenek rágói és lábai is. A tapogató igen sajátságos berendezést mutat: szára hosszabb a terdnél, oldalról tekintve, csúcsa kivágott s igy alul és felül nyujtványt képez; a szár tövének külső oldalán, egy oldalt és előre irányuló, lapiczkás lemez áll, mely magánál a szárnál csak kevéssel rövidebb, állásában sarkantyuszerű, aránylag igen tetemes; pikkelye terjedelmes, szennyessárga; nemzőszerve egy csigaszerű, kiálló gyüjtőből áll; a pikkely csúcsa alul sugáregyenes, hosszu szőrök meredeznek ki és előre.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 12 »
IV » . . . . . 10 »

Mint tavaszi alakot, füves helyekről ismerem: Kolozsvárról (Szenafű, ifjak), Doroszlóról (Puszta-Szentegyház) és Orsováról (Csernamellek). — THORELL tr. közlése szerint az általa leirt O. dentatus ♂ = Ox. lineatus LATR. (THORELL in litt.).

SPEC. 3. FAJ. OXYOPES TRANSALPINUS. (WALCK.) OLASZ H. ITALIENISCHE L.

(transalpinus = havasontúli olasz.)

Syn. 1806—08. *Sphasus transalpinus.* WALCKENAER, «Histr. Nat. d'Araneides» fasc. 4 t. 8.
Vide: PAVESI. «Cat. sist. dei Ragni del Cant. Ticino» p. 182.

♀ Előteste és lábai zöldessárgák; minden szem egy fekete folt szelén áll; a fejmell közepen egy X szerű fekete jegy; a két alsó szemtől egy-egy barnás, finom, néha enyésző vonás indul, mely a rágókon folytatódik. A végtest felülete barnás, elején egy ilyen színű lándzsafolt szélesen zöldessárgán szegelyezve; a szegély, a folt csucsán túl egyesülve, a fonókig ér. A has közepe ekalakra fekete, oldalain zöldessárga. A lábak sötetszínű tüskékkel gazdagon fegyverzettek. A mellvért zöldes, elején sötetedő folttal. Külalakja és arányai szerint a megelőző két fajhoz talál, de kisebb.[1]

A negyedik sor két szeme az első sorénál valamivel nagyobb. A harmadik sor szemei távolabbra állanak a negyedik mint a második soreitől.

A zár egy sárgás, fényes, apró emelkedés, mely egy emberi orrhoz hasonlit.

Mértékek: ♀	Törzs	6	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	2·5	»
	I lábpár	8	»
	IV »	6·9	»

♂ Kisebb; igen kicsiny végtesttel, szinezete a nőstényével azonos, rajzai mindenben elesebbek; a mellvért feketés foltja terjedelmesebb, hátrafelé kisse ágas. Lábai igen vékonyak. Tapogatója nem szerfelett, de elég bunkós, zöldessárga; szára a térdnél alig rövidebb, vastagodott, alul a végen, kétszer kivágott s a hol a kivágások találkoznak, kis tompa nyujtványok képződnek; pikkelye csucsosan kanálalaku, módosan görbült, felületen szőrös, a szőrök között a belső oldal felé 2—3 sertetüskével; nemzőszerve alig kidagadó, a belső oldaláról tekintve egy előre irányzott, megfekvő, jelentéktelen nyujtványt visel.

Mértékek, ♂:	Törzs	4·9	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	2·5	»
	I lábpár	9·8	»
	IV »	7·9	»

E faj, mely eddig leginkább Európa déli részeiből (Olaszország, Görögország, Morea félsziget) volt ismeretes, hazánk némely helyein gyakori lakója a réteknek, hol a fűben barangol s gyakran a fűszálak csucsán is lesekedik; nyár elején ivarérett.

Ismerem, magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról és Báziásról.

[1]) Pikkelyei. I. köt. II. t. 31—33.

SUBORDO VII. ALREND.

SALTIGRADAE.

(saltare = ugrani, Springen; gradus = lépés, Schritt.)

UGRÓK.

Főjegyei az Ugrók alrendjének: a magas, felül lapos, függőleges oldalú, majdnem koczkás alaku fejmell, melyhez erős, rövidkes, ugrásra alkotott lábak járulnak; ez utóbbiakból folyó ugróképességhez idomul a végtest aránya; a szemek három sorban állanak, az alsó szemsor négy szemből, a többi négy szem még két sort alkot.

Az alrend legtypicusabb alakjai, a Szökők (Attoidae), szervezet és életmód szerint egységes sort alkotnak, melynek szervezeti jellemzése az, hogy a szövőszerv kettős karomrendszerű s ehhez egy szőrtalp csatlakozik, mely utóbbi a szökéshez okvetetlenül szükséges biztosságot megadja; hogy továbbá az alsó szemsor négy szemből áll, melyek közül a két középső valamennyi szem között a legnagyobb, a többi négy szem, két sorban állva, egy négyszög sarkait képezi.

A látóképesség tehát főleg *előre szolgál*, s a mozgás sajátlagosságával, az ugrással egyesülve, megalkotja azon sajátlagos módot, a melylyel ez alrend a pókműködés rendszerébe beilleszkedik, a mely szerint hat. E sajátlagos módhoz még más tulajdonság is járul: az állandó lakhely, minélfogva e pókok működésükkel bizonyos körhöz vannak kötve, a működési térre nézve távolról sem oly szabadok, mint a Futók rendjének legtypicusabb alakjai.

Az alrend körében általános tulajdonság az, hogy az alakok, védett helyen, néha épen telepszerűen, tehát társaságban építik, voltaképen szövik finom, tömött szövetű lakásaikat, a melyekben nyugalomra térnek, vedléseiken átesnek és peteiket őrzik. E lakások verőfényes környéke adja működésök teret.

Az elterjedésre nézve a fősúly az aljakra esik s csak egyes alakok hatolnak a fatenyésztő öv határáig. A nemzedékek sorát úgy látszik meleg burkokban áttelelő alakok tartják fenn, a mennyiben kétségtelennek látszik, hogy az anyák mindenkor bevárják a fiak kikelését.

FAM. I. CSALÁD. ERESOIDAE. GYILKOSPÓKOK. MÖRDERSPINNEN.

(ἐρεθίω = erősen támadó; a zömök testalkatról.)

SUBF. I. ALCSALÁD.[1] ERESINAE. FEJESPÓKOK.

GEN. I. NEM ERESUS. WALCK.

(ut supra.)

Syn. 1805. WALKENAER, «Tabl. d'Aran.» p. 22.
Vide: THORELL «On europ. Spiders» p. 200.

A hátsó szemsor messzire hátratolt; az alsó sor oldalszemei ugyan e sor középsőitől messzire elállók. A lábvégek két bordás és egy sámja körömmel (a nősteny tapogatója körmös). A fonók rövidek. Vaskos, zömök, erős lábu alakok, melyek kizárólagosan a földön és leginkább silányabb növényzetü, verő-

[1] E családnak második alcsaládját a *Palpimaninae* képezik, melyeknél a fonalszürő és a nyüst hiányzik, a három hátsó lábpáron a sámja körömnincsen meg, a hátsó szemsor a másodikkal voltaképpen *egy* kihajló sort alkot. Hazánkból eddig ismeretlen.

fényes helyeken barangolnak. A bordás körmök az E. cinnabarinusnál nyújtottak, sokfogúak, kampójuk az első bordánál nem feltűnően hosszabb; a sámjakörröm két fogacskával; lásd: II. köt. VI. t. 140. *b*.

SPEC. 1. FAJ. ERESUS CINABARINUS. (OLIV.) SKARLÁT BIKAPÓK. SCHARLACH STIERSPINNE.

(cinabarinus = skarlát, czinóbervörös; a végtest színe a ♂-nél.)

Syn. 1789. *Aranea cinabarina* OLIVIER «Encyclop. Method.» IV. p. 221.

Vide: THORELL «Remarks» p. 420

Var. *α* ♂ Előteste feketés. Végtestének felülete skarlátvörös, négy fekete ponttal (az ingödröknek megfelelő elhelyezéssel); hasa sötét. A két első lábpár fekete, az ízek végei fehér szőrkoszorúval; a két hátsó lábpár skarlátvörös, vagy téglavörös.

Var. *γ* ♂ Előteste sok rőtbarna szőrrel. Végtestének felülete szürkés, négy rőtbarna ponttal. A két első lábpár rőtbarna fehér ízvégekkel; a két hátsó lábpár világosabb.

A fejmell igen vaskos; fejrésze párnaszerűen négyszögletes, emelkedett, elől elvágott, tömötten szőrös, a szőrök megfekvőek s a középszemcsoporton ecsetszerű üstökké tömörülnek; mellrésze vékonyodó, oldalról tekintve a fejrésztől felnyeregszerűen lehorpasztott; a mellvért keskeny, elől-hátul csúcsosan kifutó, szőrös.

A rágók lapulók, tövüknél szélesedők, oly hosszúk mint az első lábpár másodvégize, bozontosan szőrösek. Az állkapcsok összehajlók; az alajk keskeny, csúcsos.

A lábak vaskosak, igen tömötten szőrösek, fegyvertelenek.

A végtest körded, néha elől keskenyebb; felülete lapos, tömött boritéka hosszúkás, hegyes, élesen fűrészes szélű pikkelyekből áll.

Az alsó szemsor közép-, és a második sor két szeme egy előre szűkülő kis trapezet alkotnak, mely alsó oldalát érinti annak a nagy négyszögnek, a melynek sarkait az alsó sor két oldalszeme és a hátsó sor két szeme képezi.

A tapogató vaskos; szárize alig egy harmada a térdíznek s a csúcsos pikkely tövével látszólag egybeforradt; nemzőszerve egy tojásdad, vöröses, fényes és harántgyűrűs gyűjtőből áll, melynek csúcsából egy kurta, vaskos, resüntösen elvágott csövecske előre irányul.

Mértékek: ♂	Törzs	7 —9	$^{m}/_{m}$ ebből
	fejmell	3·5—4·3	»
	I lábpár (legnagyobb)	8·5	»
	II »	7	»
	III »	6·8	»
	IV »	9·3	»

♀ Előttem ismeretlen.

A *γ* változat itt tárgyaltatik először, a mennyiben t. i. az *α* változat (THORELL szerint) azonos a KOCH-féle cinabarinus és illustris név alatt tárgyalt alakokkal, tehát a mi *α* változatunkkal is; a *β* változat azonos a HAHN-féle «annulatus» alakkal, mely jelesen az által tűnik ki, hogy a végtest fekete pontjai fehér gyűrűbe foglaltak, a végtest különben skarlátvörös, de melyet eddig nem találtam; a *γ* változat a fent tárgyalt magyar alak.

Leginkább mint őszi alakot ismerem oly helyiségekről, a minőkre a nem jellemzésében utaltam.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról (muzeumkert), Mező-Záhról (Bottavölgy) var. *α*; magyar részekből: Selmeczbányáról var. *α* és Orsova tájáról (Muz. gy. FRIWALDSZKY) var. *β*, ugyan e válfaj «Magyarország» jelzővel KOVÁCS GYULÁ-tól szinten a Muz. gyűjteményében.

SPEC. 2. FAJ. ERESUS RUFICAPILLUS. C. K. VÖRÖSFEJŰ B. ROTHKÖPFIGE ST.

(rufus = vörös, caput = fej, vagy capillus : a fej hajzata ; a fejrész szőrzetéről.)

Syn. 1846. *Eresus ruficapillus* C. KOCH «Die Arachniden» XIII, p. 4

♂ Korombarna. A fejrész eleje majdnem háromszögletesen (a csúcsesal hátrafele irányozva), továbbá a rágó felső fele vörösessárga szőrözettel borított. Nagy, igen zömök alak, kurta, vaskos lábakkal.

A fejmell fejerésze koczkásan magasra felemelt ; oldalról tekintve, a hátvonal a hátsó szemsortól a nyelecskére majdnem egyenletesen, lejtősen leereszkedik, a fejrész lapja előre lejtős. A mellvért az alajk fele elvágott, hátul elkerekített, különben keskeny, finoman pontozott, elég szőrös ; barna színű. A rágók felső fele vörösessárga, alsó fele fekete, oly hosszúk, mint az első lábpár szára s tövüknél — együttvéve — hosszaságuknál sokkal szelesebbek. Az állkapcsok sötet vörösbarnák, szélesek és összehajlók ; az alajk hasonló színű, keskeny ; e részek szőrözete tömött. Az egész előtest szőrözete nemezszerűen tömött. A tapogató vaskos, aránylag rövid, szára nem hosszabb a térdnél s mind a kettő együttvéve nem hosszabb a végiznél. A lábak czombjai, alul elálló, hosszu szőrözettel borítottak, a többi szőrözet megfekvő és igen tömött ; a fegyverzet egészen hiányzik. A végtest egyszínű, korombarna, tömötten borított, szélességénél alig hosszabb s kissé lelapított.

Az alsó szemsor két középső szeme a nagy szemnégyszög alsó oldalaba esik, s a második sor két szemével oly trapezet alakot, mely előrefelé szükülve, magasságánál szelesebb.

A zár egy harántfekvő, igen szabályosan vesealakú, kivájt keret, mely a nyelecske felőli részen emelkedett ; belsejében egy széles, lapos osztólemez látható.

Mértékek : ♀ Törzs . . . . . 13·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 6·6 »
I lábpár . . . . . 11 »
IV » . . . . . 11·8 »

♂ Ismeretlen.

Két példány a nemzeti Muzeum gyüjteményében, Buda és Baziás környékén gyüjtötte PÁVEL JÁNOS.

FAM. II. CSALÁD. ATTOIDAE. SZÖKŐPÓKOK.

(ἄττω v. ἀίσσω = gyorsan mozogni ; az ugró mozgásról.)

GEN. 1. NEM. SALTICUS. (LATR.).

(salticus = ugró ; a mozgás módjáról.)

Syn. 1804. LATREILLE «Nouv. Dict. d'Hist. Nat.» XXIV, p. 135 (ad partem).
Vide : THORELL «On Europ. Spid.» p. 208.

A fejmell fejerésze a mellrész felibe hirtelenül kimagasló. A szemnégyszög (a harmadik sor két- és az alsó sor két oldalszeme által képezve) szelességénél nem vagy alig magasabb. A test keskeny, nyulánk (hangyaszerű). A lábak karcsúk.

Kövek között, repedésekben, keresztbónaljak sarkaiban tartózkodó alakok, melyek zacskószerű, egy kijáratu burkokat szőnek s rendesen telepeket alkotnak : a verőfényt kedvelve, a legsimább tárgyakon is ügyesen mozognak, ugrásaikat fonallal biztosítják. A két bordáskörön a Salticus formicariusnál nyulánk, alig észrevehető, reszelőszerű fogacsolással — le alább ilyen a vizsgált első lábpáron, — ecsetszőrei szepen lapiczkások, lásd : II. köt. VI. tábla, 141. d.

SPEC. 1. FAJ. SALTICUS FORMICARIUS. (De Geer.) HANGYA SZŐCSKEPÓK. AMEISEN SCHRICKSPINNE.

(formica = hangya, az alakrokonságról.)

Syn. 1778. *Aranea formicaria* De Geer «Mémoires» VII. p. 293.

Vide: Thorell «Remarks» pag. 357.

♀ A fejrész felső lapja fekete vagy barnásfekete, a mellrész élénken sárgásvörös, néha barnuló szélekkel.

A végtest eleje sárgásvöröses, oldalfelől barnásan megszakítva, úgy, hogy néha egy, néha két ⟩ világos ágrajz képződik, hátulja barnás-fekete, a csúcsfelé néha elmosódottan világosodó. A lábak sárgák; az első lábpár másodvégize feketés, a két hátsó lábpár hosszában barnacsíkos. A has szennyesfehér, legtöbbször egy sötét középcsíkkal, mely a fonóktól a légzőrés felé tart, gyakran enyésző, néha hiányzik.

A fejrész lapja kissé előre lekonyuló, finoman szemcsés, felülről tekintve négyszögletes, sarkain az alsó szemsor oldal- és a hátsó sor két szemével; a mellrész törpebb és keskenyebb a fejrésznél s azonkívül a nyelecske felé is vékonyodó; a szőrözet gyér. A mellvért igen keskeny, hosszú s nem külön lemez jellegű. A rágók majdnem függőlegesek, az első lábpár másodvégizenél rövidebbek, vörösesbarnák, szélességöknél kevéssel hosszabbak; az állkapcsok vörösbarnák, lapiczkások, előrenyujtottak; az alajk hosszú, keskeny, elől elkerekítve elvágott. A tapogató rövid, szára és végize laposra-szélesre nyomott, fekete; térde és czombja füstösen vörösbarna. Az első lábpár szárán alul 5 pár hosszú, megfekvő tüske; másodvégizén alul, szintén néhány hosszú tüske; a második lábpár szára és másodvégize, alul szintén tüskés, a többi pár fegyvertelen. Az első és második lábpár, inkább belőlről, barnás hosszcsíkkal. A végtest hengerded, fénylő; szőrözete igen gyér.

Az alsó sor két középső szeme nagy, majdnem érintkező s igen közel a homlok széléhez; gyantaszerű, néha zöldes fényű; a sor két oldalszeme alig felig oly nagy, mint a két előbbi, s ehez egy oldalszem fel átmérőjének megfelelő távolságra áll. A második sor két szeme igen kicsiny (pontszerű), a fe négyszög külső oldalán állva, valamivel közelebbre áll az alsó sor oldalszemeihez, mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszemeinel, valamivel távolabbra esik egymástól, mint a második sor két szeme szinten egymástól.

A zár egy orsóalakú, alig feltünő, keskeny hosszlemez, mely a légzőrés közelében kissé tágult.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 6·6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·9 »
I. lábpár . . . . . 4·9 »
IV » . . . . . 5·4 »

♂ Állkapcsai rendkívül hosszúk, majdnem vízirányosan előre nyujtottak, tövük közel oly hosszú, mint a fejmell, lapos, harántránczolt, élénken kék-ibolya-zöld zománczczal, alsó élen számos fogacskával, melyek előrefelé nagyobbodnak; csipő-körme igen hosszú, vékony, tövén és végén hajlott, alsó felen egy befelé irányozott ágszerűen elálló törrel. Világos színei a nőstényeinél élénkebbek; a végtest elejének sárgásvörös színe néha haránttul feheresen szegélyezett. Az első lábparon a czomb is egészen feketés. A tapogató karcsú; szára nem hosszabb, mint térde és alig vastagodott; pikkelye kanálalakú, nyujtott; nemzőszerve egy egszerű, barnás, kissé fénylő, alig kidagadó gyűjtő.

Mértekek: ♂ Törzs (állkapocs nélkül) . . . 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
állkapocs töve . . . . . 2 »
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 4 »
IV » . . . . . 5 »

Az épen oly szép, mint érdekes faj inkább a délibb részekben található, habár általános elterjedése Svéd- és Angolországig is terjed; nálunk úgy, látszik, olyan elterjedést mutat, mint Franczia-országban, hol Simon szerint az ejszakibb részekben ritka, a délibekben közönséges. Nálunk tavaszkor és őszkor is előfordul. Többes számban tavaszkor találtam Zomborban a temetők márvány sírkövein, hol a kereszthónaljakba szövé kis burkait s igen jó egyetértésben látszott lenni a kis Paederus longipennissel, melylyel a színezet hasonlatossága alapján miniczi viszonyban áll. Vadászatát a sírkövek verőfényes oldalán, a nap hevében üzte s a függőleges, tükörsima lapokon gyorsan és biztosan futkározott; a veszedelem elől egy szőkéssel leejti magát a fűbe, hogy rövid időn ismét visszatérjen. Balaton-Füreden egy elhasított mezsgekő repedésében találtam. Budapesten gyűjtötte Pável.

spec. 2. faj. SALTICUS SIMONIS. n. sp. SIMON SZ. simons sch.

(Simon Jenő híres franczia Aranéologus tiszteletére.)

(VIII. tábla, 185, *a* szemállás, *b* a ♀ zárja, *c* a ♂ tapogatója, *d* mérték, 186, ♂ nagyítva, 187, term. nagys., 188 fej erősen nagyítva.)

♀ Előteste barna, különösen a szemtercse sötét. A végtest vége barna, elején két világos, kissé elfolyó ∧ szerű ágas rajz; hasa szennyes barnás, világosodó, a fonóktól kezdve egy barna hosszcsík indul, mely jóval a légzőrés előtt elenyészik; lábai barnássárgák, kissé elmosódó barnás hosszcsíkokkal; az első pár másodvégize tisztabarna.

A fejmell fejerésze hirtelenül és koczkaszerűen a keskenyedő mellrész felibe emelkedik; az egész felület véghetetlen finoman szemcsés-ránczos. A mellvért igen keskeny, nem képez külön lemezet, barna. A rágók sötétbarnák, vaskosak, oly hosszuk, mint az első lábpár másodvégize; oldalról tekintve tövükkel terdszerűen kiállva, végök kissé előre irányozott. Az állkapcsok keskenyek, barnák, kissé egymásra hajlók; az alajk szennyes barna, elől elkerekített, szeles. A tapogató barna, végize hosszú, lapított, felülről tekintve keskenyen kanálalaku. A lábak karcsúk; az első pár szárán, alul, négy pár hosszú, megfekvő tüske, másodvégizén két pár tüske. A végtest hosszukás, hengerded.

Az alsó sor két közepső szeme nagy, nem érintkezik egymással és zöld tűzben ragyog, a két oldalszem sokkal kisebb s a középsőktől félátmerőnyi távolságra áll; a második sor két szeme igen apró s közelebbre esik az alsó, mint a hátsó sorhoz; a harmadik sor két szeme nem kisebb az alsó sor oldalszemeinél, egészen oldalra néz, távolabbra esik egymástól, mint a második sor szeme szinten egymástól s egyszersmind valamivel távolabbra egymástól, mint a homlok szeletől.

A zár egy szivalaku tercse, melyet egy keskeny osztólemez két felre elválaszt; a felek alig valamicsket bemelyedők.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 4·9 »
II » . . . . . 4 »
III » . . . . . 4·4 »
IV » . . . . . 6·5 »

♂ Igen sötétbarna; végteste elején egy ∧ szerű rajznak alig nyoma látható; a két hátsó lábpár tiszta barna, a második pár sárgás, az elsőnek czombja és másodvégize barna, szára, térde és elsővégize sárga. A rágók vízszintesen fekvők, vízirányosan előrenyujtottak, barnák, némi gyenge bronz zománczczal, felül laposak, belső-alsó élükön 9 nagyobb és néhány kisebb foggal fegyverzettek; csipő-körmök barna, hosszú, karcsú, tövén és hegyén kissé hajlott, tövétől számítva hosszának első harmadán egy befele-oldalt elágazó, kissé előre irányzott, gyilokszerű, karcsú fog áll, mely egy őzagancs ágára emlékeztet. A tapogató karcsú, vékony, barna; szára kissé vastagodó, külső oldalának végén egy erős koronnel fegyverzett; a pikkely kanálalaku, szőrös; nemzőszerve egy kissé kidagadó, hosszukás, barna gyűjtőből áll.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·8 $^{mm}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
állkapocs töve . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 4 »

E szép és érdekes faj, melynek újságát dr. THORELL és SIMON urak is elismerték, csak egyetlen párban került birtokomba. Találtam Erdélyben Feketetó mellett, a Körös melletti réten egy nagy kő alatt, mely igen mélyen beheveredett a gyepesbe.

GEN. 2. NEM. LEPTORCHESTES. THORELL.

(λεπτός = karcsú, ὀρχηστής = táncz os; az alakról és mozgásról.)

Syn. 1870. *Leptorchestes* THORELL «On europ. Spid.» p. 209.

A fejrész a mellresznel nem magasabb. A szemnégyszög szélességénél hosszabb; a harmadik szemsor körülbelől a fejmell hosszának közepére (felére) esik. A test keskeny, karcsú. A lábak vékonyak.

Leginkább elálló kérgek alatt, száraz fák, karók stb. repedéseiben élő alakok, a melyek telepszámra egy kijárású, finom burkokban tanyáznak s a verőfényen vadásznak. A fákat látogató hangyákkal mimicri viszonyban állanak. Az első lábpár bordáskörme — a Leptorch. formicaeformisnél — vaskos, kinyuló hosszu kampóval és kevés, erős bordával, lásd II. köt. VI. tábla, 142. *c*.

SPEC. 1. FAJ. LEPTORCHESTES FORMICAEFORMIS. (LUC.). HANGYAALAKÚ TÁNCZOSP. AMEISENART. TANZSP.

(formica = forma = hangya, alak; az alakrokonságról.)

Syn. 1850. *Attus formicaeformis* LUCAS «Revue de Zool.» (Guerin).
Vide: SIMON «Monogr. des Attides» p. 708 (242).

♀ Fekete; a végtest közepén nyergesen benyomott, eleje szépen gesztenyebarna s e szín a feketétől egy fehér, keskeny harántöv által elválasztva. Az első lábpár czombja, töven, barnás; mind a két első pár térdén és szárán végig egy sötét csík; az első lábpár végize legnagyobb részben barna. A két hátsó lábpár térde és szára kívülről és végig egy barna csíkkal. A harmadik lábpár csipője barna, a többi páre sárga.

Var. *a*: egészen fekete: a végtest eleje nem barna, a fehér harántöv megvan; az első és a harmadik lábpár csipője barna, a többi páre sárga, az első pár czombja barnafekete s csak csúcsán sárga; egyebekben a megelőző színezetüvel azonos.

A fejmell nyujtott, eleg magas; függőleges oldalakkal, elől elvágott, hátul elkerekített; a hátsó szemek mögött harántul behorpasztott; felülete igen finoman és sűrűn szemcsézett. A mellvért keskeny, hátul hegyesedő, szélein szőrös, különben sötét gesztenyebarna. A rágók függőlegesek, durván-szemcsések, jól összeillők, oly hosszúk, mint az első lábpár mindkét végize együttvéve. Az állkapcsok nyujtottak, elől elkerekítve lapiczkások, az alajk elegge széles, elől elkerekített, az állkapcsok felehosszát túléri. A tapogató czombja fekete csíkkal, térde és szára fekete; végize — csúcsán — sárga s elégge szőrös. Az első lábpár szára, alul, többnyire csak egy — másodvégize két vagy három tövissel. A végtest nyujtott; oldalról tekintve, közepe előtt nyergesen benyomott; egészen fekete vagy előfelén barna, közepe tájan egy, fehér pikkelyekből való, keskeny harántövvel, mely a hátfelén összeér, a hasfelén megszakított.

Az első szemsor két középső szeme majdnem összeér, nagy, világos és fényes; ugyane sor két oldalszeme az előbbinél bőven két harmadreszszel kisebb, a középsőkhöz igen közel áll s ezekkel együtt kihajló sort képez; a második sor két szeme igen apró és igen sokkal távolabbra áll a harmadik mint

az első (alsó) sortól; a harmadik sor két szeme az alsó sor oldalszeménél nem kisebb s valamivel távolabra áll egymástól, mint az alsó sor két oldalszeme szintén egymástól.

A zár egy, a légzőrés fele szépen elkerekített, felkörű, fényes és terjedelmes barna terese.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 4·7 »
IV » . . . . . 6·2 »

♂ Kisebb, karcsúbb; színezetben és a színezet változásában a nőstényt mindenben követi; végteste igen karcsú és igen tetemesen nyeregszerűen behorpasztott. Tapogatója egészen barnafekete, czombja elég erős, térde a szárnál sokkal tetemesebb; pikkelye nagy, kanálalaku, csúcsa felé kefeszerű, tömött, kurta szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, különösen hátul, erősen kidagadó, sima, a pikkely csúcsa alatt kissé nyerges, egészben egyszerű, s minden complicatiót nélkülöző.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·8 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 4 »
IV » . . . . . 5·8 »

E hangyaalaku kis és igen csinos pók, leginkább tavaszi alak s déli jellegű. Tapasztalásom szerint kizárólagosan vén gyümölcsfák és régi karók elálló kérge alá szövi finom burkait és fajtársaival telepeket alkot. Vadászatát a verőfényen üzve, néha a tartózkodási helyhez közel eső bokrok leveleire is eltéved. Kövek alatt csak egyszer találtam.

Typicus színezetű példányait csak az Illok vár alatti gyümölcsösből, *a* változatát ellenben több helyről ismerem, u. m.: Apatinból, Pancsováról, Orsováról, Parádról (kövek alatt) és Budáról («Csillagvölgy» Muz. gy.: Pável).

GEN. 3. NEM. EPIBLEMUM. (Hentz).

(ἐπίβλημα = ἐπί et βάλλω — átvető, felvetett, kinyujtott; a mozgásról, de egyszersmind a typicus faj hímének kiálló rágóiról is.)

Syn. 1832. *Epiblemum* Hentz «On North. Americ. Spid.» p. 108 (ad partem).
Vide: Thorell «On europ. Spiders» pag. 210.

A szemnégyszög — legalább hátul — magasságánál szélesebb. A lábak szárai és másodvégizei legtöbbször fegyvertelenek. A fejmell körülbelől kétszer oly hosszu a milyen széles; alacsony; közel egyenes hátvonalu. Az alsó szemsor szemei érintkeznek s a homlok szélét majdnem elérik.

Elégge karcsu, de nem hangyaalaku fajok, melyek a verőfényt igen kedvelik s a falakat különösen keresik; de fatörzsökön is előfordulnak. Kéreg alatt, résekben, kövek között telepszámra és módra szövik finom burkaikat, a melyekben áttelelnek.

Az első lábpár bordás körme — az Epiblemum scenicumnál — karcsu, kampója görbe, az egyik körömfél sűrűbben a másik ritkábban bordázott, a bordázás egyenetlen, lásd: II. köt. VI. tábla 143, *e*.

SPEC. 1. FAJ. EPIBLEMUM SCENICUM. (Cl.). SZÍNÉSZ VETŐPÓK. MIMEN WURFSPINNE.

(scenicum = jeleneti, színészi, — bántó értelemben «comissa hős»; itt az életmódról, a sürgésforgásról).

Syn. 1754. *Araneus scenicus* Clerck «Aran. Suec.» pag. 117.
Vide: Thorell «Remarks» p. 360.

♀ Előteste fekete, egészen ép állapotban sok fehér és kevés barnás pikkelyekkel borított, melyek könnyű leválásuk folytán, különböző módon lekopnak, többnyire úgy, hogy egy fehér oldalszegélyt s azonkívül egy fehér pontot a fejrész eleje közepén és két fehér pontot a hátsó sor két szeme mögött képeznek.

A végtest barnás földön elől fehéren szegélyezett, e szegély mögött még két ⌒ szerű, széles, hófehér ágrajzzal, melynek csucsai néha összeérnek; a fonók felett néha egy terjedelmesebb folt, néha egy apróbb foltpár. Lábai barnássárgák, néha barnák, fehér pikkelyekkel elegyesen szőrösek, az ízek végein néha elmosodó foltokkal.

A fejmell nyujtott, módosan magas, elől elmetszett, hátul elkerekített, a hátsó szemek mögött módos haránt-horpasztással; oldalról tekintve a hátvonal közel egyenes, hátul a nyelecskére leereszkedő; felülről tekintve a mellrész igen módosan tágult. A mellvért hosszúkás, kicsiny és keskeny; hosszú, fehéres szőrökkel elég bőven fedett. A rágók oly hosszuk, mint a tapogató szára és végize együttvéve, barnák, ripacsosak, kevés fehéres szőrözettel. Az állkapcsok barnák, elég szélesek, előrenyujtottak és elkerekítettek; az alajk hasonló színű, keskeny, a rágók felehosszát eléri. A tapogató világossárgás, sok fehéres, hosszacska szőrökkel; fegyvertelen végize valamivel rövidebb mint térde és szára együttvéve.

A lábak fegyvertelenek, a harmadik és negyedik lábpár másodvégize csucsán néha pereszlenszerűen elrendezett, erősebb serték észlelhetők.

A végtest nyujtott, kissé hengeres, elől elkerekített, hátul csucsos; hátfele a fennemlített rajzzal; hasa barnás vagy fehér pikkelyekkel ritkásan borított; a pikkelyek a has közepén rendesen hosszcsíkszerűen kikopottak.

Az alsó (első) sor szemei világos pikkelykörökbe foglalva s majdnem érintkeznek, a közepsők az oldaliaknál bőven kétszer nagyobbak, ezekkel kiható sort alkotnak, mely a kivágott homlokszelt majdnem eléri. A szemnégyszög magasságánál szélesebb, a harmadik sor két szeme az alsó sor oldalszemeinél nem kisebb; a második sor két szeme igen kicsiny s körülbelől ugyanakkora távolságra esik az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy haránt elterülő, terjedelmes, hosszúságánál szélesebb, ajkszerű karaj, mely barna színű és ripacsos.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 3·8 »
IV » . . . . . 5 »

♂ Alakra (nagyságra) nézve változó (törzs 3·5 $^{m}/_{m}$ – 6·8 $^{m}/_{m}$), egészben sötétebb alapszínezettel és lábakkal. A fejmell és a szájszervek igen fejlettek. A barna, karcsu állkapcsok előre irányozottak, szétágazók, csipő körmük hosszu, kaszaalakú, nyulánk. A színezet a nőstényével azonos, de a rajzok rendesen élesebbek. A tapogató hosszu, karcsu, igen módosan bunkós; barna, sok fehéres szőrrel borított; térde sokkal hosszabb a szárnál, a szár vastagodott s külső oldala csucsán egy erős, a pikkely töve felé görbült körmöt visel. A pikkely keskeny, tompa csucsu; nemzőszerve barna, egyszerű, módosan kidagadó gyüjtőt mutat, mely a pikkely csucsa felé kissé letörpül.

Mértékek. ♂: Törzs . . . . . 6·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell (állkapocs nélkül) 2·8 »
Állkapocs (töve) . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 4·2 »
IV » . . . . . 5·7 »

E leírást úgy kezeltem, hogy a fajnak sok változata is felreismerhető legyen.

Igen messze elterjedt, mindenütt közönséges tavaszi és nyári faj, mely lakott helyeken (házakon, ablakokon, palánkokon, stb.), de ezektől távol is (bokrokon, kövek között, fák törzsén, stb.) előfordul s leginkább a verőfényen sürög-forog, gyakran meg-megáll, előtestét felemeli és széjel néz. Látóképessége kitűnő s a feleje irányozott ujnak minden mozdulatát követi. Sik falakon, az ablakok üvegein igen biztosan mozog; de minden lépését és ugrását fonallal biztosítja. Resekben, kövek között és kergek alatt rendesen igen számos tagból álló telepek zaeskói találhatók, melyek tömötten együtt állanak s a melyekbe az állatok rossz időben, telelésre és petéik lerakására úgy mint vedlésre is visszavonulnak.

Ismerem, erdelyi reszekből: Kolozsvarról, Szász-Vesszősről, Mező-Záhrol, Hosszutelkeről, Parajdról, Szebenből (Sill es Bergleiter gyüjtemeny); magyar reszekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Pancsováról, Tokajból, az Alsó-Hamorból; a m. nemz. muzeumban Budapestről (Frivaldszky), Ungvárról (Vidra Ferdinand).

SPEC. 2. FAJ. EPIBLEMUM CINGULATUM. (PANZ.). ÖVES V. GURTEL W.

(cingulum = öv; a végtest haránlos rajzairól.)

Syn. 1797. *Aranea cingulata* PANZER «Faun. Ins. Germ.» 40. 22.
Vide: THORELL «Remarks» pag. 364, 367.

♀ Az előbbi fajnal sokkal kisebb. A fejmell felülete, jelesen a mellresz pikkelyzete, szivárványosan, de nem erősen fenylő; a hátsó szemek mögötti behorpasztás ⋎ alakban feher pikkelyekkel boritott.

A végtest felületének alapszine feher, benne neha egy, neha ket, igen csinosan összefutó, ⋀ szerű, szepen barna jegy. Lábai sárgák; a negyedik pár szára és másodvegize töven jól kivehető sötétes gyürüvel.

A szemnégyszög elől-hátul magasságánal szelesebb.

A zár köldökszerüen kiemelkedő es egy egyszerű, kerekded kivájást mutat.

Mertekek: ♀ Törzs ..... 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 2·3 »
I lábpár ..... 3·8 »
IV » ..... 4·2 »

♂ Előttem ismeretlen.

Tartozkodása es eletmódja — ugy látszik — a megelőző fajeval azonos.

Mint kora tavaszi alakot, keves peldány után, csupán csak Doroszlorol ismerem.

SPEC. 3. FAJ. EPIBLEMUM TENERUM. (C. K.). TÖRPE V. ZWERG W.

(tenerum = zsenge; az alak piciségéről.)

Syn. 1846. *Callicthera tenera* C. KOCH «Die Arachniden» XIII. p. 13.
Vide: THORELL «Remarks» p. 365, 367.

♂ Kicsiny. Az elő- es végtest kissé szennyesfeher, pikkelyzete szines zonanczu. Lábai barnák, a hátsó ket pár terde legnagyobb részben világos.

A végtest rajzok nelkül való.

A rágók karcsuk, szejelágazók, lefele irányozottak s a fejmell felehoszszának megfelelők. A tapogató berendezese legjobb megkülönböztetője a fajnak. Terdize vastagságánal egy felszer hosszabb es hosszabb a szárnál is; a szár külső oldala csuesán egy göcsszerű, tompa dudorodás látható; alulról tekintve a szár vege melyen kivagott; pikkelye keskeny, kisse legörbülő; nemzőszerve egyszerű, elégge kidagadó, elől kissé lenyomott.

Mertekek: ♂ Törzs ..... 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·4 »

♀ Előttem ismeretlen.

E fajnak csak egyetlen peldányát ismerem Doroszlóról. Önállósága nem ketseges, legalább THORELL az idezett helyeken fajnak veszi, bár beismeri, hogy a nőstény ivarszerv szerint is alig különbözik az E. cingulatum nőstenytől.

GEN. 4. NEM. HELIOPHANUS. C. K.

(Ἥλιος = nap, φαίνω = fényleni; a fénylő testfelületről.)

Syn. 1833. C. Koch in Herrich Schäffers «Deutschl. Ins. p. 119, f. 2
Vide: Thorell «On Europ. Spid.» p. 211.

Az első lábpárok másodvégizei tüskekkel fegyverzettek. A harmadik szemsor két szeme nem áll távolabbra a fejrész szélétől, mint egymástól; a szemnégyszög hátul kevéssel szélesebb; az első (alsó) sor szemei majdnem érintkezők, s a mélyen kivágott homlok szélét majdnem elérik. A fejmell szélességénél kétszer hosszabb, kissé magasló; oldalról tekintve hátvonala határozottan ívesen emelkedik.

Apró, sötétszínű, de élénken fénylő alakok, a melyek a verőfényt kedvelik, köveken, fatörzsökön tartózkodnak, folytonosan szökdécselnek s telepszámra szövik zacskóikat, úgy kövek alá mint repedésekbe is.

A bordás körmök — a Heliophanus cupreus I-ső lábpárján — karcsúk, kampójuk horgos, fogacsolásuk különböző; az egyik körömfele rövidebb és sűrűbb, lásd: II. kot. VI. tabla 114. *d*.

SPEC. 1. FAJ. HELIOPHANUS CUPREUS. (Walck.). REZES CSILLÁRPÓK. KUPFERIGE FLIMMERSPINNE

(cupreus = rezes; itt a fénylés minőségéről.)

Syn. 1802. *Aranea cuprea* Walckenaer «Faun. Paris» II. p. 245 (salt. ad part.).
Vide: Thorell «Remarks» p. 399.

♀ Előteste fekete alapon zöldes-rezes zománczú pikkelyekkel borítva (rendesen lekopott); a hátsó szemek mögött egy haránt ◡ vonal fehér pikkelyekből, a nyelecske felett szintén ily színű, páros vonalka. Végtestének felülete zöldes-rezes zománczu középterrel, melyben az ingódrók állásának megfelelő négy fehér foltocska, néha ⩙ szerű vonalka látható, a végtest oldalaiban egy fehér szalag, mely körüskörül fut. A végtest fehér rajzai különben igen változók; néha a fehér foltok enyészők, sőt hiányzanak is. A lábak s tapogatók kénsárgák, néha barnássárgák; néha a negyedik lábpár szára, belül, barna hosszcsikkal.

A fejmell, felülről tekintve, majdnem párhuzamos oldalakkal, mellreszében alig tágult, elől elvágott, hátul elkerekített; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik. A mellvért szélességénél kevéssel hosszabb, kissé domboru, barna, sima. A rágók, oldalról tekintve, kissé hátratoltak, úgy hogy a homlok kiáll, majdnem hengeresek, barnák, a tapogató végizénél valamivel hosszabbak. Az állkapcsok barnák, az alajk elég széles, az állkapcsok felehosszát kisse felülmulja. A tapogató sárga; szára és végize mintegy összeforrottak s az érintkezés helye a legvastagabb: a végiz alig rövidebb mint a terd és szár együttvéve. A lábak eleg vaskosak; az első és második pár másodvegize, alúl, két pár tüskével, ugyane párok szárai, alul-kivül, egy vagy két sertetüskével. A végtest hossztojásdad, módosan lapuló.

Az első (alsó) szemsor két középső szeme nagy, majdnem érintkezik; oldalszemei a középsőknek alig egy harmadát érik el s kissé feltoltak, úgy, hogy a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme igen kicsiny s alig észrevehetőleg közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz; a harmadik sor két szeme az első sor oldalszemeinel nem kisebb s valamivel távolabbra áll egymástól, mint az első sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy vörösbarna, majdnem köridomu, kissé domborodó térese, a legzőrés felől egy haránt-fekvő, keskeny, élénken barnásvörös, gyantásszerű betettel.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 3·2 »
IV » . . . . . 4·9 »

♂ Kisebb; különösen a vegteste az előtesthez képest kicsiny. Lábai barnássárgák, a czombok legnagyobb részben barnák; a többi rz, belül, hosszcsikos. A tapogató sajátságos berendezésű: czombja vastagodott, oldalt összenyomott, e szélesedés lefelé terjed s egy egyszerű, vaskos, hátrafelé és kevéssé kihajló körömbe kifut; a térd hosszánál szélesebb; a szár vastagságánál és a térdnél hosszabb, alulról tekintve egy kigyózó hajlású, finom tüsket s egy erős, majdnem sarlóalakú körmöt visel; a pikkely a térdnél és szárnál hosszabb, keskeny; a nemzőrész egy majdnem háromszögletes, párnaszerűen dagadozó gyűjtőt mutat, mely felett a pikkely csúcsa messze kiáll, a gyűjtő külső oldalán egy rúgószerű, vékony nyújtvány látható.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 1·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 3·4 »
IV » . . . . . 4·2 »

Messze elterjedett faj, mely az előhegységbe is felnyomul s füben, bokrokon, görgetegeken, fatörzsökön gyakori, a mellett tavasztól őszig mindig kapható; igen ügyes ugró és gyorsan mozogva halad. A verőfényt különösen kedveli, de azért a bokrok tövén heverő száraz lomb között sem ritka. Finom szövetű apró zacskóit kis telepekbe rakja, néha résekbe, néha kövek vagy tönkök alá.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláh-Fenesről, Gyékéből, Parajdról, Nagy-Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjteménye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Panesováról, Orsováról, Báziásról, Tokajból, Rakamazról, S.-A.-Újhelyből, Alsó-Hámorból, Budapestről (Muz. gy. Pável és Frivaldszky János).

SPEC. 2. FAJ. HELIOPHANUS VARIANS. SIM. VÁLTOZÉKONY CS. VERÄNDERLICHE F.

(varians = változó: a színről.)

Syn. 1869. *Heliophanus varians* SIMON «Monogr. des Attides» p. 682 (246).

♂ A megelőző faj alak-rokona, Simon szerint a H. flavipes Hahn szomszédja, azonban más berendezésű tapogatóval. A tapogató czombja vastagodott s lefelé irányozott nyújtványa nem egyszerű körmöt, hanem *villát* képez, melynek hátsó ága a rövidebbik; e nyújtvány egészben láthatólag hátrafelé irányul; szára alig egy harmadrész olyan hosszú a milyen vastag s alulról egy hosszú, nyulánk, a végén hirtelenül és befelé horgos nyújtványt bocsát, mely előre irányozott; a nemzőszerv egy széles alapból indulo, kupszerűen csúcsos gyűjtőt mutat.

A térdiz tojásdadra erősödött. Más hímeknél a szár nyújtványa hiányzik s a gyűjtő kevésbbé kupos.

♀ Előttem ismeretlen.

E fajt csak EUGÉNE SIMON auctoritására vettem be a Faunába, mint a ki oly szíves volt a Heliophanus fajokat szemle alá venni, s e két, szerintem elégge lényegesen eltérő alakot, a «varians» névvel jelöle. E faj leírása (lásd az idézett helyen) nem volt elegendő kétségem eloszlatására. Saját leírásomat példányaimhoz szabtam.

Példányaim Doroszlóról és Orsováról származnak.

SPEC. 3. FAJ. HELIOPHANUS KOCHII. SIM. KOCH CS. KOCHS F.

(vide: Liocranum *Kochii*, Xysticus *Kochii*.)

Syn. 1869. *Heliophanus Kochii* SIMON «Monogr. d. Attides» p. 699 (233).

♂ Arany zománczu; kicsiny. Tapogatójának czombja vastagodott, e vastagodás igen közel a czomb végéhez kétágu nyújtványt bocsát, melynek ágai igen tetemesen (de kevésbbé mint a Simon rajzán) szélesedve ágaznak, az egész nyújtvány annyira hátra irányozott, hogy hátsó ága horogviszonyba jut a czomb alsó

vonalával. A gyűjtő majdnem repaalakra csucsos és oldalt irányult, tövén két igen apró, kisse horgos nyujtvány látható. (Simon nem említi.)

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 1·5 »

E fajt Simon ur auctoritására sorolom Faunánkba. Példányom Orsováról való. A ♀ nem ismerem.

SPEC. 4. FAJ. HELIOPHANUS AURATUS. C. K. ARANYOS CS. GOLDIGE F.

(auratus = aranyos; a fémlés jellegéről.)

Syn. 1848. *Heliophanus auratus* C. Koch «Die Arachniden» XIV, p. 54.
» 1869. — *Braniczkyi* Simon «Monogr. des Att.» p. 684 (218).

♀ Aránylag széles és magas, fekete előtesttel. Végteste aranyos pikkelyekkel borított; a has pikkelyei fehéresek, selymesen fénylők. A tapogató czombja barnás, a többi IZ kensárga. A lábak legnagyobb részben barnák, végök felé világosodók, alsó felőkről tekintve — különösen az első pár — egy sárgás hosszcsikkal, mely a száron élesen határolt, a czombon és végeken elmosódó.

A második szemsor két szeme láthatólag közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A zár egy harántfekvő, keskenyen vesealaku terese, melynek — a légzőrés fele irányozott — homorúságában egy gyantaszerüen áttetsző, kis betet látható, mely a légzőrés felől be van horpasztva.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell. . . . . 2·6 »
I lábpár. . . . . 3·4 »
IV » . . . . . 5 »

♂ Előteste magasra felemelt, lábai sötétebbek. Tapogatójának czombja módosan vastagodott s a czomb nyujtványa tetemesen hátra, bőven az IZ hátsó felébe elhelyezett, kétágas; a hátsó ág igen rövid, mind a két ág egy félig nyitott rákollóhoz hasonló; az egész nyujtvány láthatólag hátra irányozott; [1] a terdiz vastagságánál nem hosszabb; a szár eltünően rövidke s csak mintegy függelékét képezi a hosszu pikkelynek; nemzőszerve módosan kidagadó, tövén egy igen piczíny csucsocska (ripacs) vehető észre.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »

E fajt Pancsováról és Szekes-Fehérvárról ismerem, az előbbi helyen tavaszi, az utóbbin őszi alak. Életmódja mint a Heliophanusoké általában.

GEN. 5. NEM. BALLUS. (C. K.)

(βάλλω = hajitó, dobáló; a mozgásról.)

Syn. 1850. C. Koch «Uibersicht des Arach. Syst.» V, p. 68.
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 212.

A fejmell szélességénél alig hosszabb. A fejmell lelapított, felülete majdnem sik, a fejrész nagy és széles. A harmadik szemsor két szeme sokkal távolabbra áll egymástól, mint a fej szeletől; a szemnégyszög hátul szélesebb mint elől, a harmadik sor két szeme a fejmell hosszának felehez közel áll; az alsó szemsor a homlok szeletől meglehetős távolságra esik.

[1] Simon az idézett rajzon a czomb nyujtványát úgy állitja elő, mintha az elölfelől éles derékszögben emelkednék, az én példányaimon az nincsen meg.

E nemnek egyetlen fajat mint gyakori jelenséget ugyan, de csak barangolónak ismerem: fűben, de lehullott lomb alatt is előfordul s úgy látszik, hogy az árnyékot keresi.

A bordáskörom — a Ballus depressus 1-ső lábpárján — karcsú, módosan kampós: az egyik éle bordátlan, a másik egyenetlen, apró fogacsokkal, lásd: II. köt. VI. tábla, 145 *c*.

SPEC. 1. FAJ. BALLUS DEPRESSUS. (WALCK.). LAPOS, DÖCZÖGŐPÓK. FLACHE TROLLSPINNE.

(depressus = lenyomott; az alakról.)

Syn. 1802. *Aranea depressa* WALCKENAER «Faun. Paris» II. p. 242 (♀).

Vide: THORELL «Remarks» p. 370.

♀ Előteste fekete, megfekvő, sárgás szőrözettel, mely az alapszínt nem fedi el. Végteste szürkés földön vöröses barna rajzokat mutat, úgy, hogy a világos részek szőrösek, a sötétek kopaszok; a végtest hossza közepe táján két nagyobb, sötétes folt, ez alatt ⌒ szerűen kikanyargó ágrajz; az oldalakba résüntös csíkocskák hatolnak; hasfele barnásvörös, szerfelett apró, gyér szőrözettel. A tapogató czombja és térde barna, szára és végize világos sárgás. Az első lábpár szára és czombja vastagodott, legnagyobb részben barna, a végizek világos sárgák; a többi lábpár sárga, az ízek végei barna gyűrűfoltokkal.

A fejmell lapos, majdnem négyszögletes, mellrészében alig keveset tágult; oldalról tekintve, hátvonala igen lapos-ívés. A mellvért tojásdad, barna. A rágók kurták, oldalról tekintve, a homlok alá tolottak s kisse az állkapcsokra csapottak, barnák. Az állkapcsok sárgák, elég szélesek; az alajk barna, majdnem háromszögletes. A tapogató szára nem hosszabb a térdnél, végize és szára kissé vastagodottak; a végize bőven oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek és vaskosak, különösen a czombok fejlettek; az első pár különösen kivastagodott. Az első lábpár másodvégizén, alul, két pár — kivastagodott szárán, alul, szintén két pár tüske, az utóbbi sok ször közé félig rejtve; a második pár szárán, alul, a belső oldalon, két tüske áll; a többi lábpár fegyvertelen.

A végtest szélességénél hosszabb, lelapított, elől keskenyebb, mint hosszának második harmadában.

Az alsó szemsor két középső szeme nagy, nem érintkező és szép zöldes színben játszik; e sor két oldalszeme alig egy harmada a középsőnek s valamivel távolabbra áll a középsőktől, mint ezek egymástól, a sor alsó vonala kihajló; a második sor két szeme picziny s kétszernél is nagyobb távolságra áll a hátsó sortól, mint az alsó sor oldalszemeitől. A harmadik sor két szeme valamivel nagyobb az alsó sor oldalszemeinél.

A zár egy lencsealaku, *homorú* tércse, mely a légzőrés felől egy harántfekvő, pálczikószerű lemezbe ütközik.

Mértékek: ♀ Törzs ..... 4·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·8 »
I lábpár ..... 2·5 »
IV » ..... 3 »

♂ Kurtább; rövidebb végtesttel, egészen sötétszínű. Az első lábpár aránylag roppantúl fejlett, vaskos, sötétbarna; végizei sárgák; a többi lábpár barnássárga, sötét gyűrűfolttal. A fejmell felülete durván szemcsés. Tapogatója végig barna, czombja nem vastagodott; térde vastagságánál nem hosszabb, szára igen kicsiny, hosszánál kétszer vastagabb; pikkelye hosszú, keskeny, módosan szőrös; nemzőszerve egyszerű: oldalról tekintve tövén jobban mint végén kidagadó.

Mértékek: ♂ Törzs ..... 3·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell ..... 1·7 »

Mint tavaszi és nyári alak nem ritka: ismerem erdélyi részekből: Kolozsvárról, Tordáról (Tordai hasadék); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Panesováról, Tokajból, Rakamazról, Szekes-Fehérvárról, Budapestről (Muz. gy. Frivaldszky), Nagy-Váradról (Muz. gy. Mocsáry).

GEN. 6. NEM. MARPESSA. C. K.

(*Μάρπησσα* = görög név.)

Syn. 1846. C. Koch sub *Marpissa* «Die Arachniden» XIII, p. 56.
Vide: Thorell «On europ. Spiders» p. 213.

A fejmell nincsen kétszer oly hosszú, a milyen széles; lenyomott, majdnem sík felületű. A törzs elég hosszú, lapos (néha a végtest igen keskeny). A harmadik szemsor két szeme távolabbra áll egymástól, mint a fej szélétől. A szemnégyszög hátul alig vagy nem szélesebb mint elöl. A harmadik szemsor messzire az előtest hoszszának fele előtt elhelyezve. Az alsó sor szemei között tetemes közök, e sor középsői a homloknak alig kivágott szélétől oly távolságra esnek, mely átmérőjük egy harmadának megfelel.

Erős alkotású, kitünően ugró alakok, a melyek színezet szerint a tartózkodási helyekhez néha kitünően alkalmazkodnak, szeretik a verőfényt, kerítéseken, fatörzsökön, bokrokon és a nádakon nem ritkák, erős, egy kijáratú burkaikat résekbe vagy a nádak bojtjaiba szövögetik, hol a nőstények a petéket is lerakván, azoknak kikelését bevárják. Látóképességök igen éles.

A bordáskörmök a különböző lábpárokon, legalább a Marpessa muscosánál, különbözök; a kivastagodott első lábpárei kurták, igen vaskosak, kutyakörmökre emlékeztetők, kevés bordáik rövidkék és tömötten sorakozottak; a negyedik lábpárei hosszuk, karcsuk, közepök táján szélesedők, tövüknél is hajlottak, módosan kurtakampósak; az egyik körömfél sürübb, a másik ritkább fogacsolással, lásd: II. kötet, VI. tábla. 146 *c*, *d*.

SPEC. 1. FAJ. MARPESSA MUSCOSA. (Cl.). MOHOS MARPESSAPÓK. MOOSIGE MARPESSASPINNE.

(muscosa = mohos; az előtest szőrözetéről — «pectus glaucum ut muscus sepimentorum inveteratus, Clerck».)

Syn. 1757. *Araneus muscosus* Clerck «Aran. Suec.» pag. 116.
Vide: Thorell «Remarks» p. 367.

♀ Előteste barnás, barnasárgával és fehéressel elegyes. Végteste barna földön fehérrel, feketével és vörösesbarnával olyformán elegyített, hogy némi csipkésszélü középsáv (hosszában) észlelhető; hasfele világos. Az első lábpár hatalmasan nekierősödött; barna, sárgással elegyes; a többi lábpár barnássárga, a czombokon terjedelmes barna folttal, a többi ízeken barna gyürüzettel. A homloknak szemalatti része hosszu, testszín szőrökkel borítva, az alsó sor két nagy szeme rókavörös, néha tüzes szőrkarikába foglalva.

A fejmell erős, lapos; majdnem párhuzamos oldalu; szélessége körülbelől két harmadát teszi a hosszúságnak; oldalról tekintve, a hátvonal hátul lekerekített, felül majdnem vízszintes, kissé előre lejtő; barna földön fehéres és vörösesbarnás, elfolyó, megfekvő pikkelyekkel borított; gyér és felálló szőrökkel. A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, barna; hosszú, fehéres szőrökkel borított. A rágók kurták, vaskosak, harántul kissé behorpasztottak, vörösbarnák, gyéren álló, hosszú, fehéres szőrözettel. Az állkapcsok vörösbarnák, szélesek, elöl elkerekítettek s kissé széjjelállók; az alajk hasonló színü. A tapogató kurta, fegyvertelen, igen szőrös; a szőrözet szárán és végizén kétsoros (úgy mint a mókus-farka), úgy, hogy az ízek lapítottaknak látszanak: a tapogató színe vöröses sárga, barna foltokkal, szőrözete fehéres. A lábak vaskosak, pikkelyekkel, gyéren és elálló szőrökkel borítottak. Az első pár czombja és szára igen vastagodott; a szárán, alul, három — a másodvégizen, alul, két pár erős, vaskos, rövid tüske; a második pár hasonló ízein ugyanily fegyverrel; a többi lábpár szárain, alul, néhány gyenge tüske, másodvégizeiknek csucsán pereszlenszerüen elrendezett néhány gyenge tüske.

A végtest hosszu, kissé lenyomott, hátul csucsba kifutó; említett színezete bagolyszerü elegyítésre emlékeztet.

Az alsó szemsor két középső szeme igen nagy (szárított példányoknál határozottan kivehető bogárral), egymáshoz közelebb, mint az oldalszemekhez; az oldalszemek alig egy harmadrészét teszik a középsők

nagyságának s annyira feltoltak, hogy a sor alsó vonala erősen, felsője modosan kilajló; a második sor két szeme apró s annyira áll az alsó, mint a hátsó sortól: a harmadik sor két szeme akkora, mint az alsó sor oldalszeme s alig áll távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszeme szintén egymástól: de sokkal távolabbra egymástól, mint a homlok (fej) szélétől.

A zár egy köldökszerű emelkedés, mely közepen legsötetebb barna s itt egy, szelességénél hosszabb, egyenetlen szélű nyilást mutat.

Mértekek: ♀ Törzs . . . . . 12 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 7 »
IV » . . . . . 8·8 »
(legnagyobb példány).

♂ Kisebb, karcsúbb, a nőstenyhez hasonló színezetű; a végtest rajza azonban élesebb, közepen ⋏ szerű barna ágrajzokkal, a melyek egy közös szárból indulnak. A tapogató kurta; pikkelye, felülről tekintve, szélesen szivalaku; szára rövidebb a terdnél s külső oldaláből egy erős, macskakörömalakú, hajlásu és élű, előre is befelé irányozott, sötétbarna körmöt bocsát, melynek csucsa két tompa nyujtvány közé esik, a mely a nemzőszerv töveből indul; a nemzőszerv, oldalról tekintve, kucsma-alakú, jól kiálló barnássárga.

Mértekek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·3 »
I lábpár . . . . . 5·7 »
IV » . . . . . 5·9 »

Nyári alak, mely a régi, bebarnult palánkokat, karókat és czölöpöket előszeretettel lakja; de régibb erdővágások tönkein is előfordul, a verőfényt keresi, ügyesen ugrik, messze lát s immitált színezetével ügyesen kerüli ki a gyakorlott szem figyelmét. Mozgása gyors; de sokszor meg-megáll, előtestével ágaskodik s forogva szertenéz; üldözés elől gyorsan s ügyesen menekül a deszkák közeibe, resekbe.

Messze elterjedett faj, mely az előhegységben is előfordul.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről, Kolozsvárról, Mező-Záhról, Oláhfenesről, Szebenből (Sill és Bergleiter gyűjtemenye); magyar részekből: Doroszlóról, Apatinból, Pancsováról, Ogradena (Mragonya-völgy vágásai), Alsó-Hámorból, Ungvárról (Múz. gy. Vidra Ferd.)

SPEC. 2. FAJ. MARPESSA RADIATA (GRUBE) CSÍKOS M. GESTREIFTE M.

(radiata = sugaras, csíkos; a lábak rajzáról.)

Syn. 1859. *Attus radiatus* GRUBE «Verz. der Arachn. Kur-, Liv- und Esthlands» p. 471. (37).
1861. — *strigipes* WESTRING «Ar. Suecice» p. 551.
1865. *Euophris radiata* OHLERT «Arachnol. Stud.» p. 10.
1867. — — OHLERT «Aran. der Prov. Preussen» p. 162.
1871. *Marpissus radiatus* SIMON «Révis. d'Attides» p. 218. (4).
Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 375, 423, 580.

(X. tábla, 211 a ♀ nagyítva, 212 a ♂ nagyítva, 213 a ♀ zárja, 214 a ♂ tapogatója oldalról, 215. u. a. nemzőszerve alúlról.)

♀ Alapszine — első tekintetre — sárgás. Fejmelle fehéres-sárgás és vöröses pikkelyekkel elegyesen fedett; végteste sárgás, elején néha két enyésző, vöröses csíkkal (borszeszben a fejrész barnafekete, a végtesten két fekete hosszcsík.)

Var. *α*) A végtesten a két fekete hosszcsík enyeszett, vagy egészen hiányzik.

Var. *β*) A végtest két hosszcsíkja apró, rhombos foltokra szakadozott (♀ junior).

Borszeszben a fekete fej mögött két világosodó folt látható. A lábak sárgák; fegyverzetök és serték barna foltokból indulnak, e foltok néha enyésző csíkokká alakulnak. Az első lábpár vastagodott.

A fejmell jol fejlett; oldalról tekintve, egyenes hatvonala hátul meredek ívesen hajlik a nyelecskére; mellresze alig tágult. A mellvért kicsiny, tojásdad, közepen sárga, szelein finom barna szegélylyel, különben fehéres szőrözetű. A rágók rövidek, vörösessárgák, fehéres szőrözetűek. Az állkapcsok és az alajk vörösessárgák. A tapogató sárga, szára és végize bőven, hosszú, fehéres szőrökkel fedett. Az első lábpár szára, alúl három pár és oldalt még egy tüskével — másodvégize, alúl, két pár erős tüskével; a második pár szára, alúl, öt tüskével, másodvégize két párral; a harmadik és negyedik pár szárán, alúl a végén, egy pár — másodvégize végén pereszlenformára néha 4—5, néha 2 tüske.

Az alsó szemsor két közepső szeme nagy, zöld tűzben ragyog s vöröses körrel kerített; a homloknak szem alatti része tömötten álló, élenken világos sárga szőrözettel teljesen borított; e sor két oldalszeme egy harmadát teszi a középsőknek s ezektől valamivel távolabbra áll, mint azok egymástól; a második sor két kis szeme valami kevéssel távolabbra áll a harmadik, mint az alsó sortól.

A végtest hosszú, közepen kisse tágult s alig lenyomott, hátul csucsos.

A zár egy vöröses-sárga, kis emelkedés, melynek légzőresfelőli oldalán két sötétbarna, apró) (szerű dudorka látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 5·8 »
IV » . . . . . 6·5 »

♂ Kisebb, karcsú; vastagodott és hosszúra fejlett első lábpárral. A lábak sárgák sok barnával, a barna szín élesrajzú, többnyire párosan futó hosszcsíkokat képez.

Az ékalakú, keskeny végtest felülete tiszta haragos-sárga, élénk selyemfénynyel; közepén és végig egy élénken vörös csíkkal. A fejmell, mint a nősténynél.

Var. β) A végtest élénk-vörös s egy sárga ágrajz által több rhomboicus tercsekre osztott (♂ junior).

A tapogató sárga; pikkelye szelesen szívalakú, elégge domború; szárize vastagságánál rövidebb, külső oldalán egy nyúlánk, tompavégű oldalt és előre irányozott, vékony, barna nyujtványnyal; a pikkely tövén, külső oldalán (alulról tekintve) egy rövidke barna fogacs, mely a szár nyujtványával szemközt áll, a nemzőszerv egy kocsonyás kinézésű, süvegszerű, tetemes dudorodás, mely tövéből, elől, egy kifelé kanyarított, vékony, barna nyujtványt bocsát.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 7·4 »
IV » . . . . . 6·3 »

A Grube-féle leírás felületessége s azon körülmény folytán, hogy a typusok elvesztek, e faj sok zavarra szolgáltatott okot. A magyar ♀ példányok után sem Thorell sem Koch nem ismerte fel, mert mindeddig a ♀ tökéletesen ivarérett állapotban nem volt kellőleg ismertetve. Simon azonban határozottan annak állítá. A faj eldöntése főleg a ♂ példányon fordúlt meg s megfeszített igyekezetemnek sikerült ♂ példányokat Doroszló nádjaiban keríteni. A hím a mellett tanúskodott, hogy teljesen egyezik az «Euophrys radiata Ohlert» azon példányaival, a melyeket Ohlert Thorell tanárnak ajándékozott. Ez a körülmény eldönté a fajt. Thorell tanár szavai szerint: «stimmt genau mit Originalexemplaren von M. radiata Ohlert überein; die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.»

Mint tavaszi, nyári, őszi és téli alakot a nádasokból ismerem, hol a nádbojtokat lakja, melyeknek szirmait zacskóvá szövi, e zacskót finom, tömött, hófehér szövettel kikárpitozza.

A nádbojtokban képezett e csomók már messziről feltünnek. Itt rakja le a nőstény peteit is (38—40) s bevárja a fiak kikelését. Ivarérett és harmadvedlésű alakok télen át is találhatók, a téli álom egy nemébe merülve.

Ismerem, erdélyi részekből: Mező-Zahról; magyar részekről: Doroszlóról, mind a két helyen igen bőven található. A hímek igen ritkák.

SPEC. 3. FAJ. MARPESSA POMATIA (WALCK.) ALMAZÖLD M. APFELGRUNE M.

(pomatia = almazöld; az alapszinezetről.)

Syn. 1825. *Attus pomatius* WALCKENAER «Aran. de France» p. 26.
1869. *Marpissus* — SIMON «Monogr. des Attid.» p. 19. (9).
1869. — *monachus* SIMON, ibidem. p. 23. (13).
Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 369. (in § Marpessa radiata).

♀ A törzs alapszíne (felülről) fekete; az előtesten fehéres és tüzes pikkelyek elfolyva elegyednek egymás közé, igen finomak s mintegy deresen boritják a tért. A végtest közepén végig egy keskeny, almazöldesbe (borszeszben fehérbe) játszó lándzsafolttal, inkább hosszcsikkal; ettől kétoldalt, az oldalakban is, fehéres és vöröses pikkelyek váltakoznak, a nélkül, hogy az alapszínt elfednék; a pikkelyzet fénylő, de nem érezes zománczu; a has fekete; apró, gyéren álló, fehéres pikkelyekkel. Az első lábpár erősödött, világos barnás-sárga, barna foltokkal s vonásokkal, melyek helyenközön hosszcsik jelleget öltenek; a többi lábpár hasonló alapszínü, helyenközön kissé szakadozott barna hosszcsikkal.

A fejmell szélessége három negyedét teszi a hosszúságnak. A mellvert szelein szélesen barna, közepén világos. Az állkapcsok és alajk vegei világosak. A rágók sárgás barnák, rövidek; fehéres, gyéren álló szőrökkel. A tapogató sárga, kevés barnás ponttal; hosszú, pereszlenszerüen körül- és elálló fehéres szőrözettel.

Az első lábpár szárán, alul négy, másodvégizén, alul két pár erős tüske; a második lábpár szárán, alul rendesen csak öt tüske, a hátsó páratlan; valamennyi czomb felületen erős sertetüskék állanak; az első páren, elöl a végén, három ilyen együttesen.

A végtest kevéssé lenyomott, hosszú, csucsos.

Az alsó szemsor két közepső szeme pompás zöldes tűzben ragyog; alatta a homlok fehéres, hosszu szőrökkel takart. A második sor két apró szeme valamivel közelebbre áll az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár egy barna, kissé harántránczos tercse, melynek hátsó (légzőres felőli) szelen egy kis nyilás látható, melyből egy fényes dudorka kissé kidomborodik.

Mértékek: ♀ törzs . . . . . 10·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I. lábpár . . . . . 6·5 »
IV » . . . . . 6·7 »

♂ Ékalaku kisebb végtesttel, melyen a lándzsafolt hiányzik, ellenben a fehéres és vöröses pikkelyzet több és élénkebb, mint a nőstenynél. Lábai erősek, az első pár a többinél vaskosabb. A tapogató kurta, vöröses sárga; pikkelye sajátságosan széles levelalakú, lapos és hajlott; szára a terdnél rövidebb; külső oldalán egy kifelé s kissé előre irányzott, egyenes, tompa és gyenge nyujtvány áll, mely a hosszu szőrözet által némileg borittatik; a nemzőszerv (belülről oldalról tekintve), hátsó felében világos, kucsmaszerü, elől barnult s itt egy felhajló, hosszú, finom tüskét visel.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 7·1 »
IV » . . . . . 6·9 »

SIMON jegyzése szerint, a leirt alak a voltakeppeni «pomatia Walck» fajnak változata; en azt tartom, hogy ugyan az, a melyet SIMON az idezett helyen «monacha» név alatt uj faj gyanánt közölt volt.

Mint tavaszi alakot csupán csak Palánkáról, Apatinból és Pancsováról ismerem; mind a három helyen eleven bodzafasövényekről, melyeknek levelein e pókok a verőfényen vadászgattak, gyorsan mozogtak s üldözés ellen a levelek alá rejtőztek. Friss állapotban a végtest lándzsafoltja almazöldesbe játszik s talán erre vonatkozik Walckenaer adta fajneve (?) is.

spec. 4. faj. MARPESSA ENCARPATA. (Walck.). KEZES M. hand m.

(encarpata, talán ἔν és καρπαία, mi bizonyos mimikus tánczra vonatkozik s a mozgásra czélozna.)

Syn. 1802. *Aranea encarpata* Walckenaer «Faun. Par.» II. p. 241.

Vide: Thorell «Remarks» p. 370 (in §. M. muscosa).

♀ Keskeny, nyujtott kisebb alak. Az első lábpár igen csekély mértékben erősödött. A fejmell alapszine sötét s a fehéres, keves barnással és vörösessel elegyített pikkelyzet dörszerűen lepi el; szélein a fehér pikkelyek szegélylyé sürűsödnek; a homlok szem alatti része fehér. A végtest felülete sötét, közepén végig egy, fehér pikkelyekből álló, lánczszerű, keskeny rajz vonúl; az oldalak és a has világosak sok fehéres pikkelylyel. A lábak barnasárgák, sok bebarnítással s gyürüfolttal; fehér szőrözettel.

A fejmell kicsiny, nem épen széles, mellrészében alig tágúló; oldalról tekintve, hátvonala egyenes, hátul ivesen lekonyuló. A mellvért hosszúkás, barna, fenylő, gyéren álló fehéres szőrözettel. A rágók vörösbarnák, ránczosak, de fenylők, neha gyengén zománczosak; nem éppen vaskosak. A tapogató sárgás, szára és végize — különösen oldalt — hosszú, fehér szőrözettel; végize oly hosszu, mint a terd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; a két első párnak különösen czombja vastagodott; az első pár szára módosan vastagodott.

Az első lábpár másodvégizén alúl, két pár igen apró tüske; szárán alúl neha egy, neha semmi tüske, a többi láb fegyvertelen (a negyedik pár másodvégize csúcsán neha egy sertetüske).

A végtest hosszú, keskeny, hátul csúcsodó, majdnem hengeres.

A szemnégyszög hosszánál szélesebb; a második sor két apró szeme körülbelől annyira esik az alsó sor oldalszemeihez, mint a harmadik sorhoz.

A zár egy vörösesbarna térese L szerű, kurta nyelű osztólemezzel, melynek hónaljaiban két sekély benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I. lábpár . . . . . 2·8 »
IV » . . . . . 3·2 »

♂ Kisebb; más színezetű. A törzs alapszine szép sötét dohánybarna. A fejmell közepén egy fehér hosszcsík, mely a szemtérese mögött kezdődik, de a nyeleczkét nem éri el; az oldalakban egy-egy finom fehér szegély. A végtesten végig, közepétől két oldalt ( ) szerüen két fehér hosszcsík; a has közepe barnás, oldalai szennyesfehérek. Az első lábpár barna, hosszu és vastagodott; másodvégizén, alul, két pár rövid tüske, szárán, alúl, a belső oldalon, egy tüske. A tapogató kurta, pikkelye kanálalaku (nem szélesedett), szára nem hosszabb a térdnél, külső oldala végén egy kurta, vaskos nyujtványnyal; a nemzőszerv, alulról tekintve, jól kidomborodik, barna, göcsszerű; töve belső oldalából egy finom, hosszú tüske indul, mely a pikkelybe befekszik s oldalról nem látható.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·1 »
I lábpár . . . . . 4·3 »
IV » . . . . . 4·6 »

E fajt, mint tavaszi alakot leginkább gyümölcsfák kérge alól ismerem, hol telepszámra szövögeti burkait s ugy e tulajdonsággal, mint alakrokonságával is közel áll az Epiblemum nemhez, melytől azonban lábfegyverzete elkülöniti.

Ismerem, erdélyi részekből: Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Ujvidekről és Veszpremből.

spec. 5. faj. MARPESSA CANESTRINII. Pavesi (?) (Nini?) CANESTRINI M. canestrinis m.

(Canestrini, jeles olasz Araneologus tiszteletére.)

Syn. 1869. *Marpissa Canestrinii* Pavesi «Aran. Italiani» in Atti della Soc. italiana di Scien. Naturali» XI, 3, p. 129

♀ Hosszú, nyulánk alak, aránytalanul fejlett első lábpár; pompás aranyfényben ragyogó rajzokkal. A fejmell szemtéreséje fehér és aranyos pikkelyekkel elegyesen boritott, a mellrész fehér (alapszíne fekete). A végtest közepén végig egy hófehér láncdzsafolt, mely kétfelől színarany közé van foglalva; az arany szegély az oldalak felé két-három széles ágat bocsát, melyeknek közei bársonyfeketék. Az oldalak és a has szennyesfehérek. Az első lábpárnak különösen tőrde és szára bebarnított; a többi lábpár sárga.

A fejmell jól fejlett, szélességénél bőven másfélszer hosszabb, oldalról tekintve az egyenes hátvonal hátul laposivesen a nyelecskére hajlik. A mellvért barnás sárga, finom barna szegélylyel, kicsiny és körded; szőrözete hosszú. A rágók rövidek, elég vaskosak, vörösbarnák, tövük részben a homlok hosszú, fehéres szőrözete által fedett. Az alajk és az állkapcsok vöröses barnák. A tapogatók sárgák, végizük és száruk fehéres, hosszu szőrözettel. Az első lábpár vaskos, hosszú, erős fegyverzetű; másodvegizén két pár erős tüske; szárán, alul, a külső oldalon négy apró, a belső oldalon öt hosszú, erős tüske, az utóbbiak közül a két hátsó tüske egymás mellett és nem egymás mögött áll; a térd belső oldalán szinten egy — a czombon, elől, három tüske egy csoportban; — a második lábpár nem vastagodott; szárán, alul, öt tüske, másodvegizén két pár tüske.

A végtest hosszú, keskeny, csucsos, nem epen lenyomott.

Az alsó szemsor két közepső szeme igen nagy s annyira egymástól, mint az alig egy negyedrész nagyságú oldalszemektől; az alsó oldal- és a második sor szemei alatt két-két felálló, fekete serte-ecset; a második sor két apró szeme az alsó és hátsó sor között közepen áll.

A zár barnás, köldökszerűen kiemelkedő s a légzőrés felől egy szívalakú kis nyilást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 11 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4 »
I lábpár . . . . . 8 »
IV » . . . . . 6·8 »

♂ Valamivel rövidebb (sokszor aránytalanul kicsiny); még feltünőbbre fejlett első lábpárral. Fekete, az előtestben gyéren álló aranyos pikkelyekkel; végtestének felülete egészen aranyozott, közbe-közbe gyéren álló fekete sertékkel. A lábak füstbarnák, a nőstenyéhez hasonló fegyverzettel. A tapogató nyulánk, pikkelye nem feltünő; szára a terdnel valamivel rövidebb s külső oldala csúcsán egy sarlóalakra hajlott körömmel fegyverzett; nemzőszerve fekete, egyszerű, majdnem hengerded, kevésse kidomborodó, hátsó vége kupos és a pikkely tövén kissé túl terjedő.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·4 »
I lábpár . . . . . 10 »
IV » . . . . . 8·9 »
Nela: Törzs . . . . . 6·5 »
fejmell . . . . . 2·7 »
I lábpár . . . . . 4·5 »
IV » . . . . . 4·7 »

E pompás pók úgy látszik a nádasok lakója, hol verőfényen a nád és sás levelein vadászgat. Ritka. Eddig mint a nádas lakóját csupán csak Doroszlóról és Apatinból ismerem, mint nyári és tavaszi alakot, s ugy tapasztaltam, hogy a fényes Donatiákkal mimicri viszonyban áll. Eredetileg Olaszországból lett ismertetve.

GEN. 7. NEM. DENDRYPHANTES. (C. K.).

(δένδρον = fatörzs, ὑφάντης = takács; a lakásról.)

Syn. 1837. C. Koch «Uibers des Ar. Systems» I. p. 31. (ad partem).
Vide: Thorell «On europ. Spid.» p. 214.

A harmadik sor két szeme távolabbra esik a homlok elejétől, (szélétől) mint egymástól. A fejmell kocz-kaszerűen igen kimagasló; a fej lapja előrefelé annyira menedekesen lejtő, hogy a harmadik szemsor sokkal magasabban áll az első sor oldalszemeinél.

Az alsó szemsor kissé kihajló, középsői a kivágott homlokszéltől oly távolságra esnek, mely egy szem félátmérőjének megfelel. A hátsó lábpárok másodvégizei pereszlenformára állított tüskékkel fegyverzettek. A test hosszabb szőrözettel borítva.

A bordáskörmök nyujtottak, jól kampósak; a Dendryphantes bilineatus I-ső lábpárján az egyik körömfel csak három nagyobb, a másik több kisebb, de egyenetlen bordát mutat, lásd: II. k. VI. tábla 148. *d*

SPEC. 1. FAJ. DENDRYPHANTES BILINEATUS. (Walck.). KÉTCSÍKOS LEJTŐPÓK. ZWEISTREIFIGE SCHWUNGSP.

(bis, linea = kétszer, vonal; a végtest fehér rajzáról.)

Syn. 1837. (?) *Attus bilineatus* Walckenaer «Hist. Nat. des Ins. Apt.» I. p. 405.
1869. *Dendryphantes bilineatus* Simon «Monogr. des Att.» p. 635. (169).

♀ Barnásfekete; a fejmellen egy finom, fehér középcsík, mely a nyelecskét nem éri el, két oldalt hasonló két csík, mely a fej lapját szegélyezi s a mell közepe táján kissé összehajlik, de nem érintkezik; a végtesten két hófehér, finom csík, mely nem éri el a végtest elejét, a fonók felett pedig egymáshoz közelédik. A has és az oldalak szemmyesfehérek. A lábak sötétsárgák barnával, csipőik tiszta rozsdasárgák.

A fejmell, oldalról tekintve, a nyelecskétől meredeken emelkedik; magas; a szemtér előre lejtő, sok sárgásfehér pikkelylyel, melyből sok hosszú, erős szőr áll ki. A mellvért fekete, kevés fekete szőrökkel. A rágók barnásfeketék, vaskosak, bőven oly hosszúk, mint az első lábpár szára; kevés fehér szőrökkel. Az állkapcsok barnák, világosodó szélekkel. A tapogató rozsdasárga fehér szőrözettel s némi elmosodó gyűrűzettel; végize oly hosszú mint a térd és szár együttvéve. A lábak közül az első pár a legvaskosabb; szárán, alul, öt, belső oldalán három tüskével, másodvégizén, alul, két pár, belső oldalán még két tüskével, a második lábpár hasonló helyen kevesebb tüskével; a negyedik lábpár szárán, alul, két pár, belső oldalán három tüske; másodvégizén, úgy a végen, mint köröskörül hosszában is pereszlenformára elrendezett több tüske.

A végtest tojásdad, vastag, kissé csúcsosodó véggel; pikkelyzete sárga, mi az alapszínnel barnafeketés kinézést eszközöl.

Az alsó szemsor kihajló; két középső szeme nagy, megközelített, részben — különösen alulról — tűzsz nű pikkelyekbe foglalt; az alatta elterülő homlok s felette a fej széle sárgásfehér; e sor két oldalszeme fele nagyságát éri el a középsőknek s távolabra áll tőlük mint azok egymástól.

A második sor két apró szeme az első és harmadik sor között a közepet tartja. A harmadik sor tovább áll az alsó sor középsőitől mint egymástól s valamivel távolabbra egymástól, mint az alsó sor oldalszemei szintén egymástól.

A zár egy szemmyesbarna, szélességénél hosszabb térese, mely kétfelől sekélyen csatornás.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·5 »
I lábpár . . . . . 6·8 »
IV » . . . . . 7·4 »

♂ Előttem ismeretlen.

E fajt Erdelyből Kutyfalváról es Magyarországból Palánkáról ismerem, igen keves peldány után. Mindig füves helyeken találtam. Simon Lengyelországból idezi. Dendryphantes volta előttem kétes, mert hátsó lábpárjainak másodvegizei nemesak végeiken tüskések. Azonban ugy Thorell, mint Simon a «Dendryphantes» jelzés ellen nem tetttek kifogást.

spec. 2. faj. DENDRYPHANTES MUCIDUS. C. K. PENÉSZES LEJTŐPOK. schimmel sch.

(mucidus = penészes.)

Syn. 1846. *Dendryphantes mucidus* C. Koch «Die Arach.» XIII, p. 86. Tab. 446. fig. 1149.

♀ «Előteste feher, rozsdabarna fejtetővel es egy ilyen hosszcsikkal oldalt a szemek alatt; vegteste a hatfelen rozsdabarna, az mgodrok szerint elhelyezett négy feher ponttal; oldalai rozsdavorosek; tapogatója vörösessárga; lábai rozsdavörösek, fekete gyürüzettel. Törzse 7 $^{m}/_{m}$».

Koch C. szerint Dr. Rosenhauer (Erlangen) a «Bánságból» hozta. Közelebbről nem ismeretes.

gen. 8. nem. EUOPHRYS. (C. K.).

(εὖ, ὀφρύς = szemöldök; a kiálló homlokról.)

Syn. 1834. C. Koch in Herrich-Schaff «Deutschl Ins.» 123. 7. 8. (ad partem.)
Vide: Thorell «On europ. Spiders.» p. 215.

Az első lábparok másodvegizei tüskesek. A fejmell magas, elől nem keskenyedő, oldalról tekintve ivesen emelkedő. A harmadik szemsor két szeme valamivel távolabbra egymástól mint a fej szeletől. A szemnegyszög elől-hátul egyenlő szelessegü. Az alsó szemsor szemei érintkeznek; a középsők oly távolságra állanak a homlok szeletől, mely átmerőjük egy negyedét nem haladja meg. A vegtest rajzai a bőrtől s nem pikkelyektől erednek.

spec. 1. faj. EUOPHRYS FRONTALIS. (Walck.). HOMLOKOS BIGEPÓK. gestirnte ballspinne.

(frontalis = homlokos; a kiugró homlokról).

Syn. 1802. *Aranea frontalis* Walckenaer «Faun. Par.» II. p. 246. ♂.
Vide: Thorell «Remarks» p. 404.

♀ Fustbarna. Feje teteje fekete, elején kevés sárgás pikkelyekkel. Vegtesten egy többretü \ szerü világos ágrajz. Lábai szennyes-barnássárgások. Kicsiny.

Fejmelle koczkásan magasra felemelt, elől elvágott; széles; oldalról tekintve a nyelecsketől resüntösen, majdnem egyenes vonalban emelkedik, háta laposives. A mellvert tojásdad, keskeny, szennyes barnasárga, kevés szörözettel. A rágók messze a homlok alá tolva, rövidek, szennyes barnasárgák. Az állkapcsok barnássárgák, széleik fele elmosódva világosodók, szélesek, elkerekitettek; az alajk keskeny, elől elkerekitett, az állkapcsok felehoszszát nem eri el. A tapogató czombja, térde vékony; szára és végize kisse vastagodott, — térde, szára és végize majdnem egyenlően rövidek. Lábai eleg hosszuk; az első pár szárán, alul, három — másodvegizen alúl két pár karcsu, eleg hosszu tüske; a harmadik és negyedik lábpár szárán és másodvegizen, alúl és oldalt is kevés karcsü tüske.

A vegtest tojásdad, a végen kiálló fonók következteben csucsos.

A alsó sor szemei erintkeznek; igen finom szennyessárgás korokbe foglaltak; a második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár, ifjabb példányomon, még nem öltött határozott alakot.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 4·4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 3 »
IV » . . . . . 3·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint tavaszi alakot, Doroszlóról, retiről ismerem.

GEN. 9. NEM. PHILAEUS. THORELL.

(*Φιλαῖος* = görög név.)

Syn. 1870. THORELL «On europ. Spiders.» p. 37, et 217.

A harmadik sor szemei távolabbra a fej szélétől mint egymástól. A fejmell magas, fejeresze előre lejtő, úgy hogy a harmadik szemsor magasabban áll az elsőnél. A rágók, előről tekintve, az arcz magasságánál legalább másfelszer (a hímnél kétszer) hosszabbak. Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei szétvetettek, a közepsők a kivágott és gyéren szőrös homlok szélétől oly távolságra, mely fel átmérőjüknek alig felel meg. A lábak hosszacskák.

E nemnek egyetlen képviselője jelesen a meszes hegységet s ott a görgetegeket lakja; kedveli a verőfényt, élénk mozgású ügyes ugró.

A bordáskörmök hosszúk, meglehetősen kampósak; az I. lábpáron az egyik körömfél ritkább, a másik sűrűbb bordázattal; a talpecset különösen tömött, inkább bunkósodó mint lapiczkás szőrökből való, lásd: II. köt. VI. tábla 149. *d*.

SPEC. 1. FAJ. PHILAEUS CHRYSOPS. (PODA). ARANYSZEMŰ PHILAEUSPÓK. GOLDÄUGIGE PHILAEUSSPINNE.

(*χρύσος* = arany, *ὤψ* = szem; a szemek fényéről.)

Syn. 1761. *Araneus chrysops* PODA «Ins. Mus. Graec:» p. 123.
Vide: THORELL «Remarks» p. 388.

♀ Fekete; bozontosan szőrös; rajzai fehéresek. Az előtest fekete, fehérrel mintegy lisztezve. A végtest közepen egy szeles, tiszta fekete lándzsafolt, mely különösen a vége felé fehéredő, () szerűen álló csíkpárba van foglalva; a hát sárgás és fehéres szőrözettel borítva. A lábak sötétbarnák, sok rövidebb fehéres és hosszabb barna szőrözettel, végizeik barnasárgák, barna gyűrűkkel.

A fejmell kocskaszerűen, magasra emelkedő; széles; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik s szemtere előre lejt, úgy, hogy a harmadik sor szeme magasabban áll az alsó sor oldalszemeinél. A mellvért barna, fehéres szőrözttel. A rágók barnák, kissé nyujtottak, az arcz magasságánál majdnem kétszer hosszabbak, oly hosszúk mint az első lábpár szára. Az állkapcsok barnák, széleiken (végökön) sárgák, lapiczkások, elkerekítettek s kissé szejelállók; az alajk barna, keskeny, csúcsosodó, az állkapcsok felehosszát meghaladja.

A tapogató karcsú, barnássárga, barna gyűrűs; végize bőven, fehéresen szőrös, szinte bojtos s alig rövidebb mint a térd és szár együttvéve. A lábak vaskosság mellett elég hosszúk; az első pár szárán, alul három — másodvégizen, alul, két pár tüske; a szár belső oldalán még 2 — a térden 1, a czombon, elől,

legalább 3 tuske; a második lábpáron hasonlóképen. A harmadik és negyedik lábpár minden ize tuskés; a másodvégiz, felül-alul, egész hosszában hosszú tüskékkel fegyverzett. A végtest elől szélesedő, hátul csucsos.

Az alsó szemsor két középsője nagy, megközelített, aranyosan ragyogó, — két szélsője a középsőnek kevesebb mint fele s ettől háromszor távolabbra mint a középsők egymástól; a sor kihajló. A második sor két szeme apró s közelebbre esik az első mint a harmadik sorhoz. A harmadik sor két szeme távolabbra esik a fej szélétől mint egymástól. A szemek között sok serteszőr ágaskodik.

A zár egy szélességénél hosszabb, barnás térese, mely egy lándzsához hasonlít.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·5 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 10 »

♂ Nem kisebb; hosszabb lábakkal; más színezettel. Előteste fényesen fekete; sertetlen állapotban (mely igen ritka) finom, hófehér pikkelyek a harmadik szemsor szemeitől kezdve két vonást alkotnak, mely a hát közepe felé tart. Végteste rikító cinóber vörös, közepén egy tiszta fekete, terjedelmes lándzsafolttal, mely elejétől majdnem a fonókig lehatol; hasa, a fonóktól a légzőrésig, cinóbervörös, a légzőrés felett fekete. Az első és második lábpár szára legnagyobb részében rozsdavörös, a lábak különben barnafeketék. A rágók haránt ránczosak, barnák, oly hosszúk mint a hosszura fejlett első lábpár szára.

A tapogató barna, karcsú; végize nincsen pikkelylyé alakítva, csak kissé szélesedett s kivájt; rövid szára külső végén egy vaskos, rövid tüske; nemzőszerve egy ujj alaku, hosszú, barna gyüjtő, melynek belső feléből egy serteszerű, igen hosszú nyujtvány indul, mely az egész gyüjtőt belölfelől megkerüli s egy órarugóra emlékeztet.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 10 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 4·7 »
I lábpár . . . . . 14 »
IV » . . . . . 11 »
neha feltünően kicsiny:
törzs . . . . . 6 »
fejmell . . . . . 2·9 »

(Rákos Muz. gy.)

E szép faj ivarai a legközelebbi időkig is külön fajok gyanánt tárgyaltattak (lásd Thorell i. h.). Delics jellegü, de termőkerületeiben a hegységbe magasra felhatoló faj, mely a verőfényes helyeken heverő száraz sudarakat, de — tapasztalásom szerint — leginkább a meszkőhegység görgetegeit és Karst-szerű területeit kedveli, hol a kövek köze gyapjuszerű szövetből terjedelmes burkokat szövöget, a melyekben rossz időben megvonúl. Vadászatát nagy szökésekkel a verőfény teljes hevében űzi. Mozgásának élénksége, tartózkodásának természete úgy hozza magával, hogy rajza gyorsan lekopik, különösen a nőstényé. Mint tavaszi és nyári alakot csak magyar részekből ismerem u. m.: Pancsováról, Mehádiáról (Damocles csúcsa), Orsováról, Ó-Ogradenáról, Tokajból, Bükkhegység (Kolyuk Galya csucs), Demanováról (Liptó), Veszprémből, B.-Füredről, Budapestről (Muz. gy. Pável), Mehadia-Orsova (Muz. gy. Friwaldszky), Rákos-Palotáról (igen apró, Muz. gy. Pável).

GEN. 10. NEM. ATTUS. (WALCK.).

(vide «Attoidae»).

Syn. 1805. WALCKENAER «Tabl. d'Aran.» p. 22, (ad partem).
Vide: THORELL «On Europ. Spiders» p. 218.

A hátsó lábpárok másodvégizei egész hosszasságukban gazdagon tuskések. A rágók az arcznál kevéssel vagy nem magasabbak. Az alsó szemsor egyenes, vagy kevésse kihajló s oly távolságra áll a homlok szélétől, mely a középső szemek átmérője felének megfelel.

A legtobb fajt magába foglaló nem, mely messze elterjedett. Képviselői ügyes mozgású, jó ugrók, melyek a verőfényt kedvelik; füves helyeken és bokrokon, köveken, görgetegeken, stb. tartózkodnak.

A bordáskörmök — legalább az Attus falcatus ♀ lábpárján — karesuk, módosan kampósak; az egyik körömfél keves, ritkás, apró és egyenetlen bordákkal, a másik fél több, sűrűbb s előre fele növekedő, de általában kurta bordákkal, lásd II. kötet, VI. tábla, 150. *c*.

SPEC. 1. FAJ. ATTUS FALCATUS. (CL.). SARLÓS SZOKŐPÓK. SICHEL HUPFSPINNE.

(falcatus = sarlókkal ellátott; az előtest félholdszerű, világas rajzáról.)

Syn. 1757. *Aranea falcata* CLERCK «Ar. Suec.» p. 125.
Vide: THORELL «Remarks» p. 394.

♀ A szemnegyszög tere, tehát a fejtető, négyszögben tiszta fekete; a mellresz barna; a fekete fejtető mögött egy felhold (sarló) alakú, széles, harántfekvő (‿), világos folt. A végtest felülete barnás, sok selymes fényű, sárga pikkelylyel; az oldalakban határozatlan resüntösen futó, bordaszerű, sötétes vonalak láthatók. A lábak barnássárgák néha vörösesbarnák, kisebb-nagyobb mértékben határozott barnás gyűrűzettel. (A fejtető rendesen lekopott, tiszta fekete; sertetlen állapotban, mely ritka, rezes fényű, sárga pikkelyekkel borított, a mellrész sok fehér pikkelylyel).

A fejmell aránylag kicsiny, koczkásan magasra kiemelkedő; oldalról tekintve; a hátvonal vizszintes, hátul majdnem derékszögben hirtelenül és egyenesen a nyelecskére lecsapott. A mellvert kicsiny, tojásdad, barnássárga fehéres szőrözettel. A rágók az alsó szemsor két közepszeme terfogatánál nem szélesebbek, az arcz magasságánál alig hosszabbak, vörösessárgák, finom, gyér, fehéres szőrözettel; az állkapcsok és az alajk vörösessárgák, az előbbiek széleiken néha világosodók. A tapogatók barnássárgák, sötetebb gyűrűzettel; a végiz alig valamivel hosszabb a szárnál és sokkal rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak vaskosak; az első pár szárán, belül a végén, egy tüske; alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős, hosszu tüske; a második lábpár szárán, alul, külső oldalán rendesen 3, belső oldalán egy vagy két tüske; a harmadik és negyedik pár szára és másodvégize felül is tüskés.

A végtest hossztojásdad, hátul csucsosodó, elég pohos; hasfele szennyesfehér, néha egy sötetes közepcsik nyomaival.

Az alsó sor két középső szeme majdnem érintkezik, finom fehéres karikába foglalva (sertetlen példányoknál e karikák felül egy darabon vörösösek); az oldalszemek a középsőknek felenagyságát érik el, — s kisse felfele tolva — a sort módosan kihajlóvá teszik, valamivel távolabbra esnek a közepszemektől mint ezek egymástól. A második sor két apró szeme annyira áll az alsó mint a hátsó sortól.

A zár egy sötetbarna, haránt fekvő, félholdszerű s homoru oldalával a nyelecske fele néző lemez, melynek homorúságában két kis dudorodás látható.

Mértekek, ♀ Törzs	7—8	$^m/_m$ ebből
fejmell	2·7	»
I lábpár	4·8	»
IV »	6	»

♂ Rövidebb; fejlettebb fejmellel, kis végtesttel, elesebb rajzok mellett másnemű szinezettel. Fejtetője rezessárga (lekopottan vagy borszeszben fekete); a mellrész sötét barna, a hátsó szemektől ketoldalt egy-egy fehér ⟆ szerű csik.

A végtest közepe sárga, ketfelől fekete keretbe foglalva; a fekete keret tehát a végtest szelen körösköröl fut s keskenyen, fehéren szegelyzett; a has szennyesfehéres. Az első lábpár erősödött, sötét; czombtöve világos, a többi lábpár czombja alsó felen világos-, felső felen sötétbarna; a többi íz barnás, sötetebb karikákkal. Valamennyi lábon sok világos pikkely. A tapogató barna, pikkelye elég terjedelmes, világo-

sabb és sárgás szőrözettel borított; szára vastagságánál nem hosszabb, külső oldala végén egy előreirányzott, hosszú és vaskos, tompahegyű nyujtványnyal; nemzőszerve elől elkerekített, lencsealaku, lapos; hátul kissé, süvegesen kidomborodik; sötét vörösbarna.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5·5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3 »
I lábpár . . . . . 5·5 »
IV » . . . . . 5 »

Messze elterjedett tavaszi és őszi faj, mely a havasokra is felhatol; de ugylátszik a fenyő tenyésztő övét nem haladja meg; füves helyeken, bokrokon nem ritka.

Ismerem, erdélyi részekből: Kolozsvárról, Parajdról (Szováti völgy), Gyergyó-Szt-Miklósról, Szász-Vesszősről; magyar részekből: Doroszlóról, Palánkáról, Orsováról, Ó-Gradenáról, Báziásról, Rakamazról, Csorbáról (Kárpát, csorbai tó, «Rakitou Wrch», Jama tó).

SPEC. 2. FAJ. ATTUS FARINOSUS. (C. K.). LISZTES SZ. MEHLIGE H.

(farinosus = lisztes; a poros színről.)

Syn. 1846. *Euophrys farinosa* C. KOCH «Die Arachniden» XIII. p. 223.
Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkéssárga (fejeteteje lekopva, fekete); mellrésze barnás). Végteste szürkéssárga; a vége felé és végéig terjedve egy vöröslően szegélyezett, fekete V szerű rajz áll, melynek szárai hosszuk közepetáján résüntösen megszakitottak. A lábak vöröses-agyagsárgák, minden gyürüzet nélküliek.

Az Attus falcatusnak legközelebbi rokona, mely az erintett szinezetbeli különbségeken kivül leginkább a zár berendezése által tünik ki.

A zár egy felholdszerű, harántfekvő, széles, barna lemez, mely a nyelecske felé néző oldalon ⌣⌣ szerüen kivágott, dudorokat nem kerit be, s a kivágások között kissé leneseszerüen folytatódik.

Mértékek, ♀: Törzs . . . . . 6·9 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV » . . . . . 5·5 »

♂ Előttem ismeretlen.

Úgy látszik, hogy e faj a délibb fekvésü vidékeket inkább kedveli. Tartózkodásra nézve kedveli a füves helyeket.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Nagy-Váradról.

SPEC. 3. FAJ. ATTUS RUPICOLUS. (C. K.). KŐSZÁLI SZ. FELSEN H.

(rupes = szikla; a tartózkodásról.)

Syn. 1848. *Euophrys rupicola* C. KOCH «Die Arachniden» XIV. p. 19.
Vide: THORELL «Remarks» p. 392. (in § Att. floricola).

♂ Gyönyörüen sötét-bíborbarna. Előteste igen finom hófehér szegélylyel, mely a fej élén is végig fut tehát az előtestet elölről és oldalairól is körülfogja, — közepen egy finom, fehér hosszcsik, mely a szemnégyszög közepe táján kezdődik s nem eri el a nyelecskét. Végtesten az első ingödörpár táján két igen finom, fehér pont, — a második ingödörpár táján két harántfekvő, hófehér, ⌣⌣ szerü folt, a fonók felett hasonló, kissé szemmyesedő foltpár; a végtest közepen végig egy barna orsófolt, mely hátul kissé ágas; a

has sárgásfehér. A lábak haragos-vörösessárgák, sűrűn álló barna gyűrűzettel, a világos helyek sok hófehér pikkelylyel. A tapogató barnás, czomb-vége és térde hófehér pikkelyekkel fedett.

A fejmell szélességénél hosszabb, elől elvágott; oldalról tekintve eleg magasan-ívesen emelkedett, legszéle finom fehér szegélylyel; a szemnégyszög elölről és oldalról külön finom szegélybe foglalva. A mellvért barna, fehéres szőrökkel. A rágók bíborbarnák; az arcz magasságánál valamivel hosszabb. Az állkapcsok s az alajk bikorbarnák. A lábak czomb és szárrészökben erősek, végeik vékonyodók. Az első pár másodvégize, alul, két pár, — szára, alul, a külső oldalán egy tüskével; a hátsó lábpárok másodvégizei körüskörül s egész hosszukban tüskések.

A végtest szélességénél csak kevéssel hosszabb, hátsó felében tágult, legvégén csúcsosodó, kissé lenyomott.

Az alsó szemsor szemei opalizálók; a sor igen módosan kihajló, szemei tüzes színű finom karikákba foglaltak; az oldalszemek a középsőknek felénagyságát megközelítik. A második sor két apró szeme közelebb áll az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató rövid, térde hosszabb a szárnál; a szár vastagságánál sokkal rövidebb; a pikkely kanálalakú, a nemzőszerv alig kidagadó, s egy laposan-lencsealakú, sötét vörösbarna gyüjtőt mutat.

Mértékek, ♂: Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·6 »
I lábpár . . . . . 4·4 »
IV » . . . . . 5·2 »

E pompás faj nőstényet nem ismerem. Mint őszelői alakot (augusztus) ritkaságképen a Kárpatokról (Kriván 4500′ táján) és a Biharból (Vlegyásza) ismerem.

SPEC. 4. FAJ. ATTUS BRASSAYI N. SP. BRASSAY SZ. BRASSAYS H.

(Brassay Sámuel kitünő magyar tudós tiszteletére.)

(X. tábla 216. a ♀ nagyítva, 217 annak zárja.)

♀ Elő-és végtestének felülete tiszta fekete, hófehér pikkelyekből álló rajzokkal: a fejrészen, elől, a két nagy szem felett, egy hófehér folt, a két hátsó szem mögött egy-egy hófehér szemöldök, — a végtest elején egy fehér ív, közepén végig egy fehér szalag, mely a fonókat megközelíti, de az említett ívet nem éri el, minden oldalon két, résüntösen alulról-hátulról fel és előrefelé tartó, fehér csík; a homlok a szemek alatt hófehér, a két nagy szem keskeny, narancsvörös gyűrűben fekszik; a has és mellvért gyéren álló, fehér szőrözettel fedett; a lábak barnák, kevés fehéres pikkelylyel; a tapogatók sárgák.

A fejmell vaskos, koczkásan emelkedett, egyáltalában az egész test zömök. A szájrészek sötét vörösbarnák.

A zár két öblös, sekély mélyedésből áll, a két mélyedés között egy ⊥ szerű osztólemez, mely hasított s a nyelecske felőli végen nyilást mutat.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 4 »

♂ Előttem ismeretlen.

E szép faj, melyet THORELL tanár nem ismert és SIMON is újnak tart s az Attus arcigerus Walck közel rokonának mond, mint kora nyári alak az Orsova melletti Allion hegyen került birtokomba.

SPEC. 5. FAJ. ATTUS CRUCIGERUS WALCK. KERESZTES SZ. KREUTZ H.

(crux, gerere = kereszt, viselni; a végtest világos rajzáról.)

Syn. 1825. *Attus crucigerus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 59.
Vide: THORELL «Remarks» p. 391.

♀ (junior). A fejmell fejerésze barna, sárgás pikkelyekkel; mellrésze barnás. Végteste elején egy fehéres, az első ingódörpár állásának megfelelő fekete, kis pontpárral; hátsó fele egy finom, fehéres kereszt által négy ablakszerű fekete mezőre van felosztva, a mezők koczkaalakúak; az oldalak és a has fehéresek. A tapogatók sárgák. A lábak czombjai sárgák, végökön barnulók; a többi iz sok vörösbarnával füstölt.

A fejmell szélességénél sokkal hosszabb, oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedik.

A rágók feketék, keves, fehéres szőrözettel, az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszemének térfogatánál szélesebbek.

A tapogató sárga, fehéres szőrözettel. Az első lábpár szárán, alul, öt tüske (példányomon a jobb lábon 5 tüske, a balon csak két pár), másodvégizen, alul, két pár tüske.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyenlő távolságra egymástól, a középsők félátmérőnyire a sárgásfehér szőrözettel tömötten borított homlok szélétől. A második sor két apró szeme valamivel közelebb az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A zár példányomon nem fejlett.

Mértekek: ♀ (ifjabb) törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 3·8 »
IV » . . . . . 4 »

♂ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat a Buda melletti Gellérthegy erődje alatti kopár térségen, mint nyári alakot találtam. E fajnak jellemző rajza, mely könnyen felismerhetővé teszi, reá bírt, hogy leírását egy ifjabb példányra alapítsam. Dr. THORELL a faj azonosságát megerősíte.

SPEC. 6. FAJ. ATTUS WAGAE SIM. WAGA SZ. WAGAS H.

(Waga, a faj gyüjtőjének tiszteletére.)

Syn. 1871—72. *Attus Wagae* SIMON «Revis. des Att.» Ann. de la Soc. Ent. de France 4. Ser. x. p. 148.

♂ Az Attus rupicolus legközelebbi rokona; hosszú karcsú, lábakkal. Előteste bíborbarnás, fején sok vöröses-sárgával elegyített; közepén egy finom, sárgásfehér hosszvonással, mely a szemtércse közepén kezdődik s a nyelecske felett megszünik; a szemnégyszög elől és két oldalt egy elmosódó, világos keretbe foglalva, e keret az oldalakon az előtest végéig lenyomúl s itt legvilágosabb. A végtest bíborbarnás, vörösessel elegyes; közepén egy fehér, vörössel elegyes ágrajz, melynek nyele, a végtest elején kezdődve, a második ingódörpár táján, ✓ szerűen ágasodik; az egész ágrajz durva; az oldalak vörösesfehérek, a hátmező felé, jelesen hátul, csipkések; a has sárgás. Lábai czombrészökben vörösbarnák, végök felé világosodók és gyürüzöttek, az elálló szőrözet között sok sárgás pikkelylyel; hosszuk, karcsuk.

Az első lábpár szárán, alul, három finom tüskepár, — másodvégizén hasonlóképen; második lábpárján hasonlóképen; a többi lábpáron a szár és másodvégiz felül is tüskés.

A végtest tojásdad, kisse lenyomott, rövid.

Az alsó szemsor közepsői oly távolságra a homlok szélétől, mely egy szem félátmérőjénél nagyobb, a sor módosan kihajló, oldalszemei távolabbra esnek a középsöktől, mint ezek egymástól; a második sor két igen apró szeme nem közelebbre az alsó, mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörösessárga, sok sárgás pikkelylyel; a vége barna; pikkelye nem feltűnően fejlett; szára a térdnél rövidebb, vastagságánál nem hosszabb, alulról tekintve, külső oldala végén egy finom, befelé görbült, hegybe végződő sarokkal; nemzőszerve egy sötet vörösbarna, mandulaalaku, alig kidagadó gyűjtőből áll.

Mertekek: ♂ Törzs . . . . . 6·2 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 9 »
IV » . . . . . 8·3 »
(néha kisebb, törzs: 4·5 $^{m}/_{m}$).

Csupán csak két példány után ismerem, melyek egyikét a csorbai tó környékén (Kárpát) magam találtam; a másik, igen kis példány, a Rákosról való. (Muz. gy. Dr. Horváth Géza.)

SPEC. 7. FAJ. ATTUS NIDICOLENS WALCK. FÉSZKES SZ. NEST H.

(nidicolens = fészekben lakó; terjedelmes lakásáról.)

Syn. 1847. *Attus nidicolens* WALCKENAER «Hist. Nat. des Ins. Apt.» IV. p. 411.
Vide: THORELL «Remarks» p. 368, 380.

♀ (junior). Előteste agyagsárga pikkelyekkel borítva (borszeszben sötét vörösbarna). Végteste sárga pikkelyekkel borítva, oldalaiban, különösen hátsó felében, néhány fehér ⟋⟍ szerűen álló bordacsik (borszeszben az alapszín hússzínű); hasa szennyessárgás, közepén egy széles, hússzínű hosszcsikkal. Lábai élénken vörösessárgák.

Fejmelle rövid, koczkásan felemelt, szélességénél csak kevéssel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvért barna, fehéres szőrözettel. A rágók az arcz magasságánál alig hosszabbak, oly szélesek, mint az alsó szemsor két középső szemének a térfogata; tövük részben a homloknak világossárga tömött szőrözete által fedett. Az állkapcsok és az alajk sötétvörösbarnák. A tapogató sárga, végize fehér szőrözettel eléggé borított s alig rövidebb, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek; az első pár vastagodott; a negyedik lábpár szára és végize, tövén, hússzínű, elmosódó gyűrű. Az első lábpár szárán, alul, három pár, — másodvégizén, szintén alul, két pár sötét tüske; a második lábpár szárán semmi tüske, másodvégizén, alul, két pár tüske; a többi lábpárokon a szárak fegyvertelenek; a másodvégizek végeiken 2—3 gyenge tüskével.

A végtest hossztojásdad, hátul csucsosodó; nem lenyomott.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól; a középsők oly távolságra az igen szőrös, sárgásfehér homlok szélétől, mely egy közepszem félátmérőjét meghaladja, a közök sárgásfehér szőrrel kitöltve: a második sornak két apró szemecskje kétszer akkora távolságra a hátsó, mint az alsó sortól.

A zár példányaimon nem egészen fejlett, egészben ⊥ szerű lemez-berendezést gyanítttat.

Mertekek: ♀ Törzs . . . . . 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·2 »
I lábpár . . . . . 4·3 »
IV » . . . . . 5 »

♂ Alig rövidebb, fejlettebb fejmellel, vaskosra és hosszúra fejlett első lábpárral, mely barnavörös. A színezet úgy száraz állapotban, mint borszeszben a nőstényéhez hasonló, egyedül az előtest borszeszben világos barnavörös. A lábfegyverzet a nőstényével azonos. A tapogató vékony, végize nincsen pikkelylyé tágítva és sokkal hosszabb, mint a térd és szár együttvéve, a szár vastagságánál nem hosszabb, fegyvertelen;

a nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, hengeres gyűjtő, mely végéből egy igen finom, gorbe, arszerű hajlású, hosszú sertet bocsát, e serte a végiz kivájásának külső oldalához illeszkedik s egészen megfekvő.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 5·5 — 6 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·8 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV » . . . . . 4·8 »

Mint nyári alakot leginkább kögörgetegekből, hol nagyterjedelmű burkokat szövöget, saját tapasztalásom szerint csupán csak Tokajból és Sátoralja-Ujhelyről (Kopaszhegy mindkét helyen) ismerem. Továbbá Budapestről a muzeum-kertből (Muz. gy. Frivaldszky).

SPEC. S. FAJ. ATTUS ARCUATUS (CL.) ÍVES SZ. BOGIGE H.

(arcuatus = íves, de boltozatos is; az előtest domborúságáról.)

Syn. 1757. *Araneus arcuatus* CLERCK «Ar. Suec.» p. 125.
Vide: THORELL «Remarks» p. 390.

♂ Fekete; arcza s a tapogató szárának külső oldalán egy ecset, fehérek; az első lábpár terde, alul sok fehér szőrrel; az elő és végtest felületen sok sárgás pikkely; a has szennyessárga. A lábak, melyek közül az első pár aránytalanul vastag és hosszú, sötét barnafeketék, csipőik és végizeik barnássárgák, az utóbbiak barna gyűrűzettel. Az első lábpár, alul, kefeszerű, tömött, hosszú szőrözettel.

A fejmell nagy, szélességénél hosszabb, koczkásan felemelt; oldalról tekintve, hátvonala vízszintes, hátul hirtelenül és meredeken a nyelecskére lecsapott.

A mellvért tojásdad, aránylag kicsiny, fehéres szőrözetű. A rágók vörösbarnák, az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó szemsor két középszeme terfogatánál szélesebbek, tövükön hosszsorba tömörülő fehér szőrözettel; a homlok fehér szőrözete három harántsorba tömörül, melyek közül a felső sor, a szemsort felülről megkerüli. Az állkapcsok és az alajk vörösbarnák, az előbbiek végök belső szélén kissé világosodók. A lábak erősek; az első pár szárán, alul, három pár, a másodvégizen, alul, két pár erős tüske; terde belső oldalán egy kisebb tüskével; czombjának felületén, elől, négy tüske, ezek közül három egymás mögött; a többi pár czombja felületen 4—5 tüske; a második pár szárának és másodvégizének fegyverzete az első lábpáréval azonos; a többi lábpár szára és másodvégize az oldalakban is tüskés s terdizeiken mindkét oldalon egy-egy tüske.

A végtest csucsosan tojásdad.

Az alsó szemsor kihajló; oldalszemei távolabbra esnek a közepsőktől, mint ezek egymástól, a közepsők a homlok szélétől oly távolságra, mely közel szemátmerőnyi; a második sor két kis szeme láthatólag közelebbre esik az alsó mint a hátsó sorhoz.

A tapogató vörösbarna, pikkelye módosan fejlett; szára saját vastagságánál és a terdnél rövidebb; alulról tekintve, külső oldala végén egy farkasfülszerű, vaskos nyujtvány látható; nemzőszerve egy sötét vörösbarna, elől lelapított s elkerekített, hátul kissé dudorodó gyűjtőből áll, melyhez elől egy kissé csavart, ujjszerű, kivűlről befelé irányozott, tompa toldalék csatlakozik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·7 »
I lábpár . . . . . 8·2 »
IV » . . . . . 7·2 »

(néha csak, törzs: 4·4 $^{m}/_{m}$; e két nagyság között a közepet tartó alakok a leggyakoriabbak).

♀ Előttem ismeretlen, úgy látszik, rejtett életet folytat.

A bokros helyek verőfényes tisztásain igen gyakori tavaszi és nyari alak s a legjobb szokók egyike. Számos hím mellett soha sem sikerült nőstényt találni s Thorell is ritkának mondja.

Ismerem: Doroszlóról, Apatinból, Palánkáról, Tokajból és Rakamazról, a magy. nemz. Muzeumban: Nagy-Váradról (Mocsáry) és Pecs vidékéről (Frivaldszky).

SPEC. 9. FAJ. ATTUS FLORICOLA (C. K.) VIRÁGLAKÓ SZ. BLUMEN H.

(floricola = virágban lakó; a gyakori tartózkodási helyről.)

Syn. 1837. *Euophrys floricola* C. Koch Uebersicht des Ar. Syst. I. p. 34.
Vide: Thorell «Remarks» p. 391.

♀ (junior). Vörösesszürke; a végtesten négy fekete folt, párban állva; a hátsó foltpár kisebb; a has sárgásszürke. A szemtérese hátsó felében egy elmosódó, rövidke, finom, világos vonás; oldalán, a második és harmadik sor szemei alatt, a pikkelyzet szinten világosodó. Az egész test pikkelyzete fehéres-vörösessel elegyesen felhőzött. A lábak barnássárgák, barnán gyürüzöttek, sok fehéres pikkelylyel; az első pár nem vastagodott.

A fejmell koczkásan emelkedett, szélességénél valamivel hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecskétől ívesen emelkedett. A mellvért kicsiny, tojásdad, barna, kevés világos szőrözettel. A rágók, oldalról tekintve, tetemesen a homlok alá visszatolva, barnák, az arcz magasságánál láthatólag rövidebbek. Az állkapcsok s az alajk barnák. A tapogató sárgás, csúcsán kisse füstös, czombja barnás, végize rövidebb mint a terd és szár együttvéve.

A lábak rövidek; az első pár szárán, alul, három pár, másodvégizen, alul, két pár karcsu tüske.

A végtest tojásdad, elég pohos, hátul alig csúcsosodó.

Az alsó szemsor szemei rókavörös gyürűkbe foglalva, egyenlő távolságra egymástól; a sor könyepen kihajló; közepsői körülbelől fél szemátmerőnyire a homlok szélétől; a második sor két apró szemcséje annyira az alsó mint a hátsó sortól.

A zár harmadvedlésü példányomon még nem fejlett.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4·8 $^m/_m$ ebből
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 3·2 »
IV » . . . . . 4·7 »

♂ Fejlettebb fejmellel; hosszabb, majdnem egyszinüen barnas lábakkal és világosabb alapszinnel. A tapogató berendezésénél fogva könnyen megkülönböztethető. A tapogató szára nem rövidebb a terdnél, hosszuságánál nem vastagabb; külső oldalán egy lapos, párhuzamos oldalu, végén elkerekített, kissé előre irányozott nyujtvány áll, mely magánál a szárnál valamivel hosszabb. A pikkely domború, rövid; nemzőszerve laposan lencsealaku, nemi kigyózó sculpturával; különben sötetszinü.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4·7 $^m/_m$
fejmell . . . . . 2·4 »
I lábpár . . . . . 4·5 »
IV » . . . . . 5·2 »

Mint őszi alakot csupán csak Erdélyből, Szász-Vesszősről ismerem, hol a Degenfeld-féle szőlő füves helyen találtam.

SPEC. 10. FAJ. ATTUS ERRATICUS WALCK. BOLYGÓ SZ. IKRENDE H.

(erraticus = bolygó, kóborló; a nyüzsgő életmódról.)

Syn. 1825. *Attus erraticus* WALCKENAER «Faun. Franc.» p. 46.
Vide: THORELL «Remarks» p. 396.

♀ Előteste szürkéssárga (lekopva: fényes fekete); végteste vöröses szürkés, vége felé ∧ szerűen állított néhány világos ágrajzzal, ezek felett az oldalból jövő néhány résüntös vonalkával (lekopva: barnás-fehéres rajzokkal, melyek a bőrtől erednek). Lábai sárgások, sűrűn álló barna gyűrűzettel.

A fejmell jól emelkedett, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, felülete vízszintes, szemtere kisse előre lekonyuló; hátúl a mellrész meredeken lecsapott.

A mellvért tojásdad, barna, igen gyéren szőrös.

A rágók vörösesbarnák, meglehetősen hátratoltak, az arcznál alig hosszabbak. Az állkapcsok és az alajk barnások. A tapogató sárga, enyésző barna gyűrűzettel; végize oly hosszú, mint a térd és szár együttvéve. A lábak rövidek, nem erősödöttek; az első pár szárán, alúl, három pár, másodvégizén szintén három pár hosszú, karcsú tüske.

A végtest kissé lapított, szélesen tojásdad.

Az alsó szemsor alig kihajló; szemei, egyforma távolságra egymástól; finom, vöröses gyűrűkbe foglalva, a két középső körülbelől félátmerőnyire a homlok szélétől; a második sor két apró szemecskéje annyira az alsó, a mennyire a hátsó sortól.

A zár egy harántfekvő, felholdszerű, barna, fénylő lemez, mely domborúságával a legzömés fele áll.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2 »
I lábpár . . . . . 2·7 »
IV » . . . . . 3·2 »

♂ Alig kisebb; barna, csak a csuklókban világosodó lábakkal; tapogatójának czombja, térde és szára világos sárga, pikkelye sötétbarna; a szár vastagságánál rövidebb, külső oldala végén egy finom, egyenes, hegyes nyújtványnyal, mely magánál a szárnál hosszabb; a nemzőszerv egy jól kidagadó, hengeres, elől-hátúl golyószerűen elkerekített vörösbarna gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 3·6 $^{m}/_{m}$
fejmell . . . . . 1·8 »
I lábpár . . . . . 3 »
IV » . . . . . 3·5 »

Leginkább verőfényes fekvésű gorgetegeken, de réteken is tartózkodó tavaszi és nyári faj, mely nem ritka. A ♀ igen terjedelmes burkot sző, melyben a petéket a kikelésig őrzi.

Ismerem: Pancsováról, Orsováról, Ó-Ogradenáról, Szajolról, Tokajból, S.-A.-Újhelyről, az Alsó-Hámorból, B.-Füredről; Unghvárról (Muz. gy. Vidra Ferd.).

SPEC. 11. FAJ. ATTUS PUBESCENS (FABR.) BOZONTOS SZ. ZOTTIGE H.

(pubescens = szőrösödő; a szőrösségről.)

Syn. 1775. *Aranea pubescens* FABRICIUS «Syst. Entom.» p. 438.
Vide: THORELL «Remarks» p. 381.

♀ Szürke (lekopva: feketebarna). Lábai egyszínűen vörösbarnák, szürkés pikkelyekkel.

A fejmell fejeresze koczkásan felemelt, elől egyenesen elvágott, oldalról tekintve, a nyeleczsketől, boltozatosan emelkedett; a szemtérese tetemesen előre lejtő; felülről tekintve, az alsó sor középszemei csak

kevessé a homlok előtt kiállók. A rágók az arcz magasságánál nem hosszabbak, az alsó sor két középszemenek terfogatánál nem szélesebbek, vöröses barnák, fehéres szőrözettel. A tapogató vöröses barna, terde, szára és végize majdnem egyforma hosszúságúak.

A lábak elég hosszúk, nem erősödöttek; az első pár szárán, alul, három pár karcsú, — másodvégizen, alul, két pár igen hosszú, karcsú tüske.

A végtest rövid-tojásdad, hátul nem csücsosodó.

Az alsó szemsor módosan kihajló, szemei egyforma távolságra egymástól, a középsők bőven egy fel szemátmerőnyire a homlok szeletől.

A második szemsor két igen apró szeme annyira az alsó a mennyire a hátsó sortól; a hátsó sor két szeme megkülönböztethetőleg közelebbre egymáshoz, mint az alsó sor oldalszemei szinten egymáshoz.

A zár egy terjedelmes, világos barna, majdnem kerek terese, melynek kellő közepen egy tetemes, szivalaku benyomás látható.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 5 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·5 »
I lábpár . . . . . 3·8 »
IV » . . . . . 6 »

♂ Kisebb végtesttel, a nőstenyéhez hasonló színezettel. A tapogató szára nem rövidebb a terdnél, külső oldalán egy lapos, elől elkerekített s kisse kanálszerűen kivájt, előre irányozott nyujtványt visel, mely magánál a szárnál hosszabb s a szár vastagságánál nem keskenyebb. A nemzőszerv egy sötét-vörösbarna, lapos gyujtőből áll (a hím tapogatója igen hasonlít az A. floricolaehoz).

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 4 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 2·3 »
I lábpár . . . . . 4 »
IV » . . . . . 6·2 »

Csupán csak egy pár után ismerem, melyet Pozsonyban a Dunaliget füveben találtam.

NEM. 11. GEN. AELUROPS. THORELL.

(αἴλουρος = macska, ὤψ = szem; a nagy szemek fedett elhelyezéséről.)

Syn. 1870. THORELL «On Europ. Spiders» p. 219.

A homlok annyira kihajló, hogy — felülről tekintve a fejet — az alsó sor középszemei nem látszanak. Az alsó szemsor kihajló; középsői oly távolságra a homlok szeletől, mely fel átmérőjüket felülmulja. A hátsó lábpárok az elsőknél hosszabbak. A negyedik lábpár szára láthatólag rövidebb mint másod- és elsődvégize együttvéve.

A bordáskörmök karcsúk s legalább az Aelurops festivus I-ső lábparján hosszú bordákkal felszerelve; e bordázat már egy erős nagyitólencse segitségével is kivehető, lásd: II. kötet, VI. tábla, 151, *e*.

SPEC. 1. FAJ. AELUROPS FESTIVUS (C. K.) DÍSZES MACSKAPÓK. GESCHMÜCKTE KATZENSP.

(festivus = csinos; a rajzokra vonatkozik.)

Syn. 1834. *Euophrys festiva* C. KOCH in Herrich-Schäffers «Deutschl. Ins.»

♀ Gesztenyebarna, sok fehér rajzzal. A szemteresen három fehér hosszvonalka, az egyik közből, egy-egy a szemnegyszög belső oldalán; a mellresz közepen egy felhős, fehér rajz. A végtest legelején két fehér, párhuzamos, rövid vonalka, a köztük elterülő köz fekete; e két vonalka terfogatának megfelelő szélességben s a fonókig érve, egy fehér-barna elegyitesü szalag vonul, mely kétfelől két-két barna folttal szegélyeztetik.

A végtest oldalai barnán és fehéren, párduczszerűen és rikítóan tarkák. A has tiszta sárgásfehér. A lábak fehéren és barnán, párduczszerűen tarkák.

A fejmell nagy, szélességénél hosszabb; oldalról tekintve, a nyelecsketől magasívesen domborodó, elől lekonyuló. A mellvért keskeny, hosszukás; feheres szőrrel bőven fedett. A rágók az állkapcsokra csapottak, az arcz magasságánál rövidebbek, az alsó sor két középszemének terfogatánál sokkal szélesebbek. A tapogató sárga, fehér és barna szőrrel bőven fedett, szára nem hosszabb a terdnél, végize alig rövidebb, mint a szár és terd együttvéve. A két első lábpár rövidített, vaskosodó; az első pár szárán, alúl három pár, oldalt két tüske, másodvégizén, alúl, két pár tüske, oldalán 1 (2) tüske: a hátsó lábpárokon különösen a másodvégizek sok karcsu tüskékkel fegyverzettek.

A végtest szélesen tojásdad, elégge pohós.

Az alsó szemsor kihajló, oldalszemei sokkal távolabbra esnek a középsőktől, mint ezek egymástól; a középsők, zöldes tűzben égve, a fehér homlok szélétől majdnem szemátmérőnyire állanak. A második sor kicsiny szemei annyira az alsó, mint a hátsó sortól; a szemnégyszög magasságánál alig szélesebb. Felülről tekintve, az alsó sor középszemei felett egy serteszerű szőrökből való ernyő látható.

A zár egy világos vörösessárga tércse, ⅄ szerű, sekély benyomással.

Mértékek: ♀ Törzs . . . . . 7·8 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·8 »
I lábpár . . . . . 5 »
IV. » . . . . . 8·8 »

♂ Kisebb, kevesbé tarka lábakkal és törzsszel. Tapogatója kurta, ízei sárgák, feheres szőrözettel, a czombízen, felül két tüske; terde szélességénél alig hosszabb: a szár a terdnél valamivel rövidebb, kevesse tágult, s egy meglehetősen hosszú, nyúlfül alaku nyujtványban végződik, mely nyujtvány a pikkelyre ráfekszik, de felülről bajosan kivehető, mert pikkelyszerű szőrözettel fedett; a pikkely kanálalaku, kisse barnult, kevés szőrözettel; nemzőszerve, oldalról tekintve, egy barna, gesztenyealakra kidagadó, sima gyűjtőt mutat.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·7 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·4 »
I lábpár . . . . . 5 »
II » . . . . . 5·8 »
III » . . . . . 7·8 »
IV » . . . . . 8·2 »

E fajt mint nyári alakot leginkább Erdélyből, meg pedig Sebesváraljáról és Kolozsvárról ismerem, hol rendesen a dombok verőfényes oldalain vadászgat; nagysága és nyüzsgése által rögtön feltünik. Magyar részekben csupán csak Tokaj mellett találtam.

SPEC. 2. FAJ. AELUROPS SIMPLEX N. SP. EGYSZERŰ M. EINFACHE K.

(simplex = egyszerű; a színezetről.)

(VIII. tábla, 189 a ♂ tapogatója, 190 a ♂ tapogatójának szárize, 191 a. a. hátsó lába.)

♂ Előteste barna, fakó szőröcskekkel; végteste fekete, szemnyessárga pikkelyekkel; lábai barnák, valamivel világosabb czombokkal, a többi ízek füstösen behomályosítva. Az első lábpár szárának belső oldalán, elől, három megfekvő, előre irányzott tüske.

A fejmell vaskos, magas; szemteresője előrefelé lejtő, homloka áthajló, úgy, hogy az alsó sor két nagy szeme, a fejet felülről tekintve, nem látható; a szemterese sok durva szőrökkel borítva. A mellvért korded, kicsiny, barna, keves sárgás szőrözettel. A rágók töve barna, vége világosodó. A lábak vaskosak, a második pár szárán, belül és elől, két megfekvő tüske. A végtest hátsó felében kissé tágult.

A tapogató eleg bunkós; terde vastagságánál nem hosszabb, a szár a terdnel rövidebb, a végen, felül, egy nyulfülszerü, kissé oldalt-kifele görbülő nyujtványnyal, mely a pikkely domborúságához alkalmazkodik és a bő szőrözet alatt eltünik; a pikkely kanálalaku, durván szőrös, eleg domboru; nemzőszerve egy egyszerű, barna, czipóalaku nagy gyűjtő, mely igen ki és kissé oldalt kifele dagadozik.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·6 »
I lábpár . . . . . 4·9 »
II » . . . . . 5 »
III » . . . . . 6·5 »
IV » . . . . . 7·9 »

♀ Előttem ismeretlen.

E fajnak egyetlen példányát, mint tavaszi alakot Doroszlo retjein találtam; példányom arról is nevezetes, hogy jobb tapogatója csonka, nelkülözi a pikkelyt és a gyűjtőt.

SPEC. 3. FAJ. AELUROPS GILVUS (SIM.) MÉZES M. HONIG. K.

(gilvus = mézsárga; az általános színezetről.)

Syn. 1869. *Attus gilvus* SIMON «Monogr. des Attid.» p. 532. (66.)

♂ Barnafekete s mindenütt sárgás pikkelyekkel ugy borítva, hogy az alapszin kilátszik. Lábai vörösbarnák, sok sárgás pikkelylyel; a két első pár kurtított, vaskos.

A fejmell szelességénél sokkal hosszabb, elől ivesen elvágott; oldalról tekintve, a nyeleccsétől magasivesen emelkedő, a szemtercsén ivesen lekonyuló. A mellvért hosszukás, keskeny, barna, szőrös. A rágók vörösbarnák, az állkapcsokra csapottak, az arcz magasságánál valamivel rövidebbek. Az állkapcsok szelesek, elől elkerekítettek, vörösbarnák szemyes fehéres szőrözettel.

A lábak bőven fegyverzettek; az első pár szárán, alúl, három pár, belső oldalán még két tüske; másodvégizen, alul, egy pár, belső oldalán három hosszú tüske; a czomb felületének vége felé három karcsu, hosszu tüske egymásmögött; a negyedik lábpár szára és másodvégize hosszában, köröskörül tüskes. A végtest tojásdad, nem lapitott, végét a kiálló fonók csucsossá teszik.

Az alsó szemsor kihajló, szemei között tetemes közök vannak, a közepszemek, közel szemátmerőnyire az alig szőrös homlok szélétől, zöld tüzben ragyognak; a szemnégyszög magasságánál sokkal szelesebb; a második sor két apró szeme annyira az alsó, mint a hátsó sortól.

A tapogató barna; szára és pikkelye fehéres szőrözettel borított, a szár a terdnel rövidebb, sajat hosszánál vastagabb, fegyvertelen. A nemzőszerv, a külső oldalról tekintve tetemesen kidomborodó, süvegalaku, sötét-vörösbarna.

Mértékek: ♂ Törzs . . . . . 6·3 $^{m}/_{m}$ ebből
fejmell . . . . . 3·2 »
I lábpár . . . . . 4·4 »
IV » . . . . . 7 »

♀ Előttem ismeretlen.

Egyetlen példányomat, mint őszelői (szeptemberi) alakot, evekkel ezelőtt Veszprem mellett, az ottani meszes hasadékok silány növényzetű gyepesein találtam.

I.

FÜGGELÉK.

OPILIONES. KASZÁSPOKOK

AZ EDDIG ISMERETES MAGYAR FAJOK ÁTNÉZETES TÁRGYALÁSA.

Az Opiliok vagyis Kaszáspókok magyar Faunája mindeddig meg nem kepezte a tüzetesebb vizsgálodás és tanulmány tárgyát. Magam is csak mellekesen foglalkoztam vele; mindazonáltal hasznos dolgot velek mivelni, a midőn mindazt, a mi ezekről az alakokról tudomásomra jutott, legalább egy átnézetesen taglalt és tartott kis dolgozatban közrebocsátom.

A nemek és fajok synopticus táblázataínál Dr. Koch Lajos kitünő szakbuvár módszeret követtem, ugyanazt, a melyet e buvár 1869-ben a következő czimű füzetben tárgyalt: *„Zoologische Mittheilungen aus Tyrol. Der 43. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet vom tirol.-vorarlb. Landes-Museum (Ferdinandeum). Innsbruck 1869."*

A füzet synopticus táblazatai az összes nemekre és fajokra terjednek ki.

ORDO:

OPILIONES. KASZASPOKOK.

A fejmell a vegtesttel összeforradt. A fej és mellresz tökéletesen összeforrott; a mellresz és vegtest kozotti határ alulról még kivehető.

Két szem.

Nyolcz, rendszerint hosszu, karcsu láb, melynek izülete (7) a tulajdonképeni pókokeval egyenlő beosztasu.

A rágó feleknek mindenike *kettős*, ollomodra mükodő csipőkorommel.

A tapogató megvan s mind a két ivarnál egyforma.

Semmi fonószervezet.

A NEMEK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

§ A tapogató vegen semmi korom.

1. A rágók feltünően meghosszabbitottak:

GENUS: ISCHYROPSALIS C. Koch.

2. A rágók nem feltünően hosszuk.

GENUS: NEMASTOMA C. Koch.

§§ A tapogató vege egy korommel.

† A korom fogacsolt.

3. A testen semmi tuskek:

GENUS: LEIOBUNUM C. Koch.

†† A tapogató körme nem fogacsolt.

4. A negyedik lábpár czomb, terd, szár és másodvegize hosszabb, mint a többi lábpáron ugyanazon ízek.

GENUS: EGAENUS C. KOCH.

5. A szemdudor igen nagy, hosszánál szelesebb:

GENUS: PLATYLOPHUS C. KOCH.

† A szemdudor arányos nagyságu.

6. A tapogató hosszu, karesú; a rágók felül szarvszerüen kinyujtva:

GENUS: CERASTOMA C. KOCH.

7. A tapogató nem hosszabbitott; a rágó nem szarvszerüen nyujtott:

GENUS: OPILIO HERBST.

A FAJOK SYNOPTICUS ÁTNÉZETE.

1. GENUS: ISCHYROPSALIS C. KOCH.

§ A két szem külön-külön dudoron áll.

1. *I. Helvigii* PANZER.

§§ A két szem közös dudoron áll. A lábak láthatólag szörösek. A rágó és a tapogatópár fekete:

2. *I. manicata* L. KOCH.

2. GENUS: NEMASTOMA C. KOCH.

Egyszinü, sötet fajok:

§ A tapogatókon egyszerü szörök:

1. *N. Dacicum*[1] L. KOCH.

§ Az egesz tapogatón a szörök gombokból indulnak. A szemdudor nem rovátkolt. Az állat egeszen fekete:

2. *N. triste* C. KOCH.

Tarka fajok:

§ A tapogató fekete (a vegtesten egy világos foltpár).

3. *N. bimaculatum* FABR.

§ A tapogatók világosabb szinezetüek.

† A törzsön aranyos rajzok.

4. A háton, a szemek mögött, két csecsalaku dudor:

1. *N. Sillii* O. HERM.

5. A háton semmi dudor:

5. *N. flavimanum* C. KOCH.

3. GENUS: LEIOBUNUM C. KOCH.

§ A czombok fogacsoltak.

1. A rágók tövén, felül, egy-egy, sertebe vegződő, kúpidomu dudor.

1. *Leiobunum bicolor* FABR.

2. A rágó töve felett két szeles lemez; a törzs felülete szemcsesen-ripacsos, kopasz:

2. *L. hemisphaericum* HERBST.

§ A czombok sertekkel ellátva.

† A tapogató terdizen semmi nyujtvany.[2]

1. A lábak felülete durván szemcses-ripacsos:

3. *L. nigricans* C. KOCH.

[1] KOCH L. «Daciscum» ir, szerintem Dacia után a «Dacicum» a helyes.

[2] Az ellentétes faj: L. bibrachiatum a tapogató terdén nyujtványt visel; e faj eddig magyar földről ismeretlen

2. A lábak simák; a szemdudor magas, elöl függőleges:

1. *L. glabrum* L. Koch.

4. genus: EGAENUS C. Koch.

§ A vegtesten semmi fogacsolások.[1]

1. A rágók, a tapogató czombize alul-felül, ez utobbinak terdize is felül fogacsokkal fegyverzett:

1. *E. convexus* C. Koch.

2. Ugyanazon reszek csak sertekkel ellátva:

2. *E. ictericus* C. Koch.

5. genus: PLATYLOPHUS C. Koch.

§ A lábak sertekkel ellátva.

1. A tapogatók vegize sertekkel boritva; terdize oldalt három fogacsesal:

1. *P. Pinctorum* C. Koch

§§ A lábak fogacsokkal fegyverzettek.

2. A tapogató terdizen semmi fogacs:

2. *P. rufipes* C. Koch.

† A tapogató vegizen, alul, semmi tüske.

3. A tapogató czombizen, alul, a toven egy sertes kiszögelles:

3. *P. strigosus* L. Koch.

4. A tapogató czombizen alul semmi kiszögelles.

A vegtesten semmi fogacsolás.

4. *P. alpestris* C. Koch.

6. genus: CERASTOMA C. Koch.

§ A czombok tuskekkel fegyverzettek.

1. A fejresz előfelenek a szele alatt, a rágók felett, ket apró fogacs. A tapogató czombize sertekkel ellatva:

1. *C. cornutum* Linné.

§§ A czombok csak sertekkel ellátva.

2. A fejreszen semmi fogacs. A lábpárok szárizei hengerdedek.[2]

2. *C. molluscum* L. Koch.

7. genus: OPILIO Herbst.

§ A test felszine szemcses.

1. A test előszelen semmi előre- vagy kiálló tüske.[3] A vegtesten semmi fogacssorok.

1. *O. instratus* L. Koch.

2. A vegtesten harántsoros fogacsolás. A szárak hengerdedek.

2. *O. parietinus* De Geer.

+ A szárak szögletesek (negyelüek).

* A rágók töve felett ket fogacs.

3. A tapogató czombján, alul, hosszu, sertekben vegződő fogacsok:

3. *O. pristis* L. Koch.

4. A tapogató czombján, alul, kurta, a serteket oldalt bocsátó fogacsok:

4. *O. vorax* L. Koch.

[1] Az ellentétes faj: E. mordax C. Koch a végtesten harántsorba állitott fogacsakat visel. Eddig nem találtam.

[2] Az ellentét: *C. brevicorne* szögletes szárakkal; nálunk nem találtatott.

[3] Az ellentét: *O. terricola* 3 fogacsesal; nálunk nem találtatott.

** A ragok töve felett semmi fogacs es semmi lemez.

a A tapogató czombize sertekkel ellátva.

5. A czombok szögletesek (negyelűek).

5. *O. alpinus* Herbst.

6. A czombok hengerdedek:

6. *O. grossipes* Herbst.

§§ A test felszine sima.

7. A tapogató sertekkel ellátva; czombize felső vegen egy befele álló, kefeszerűen sertes kiszögelles; a második es negyedik lábpár czombja szögletes (negyelű):

7. *O. Rhododendri* L. Koch.

AZ ELTERJEDÉS.

Ischyropsalis Helvigii Panzer. «Magyarbarlang» Biharmegyeben, gyüjte Frivaldszky János; Erdelyből Kis-Disznódról es Praesberől emliti Sill Victor.

Ischyropsalis manicata L. Koch. Erdelyi (Nagy-Szeben kornyekbeli) peldányok utan leirta Dr. Koch L. (Zool. Mitth. aus Tirol. Der 13. Versammlg. deutscher Naturforscher und Aerzte gewidmet etc. Innsbruck 1869).

Nemastoma Daci(s)cum L. Koch. Erdelyi peldányok után leirta Dr. Koch L. (mint a megelőző aj). Magam Görgény-Szt-Imrén kövek alatt találtam.

Nemastoma triste C. Koch. Pozsony (Dunaligetek nyirkos, árnyekos helyeken) gyüjte Dr. Böckh Gy. Magam Erdelyben, Görgeny-Szt-Imren gyüjtöttem, leginkább fakéreg alatt.

Nemastoma bimaculatum Fabr. Pozsony (Dunaligetek) Dr. Böckh. Alsó-Hámor (Borsod) kövek es hullott lomb alatt elgyüjtöttem.

Nemastoma Sillii O. Herm. Erdely, Nagy-Szeben környekeről (leirasa «Beitrag zur Kenntniss der Ar. Fauna Siebenbürgens. Verhandl. u. Mitth. des sieb. Ver. für Naturwissenschaften in Hermanstadt. 1871); lasd jelen kotet X. tabla. 218 r. egesz alak nagyitva, 219 törzs alulról. *m* rágó, *r* állkapocs, *es* a tapogató czombja, *c* csipők, *a* mellvert. *h* ráncz. *w* vegbelnyilás.

Nemastoma flavimanum C. Koch. Erdely; csiki havasok, a sziklafalak töven gyüjtottem. Seidlitz György Nagy-Szeben körül, Frivaldszky János a Krassó megyeben fekvő «Plopa» barlangból szerezte.

Leiobunum bicolor Fabr. Kolozsvár (Muzeumkert keritesei, valószinüleg a fenyvekkel került e kertbe); Bihar «Vlegyásza», «Piatra talhorului» es az «Onesásza» barlang koruli sziklákon; azonkivül a Kőrösszoros szikfalain is.

Leiobunum hemisphaericum Herbst. Kolozsvár (Muzeumkert keritese).

Leiobunum nigricans C. Koch. Csiki havasok (Egyeskő) Erdelyben; Sill Victor Praesberől, Dr. Seidlitz N.-Szeben környekeről ismertettek.

Leiobunum glabrum L. Koch. A Kőrösszoros sziklafalain.

Egaenus convexus C. Koch. Mehadiáról es Orsováról szerzé Frivaldszky Janos; Nagy-Váradról Mocsáry Sándor. Erdelyben Devarol. K.-Disznódról Sillnel; Dr. Seidlitznel es Bergleiter G.-nel Nagy-Szebenből; az erdelyi muzeumban Kolozsvárról es Mező-Záhról.

Egaenus ictericus C. Koch. Kolozsvárról es Maros-Vásárhelyről az erd. muzeumban; Sillnel N.-Szeben környekeről.

Platylophus pinetorum C. Koch. Kolozsvárról es a Hargita hegysegről (Mezőhavas) az erdelyi muzeumban: Tátra-Füreden gyüjte Frivaldszky János.

Platylophus rufipes C. Koch. A Hargita hegysegről (Mezőhavas-Kaeza) az erd. Muzeumban; Sillnel Nagy-Szeben videkeről.

Platylophus strigosus L. Koch. Kolozsvarrol es Nyarádszeredáról az erdelyi muzeumban.

Platylophus alpestris C. Koch. Kolozsvárról s a Bihar ról (Onesásza sziklafal) az erdelyi muzeumban; Nagy-Szeben videkeről Sillnel, Bergleiternel es Dr. Seidlitz jegyzekében.

Cerastoma cornutum L. Ungvár körül gyüjte Vidra Ferdinand: Köszegről, továbbá Erdelyből (csiki havasok) és Nagy-Szebenből magam ismerem.

Cerastoma molluscum L. Koch. A csiki havasokrol (Nagy Hagymas-Kurmátura) az erdelyi muzeumban.

Opilio instratus L. Koch. Budapesten gyüjte Pável János. Magam Erdelyből ismerem u. m.: a «Vlegyászáról», a «Mezőhavasról»; Bergleiter G. N.-Szeben körül gyüjte.

Opilio parietinus De Geer. Erdelyben Balánbánya, Kis-Disznód, Nagy-Szeben körül tenyeszik.

Opilio pristis L. Koch. Kolozsvár es Nagy-Szeben környeken fordul elő.

Opilio rotae L. Koch. Erdelyben a «Vlegyászán» és a «Praesben» találtatott.

Opilio alpinus Herbst. Erdelyben a «Nagy-Hagymás», «Mezőhavas» es «Vlegyásza» havasokról, továbba Sillnel a Praesberől ismeretes.

Opilio grossipes Herbst. Erdelyben Kolozsvárról es Nagy-Szeben körül találtatott.

Opilio Rhododendri L. Koch. Biharmegyében és Tátra-Füreden gyüjte Frivaldszky János: «Magyarország» jelzővel gyüjte Petenyi S.; magam a Krivan törpefenyő-öveben (Handel) gyüjtöttem; Dr. Koch L. is Erdelyből emliti.

II.

ANHANG.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

ÜBERSICHT DER SPINNEN UNGARNS.

Im Vorworte zum zweiten Bande dieses Werkes habe ich die Gründe angeführt, welche mich bewogen haben, von einer wortgetreuen Uebersetzung des III., beziehungsweise descriptiven Bandes abzugehen.

Ich habe mich aber auch entschlossen, diesem Bande eine Uebersicht beizugeben, welche den Anforderungen meiner ausländischen Freunde und Collegen entgegen kommen soll, und welcher ich hiemit einige Bemerkungen vorangehen lasse.

In der Einleitung des I. Bandes pag. 3 habe ich den Plan des Buches entwickelt und dort zweier Anhänge gedacht, deren erster eine kritische Recension derjenigen Arten enthalten sollte, welche in anderen Werken als aus Ungarn stammend angeführt erscheinen. Ich habe mich dieser mühevollen Arbeit auch unterzogen und dieselbe auch durchgeführt.

Es traten jedoch Umstände ein, welche mich bewogen haben von der Publication dieses Anhanges abzusehen.

Es ward mir nämlich mittlerweile gestattet, Spinnenarten zu untersuchen, welche die Grundlage zu verschiedenen Publicationen bildeten, und ich habe mich vollkommen überzeugt, dass die, zumeist auf W. Hahn und C. Koch's grosses Werk und ausschliesslich auf Färbung basirten Bestimmungen so oberflächlich, eigentlich so unrichtig waren, dass eine Reduction derselben. d. h. der ihnen beigelegten C. Koch'schen Benennungen, auf Thorell's synonymisch berichtigte Benennungen mehr als gewagt erschien. Dieser Umstand musste mein Vertrauen zu solchen Benennungen, welche ich mit den betreffenden Typen nicht confrontiren konnte, überhaupt vollkommen erschüttern.

So ward es mir z. B. gestattet, Dr. Georg Böckh's gesammtes Materiale für das ungarische National-Museum zu erwerben, dasselbe zu überprüfen und mit den betreffenden Publicationen zu vergleichen. Ich habe mich bald überzeugt, dass meine, auf die kritische Richtigstellung der «Ueber die Spinnen der Umgebung Pressburgs» betitelten Abhandlung dieses Autors aufgewandte Mühe eine vergebliche war.

So führte Dr. Böckh z. B. unter «Argyroneta aquatica» an, die hintere Augenreihe sei «etwas gebogen» — der Zeichnung nach «procurva» — wo doch diese Reihe bei der wirklichen Argyroneta leicht ausgebogen, also «recurva» ist. Schon dieser Umstand war sehr störend. Weiters sagt er über das Vorkommen: *„unter Steinen"*. Die Ueberprüfung der sieben, in Dr. Böckh's Sammlung als «Argyroneta aquatica» bestimmten Thiere ergab, dass dieselben sammt und sonders *Amaurobius ferox* (Walck) waren, auf welche Art dann Dr. Böckh's Kennzeichen allerdings passen.

Noch merkwürdiger erwies sich Dr. Böckh's «Mithras undulatus», also eine Orbitelarie, welche sich nach zahlreichen Exemplaren der Sammlung als *Monaeses cuneolus* (C. Koch), also eine Laterigrade erwiesen hat.

Eine Menge ähnlicher Fälle hat mich dazu bewogen den Anhang fallen zu lassen und diesen Gegenstand für eine spätere Zeit aufzubewahren.

Ich kann dies wohl um so leichter thun, als ich ja ohnehin bestrebt war, alles kritisch gesichtete, wichtigere Materiale zu verwenden und statt einer Recension von höchst problematischem Werth, eine auf kritisch bestimmtes Material gestützte Uebersicht zu geben.

Was nun diese Uebersicht anbelangt, so enthält dieselbe alle bisher beobachteten Arten nebst deren Verbreitung, soweit die letztere derzeit bekannt ist.

Eingefügt erscheinen alle neuen Arten, dann die Bemerkungen, welche sich für weniger bekannte oder sonst interessante Arten ergeben.

Mit Rücksicht auf den, im zweiten Bande publizirten Versuch eines biologischen Systemes, habe ich den Unterordnungen deren biologische Charakteristik vorangestellt.

Dann habe ich zu bemerken, dass ich mich rücksichtlich der Nomenclatur und der Schreibart, der Namen thunlichst an THORELL's synonymische Bestimmungen und die, die Schreibart regelnden Ausführungen gehalten habe.

Der Umstand, dass die nachfolgende Uebersicht mit dem im ersten Bande gegebenen Verzeichniss nicht ganz genau übereinstimmt, findet in Folgendem seine Erklärung: bei einigen Namen, wie z. B. bei *Meta fusca* (De Geer) musste auf Grund des *lex prioritatis* eine synonymische Richtigstellung platzgreifen u. z. zu Gunsten SCOPOLIS, der diese Art schon 1763 unter dem Speciesnamen „*Merianae*" anführt; einige wenige Arten, so *Epeira regia* habe ich fortgelassen, weil mir hinsichtlich der betreffenden Thiere nachträglich Zweifel aufstiegen; dagegen habe ich einige neuere Funde eingereiht.

Endlich habe ich zu bemerken, dass das Manuskript des dritten, also descriptiven Bandes im März des Jahres 1875 der königlich ungarischen Naturwissenschaftlichen Gesellschaft eingereicht wurde, was bei Beurtheilung der Prioritätsrechte zu berücksichtigen sein wird.

Der Plan des Werkes, besonders aber die Erweiterung des zweiten Bandes haben es nicht gestattet, den descriptiven Theil früher erscheinen zu lassen.

Ausser diesen ergeben sich noch folgenge ganz specielle Bemerkungen.

Die synonymischen Bestimmungen sind nach THORELL gegeben und habe ich in gegenwärtiger Uebersicht dem Genus und Speciesnamen ausser dem Autor auch noch die Jahreszahl der Creirung beigefügt. Im ungarischen Texte ist die Quelle für Synonymik sowohl beim Genus, als auch bei der Species immer angegeben und kann dort leicht nachgesehen werden.

ABKÜRZUNGEN.

AUS. = AUSSERER.
BLACKW. = BLACKWALL.
BRUL. = BRULLÉ.
CAMBR = CAMBRIDGE.
CANESTR. = CANESTRINI.
C. K. = CARL KOCH (SEN.).
CL. = CLERCK.
DOBL. = DOBLIKA.
DOL. = DOLESCHALL.
DORTH. = DORTHÉS.
DUF. = DUFOUR.
FABR = FABRICIUS.
FUES. = FUESLIN.
KEYS. = KEYSERLING.
LATR. = LATREILLE
L. = LINNÉ.
L. K. = LUDW. KOCH (JUN.).
LUC. = LUCAS.
O H = HERMAN.
OLIV. = OLIVIER.
PALL. = PALLAS.
PANZ. = PANZER.
POD. = PODA.
SAV. ET AUD. = SAVIGNY ET AUDUIN.
SCOP. = SCOPOLI.
SIM. = SIMON.
STR = STROEM.
SUND. = SUNDEWALL.
THOR. = THORELL.
WALCK. = WALCKENAER.
WESTR. = WESTRING.
WID. = WIDER.

ORDNUNG:

ARANEAE.

Orismologische Bestimmung.

Flügellose Thiere.

Der Leib besteht aus zwei Theilen: aus dem Cephalothorax und aus dem nicht segmentirten Hinterleib, welche beide durch ein dünnes Stielchen verbunden sind.

Am Thorax vier Paar siebengliedrige Füsse.

Am Ende eines jeden Fusses ein, aus gezinkten Klauen bestehendes Webeorgan.

Am Ende des Hinterleibes ein warzenförmiges, paariges, gegliedertes, mit Spulen versehenes Spinnorgan.

Die Klaue der Mandibeln einschlagbar, der Länge nach durchbohrt.

Einfache Augen in symmetrischer Gruppirung.

Keine Fühler.

Die Maxillen mit fussförmigen Tastern, welche je nach dem Geschlechte anders eingerichtet sind und eine verschiedene Bestimmung haben.

Biologische Bestimmung.

Keine Metamorphose. Die Entwicklung geschieht durch Häutungen, welche an der postembryonalen Form des Thieres keine wesentliche Veränderung bewirken.

Letztes Moment der Entwicklung ist die volle Ausbildung der Geschlechtsorgane.

Das Spinn- und Webeorgan wirkt vom Momente des Ausschlüpfens aus dem Ei beständig.

Der Function dieser beiden Organe entspricht die Lebensweise und die Organisation.

I. SECTION.

THERATRICAE.

I. UNTERORDNUNG.

ORBITELARIAE.

Die Radnetz-Spinnen geben der Organisation und Lebensweise nach unstreitig das typische Bild der Ordnung.

Die Art und Weise, wie dieselben in den Kreis der Naturerscheinungen eingreifen, ist die echte Spinnen-Art und Weise, und diese wird wie folgt charakterisirt: sie beherrschen leere Räume und nehmen dort Aufenthalt, wo fliegende Thiere blos durchzufliegen vermögen.

Das Hauptwerkzeug dieser Eigenschaft ist das, geometrische Formen weisende, in planer Fläche gespannte Radnetz, welches stets den Verhältnissen angepasst ist; die Extreme der Spannung bildet die vertikale und horizontale Stellung; zwischen beide fallen die endlosen Reihen der geneigten Stellungen.

Die Fähigkeit des Netzknüpfens ist innerhalb der Unterordnung nicht gleich; in der zweiten Unterfamilie, bei den Uloborinen nimmt dieselbe sichtlich ab.

Auf den vertikal und geneigt gespannten Netzen ist die Stellung der Thiere stets kopfabwärts und stets auf der geschützteren Seite.

Ihre Füsse sind zum Weben und zum Verkehre auf den Faden geschaffen, was besonders durch eine gewisse Steifheit der Tarsenglieder bekundet wird, welche eine Ausbiegung der Tarsen nur in geringem Maasse gestattet, woraus folgt, dass die Thiere auf dem Boden mit den Fusspitzen auftreten und auf glatten Flächen durchaus nicht fortkommen können.

Rücksichtlich der Körpergrösse sind Abstufungen vorhanden; sie variirt von der Grösse eines Hanfkornes bis zu jener einer Haselnuss; dieser Abstufung entsprechen auch die Netze besonders rücksichtlich der Fadenstärke.

Die Hauptperiode ihrer Wirksamkeit fällt der Tageszeit nach auf die Dämmerung, vorzüglich jene des Abends; dort jedoch, wo die Beute häufig ist, sind sie auch tagsüber thätig, vornehmlich im Schatten, welchen sie mit Vorliebe aufsuchen.

Eine gemeinschaftliche Eigenschaft Aller ist die, dass sie, berührt, zu Boden fallen und dort mit an den Leib gezogenen Füssen eine Weile liegen bleiben; sobald die Störung aufhört, kehren sie auf demselben Faden zum Netz zurück, welchen sie während des Falles entwickelt haben. Jene Erschütterung des Netzes, welche die einfallende Beute verursacht, unterscheiden sie von jener, welche ein in das Netz gerathener lebloser Körper bewirkt: sind sie über die Natur der Erschütterung im Zweifel, dann eilen sie zum Mittelpunkt des Netzes, krallen sich fest und vollführen ungemein schnelle schwingende Bewegungen,

welche das ganze Netz erschuttern und das Schlagen der Beute, beziehungsweise das Fallen des fremden Körpers bewirken.

Die starke Beute wird mit grosser Eile eingesponnen, sichtlich um das Netz zu schonen: zu diesem Behufe kehren sie der Beute die Spinnwarzen zu, drücken dieselben an die Beute, stellen sie in eine Reihe, wodurch die Fäden bandartig herausströmen und wickeln so die Beute mit Hülfe des hintersten Fusspaares förmlich ein.

Ist die Beute geeignet, so wird sie von der Fangstelle abgelöst, frei zum Mittelpunkte befördert und dort verzehrt; ist die Beute schwer, dann wird sie vermittelst Fäden zum Mittelpunkte, beziehungsweise zum Verstecke befördert, u. z. so, dass die Fäden in der Förderungsrichtung stets straff gespannt, in der entgegengesetzten dagegen nach und nach gelockert werden.

Die allzuschwere Beute saugen sie auf der Fangstelle aus; hat dieselbe das Netz nicht ganz zerstört, so wird sie losgelöst und fallen gelassen, worauf das Netz sorgfältig ausgebessert wird. Die Ueberreste der kleineren Beute werden mit einer abstossenden Bewegung des Vorderleibes entfernt (blos Cyrtophora conica scheint hievon eine Ausnahme zu bilden).

Rücksichtlich des Aufenthaltes herrschen sie besonders in den Niederungen, im Vorgebirge und am Fusse des Hochgebirges und nehmen gegen die Baumgrenze der Alpen ab, werden über die Baumgrenze hinaus stets seltener, bis sie in einer Höhe von etwa 2000 Metern über dem Meere bloss durch eine Form repräsentirt werden. So weit in den Höhlen das Halbdunkel herrscht, sind sie ebenfalls vorhanden.

In ihrer Thätigkeit werden sie mehr durch die Feinheit des Fühlens, als durch die Sehkraft geleitet; vom Gehörsinne ist keine Spur vorhanden.[1]

Ihre Thätigkeit kennt kaum irgend welche Grenzen, da sie mit Hülfe des Fadenschiessens überall hingelangen, wo ihr Eingriff am Platze ist.

In dem System, welches die Thätigkeit der Spinnenordnung darstellt, fällt ihnen die Aufgabe zu, die Insekten im Durchfluge zu massregeln.

Hinsichtlich der Generationsfolge ist diese Unterordnung die Winterperiode hindurch beinahe durchgehends nur durch Eier gesichert: in geschützten Lagen, besonders in den Wohnungen des Menschen jedoch, überwintern einige Arten und halten eine Kälte von 6 bis 10° R. ohne Schaden aus; die Winterperiode verbringen sie regungslos in einer Art Erstarrung.

Ihre Eier versorgen sie sehr umsichtig; dieselben sind in ein warmes Gewebe gehüllt und meist noch durch eine pergamentartige äussere Hülle geschützt.

[1] Rücksichtlich dieses Sinnes habe ich directe Beobachtungen angestellt. Auf dem Gange meiner Wohnung, welcher vor Luftzug vollkommen geschützt ist, habe ich Epeira cornuta (Cl.) angesiedelt, welche gar bald über die wohlverkitteten Fensterscheiben-Netze spannten. In der Abenddämmerung, als die Thiere im Mittelpunkte des Netzes Lauerstellung nahmen, also am regsten waren, näherte ich ihnen eine ausserordentlich hellklingende, b' gestimmte, mit federndem Klöppel versehene Tischglocke und liess dieselbe plötzlich erschallen, ohne dass die Thiere Unruhe gezeigt hätten. In einer Entfernung von etwa 2 Cfm wurden die Thiere gestört, sichtlich dadurch, dass das Schwingen des Klöppels die Luft und diese das Netz erschütterte. Da es aber gewiss ist, dass manche Thiere für gewisse Geräusche eine erhöhte Empfindlichkeit zeigen, führte mich die, den Insecten entnommene Analogie zur Anwendung eines schrillenden Geräusches, welches ich vermittelst einer feinen Feile und eines Bleches bald schwächer, bald stärker hervorrief, jedoch ohne Erfolg. Es scheint gewiss, dass alle jene Fälle, welche in der Literatur enthalten sind und unter Anderem von einer musikalischen Vorliebe der Spinnen sprechen, auf *fühlbare* Schwingungserscheinungen zurückzuführen sind; hierher gehört die Spinne Grétrys, welche Praeludien «bewundert» hat; die Spinne Pelisson's in der Bastille, welche durch die Töne einer Geige hervorgelockt wurde; so Walckenaers Taucherspinnen, welche auf die Oberfläche kamen. Auf Fortepianos sieht man oft Spinnen, welche während des Spieles der Schwingung nachgehen.

1. FAMILIE. EPEIROIDAE. SPEICHENWEBER.

1. SUBFAMILIE. EPEIRINAE. KREUZSPINNEN.

1. GENUS: ARGIOPE DUF. (1825).

1. Argiope lobata (PALL. 1772). Tafel IX 192 ♀, 193 ♂ nat. Gr. Budapest, Ofner Seite (Zugliget), Pester Seite (Rákos); Neograder Comitat (unbekannter Punkt). Ende Juni geschlechtsreif; spannt ihr schönes Netz in schattigen Lagen der Gebüsche, im hohen Grase.

2. Argiope Bruennichii (SCOP. 1772). Klausenburg, Hermannstadt, Grosswardein, Budapest, Doroszló. Im Juli geschlechtsreif; liebt feuchte, üppig bewachsene Lagen.

2. GENUS: EPEIRA (WALCK. 1805).

1. Epeira grossa C. K. (1845). Klausenburg, Bonczhida, Szász-Vesszős, Sátoralja-Ujhely, Fünfkirchen, Budapest. Im Juli geschlechtsreif; liebt Wälder, Gesträuche, Ziergärten.

2. Epeira Circe SAV. ET AUD. (1825?). Untere Donau, Gegend der Veterani Höhle an Felsen, Mehadia; mit der Bezeichnung «Banat» im Hofmuseum in Wien.

3. Epeira angulata (CL. 1757). Klausenburg, Balánbánya, Hosszutelke, Hermannstadt, Diósgyör, Alsó-Hámor, Sátoralja-Újhely, Budapest, Ungvár. Im Juli geschlechtsreif; in Wäldern und Parkanlagen häufig.

4. Epeira dromadaria WALCK (1802). Klausenburg, Mező-Záh, Szász-Vesszős, Apatin, Palánka, Illok, Pancsova, Orsova, Donauenge bis Báziás, Rakamaz, Tokaj, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Oft schon Ende Mai geschlechtsreif; Netz im üppigen Graswuchse, meist nahe am Boden; häufig an Waldrändern auf Gesträuch.

5. Epeira arbustorum C. K. (1837). Hermannstadt unter dem Namen E. bicornis bei SILL angeführt.

6. Epeira diadema (CL. 1757). Von den Niederungen, wo sie überall häufig ist, bis zur Höhe von etwa 2000 Meter (Central-Karpathen) verbreitet. Im Spätsommer geschechtsreif.

7. Epeira marmorea (CL. 1757). Mit vier Varietäten, worunter CLERCK's Araneus marmoreus, babel und pyramidatus und unzähligen Uebergängen. Klausenburg, Mező-Záh, Békás-Pässe (Ost-Siebenbürgen), Bonyha, Szász-Vesszős, Hermannstadt; «Prvnyiszka» bei Csorba in den Central-Karpathen besonders reich, Orsova, Alsó-Hámor, Lykauka, Ruttka, Lucsivna, Insel Csepel.

8. Epeira quadrata (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Parajd, Tölgyes, Hermannstadt, Szász-Vesszős, Csiker Alpen, Alsó-Hámor, Lucsivna, Veszprém, Rákospalota. Ende Juli geschlechtsreif; liebt den hohen Pflanzenwuchs in feuchten Lagen, Disteln, Maispflanzungen, Sumpfränder.

9. Epeira cornuta (CL. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Gyeke, D.-Szt.-Márton, Hermannstadt, Doroszló, Zombor, Rácz-Militics, Bogojeva, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Békés-Csaba, Szajol, Rakamaz, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Veszprém, Balaton-Füred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Fünfkirchen, Budapest, Gyilkostó in Siebenbürgen (merkwürdiges Vorkommen, da der See erst im 3. Jahrzehent dieses Jahrhunderts durch Bergrutschung entstand und das Rohr erst später, wahrscheinlich durch Wasservögel verpflanzt wurde). Mehrere Generationen. Im Rohre der Sümpfe, sonst in feuchten Lagen überaus häufig; ausschliesslich den Niederungen angehörend.

10. Epeira patagiata (CL. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszős, Hermannstadt, Bogojeva, Doroszló, Palánka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, S.-A.-Ujhely, Lucsivna, Csorba, Liptó-Szt-Miklós, Kremnitz, Veszprém, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Balánbánya. Scheint nur eine Generation zu haben; im Gesträuche, oft auch im Grase häufig.

11. Epeira Alsine (Walck. 1802). Als E. lutea C. K. bei Sill aus der Umgebung von Hermannstadt angeführt.

12. Epeira umbratica (Cl. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Borszék, Ilva, Hosszutelke, Torda, Szász-Vesszös, Doroszló, Illok, Pancsova, Orsova, Jeselnicza, Mehadia, Ungvár, Alsó-Hámor, Miskolcz, Schemnitz, Güns, Fünfkirchen, Hermannstadt. Scheint zwei Generationen zu haben; mit Vorliebe in der Umgebung menschlicher Wohnungen. Ausschliesslich Schattenthiere und nur des Nachts thätig.

13. Epeira sclopetaria (Cl. 1757). Gleiche Verbreitung und ähnliche Lebensweise mit der vorigen Art. Das ganze Jahr hindurch geschlechtsreife Individuen vorhanden. Ueberwintert in menschlichen Wohnungen.

14. Epeira sollers Walck (1841). Klausenburg, Mező-Záh, Doroszló, Fünfkirchen, Budapest, Orsova, Komjáti, Szász-Vesszös. Auf abgestorbenen Pflanzen im Frühjahr und Herbst.

15. Epeira agalena (Walck. 1802). Sill führt dieselbe aus der Umgebung von Hermannstadt sub E. agelena C. Koch an.

16. Epeira Victoria Thor. (1870). Klausenburg, Gyeke, Budapest, Rákospalota. Scheint im Gegensatze zur folgenden Art, den Niederungen anzugehören.

17. Epeira ceropegia (Walck. 1802). Hargita Trachytgebirge bis 1300 - 1500 Meter, Gyergyó-Szt-Miklós, Balánbánya, Csorba. Ausschliesslich in hohen Lagen, Grasthier.

18. Epeira adianta (Walk. 1802). Klausenburg, Mező-Záh. Mitte Sommers geschlechtsreif; bei Klausenburg auf Schlehdorn; bei M.-Záh besonders licht gefärbte Varietät.

19. Epeira cucurbitina (Cl. 1757). Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gyergyó-Szt-Miklós, Hargita (bis 1500 Meter) Hermannstadt, Bázna, Pancsova, Orsova, Ogradena, Báziás, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Bükkgebirge, Csorba, Grosswardein, Budapest, Ungvár. Häufig; in den Niederungen Früh-, in höheren Lagen Hochsommerthier, mit ausgesprochener Vorliebe für Gestrauch.

20. Epeira alpica L. K. (1869). Alsó-Hámor, Tátrafüred. Bisher als seltene Erscheinung aus der Tannenregion bekannt.

21. Epeira acalypha (Walck. 1802). Klausenburg, Szász-Vesszös, Korond, Balanbánya, Tölgyes, Mező-Záh, Gyeke, Szent-László, Torda, Hermannstadt, Új-Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Tarczal, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Grosswardein, Fünfkirchen, Mehádia, Budapest. Im Mai geschlechtsreif; in hohem Pflanzenwuchs, am Rande der Gesträuche häufig; ausschliesslich Tagthier.

22. Epeira diodia (Walck. 1802). Ogradena, Klausenburg. Am Fusse von Felsen, im Schatten.

3. genus: CYRTOPHORA (Sim. 1864).

1. Cyrtophora conica (Pall. 1772). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mező-Záh, Balánbánya, Békás-Pass, Hermannstadt, Bogojeva, Palánka, Orsova, Mehadia, Ogradena, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Budapest, Dabas. Zwei Generationen; in Gärten, auch in Wäldern theils am Rande, theils im Hochwald.

4. genus: SINGA (C. K. 1836).

1. Singa hamata (Cl. 1757). Orsova, Rakamaz, Grosswardein, Klausenburg, Szamosfalva, Mező-Záh, Hermannstadt, Disznód, Doroszló, Apatin, Palánka, Neusatz, Pancsova, Orsova, Ogradena, S.-A.-Újhely, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Im Frühjahre geschlechtsreif, hat wahrscheinlich auch eine Herbstgeneration; am häufigsten an Sumpfrändern, aber auch im hohen Grase.

2. Singa Lucina (Sav. et Aud. 1825?) Doroszló und Plattensee. Mit syrischen Typen vollkommen übereinstimmend; im Rohre.

3. Singa Herii (Hahn. 1831). Pancsova, Klausenburg. Fruhjahrsform; im Schilfe der Sumpfe.

4. Singa pygmaea (Sund. 1830). Klausenburg, Balánbánya, Mező-Záh, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Tokaj, Grosswardein Frühjahrsform; besond. an grasigen Böschungen der Dämme (nur ♀ bekannt.)

5. Singa albovittata (Westr. 1851). Klausenburg (Heuwiesen).

6. Singa sanguinea C. K. (1845). Ó-Hutta, Rakamaz, Hermannstadt. Seltenere Sommerform.

5. genus: CERCIDIA Th. (1869).

1. Cercidia prominens (Westr. 1851). Apatin, Ogradena, Tokaj. In Schilf und Gestrauch ziemlich selten.

6. genus: ZILLA (C. K. 1834).

1. Zilla x-notata (Cl. 1757). Pressburg (Donauauen) auf Populus Canadensis.

2. Zilla montana C. K. (1839). Hohe Tátra (Central-Karpathen) Kriván, Region über der Krummholz-Zone bis zum Zeleno-See; an Granitblöcken.

3. Zilla Thorelli Aus. (1871). In Dr. G. Böckh's Sammlung ein typisches Exemplar (♀) unter der Benennung «Epeira Modrensis Böckh», wornach der Fundort Modern ist. Unstreitig hat Dr. Böckh diese Form früher als Dr. G. Mayr entdeckt, sie aber nirgends beschrieben.

4. Zilla Stroemii Th. (1870). Doroszló, Pancsova, Görgény-Szt-Imre. Sommerform, besonders an Baumstämmen, Holzstössen

7. genus: META (C. K. 1836).

1. Meta Menardii (Latr. 1804). Klausenburg, Körös-Schluchten (in Höhlen), Bihargebirge (Onesásza-Höhle), Alsó-Hámor (Keller), ebendort Szeleta-Höhle, Grosswardein; La Cruce-Höhle, Budapest. In wärmeren Höhlen beständig vorhanden; liebt das Halbdunkel.

2. Meta Merianae (Scop. 1763). Im Verzeichnisse des I. Bandes als M. fusca (De Geer) angeführt. Illok, Mehadia, Ponyikova-Höhle (untere Donau), Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Bodrog-Keresztur, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Szilvás (Borsod), Ujhutta, Csorba (See), Kremnitz, Schemnitz, Budapest, Körös-Schluchten, Klausenburg, Csiker Alpen. Liebt feuchte Oertlichkeiten, weniger Pflanzen als Erdreich und Felsen. Den ganzen Sommer hindurch vorhanden.

3. Meta segmentata (Cl. 1757). Klausenburg, Szamosfalva, Szász-Vesszős, D.-Szt-Márton, Illok, Pancsova, Mehadia, Rakamaz, Alsó-Hámor, Lykauka, Kremnitz, Veszprém, Budapest, Insel Csepel. Hat zwei Generationen; auf üppigen Pflanzen feuchter Oertlichkeiten tagsüber thätig.

8. genus: TETRAGNATHA (Latr. 1804).

1. Tetragnatha extensa (L. 1758.) Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gy.-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Neusatz, Zimony, Orsova, Pancsova, Mehadia, Schuppanek, Ogradena, Báziás, Rakamaz, Tarczal, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Diósgyör, Central-Karpathen bis zur Tannengrenze, Balatonfüred, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Güns, Schmecks, Budapest, Ungvár. Zwei Generationen; am Rande der Gewässer besonders häufig; tagsüber thätig.

2. Tetragnatha obtusa Westr. (1861). Doroszló, Apatin, Tokaj, Grosswardein, Ungvár. Im Sommer; scheint für das Laub der Bäume und trockenere Lagen eine Vorliebe zu haben.

II. subfam. ULOBORINAE. Fressspinnen.

9. genus: ULOBORUS. Latr. (1806).

1. Uloborus Walckenaerii. Latr. (1806). Orsova, Rákospalota. Sommerform; nach eigener Beobachtung auch in Bachgeröllen.

10. genus: HYPTIOTES Walck. (1833).

1. **Hyptiotes paradoxus** (C. K. 1834). Sarpatak, Szász-Vesszős. An beiden Fundorten im Gestrauche von Berglehnen.

II. UNTERORDNUNG.

RETITELARIAE.

Die Unterordnung der Retitelarien zeigt der Gestalt, der Organisation und den Geweben nach Abweichungen: sie ist nicht so gleichmässig, wie die vorige.

So weit die Formen im Knüpfen der Gewebe Beständigkeit zeigen, beherrschen sie ebenfalls die leeren Räume, sie begnügen sich jedoch mit beschränkteren Localitäten, auch bildet der Fangapparat keine ebene Fläche, sondern ein empfindlich gespanntes Fadenlabyrinth, dem sich ein Segel oder ein aus fremden Körpern erbauter Schirm anschliesst.

In sehr beschränkten Localitäten werden eben nur einige, den Umständen angepasste Schlingen angebracht; manche Formen scheinen ihre Fäden in einem gewissen Umkreise anzubringen und diesen zu begehen.

Die Biegsamkeit der Tarsen gestattet es, dass sie sich auch auf dem Boden ziemlich rasch und sicher bewegen.

In ihren Geweben und Schirmen ist ihre Stellung stets mit dem Rucken nach abwärts gekehrt.

Der Grösse nach stufen sie sich von Erbsengrösse bis zu jener eines Hanfkornes ab.

Ihrer Thätigkeit nach sind sie meist Tagthiere; ein gewisser Theil entzieht sich der directen Einwirkung der Sonnenstrahlen; ein anderer Theil sucht absoluten Schatten und liebt das Halbdunkel, ja sogar die ewige Finsterniss der Hohlen.

Berührt, lassen sich einige fallen; andere retten sich durch die Flucht oder das Verbergen.

In zweifelhaften Fällen erschüttern sie auch ihr Netz: die Beute befestigen sie durch Schlingen, auf die Art, dass sie ihr die Spitze des Hinterleibes zukehren, mit dem vierten Fusspaare Fäden ziehen und mit diesen die Beute bewerfen. Nur grosse Beute verzehren sie an der Fangstelle: die schwächere wird befreit, vermittelst eines Fadens an eines der Beine des vierten Paares befestigt und so schwebend zum Verstecke getragen; oft schleppen sie die Beute auch vermittelst Fadenspannung fort.

Rücksichtlich des Aufenthaltes entfällt die grössere Zahl ebenfalls auf die Niederungen; sie gehen aber auch über die Baumvegetation der Alpen hinaus, auch steigen sie bis in die tiefsten Tiefen der Schächte und Höhlen.

In ihrer Thätigkeit sind sie sehr frei; sowohl durch Fadenschiessen, als auch durch das Auf- und Nieder-Fahren vermittelst der Fäden vermögen sie die denkbar verschiedensten Lagen zu erreichen. Das pendelartige Fortschwingen steht ebenfalls in ihrer Gewalt. Dieses besteht darin, dass sie sich an einem Faden hängend durch den Wind von Gegenstand zu Gegenstand fortschwingen lassen.[1]

Im Systeme der Spinnenthätigkeit sehen sie es auch auf die Beschränkung durchfliegender Insecten ab, ganz besonders auf kleine und kleinste Formen derselben. Mit ihren Geweben überspannen sie nicht nur die Räume, sondern sie füllen dieselben auch aus.

[1] Dieses ist eine neuere Beobachtung. Diese Art von Ortsveränderung der Spinne ist höchst interessant und anziehend, ganz besonders dadurch, dass die Spinne die Länge des Fadens experimentell bestimmt, indem sie denselben bald verlängert, bald verkürzt und so denselben der Windstärke anpasst. Nachdem hier das Verhältniss des Thieres zum Faden jenem des Pendelkopfes zu dessen Stiele entspricht, habe ich diese Art der Fortbewegung «pendelartig» genannt.

Hinsichtlich der Generationsfolge hängen sie nicht ausschliesslich von überwinterten Eiern ab, sondern es überwintert der grössere Theil in postembryonalen Stadien, und setzt die Fortpflanzung fort.

Sowohl hinsichtlich der Lebensweise als auch der Generationsfolge zeigen sie eine Menge von Uebergangen zur vorigen und der nachfolgenden Unterordnung.

1. FAMILIE. THERIDIOIDAE. WIRKSPINNEN.

1. GENUS. PACHYGNATHA, SUND. (1823).

1. **Pachygnatha Clerckii,** SUND. (1823). Doroszló, Apatin, Ungvár, Kaschau. Schon im März geschlechtsreif; Gewebe unbekannt; fleissig im Fadenschiessen. Ueberwinterung ganz ausser Zweifel; wurde bei starkem Frost am 5-ten Jänner 1874 unter einem Hufe eines umgestandenen Pferdes auf einer Wiese durch den tüchtigen Hemipterologen Dr. G. v. Horváth in Mehrzahl gesammelt.

2. **Pachygnatha Listeri,** SUND. (1830). Doroszló. Im Frühjahre beim Fadenschiessen beobachtet.

3. **Pachygnatha De Geerii,** SUND. (1830). Klausenburg, Torda, Szász-Vesszös, Csiker Alpen, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Lykauka, Kremnitz, Balaton-Füred, Budapest, Ungvár, Komjáti, Kaschau. Weitaus die häufigste und weitverbreiteteste Art, welche ebenfalls überwintert (durch Dr. v. Horváth mit P. Clerkii, Sund. unter ganz gleichen Umständen und zusammen gesammelt.)

2. GENUS. EPISINUS, WALCK. (1809).

1. **Episinus truncatus,** WALK. (1809). Pressburg, Apatin, Ogradena, Tokaj, S.-A.-Újhely, Budapest. Sommerthier, welches ich im Verdachte einer Orbitelarie habe; wenigstens fand ich ein ♀ am Fusse des Felsens Csukár mare in der unteren Donauenge auf dem Leitfaden eines kleinen Radnetzes in Streckstellung, ohne dort ein anderes Thier entdecken zu können. Freilich war ebendort die kleine Epeira diodia häufig. Sonst Sommerthier; oft im Moose herumstreifend.

3. GENUS: LINYPHIA (LATR. 1804).

1. **Linyphia montana** (CL. 1757). Klausenburg, Nagy-Czég, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Szász-Vesszös, D.-Szent-Márton, Apatin, Doroszló, Zimony, Pancsova, Orsova, Ungvár. Das ganze Jahr hindurch vorkommend, überwintert sie in halbwegs geschützten Localitäten; ist vorwiegend in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten zu treffen, liebt aber auch Auen, besonders die Höhlungen alter Weiden und Eichen.

2. **Linyphia bucculenta** (CL. 1757). Doroszló, Kaschau, Klausenburg, Hermannstadt. Sicher überwinternde Art, welche besonders den Rasen an festen Gegenständen, wie Grabsteine etc. liebt. Wurde von Dr. Horváth mit Pachygnata Clerckii und De Gerii (vide oben) im Winter gesammelt.

3. **Linyphia marginata** C. K. (1834). Klausenburg, Parajd, Mezö-Záh, Nagy-Czég, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Báziás, Tokaj, Tarczal, Alsó-Hámor. Sommerthier; vorwiegend auf Gesträuchen; im Süden des Landes besonders häufig.

4. **Linyphia emphana** (WALCK.) Alsó-Hámor, Diósgyör. Sommerthier; besonders in Schlägen im Geäste gefällter, ausgedorrter Bäume.

5. **Linyphia phrygiana,** C. K. (1836). Tátra-Fured (Schmecks). Von J. von Frivaldszky unter unbekannten Umständen gesammelt.

6. **Linyphia triangularis** (CL. 1757). Alsó-Hámor, Csorba, Central-Karpaten, Pribilina, Zakameniszko, Lykauka, Ruttka, Kremnitz, Schemnitz, Veszprém, Budapest, Szász-Vesszös, Körös-Pass, Klau-

senburg, Hermannstadt. Bergthier auf Gesträuchen; steigt vom Vorgebirge weit in die subalpine Region hinauf; Körpergrösse stark variirend.

7. **Linyphia frutetorum,** C. K. (1834). Palánka, Illok, Orsova, Mehádia, Ogradena, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Fünfkirchen, Klausenburg. Auf Gesträuchen häufig; im Süden des Landes im Frühjare, im Norden Sommers geschlechtsreif.

8. **Linyphia hortensis** Sund. (1830). Doroszló, Tokaj, Alsó-Hámor. Als Frühlings- und Sommer-Erscheinung, jedoch nicht näher beobachtet.

9. **Linyphia clathrata** Sund. (1830). Zombor. In den Achselwinkeln von Grabkreuzen.

10. **Linyphia pusilla** Sund. (1830). Tarczal, Klausenburg, Mezö-Záh. Meist unter dem überhängenden Rasen abstürzenden Erdreiches.

11. **Linyphia alticeps,** Sund. (1833). Central-Karpathen, Kriván-Stock an der oberen Baumgrenze im üppigen Grase am Fusse von Tannen. Im August geschlechtsreif.

12. **LINYPHIA ALPINA** n. sp. (VII. Tafel, 152, *a* Augenstellung, *b* Hinterleib des ♀ Seitenansicht, *c* desselben Epigyne von rückwärts betrachtet, *d* Taster des ♂ von der Seite dargestellt).

♀ Klein. Cephalothorax licht braungelb mit haarfeinem, schwärzlichen Rand. Beine licht braungelb. Oberfläche des Hinterleibes weisslich, mit schmutzigbraunem Geäder netzartig überzogen, in der Mitte ein verwaschener bräunlicher Mittelstreif, in den Seiten ein braunes Feld, welches vom schwärzlichen Bauche weiss abgegrenzt ist. Brustplatte braun.

Mittelaugen der vorderen Augenreihe so wie die Seitenaugen beider Augenreihen in gemeinschaftlichen schwarzen Flecken; die Mittelaugen der hinteren Reihe je in einem besonderen schwarzen Ringe. Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die hintere Augenreihe beinahe gerade, die vordere Reihe ausgebogen; die Seitenaugen der Vorderreihe um ihren Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, letztere unter Allen die kleinsten. Maase, Leib 3 $^{m}/_{m}$, Cephth. 1·1 $^{m}/_{m}$, I Beinpaar 5·2, II 4, III 3, IV 4·7 $^{m}/_{m}$ lang.

♂ Kaum kleiner. Vorderleib und Beine röthlichgelb; Hinterleib wie beim ♀, jedoch reiner gefärbt und schärfer gezeichnet. Taster schlank, kolbig; Tibia kürzer und stärker als Patella; Deckschuppe löffelförmig, seitwärts nach innen gestellt; Sexualorgan complizirt, vorne mit hufeisenförmig hervorstehendem Embolus. Maase, Leib: 3— Cephth. 1·2 $^{m}/_{m}$.

Im August an der oberen Baumgrenze des Krivanstockes (Central-Karpathen) im Grase erbeutet. Dr. Koch kennt diese Art aus den tyroler Alpen.

13. **Linyphia alacris** Blackw. (1853). Hermannstadt. Sill erwähnt dieselbe unter dem Namen «Linyphia terricola Koch».

14. **Linyphia leprosa** Ohl. (1865). Veterani Höhle, Tokaj, Alsó-Hámor, Lucsivna, Schemnitz, Pribilina, Ungvár, Hermannstadt. Liebt das Halbdunkel der Höhlen, Stallungen aber auch im Wurzelwerk der Bäume.

15. **Linyphia Rosenhaueri** L. K. (1872). Baradla Tropfsteinhöhle bei Aggtelek. Ursprünglich aus den Höhlen des fränkischen Jura beschrieben, fand Dr. v. Horváth dieses Thier in der Entfernung von nahezu 5000 Metern vom Eingange der berühmten Höhle, also im ewigen Dunkel.

16. **LINYPHIA THORELLII** n. Sp. (VII. Tafel, 153, *a* Augenstellung, *b* Webeklauen, *c* Hinterleib des ♀ mit der Epigyne, *d* Taster des ♂).

Sehr klein. Vorderleib und Beine einfärbig lebhaft bräunlichroth; Hinterleib erbsengelb. Keine Zeichnungen. Cephalothorax herzförmig, Kopftheil etwas erweitert, kaum erhöht, seicht abgegrenzt; Mittelritze bedeutend. Brustplatte sehr breit-herzförmig, bräunlichroth, dünnbehaart. Mandibeln stark, bräunlichroth, von der Seite betrachtet, leicht zurückgedrängt, äusserst spärlich behaart, glatt. Maxillen und Lippe bräunlichroth. Taster schlank, bräunlichroth, dessen Patella, Tibia und Tarsus, besonders das letztere Glied stark, zum theil stachelborstig behaart — *keine Klaue*. Beine schlank. Femur mit wenigen Borsten, Tibien oben mit 2—3 Fühlhaaren, unten reichlich borstenhaarig; Klauen sehr schlank, fein, sichelförmig, deren Zinken ungemein zart, die Aferklaue einzähnig.

Hinterleib sehr schön oval.

Die hintere Augenreihe leicht eingebogen, die vordere leicht ausgebogen; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, die unteren klein; die Seitenaugen beider Reihen auf einer gemeinsamen, flachen, schwärzlichen Erhöhung, weiter entfernt von den Mittelaugen ihrer Reihen, als diese von einander.

Maase, Leib: 2·6 $^{m}/_{m}$, Cephth. 1 $^{m}/_{m}$. I. Beinpaar 3·8, II 3, III 2·8, IV 4 $^{m}/_{m}$.

♂ Kleiner, schlanker: in der Färbung übereinstimmend. Der Taster schlank, kolbig; dessen Patella kurz, dünn; Tibia einfach verstärkt, napfförmig; Deckschuppe schmal-löffelförmig; seitwärts nach innen gekehrt, behaart, das Sexualorgan zeigt einen schlängelnd quergestreiften Bulbus, an dessen Vordertheil eine knorplartige Erhöhung sichtbar ist, und dessen untere Parthie einen schwärzlichen, ankerförmigen Umschlag zeigt.

Maase, Leib: 2·4 $^{m}/_{m}$, Cephth. 1·2 $^{m}/_{m}$.

Diese interessante Spinne fand ich zuerst in der Szeleta-Höhle (Alsó-Hámor). Sie hält sich an den rauhesten, trockenen Stellen der übersinterten Wände auf, wo sie ihre Fäden zieht und vor dem Kerzenlicht verschwindet. Sie bewohnt das ewige Dunkel. Merkwürdigerweise fand ich dieselbe Art auch in der 148-ten Klafter des Schachtes des Glanzenberg Unterstollens in Schemnitz.

4. genus. ERIGONE Sav. et Aud. (1825—7).

1. **Erigone altifrons** (Cambr. 1863). Tafel IX, 194 ♂ vergr. Pancsova. Als Sommerthier auf Holzstössen.

2. **Erigone apicata** (Backw. 1850). Doroszló. Pancsova. Schon im März zu Tausenden beim Fadenschiessen besonders auf dürren Pflanzen, welche förmlich eingewebt erscheinen.

3. **Erigone dentipalpis** (Wid. 1834). Tokaj. Budapest, Szász-Vesszös. Im Juni geschlechtsreif.

4. **Erigone isabellina** (C. K. 1841). Klausenburg, Hermannstadt. Central-Karpaten (Baumregion).

5. **Erigone bituberculata** (Wid. 1834). Mező-Záh. Sehr zeitig im Frühjahre (März) besonders an schwer zugänglichen Stellen im Rohre der Seen.

6. **Erigone rubens** (Blackw. 1833). Sátor-Alja-Újhely. Als Sommerform auf Pflanzen des «Kopasz»-Berges.

7. **Erigone rufipes** (L. 1758). Aus Grosswardein bekannt.

8. **Erigone cornuta** (Blackw. 1833). Pancsova, Tokaj. Als Baumform erbeutet.

9. **Erigone fuscipalpis** (C. K. 1836). Budapest (Blocksberg) auf Pflanzen.

5. genus. NESTICUS Th. (1869—70).

1. **Nesticus cellulanus** (Cl. 1757). Alsó-Hámor (Höhlen), Erlau (Keller), Schemnitz (Schachte), Klausenburg (Souterain). Liebt feuchtere Winkel dunkler oder halbdunkler Localitäten; je dunkler der Aufenthalt, desto verwischter die Zeichnung. In Höhlen ist es auffallend, dass sich an die Fäden ihres Gewebes Tipuliden und sonstige Dipteren zur Ruhe an den Vorderfüssen aufhängen, ohne haften zu bleiben oder die Spinne dadurch zu stören.

6. genus. ERO (C. K. 1837).

1. **Ero thoracica** (Wid. 1834). Doroszló. In Ziegelhaufen als Frühlingform.

2. **Ero tuberculata** De Geer. 1778). Rakamaz. Als Sommerform in üppigen Gesträuchen.

7. genus. MIMETUS Hentz (1832).

1. **Minetus laevigatus** (Keys. 1863). Auf Eichen der Hutweiden zwischen Tokaj und Rakamaz als Sommerform.

8. GENUS. DIPOENA. THE. (1869—70).

1. Dipoena melanogaster (C. K. 1845). Homonna. Auf Pinus sylvestris.

9. GENUS. PHYLLONETHIS. THE. (1869—70).

1. Phyllonethis lineata (CL. 1757). Klausenburg, Szovát (Hargita-Zug bis 1000 Meter), Gyergyó-Szt-Miklós, Panesova, Báziás, Tarczal, Tokaj, S.-A.-Újhely, Alsó-Hámor, Mocsolyás, Schemnitz, Bihar (?), Budapest. Sommerform in Gärten; auch subalpin: die gelbe und rothgezeichnete Varietät meist in derselben Localität: scheint Linyphien zu vertreiben und deren Gewebe zu usurpiren.

10. GENUS. THERIDIUM (WALCK. 1805).

1. Theridium Tepidariorum C. K. (1841). Klausenburg (Glashaus), Görgény-Szt-Imre (Kastell-Gange), Ogradena (Barakken). Scheint in Glashäusern immer gegenwärtig zu sein.

2. Theridium formosum (CL. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Diósd-Szt-Márton, Doroszló, Apatin, Panesova, Palánka, Mehádia, Schuppanek, Orsova, Jeselnicza, S.-A.-Újhely, Ungvár, Alsó-Hámor, Diósgyör. In den Niederungen auch in der Nähe von Wohnungen, besonders in Gärten weit verbreitet. Sommerthier.

3. Theridium denticulatum (WALCK. 1804). Orsova, Mehádia, Ogradena, Báziás, Szajol, Tokaj, Alsó-Hámor, Budapest. Sommerthier, welches die Felsen besonders liebt, jedoch auch an Wohnungen vorkommt.

4. Theridium riparium BLACKW. (1834). Hermannstadt. SIM. führt die Art unter dem Namen (Theridium saxatile Koch) an.

5. Theridium varians HAHN. (1831). Klausenburg. Eichen der Hutweiden bei Tokaj. Als Sommerform im Laube.

6. Theridium sisyphium (CL. 1757). Szajol, Alsó-Hámor, Csorba-See, Lucsivna, Pribilina, Lykauka, N.-Hagymás. Sonst in Ostsiebenbürgen. Von der Ebene bis in die obere Baumgrenze der Alpen verbreitete Art.

7. Theridium pictum (WALCK. 1802). Centralkarpathen auf Juniperus.

8. THERIDIUM FRIVALDSZKY m. sp. VII Tafel, 154. a Augenstellung, b Leib, c erstes Beinpaar, d männlicher Taster.

♂ Vorderleib licht bräunlichgelb, mit feinem, braunem Rand, mit feinem bräunlichem Mittelstreif, welcher gegen den Kopftheil hin gabelig wird, die Augengruppe jedoch nicht erreicht.

Beine licht bräunlichgelb, am Ende eines jeden Gliedes ein breiter, schwarzer Ring. Oberfläche des Hinterleibes weiss mit sechs oder sieben schwarzen Punkten, wovon drei auf die Mitte entfallen, seitlich am Ende je ein ausgedehnter schwarzer Fleck. Abdomen bräunlich. Die Zeichnung in der Regel scharf, auffallend, nur manchmal etwas verschwommen.

Cephalothorax erweitert. Brusttheil rundlich, in der Mitte der Länge nach mässig rinnenförmig vertieft, der Kopf wenig erhaben. Brustplatte herzförmig, bräunlichgelb, mit feiner schwarzer Einfassung. Mundtheile bräunlichgelb, etwas röthlich angehaucht. Die Beine lang, schlank, die Ringelung auffallend: auf den Patellen je eine Fühlborste. Hinterleib oval, von der Seite betrachtet ziemlich gewölbt.

Die Mittelaugen beider Reihen im Rechteck stehend, die unteren kleiner, schwarz: die hinteren opalisirend. Die hintere Reihe kaum merklich eingebogen, die untere ausgebogen; die Augen der hinteren Reihe in gleicher Entfernung von einander; die Mittelaugen der Vorderreihe weiter vom Stirnrand, als von den hinteren Mittelaugen.

Die Taster schlank, dessen Patella nicht länger als dick, die Tibia noch kürzer, am äusseren Ende mit langem, schmalem, abgestumpftem Fortsatz, welcher sich an den Geschlechtstheil anschmiegt

und nach vorne gerichtet ist; der Bulbus von aussen birnenförmig, etwas abgeflacht, auf der Fläche mit schwarzem Schlängelband.

Maase, Leib: 3·5 $^{m}/_{m}$, Cephth. 1·5, I Beinpaar 11·5, II 7·3, III 5·2, IV 7·5 $^{m}/_{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Tokaj und Rakamaz Auf Eichen. Frivaldszky hat diese Art schon früher um Fünfkirchen herum gesammelt.

9. **Theridium triste,** Hahn (1831). Hutweide bei Tokaj auf Eichen.

10. **Theridium bimaculatum** (L. 1767). Wie die vorige Art. Sill besitzt Exemplare aus der Umgebung von Hermannstadt.

11. **Theridium pulchellum** (Walck. 1802). Palánka. Dr. Seidlitz und Sill führen die Art aus Siebenbürgen an.

11. genus. STEATODA Sund (1833).

1. **Steatoda castanea** (Cl. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Görgény-Szt-Imre, Sárpatak, Oláhfenes, Parajd, Gyergyó-Szt-Miklós, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Neusatz, Zimony, Pancsova, Mehádia, Orsova, Báziás, Szajol, Rakamaz, S.-A.-Újhely, Ungvár, Parád, Veszprém, Budapest. Beinahe ausschliesslich dem Aufenthalte des Menschen angepasst, selten an Waldrändern und auch dort stets in der Nähe menschlicher Wohnungen.

2. **Steatoda bipunctata** (L. 1758). Torda, Sárospatak, Klausenburg, Hermannstadt, Görgény-Sz.-Imre, Balánbánya, Doroszló, Zombor, Apatin, Orsova, Pribilina, Budapest, Ungvár. Seltener als die vorige Art, mehr im Freien, besonders unter abstehenden Baumrinden. Auch in Ställen.

3. **Steatoda triangulosa** (Walck. 1802). Doroszló, Pancsova, Orsova. Neigt dem Süden zu (Thorell fand sie in Florenz und Niza l. c. im ung. Text). Lebensweise mit St. castanea übereinstimmend, das Gewebe jedoch stets bescheidener.

4. **Steatoda guttata** (Wid. 1834). Alsó-Hámor. In Geröllen.

12. genus. LITHYPHANTES Th. (1869—70).

1. **Lithyphantes corollatus** (L. 1758). Orsova, Báziás, S.-A.-Újhely. Sommerform; stets in Geröllen der Bäche gefunden.

2. **Lithyphantes Paykullianus** (Walck. 1806—8). Klausenburg. Auf berasten Hügeln in Löchern von Gryllus campestris durch C. Schuster entdeckt.

13. genus. ASAGENA Sund. (1833).

1. **Asagena phalerata** (Panz. 1801). Szász-Vesszős, Doroszló. Sommerthier, meist umherschweifend oder in Mehrzahl unter Steinen gefunden.

II. familie. SCYTODOIDAE. nacktspinnen.

1. subfamilie. PHOLCINAE. schielspinnen.

1. genus. PHOLCUS (Walck. 1805).

1. **Pholcus Forskälii** Thor. (1870). Zombor, Orsova, überhaupt im Süden des Landes; in lichteren Kellern und schattigen Winkeln häufig. Die Art wurde auch ursprünglich nach ungarischen Exemplaren beschrieben, siehe «Remarks on Synonymus» p. 151.

2. **Pholcus phalangioides** (Fuesl. 1775). Nagy-Barom, Rakospalota, Klausenburg. In Stallungen, Hühnersteigen häufig.

3. **Pholcus Pluchii** (Scop. 1763). Klausenburg, Szent-László, Torda, Várfalva, Mehádia, Orsova, Ogradena, Szajol, Tarczal, Ungvár, Alsó-Hámor, Balaton-Füred. Sowohl unter Dachtraufen besonders der ländlichen Wohnungen als auch im Freien an Felsen, in Steinhaufen. Sommerform.

II. SUBFAMILIE. SCYTODINAE. BUCKELSPINNEN.

2. GENUS. SCYTODES. Latr. (1804).

1. **Scytodes thoracica** Latr. (1804). Zimony, Budapest. Szarvas. Selten, wenig beobachtet, jedoch hinsichtlich des Gewebes und der Haltung vielfach an Pholcus erinnernd.

III. FAMILIE. ENYOIDAE. SCHOBERSPINNEN.

1. GENUS. ENYO. Sav. et Aud. (1825—7).

1. **Enyo germanica** (C. K. 1837). Balaton-Füred, Alsó-Hámor. Sommerthier; unter Steinen; mit schoberförmiger, aus fremden Gegenständen zusammengewebter Wohnung. Selten.

III. UNTERORDNUNG.

TUBITELARIAE.

So vielartig die Organisation dieser Unterordnung, so verschiedenartig ist deren Lebensweise und so manigfach sind deren Gewebe: und wenn wir das System der Spinnenthätigkeit als ein ununterbrochenes Ganzes betrachten, so können wir es aussprechen, dass die Tubitelarien mit ihrer Thätigkeit diejenigen Lücken ausfüllen, welche sonst entstehen würden. Eben dieses zeigt auch die grosse Formverwandtschaft mit anderen Unterordnungen.

Die Hauptorgane sind im Kreise dieser Unterordnung sehr verschieden. Bei dem Webeorgan finden wir sowohl das Drei-, als auch das Zweiklauensystem vertreten, dabei den Umstand, dass mit dem Zweiklauensystem eigenthümliche Haarsohlen verbunden sind, welche andeuten, dass hier neben der specifischen Spinnenthätigkeit, d. h. neben dem Fangnetz auch das Gehen platzgreift. Das Spinnorgan zeigt ebenfalls Verschiedenheiten; manche Spinnwarzen sind verlängert, mehrgliedrig, das System der Spulen ist anders angebracht, daher sind auch die Gewebe anders beschaffen. Die Grösse des Hinterleibes bleibt fort. Zum kräftig entwickelten Cephalothorax kommt ein verhältnissmässiger Hinterleib hinzu; die Füsse sind kräftig und selbst die gestreckteren zum Gehen eingerichtet. Indem bei den vorhergehenden zwei Unterordnungen die Ernährung in erster Linie von der Einrichtung und Anbringung des Gewebes und vom geduldigen Abwarten der Beute abhängt, also eine gewisse Passivität zur Schau trägt, tritt bei den Tubitelarien die Activität in den Vordergrund; sie offenbart sich im meuchlerischen Ueberfall der Beute.

Selbst in jenen Gruppen dieser Unterordnung, bei denen auf die Gewebe noch grosses Gewicht fällt (Agalenoidae), ist der Charakter der Gewebe, so auch deren Wirkung von jenen der Orbitelarien und

Retitelarien wesentlich verschieden. Denn indem diese letzteren ihre Gewebe den fliegenden Insecten in den Weg stellen, ihre Beute also dadurch erlangen, weil diese das Gewebe *nicht sieht*, sehen es die Tubitelarien mit ihren Geweben auf das *Aufsitzen* der Insecten ab; ja die Mehrzahl ladet die Beute förmlich zum Aufsitzen ein. Die weitläufigen Gewebe der Winkelspinnen (Tegenaria), welche horizontal gespannt sind und mit der Zeit auch noch staubig werden, locken die Insecten förmlich an; so auch das trichterförmige Gewebe der Agalenen. Die Amaurobiinen *belegen* mit ihren Geweben solche Punkte, welche zu Ruheplätzen für Insecten besondere Eignung haben.

Bei den Drassoiden fällt das Gewicht nicht mehr auf das Gewebe, sondern auf die Organisation der Gangorgane; bei diesen herrscht das Zweiklauensystem und die Scopula; diese verlegen sich auf die Lauer, um die Beute zu überfallen, oder sie verbergen sich in künstlich erzeugte oder natürliche Höhlungen, und erwarten die Beute, welche sich dahin verirrt. Diesem entspricht auch die Taucherspinne — Argyroneta — welche ihre Taucherglocke verlässt, um ihre Beute im Utricularien Dickicht zu beschleichen.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass bei den Geweben überhaupt auf die Wohnung ein grosses Gewicht fällt, bei mancher Familie sogar das Hauptgewicht; in diesen letzteren Fällen ist das Gewebe nurmehr für Momente der Vermehrung und Entwickelung bestimmt und hat mit der Ernährung nichts mehr zu schaffen.

Hier beginnt also neben der Fixirung des Aufenthaltes die Freiheit der Bewegung in einem gewissen Umkreise.

In der Veränderung des Aufenthaltsortes sind sie weniger frei, auch in der Wahl desselben sind sie beschränkter; sie sind in höherem Maase an die Scholle gebunden, als dies bei den vorgehenden Unterordnungen der Fall ist. Es überwiegt hier schon die Zahl derjenigen Formen, welche unter Steinen, Schollen, unter abgefallenem Laub lebt und wirken.

Hinsichtlich der vertikalen Verbreitung gehört die Mehrzahl der Formen zwar den Niederungen an; sie steigen aber auch in bedeutende Höhe hinauf. Die Cryphoeca carpathica O. H. lebt auf den Gipfeln der hohen Tátra, hingegen gibt es Formen, welche in der Tiefe der Höhlen zuhause sind.

Die Generationsfolge wird hauptsächlich (ich kann nicht sagen ausschliesslich) durch überwinternde Thiere gesichert; die Sicherung besorgt die überwinternde Generation selbst. Die Mutter bewacht die Eier, sorgt so lange für die Jungen, bis sich diese selbst fortzuhelfen vermögen.

I. FAMILIE. UROCTEOIDAE. ZOTTELSPINNEN.

1. GENUS. UROCTEA. DUF. (1820).

1. **Uroctea Durandii** (WALCK. 1809). Fiume unter Steinen.

II. FAMILIE. AGALENOIDAE. FLÜCHTSPINNEN.

1. SUBFAMILIE. AMAUROBIINAE. KETZERSPINNEN.

1. GENUS. DICTYNA. SUND. (1833).

1. **Dictyna arundinacea** (L. 1758). Klausenburg, Szász-Vesszős, Torda, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Ogradena, B. Csaba, Tokaj, Ó-Hutta, Stuhlweissenburg, Grosswardein, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform, welche besonders die abgestorbenen Doldenpflanzen liebt. Gemein.

2. **Dictyna latens** (Fabr. 1775). Hermannstadt. Dr. Seidlitz führt dieselbe auf Grund von L. Koch's Bestimmung an.

3. **Dictyna vicina** Sim. (1874). Hutweide bei Tokaj, auf Eichen. Scheint südlich verbreitet zu sein. (Simon beschrieb die Form von der Insel Corsica).

4. **Dictyna uncinata** Thor. (1856). Budapest (Stadtwäldchen auf Gesträuch).

5. **Dictyna variabilis** C. K. (1836). Budapest, Rákos-Palota, Tokaj, B.-Füred. Besonders auf den Blättern von Syringa vulgaris.

2. genus. TITANOECA Th. 1869—70).

1. **Titanoeca quadriguttata** (Hahn. 1831). Orsova, Mehádia, Bäziás, Alsó-Hámor, Mocsolyás, Parád, Schemnitz, Fünfkirchen. Sommerform, steigt hoch in das Gebirge; meist unter Steinen.

2. **Titanoeca Schineri** L. K. (1872). S.-A.-Újhely, Tokaj, Veszprém. Sommerform; besonders an steinigen Stellen.

3. **TITANOECA VETERANICA** n. sp. (VII. Tafel, 155, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib dunkel rothbraun mit wenig gelblichen Haaren; Beine ebenso gefärbt, etwas rauchiger. Hinterleib braun, mit nicht eben dünner aber erst bei Vergrösserung auffallender, gelblichröthlicher Behaarung.

Cephalothorax so lang als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; Kopftheil etwas verlängert, vorne abgerundet, von seitwärts betrachtet aus der bedeutenden Rückengrube sanft aufsteigend. Der ganze Cephalothorax fein gerandet.

Brustplatte oval, braun, mit schmutziggelber Behaarung.

Mandibeln ziemlich stark, etwas rauh und genügend behaart — von der Seite betrachtet — mit dem Grunde vorgewölbt. Maxillen gerade, parallel, vorne abgerundet; rothbraun; die Lippe schmäler als eine Maxille, abgerundet, von halber Länge der Maxillen.

Der Taster rauchig rothbraun, dessen Tarsus reichlich behaart und beborstet und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich schlank, die Behaarung ziemlich reichlich, gelbbraun gemischt, die Bestachelung nicht beständig: Femur des I. Paares oben am Ende 2—3 anliegende Stachel; oft an der Tibia, unten vorne, ein Stachel. Das Abdomen breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe sehr leicht, die hintere mehr eingebogen; die Seitenaugen getrennt; die Seitenaugen von den Mittelaugen ihrer Reihen weiter, als letztere von einander entfernt; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne bedeutend verengtes Trapez gestellt, die unteren kleiner als die oberen; die hinteren Mittelaugen weiter von den vorderen Mittelaugen als von einander.

Maase, Leib: 5·5 $^{m}/_{m}$, Cephth. 2·3, I Beinpaar 6, II 5, III 4, IV 5·6 $^{m}/_{m}$.

♂ Schlanker, etwas kleiner. Vorderleib sehr lebhaft rothbraun; Beine rauchbraun; Hinterleib schwarz, spärlich gelb behaart, ohne Zeichnung. Auf allen Tibien, unten, in einer Reihe mehrere Stachelborsten. Der Taster stark, kolbig; dessen Patella nicht länger als dick; die Tibia sehr complizirt: an der inneren Seite ein am Grunde starker, in eine feine Spitze auslaufender, glänzend schwarzer, geschwungener, nach vorne gerichteter Fortsatz, am Grunde desselben, nach innen, ein daumenförmiger, kurzer stumpfer Fortsatz, dahinter ein dritter, nach rückwärts offener, ohrförmiger Fortsatz.

Maase, Leib: 4·6 $^{m}/_{m}$, Cephth.: 2·4, I Beinpaar 7·5, II 5·8, III 4·7, IV 5·6 $^{m}/_{m}$.

Diese hübsche, kleine Spinne fand ich im Juni in der unteren Donauenge, besonders in der Nähe der historisch berühmten Veterani-Höhle, dann bei Jeselnicza, wo dieselbe auf rasigen Stellen unter Kalksteinhaufen vorkam. Das Thier lebt an der Unterseite der Steine in einer sehr schütter gewebten Röhre, zieht sich bei Berührung zusammen und muss sehr beunruhigt werden, ehe es flüchtet. Die Art ist nahe verwandt mit Simon's Titanoeca monticola, welche derselbe aus den Pyrenaeen und den Alpen der Provençe beschrieb, jedoch auch nach Dr. L. Koch verschieden (vide «Les Arachnides de France 1874, I, p. 214, Pl. III, fig. 10).

3. genus: AMAUROBIUS (C. K. 1837).

1. **Amaurobius ferox** (Walck. 1830). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Palánka, Diosgyör, Miskolcz, Görömbölyi-Tapolcza, Erlau, Güns, Budapest, Mehadia. Im Frühjahr geschlechtsreif; in Kellern, Winkeln, aber auch in Felsenspalten; in wärmeren Localitäten wahrscheinlich stets vorhanden. Gewebe vielfach angepasst.

2. **Amaurobius fenestralis** (Str. 1768). Klausenburg, Görgény-Szt-Imre, Mezöhavas, Bucsin, Nagy-Hagymás, Hermannstadt (Dr. Seidlitz sub Ciniflo atrox), Mehadia, Alsó-Hámor, Pribilina, Lykauka, Schemnitz, Budapest. Weit verbreitete Art, welche auch in das Hochgebirge steigt, besonders in Nadelhölzern unter abstehender Rinde häufig; kommt auch in der Nähe menschlicher Wohnungen, am Eingange der Grubenstollen, in Steinhaufen und Mauerritzen vor; nächtliches Thier, Nachts oft auf dem Laube der Gebüsche herumstreifend.

3. **Amaurobius claustrarius** (Hahn. 1831). Bisher nur in den Karpathen: Csorba-See, Pribilina, im August unter Steinen angetroffen. Nach L. Koch auch in Siebenbürgen. (Dr. Seidlitz sub Ciniflo).

4. **Amaurobius pallidus** L. K. (1868). IX. Tafel, 195 ♀; 196 ♂, 197 Epigyne des ♀, 198 Taster des ♂). ♀ Durch Dr. L. Koch beschrieben. ♂ Kleiner, schlanker, lichter gefärbt, die Zeichnung des Hinterleibes lebhafter. Die Beine gestreckter. Der Taster proportionirt: auf der Oberfläche des Femur vorne 3 Stacheln; die kurze Tibia handförmig, von oben betrachtet, zeigt sie drei kurze Fortsätze, von welchen der innere der kürzeste ist, er ist gebogen, stumpf; der äussere ist derb, cylindrisch, am Ende abgerundet, röthlichgelb; die Deckschuppe ist stark convex, an der Spitze bürstenartig behaart, am äusseren Rande des Grundes bedeutend ausgeschnitten: Geschlechtstheil stark hervorquellend, von unten betrachtet erscheint der Bulbus einem starken halben Ringe ähnlich, aus dessen Mitte eine schnabelförmige, kurze, rothbraune Doppelspitze hervorsteht, am Grunde dagegen ein unten licht, an der Spitze dunkel gefärbter Fortsatz nach vorne gerichtet ist.

Maase: Leib 8 $^{m}/_{m}$, Cephth. 4 $^{m}/_{m}$, I Beinpaar 15 $^{m}/_{m}$.

Diese Art wurde ursprünglich durch Dr. Paliardi bei Mehadia gesammelt, ich selbst kenne sie auch ausschliesslich aus dieser Gegend als Frühjahrsform, wo sie meist im Gerölle, seltener unter der Rinde gestürzter Bäume vorkommt und weit in die Höhe geht. So bei Orsova (Allion), Mehadia (Nadelholzregion), Ogradena, Báziás (Ausläufer).

5. **Amaurobius Erberi** (Keys. 1863). Ausschliesslich Budapest (Blocksberg); ist weiters nur von Syra, Lesina und aus den Pyrenaeen bekannt.

II. subfamilie. AGALENINAE. trichterspinnen.

4. genus: CYBAEUS L. K. (1868).

1. **Cybaeus tetricus** (C. K. 1839). Alsó-Hámor, Máramaros (Pietrosz Stock) selten unter Steinen.

5. genus: COELOTES. Blackw. (1841).

1. **Coelotes atropos** (Walck. 1830). Görgeny-Szt-Imre, Mezö-Havas, Hermannstadt, Orsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Central-Karpathen, Pribilina, Ruttka, Schemnitz, Tátra-Füred. Gebirgsform im Sommer geschlechtsreif. Geht bis 2000 Meter in den Alpen, wo sie dann das Labirynth vertieft und complizirt.

2. **Coelotes inermis** L. K. (1855). Görgény-Szt-Imre, Schemnitz. An beiden Orten Herbstthier, im Gerolle von Mauerwerk.

3. Coelotes roscidus? (C. K. 1837). Bratka im Körospass. Ein ♂ im September erbeutet. Zur Anbringung des ? hat mich der Umstand bewogen, dass von Coelotes roscidus C. K. = segestriformis Dufour bis jetzt nur ♀ bekannt sind. Da dieses ♂ jedoch zu keiner der bekannten Arten gehört, und dem Grössenverhältniss nach der grossen weiblichen Form Koch's resp. Dufour's entspricht, so habe ich es mit Vorbehalt hieher gestellt.

4. Coelotes solitarius L. K. (1868). In Dr. H. Zimmermann's (Limburg) Sammlung aus der hohen Tatra; Dr. Seidlitz fand die Art um Hermannstadt.

6. genus: TEGENARIA (Latr. 1804).

1. Tegenaria Domestica (Cl. 1757). Ueberall, besonders in und um Wohnungen verbreitet; kommt jedoch auch im Freien vor.

2. Tegenaria Derhamii (Scop. 1763). Ganz besonders in Wohnungen, und da vorzüglich in Kellerhälsen, Fenstern, dann in Stallungen sehr häufig.

3. Tegenaria campestris C. K. (1848). Klausenburg, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Baziás, Alsó-Hámor, Pribilina, Budapest. Geht bis 1000 Meter in das Hochgebirge; meist im Wurzelwerk und in Steinhaufen.

7 genus. CRYPHOECA Thor (1869—70).

1. CRYPHOECA CARPATHICA n. s. p. (VII. Tafel, 156, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Vorderleib und Beine grünlichgelb; Hinterleib ölbraun, mit gelblichen △ Zeichnungen. An allen Beinen die Tibia und Metatarsus mit langen, anliegenden, lichten Stacheln bewehrt, welche auf den zwei ersten Paaren in zwei Reihen paarig gestellt sind. Die vordere Augenreihe stark eingebogen, deren Mittelaugen viel kleiner als die seitlichen; die hintere Augenreihe leicht eingebogen, deren Augen von gleicher Grösse; die Mittelaugen der vorderen Reihe vom Stirnrande um mehr als den Durchmesser eines Seitenauges entfernt.

Cephalothorax länglich-herzförmig; Kopftheil gut abgegrenzt, verschmälert, vorne abgerundet; Rückengrube punktartig; der Thoraxtheil mit einigen sternförmig auslaufenden Vertiefungen, welche der Lage der Beine entsprechen. Brustplatte länglich-schildförmig, zwischen den Hüften des IV. Beinpaares zugespitzt, etwas convex, lehmgelb, spärlich behaart. Die Mandibeln lehmgelb, gut entwickelt, schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaares, nicht vorgewölbt und mit dem Ende auf die Maxillen zurückgedrängt. Maxillen lehmgelblich, breit, vorne abgerundet, nicht gegeneinander geneigt, dünn behaart; die Lippe ähnlich gefärbt, breit, vorne abgestutzt, erreicht nicht die halbe Länge der Maxillen. Taster grünlichgelb, dessen Tarsus stark, so lang als die Tibia, beiderseits mit mehreren anliegenden, langen Stacheln. Sämmtliche Schenkel der Beine grünlichgelb, die übrigen Glieder mehr ins Röthliche ziehend; auf der Patella des III. Paares, oben, ein aufrechter, langer Stachel. Hinterleib länglich-eiförmig, hinten etwas zugespitzt; oben, vorne, in der Mitte ein unregelmässiger, lichter Fleck, darunter einige Winkelfleckchen, welche sich schlangelnd in den Seiten verlieren und oft sehr undeutlich sind; Bauchfläche olivengrünlich; der ganze Hinterleib anliegend, nicht eben dicht behaart. Spinnwarzen in ein Trapez gestellt, gelblich, gleichlang; das Endglied des oberen Paares zugespitzt und sehr kurz, etwa einem Viertheil des Grundgliedes entsprechend.

Maasse: Leib 4·2 $^{m}/_{m}$. Cephth. 1·9, I. Beinpaar 5, IV. 5·8 $^{m}/_{m}$. Verhältniss der Füsse 4, 1, 2, 3.

♂ Etwas kleiner, mit schlankeren Beinen und lichterem Vorderleib. Die Bestachelung der Beine schwacher. Der Taster verhältnissmässig stark, dessen Patella und Tibia gleichlang, am Grunde der äusseren Seite der Tibia ein nach vorne und seitwärts gerichteter, gestreckt ohrförmiger Fortsatz; Deckschuppe sehr convex, weisslich, spärlich behaart; Geschlechtstheil sehr hervorquellend; von unten betrachtet, durch einen langen, spiraligen embolus ausgezeichnet.

Maasse: Leib 3·5 $^{m}/_{m}$. Cephth. 1·6, IV. Beinpaar 5·4 $^{m}/_{m}$.

Central-Karpathen; auf dem Kriván im August nicht selten, steigt beinahe bis zum Gipfel. Ist stets auf der unteren Seite der Steine in einem schütter gewebten Röhrchen zu treffen und leicht zu sammeln, da sie sich statt zu flüchten, nur zusammenzieht.

8. GENUS AGALENA WALCK (1805).

1. Agalena labyrinthica (CL. 1757). In der Ebene eben so gut als auch im Vorgebirge und der entschieden subalpinen Region zuhause. In den Niederungen an manchen Punkten geradezu in Masse vorhanden.

2. Agalena similis KEYS. (1863). Klausenburg; durch Dr. G. Böckh auch in Pressburg gesammelt und als «Ag. labyrinthica» bestimmt (zu finden im Wiener Hofmuseum), besonders Herbstform.

9. GENUS HISTOPONA THOR. (1869—70).

1. Histopona torpida (C. K. 1841). Doroszló. Als Sommerform unter Rinden nur einmal gefunden.

10. GENUS: TEXTRIX SUND. (1833).

1. Textrix deuticulata (OLIV. 1789). Doroszló. Als Sommerthier einmal angetroffen.

11. GENUS: AGROECA WESTR. (1861).

1. Agroeca Haglundii THOR. (1874). Apatin, Szász-Vesszős. Zweimal als Sommerthier angetroffen.

III. SUBFAMILIE. ARGYRONETINAE. TAUCHERSPINNEN.

12. GENUS: ARGYRONETA LATR. (1804).

1. Argyroneta aquatica (CL. 1757). Szamosfalva, Szász-Vesszős, Doroszló, Budapest (im Abzuggraben der Ofner Thermen!). Sonstige Daten im allgemeinen Theile und im biologischen System (I., II. B.).

III. FAMILIE. DRASSOIDAE. MEUCHELSPINNEN.

1. GENUS: ZORA (C. K. 1848).

1. Zora maculata (BLACKW. 1833). Doroszló, Apatin, Orsova, Schuppanek, Tokaj, Rakamaz, Kaschau. Eine seltenere Sommererscheinung; bisher stets umherschweifend im abgestorbenem Laube unter Bäumen und Gesträuchen gesammelt; besonders dort häufig, wo Poduren reichlich vorhanden sind. Geht nicht auffallend hoch ins Gebirge und überwintert bestimmt. Dr. von Horváth fand sie im strengsten Winter vor (siehe: Pachygnatha Clerckii Sund).

2. GENUS: LIOCRANUM L. K. (1866).

1. Liocranum domesticum (WID. 1834). Szász-Vesszős, Pressburg. In Wohnungen, des Nachts auch bei Kerzenschein thätig; mit fixer Wohnung und Jagdgebiet. Dr. G. Böckh sammelte diese Art mehrfach, und bezeichnete sie mit «Drassus».

2. **LIOCRANUM KOCHII** n. sp. (VII. Tafel, 157, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, Seitenansicht: *c* Genitaltheil von unten).

Vorderleib und Beine licht braungelb; Hinterleib graulich, mit verwaschenen, undeutlichen, dunkleren Flecken und anliegender Behaarung.

Cephalothorax herzförmig; Kopftheil verengt, von der Seite betrachtet eher niedergedrückt als erhoben; Mittelritze sehr fein, ziemlich lang. Brustplatte schildförmig, braungelb, spärlich behaart. Die Mandibeln gelb, nicht eben kräftig, genügend behaart; seitlich betrachtet knieförmig vorgewölbt; Maxillen breit, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe zungenförmig von halber Maxillenlänge. Beine lang, schlank, bewehrt und behaart; auf den Schenkeln oben zwei anliegende, lange Stacheln; auf der Tibia des ersten Paares, unten, fünf Stacheln in zwei Reihen, wovon drei auf der inneren Seite; auf dem Metatarsus desselben Paares, unten drei Paar Stacheln; auf der Tibia und dem Metatarsus des zweiten Paares unten je drei Paar Stacheln; auf denselben Gliedern der beiden letzten Paare, unten 5—6 Stacheln. Der Hinterleib oben und unten einfärbig; sonst eiförmig, vorne etwas verengt; verhältnissmässig klein.

Die vordere Augenreihe kaum bemerkbar, die hintere merklich eingebogen; die hinteren Mittelaugen viel weiter von einander als von den Seitenaugen entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe schwarz und grösser als die Seitenaugen, die letzteren so wie jene der hinteren Reihe opalisirend. Die Seitenaugen berühren sich.

Der Taster ziemlich kräftig; Deckschuppe spitz-löffelförmig, am äusseren Rande mit einer fingerförmigen Nebenschuppe; Patella wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, einfach, unbewehrt; das Geschlechtsorgan sehr charakteristisch: der ziemlich flache Bulbus verwandelt sich hinten in ein schlängelndes Rohr, welches verloren in eine feine, gekrümmte Spitze ausläuft.

Maasse: Leib 5·2 $^{m}/_{m}$, Cephth. 2·6, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6·9, IV. 9·9.

♀ unbekannt.

Diese sehr interessante Art fand mein Neffe E. Vlkolinszky in Schemnitz. Ist von L. domesticum auch nach Dr. L. Koch specifisch verschieden.

3. GENUS: ANYPHEANA SUND. (1833).

1. **Anyphaena accentuata** (WALCK. 1802). Doroszló, Bogojeva, Illok, Panesova, Alsó-Hámor, Budapest. Als Sommerform besonders auf dem Laube der Bäume vorkommend.

4. GENUS: CLUBIONA LATR. (1804).

1. **Clubiona corticalis** (WALCK. 1802). Schemnitz. Im Basaltgerölle des «Kalvarienberges», im Spätsommer.

2. **Clubiona trivialis** [1] C. K. (1841). Mehadia, Spitze des Damoclet: aus den Central-Karpathen von Dr. L. Koch bestimmt, in der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); scheint eine Alpenform zu sein.

3. **Clubiona montana** L. K. (1867). Kremnitz. Als herbstliche Form unter Steinen gesammelt.

4. **Clubiona holosericea** (DE GEER. 1778). Doroszló. Gleicher Aufenthalt mit der nachfolgenden Art.

5. **Clubiona pallidula** (1757). Szász-Vesszös, Klausenburg, Szamosfalva, Parajd, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Illok, Tokaj, Diósgyör, Lucsivna, Grosswardein, Budapest. In Gärten, im Rohre, im Gesträuch und überhaupt in üppiger Vegetation zu finden. In der Abenddämmerung umherschweifend. Sackartige Wohnung sehr mannigfaltig.

6. **Clubiona terrestris** WESTR. (1851). Tokaj. In einem Steinbruche als Sommerthier.

7. **Clubiona coerulescens** L. K. (1866). Palánka. Im Frühjahre, unter einem Holzscheite.

[1] Im Verzeichnisse des I. Bandes unter dem Synonym «pallens» angeführt

8. Clubiona lutescens Westr. (1851). Szász-Vesszös, Budapest. Im Gesträuche, selten.

9. Clubiona paradoxa L. K. (1867). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova stammend.

10. Clubiona frutetorum L. K. (1866). Tokaj, Budapest? Ungvár? (die Exemplare von letzteren Orten als jüngere Formen nicht ganz sicher). Auf Eichen als Sommerthier.

11. Clubiona brevipes[1] Blackw. (1841). In der Sammlung des Grafen Keyserling, aus Orsova-stammend.

5. genus: CHIRACANTHIUM (C. K. 1839).

1. Chiracanthium italicum Canestr. et Pav. (1869). Klausenburg, Szász-Vesszös, Görgény-Szent Imre, Budapest, Doroszló. Hochsommerform; webt in Pflanzen einen geräumigen Sack, wo die Paarung erfolgt und auch die Eier bewacht werden.

2. Chiracanthium carnifex (Fabr. 1775). Klausenburg, Rakamaz. Sommerform; webt ihre Sackwohnung in die Rispen der Gräser.

3. Chiracanthium Pennyi Camb. (1874). Palánka, Rakamaz. Wie die vorige Art.

4. Chiracanthium nutrix (Walck. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Szász-Vesszös, Hermannstadt, Doroszló. Wie die vorige Art.

5. Chiracanthium elegans Thor. (1875). Ogradena. Webt ihre Säcke in das Gerölle der Kalkberge. Sommerform.

6. CHIRACANTHIUM RUPESTRE n. sp. (VII. Tafel 158, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Cephalothorax von der Seite).

♀ Cephalothorax röthlichgelb, in der Augengegend etwas verdunkelt; Mandibeln bräunlichroth, Beine gelb; Hinterleib bräunlichgelb.

Cephalothorax derb, hochgewölbt, so lang als Patella und Tibia des IV. Fusspaares zusammen; seitlich betrachtet ist die Rückenlinie gewölbt, vom Scheitel nach rückwärts halbkreisförmig abfallend; der ganze Theil mit feinen, anliegenden Haaren bedeckt. Die Mittelritze ist durch eine kaum wahrnehmbare Verdunkelung angedeutet. Brustplatte schildförmig, bräunlichgelb, ziemlich behaart. Die Mandibeln derb, kräftig, etwas nach vorne gerichtet, am Rande des Klauenfalzes mit einer dichten Borstenreihe versehen, etwas kürzer als der Metatarsus des I. Beinpaares; die Maxillen breit, vorne abgerundet, etwas gegeneinander geneigt, bräunlichroth, vorne lichter; Lippe rothbräunlich, breit, zungenförmig, erreicht $^3/_4$ der Länge der Maxillen. Der Taster schlank, blass röthlichgelb, am Tarsus bräunlichroth, ziemlich behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia und Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare. Hinterleib oval, mit gelblicher Behaarung bedeckt.

Die Augengruppe ist sichtlich dreitheilig; die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne verengtes Trapez gestellt, und dieses Trapez weiter von den Seitenaugen, als die grösste Entfernung der Mittelaugen untereinander; die vorderen Mittelaugen in einem gemeinschaftlichen dunkeln Fleck, die übrigen Augen jedes für sich dunkel eingefasst. Die Seitenaugen einander genähert; die vordere Reihe sehr leicht ausgebogen.

Maasse: Leib 9 $^m/_m$, Cephth. 4·6, I. Beinpaar 15·6, II. 13, III. 9·7, IV. 13·4.

♂ unbekannt.

In einem steinigen Graben bei Majláth (Diós-Győr) unter einem Steine erbeutet.

7. CHIRACANTHIUM EFOSSUM n. sp. (VII. Tafel, 159, *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax von der Seite, *c* Epigyne).

♀ Cephalothorax bräunlichgelb ohne Verdunkelung; Mandibeln ins Bräunlichrothe ziehend; Beine grünlichgelb. Hinterleib schmutzig-lehmgelb.

[1] Im Verzeichniss des ersten Bandes als «fuscula Westr.» angeführt.

Cephalothorax von der Seite betrachtet genügend gewölbt, kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen; Kopftheil bogig (weniger convex, als bei der vorigen Art). Brustplatte herzförmig, schmutziggelb mit bräunlicher, am Rande verdichteter Behaarung. Mandibeln ziemlich stark, gestreckt, mässig nach vorne gerichtet, am Grunde licht, gegen das Ende verdunkelt, etwas länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen schmutzigbraun, an den Enden lichter, gerade, vorne zugerundet; die Lippe zungenförmig, vorne abgestutzt, reichlich $^2/_3$ der Maxillen lang. Der Taster schlank, grünlichgelb, an der Spitze rauchig verdunkelt, reichlich, anliegend behaart, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, lang; Tibia des ersten Paares, unten, in der Mitte mit einem Paar — der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit je einem Paar Stacheln. Der Hinterleib oval, feinbehaart.

Die Augengruppe dreitheilig: die Mittelaugen beider Reihen in ein, nach vorne nur wenig verengtes Trapez gestellt; die Seitenaugen der vorderen Reihe von den Mittelaugen nur wenig weiter, als letztere voneinander; die vordere Reihe gerade, die hintere leicht eingebogen; die Seitenaugen berühren sich nicht, jedes für sich steht in einer Verdunkelung.

Maasse, Leib: 10 $^m/_m$, Cephth. 3·8, I. Fusspaar 18·7, II. 12, III. 9, IV. 14.

♂ unbekannt.

Diese Art fand ich auf dem Kopasz-Berge bei S.-A.-Ujhely, tief in der Erde, unter einem Steine, u. z.: als Sommerform.

8. **CHIRACANTHIUM CUNICULUM** n. sp. (VII. Tafel, 160. *a* Augengruppe, *b* Cephalothorax, *c* Epigyne).

♀ Vorderleib schön licht-bräunlichgelb, vorne verdunkelt; Mandibeln bräunlich, vertical. Der Hinterleib gelblich-leibfarben, unter Vergrösserung mit vielen, lichteren Hirsefleckchen besäet.

Cephalothorax im Ganzen gewölbt, am Scheitel etwas abgeflacht, etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Die Brustplatte herzförmig, blassgelblich. Die Maxillen gestreckt vertical, am Ende dunkelbraun, gegen den Grund verwaschen lichter, so lang wie der Tarsus des ersten Beinpaares. Die Maxillen gerade, vorne abgerundet und lichter, am Grunde rothbräunlich, die Lippe zungenförmig, abgestutzt rothbraunlich. Der Taster sehr schlank, gelblich, feinbehaart, am Ende etwas verdunkelt, dessen Tarsus länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine lang, fein; Tibia des ersten Paares unten, in der Mitte mit einem Stachel; der Metatarsus, unten, an beiden Enden mit einem Stachelpaare. Der Hinterleib oval, etwas zugespitzt.

Die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt, jene der vorderen Reihe in einen gemeinsamen dunklen Fleck; die Seitenaugen der hinteren Reihe weiter von den Mittelaugen, als diese von einander entfernt; die Mittelaugen der vorderen Reihe grösser als die Seitenaugen derselben Reihe; die vordere Reihe gerade, die hintere eingebogen. Die Seitenaugen beider Reihen berühren einander nicht.

Maasse, Leib: 7·5 $^m/_m$, Cephth. 3, I. Beinpaar 11·5, II. 7·9, III. 7, IV. 9·7.

Diese Art fand E. Vlkolinszky in Schemnitz, in Steinhaufen vor dem Eingange des Klingerstollens.

6. GENUS: PHRUROLITHUS (C. K. 1839).

1. **Phrurolithus festivus** (C. K. 1835). Alsó-Hámor, im Moose auf der Spitze des Szent-István, als Sommerform.

2. **PHRUROLITHUS SZILYI** n. sp. (VII. Tafel, 161, *a* Augenstellung, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des Mannes.)

♀ Sehr klein. Vorderleib braun, mit vielen weissen Härchen, welche einigermassen eine sternförmige Zeichnung bilden. Der Hinterleib schwärzlich, auf der oberen Fläche vorne ein, in der Mitte drei, ober den Spinnwarzen ein weisses Fleckchen. Die Schenkel des ersten Beinpaares braun, die übrigen

Glieder so wie auch die übrigen Fusspaare gelb; an den Schenkeln der beiden letzten Paare noch wenig Braun zu sehen. Bauch schwärzlich mit weisslicher Behaarung.

Cephalothorax breit-herzförmig, mit etwas verschmälertem Kopftheil; Brustplatte braun. Die Mandibeln stark, braun, dünn behaart, der das Genus charakterisirende Stachel borstenförmig. Der Taster ziemlich stark, braun, dessen Tarsus mit vielen weissen Haaren und so lang wie dessen Patella und Tibia zusammen. Die Beine in den Schenkeln etwas verdickt, sonst dünn auslaufend; die Schenkel der beiden ersten Paare seitlich und unten braun, oben gelblich; Tibia und Metatarsus des ersten Paares unten mit je vier aufstellbaren, langen, gelben Stachelpaaren. Der Hinterleib länglichoval, sehr mässig abgeflacht.

Die Mittelaugen der vorderen Reihe unter Allen die kleinsten; beide Reihen leicht eingebogen; die Entfernungen der Augen, sowohl in den Reihen als auch sonst, gleichförmig.

Maasse, Leib: 2·6 $^{m}/_{m}$, Cephth. 1, I. Beinpaar 2·5, II. 2·2, III. 2, IV. 3·6 $^{m}/_{m}$.

♂ Kaum kleiner. Die Beine sehr lebhaft gefärbt und auch auf den hinteren Schenkeln mit so viel Braun, dass die gelbe Farbe einen längsstreif bildet. Der Taster kräftig, kolbig; dessen Schenkel verbreitert, unten mit einer Ecke endend; die Patella nicht eben schlank; die Tibia kürzer als Patella, an ihrer äusseren Seite ein starker, hornförmiger, mit der Spitze gegen die Deckschuppe geschwungener, schwarzer Fortsatz.

Maasse, Leib: 2·5, Cephth. 1·2 $^{m}/_{m}$.

Bei Orsova, im Monate Juni auf üppigen Pflanzen des sogenannten neutralen Gebietes erbeutet.

7. genus: MICARIA Westr. (1851).

1. **MICARIA ROGENFOHERI** n. sp. (VII. Tafel, 162, *a* Augengruppe, *b* Epigyne des ♀, *c* Taster des ♂).

♀ Prächtig schimmernd. Vorderleib rothbraun mit kupferig schimmernden Schuppen, auf der hinteren Parthie des Brusttheiles ein ^ förmiger, schneeweisser Winkelfleck. Der Hinterleib mit kupferig und grünlich schimmernden Schuppen bedeckt, vorne mit zwei bohnenförmigen, querliegenden weissen Flecken, in der Mitte mit einem weissen, schmalen Gürtel, der in den Seiten kräftiger ist und auf die Bauchseite nicht übergeht, diese kupferig und violett schimmernd. Die Schenkel der vorderen Beinpaare beinahe ganz braun, mit schimmernden Schuppen, sonst blassgelb; die beiden Hinterpaare bräunlich.

Cephalothorax gestreckt; keine Mittelritze; der Kopftheil verschmälert, von der Seite besehen etwas niedergedrückt. Die Brustplatte länglichoval, schwarzbraun mit weisser, etwas sternförmig angeordneter Behaarung. Die Mandibeln nicht eben kräftig, gerade, vertical, röthlich-braun, am Grunde lichter. Die Maxillen eingedrückt, rothbräunlich mit lichteren Rändern; die Lippe dunkel. Die Beine, besonders die beiden ersten Paare in den Schenkeln verstärkt, auf allen Tibien unten 1—4 Stacheln, am Metatarsus unten am Ende meistens ein Stachelpaar.

Der Hinterleib etwas walzig, zugespitzt, in der Gegend des Gürtels mässig eingeschnürt.

Die vordere Augenreihe mässig, die hintere stark eingebogen; die Mittelaugen der hinteren Reihe sehr bedeutend weiter von einander als von den Seitenaugen; die Augen der vorderen Reihe gleichgross, gleich weit von einander; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen wenig kleiner als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Maasse, Leib: 5 —7 $^{m}/_{m}$, Cephth. 2—2·6, I. Beinpaar 5, II. 5·8, III. 5·5, IV. 8·5.

♂ Schlanker, mit in die Breite entwickeltem Cephalothorax, mit lebhafterem Glanz. Der Taster schlank, mit ziemlich kräftigem Schenkel, an dessen Unterseite die Behaarung abstehend gereihet ist; die Patella mindestens dreimal so lang als dick, die Tibia nicht kürzer als das vorige Glied, aussen, am Ende mit einem kurzen Sporn; die Deckschuppe schmal, zugespitzt; der Bulbus länglich-oval, auf der äusseren Seite mit einem dunkleren Längsband.

Maasse, Leib: 5 $^{m}/_{m}$, Cephth. 2·5 $^{m}/_{m}$. Oft sehr klein.

Dieses prachtvolle Thierchen kam anfangs Juni in der Umgebung von Orsova unter Steinen vor, liebt besonders die oberen, trockenen Parthien in Steinhaufen. Jedes Thierchen ruht tagsüber in einem besoderen Säckchen, und gestört, flüchtet es mit wahrer Blitzesschnelligkeit.

2. **Micaria radiata** L. K. (1866). Gombos-Bogojeva. Als Frühjahrsform in Schlagen der Donau auen unter der Rinde gefällter Riesenbäume (Populus Canadensis).

3. **Micaria cincta** L. K. (1866). Orsova. Diese Art wurde auch ursprunglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben, welche aus der Sammlung des Grafen Keyserling stammten. In der ersten Beschreibung wird der Metatarsus I als wehrlos angeführt, bei meinem Exemplare trägt er unten am Grunde ein Stachelpaar, wesswegen Dr. Thorell die Art nicht ganz bestimmt entschied; Dr. L. Koch hat mir jedoch mitgetheilt (in litt.) dass das Verhältniss der Bestachelung nicht constant ist und er selbst Exemplare besitze, deren Metatarsus I bewehrt ist.

4. **Micaria pulicaria** (Sund. 1832). Grenzstein zwischen Rosenberg und Lykauka als Herbstform; massenhaft in einem gemeinschaftlichen Zellengewebe.

8. genus: DRASSUS (Walck. (1805).

1. **Drassus quadripunctatus** (L. 1758). Alsó-Hámor. Im Juli geschlechtsreif.

2. **Drassus rubens** (Walck 1837—47). Ungvár, Doroszló.

3. **Drassus scutulatus** L. K. (1866). Klausenburg, Mező-Záh, Hosszutelke, Hermannstadt, Budapest, Orsova, Doroszló. In Doroszló besonders in Wohnungen, auch im Winter; in Orsova jedoch auch in Bachgerölle.

4. **Drassus minusculus** L. K. (1866). Orsova. Sommerform unter Steinen.

5. **Drassus umbratilis** L. K. (1866). Orsova, Alsó-Hámor. Als Frühjahrs- und Sommerform unter Steinen.

6. **Drassus troglodytes** C. K. (1839). Klausenburg, als Waldthier unter abgefallenem Laub.

7. **Drassus lapidicola** (Walck. 1802). Ueberall verbreitet, scheint jedoch die Vegetationsgrenze der Buche nicht zu überschreiten. Besonders unter Rinden und im Steingerölle häufig.

8. **Drassus angustrifrons** Westr. (1861). Alsó-Hámor. Nur ein ♀ in einer Felsenritze erbeutet.

9. **Drassus loricatus** L. K. (1866). Doroszló, Schemnitz. Selten. Beidesmal in Wohnungen bei Kerzenschein erbeutet.

10. **Drassus pusbescens** Thor. (1856). Bihar (Vlegyásza Stock) in der Nadelholzregion im Juni erbeutet.

9. genus: PROSTHESIMA L. K. (1872).

1. **Prosthesima Petiverii** (Scop). Mehadia, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor. Gebirgsform, welche uber die Region des Laubwaldes emporsteigt.

2. **Prosthesima oblonga** (C. K. 1844). Orsova, Baziás. Als Sommerform unter Steinen. War bis jetzt nur aus Tyrol bekannt.

3. **Prosthesima atra** (Latr. 1806). Fünfkirchen. Durch Frivaldszky einmal erbeutet.

4. **Prosthesima praefica** (L. K. 1866). Orsova. Wurde auch ursprünglich nach Orsovaer Exemplaren beschrieben.

5. **Prosthesima longipes** (L. K. 1866). Budapest. Als Herbstform einmal auf dem Blocksberge erbeutet.

6. **Prosthesima pedestris** (C. K. 1839). Orsova. In Gerollen des Gratzka Baches.

7. **PROSTHESIMA CALCEOLATA** n. sp. (VII. Tafel, 163. *a* Augenstellung, *b* Vorderfuss, *c* Taster des ♂).

♂ Reinschwarz; Vorderleib kaum bemerkbar bräunlich angehaucht. Beine rauchbraun, die Tar-

sen der beiden ersten Paare röthlichgelb, jene der übrigen weniger auffallend, braunlichroth. Der herzförmige Cephalothorax um etwas kürzer als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Die Hüftgelenke der beiden hinteren Fusspaare bräunlichgelb, jene der übrigen Paare braun. Alle Beine mit Ausnahme der Tarsenglieder verstärkt, die Tarsen schlank. Die Tibien der beiden ersten Paare ohne Stacheln, deren Metatarsen, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaare; die Tibien der Hinterpaare, so der Metatarsus, unten, mit mehreren Stacheln, die letzteren auch seitwärts bewehrt.

Die Augen sehr flach, wenig opalisirend; die Mittelaugen der vorderen Reihe auf einer kleinen Erhebung, rund, die übrigen Augen unregelmässig in der Form; beide Reihen beinahe gerad, die Entfernungen nahezu gleich; die Mittelaugen der vorderen Reihe kaum etwas weiter von einander, als jene der hinteren Reihe ebenfalls von einander entfernt.

Der Taster sehr charakteristisch; dessen Schenkel verstärkt, bildet unten eine abgerundete Ecke; die Patella mindestens $1^1/_2$-mal so lang als dick, die Tibia kaum kürzer, lang behaart, aussen, am Ende ein derber, spitzer, etwas gegen die Deckschuppe gekrümmter Nagel; die Deckschuppe tief- stumpflöffelförmig, behaart; der Geschlechtstheil durch einen nach unten und aussen widderhornförmig gewundenen, starken, breiten Embolus ausgezeichnet.

Maasse, Leib: 5·7, Cephth. 2·4. I. Beinpaar 6·7, II. 5·7, III. 5, IV. 7·8 $^{m}/_{m}$.

♀ Unbekannt.

Auf dem Blocksberge bei Budapest unter Steinen erbeutet.

8. **Prosthesima serotina** (L. K. 1866). Orsova (Allion-Berg). Sommerform, unter Steinen.

9. **Prosthesima femella** (L. K. 1866). Wie die vorige Art.

10. **Prosthesima conspicua** (L. K. 1866). Güns, Mehadia. Einmal in abgelöstem Rasen an einer Kellermauer erbeutet.

11. **Prosthesima bimaculata** (C. K. 1839). Pancsova. Als Frühlingsform auf Urtica erbeutet. C. Koch beschrieb die Art nach griechischen Typen, Dr. L. Koch fand jedoch diese in der Sammlung nicht vor, wesshalb er die Art nicht sicher aussprach. Es ist gewiss, dass sie eine Verwandte der P. conspicua ist (Cephth. länger als Patella und Tibia IV). ♀ Schwarz; Cephalothorax in der Mitte mit weissen Häärchen; Hinterleib vorne ebenfalls weiss behaart, in der Mitte, zu beiden Seiten je ein schneeweisser Fleck. Die Hüftgelenke der beiden hinteren Beinpaare schwefelgelb, alle Schenkel wie auch die Hüftgelenke der beiden Vorderpaare schwarz, die übrigen Glieder schwefelgelb. Kleine, schlanke Gestalt. Totallänge 5·7 $^{m}/_{m}$.

Epigyne: eine beinahe quadrate Platte, am Grunde zwei ∅∅ förmige Oeffnungen.

12. **Prosthesima petrensis** (C. K. 1839). Alsó-Hámor. Hochsommerform.

13. **PROSTHESIMA ALLIONICA** n. sp. (VII. Tafel, 164, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂ von der Seite, *c* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel schmutzigrothbraun; Hinterleib dunkel ohlbraun; Beine licht olivengrun, Tibien und Patellen der beiden ersten Paare rauchbraun; alle Beine schlank, ungewöhnlich lang, das vierte Paar besonders auffallend. Cephalothorax so lang als die *Tibia* des IV. Beinpaares allein. Brustplatte schön oval, olivenfarben; Maxillen und Lippe ebenso gefärbt.

Die Schenkel verstärkt, sonst schlank; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus desselben Paares unten mit zwei Paar Stacheln; Tibia des zweiten Paares unten mit zwei starken Borsten, Metatarsus wie beim ersten Paar; die Tibien der übrigen Paare, unten mit mehreren Stacheln, die Metatarsen unten und an den Seiten bewehrt.

Hinterleib schmal, beinahe parallel; das untere Spinnwarzenpaar walzig, auffallend lang (beinahe 1 $^{m}/_{m}$).

Die Mittelaugen der hinteren Reihe, gross, oval, gegen einander geneigt, in der hinteren Näherung näher zu einander als die Mittelaugen der unteren Reihe gleichfalls zu einander.

Der Taster lang, schlank, ziemlich kolbig; dessen Patella gestreckt, die Tibia kurzer, aussen, am Ende mit einer Erhöhung, welche plötzlich in einen feinen Dorn ausläuft; Deckschuppe löffelförmig

genügend behaart, am äusseren Rande ausgerandet, unter der Spitze ein seitwärts nach aussen gerichteter, sichelförmiger, feiner und spitzer, braunröthlicher Embolus.

Maasse: Leib 4·9, Cephth. 2·3, I. Beinpaar 7·8, II. 6, III. 5, IV. 9·5 $^{m}/_{m}$.

♀ Unbekannt.

Bei Orsova auf dem Berge Allion Ende Mai erbeutet. Nach Dr. L. Koch eine höchst auffallende neue Form.

14. **PROSTHESIMA TRAGICA** n. sp. (VII. Tafel, 165, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, Hinterleib öhlbraun mit anliegender, grober Behaarung. Die Beine dunkelrothbraun, die Schenkel des ersten Paares am Grunde fleckförmig durchscheinend, jene des zweiten Paares weniger, und mit undeutlichem Längsstreif.

Cephalothorax herzförmig mit verengtem Kopftheil, so lang als Patella und Tibia des vierten Beinpaares zusammen. Brustplatte oval, rothbräunlich, behaart. Maxillen eingedrückt, gestreckt, am Ende heller; die Lippe dunkler, zungenförmig, reichlich $^{2}/_{3}$ der Maxillen lang.

Der Taster derb, dessen Schenkel verstärkt, die Behaarung mit Stachelborsten untermischt, dessen Tarsus etwas kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine in den Schenkeln verstärkt; die Tarsen im Verhältniss zu den Tibien, schlank. Tibien und Metatarsen der beiden Vorderpaare unbewehrt; Tibia des dritten Paares unten und oben mit einem Stachel, jene des vierten Paares, unten, mit zwei Paar langen Stacheln.

Hinterleib gestreckt, etwas niedergedrückt.

Die Augen klein; die Seitenaugen der vorderen Reihe die grössten, oval, nach auswärts divergirend; die hinteren und vorderen Mittelaugen gleichweit von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·7, Cephth. 2·5, I. Beinpaar 5 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Ein Exemplar im Frühjahre im Gratzka-Thale nächst Orsova erbeutet.

15. **PROSTHESIMA ACCEPTA** n. sp. (VII. Tafel, 166, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib öhlbraun; Hinterleib schwarz mit Oehlbraun angehaucht; Beine öhlgrün, alle Tibien verdunkelt.

Cephalothorax herzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen. Brustplatte herzförmig, dunkelöhlbraun, behaart. Die Maxillen eingedrückt, licht öhlgrün; die Lippe etwas dunkler, zungenförmig, $^{2}/_{3}$ der Maxillen lang. Der Taster licht öhlgrün, mit abstehenden Borsten untermischt behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen.

Die Beine, besonders deren Schenkel, kräftig, die Tarsen schlank, licht öhlgelb. Tibia des ersten Paares unbewehrt, dessen Metatarsus, unten, am Grunde mit einem Stachelpaar, am zweiten Paare ebenso; an den Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare, unten und an den Seiten, mehrere Stachel.

Der Hinterleib verhältnissmässig klein.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen rund, die Seitenaugen unregelmässig geformt; die Mittelaugen der hinteren Reihe flach, gross, unregelmässig geformt, einander sehr genähert.

Epigyne: laut Abbildung, auffallend gross.

Maasse: Leib 5·7, Cephth. 2·8, I. Beinpaar 6·8, II. 6, III. 4·2, IV. 8·8 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Im Juni auf dem Berge Allion nächst Orsova erbeutet. Ich bemerke, dass die Art der P. Allionica O. H. nahe verwandt zu sein scheint, der Unterschied ist in der Bestachelung des Metatarsus des ersten Fusspaares ausgesprochen.

16. Prosthesima nigrita (Fabr. 1775). Fünfkirchen. Durch J. von Frivaldszky gesammelt.

10. genus: GNAPHOSA (Latr. 1804).

1. Gnaphosa lucifuga (Walck. 1802). Klausenburg, Mező-Záh, Parajd, Balánbánya, Tölgyes, Hermannstadt, Mehadia, Orsova, S.-A.-Ujhely, Gyöngyös, Fünfkirchen (hier besonders gross). Sommerform, häufig, besonders in den tiefsten, dunkelsten Lagen von Steinhaufen; ihr Biss dringt leicht durch die Haut, erzeugt einen dumpfen Schmerz und bei Fingern Steifheit, welche 24—36 Stunden lang dauert.

2. Gnaphosa lugubris (C. K. 1839). S.-A.-Ujhely. Als Sommerform auf dem Berge «Kopasz» einmal angetroffen.

3. GNAPHOSA SOROR n. sp. (VII. Tafel, 169, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib dunkelrothbraun, die Beine etwas lichter; der Hinterleib bräunlichgrau, staubig, bei Vergrösserung, mit bräunlichen Hirseflecken bestreut. Grosse, kräftige Form.

Cephalothorax derb, herzförmig, mit dickem Kopftheil, länger als Patella und Tibia des IV-ten Beinpaares zusammen. Brustplatte breitoval, dunkelrothbraun, behaart. Die Mandibeln dunkelrothbraun, derb, länger als der Metatarsus des ersten Beinpaares; die Maxillen sammt Lippe dunkelrothbraun, bilden in ihrer Gesammtheit beinahe einen Kreis; die Lippe $^3/_4$ der Maxillen lang. Der Taster rothbraun, an der Spitze dunkler, dicht behaart, dessen Tibia und Tarsus, oben, mit 2—3 in der Behaarung verborgenen Stacheln, das letztere Glied so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig, verhältnissmässig kurz; am Metatarsus des ersten Paares, unten, in der Mitte ein Stachelpaar; die Tibia unbewehrt; Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachel (oder Paar?), Metatarsus unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar; an den übrigen Füssen Tibia und Metatarsus, unten, mehrere Stacheln.

Hinterleib länglichoval, ziemlich convex; Beschuppung mit gesägten Rändern.

Die untere Augenreihe leicht eingebogen, deren Mittelaugen kleiner als die Seitenaugen und etwas weiter von einander als von den seitlichen entfernt; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen unregelmässig geformt, divergiren nach vorne, in der Convergenz näher bei einander als die unteren untereinander; die hinteren Seitenaugen weiter von den unteren Seitenaugen als von den hinteren Mittelaugen entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 14, Cephth. 5·3, I Beinpaar 11, II 10, III 9·8, IV 12·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Budapest; durch Johann Pável gesammelt.

4. Gnaphosa fumosa (C. K. 1843). Ein ♀ in S.-A.-Ujhely auf dem Berge Kopasz im Juni erbeutet. Diese Spinne wurde sowohl durch Thorell als L. Koch mit Vorbehalt als fumosa (C. K.) bestimmt. Rücksichtlich der Bestachelung der Füsse stimmt sie mit G. lapponum L. K. überein, unterscheidet sich jedoch durch die Augenstellung.

5. GNAPHOSA DOLOSA n. sp. (VII. Tafel, 167, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib dunkler, Beine lichter schmutzig-braungelb; Hinterleib öhlbraun; Spinnwarzen lichter braungelb; Cephalothorax in der Augengegend verdunkelt.

Cephalothorax flachgewölbt, breitherzförmig, so lang als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen, oben mit spärlicher, schwarzer Behaarung; Brustplatte oval, rothbraun, behaart. Die Mandibeln derb, rothbraun, mit langen, abstehenden, dunkeln Borsten reichlich bedeckt. Die Maxillen rothbraun, eingedrückt, beisszangenartig gegeneinander geneigt, am Ende etwas heller; die Lippe dunkler, breitoval, reichlich $^3/_4$ der Maxillen lang. Der Taster kräftig, rauh; dessen Schenkel oben mit einigen aufrechten, geschwungenen, schwarzen Stacheln, übrigens haarborstig. Die Beine genügend lang, kräftig, mit spärlicher, abstehender Behaarung; Tibia des ersten Paares unbewehrt, Metatarsus, unten, innen mit einem Stachel; Tibia des zweiten Paares manchmal unbewehrt, manchmal, unten, mit zwei Stacheln hinter-

einander, Metatarsus bald mit einem Stachel, bald mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln. Am Tarsus der vorderen Beinpaare und auch auf den Metatarsus übergehend eine dichte Scopula.

Hinterleib etwas flach, verbreitert, oben und unten spärlich behaart.

Die vordere Augenreihe leicht eingebogen, die hintere bedeutend ausgebogen; die Mittelaugen der vorderen Reihe kleiner als die seitlichen und weiter von einander, als von den letzteren entfernt; die hinteren Mittelaugen Mandelförmig, mit dem spitzigeren Ende convergirend und hier viel näher zu einander, als die unteren ebenfalls zu einander stehend; die hinteren Seitenaugen von den Mittelaugen um den doppelten Durchmesser geschieden.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 10, Cephth. 4·8, I Beinpaar 12, II 11·3, III 9·6, IV 15·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Kaum kleiner, im Ganzen dunkler; dessen Cephalothorax rothbraun. Der Taster mässig kolbig; dessen Patella kaum länger als die Tibia, am äusseren Ende der letzteren ein kurzer, derber, etwas gekrümmter, dunkler Fortsatz; auf dem Schenkel, oben, aufrechte Stachelborsten; Deckschuppe löffelförmig, grob behaart; der Bulbus gelblich, vorne mit einem Knötchen, längs der inneren Seite eine rothbraune Hornleiste, welche unter der Spitze der Deckschuppe in einen leicht geschwungenen, spitzen Embolus ausläuft.

Maase: Leib 10, Cephth. 5·2 $^{m}/_{m}$.

Die Art variirt in der Grösse von 6 bis 10 $^{m}/_{m}$ Leibeslänge.

Bei Orsova im Juni besonders unter abgefallenen Laub und zwischen Steinen ziemlich häufig. Dr. L. Koch hebt ihre Verwandtschaft mit G. lucifuga hervor, hält sie aber für neu.

6. Gnaphosa leporina (L. K. 1866). Dr. G. Seidlitz hat diese Art in Siebenbürgen entdeckt. Ich kenne sie nicht.

7. Gnaphosa bicolor (Hahn 1831). Als Sommerform in Alsó-Hámor unter Steinen.

8. GNAPHOSA SUSPECTA n. sp. (VII. Tafel, 168, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Cephalothorax röthlichbraun, graulich behaart; die Beine gelblichbraun, röthlich angehaucht; Hinterleib öhlbraun, staubig.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich breitem Kopftheil, etwas länger als Patella und Tibia des IV. Beinpaares zusammen.

Brustplatte oval, gelblichbraun, behaart. Die Mandibeln verhältnissmässig, am Grunde knieartig vorgewölbt, rothbraun, mit spärlicher, abstehender, borstenartiger Behaarung; die Maxillen gelbbraun. Der Taster derb, dessen Tarsus verdunkelt, die Tibia und Tarsus etwas verstärkt, der letztere etwas kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Die Beine kräftig; auf dem Metatarsus des ersten Paares, unten vor der Mitte ein langes Stachelpaar, die Tibia unbewehrt; die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem, der Metatarsus unten ebenfalls mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib breitoval, etwas flachgedrückt.

Die vordere Augenreihe beinahe gerade deren Mittelaugen kleiner, alle ihre Augen rund; die hintere Reihe ausgebogen, deren Mittelaugen oval, hinten convergirend und hier näher zu einander, als die vorderen Mittelaugen von einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 7·5, Cephth. 3·4 I. Beinpaar 7, II. 6·7, III. 6, IV. 9·8 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova und S.-A.-Ujhely im Juni unter Steinen gesammelt. Ich habe diese Art ursprünglich für G. fumosa C. K. gehalten, Herr Dr. L. K. hält sie jedoch für selbstständig.

9. GNAPHOSA MOLESTA n. sp. (VII. Tafel, 170, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig röthlichbraun; Beine in den Schenkeln licht röthlich-braungelb, die übrigen Glieder dunkel-rothbraun; Hinterleib öhlgrün.

Cephalothorax derb, herzförmig, spärlich behaart mit ziemlich breitem schwärzlichem Randumschlag. Die Brustplatte elyptisch, licht rothbraun, spärlich beharrt. Die Mandibeln dunkelrothbraun, kräftig, nicht lang, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit vielen abstehenden Borstenhaaren bedeckt; die Maxillen lichtrothbraun, am Ende heller, im Ganzen kreisförmig; die Lippe zungenförmig, am Grunde verengt, dunkler als die Maxillen, mehr als $^2/_3$ dieser letzteren lang. Die Beine verhältnissmässig, ziemlich kräftig; Tibia der ersten Paare, unten, am inneren Ende mit einem Stachel, die Metatarsen unten in der Mitte mit einem Stachelpaar; Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren langen Stacheln.

Der Hinterleib mässig behaart, länglich, etwas flach.

Die vordere Augenreihe eingebogen, die hintere ausgebogen; die Seitenaugen der vorderen Reihe viel grösser als die Mittelaugen und viel näher zu den Mittelaugen, als diese zu einander; die Mittelaugen der hinteren Reihe oval, hinten convergirend ihre längere Achse nicht länger, als der Durchmesser der Seitenaugen; die Seitenaugen der hinteren Reihe reichlich um anderthalb Durchmesser von den Mittelaugen entfernt, diese viel näher unter einander, als die vorderen Mittelaugen ebenfalls unter einander entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maase: Leib 9, Cephth. 4, I. Beinpaar 8·5, II. 7·5, III. 7, IV. 11 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova unter Steinen gesammelt. Mit G. suspecta O. H. nahe verwandt, jedoch auch durch Dr. L. Koch unterschieden.

10. GNAPHOSA OPACA n. sp. (VII. Tafel, 171. *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂, *c* desselben Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib dunkel, schmutzig-gelbbraun; Beine öhlgrün; Hinterleib öhlbraun. Kleine Form.

Cephalothorax herzförmig, mässig behaart, mit feiner, etwas rauher Randnath. Brustplatte bräunlich öhlgrün, spärlich behaart. Die Mandibeln ziemlich kräftig, öhlbräunlich, ihre Klaue röthlich, ihr Grund hervorgewölbt, mit wenigen Borsten; die Maxillen im Verhältniss zur Lippe sehr breit, im Ganzen kreisförmig, bedeutend eingedrückt, licht öhlgrünlich; die Lippe verhältnissmässig schmal, zungenförmig, reichlich $^2/_3$ der Maxillen lang. Die Beine ziemlich kräftig, lang, im Tarsaltheil schlank, mit auffallend grober Behaarung; Tibia des ersten Paares unten, am Ende und in der Mitte mit je einem Stachelpaar, Metatarsus, unten, ebenfalls mit einem Stachelpaar, das zweite Beinpaar wie das vorige; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln, welche besonders am Ende des Metatarsus IV quirlförmig gestellt sind.

Der Hinterleib klein, spitzoval.

Die hinteren Mittelaugen nicht oval, aber flach, mit jenen der vorderen Reihe beinahe in ein Quadrat gestellt, welches nur um weniges höher als breit ist; die hintere Reihe stark ausgebogen, die vordere gerade, deren Seitenaugen grösser.

Der Taster ziemlich kräftig und kolbig, dessen Patella länger als dick; die Tibia, kürzer als die Patella, endet aussen in einen derben wolfsohrförmigen Fortsatz; Deckschuppe löffelförmig, ziemlich behaart; der Bulbus licht, einfach, ausgedehnt, unter dem inneren Rande der Deckschuppe etwas vorstehend, am Ende, unter der Spitze der Deckschuppe in einen fingerförmigen Fortsatz endend; längs des inneren Randes der Deckschuppe läuft der feine, rothbraune beinahe borstenförmige Embolus, welcher die Spitze der Deckschuppe erreicht.

Maasse: Leib 5, Cephth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 5, III. 4·2, IV. 6·2 $^{m}/_{m}$.

♀ Unbekannt.

S.-A.-Ujhely auf dem Berge «Kopasz» im Juni unter Steinen erbeutet.

11. GNAPHOSA FALLAX n. sp. (VIII. Tafel, 173. *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib schmutzig öhlbraun ins Röthliche ziehend; die Beine lichter; Hinterleib öhlbraun mit staubiger Behaarung.

Cephalothorax herzförmig, mit ziemlich derbem Kopftheil und spärlicher, staubgrauer Behaarung; Brustplatte breitelyptisch, braun, spärlich, kurz behaart. Die Mandibeln derb, braunröthlich, am Grunde knieartig hervorgewölbt, mit spärlicher; kaum auffallender, borstiger Behaarung, die Klaue röthlich. Die Maxillen gelblichbraun, gegen einander geneigt, breit; die Lippe dunkler, zungenförmig, breit, $^2/_3$ der Maxillen lang. Der Schenkel des Tasters öhlgelblich, dessen Tarsus etwas röthelnd, ziemlich behaart und so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich kräftig, grob behaart; Tibia des ersten Paares, unten, am Ende mit schwachem Stachel, der Metatarsus, unten, in der Mitte mit einem Stachelpaar: die Tibia des zweiten Paares, unten, am Ende mit einem Stachelpaar, Metatarsus wie vor; die Tibien und Metatarsen der übrigen Paare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe eingebogen, deren Seitenaugen viel grösser als die Mittelaugen; die hintere Reihe stark ausgebogen, deren Mittelaugen oval, klein, hinten dicht convergirend.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·6, Cephth. 2·5, I. Beinpaar 5, II. 4·5, III. 4·2, IV. 6·5.

♂ Unbekannt.

Orsova und S.-A. Ujhely im Juni erbeutet.

12. **Gnaphosa exornata** (C. K. 1839). Orsova, Báziás. Sommerform, an sonnigen Stellen zwischen abgefallenem Laub: ungemein rasch. Hinsichtlich ihrer Verbreitung (Sahara, Griechenland, Südtyrol) jedenfalls eine interessante Form.

13. **Gnaphosa montana** (L. K. 1866). Central-Karpathen. In der Sammlung des Dr. Zimmermann (Limburg); durch Dr. L. Koch bestimmt.

14. **Gnaphosa nocturna** (L. 1758). Klausenburg, Hermannstadt, Pancsova, Orsova. Sommerform; besonders unter der Rinde ausgedorrter, starkbeschienener Holzstöcke; ungemein rasch, daher unbeschädigt nur selten zu erhalten.

15. **GNAPHOSA SCHUSZTERI** n. sp. (VIII. Tafel, 172. *a* Augengruppe, *b* Mandibel, *c* Epigyne, *d* Taster des ♂, *e* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Vorderleib reinschwarz, mit gelblichweissen, atlasglänzenden, gefiederten Schuppen bedeckt; Hinterleib schwarz mit gelblich untermischt, vorne mit halbmondförmigem Fleck, in der Gegend des zweiten Rückenstigmen-Paares mit zwei Punkten, ober den Spinnwarzen abermals mit zwei Flecken; sämmtliche Zeichnungen gelblichweiss, atlasglänzend; die Schenkel der Beine braunschwarz, alle übrigen Glieder lebhaftgelb; der innere Falzrand der Mandibeln mit einem derben, stumpfen, knotenartigen Zahn

Cephalothorax herzförmig, Kopftheil bedeutend verschmälert, zugespitzt. Brustplatte spitzoval, pechbraun, spärlich behaart. Die Mandibeln braun, glatt, glänzend, von der Seite betrachtet birnförmig, am Grunde knieartig vorgewölbt, mit spärlicher, schwacher Behaarung. Die Maxillen schmutzig-bräunlichgelb, breit, eingedrückt, gegeneinander geneigt, am äussern Rande mit stumpfer Ecke; die Lippe zungenförmig, ziemlich breit, kaum $^2/_3$ der Länge der Maxillen erreichend. Die Beine schlank, lang, deren Schenkel etwas verstärkt; die Tibia des ersten Paares etwas rauchig, unten mit drei Paar langen, schwachen Stacheln, am Metatarsus, unten — am Ende — ein Stachelpaar: das zweite Paar wie das erste bewehrt: die Tibien und Metatarsen der übrigen Beine unten und seitlich mit einigen schlanken Stacheln.

Hinterleib länglich, etwas abgeplattet.

Die vordere Augenreihe sehr mässig eingebogen, die Seitenaugen grösser; die hintere Reihe gerad, deren Mittelaugen länglich, querliegend; der Zwischenraum zwischen den Seitenaugen beider Reihen etwas grösser als jener zwischen den Mittelaugen beider Reihen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cephth. 2, I. Beinpaar 5·7, II. 4·8, III. 4·9, IV. 7·4 $^{m}/_{m}$.

♂ Kleiner, schlanker; die Zeichnung des Hinterleibes sehr ausgedehnt. Der Taster dunkel, ziemlich derb; dessen Patella ein wenig länger als dick, die Tibia kürzer als die Patella, mit langen, abstehenden Borstenhaaren; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; von der Seite betrachtet, steht unter der

Spitze der Deckschuppe ein kleines Köpfchen hervor, welches sich — von unten besehen — als gewundener Embolus darstellt.

Maasse: Leib 4·3, Cephth. 2, I. Beinpaar 5·5, II. 4·8, III. 4·6, IV. 6·5 $^{m}/_{m}$.

Im Juni bei Orsova erbeutet. Sie lebt in trocken liegenden Steinhaufen, ist ungemein rasch, daher schwer zu erbeuten.

? genus: THYSA (?) Kempelen (1867).[1]

Syn. Gnaphosa lucifuga Walck.

Dieses fragliche Genus, welches in den seit 1867 erschienenen systematischen Arbeiten stets nur mit Vorbehalt angeführt wurde, hat sich nach eingehender Untersuchung, welche nach dem Tode des Autors an dem Thiere, welches in das Eigenthum des kaiserl. Hofmuseums in Wien überging, vollführt wurde, als eine interessante Monstruosität der Gnaphosa lucifuga Walck herausgestellt.

Die Monstruosität betrifft die Augengruppe, deren vordere Mittelaugen fehlen; die übrigen sind minder gut entwickelt.

Das Exemplar wird wie folgt characterisirt: Am inneren Falzrande der Mandibeln eine breite, feingezähnte Platte mit vorspringenden Ecken, jener von Gnaphosa lucifuga (Walck) vollkommen entsprechend.

Der Cephalothorax mit breitem Randumschlag, länger als Tibia und Patella des IV. Beinpaares zusammen; der Kopftheil deutlich abgegrenzt; die Mandibeln so lang als Patella I, so dick, wie der Schenkel I, am Grunde hervorgewölbt; der Metatarsus IV länger als die Tibia. Das untere Spinnwarzenpaar das längste und stärkste.

Die hintere Augenreihe stark ausgebogen, deren Seitenaugen von den Mittelaugen beiläufig so weit, wie von den vorderen Seitenaugen.

Die Epigyne stimmt vollkommen mit jener Form überein, welche Dr. L. Koch im I. Hefte der «Fam. der Drassiden» Fig. 5 abgebildet hat.

Die Bestachelung ging verloren.

Das schlecht conservirte Exemplar stammt von Erlau.

IV. familie. DYSDEROIDAE. mordspinnen.

1. genus: SEGESTRIA Latr. (1804).

1. **Segestria senoculata** (L. 1758). Mezőhavas (Hargita-Zug), Nagy-Hagymás (Csiker Alpen), Hermannstadt, Mehádia, Alsó-Hámor, Schemnitz. Als Sommerform kenne ich sie nur aus dem Gebirge, wo sie sich bis in die Nadelholzregion erhebt. Besonders unter Rinden abgestorbener Bäume, manchmal unter und zwischen Steinen thätig.

2. genus: DYSDERA Latr. (1804).

1. **Dysdera Cambridgii** Thor. (1873). Báziás, Orsova, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár. Sommerform; unter Rinden und in Steinhaufen lebend.

2. **Dysdera Ninii** Pav. (1871). Mehádia. In Felsenritzen. Durch Dr. L. Koch bestättigt; mit Typen aus Südtirol verglichen, zeigen diese letzteren eine etwas dichtere Punktirung des Cephalothorax.

3. **Dysdera Westringii** Camb. (1872). Budapest (Rákos) durch Dr. G. v. Horváth gesammelt. Dr. L. Koch hat die Art revidirt.

4. **Dysdera longitarsis** (Dohl. (1853). Orsova. Mehadia. Sommerform; unter Steinen.

[1] Siehe: O. Herman «Über Thysa etc.» in den Verh. der k. k. zool. bot. Ges. Jahrgang 1878 p. 471.

3. GENUS: HARPACTES TEMPLETON (1834).

1. **Harpactes rubicundus** (C. K. 1839. IX. Tafel 199 ♂ vergr., 200 Brustplatte und Mundtheile von unten, 201 Klauensystem, 202 Kopf von vorne). Torda, Szász-Vesszős, Klausenburg, Oláhfenes, Mező-Záh, Gycke, Görgény-Szt-Imre, Hermannstadt, Doroszló, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, Erlau, Schemnitz, B.-Füred, Budapest, Mehádia, Sommerthier; die gemeinste Dysderoide, welche das ganze Jahr hindurch auch in Wohnungen — besonders ländlichen — vorkommt. Ungemein verwegen und kräftig im Angriffe, wagt sich selbst an Camponotus ligniperdus. Hat als „*Dysdera*" rubicunda vielfache Irrthümer herbeigeführt und wird in diesem Werke auf Grund des Klauensystemes und der verticalen Stellung der Mandibeln voraussichtlich endgiltig als echter Harpactes eingestellt.

2. **HARPACTES SAEVUS** n. sp. (Tafel VIII. 174. *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♀ Vorderleib rauchbraun mit röthlichem Anhauch; Beine röthlichgelb; Hinterleib grau. Schlanke Form.

Cephalothorax herzförmig, etwas erweitert, mit abgerundetem Kopftheil, die Oberfläche ungemein fein gekörnt. Brustplatte röthlichgelb, lang-elyptisch, den Hüften entsprechend ausgerandet. Die Mandibeln senkrecht gestellt, etwas kürzer als Patella I, sonst gestreckt, walzig, dunkel-gelblichroth, mässig behaart. Die Maxillen schmal, gerad, die Einlenkungsstelle (stipes) des Tasters frei sichtbar — gelblichroth; die Lippe von gleicher Färbung, schmal, zungenförmig, $^2/_3$ der Maxillen lang. Der Taster gelblichroth, schlank, gleichmässig, nicht eben dicht behaart, dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Beine ziemlich lang, schlank, gleichmässig behaart, auf den Schenkeln der beiden ersten Paare, oben, vorne je drei Stacheln, am ersten Paare, oben — am zweiten hintereinander; auf den Schenkeln beider Hinterpaare, oben, vier Stacheln, am dritten gegen das Ende, am vierten gegen den Grund zu; Patella des dritten Paares, oben, am Ende mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden hinteren Paare, unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib lang, walzig.

Die sechs Augen hufeisenförmig gestellt; die zwei vorderen einen halben Durchmesser von einander entfernt; alle Augen opalisirend.

Die Epigyne eine glatte, häutige Fläche, durch nichts ausgezeichnet.

Maasse: Leib 8, Cephth. 3, I. Beinpaar 8, II. 7·2, III. 6, IV. 8·7 $^m/_m$.

♂ Schlanker; Cephalothorax schön braunroth. Der Taster sehr charakteristisch gebaut: dessen Schenkel ungleichmässig verdickt, glatt, glänzend, die Patella kürzer als die Tibia, der Tarsus entspricht $^3/_4$ Theilen der Tibia; am Grunde des Tarsus, sehr kurz gestielt, hängt der kugelförmige glatte, glänzende Bulbus, dessen Embolus derb, etwas nach vorne gerichtet und an den Kanten gezähnt ist.

Maasse: Leib 8, Cephth. 3, I. Beinpaar 9, II. 7·8, III. 6, IV. 9·4 $^m/_m$.

Orsova (Allion-Berg) Ogradena (Mragonya-Thal) unter Rinden gesammelt. Ist sehr lebhaft und rasch.

IV. UNTERORDNUNG.

TERRITELARIAE.

Bei dieser Unterordnung erreicht die Fixirung der Wohnung und daher des Jagdgebietes ihren Gipfelpunkt, wie dieses besonders durch die verschliessbaren Wohnungen bewiesen wird, welche uns auch belehren, dass die so wohnenden Formen auf Lebensdauer an einen Punkt gebunden sind.

Da diese Unterordnung hinsichtlich des Reichthums der Formen in den Tropen culminirt, so wird ihre Stelle im Systeme der Spinnenthätigkeit erst dann bestimmt werden können, wenn es uns gelingt,

ausser den Formen selbst, auch noch die nöthigen biologischen Daten zu erwerben. Leider sind wir davon noch weit entfernt.

So viel wissen wir jedoch schon, dass die Fixirung der Wohnung bei den Tubitelarien beginnend, bei den Territelarien culminirt: und wenn wir auf Uebergänge — sei es auch nur muthmasslich — Schlüsse ziehen wollen, so müssen wir dann zur folgenden Ordnung der Laterigraden übergeben. Gewisse Laterigraden, besonders Micrommata, und überhaupt die europaeischen Repräsentanten der Heteropodoiden, nähern sich der Form nach gewissen Formen der Territelariae, wogegen es den Anschein hat, dass bei den Territelarien die vollkommene Fixirung der Wohnung nach und nach in Vereinfachung, endlich in eine Adaptirung geeigneter Lauerplätze übergeht, was dann ebenfalls zu den Laterigraden hinüberleiten würde.

I. FAMILIE. THERAPHOSOIDAE. MINIRSPINNEN.

I. SUBFAM. ATYPINAE. KOPFSPINNEN.

1. GENUS: ATYPUS LATR. (1804).

1. Atypus piceus (SULZER 1776). Tafel IX, 203 ♂ von oben, 204 dessen Leib von der Seite. Ein schönes ♂ frei herumschweifend, im Juni 1868 zu Mező-Záh, erbeutet; Wohnungen bei Klauenburg, Torda und Budapest angetroffen. THORELL hält mein Exemplar mit A. anachoreta L. K. (AUSSERER) für identisch und zieht auch A. Sulzeri BLACKWALL hierher. Ich wünsche hier anzudeuten, dass die Augenstellung hinsichtlich der relativen Entfernungen nach den Beschreibungen und Abbildungen grosse Unterschiede zeigen, u. z.:

A. Sulzeri BLACKWALL	Die beiden grossen Mittelaugen auf einen Durchmesser von einander entfernt; die beiden grossen Seitenaugen von den Mittelaugen mehr als um einen Radius des Mittelauges entfernt, länglich elyptisch; die beiden hinteren Augen rund, klein, auf Augdurchmesser von einander entfernt.
Atypus piceus AUSSERER	Die beiden Mittelaugen um ein und um einen halben Durchmesser von einander und noch weiter von dem unteren Seitenauge entfernt.
Atypus anachoreta AUSSERER .	Die beiden Mittelaugen kaum auf Durchmesser-Entfernung von einander, und beinahe eben so weit vom grösseren Seitenauge entfernt.
Atypus piceus THORELL	Die beiden Mittelaugen nicht ganz auf einen und einen halben Durchmesser von einander entfernt und eben so weit von den grösseren Seitenaugen.
Atypus piceus MIHI	Die beiden Mittelaugen auf doppelten Durchmesser von einander, und kaum auf Durchmesser-Entfernung von den Seitenaugen.

Daraus folgt, dass THORELL's Atypus piceus mit Atypus piceus AUSSERER übereinstimmt; Atypus Sulzeri BLACKWALL hingegen dem Atypus anachoreta AUSSERER entspricht; mein Atypus dagegen keiner dieser Formen beigezählt werden könnte.

THORELL vermuthet Uebergänge. Ich für meinen Theil wünsche blos zu bemerken, dass die relativen Entfernungen der Augen nebst den Genitalien die treuesten und beständigsten Charactere abgeben, und ich mich mit einer so bedeutenden Schwankung nur schwer befreunden kann. Ich gestehe aber auch, dass ich mich zur Entscheidung der Sache nicht berufen fühle, weil ich dafür halte, dass diese nur durch Vergleichung der Typen und nicht auf Grund von Beschreibungen und Abbildungen gefällt werden kann.

II. SUBFAM. TAPINOCEPHALI. MINIRSPINNEN.

2. GENUS: NEMESIA SAV. et AUD. (1825.)

1. **NEMESIA PANNONICA** n. sp. (VIII. Tafel. 175, *a* Augengruppe, *b* Vorderfuss des ♂, *c* Klaen, *d* Taster des ♂).

♂ Fuchsroth. im Ganzen ins Gelbliche ziehend. Cephalothorax ziemlich spitz-herzförmig, mit kleinem Kopftheil, ⌒ förmiger Rückengrube; der Kopftheil gut abgegrenzt; aus der Rückengrube ziehen der Lage der Beine entsprechende Strahlen; von der Seite betrachtet ist die Rückenlinie horizontal, durch die Rückengrube vertieft, hinter dieser bogenförmig abfallend. Die Brustplatte elyptisch, mässig convex, gelblichroth, mit dichter, jedoch nicht zottiger Behaarung. Die Mandibeln viel schwächer als der Schenkel des ersten Beinpaares, so lang als der Metatarsus dieses Paares, parallel, gegen das Ende zu bürstenförmig gelbroth behaart, am Ende mit fünf ziemlich langen, dünnen, rechenförmig nach vorne gestellten Grablamellen, — von der Seite betrachtet sind die Mandibeln etwas nach vorne gerichtet und schwach bogig gewölbt; ihre Klaue ist braunroth, stark, nicht kürzer als der Stock, nach hinten einschlagbar. Die Maxillen vollkommen hüftenartig, an der inneren Kante zottig behaart, röthlichgelb; die Lippe klein, halbkreisförmig. Die Beine lang, kräftig, in den Tarsen schlank, ihre Bewaffnung ist sehr bedeutend. Die Schenkel, oben, mit 5–6 Stacheln; die Tibia des ersten Paares verdickt, am Ende, unten, mit einem gewaltigen, nach vorne starrenden und nach oben gesshwungenen Stachel, dahinter noch zwei Paar, seitlich noch je zwei Stacheln; die Tibia des zweiten Paares, vorne, unten mit drei, dann noch mit zwei Paar Stacheln, jene des dritten Paares mit drei Paar Stacheln, so auch jene des vierten Paares; die Tibia des dritten Paares auch oben und seitlich, jene des vierten Paares nur seitlich bestachelt. Die Metatarsen überall dicht bestachelt, die Tarsen unbewehrt, jene der beiden ersten Beinpaare mit Scopula, welche auch auf den Metatarsus übergeht.

Der Hinterleib röthlichgelb, mit anliegender, kurzer, goldig-glänzender Behaarung, welche mit zahlreichen braunen, hervorstehenden Borsten untermischt ist. Das obere Spinnwarzenpaar kräftig, cylindrisch, zweigliedrig, das Endglied sehr kurz; das untere Paar sehr klein, kaum auffallend.

Die Augen auf gemeinsamer, brauner Erhöhung; die beiden mittleren so gross wie die vorderen seitlichen, die übrigen kleiner; die mittleren um ihren Durchmesser von einander und um etwas weniger von den vorderen Seitenaugen entfernt; der durch diese vier Augen gebildete Bogen ist so beschaffen, dass eine unter den Mittelaugen gezogene Linie die vorderen Seitenaugen tangiren würde; die hinteren Seitenaugen langelyptisch, beiläufig um den kleinen Durchmesser von den vorderen Seitenaugen entfernt; die hinteren mittleren Augen rund, von den Mittelaugen beiläufig auf Halbmesser-Entfernung und mit den hinteren Seitenaugen beinahe in Berührung; die unteren Seitenaugen so weit vom Stirnrande entfernt, als die Augengruppe hoch ist.

Der Taster fussförmig, kräftig; dessen Schenkel, oben, am Ende mit fünf Stacheln; die Tibia, oben, am Ende mit drei lamellenförmigen Stacheln, welche im Baue jenen der Mandibeln entsprechen und mit diesen wahrscheinlich die gleiche Bestimmung haben; das Endglied ist mehr Tarsus als Deckschuppe, kurz, kaum ein Drittel der Tibia, oben, vorne mit 8–10 Stacheln bewehrt; der Bulbus angehängt, zwiebelförmig kurzgestielt, in eine lange sehr feine Spitze auslaufend.

Maasse: Leib 10, Cephth. 5, I. Beinpaar 12·5, II. 11·5, III. 10·6, IV. 16 $^{m}/_{m}$.

Zimony (Semlin) im Vorsommer umherschweifend angetroffen. Lebensweise unbekannt.

2. Nemesia Sauvagesii (DOUTHITS. 1794). Budapest (Farkasvölgy = Wolfsthal?) durch Johann Pável erbeutet. Sonach wäre nicht Wippach bei Görz (AUSSERER), sondern derzeit Budapest der bekannte nördlichste Punkt der Verbreitung dieser merkwürdigen Spinnen; ich muss aber bemerken, dass es mir bis jetzt nicht gelingen wollte die Art durch neue Funde zu bestätigen, und es hat mich nur die ausserordentliche Pünktlichkeit und Verlässlichkeit des Sammlers unserer Anstalt (National Museum) bewogen auf die Behandlung einzugehen.

II. SECTION.

DIOTRICAE.

V. UNTERORDNUNG.

LATERIGRADAE.

Eine Folge des Baues der Beine ist es, dass sich die Formen dieser Unterordnung nach vorrück- und seitwärts zu bewegen im Stande sind.

Das Spinnen und Weben beginnt hier also schon sichtlich in den Hintergrund zu treten und obwohl wir hier noch ein wohl entwickeltes Zwei-Klauensystem antreffen, ist dasselbe nicht mehr Hauptbedingung der Erhaltung, sondern nur ein nebensächliches Hülfsmittel.

Das Gewicht fällt auf die Eigenthümlichkeit der Bewegung.

Die *ruhende* Beute zu beschleichen, diese mit den horizontal gehaltenen, sichelförmig geschwungenen Vorderbeinen zu umklammern, das ist die echte Art und Weise der Laterigraden, womit sie in das System der Spinnenthätigkeit eingreifen.

Wir finden wohl noch Wohnungen (siehe Diaea I. Band, Tafel III, 61), aber die meisten Formen begnugen sich schon mit Schlupfwinkeln, wie sie der Zufall eben bietet, sie richten ihre Angriffe also schon umherschweifend gegen die Beute.

In ihrer Thätigkeit ist diese Unterordnung schon sehr frei, da sie von Punkt zu Punkt fortwandernd (Fadenschiessen) sofort ihrer Nahrung nachgehen kann.

Hinsichtlich der Verbreitung gehören diese Formen überwiegend den Niederungen an und nur wenige steigen bis über die Baumvegetation hinauf. [1]

Die Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen gesichert, da es gewiss ist, dass die Weibchen das Ausschlüpfen der Jungen abwarten.

1. FAMILIE. HETEROPODOIDAE. FUSSSPINNEN.

1. GENUS: MICROMMATA LATR. (1804).

1. **Micrommata virescens** (Cl. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Mezö-Záh, Balánbánya, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Ogradena, Baziás, Tokaj, Rakamaz, Alsó-Hámor, Csorba (See), Grosswardein, Fünfkirchen und noch mehrere Orte. Frühjahrs- und Sommerform, welche bis in die Nähe des Krummholzes in die Höhe geht, jedoch in den Niederungen, im hohen Pflanzenwuchs am häufigsten angetroffen wird. Die Form, welche C. Koch «Arachniden» XII. p. 90, Tafel 417, Fig. 1021 unter dem Namen Sparassus ornatus beschrieben und abgebildet hat, THORELL jedoch als Art bezweifelt, kommt bei Klausenburg nicht selten vor. Ich fand sie stets unentwickelt, und nur ♂, halte sie bestimmt für das junge Männchen von M. virescens. (Cl.)

[1] PAVESI «Ragni del Cantone Ticino» p. 146 fand Thanatus Arenarius 2200 hoch.

2. GENUS: PHILODROMUS. WALCK (1825).

1. **Philodromus aureolus** (Cl. 1757). Sehr verbreitet: ausschliesslich Pflanzenthier, welches den Sonnenschein liebt.

2. **PHILODROMUS PELLAX** n. sp. (Tafel VIII, 176, *a* Augengruppe, *b* Epigyne).

♀ Vorderleib blass röthlichgelb; Beine blass grünlichgelb; Hinterleib blass gelblichweiss. Die ganze Oberfläche bei Vergrösserung wie mit Kohlenstaub bestreut.

Cephalothorax herzförmig, mit erweitertem Kopftheil, in der Mitte bandartig breit gelichtet. Die Brustplatte herzförmig, schmutzigweiss, wie mit Kohle bestäubt. Die Mandibeln und überhaupt die Mundtheile gelblichweiss. Der Taster grünlichgelb, sehr licht, am Tarsus mit einigen dunklen Borsten, nicht länger als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank; auf den Schenkeln, oben, wenig Stacheln, auf den Tibien und Metatarsen, unten und seitlich einige schlanke Stacheln.

Hinterleib flach, länglich, in der Mitte am breitesten, hinten zugespitzt.

Die vordere Augenreihe mehr, die hintere weniger ausgebogen, die letztere viel länger; die Mittelaugen beider Reihen in ein nach vorne verengtes Trapez gestellt; die unteren Seitenaugen mit den hinteren mittleren in ein nach hinten verengtes Trapez geordnet; die Seitenaugen der hinteren Reihe näher zu den mittleren, als diese zu einander.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 5·2, Cephth. 1·9, I. Beinpaar 7·8, II. 10, III. 6·9, IV. 6·4 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Bei Orsova im Gratzkathale im Grase. Dr. THORELL schreibt mir, er kenne die Form auch aus Schweden.

3. **Philodromus poecilus** (THOR. 1870—73). Doroszló, Neusatz, Rakamaz, Budapest und noch von mehreren Punkten. Ueber dessen Mimicrismus siehe biologisches System im II. Bande, so auch im ersten Bande «Gestalt und Färbung».

3. GENUS: THANATUS C. K. 1837.

1. **Thanatus oblongus** (WALCK. 1802). Szász-Vesszös, Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Pancsova, Orsova, Stuhlweissenburg, Komjáti. Schon im Frühjahr geschlechtsreif; gehört zu den fleissigsten Luftschiffern; höchst listig und verschlagen.

2. **Thanatus formicinus** (Cl. 1757). Klausenburg, Doroszló, Kaschau, Veszprem, Budapest. Auf sterilen Stellen und in der Nähe von Ameisenhaufen, nicht eben häufig; überwintert bestimmt, da er durch Dr. G. v. HORVÁTH im strengsten Winter aufgefunden wurde.

II. FAMILIE. THOMISOIDAE. ARMSPINNEN.

1. GENUS: MONAESES THOR (1869—70).

1. **Monaeses cuneolus** (C. K. 1838). Klausenburg, Doroszló, Pancsova, Tokaj, Budapest. Frühlings- und Sommerform; am liebsten an sonnigen Waldrändern im Grase.

2. GENUS: THOMISUS (WALCK. 1805).

1. **Thomisus onustus** WALCK. 1805. Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Orsova, Fünfkirchen, Budapest. Nicht eben selten. Dessen Eigenschaften im allgemeinen und systematischen Theile reichlich abgehandelt.

3. genus: MISUMENA Latr. (1804).

1. Misumena vatia (Cl. 1757). In den Niederungen weit verbreitete Art, welche aber auch in der Nadelholzregion vorkommt.

2. Misumena truncata (Pall. 1772). Klausenburg, Nyárád-Szereda, Hermannstadt, Palánka, Orsova, Budapest. Diese Art scheint für Stachelbeersträuche, so auch Rosensträuche eine besondere Vorliebe su besitzen.

3. Misumena villosa (Walck. 1837). Güns, Budapest, Komjáti. Aus üppigen Pflanzenwuchs der Niederungen bekannt.

4. genus: DIAEA Thor. (1869—70).

1. Diaea globosa (Fabr. 1775). Klausenburg, Szász-Vesszős, Mező-Záh, Palánka, Pancsova, Orsova, Báziás, Alsó-Hámor, Grosswardein, Ungvár, Budapest. Frühjahrs- und Vorsommerform, welche besonders die Schirme der Doldenpflanzen liebt.

2. Diaea tricuspidata (Fabr. 1775). Klausenburg, Mező-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Pancsova, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Budapest, Ungvár, Mehadia. Besonders auf üppigen Wiesen zu treffen.

3. Diaea capparina (C. K. 1845). Eine Form, welche Dr. Rosenhauer 1844 im «Banate» gesammelt hat. Mir unbekannt.

5. genus: XYSTICUS (C. K. 1835).

1. Xysticus impavidus Thor. (1871). Klausenburg, Mező-Záh, Alsó-Dabas. Sommerform; im Gesträuche. Dürfte wohl mit Dr. L. Koch's X. luctator identisch sein, welch letzterer dann die Priorität (1870) hätte.

2. Xysticus cristatus (Cl. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Medgyes, Szász-Vesszős, Doroszló, Palánka, Orsova, Tokaj, Rakamaz, Schemnitz, Grosswardein, Fünfkirchen, Ungvár. Frühjahrs- und Sommerform; mit der folgenden Art übereinstimmend.

3. Xysticus Kochii Thor. (1871). Von zahlreichen Punkten bekannt. Auf staubigen Wegen, Gesträuchen, Pfählen u. s. w. umherschleichend; höchst gewandt im Anschlich, benützt sehr umsichtig Deckungen um der Beute beizukommen.

4. Xysticus lateralis (Hahn. 1831). Doroszló, Fünfkirchen. Sommerform.

5. Xysticus sabulosus (Hahn. 1831). Klausenburg. Mir weniger bekannt.

6. Xysticus bifasciatus C. K. 1835. Doroszló, Mehadia und Orsova. Mir weniger bekannt.

7. Xysticus Ulmi (Hahn. 1831). Doroszló. Besonders auf Weiden am Rande der Sümpfe; scheint für solchen Aufenthalt eine besondere Vorliebe zu besitzen.

8. Xysticus perogaster Thor. (1871). Veszprém. Als Herbstform ausschliesslich auf Schlehdorn an Wegrändern erbeutet.

9. Xysticus marmoratus Thor. (1875). Rákos-Palota. Im Grase. Wurde durch Thorell nach südrussischen Exemplaren beschrieben.

10. Xysticus robustus (Hahn. 1831). Szász-Vesszős. Auf abgestorbenen Disteln. Die Identität mit fucatus (Walck) ist noch fraglich und bin ich nicht im Stande dieselbe zu entscheiden.

11. Xysticus acerbus Thor. (1871). Illok, Pancsova, Orsova, Ogradena, Báziás, Grosswardein, Budapest. Auf Blössen der Gesträuche im Grase, manchmal auf abgestorbenen Disteln.

12. XYSTICUS FRATER n. sp. (Tafel VIII, 177, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, IX. Tafel, 205 ♀ von oben).

♀ Vorderleib schön bräunlichschwarz; Hinterleib schön gelblich lichtgrau, schwarz gesprenkelt, so, dass manchmahl die, diesem Genus eigenthümliche gesägte Zeichnung zum Vorschein kommt. Die

Schenkel der beiden vorderen Beinpaare schön bräunlichschwarz, die Tarsen gelblichroth, am Ende schwarz geringelt; die Tibien beider Hinterbeinpaare schön gelblichroth, am Ende mit einem Ring; die Patellen und Tibien dieser Paare schön braun, mit lichtem, gelblichweissem Längsstreif (auf dem dritten Fusspaar am schärfsten und doppelt), die Tarsen wie auf den ersten Paaren. Das Gesicht licht, längs der vorderen Augenreihe ein gelblichweisses Querband; ober dem Stielchen beginnt ein breites, gelblichweisses Mittelband, welches sich bald in zwei Aeste theilt, welche gabelförmig bis zu den hinteren Augen reichen: hinter den hinteren Mittelaugen drei verwaschene, lichte Längsstrichelchen, welche manchmal die Gabel ausfüllen. Die Mandibeln am Grunde dunkelbraun, an der Spitze gelblichweiss. Die Brustplatte gelb und braun schäckig. Die Hüften besonders zierlich: lichtbraun, am Ende schön weiss eingefasst, am Grunde mit mehreren lichten Längsstrichelchen. Der Taster kurz, dessen braungelber Tarsus verdünnt, der ganze Taster wenig behaart. Die beiden vorderen Beinpaare kräftig, lang: die beiden Hinterpaare kürzer und schwächer. Auf dem Schenkel des ersten Beinpaares, oben, drei aufrechte Borsten in etwas schiefer Reihe, die Tibia, unten, mit vier, der Metatarsus ebendort mit drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib breitoval, nur wenig länger als breit, hinten zugerundet.

Die vordere Augenreihe wenig, die hintere leicht ausgebogen: die Mittelaugen beider Reihen in ein etwas breiteres als hohes Rechteck gestellt; die Seitenaugen beider Reihen grösser als die mittleren, die vorderen grösser als die hinteren; die hinteren Seitenaugen weiter von den hinteren Mittelaugen als von den vorderen Seitenaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse, Leib: 6, Cephth. 2·3, I. Beinpaar 7·5, II. 7·6, III. 5, IV. 5·1.

Palánka; als Frühlingsform im Grase einer Waldblösse erbeutet.

13. **Xysticus praticola** C. K. (1837—8). Doroszló auf Grasplätzen.

14. **Xysticus horticola** (C. K. 1837.). Hermannstadt. Bei Sill sub. Thomisus horticola C. K. angeführt.

15. **Xysticus? devius** (C. K. 1845). Aus dem «Banát» durch C. Koch beschrieben. Scheint mir eine auffallendere Farbenvarietät von Misumena vatia (Cl.) zu sein.

16. **Xysticus? cerinus** (C. K. 1845). Wie die vorige Art.

VI. UNTERORDNUNG.

CITIGRADAE.

Trotzdem die Beine ohne Unterschied das Dreiklassensystem weisen, tritt das Weben in den Hintergrund, was auch dadurch charakterisirt wird, dass bei den typischen Formen dieser Unterordnung (Lycosoidae) hin und wieder schon eine Verkümmerung der Webeklauen beobachtet werden kann. Die verhältnissmässige Entwickelung der Gehwerkzeuge hat die Befähigung zu raschem Laufe, überhaupt rasche Bewegung zur Folge, und macht die Formen dieser Unterordnung zu *beutesuchenden Jägern*.

Die typischesten Formen sind derartig unstät, dass selbst die zur Sicherung der Generationsfolge gehörigen Momente sie nicht an einen Ort fesseln: das Weibchen trägt die in ein Gewebe gehüllten Eier fortwährend mit sich, ebenso wie später die ausgeschlüpften Jungen auf seinem Rücken, so lange, bis diese ihr Leben selbstständig zu erhalten vermögen.

Wir finden wohl auch hier Wohnungen (Trochosa); aber diese folgen nicht aus der speciellen biologischen Richtung dieser Unterordnung, sondern sie folgen aus den Umständen, unter welchen diese Formen leben, wo ihre Sicherheit an das Vorhandensein einer Wohnung geknüpft ist (Trochosa infernalis in der Steppe, Trochosa cinerea auf Flussgerollen).

Diese Wohnungen knüpfen diese Formen einigermassen an die Territelarien (biologisch). Hinsichtlich der Organisation finden wir Anklänge an die Tubitelarien (Zora), und wieder an die Laterigraden (Oxyopes mit Micrommata).

Die ruhende oder umherschweifende Beute aufzusuchen, sie offen anzugreifen, wenn sie flüchtet, oder die Annäherung an dieselbe erschwert ist, sie mit einem Sprunge zu überfallen: dieses ist die Art und Weise dieser Formen.

Das Weben als Hilfsmittel bei der Ernährung, tritt gänzlich in den Hintergrund: das Gewicht fällt auf die Bewegung.

Mit einigen Ausnahmen begnügen sich diese Formen mit solcher Unterkunft, wie sie eben der Zufall gewährt; sie schweifen daher frei umher.

Hinsichtlich der Einwirkung sind sie — obzwar eigentlich an die Scholle gebunden — in horizontaler Richtung gänzlich frei.

Von der Scholle der Niederungen bis zum ewigen Schnee der Alpen überall finden wir Repräsentanten dieser Unterordnung; ihren Formenreichthum entfaltet sie jedoch in den Niederungen.

Auf trockenem Boden, an Gewässern, auf den Gewässern, überall finden wir Citigraden, deren Artreihen Luftfahrten unternehmen, daher in grossem Umkreise wirken.

Die Sicherung der Generationsfolge wird, wie es scheint, durch überwinternde Formen besorgt.

1. FAMILIE. LYCOSOIDAE. WOLFSSPINNEN.

1. GENUS: AULONIA C. K. (1848).

1. **Aulonia albimana** (WALCK. 1805). Doroszló. Die jüngere Generation beginnt schon an schönen Märztagen mit dem Fadenschiessen; sie liebt ihre Luftschifferkünste besonders auf der Spitze der Pfähle längs der Gewässer zu betreiben, wo sie meist in Gesellschaft angetroffen werden kann.

2. GENUS: LYCOSA LATR. (1804).

1. **Lycosa amentata** (CL. 1757). Eine der gemeinsten Arten, welche sowohl im Frühjahre als auch im Herbste angetroffen wird. Scheint die Type des obscuren Namens «Lycosa saccata» zu sein, welcher in der Systematik so viel Verwirrung verursachte, da er auf alle kleineren Lycosoiden passt. Ihre jüngere Generation itt sehr fleissig beim Luftschiffen.

2. **Lycosa lignaria** (CL. 1757). Sommerform, welche in höheren Lagen und wie es scheint, auch hochalpin vorkommt. Ich kenne sie aus Holzschlägen in Alsó-Hámor, und halte jene Art, welche in den Central-Karpathen selbst auf der Krivanspitze vorkommt, jedoch dort zwischen den Blöcken kaum zu erbeuten ist, für L. lignaria (CL.). Ihr Eiersack ist grünlichblau.

3. **Lycosa lugubris** (WALCK. 1802). Klausenburg, Mező-Zah, Doroszló, Apatin, Orsova. Als Frühjahrsform bisher nur in den Niederungen angetroffen.

4. **Lycosa monticola** (CL. 1757). Doroszló, Mehadia, Tokaj, Alsó-Hámor, Kriván (unterm Gipfel), Lykauka. Obwohl auch in der Ebene vorhanden, ist diese Art doch vorwiegend Gebirgsform, welche weit über die Baumgrenze emporsteigt.

5. **LYCOSA PROFUGA** n. sp. (VIII. Tafel, 181, *a* Augengruppe, *b* Taster des ♂).

♂ Vorderleib schwarz, mit weisslichen Härchen; der Hinterleib mit staubgrauer Behaarung; die Schenkel der beiden vorderen Beinpaare vom Grunde an bis zur Mitte schwarz, die übrigen Glieder lebhaft hell-braungelb, die beiden Hinterpaare ganz bräunlichgelb. Die Beine schlank, lang.

Der Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, behaart. Die Hüften der hinteren Beinpaare bräunlichgelb, jene der Vorderpaare schwarz mit bräunlichgelb

gemischt. Die Mandibeln schwarz, ganz am Ende in geringem Grade bräunlichgelb; die Maxillen bräunlichgelb. Die Tibia des ersten Beinpaares mit vier, der Metatarsus mit drei Paar langen, schlanken Stacheln; das zweite Paar desgleichen. Der Hinterleib klein, verschmälert.

Die Stirne schmutzig-rothgelb. Die zweite Augenreihe länger als die vordere, die Augen der letzteren sehr klein, gleichgross; die Augen der zweiten Reihe gross, etwas weiter als um ihren Durchmesser von einander; die Augen der dritten Reihe etwas weiter von einander, als von den Augen der zweiten Reihe.

Der Taster schwarz, dessen Tibia etwas länger als Patella und ziemlich verdickt; die Behaarung lang, abstehend; die Deckschuppe niedergeneigt, spitz-löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet, zeigt einen schwarzbraunen sattelförmig eingedrückten Bulbus, dessen rückwärtige Partie beinahe kegelförmig hervorsteht.

Maasse: Leib 5, Cephth. 2·5, I. Beinpaar 7, II. 6·5, III. 5·5, IV. 8·8.

♂ Unbekannt.

Die ungemein rasche, hupfende Art erbeutete ich auf der Hutweide zwischen Tokaj und Rakamaz, u. z. im Juni.

6. **Lycosa proxima** C. K. (1848). Doroszló. Frühjahrsform in den grasigen Rändern der Sümpfe. Dr. Thorell kennt sie aus der Umgegend von Rom: scheint also nach Süden zu inclíniren.

7. **Lycosa prativaga** L. K. (1870). Apatin, Tokaj. Als Sommerform erbeutet.

8. **Lycosa anulata** Thor. (1871). Doroszló. Sumpfränder. Dr. Thorell hat die Art auf französische und italienische Formen begründet; scheint also südlich zu sein.

9. **LYCOSA POECILA** n. sp. (VIII. Tafel, 178, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Epigyne.)

♀ Vorderleib braun; das Augenfeld schwarz; Rand des Cephalothorax mit breiter, gelblicher Einfassung, welche auf der Stirne zusammentrifft, ober dem Stielchen dagegen unterbrochen ist; vom Stielchen an beginnt ein Mittelstreif, der vor dem Augenfeld verschwindet; Beine schlank, rothgelb, das vierte Paar sehr lang; alle Glieder mit dichten, ungleichrandigen, braunen Ringen geziert. Hinterleib ohlbraun, vorne mit gelblichem Spindelstrich; die Bauchseite schmutzig-gelblich.

Cephalothorax länglich, beinahe prismatisch; die Mandibeln röthlichgelb, von der Seite besehen gegen die Maxillen gedrückt. Die Brustplatte elyptisch, gelb, dicht behaart. Der Taster gelblich, mit wenigen, sehr verwaschenen Flecken, mässig behaart, auf jedem Gliede einige Stachelborsten, dessen Tarsus so lang als Patella und Tibia zusammen. Die Beine schlank, fein endend; die Tibia des ersten Paares, unten ganz am Ende, mit zwei kurzen, in der Mitte und gegen den Grund zu je ein Paar sehr langen Stacheln, der Metatarsus ebenso; das zweite Beinpaar ebenso, jedoch die Tibia auch an der inneren Seite mit einem Stachel; die Tibien und Metatarsen der beiden Hinterpaare unten und seitlich mit mehreren Stacheln.

Der Hinterleib elyptisch, verhältnissmassig klein. Die vordere Augenreihe gerade, etwas kurzer als die mittlere, ihre Mittelaugen etwas vergrössert, so weit vom Stirnrande wie von der mittleren Reihe; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, auf anderthalb Durchmesser von einander entfernt; die beiden Augen der hinteren Reihe kleiner als die vorigen, viel weiter von einander als von der letzteren Reihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 6, Cephth. 3·1, I. Beinpaar 9, II. 8·3, III. 8, IV. 13 $^{m}/_{m}$.

♂ unbekannt.

Szász-Vesszős, Körös-Enge, Apatin, Lucsivna, S.-A. Ujhely. Das hubsche Thierchen fällt durch seine Behändigkeit auf und liebt feuchtere Wiesengründe.

10. **LYCOSA FARINOSA** (VIII. Tafel, 179, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♂ Vorderleib braun mit weisslicher Behaarung, welche auch das Augenfeld bedeckt; der Hinterleib braun, mit schmutzigweisser Behaarung, welche gegen das Ende zu einige ∧ gestaltete Winkelfleckchen bildet; die Bauchseite braun, schmutzigweiss behaart; die Beine röthlichbraun mit schmutzigweisser Behaarung, verwaschen fleckig und derb.

Cephalothorax mässig prismatisch, vorne abgerundet; die Wangen etwas gewölbt. Die Brustplatte breit, herzförmig, röthlichbraun, glänzend, spärlich behaart; die Mandibeln am Grunde schmutzig gelbweiss, am Ende gebräunt. Der Taster mit viel gelb, und verwaschen gefleckt; dessen Tarsus kürzer als Patella und Tibia zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares, unten, mit drei Stachelpaaren, der Metatarsus desgleichen.

Hinterleib länglich elyptisch, genügend hoch. Die vordere Augenreihe so lang als die mittlere, um wenig weiter vom Stirnrande als von der mittleren Reihe, ihre Augen gleichgross; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, reichlich auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden Augen der hinteren Reihe etwas kleiner, weiter von einander als von den Mittleren.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 10, Cephth. 4·3, I. Beinpaar 9, II. 8·6, III. 8, IV. 11 $^{m}/_{m}$.

♂ Kaum kleiner, mit längeren, kräftigen Beinen. Die Behaarung des Cephalothorax bildet ein Mittelband von Augenbreite, die Farbe ist schmutzigweiss, das Band ist braun begrenzt; auf dem Hinterleib oben ein gleiches Band; in der Behaarung ist viel schmutzig-rothgelb, was die Färbung erdfarben erscheinen lässt. Der Taster dunkel; dessen Patella etwas länger als die Tibia; die Deckschuppe löffelförmig; der Genitaltheil, von der Seite betrachtet zeigt einen einfachen Bulbus, von unten betrachtet, weiset der Bulbus eine quere Windung; am äusseren Rande der Deckschuppe ist ein kleiner, etwas gebogener Stachel zu sehen.

Maasse: Leib 8, Cephth. 4·4, I. Beinpaar 10·3, II. 9·9, III. 9·5, IV. 12.

Das einzige Paar habe ich auf den morastigen Ufern der Sümpfe von Doroszló erbeutet. Die Beschaffenheit der Backen weiset diese Form gewissermassen zu Tarentula.

11. LYCOSA FESTINANS n. sp. (VIII. Tafel 180, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Vorderleib braun, in der Gegend der Mittelritze licht; die Beine schlank, lang, röthlichbraun mit zahlreichen Ringflecken; der Hinterleib braun, vorne mit kurzem Spindelstrich.

Kopftheil prismatisch, Thoraxtheil etwas erweitert; das Augenfeld dunkel, die Backen ein wenig lichter. Die Brustplatte breit, herzförmig, dunkel rothbraun, spärlich weiss behaart. Die Mandibeln am Grunde verwaschen bräunlichgelb, am Ende verdunkelt. Der Taster bräunlichgelb mit zahlreichen bräunlichen Ringflecken, ziemlich behaart mit wenig Borsten; dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Tibia des ersten Beinpaares unten mit drei Paar-, seitlich mit zwei Stacheln; der Metatarsus unten mit drei Stachelpaaren; das zweite Paar desgleichen; die am Ende der Glieder stehenden Stacheln kurz, die übrigen lang, fein.

Der Hinterleib breit-elyptisch, verhältnissmässig klein. Die vordere Augenreihe gerad, ihre Augen klein, diese Reihe kürzer als die mittlere, vom Stirnrande so weit als von der Mittelreihe entfernt; die beiden Augen der zweiten Reihe gross, mehr als einen Durchmesser von einander entfernt; die hinteren Augen kleiner, viel weiter von einander als von den Mittelaugen.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 5·8, Cephth. 2·6, I. Beinpaar 7·8, II. 7·3, III. 7, IV. 11·4.

♂ Unbekannt.

Als Frühjahrsform an sumpfiger Stelle bei Doroszló gefunden.

12. LYCOSA EXORNATA n. sp. (VIII. Tafel, 182, *a* Augengruppe, *b* Leib, *c* Vorderbein).

♀ (junior). Cephalothorax mit gelblichweisser Behaarung, welche ein breites Mittelband und eine ziemlich breite Einfassung bildet; Hinterleib schwärzlichbraun, auf der Oberfläche eine auffallende, vorne ästige, hinten gezackte Zeichnung aus gelblicher Behaarung gebildet; die Bauchseite schmutziggelb; Schenkel, Tibia und Patella dunkel; der Schenkel etwas gefleckt, jener des ersten Beinpaares mit lichtem Längsstreif; die Tarsen schmutzig-röthlichgelb.

Kopftheil prismatisch, der Thoraxtheil mässig erweitert. Die Brustplatte bräunlichschwarz, glänzend, spärlich behaart. Die Mandibeln bräunlichschwarz, am Grunde mit schmutzig-röthlichgelber Behaarung. Der Taster schmutzig-rothbräunlich, dessen Schenkel dunkel gefleckt, dessen Tarsus etwas

kürzer, als Patella und Tibia zusammen. Tibia und Metatarsus des ersten Beinpaares, unten mit je drei Stachelpaaren.

Der Hinterleib langeiförmig, hinten etwas zugespitzt. Die vordere Augenreihe sichtlich eingebogen, die Mittelaugen etwas grösser; die Augen der Mittelreihe gross, beiläufig auf Durchmesser-Entfernung (eher mehr) von einander; die hinteren Augen etwas kleiner, weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: unentwickelt.

Maasse: Leib 6·5, Cephth. 3, I. Beinpaar 6, II. 5·8, III. 5·5, IV. 9·5 $^{m}/_{m}$.

♂ (junior). Noch lebhafter gefärbt mit schärferen Zeichnungen.

Die Exemplare hatten die dritte Häutung hinter sich. Mit Rücksicht auf die aussergewöhnliche Färbung und die Beschaffenheit der vorderen Augenreihe, wagte ich es die Art zu beschreiben.

Fundort: Rákos bei Budapest.

3. genus: TARENTULA Sund. (1833).

1. **Tarentula radiata** (Latr. 1817). Bei Komjáti durch Dr. G. v. Horváth erbeutet. Das Exemplar entspricht der Varietät *γ*, welche Thorell angeführt hat.

2. **Tarentula inquilina** (Cl. 1757). Alsó-Hámor, Budapest, Szász-Vesszös. Stellenweise häufig; scheint für kalkige Vorgebirge eine Vorliebe zu haben; gräbt oft unter flach aufliegende Steine Höhlen und setzt an deren Mundung den Eiersack der Sonnenwärme aus.

3. **TARENTULA SOLITARIA** n. sp. (Tafel VIII. 183, *a* Augengruppe, *b* Epigyne.

♀ Erdbraun. Auf dem Cephalothorax ein vom Stielchen kommendes, in der Gegend der Mittelritze erweitertes, schmutziges Mittelband, welches dann auf das Augenfeld und die Backen übergeht; eine gleiche, am inneren Rande ausgezackte Randeinfassung ebenfalls vorhanden; der Hinterleib mit vielem Erdgelbgrauen gemischt, braun; die Bauchseite erdgrau; die Beine gelblich erdgrau, die Schenkel oben und seitlich braun gewölkt; die Mandibeln am Grunde gelblich erdgrau, am Ende gebräunt.

Cephalothorax derb, dessen Kopftheil erweitert, abgerundet, bedeutend backig. Die Brustplatte breit, herzförmig, braun, ziemlich behaart. Der Taster wie die Beine gefärbt, reich behaart, dessen Tarsus so lang als Tibia und Patella zusammen. Die Beine kräftig, ziemlich lang, mit kräftigen Tarsen; Tibia des ersten Paares, unten, mit drei schwachen Stachelpaaren, der Metatarsus unten — in der Scopula verborgen — mit 2 (?) Stachelpaaren, an beiden Gliedern auch seitlich je zwei Stacheln hintereinander; Tibien der Hinterpaare, unten und seitlich, mit mehreren Stacheln, die Metatarsen überall mit langen Stacheln bedeckt. Der Tarsus und Metatarsus der vorderen Beinpaare mit dichter, schwarzer Scopula.

Die vordere Augenreihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen sichtlich grösser; die beiden Augen der mittleren Reihe gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander; die beiden hinteren Augen kleiner als die vorigen und weiter von einander als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 13·8, Cephth. 7, I. Beinpaar 17, II. 15·5, III. 14·9, IV. 19·5.

♂ unbekannt.

Diese ansehnliche Tarantel habe ich als Herbstform bei Lykauka nächst Rosenberg, am Fusse der Burgruine unter einem Steine erbeutet. In der Gefangenschaft wurde sie bald ganz sanft und nahm die Fliegen aus der Hand.

4. **Tarentula Cronebergii** Thor. (1875). Szász-Vesszös, S.-A.-Ujhely, Komjáti, Budapest. Ursprünglich aus Russland beschrieben.

♂ Nicht kleiner, bloss etwas schlanker als das ♀, mit gleicher Farbe und Zeichnung. Der Taster ziemlich lang, schlank, dessen Schenkel wie jener des ♀ bewehrt (3—4 Stacheln oben, am Ende, quer gestellt, dahinter zwei hinter einander), dessen Tibia so lang als die Patella, ziemlich behaart; die Deck-Schuppe dunkel, spitz-löffelförmig, unter der Spitze reichlich, zottig behaart; der Bulbus gelblichroth,

welchem sich von dem ausseren Rande aus ein spitzer, zahnformiger, einmal langsgerippter, dunkler Fortsatz anschmiegt. Das ♂ hier zum ersten Mal beschrieben.

5. Tarentula Eichwaldii Thor. (1875). Budapest (Blocksberg). Unter Steinen als Sommerform erbeutet.

6. Tarentula striatipes (Dol. 1852). Szász-Vesszös, Budapest. Als Sommerform stellenweise ziemlich häufig.

7. Tarentula trabalis (Cl. 1757). Fiume. Als Sommerform einmal unter Steinen angetroffen.

8. Tarentula albofasciata (Brull. 1832). Orsova. Ursprünglich von der Halbinsel Morea beschrieben, kommt diese schöne Tarantel in ganz typischen Formen als Frühjahrsform unter abgefallenem Laube vor.

9. Tarentula cuneata (Cl. 1757). Klausenburg, Szász-Vesszös, Doroszló. Im Frühjahre und Herbst im Gesträuche und auf Grasplätzen nicht selten.

10. Tarentula pulverulenta (Cl. 1757). Doroszló, Central-Karpathen, Ungvár. Ist im Süden des Landes Frühjahrs-, im Norden Spätsommerform.

11. Tarentula nebulosa Thor. (1872). Kutyfalva (Maros-Ufer), Szász-Vesszös (Bachufer), Orsova (oft inundirte Gerölle der reissenden Cserna). Lebensweise und Organisation nähern diese Spinne sehr zu den Trochosen. Der abgerundete Kopf, die Grösse der Mittelaugen der Vorderreihe, deren Entfernung (beinahe 2 Durchmesser) vom Stirnrande weisen sie zu den Trochosen; mit Tarentula hat sie nur die Kürze der vorderen Augenreihe gemein.

♂. Kleiner, schlanker; mit lebhafter gefleckterm Hinterleibe als das ♀; die Beine licht lehmgelb mit verwaschener Ringelung. Der Taster rauchbraun, dessen Tibia und Deckschuppe schwarz, zottig behaart; die Tibia länger als Patella, nach vorne verdickt: die Deckschuppe spitz, unter der Spitze nur mässig behaart; der Bulbus — von der Seite betrachtet — länglich, mitten getheilt, auf jedem der Theilungsränder ein seitlich auswärts gerichtetes Zähnchen. Hier zum ersten Male beschrieben.

12. Tarentula cursor (Hahn. 1831). Rákos-Palota. Lebensweise mir nicht bekannt. Obzwar Thorell diesen Namen den Synonymen der T. aculeata beigezählt hat, stellte er die Art (Remarks p. 323 und 578) wieder her. Ich habe sie auf Thorell's Autorität eingereiht.

4. genus: TROCHOSA C. K. (1848).

1. Trochosa cinerea (Fabr. 1793). Kutyfalva (Maros Ufer), Klausenburg (Szamos Gerölle), Retyiczel (Gebigsbach-Gerölle), Hermannstadt, Orsova (Cserna-Gerölle), Gyöngyös, Grosswardein. Lebt auf Inundationsgebieten der Flüsse und Bäche, besonders dort, wo das Gerölle auf dem Sande aufliegt. Sie gräbt ihre Röhren und Höhlen in Sand und sichert sie durch schütteres Gewebe vor dem Einstürzen. Sie schweift in der Abenddämmerung umher und beschleicht ihre Beute; ihre Bewegung ist ganz eigenthümlich, sie besteht aus ruckweisen Läufen; während der Pausen streckt das Thier die Beine flach aus und bleibt ganz unbeweglich; in dieser Stellung ist es selbst dem geübten Auge kaum bemerkbar, da die Färbung genau dem Farbengemische des Sandes entspricht. Im Frühjahre ist sie geschlechtsreif. Im Juni bewacht das ♀ schon die Eier; der Cocon ist rund, schneeweiss oder gelblich, oft 12—13 $^{m}/_{m}$ im Durchmesser haltend, mit 6—800 Eiern gefüllt. Die ausgeschlüpften Jungen trägt die Mutterspinne auf dem Rücken, sie bedecken dieselbe gleich einem Bienenschwarm in mehreren Schichten, so, dass nur die Beine frei bleiben. An sonnigen Tagen setzt die Spinne den Eiersack der Sonnenwärme aus und verschwindet damit bei nahender Gefahr wie der Blitz, bleibt 5—15 Minuten lang am Grunde der Röhre, um dann wieder langsam und vorsichtig zum Vorschein zu kommen. Manchesmal schiebt sie den Sack vor sich her, meistens zieht sie ihn jedoch hinter sich nach, und macht erst an der Röhrenmündung eine entsprechende Wendung.

2. Trochosa infernalis (Mots. 1849).[1] (Tafel X, 206 ♀ nat. Grösse, 207 Bauchseite, 208 Leib von der Seite, 209 Epigyne, 210 Taster des ♂). Doroszló, Palánka, Pancsova, Zombor, Orsova, Illok. Unstreitig eine unserer interessantesten Arten, welche wir mit den Russischen Steppen gemeinsam besitzen und die im Verein mit T. Singoriensis (Laxm.) der berüchtigte «Tchim» der Kalmükken ist. An diese Spinne knüpfen sich eine Menge von Sagen, gerade wie an die Tarantel Italiens. In der Darstellung der Lebensweise (I. Band, Tafel III, Fig. 62 und Text), habe ich diese Spinne eingehender behandelt, finde es jedoch angezeigt, meine ferneren Beobachtungen hierher zu setzen. Hinsichtlich der Verbreitung kenne ich die Spinne von zahlreichen Punkten der Bácska, so auch von Orsova und Illok (letzterer Ort schon jenseits der Donau, westliches Ufer) her; bei Orsova und Illok steigt sie nun auch an den Berglehnen empor. Ihr Lieblingsaufenthalt ist aber dennoch die Ebene, namentlich die echte Steppe und der kümmerlichere Weideplatz. Hier gräbt sie ihre 16—20 $^{c}/_{m}$ tiefen, 2—2·5 $^{c}/_{m}$ weiten, senkrechten Röhren, deren Mündung sie austapeziert und mit grosser Findigkeit vor Wassersgefahr sichert. Sie lauert gewöhnlich in der Mündung der Röhre und packt mit blitzschnellem Schlage ihres Vorderbeinpaares die vorüberziehenden Insecten, darunter besonders Dorcadion und Cicindela-Arten, deren Reste dann auf dem Boden der Röhre oft in Menge vorkommen. Sie kommt das ganze Jahr hindurch in allen möglichen Entwicklungsstadien vor. Ihr Eiersack ist kaum etwas abgeflacht, rund, 15—16 $^{m}/_{m}$ im Durchmesser, gepfercht voll mit anfangs hirsekorngrossen Eiern. Den Eiersack befestigt sie an ihre Spinnwarzen und setzt ihn in der Mündung der Röhre der Sonnenwärme aus. Zur Zeit des Ausschlüpfens der Jungen schliesst sie die Röhrenmündung mit einem feinem, durchsichtigen, gewölbten Netze ab, und setzt darunter das Brutgeschäft mit Hülfe der Sonne fort. Ihre Jungen trägt sie auf dem Rücken, bringt sie häufig an das Tageslicht, wobei die Jungen bald auseinander gehen, sich dann wieder auf dem Rücken der Mutter versammeln; bald besteigen sie Grashalme, springen hinab, laufen in die Röhre, bald wieder hinaus, bald bedecken sie die erlegte Beute.

Nach der zweiten Häutung der Jungen stirbt die Mutter, die Jungen zerstreuen sich und beginnen zu graben. Die Röhre ist anfangs kaum 4 $^{c}/_{m}$ tief und 3 $^{m}/_{m}$ weit. So, wie nun die Spinne an Grösse zunimmt, erweitert sie auch die Röhre. Das Graben wird in der Abenddämmerung und des Nachts betrieben; die kleinen Erdklümpchen werden sorgfältig zerschleppt, so, dass keine Spur der Arbeit zu sehen ist. Es scheint, dass die Thiere, welche ihre Wohnung verlieren, verlassene Wohnungen beziehen und das Graben fortsetzen, trotzdem, dass die Röhre schon tief genug war. Ich schliesse dies daraus, dass ich, wenn auch selten, dennoch bis 30 $^{c}/_{m}$ tiefe Röhren angetroffen habe, wo doch die normale Tiefe durchschnittlich 16—20 $^{c}/_{m}$ beträgt. Die Männchen wohnen ebenfalls in Röhren, verlassen jedoch dieselben zur Paarungszeit und suchen die Weibchen in ihren Wohnungen auf.

In der Gefangenschaft befinden sie sich bald ganz wohl und werden ziemlich zutraulich, nehmen lebende Fliegen aus der Hand; Fluchtversuche machen sie nur, wenn sie von Hunger und Durst geplagt werden; gut gepflegt, verhalten sie sich sehr ruhig. Das Wasser können sie nicht entbehren und saugen jeden zweiten Tag ihre vier-fünf Tropfen auf. Ich habe einige lebende Exemplare an Prof. Thorell nach Upsala gesendet, welche die eilftägige Reise gut überstanden haben.

Diese Spinnen überwintern. Um auch den letzten Zweifel zu beseitigen, habe ich im Herbste 1874 bei Doroszló einige Röhren mit Pflöcken so bezeichnet, dass ich dieselben auch bei Schnee wieder finden konnte. Im December drang die Sonde nur mehr 4 $^{c}/_{m}$ tief ein, woraus folgte, dass die Spinne die

[1] Ich habe diese Art für neu gehalten und sie Prof. Thorell unter dem Namen «Trochosa hungarica» mitgetheilt. Thorell meint aber, es sei die Motschoulskysche Art, was ich — wenn gleich mit Widerstreben — nun angenommen habe. Es ist gewiss, dass die nichtssagende Beschreibung Motschoulsky's auf jede dunkle Lycosoide passt, ebenso, wie auch die beigegebene Abbildung durchaus nichts bietet, was der Beschreibung zu Hülfe kommen könnte. Motschoulsky kann eben so gut eine junge T. Singoriensis, als T. vultuosa in Händen gehabt haben. Mir scheint es mehr als gewiss, dass Motschoulsky überhaupt nie eine echte T. infernalis Thor. gesehen hat, denn die jungen Thiere der T. infernalis Thorell sind so *lebhaft gefärbt und gezeichnet*, dass Färbung und Zeichnung selbst Motschoulsky aufgefallen wären. Ich glaube, es müsse die erste Beschreibung eines Thieres doch wenigstens *ein* Kennzeichen, woran man die Art wiedererkennen kann, enthalten. Motschoulsky's Beschreibung und Abbildung enthält kein einziges! Was er über die Lebensweise sagt, das passt eben auch auf die grossen Artverwandten. Da jedoch Thorell in «Europ. and North-African Spiders» die Art unter Motschoulsky's Namen fixirt hat, so wollte ich damit weiter keine Veränderung vornehmen.

Spinne die Röhre verstopft hat. Im Februar 1875 stellte sich strenge Kälte ein und ich schritt zur Untersuchung der meist exponirten Röhre. Der Boden war etwa 40 $^{c}/_{m}$ tief steinhart gefroren, so, dass ich zum Beile greifen musste. In gehörige Tiefe gelangt, griff ich zum Messer und öffnete vorsichtig die Röhre der ganzen Länge nach; die Röhre drang 28 $^{c}/_{m}$ tief in den Boden ein, war etwa 4 $^{c}/_{m}$ von der Mündung mit Erde und Pflanzentheilen verstopft, der Pfropf war 4 $^{c}/_{m}$ lang. Auf dem nackten Boden der Röhre sass ein prachtvolles, geschlechtsreifes Weibchen, mit etwas angezogenen Beinen, welches sich — berührt — träge bewegte. Ich versorgte dasselbe in einer Schachtel und steckte diese in die Tasche. Unter dem Einflusse der Wärme wurde das Thier in einer Minute vollkommen frisch und munter und nahm sofort Nahrung an.

Diese Untersuchung bestätigte meine alte Vermuthung, wornach die Lycosoiden überwintern: es ist wohl auch nur so zu begreifen, dass die ersten, wärmeren Sonnenstrahlen des Frühjahres, schon geschlechtsreife Lycosoiden bescheinen, ja dass diese schon Eiersäckchen umhertragen.

3. Trochosa ruricola (De Geer. 1778). Klausenburg, Mezö-Záh, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Palánka, Orsova, Ogradena, Ungvár, Alsó-Hámor, Gyöngyös, Rosenberg, Rév, Grosswardein, Budapest. Weit verbreitete Art, welche an steinigen Punkten unter Steinen, in Wäldern unter Bäumen und abgefallenem Laub ihre Höhlen gräbt.

4. Trochosa terricola Thor. (1856). Doroszló, Apatin, Orsova, Budapest. Ihre Lebensweise entspricht jener der vorhergehenden Form: sie ist aber etwas seltener.

5. **TROCHOSA HUNGARICA** n. sp. (Tafel VIII. 184, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂ von der Seite, *d* dessen Genitaltheil von unten).

♀ Gross. Das ganze Thier lohbraun. Cephalothorax mit einem schmalen Mittelstreif; die Schenkel, aussen, kaum merklich lichter; die Mandibeln am Grunde dunkler, am Ende mit reichlicher fuchs rother Behaarung. Der ganze Leib mit dichter, anliegender Behaarung bedeckt.

Cephalothorax derb, mit erweitertem, vorne zugerundetem Kopftheil; zwischen den grossen Augen der Mittelreihe ein nach vorne gerichteter, aus 8—10 Borsten bestehender Schopf. Die Brustplatte elyptisch, lohbraun, mit filzartig dichter Behaarung. Die Mandibeln derb, von der Seite betrachtet am Grunde stark knieartig vorgewölbt, grob, borstenförmig behaart. Die Mandibeln lohbraun, an ihren Enden lebhaft fuchsroth behaart; die Lippe abgestutzt, von halber Länge der Maxillen. Der Taster lohbraun, derb, sehr dicht behaart, auf dessen Schenkel, oben, am Ende einige Stacheln. Die Beine kräftig, ziemlich lang; die Tibia des ersten Paares unten, mit drei Paar anliegenden derben Stacheln, seitlich innen noch ein Stachel; der Metatarsus mit drei Paar in der dichten Scopula verborgenen Stachelpaaren; die Tibia des dritten Paares, unten, mit vier Stachelpaaren, seitlich noch einige Stacheln; die Tibia des vierten Paares, unten mit drei Paar, seitlich mit mehreren Stacheln; die Patella der beiden Hinterpaare aussen und seitlich mit je einem anliegenden Stachel.

Der Hinterleib elyptisch, ziemlich gewölbt.

Die Augen bernsteinartig, mit dunkler Pupille, wie Eulenaugen; die vordere Reihe sehr leicht eingebogen, deren Mittelaugen bedeutend grösser als die seitlichen, auf gut zwei Durchmesser vom Stirnrande entfernt; die beiden Augen der mittleren Reihe sehr gross, nicht ganz auf Durchmesser-Entfernung von einander und beiläufig auf Halbmesser-Entfernung von der Vorderreihe; die beiden hinteren Augen wenig grösser als die vorderen Mittelaugen, viel weiter von einander, als von der Mittelreihe.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib 21, Cephth. 9·5 $^{m}/_{m}$, I. Beinpaar 23·4, II. 21·6, III. 21, IV. 28 $^{m}/_{m}$. Manchmal kleiner: Leib 17, Cephth. 8·0, I. Bp. 21, IV. 26·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, im Ganzen lichter gefärbt; die Beine schlank; Cephalothorax ausser dem Mittelstreifen auch noch undeutlich eingefasst. Der Taster schlank, wenig kolbig; dessen Schenkel, Patella und Tibia mit mehreren, kräftigen Stacheln bewehrt; die Tibia etwas länger als die Patella; die Deckschuppe schmal, zugespitzt, unter der Spitze mit dichtem Haarpinsel: Bulbus einfach, braun, vorne lichter und hier durch einen hackenförmig gewundenen Farbeneinsatz gezeichnet.

Maasse: Leib 14, Cephth. 7·5, I. Beinpaar 23·5, II. 21·5, III. 20·3, IV. 28·3 $^{m}/_{m}$.

Eine unserer grössten Spinnen, welche ich am Ufer des Plattensees unter Steinen antraf.

6. **Trochosa stigmosa** Thor. (1875). Orsova, Rosenberg, Ungvár. In Fluss und Bachgeröllen. Ist der Gestalt und Lebensweise nach das Diminutiv der T. cinerea.

5. genus: PIRATA Sund. (1833).

1. **Pirata piraticus** (Cl. 1757). Klausenburg, Mező-Záh, Gyeke, Doroszló, Orsova. Central-Karpathen, Grosswardein. Besonders an stehenden Gewässern, und besonders wo Wasserpflanzen an die Oberfläche gelangen. Das Thier läuft gut auf dem Wasser, und taucht oft unter Pflanzen, wobei den Hinterleib eine silberig glänzende Luftblase einhüllt.

2. **Pirata Leopardus** (Sund. 1833). Doroszló· Orsova. Als Sommerform selten, basonders in frisch aufgegrabenem Erdreich, in unmittelbarer Nähe feuchter Stellen. Sie gräbt 6 $^{m}/_{m}$ weite horizontale Röhren. Auf Grund der Augen und des Cephalothorax nähert sich diese Form dem vorgehenden Genus.

3. **Pirata Knorrii** (Scop. 1763). Doroszló. Báziás. An Sumpfrändern und feuchten Stellen zweimal, stets ♀, erbeutet.

6. genus: DOLOMEDES (Latr. 1804).

1. **Dolomedes fimbriatus** (Cl. 1757). Klausenburg, Kutyfalva, Csorba, Ungvár. Auf Grund genauer Untersuchung theile ich die Auffassung Thorell's, wornach D. plantarius bloss eine Farbenvarietät der Clerck'schen Stammform ist. Die junge Generation variirt von Gelbgrün bis Dunkelschwarz, hat schreiend lichte Einfassung. Eine unserer grössten Spinnen, welche ausschliesslich an Gewässern vorkommt, kühne Sprungjagd treibt, auf der Oberfläche des Wassers hüpfend fortkommt. Das ♀ befestigt den beinahe haselnussgrossen Eiersack mit längeren Fäden an die Spinnwarzen und fasst denselben dann mit den Mandibeln. Im Juni geschlechtsreif.

7. genus: OCYALE. Sav. et Aud. (1825).

1. **Ocyale mirabilis** (Cl. 1757). Von zahlreichen Punkten bekannt. Geht bis zur subalpinen Region hinauf, gehört jedoch besonders den Niederungen an. Sie variirt bis zum einfachen Braun.

II. familie. OXYOPOIDIE. luchsspinnen.

1. genus: OXYOPES. Latr. (1804).

1. **Oxyopes ramosus** (Panz. 1804). Klausenburg, Mező-Záh, Palánka, Pancsova, Grosswardein. Sommerform; besonders im üppigen Grase lebend; scheint mehr den Niederungen anzugehören.

2. **Oxyopes lineatus** Latr. (1806). Klausenburg, Doroszló, Orsova. Nach Aufenthalt mit der vorigen übereinstimmend, beide Arten kommen zusammen vor, die vorgehende scheint jedoch die häufigere zu sein.

3. **Oxyopes transalpinus** (Walck. 1806—8). Doroszló, Palánka, Orsova, Báziás. Sommerform von südlichem Character, welche im Grase stellenweise sehr häufig vorkommt.

VII. UNTERORDNUNG.

SALTIGRADAE.

Die typischeste Form dieser Unterordnung, die Attoiden, bilden eine gleichartige, zusammenhängende Formenreihe, welche dadurch charakterisirt wird, dass das Webeorgan dem Zweiklauensysteme angehört und mit der Scopula zusammen vorkommt, welch' letztere zur Sicherung des Sprunges, zur Fortbewegung auf glatten Flächen unbedingt nothwendig ist; dass ferner die vordere Augenreihe aus vier Augen besteht, worunter die mittleren besonders gross sind, die übrigen vier, weniger entwickelten Augen dagegen, in zwei Reihen vertheilt, die Ecken eines Viereckes markiren.

Das Sehvermögen ist also in der Richtung nach vorne gesteigert und resultirt in Verbindung mit den Eigenthümlichkeiten der Bewegungsart diejenige Art und Weise, vermittelst welcher diese Formen in das System der Spinnenthätigkeit einfliessen. Zu diesen Eigenthümlichkeiten kommt auch noch eine andere hinzu, nämlich die ziemlich stabile Wohnung, vermöge welcher diese Formen an einen gewissen Umkreis gekettet sind: hinsichtlich des Ortes ihrer Thätigkeit sind sie bei weitem nicht so frei, als die typischesten Formen der Citigradae.

Eine allgemeine Eigenschaft ist die, dass diese Formen in geschützten Örtlichkeiten, manchmal geradezu in Colonie ihre dichten, feinen Wohnungen weben, wo sie zu ruhen pflegen, ihre Häutungen durchmachen und ihre Eier bewachen. Die sonnige Umgebung dieser Colonien bildet das Gebiet für ihre Thätigkeit.

Hinsichtlich der Verbreitung, gehören sie überwiegend den Niederungen an, und nur wenige Arten steigen in alpine Regionen. Die Sicherung der Generationen scheinen durchgehends überwinternde Thiere zu besorgen.

1. FAMILIE. ERESOIDAE. MORDERSPINNEN.

1. SUBFAM. ERESINAE. STIERSPINNEN.

1. GENUS: ERESUS WALCK. (1805).

1. **Eresus cinabarinus** (OLIV. 1789). Klausenburg, Mező-Záh, Schemnitz, Orsova. Ich kenne die Art als herbstliche Erscheinung und durchaus nur ♂. Es kommen vor die Varietäten *α*, *β* (laut THORELL); eine dritte Varietät, welche ich mit *γ* bezeichne, ist die folgende: ♂ Vorderleib mit vielen schmutzig gelbbraunen Haaren; Hinterleib oben graulich, mit vier schmutzig gelbbraunen Punktflecken. Das erste Beinpaar schmutzig gelbbraun, die Enden der Glieder weiss; die hinteren Beinpaare lichter. Die ♀ scheinen in Löchern zu leben.

2. **Eresus ruficapillus** C. K. (1846). Budapest, Báziás. Stets in horizontal gegrabenen, tiefen Röhren durch J. Pável erbeutet, u. z.: immer ♀. Dieser Umstand führt mich zu der Vermuthung, dass Eresus unterirdisch lebt, die ♀ desswegen so selten erbeutet werden, die ♂ dagegen zur Zeit der Begattung umherschweifen und eben desswegen nicht selten sind.

II. FAMILIE. ATTOIDAE. HUPFSPINNEN.

1. GENUS: SALTICUS (LATR. 1804).

1. **Salticus formicarius** (DE GEER. 1778). Zombor, Balaton-Fured, Budapest. Sommerform, welche, wie es scheint, im Norden des Landes fehlt und südlich inclinirt. Steht mit Paederus longipennis im Mimicri-Verhältniss.

2. **SALTICUS SIMONIS** n. sp. (Tafel VIII, 185, *a* Augengruppe, *b* Epigyne, *c* Taster des ♂, 186 ♂ vergrössert, 187 ♂ nat. Gr., 188 Kopftheil von oben, vergr.)

♀ Vorderleib braun, das Augenfeld besonders dunkel. Das Ende des Hinterleibes braun; vorne zwei lichte, verschwommene ^ förmige Winkelfleckchen; die Bauchseite schmutzig-lichtbraun, von den Spinnwarzen beginnend ein dunkles Mittelband, welches vor der Rima verschwindet. Die Beine bräunlichgelb, mit verschwommenen, bräunlichen Längsstreifen; der Metatarsus des ersten Paares reinbraun.

Kopftheil über den Thoraxtheil aufgesetzt, würfelförmig erhoben, der Thoraxtheil ausserdem verengt, die ganze Oberfläche ungemein fein punktirt-runzlich. Die Brustplatte ungemein schmal, braun. Die Mandibeln dunkelbraun, derb, so lang als der Metatarsus des ersten Beinpaares; seitlich betrachtet sind sie am Grunde stark, knieartig vorgewölbt, etwas nach vorne gerichtet. Die Maxillen schmal, braun, etwas gegeneinander geneigt; die Lippe schmutzigbraun, vorne abgerundet, breit. Der Taster braun, lang, das Endglied abgeflacht; von oben betrachtet zeigt der Tarsus zwei Stacheln.

Hinterleib länglich-walzenförmig.

Die beiden Mittelaugen der vorderen Reihe gross, feurig grün glänzend, berühren sich nicht; die Seitenaugen dieser Reihe viel kleiner, auf Halbmesser-Entfernung von den mittleren; die beiden Augen der zweiten Reihe sehr klein und näher zur ersten als zur hinteren Reihe; die beiden Augen der hinteren Reihe nicht kleiner als die Seitenaugen der vorderen Reihe, mit ganz seitlichem Ausblick, weiter von einander als die beiden Augen der zweiten Reihe ebenfalls von einander, und weiter von einander als von der Stirne entfernt.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 6·5, Cephth. 3, I. Beinpaar 1·9, II. 1, III. 1·4, IV. 6·5 $^{m}/_{m}$.

♂ Sehr dunkelbraun; Hinterleib, vorne, mit einer Spur eines Winkelfleckchens; die beiden Hinterbeine reinbraun das zweite Paar gelblich; das erste im Schenkel und Metatarsus braun, dessen Tibia, Patella und Tarsus gelb. Die Mandibeln horizontal vorgestreckt, braun, mit schwachem bronze Schimmer, oben abgeflacht, am inneren Falzrande mit neun grösseren und einigen kleineren Zähnchen bewehrt, die Mandibel-Klaue braun, lang, schlank, am Grunde und an der Spitze leicht geschwungen, im ersten Drittel vom Grunde gerechnet ein seitlich nach innen und etwas noch vorne gerichteter dolchartiger Stachel. Der Taster schlank, braun; dessen Tibia etwas verstärkt, am äusseren Ende mit einem Dorn bewehrt; die Deckschuppe löffelförmig, behaart; der Bulbus länglich, einfach, glatt, ohne Auszeichnung.

Maasse: Leib, 5·8, Cephth. 2·5, Mandibelstock 2, I. Beinpaar 4 $^{m}/_{m}$.

Nur einmal bei Feketetó in Siebenbürgen, unter einem, tief in den Rasen eingewachsenen Steine angetroffen.

2. GENUS: LEPTORCHESTES THOR. 1870.

1. **Leptorchestes formicaeformis** (Luc. 1850). Illok, Apatin, Pancsova, Orsova, Parád, Budapest. Frühjahrs- und Sommerform. Die typische Form nur bei Illok auf Obstbäumen, an den übrigen Punkten kommt var. *a* vor: Reinschwarz; der Hinterleib vorne nicht braun, jedoch mit der weissen Auszeichnung, die Hüfte des ersten und dritten Beinpaares braun, jene der übrigen Paare gelb; der Schenkel des ersten Paares braunschwarz, nur der Tarsus gelb; im übrigen mit der typischen Form übereinstimmend. Meist unter Rinden alter Pflöcke, besonders wenn dieselben dem Sonnenscheine ausgesetzt sind.

3. genus: EPIBLEMUM (Hentz. 1832).

1. **Epiblemum scenicum** (Cl. 1757). Aus den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; kommt nicht nur in und an den Wohnungen des Menschen vor, sondern befindet sich auch auf Gesträuchen wohl; ist Sonnenthier mit vortrefflichem Sehvermögen ausgestattet; erhebt den Vorderleib und hält Umschau, folgt dem vorgehaltenen Finger u. s. w., ist in Ritzen oft colonienweise anzutreffen.

2. **Epiblemum cingulatum** (Panz. 1797). Doroszló. Nur einmal angetroffen, u. z.: als Frühjahrsform.

3. **Epiblemum tenerum** (C. K. 1846). Doroszló. Nur einmal angetroffen; ist — wenigstens das ♀ mit E. cingulatum nahe verwandt.

4. genus: HELIOPHANUS C. K. (1833).

1. **Heliophanus cupreus** (Walck. 1802). In den Niederungen von zahlreichen Punkten bekannt; wohl die gemeinste Art, welche an gut beschienenen Obstbaumstämmen, aber auch auf Geröllen und am Fusse der Gesträuche unter abgefallenem Laube häufig angetroffen wird.

2. **Heliophanus varians** Sim. (1869). Doroszló, Orsova. Mir der Lebensweise nach unbekannt.

3. **Heliophanus Kochii** Sim. (1869). Orsova. Mir durch Herrn E. Simon als Art bezeichnet. Die Lebensweise kenne ich nicht.

4. **Heliophanus auratus** C. K. (1848). Pancsova, Stuhlweissenburg. Diese Art ist wohl = H. Branickyi Simon. Ich kenne deren Lebensweise nicht näher.

5. genus: BALLUS (C. K. 1850).

1. **Ballus depressus** (Walck. 1802). Klausenburg, Torda, Doroszlo, Apatin, Palanka, Pancsova, Tokaj, Rakamaz, Stuhlweissenburg, Budapest, Grosswardein. Frühjahrs- und Sommerform. Meist unter Steinen, abgefallenem Laube, aber auch im Grase; scheint den Schatten zu lieben.

6. genus: MARPESSA C. K. (1846).

1. **Marpessa muscosa** (Cl 1757). Szász-Vesszős, Klausenburg, Mezö-Zah, Olah-Fenes, Hermannstadt, Doroszló, Apatin, Pancsova, Ogradena, Alsó-Hámor, Ungvár. Sommerform, welche für Planken, alte Pflöcke, besonders wenn dieselben gut beschienen und altersgrau sind, eine Vorliebe hat; sie kommt jedoch auch auf den Stöcken der Schläge vor. Hat ein vortreffliches Sehvermögen und haltet oft Umschau.

2. **Marpessa radiata** (Grube. 1859). Tafel X. 211 ♀ vergr., 212 ♂ vergr., 213 Epigyne, 214 Taster des ♂ von der Seite, 215 dessen Genitaltheil von unten.

♀ Grundfarbe — auf den ersten Blick — gelblich. Cephalothorax mit weissgelblichen und röthlichen Schuppen bedeckt: der Hinterleib gelblich, vorne manchmal zwei undeutliche, röthliche Längsstreifen (im Weingeist erscheint der Kopftheil braunschwarz, die beiden Streifen des Hinterleibes schwarz, deutlich).

Var. α: Die zwei Längsstreifen auf dem Hinterleibe verschwunden.

Var. β: Die beiden Längsstreifen aus kleinen rhombischen Flecken zusammengesetzt. (♀ junior).

Maasse: Leib, 10, Cephth. 3·7 $^{m}/_{m}$.

♂ Kleiner, schlanker, mit verdicktem und verlängertem vorderen Beinpaar: die Beine gelb mit viel Braun, die braune Farbe bildet meistens scharfe Längsstreifen. Der keilförmige Hinterleib, oben, lebhaft gelb mit lebhaftem Seidenglanz, mit einem lebhaftrothen Mittelstreifen.

V. β: Der Hinterleib lebhaft roth durch eine gelbliche Aderzeichnung in rhombische Feldchen getheilt. Taster laut Abbildung.

Maasse: Leib, 7, Cephth. 3·2, I. Beinpaar 7·4, IV. 6·3 $^{m}/_{m}$.

Grubes oberflächliche Beschreibung, so wie der Umstand, dass die Typen zu Grunde gingen, waren Schuld daran, dass diese Art zu vielfachen Irrungen Anlass gab. Auf Grund der ungarischen ♀ hat weder Koch noch Thorell die Art erkannt, weil das ganz ausgebildete ♀ eben unbekannt war. Simon hat sie dagegen sofort als «radiata» bestimmt. Die Entscheidung hing vor Allem von der Erwerbung der ♂ ab, und ich habe nun solche in dem Rohrdickicht der Baeska gefunden. Diese Männchen stellten es dann ausser Zweifel, dass hier jene Spinne vorliegt, welche Ohlert nach Männchen als «Euophrys radiata» bestimmt und dem Prof. Thorell übergeben hat. Thorell schrieb mir «stimmt genau mit Originalexemplaren von M. radiata Ohlert überein; die Weibchen müssen dann auch wohl zu dieser Art gehören.

Ich kenne die Art von Doroszló und Mező-Záh und ist sie das ganze Jahr hindurch zu haben. Sie webt in die Quasten des Rohres einen weiten, feinen Sack; die so zusammengesponnenen Quasten erkennt man schon aus grosser Entfernung. Hier wohnt das Thier, legt seine 38—40 Eier ab und erwartet deren Ausschlüpfen. Sie jagt im Sonnenschein auf den Stengeln und Blättern. Im Winter ist sie ebenfalls anzutreffen.

3. **Marpessa pomatia** (Walck. 1825). Palánka, Apatin, Pancsova. Im Frühjahre auf den, aus Sambucus gezogenen lebenden Zäunen der Weingärten. Ist identisch mit der Art, welche Simon in der «Monogr. des Attid.» unter dem Namen «Marpissus monachus» beschrieben hat.

4. **Marpessa encarpata** (Walck. 1802). Szász-Vesszös, Doroszló. Neusatz. Frühjahrsform: besonders unter der Rinde gut beschienener Obstbäume zu finden. Ist mehr nur durch die Bestachelung der Beine von Epiblemum getrennt.

5. **Marpessa Canestrinii** Pav. (1869). Doroszló, Apatin. Diese prachtvolle Spinne kenne ich bis jetzt als Bewohnerin des Rohres, wo sie im Sonnenschein, besonders auf den Blättern ihre Jagd betreibt. Ihre gestreckte Gestalt sowohl als ganz besonders ihre goldige Beschuppung führen mich zu der Vermuthung, dass sie zu den ebenfalls im Rohre lebenden, glänzenden und vielfach variirenden Donatien im Mimicri Verhältnisse steht.

7. genus: DENDRYPHANTES (C. K. 1837).

1. **Dendryphsantes bilineatus** (Walck. 1837?). Kutyfalva, Palánka. Immer im Grase angetroffen. Die Eigenthümlichkeiten der Lebensweise mir wenig bekannt.

2. **Dendryphantes mucidus** C. K. (1846). C. Koch beschrieb diese Art nach Typen, welche Dr. Rosenhauer im «Banate» sammelte.

8. genus: EUOPHRYS (C. K. 1834).

1. **Euophrys frontalis** (Walck. 1802). Doroszló. Die Lebensweise dieser Art mir weniger bekannt.

9. genus: PHILAEUS Thor. (1870).

1. **Philaeus chrysops** (Poda. 1761). Pancsova, Mehádia, Orsova, Ogradena, Tokaj, Bükk-Gebirge, Demanova, Veszprém, B.-Füred, Budapest, Rákos-Palota. Sommerform, welche besonders in felsigem Gebirge weit über die Buchenregion hinaus vorkommt; besonders häufig im Kalkgebirge, an karstartigen Stellen, und ganz besonders im Gerölle der Berglehnen. Liebt die sonnigsten Stellen und besteigt erhöhte Punkte um dort den aufsitzenden Insecten beizukommen; das ♂ ist ein vorzüglicher, kühner Springer. Das ♀ haltet sich meistens im Gerölle verborgen. Ich bin dessen ganz sicher, dass die Formen, welche C. Koch im XIII-ten Bande der «Arachniden» unter dem Namen Dendryphantes xanthomelas und leucomelas beschreibt, die Weibchen des Philaeus chrysops sind.

10. genus: ATTUS (Walck. 1805).

1. Attus falcatus (Cl. 1757). Klausenburg, Parajd, Gyergyó-Szent-Miklos, Szász-Vesszős, Doroszló, Palánka, Orsova, Ogradena, Báziás, Rakamaz, Csorba. Weit verbreitet; geht weit in die alpine Region hinauf, jedoch mehr in den Niederungen und im Vorgebirge verbreitet.

2. Attus farinosus (C. K. 1846). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Grosswardein. Liebt besonders das üppige Gras, und kenne ich die Form bisher nur aus den Niederungen. Scheint südlich zu incliniren.

3. Attus rupicolus (C. K. 1848). Centralkarpathen, Bihargebirge. Aus Höhen von über 1000 Meter als seltenere Erscheinung mitgebracht.

4. ATTUS BRASSAYI n. sp. (Tafel X, 216 ♀ vergrössert, 217 Epigyne).

Cephalothorax und Hinterleib reinschwarz; die Zeichnungen aus schneeweissen Schuppen bestehend; auf dem Kopftheile, vorne, ober den Mittelaugen der vorderen Reihe, ein weisser Fleck, hinter jedem der hinteren Augen ein weisser Mondfleck; der Hinterleib, vorne mit weissem Bogenstreif, in der Mitte mit weissem Mittelstreif, welcher bis in die Nähe der Spinnwarzen dringt, den vorderen Bogenstreif jedoch nicht erreicht; auf jeder Seite zwei, schräg nach vorne laufende, weisse Rippenbänder; die Stirne unter den Vorderaugen weiss, die beiden grossen Mittelaugen in schmale, orangengelbe Ringe eingefasst; die Bauchfläche und Brustplatte spärlich weisslich behaart; die Beine braun, mit wenigen, weissen Schuppen; der Taster gelb.

Epigyne: laut Abbildung.

Maasse: Leib, 5, Cephth. 2·3, I. Beinpaar 4 $^{m}/_{m}$.

♂ Unbekannt.

Orsova (Allion-Berg) als Sommerform einmal erbeutet. Simon stellt diese Art in die Nähe des Attus arcigerus Walck.

5. Attus crucigerus (Walck. 1825). Budapest (Blocksberg). Nur einmal erbeutet.

6. Attus Wagae Sim. (1871—2). Central-Karpathen (Csorbaer See), Rákos. Nur einmal selbst erbeutet.

7. Attus nidicolens Walck. (1847). Tokaj, S.-A.-Ujhely, Budapest. Als Sommerform kenne ich das Thier besonders aus Steingeröllen, wo seine volkreichen Colonien leicht zu finden sind.

8. Attus arcuatus (Cl. 1757). Doroszló, Apatin, Palánka, Tokaj, Rakamaz, Grosswardein, Funfkirchen. Sommer- und Frühjahrsform; die ♂ sehr häufig auf sonnigen Blössen der Waldränder zu finden, die ♀ dagegen höchst selten; die letzteren scheinen unterirdisch zu wohnen.

9. Attus floricola (C. K. 1837). Szász-Vesszős. Mir bisher nur als Herbstform bekannt.

10. Attus erraticus Walck. (1825). Pancsova, Orsova, Ogradena, Szajol, Tokaj, S.-A.-Ujhely, Alsó-Hámor, B.-Füred. Ungvár. Besonders auf sonnigen Geröllen, aber auch im Grase häufig anzutreffen.

11. Attus pubescens (Fabr. 1775). Pressburg (Donau-Auen). Einmal ein Pärchen erbeutet.

11. genus: AELUROPS Thor. (1870).

1. Aelurops festivus (C. K. 1834). Klausenburg, Sebes-Váralja, Tokaj. Auf sonnigen, steinigen Berglehnen als Sommerform, welche vermöge ihrer Grösse und Lebhaftigkeit leicht auffällt, erbeutet.

2. AELUROPS SIMPLEX n. sp. (Tafel VIII, 189, *a* Taster des ♂, 190 Tibia des Tasters, 191 Hinterbein).

♂ Vorderleib braun, mit gelblichgrauen Häärchen; Hinterleib schwarz mit schmutziggelben Schuppen; die Beine braun, mit etwas lichteren Schenkeln. Die Tibia des ersten Beinpaares vorne-innen mit drei anliegenden, nach vorne gerichteten Stacheln.

Cephalothorax derb, hoch; das Augenfeld nach vorne geneigt, die Stirne überhängend, so, dass die grossen Mittelaugen von oben nicht sichtbar werden; das Augenfeld mit vielen, groben Haaren

bedeckt. Die Brustplatte elyptisch, klein, braun, mit spärlicher gelber Behaarung. Die Mandibeln am Grunde braun, gegen das Ende zu lichter. Die Beine stämmig.

Hinterleib nach hinten zu etwas erweitert.

Der Taster ziemlich kolbig, dessen Patella nicht länger als stark, die Tibia noch kürzer, am Ende mit einem etwas nach aussen und seitwärts gewendeten, auf die Deckschuppe aufliegenden, hasenohrförmigen Fortsatze. Die Deckschuppe grob behaart; der Bulbus einfach, etwas nach aussen zu hervorgequollen.

Maasse: Leib 6·3, Cephth. 3·6, I. Beinpaar 4·9, II. 5, III. 6·5, IV. 7·9 $^{m}/_{m}$.

♀ Unbekannt.

Doroszló, auf einer Wiese erbeutet. Der rechte Taster der Type ist reproducirt und entbehrt die Deckschuppe sammt Bulbus.

3. **Aelurops gilvus** (Sim. 1869). Veszprém. Zeitig im Herbste auf karstartiger Stelle einmal erbeutet.

INDEX.

A *folyó* betükkel szedett nevek synonymák.

Lap

AELUROPS ... 322
festivus (C. K.) ... 322
gilvus SIM. ... 324
simplex O. H. ... 323
AGALENA ... 130
labyrinthica (CL.) ... 131
similis (KEYS.) ... 132
AGALENINAE ... 120
AGALENOIDAE ... 108
AGROECA ... 134
Haglundi THOR. ... 135
AMAURORIINAE ... 108
AMAURORIUS ... 114
claustrarius (HHN.) ... 117
Erberi L. K. ... 119
fenestralis (STR.) ... 116
ferox (WALCK.) ... 115
inermis L. K. ... 123
pallidus L. K. ... 118
roscidus C. K. ... 124
tetricus ... 121
ANYPHAENA ... 141
accentuata (WALCK.) ... 141
Aranea.
acalypha WALCK. ... 29
accentuata WALCK. ... 141
adianta WALCK. ... 26
agalena WALCK. ... 23
alsine WALCK. ... 19
arundinacea L. ... 108
bimaculata L. ... 91
bipunctata L. ... 94
Brünnichii SCOP. ... 7
carnifex FABR. ... 154
ceropegia WALCK. ... 25
cinabarina OLIV. ... 292
cinerea FABR. ... 274
cingulata PANZ. ... 299
conica PALL. ... 31
corollata L. ... 97
corticalis WALCK. ... 142
cuprea WALCK. ... 300
denticulata OLIV. ... 134
denticulata WALCK. ... 85

Lap

depressa WALCK. ... 303
Derhamii SCOP. ... 127
diodia WALCK. ... 30
encarpata WALCK. ... 308
extensa L. ... 46
fenestralis STR. ... 116
formicaria DE GEER. ... 294
frontalis WALCK. ... 311
globosa FABR. ... 230
holosericea DE GEER. ... 145
Knorrii SCOP. ... 283
lapidicola WALCK. ... 170
lobata PALL. ... 6
lucifuga WALCK. ... 188
lugubris WALCK. ... 252
Menardii LATR. ... 42
Merianae SCOP. ... 43
nigrita FABR. ... 187
nocturna L. ... 198
nutrix WALCK. ... 156
oblonga WALCK. ... 221
Petiverii SCOP. ... 175
phalangioides FUES. ... 101
picea SULZ. ... 210
picta WALCK. ... 89
Pluchii SCOP. ... 102
pubescens FABR. ... 321
pulchella WALCK. ... 91
quadripunctata L. ... 165
ramosa PANZ. ... 288
rufipes L. ... 74
ruricola DE GEER. ... 278
Sauvagesii DORTT. ... 213
senoculata L. ... 201
triangulosa WALCK. ... 95
tricuspidata FABR. ... 231
truncata PALL. ... 228
tuberculata DE GEER. ... 79
ARANEAE ... 3
Araneus.
amentatus CL. ... 250
angulatus CL. ... 11
aquaticus CL. ... 136
arcuatus CL. ... 319

Lap

aureolus CL. ... 218
babel CL. ... 15
bucculentus CL. ... 57
castaneus CL. ... 92
cellulanus CL. ... 76
chrysops PODA. ... 312
cornutus CL. ... 17
cristatus CL. ... 234
cucurbitinus CL. ... 27
cuneatus CL. ... 270
diadematus CL. ... 13
domesticus CL. ... 126
falcatus CL. ... 314
fimbriatus CL. ... 284
formicinus CL. ... 222
formosus CL. ... 84
hamatus CL. ... 32
inquilinus CL. ... 262
labyrinthicus CL. ... 131
latens FABR. ... 109
lignarius CL. ... 251
lineatus CL. ... 82
lunatus CL. ... 84
marmoreus CL. ... 15
mirabilis CL. ... 286
montanus CL. ... 56
monticolus CL. ... 253
muscosus CL. ... 304
pallidulus CL. ... 146
patagiatus CL. ... 18
piraticus CL. ... 281
pulverulentus CL. ... 271
pyramidatus CL. ... 15
quadratus CL. ... 16
scenicus CL. ... 297
sclopetarius CL. ... 21
segmentatus CL. ... 44
sericatus CL. ... 22
sisyphius CL. ... 88
trabalis CL. ... 267
triangularis CL. ... 61
umbraticus CL. ... 20
vatius CL. ... 227
virescens CL. ... 216

	Lap
v. notatus Cl.	38
ARGIOPE	6
Bruennichii (Scop.)	7
lobata (Pall.)	6
ARGYRONETA	136
aquatica (Cl.)	136
ARGYRONETINAE	136
Artanes poecilus Thor.	220
ASAGENA	98
phalerata Panz.	99
Atea melanogaster C. K.	81
ATTOIDAE	293
ATTUS	313
arcuatus (Cl.)	319
bilineatus Walck.	310
Brassayi O. H.	316
crucigerus Walck.	317
erraticus Walck.	321
falcatus (Cl.)	314
farinosus (C. K.)	315
floricola (C. K.)	320
formicaeformis Luc.	296
gilvus Sim.	324
nidicolens Walck.	318
pomatius Sim.	307
pubescens (Fabr.)	321
radiatus Grube	305
rupicolus (C. K.)	315
strigipes Westr.	305
Wagae Sim.	317
ATYPINAE	210
ATYPUS	210
anachoreta Auss.	211
piceus (Sulz.)	210
AULONIA	248
albimana (Walck.)	248
BALLUS	302
depressus (Walck.)	303
Calliethera.	
tenera C. K.	299
CERASTOMA	328
cornutum L.	329
molluscum L. K.	329
Cerceis	37
CERCIDIA	37
prominens (Westr.)	37
CHIRACANTHIUM	152
carnifex (Fabr.)	154
cuniculum O. H.	159
efossum O. H.	158
elegans Thor.	156
italicum Canestr.	153
nutrix (Walck)	156
Penny Cambr.	155
rupestre O. H.	157
Cinifio.	
Erberi Keys	119
CITIGRADAE	247
Clotho.	
Durandii Walck	107
CLUBIONA	142
brevipes Blackw.	152
claustraria Hahn	117
coerulescens L. K.	148
corticalis (Walck.)	142
domestica Wid.	139
ferox Walck.	115
frutetorum L. K.	151
holosericea (De Geer)	145
lutescens Westr.	149
montana L. K.	144
pallidula (Cl.)	146
paradoxa L. K.	150
pulicaria Sund.	164
terrestris Westr.	147
trivialis C. K.	143
COELOTES	121
atropos (Walck.)	122
inermis L. K.	123
roscidus (C. K.)	124
solitarius L. K.	125
CRYPHOECA	129
carpathica O. H.	129
CYBAEUS	120
tetricus (C. K.)	121
CYRTOPHORA	30
conica (Pall.)	31
DENDRYPHANTES	310
blineatus (Walck.)	310
mucidus C. K.	311
DIAEA	230
capparina (C. K.)	232
globosa	230
tricuspidata (Fabr.)	231
DICTYNA	108
arundinacea (L.)	108
latens (Fabr.)	109
uncinata Thor.	110
variabilis C. K.	111
vicina Sim.	110
DIOTRICÆ	215
DIPOENA	81
melanogaster (C. K.)	81
DOLOMEDES	284
fimbriatus (Cl.)	284
plantarius v. Hasse.	285
DRASSOIDAE	137
DRASSUS	165
angustifrons Westr.	172
ater Latr.	177
atropos Walck.	122
bicolor Hahn.	193
lapidicola (Walck.)	170
loricatus L. K.	173
minusculus L. K.	168
pubescens Thor.	174
quadripunctatus (L.)	165
rubens Walck.	166
scutulatus L. K.	167
troglodytes C. K.	170
umbratilis L. K.	169
DYSDERA	202
Cambridgei Thor.	203
longitarsis Doel.	206
Ninii Pav.	204
rubicunda C. K.	207
Westringii Cambr.	205
DYSDEROIDAE	201
EGAENUS	328
convexus C. K.	329
ictericus C. K.	329
ENYO	104
germanica C. K.	104
ENYOIDAE	104
EPEIRA	8
acalypha (Walck.)	29
adianta (Walck.)	26
agalena (Walck.)	23
albovittata Westr.	36
alpica L. K.	28
alsine (Walck.)	19
angulata (Cl.)	11
arbustorum C. K.	13
ceropegia (Walck.)	25
Circe (Sav.)	10
cornuta (Cl.)	17
cucurbitina (Cl.)	27
Dalmatica Dol.	23
diademata (Cl.)	13
diodia (Walck.)	30
dromadaria (Walck.)	12
grossa C. K.	9
Herii Hahn.	34
Lucina Sav.	33
lutea C. K.	20
marmorea (Cl.)	15
patagiata Cl.	18
peleg Cl.	14
pinetorum C. K.	11
prominens Westr.	37
quadrata (Cl.)	16
sclopetaria (Cl.)	21
sollers (Walck.)	22
stellata C. K.	14
umbratica Cl.	20
Victoria Thor.	24
EPEIRINAE	6
EPEIROIDAE	6
EPIBLEMUM	297
cingulatum (Panz.)	299
scenicum (Cl.)	297
tenerum (C. K.)	299
EPISINUS	54
truncatus Walck.	54
ERESINAE	291
ERESOIDAE	291
ERESUS	291
cinnabarinus (Oliv.)	292
ruficapillus C. K.	293
ERIGONE	70
apicata (Black.)	71
alticeps (Cambr.)	70
bituberculata (Wid.)	73
cornuta (Black.)	75
dentipalpis (Wid.)	72
fuscipalpis (C. K.)	76

isabellina (C. K.) 73
rubens (Black.) 74
rufipes (L.) 74
ERO 78
laevigata Keys. 80
thoracica (Wid.) 78
tuberculata (De Geer) 79
Euophrys 311
farinosa C. K. 315
festiva C. K. 322
floricola C. K. 320
frontalis (Walck.) 311
radiata Ohl. 305
rupicola C. K. 315
GNAPHOSA 187
bicolor (Hhn.) 193
dolosa O. H. 191
exornata (C. K.) 197
fallax O. H. 196
fumosa (C. K.) 191
leporina (L. K.) 192
lucifuga (Walck.) 188
lugubris (C. K.) 189
molesta O. H. 195
montana (L. K.) 198
nocturna (L.) 198
opaca O. H. 195
Schuszteri O. H. 199
soror O. H. 190
suspecta O. H. 194
HARPACTES 207
rubicundus (C. K.) 207
saevus O. H. 208
Hecaerge
maculata Blackw. 137
HELIOPHANUS 300
auratus C. K. 302
cupreus (Walck.) 300
Kochii Sim. 301
HETEROPODOIDAE 216
HISTOPONA 133
torpida (C. K.) 133
HYPTIOTES 49
paradoxus (C. K.) 49
ISCHYROPSALIS 327
Helvegii Panz. 328
manicata L. K. 328
LATERIGRADAE 215
LEIOBUNUM 327
bicolor Fabr. 338
glabrum L. K. 329
hemisphaericum Herbst 328
nigricans C. K. 327
LEPTORCHESTES 296
formicaeformis (Luc.) 296
LINYPHIA 56
alacris Black. 67
alpina O. H. 66
alticeps Sund. 65
bucculenta (Cl.) 57
clathrata Sund. 64
emphana (Walck.) 59
frutetorum C. K. 62
hortensis Sund. 63
leprosa Ohl. 68
marginata C. K. 58
montana (Cl.) 56
phrygiana C. K. 60
pusilla Sund. 65
Rosenhaueri L. K. 69
Thorellii O. H. 69
triangularis (Cl.) 61
LIOCRANUM 139
domesticum (Wid.) 139
Kochii O. H. 140
LITHYPHANTES 96
corollatus (L.) 97
Paykullianus (Walck.) 98
Lucia.
germanica C. K. 104
LYCOSA 249
albimana Walck. 248
albofasciata Brul. 269
amentata (Cl.) 250
anulata Thor. 257
cursor Hahn. 273
exornata O. H. 260
farinosa O. H. 258
festinans O. H 259
infernalis Mots. 275
Leopardus Sund. 282
lignaria (Cl.) 251
lugubris (Walck.) 252
monticola (Cl.) 253
poecila O. H. 258
prativaga L. K. 256
profuga O. H. 254
proxima C. K. 255
radiata Lat. 261
striatipes Dol. 266
LYCOSOIDAE 248
MARPESSA 304
Canestrinii Pav. 309
encarpata (Walck.) 308
muscosa (Cl.) 304
pomatia (Walck.) 307
radiata (Grube.) 305
Marpissus.
monachus Sim. 307
pomatius Sim. 307
radiatus Sim. 305
Melanophora.
bimaculata C. K. 183
conspicua C. K. 183
femella L. K. 182
longipes L. K. 179
oblonga C. K. 176
pedestris C. K. 180
petrensis C. K. 184
praefica L. K. 178
serotina L. K. 181
META 42
Menardii (Latr.) 42
Mengei Blackw. 45
Merianae (Scop.) 43
segmentata (Cl.) 44
MICARIA 161
cincta L. K. 163
festiva C. K. 160
pulicaria (Sund.) 164
radiata L. K. 163
Rogenhoferi O. H. 162
MICROMMATA 216
virescens 216
Micryphantes.
fuscipalpis C. K. 76
isabellinus C. K. 73
MIMETUS 79
laevigatus (Keys.) 80
MISUMENA 226
truncata (Pall.) 228
vatia (Cl.) 227
villosa (Walck.) 229
MONAESES 223
cuneolus (C. K.) 224
NEMASTOMA 327
bimaculatum Fabr. 328
Dacicum L. K. 328
flavimanum C. K. 328
Sillii O. H. 328
triste C. K 328
NEMESIA 212
pannonica O. H. 212
Sauvagesii (Dorth.) 213
Nerione
apicata Blackw. 71
cornuta Blackw. 75
rubens Blackw. 74
NESTICUS 76
cellulanus (Cl.) 76
OCYALE 286
mirabilis (Cl.) 286
OPILIO 328
alpinus Herbst. 330
grossipes Herbst. 330
instratus L. K. 329
parietinus De Geer. 329
pristis L. K. 329
vorax L. K. 329
OPILIONES 327
ORBITELARIAE 4
OXYOPES 287
lineatus Latr. 289
ramosus (Panz.) 288
transalpinus (Walck.) 290
OXYOPOIDAE 287
PACHYGNATHA.
Clerckii Sund. 51
De Geerii Sund. 53
Listeri Sund. 53
Phalangium.
phaleratum Panz. 99
PHILAEUS 312
chrysops (Poda.) 312
PHILODROMUS 217
aureolus (Cl.) 218

Lap

pellax O. H. 219
poecilus (Thor.) 220
PHOLCINAE 100
PHOLCUS 100
Forskâlii Thor. 100
phalangioides (Fues.) 101
Pluchii (Scop.) 102
PHRUROLITHUS 160
festivus C. K. 160
Szilyi O. H. 161
PHYLLONETHIS 81
lineata (Cl.) 82
PLATYLOPHUS 328
alpestris C. K. 329
Pinetorum C. K. 329
rufipes C. K. 329
strigosus L. K. 329
PIRATA 281
Knorrii (Scop.) 283
Leopardus (Sund.) 282
piraticus (Cl.) 281
PROSTHESIMA 175
accepta O. H. 186
Allionica O. H. 185
atra (Latr.) 177
bimaculata (C. K.) 183
calceolata O. H. 180
conspicua (L. K.) 183
femella (L. K.) 182
longipes (L. K.) 179
nigrita (Fabr.) 187
oblonga (C. K.) 176
pedestris (C. K.) 180
Petiverii (Scop.) 175
petrensis (C. K.) 184
praefica (L. K.) 178
serotina (L. K.) 181
tragica O. H. 185
Pythonissa.
ornata C. K. 197
famosa C. K. 191
leporina L. K. 192
lugubris C. K. 189
montana L. K. 198
RETITELARIAE 50
SALTICUS 293
formicarius (De Geer.) 294
Simonis O. H. 295
SALTIGRADAE 291
SCYTODES 103
thoracica Latr. 103
SCYTODINAE 103
SCYTODOIDAE 100
SEGESTRIA 201
senoculata (L.) 201
SINGA 32
albovittata (Westr.) 36
hamata (Cl.) 32
Herii (Hahn.) 34
Lucina (Sav.) 33
nitidula C. K. 33
pygmaea (Sund. 35

Lap

sanguinea C. K. 36
Sparassus
ornatus C. K. 217
Sphassus
transalpinus Walck. 290
STEATODA 92
bipunctata (L.) 94
castanea (Cl.) 92
guttata (Wid) 96
triangulosa (Walck.) 95
TAPINOCEPHALI 212
TARENTULA 261
albofasciata (Brull.) 269
Cronebergii Thor 264
cuneta (Cl.) 270
cursor (Hahn.) 273
Eichwaldii Thor. 265
inquilina (Cl.) 262
nebulosa Thor. 271
pulverulenta (Cl.) 271
radiata (Latr.) 261
solitaria O. H. 263
striatipes (Dol.) 266
trabalis (Cl.) 267
TEGENARIA 126
campestris C. K. 128
Derhamii (Scop.) 127
domestica (Cl.) 126
TERRITELARIAE 209
TETRAGNATHA 45
chrysochlora Sim. 47
extensa (L.) 46
obtusa Weste 47
TEXTRIX 133
denticulata (Oliv.) 134
torpida C. K. 133
THANATUS 221
formicinus (Cl.) 222
oblongus (Walck.) 221
THERAPHOSOIDAE 210
THERATRICÆ 4
THERIDIOIDAE 51
THERIDIUM 83
bimaculatum (L.) 91
bituberculatum Reuss. 73
denticulatum (Walck.) 85
dentipalpis Wid. 72
Frivaldszkyi O. H. 89
formosum (Cl.) 84
guttatum Wid. 96
Paykullianum Walck. 98
pictum (Walck.) 89
pulchellum (Walck.) 91
pygmaeum Sund. 35
quadriguttatum Hahn. 112
riparium (Black.) 86
sisyphium (Cl.) 88
Tepidariorum C. K. 83
thoracicum Reuss. 78
triste (Hahn.) 90
varians (Hahn.) 87
TITANOECA 111

Lap

quadriguttata (Hahn.) 112
Schineri L. K. 113
Veteranica O. H. 113
THOMISOIDAE 223
THOMISUS 225
capparinus C. K. 232
cerinus C. K. 247
devius C. K. 247
lateralis Hahn. 237
onustus Walck. 225
robustus Hahn. 242
sabulosus Hahn. 238
Ulmi Hahn. 239
villosus Walck. 229
Thysa 200
pythonissaeformis Kemp. 200
TROCHOSA 273
cinerea (Fabr.) 274
Hungarica O. H. 279
infernalis (Mots.) 275
ruricola (De Geer) 278
stigmosa Thor. 280
terricola Thor 279
TUBITELARIAE 105
ULOBORINAE 48
ULOBORUS 48
Walckenaerii Latr. 48
Uptiotes 49
UROCTEA 106
Durandii (Walck.) 107
UROCTEOIDAE 106
Walckenaera.
altifrons Cambr. 70
XYSTICUS 233
acerbus Thor. 243
bifasciatus C. K. 238
cerinus (C. K.) 247
cristatus (Cl.) 234
cuneolus C. K. 224
devius (C. K.) 244
frater O. H. 244
graecus C. K. 246
horticola C. K. 246
impavidus Thor. 233
Kochii Thor. 235
lateralis (Hahn.) 237
luctator L. K. 233
marmoratus Thor. 242
perogaster Thor. 240
praticola C. K. 245
robustus (Hahn.) 242
sabulosus (Hahn.) 238
Ulmi (Hahn.) 239
ZILLA 38
montana C. K. 39
Stroemii Thor. 41
Thorellii Auss. 40
x-notata (Cl.) 38
ZORA 137
maculata (Bl.) 137

MAGYAR INDEX.

Lap

AKNÁSZOK ... 212
AKNÁSZPÓK ... 212
magyar ... 212
Sauvages ... 213
ÁLLASPÓK ... 45
nyujtó ... 46
zömök ... 47
ARASZPÓK ... 49
furesa ... 49
ARGIOPEPÓK.
Brünniché ... 7
tarajos ... 6
BÁNYÁSZPÓK ... 121
fegyvertelen ... 123
harmatos ... 124
remete ... 125
vaskos ... 122
BIGEPÓK ... 311
homlokos ... 311
BIKAPÓK ... 291
skarlát ... 292
Vörösfejü ... 293
BOKORPÓK ... 81
vonalas ... 82
BONTÓPÓK ... 141
jegyes ... 141
BORZOSOK ... 106
BORZPÓK ... 106
Durand ... 107
BÚVÁROK ... 136
BÚVÁRPÓK ... 136
vizi ... 136
BUVÓK ... 104
BUVÓPÓK ... 104
német ... 104
CSELŐPÓK ... 273
földi ... 278
jegyes ... 280
magyar ... 279
mezei ... 277
pokoli ... 275
szürke ... 274
CSILLÁKPÓK ... 300
aranyos ... 302
Koch ... 301
rezes ... 300
változékony ... 301
CSŐSZÖVŐK ... 105
CSŐZŐK ... 210

CSUPASZOK ... 100
CSUPASZPÓK ... 103
hátas ... 103
DARÓCZPÓK ... 201
hafszemü ... 201
DICTYNAPÓK ... 108
buvó ... 109
horgos ... 110
nádi ... 108
rokon ... 110
változékony ... 111
DIPOENAPÓK ... 81
feketehasu ... 81
DÓCZÖGŐPÓK ... 303
lapos ... 303
ERETNEKEK ... 108
ERETNEKPÓK ... 114
ablakos ... 116
Erber ... 119
fakó ... 118
vad ... 115
zárkozott ... 117
ERIGONEPÓK ... 70
fogaskezü ... 72
füstöskezü ... 76
homlokos ... 70
ikerfejü ... 73
izabellszinü ... 73
süveges ... 71
szarvas ... 75
vöröslábú ... 74
voröslö ... 74
EROPÓK ... 78
csücskös ... 79
vaskos ... 78
FAGYŰPÓK ... 92
cseppes ... 96
gesztenyeszinü ... 92
háromszögös ... 95
kétpontos ... 94
FARKASOK ... 248
FARKASPÓK ... 249
bolygó ... 254
diszes ... 260
gyászos ... 252
gyors ... 259
gyürüslábú ... 257
hegyi ... 253
lisztes ... 258

parittyás ... 250
rétjáró ... 256
rokon ... 255
tarka ... 258
tönk ... 251
FEJESPÓKOK ... 291
FÉNYPÓK ... 161
bolha ... 164
öves ... 163
Rogenhófer ... 162
sugaras ... 163
FOGÓSPÓK ... 51
Clerck ... 51
De Geer. ... 53
Lister ... 53
FOJTÓK ... 201
FOJTÓPÓK ... 202
Cambridge ... 203
lábas ... 206
Nini ... 204
Westring ... 205
FÖLDBESZÖVŐK ... 209
FURAPÓK ... 286
csodás ... 286
FUTÓK ... 247
GYÁSZPÓK ... 175
Allioni ... 185
czipös ... 180
czombos ... 182
éjjeli ... 181
fekete ... 177
feltünö ... 183
fogadott ... 186
gyászoló ... 178
hosszukás ... 176
hosszúlábú ... 179
kétpettyes ... 183
kormos ... 187
kövi ... 184
lábas ... 180
Petiver ... 175
szomorú ... 185
GYILKOSPÓKOK ... 291
HÁLÓZÓK ... 4
HÁTASOK ... 103
HÚZPÓK ... 287
csíkos ... 289
olasz ... 290
tüskés ... 288

Lap

HIÚZPÓKOK ... 287
HÚNYÓPÓK ... 216
zöldelő ... 216
HUROKKÖTŐK ... 50
ILLÓK ... 108
KALITPÓK ... 142
bokor ... 151
clütő ... 150
földi ... 147
halavány ... 146
hegyi ... 144
kéklő ... 148
kérgező ... 142
közönséges ... 143
rövidlábú ... 152
sárgás ... 149
selymes ... 145
KALÓZPÓK ... 281
Knorr ... 283
párducz ... 282
rabló ... 281
KANCSALOK ... 100
KANCSALPÓK ... 100
Forskal ... 100
lábas ... 101
Pluch ... 102
KAPARÓPÓK ... 233
bátor ... 233
félrejáró ... 247
fövenyes ... 238
görög ... 246
hasas ... 240
kerti ... 246
kétcsíkos ... 238
Koch ... 235
komor ... 243
márványozott ... 242
oldalas ... 237
réti ... 245
rokon ... 244
szil ... 239
tarajos ... 234
vaskos ... 242
viaszos ... 247
KAPÓPÓK ... 165
barlangi ... 170
hengeres ... 167
keskenyfejű ... 172
komor ... 169
kövi ... 170
négygödrös ... 165
piczi ... 168
pirosló ... 166
szőrös ... 174
vértes ... 173
KAROLÓK ... 223
KÁRPITOSPÓK ... 133
merev ... 133
KASZÁSPÓKOK ... 325
KAZÁRPÓK ... 139
házi ... 139
Koch ... 140

Lap

KENGYELFUTÓPÓK ... 217
aranyos ... 218
csalfa ... 219
czifra ... 220
KEREKHÁLÓSOK ... 4
KERESZTESEK ... 6
KERESZTESPÓK ... 8
ál ... 30
bűvös ... 10
cserje ... 13
eresz ... 21
havasi ... 28
husolo ... 19
koronás ... 13
kökény ... 26
márványozott ... 15
nádi ... 17
négyes ... 16
nyugtalan ... 23
óriás ... 9
öves ... 18
rés ... 20
réti ... 29
teve ... 12
tök ... 27
ügyes ... 22
vállas ... 11
viaszos ... 25
Victória ... 24
KESZEGJÁRÓK ... 215
KESZEGPÓK ... 226
alakoskodó ... 227
borzos ... 229
vaskos ... 228
KEZESPÓK ... 152
csinos ... 156
dajka ... 156
földi ... 158
hóhér ... 154
kövi ... 157
olasz ... 153
Penny ... 155
vájó ... 159
KÓBORPÓK ... 98
ékes ... 99
KOSPÓK ... 248
fehérkezű ... 248
KÖSZÖVŐPÓK ... 96
koszorús ... 97
Paykull ... 98
KÜLLŐPÓK ... 30
kúpos ... 31
KÜLLŐSZÖVŐK ... 6
LÁBASOK ... 216
LATORPÓK ... 221
hangya ... 222
hosszúkás ... 221
LEJTŐPÓK ... 310
kétcsíkos ... 310
penészes ... 311
LESŐPÓK ... 54
csonka ... 57

Lap

MACSKAPÓK ... 322
díszes ... 322
egyszerű ... 323
mézes ... 324
MARÓPÓK ... 187
álnok ... 188
bajos ... 195
csalékony ... 191
csinos ... 192
díszes ... 197
éjjeli ... 198
fura ... 196
füstös ... 191
gyanus ... 194
gyászos ... 189
hegyi ... 198
kétszínű ... 193
komor ... 195
Schuszter ... 199
testvér ... 190
MARPESSAPÓK ... 304
almazöld ... 307
Canestrini ... 309
csíkos ... 305
kezes ... 308
mohos ... 304
MÉTAPÓK ... 42
gyűrűs ... 44
Menárd ... 42
Mérián ... 44
MÉSZPÓK ... 111
négyceppes ... 112
Schiner ... 113
Veterani ... 113
MONAESESPÓK ... 223
ékelt ... 224
NYESŐPÓK ... 230
bütykös ... 230
Kapparisz ... 232
villás ... 231
ORZÓK ... 137
PARASZTPÓK
Haglund ... 135
PÁRDUCZPÓK ... 137
tarka ... 137
PHILAEUSPÓK ... 312
aranyszemű ... 312
PÓKOK ... 3
RABLÓPÓK ... 207
dühös ... 208
vöröslő ... 207
RÁKPÓK ... 225
hasas ... 225
REJTPÓK ... 129
kárpáti ... 129
SZIKLAPÓK ... 160
díszes ... 160
Szily ... 161
SINGAPÓK ... 32
ékes ... 33
fehérjegyű ... 36
Her ... 34

Lap

nyilas ... 32
törpe ... 35
véres ... 36
SZÍNÉSZPÓK ... 79
síkos ... 80
SZÖCSKEPÓK ... 293
hangya ... 294
Simon ... 295
SZÖKÖK ... 293
SZÖKÖPÓK ... 313
bolygó ... 321
bozontos ... 321
Brassay ... 316
fészkes ... 318
íves ... 319
keresztes ... 317
köszáli ... 315
lisztes ... 315
sarlós ... 314
virághlakó ... 320
Waga ... 317
SZÖVÖPÓK ... 133
fogacsos ... 134
TAKÁCSPÓK ... 76
búvó ... 76
TÁNCZOSPÓK ... 296
hangyaalakú ... 296
TARNAPÓK ... 120
búvó ... 121
TARENTULAPÓK ... 261
búvó ... 262
csikoslábú ... 266
Croneberg ... 264
Eichwald ... 265

Lap

fehérdiszű ... 269
futó ... 273
ködös ... 271
metszett ... 270
poros ... 271
remete ... 263
sugaras ... 261
szálas ... 267
TÖLCSÉRPÓK ... 130
illó ... 131
rokon ... 132
TÖMLŐSÖK ... 120
TORKOSPÓK ... 48
Walckenaer ... 48
TORKOSPÓKOK ... 48
TÖRPEHURKOLÓK ... 51
TÖRPEPÓK ... 83
csinos ... 91
díszes ... 84
festett ... 89
Frivaldszky ... 89
fürészes ... 85
gyászos ... 90
kétpettyes ... 91
parti ... 86
Sisyphus ... 88
változó ... 87
virágházi ... 83
TORZOK ... 210
TORZPÓK ... 210
szurkos ... 210
UGRÓK ... 291
ÜLDÖZŐK ... 215
VETÉLOPÓK ... 37

Lap

hátas ... 37
VETŐPÓK ... 297
öves ... 299
színész ... 297
törpe ... 299
VIDRAPÓK ... 284
szegélyes ... 284
VITORLAPÓK ... 56
bokor ... 62
csinos ... 68
czímeres ... 59
fejes ... 65
fürge ... 67
háromszöges ... 61
havasi ... 66
hegyi ... 56
himzett ... 60
kerti ... 63
piczi ... 65
pofás ... 57
rácsozott ... 64
Rosenhauer ... 69
szegélyes ... 58
Thorell ... 69
ZILLAPÓK ... 38
hegyi ... 39
Stroem ... 41
Thorell ... 40
x-jegyű ... 38
ZUGPÓK ... 126
Derham ... 127
házi ... 126
mezei ... 128

JEGYZETEK ÉS IGAZÍTÁSOK.

I. KÖTET.

P. 107. és tovább a «Nevezetesebb lelhelyek» sorozatában néhány pont politikai meghatározása javításra szorúl, u. m. Baziás, Krassó megye; Grebenácz, Temesmegye: Illok, Szerémség; Ujvidék, Bácsmegye; Pancsova, Torontálmegye; Zimony, Slavonia területeihez tartoznak. Tátrafüredné! „*Szeges*" helyett *Szepes* teendő.

II. KÖTET.

«Tartalomjegyzek» VII-ik oldal tárgysora és lapjelölése a jelen III-ik kötet «Általános tartalomjegyzéke» szerint kiigazítandó.

III. KÖTET.

A mü első és második kötetében az „*abdomen*"-t magyarúl „**potroh**"-nak neveztem; a harmadik kötetben következtesen „**végtest**"-et irtam azert, mert a *potroh* — legalább nézetem szerint — a has túlságát kifejezve még gúnyos értelemben is használtatik s azonkivül nyelvérzékemnek bizonyos aversiója van ellene.

Ugyan e kötetekben a szövőszerv részeit **karmok**-nak neveztem, holott a jelen kötetben **körmök**-nek mondom. Ugy tapasztaltam, hogy a nép e kettőt vegyesen használja s nem áll, a mit némely müszó készitő hisz, hogy t. i. a *karomban* benne van a hegyesség, a *körömben* ellenben a laposság fogalma; tehát *karom* a sasé, *köröm* az emberé.

15. oldal «Spec. 8. Faj.» helyett «Spec. 7. Faj.» teendő s a többi faj sorszáma is ehhez képest kijavitandó.
54. » Episinus alatt «σινέομαι» helyett «σίνομαι.»
70. » Mértékek: «2.6 $^{C}/_{m}$» helyett «2.6 $^{m}/_{m}$».
72. » Syn. «dentipalpes» helyett «dentipalpis».
181. » Phyllonethis etym. „νεθίς" helyett „νηθίς".
103. » Scytodes «Syn. 1084» helyett «Syn. 1804»
109. » «Dict. latens Fabr.» helyett «Dict. latens (Fabr.)
110. » Dict. uncinata Thor. a Syn. mellé «1856» teendő.
129. » Tegen. campestris, lelhelyek «Hliva» helyett «Hlina».
133. » Textr. torpida C. K. a Syn. mellé «1841» teendő.
137. » «Drassoidoe» helyett «Drassoidae», s az etym. megfejtésben „ζράσσομαι" helyett „δράσσομαι".
141. » Liocr. Kochii n. sp. «VI. tábla» helyett «VII. tábla».
143. oldal «Club. trivalis (L. K.)» helyett «Club. trivialis L. K.»
147. » «Club. terrestris (Westr.)» » Club. terrestr. Westr.
149. » «Syn. 1951» helyett «Syn. 1851» teendő.
152. » «Club. brevipes (Blackw)» helyett «Club. brevipes Blackw.»
155. » Chir. Pennyi (Cambr.)» helyett «Chir. Pennyi Cambr.»
161. » Phrurol. Szilyi: «*h* ♂» helyett «*h* ♀», továbbá a leirás élére ♂ helyett ♀ teendő.
166. » «Drassus rubens (Walck.)» helyett «Drassus rubens Walck.»
175. » Prosthesima, etym. megfejtés „πρόσξ" helyett „πρόσξε".
180. » Prosthesima pedestris (C. K.) Az elterjedésről szóló jegyzet annyiban hibás, hogy a faj eredetileg nem Orsovai, hanem Nürnbergi példányokra alapittatott. Dr. Koch Orsovai példányok után felujitotta.
181. » 7-ik sor, felülről «felső felén» helyett, «*alsó* felén».
185. » Prosth. Allionica, mértékek, III lábpár 2 $^{m}/_{m}$ helyett 5 $^{m}/_{m}$ teendő.
186. » Prosthesima accepta n. sp. A tábla magyarázatba még «166» beteendő.
187. » «Fekete Gy.» helyett «Formos Gy.» teendő, mivel a «fekete» a 177-ik oldalon már fölhasználtatott.
190. » Gnaphosa molesta n. sp. Az első sor élére ♂ helyett ♀ teendő.
196. » Gnaphosa opaca: «♂ előttem ismeretlen» helyett «♀ előttem stb.» teendő. Ugyanott 8-ik sor, felülről «szélén» helyett «szélével» teendő.
201. » 19-ik sor, felülről, «alsó középsöktől» helyett „*alsó szélsöktől*» teendő.
210. » Micromm. virescens (Cl.) Syn. «Aranea» helyett «Araneus» teendő.
223. » Thomisoidae etym. megfejtés „θωμίζω" helyett „θωμίσσω."
248. » Aulonia etym. megfejtés „αυλών" helyett „αὐλών".
281. » Dolomedes etym. megfejtés „δολομήδες" helyett „δολομήδης."
286. » Ocyale etym. megfejtés „ώκύαλος" helyett „ὠκύαλος."
293. » Attoidae etym. megfejtés „ἀΐσδω" helyett „ἀΐσσω."
296. » Leptorchestes etym. megfejtés „ὀργησής" helyett „ὀρχηστής".

Linyphia [illegible] 152 Linyphia 153 Theridium [illegible] Tmanoeca 155

Cryphoeca 156 Lucerum 157 Chiracanthium 158 Chiracanthium 159

Chiracanthium 160 Plarurolithus 161 Micaria 162 Prosthesima 163

Prosthesima 164 Prosthesima 165 Prosthesima 166 Gnaphosa 167

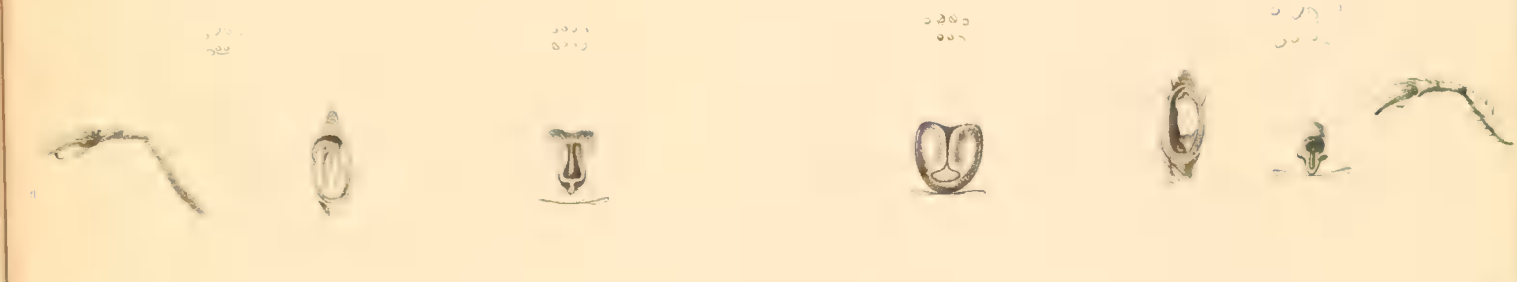

Gnaphosa 168 Gnaphosa 169 Gnaphosa 170 Gnaphosa 171

172 Guaphosa

173 Harpactes

174

175 Philodromus

176 Xysticus

177

178 Lycosa

179 Lycosa

180

181 Lycosa

182 Tarentula

183

184

185 Salticus

186

187

188

189

190

191

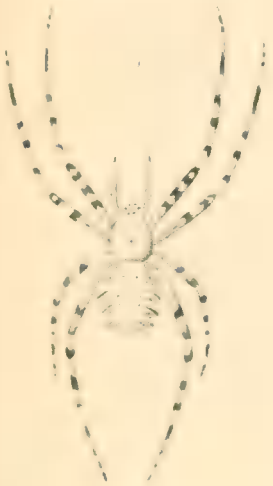

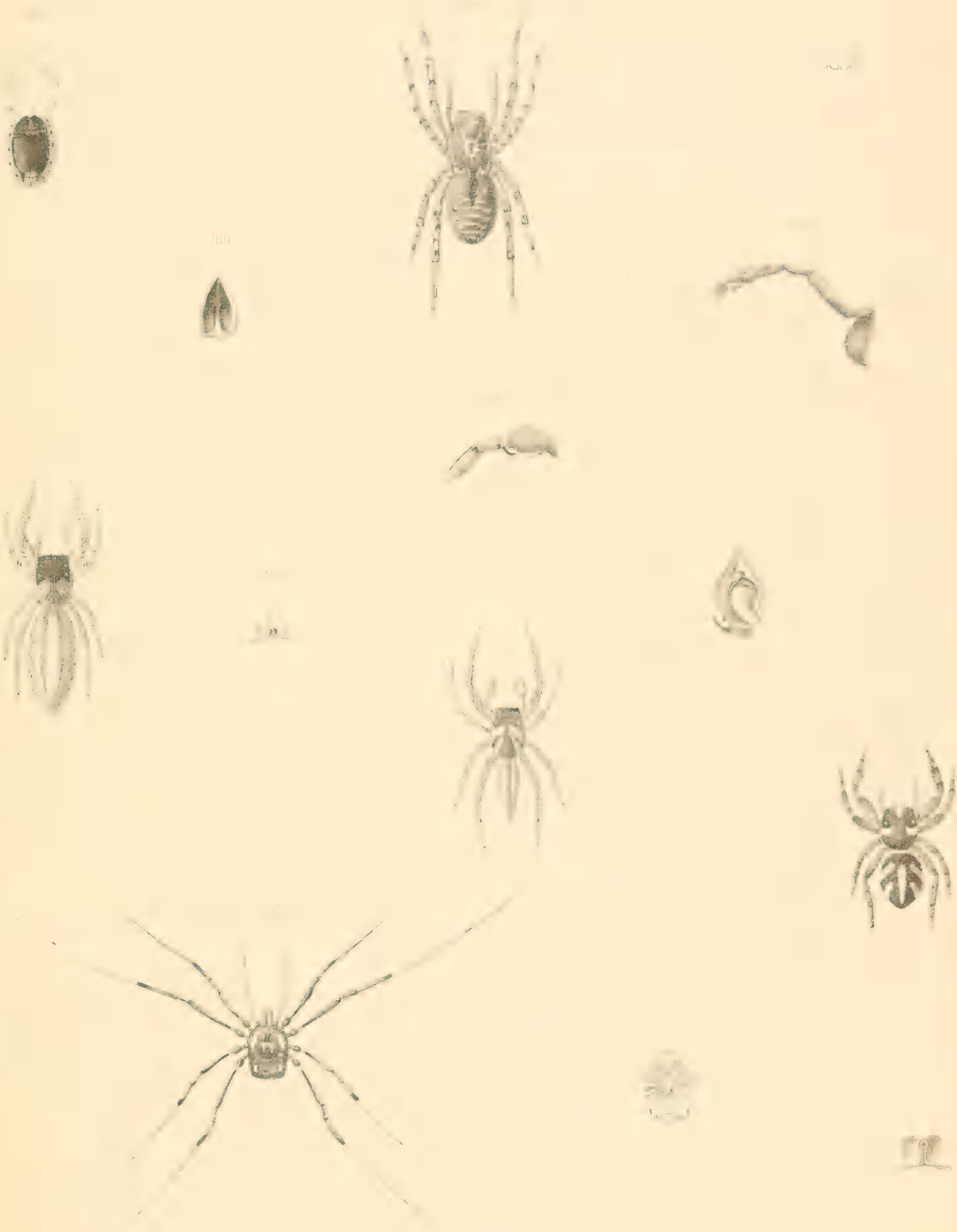

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.